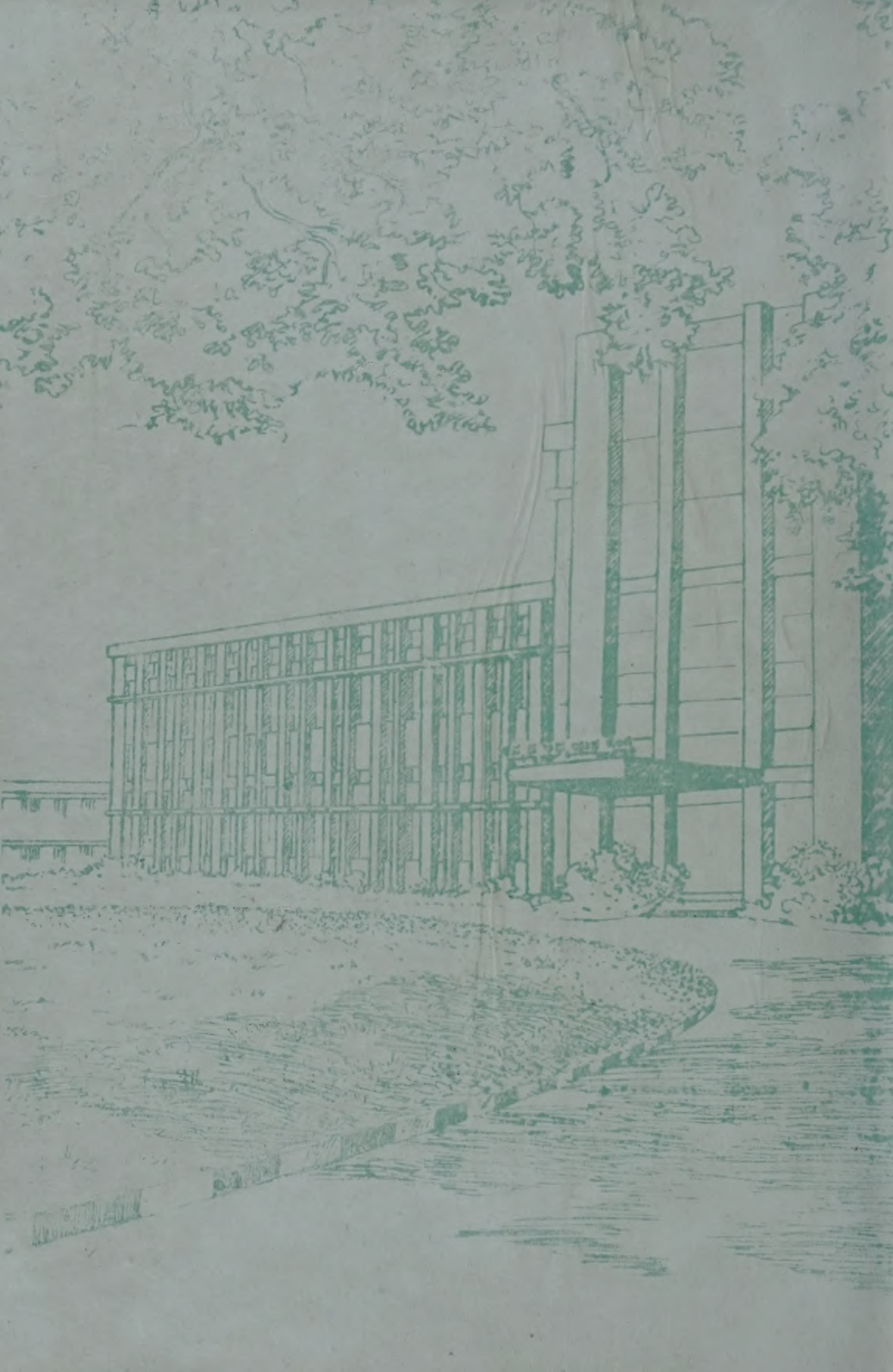
ಅಭಿನವಚಂದ್ರ ವಿರಚಿತ

ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರ

ಸಂಪಾದಕ

ಜಿ. ಜಿ. ಮಂಜುನಾಥನ್

ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ :: ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ ಪ್ರಕಟನೆ-೪೭೬

ಪ್ರಾಚ್ಯ ಕಾವ್ಯಮಾಲೆ-೧೦೩

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕ

ಡಾ. ಎಚ್. ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ

ವಿಭಾಗ ಸಂಪಾದಕ

ಬಿ. ಎಸ್. ಸಣ್ಣಯ್ಯ

ಅಭಿನವಚಂದ್ರ ವಿರಚಿತ

ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರ

ಅಭಿನವಚಂದ್ರ ವಿರಚಿತ

ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರ

ಸಂಪಾದಕ

ಜಿ. ಜಿ. ಮಂಜುನಾಥನ್

ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ
ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ
1987

ASHVASHASTRA of Abhinavachandra ; edited by G. G. Manjunathan ; published by The Institute of Kannada Studies, University of Mysore, Manasa Gangotri, Mysore - 570 006. First edition 1987 Pp x + 46 + 290,

ಬೆಲೆ : ರೂ. **30-00**

ಮಾರಾಟ : ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ರಿ, ಮೈಸೂರು-570 006
ಮುದ್ರಣ : ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್, ಮೈಸೂರು.

ಮುನ್ನುಡಿ

1966ರ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದಾಗ ಪ್ರಾಚ್ಯ ಸಂಶೋಧನಾಲಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಕನ್ನಡ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥಗಳ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಒಂದು ವಿಭಾಗವನ್ನಾಗಿಸಿ ಸಂಪಾದನ ವಿಭಾಗವೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಡಲಾಯಿತು. ಈ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಇತ್ತೀಚಿನ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳವರೆಗೆ ಸುಮಾರು 10,000 ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಿದ್ದು ಇದು ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಸುಸಜ್ಜಿತ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಭಂಡಾರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಹೊಸ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಸೇರ್ಪಡೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಏರ್ಪಾಟುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಸ್ಥೆ ಎಚ್ಚರವಹಿಸಿದೆ. ಶುದ್ಧೀಕರಣ ಮತ್ತು ತೈಲ ಲೇಪನ ಹಾಗೂ ಪ್ರಥೂಮನ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿರುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಮೈಕ್ರೋಫಿಲಂಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದಿರಿಸಲೂ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ವರ್ಣನಾತ್ಮಕ ಸೂಚಿಯನ್ನು (9 ಸಂಪುಟಗಳು) ಹೊರತಂದಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಮೈಕ್ರೋಫಿಲಂಗಳ ಸೂಚಿಯನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಂಪಾದನ ವಿಭಾಗದ ಸಂಶೋಧನ ಸಹಾಯಕರು ಹಾಗೂ ಅಧಿಕಾರ ವರ್ಗದವರು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಯೋಜನೆಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಈ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಇತರ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಸಂಸ್ಥೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ. ಹೀಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ ಹೊರತರುತ್ತಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ನೂರರ ಗಡಿಯನ್ನು ದಾಟಿದೆ ಎಂಬುದು ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿ. ಸಂಖ್ಯೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಮಹತ್ವದ ಕೆಲಸ ಇದು. ಈಗ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಕೃತಿಗಳನ್ನೇ ಅವುಗಳ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದೆ. ಕೃತಿಗಳ ಗುಣಾವಗುಣಗಳು ಏನೇ ಇರಲಿ, ಅವು ಅಜ್ಞಾತವಾಸದಿಂದ ಹೊರಬರಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಮೊದಲು ಆಗಬೇಕಾಗಿರುವ ಕಾರ್ಯ. ಮುಂದೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರತಿಗಳು ಲಭಿಸಿದಾಗ ಹಾಗೂ ಹೊಸ ಶೋಧನೆ–ಸಂಶೋಧನೆಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಾದ ಪರಿಷ್ಕರಣಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯಾಸಕ್ತರಿಗೆ ಸಂಶೋಧಕರಿಗೆ ಆಕರಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಮೂಲಭೂತ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಸಮಾಧಾನದ ಸಂಗತಿ.

ಈ ವಿಭಾಗದ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾಗಿರುವ ರಾಜ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಬಹುಮಾನಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿವೆ ಎಂಬುದು ಈ ವಿಭಾಗದ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾದ ಹಾಗೂ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಶ್ರದ್ಧೆ ಉತ್ಸಾಹಗಳಿಂದ ಈ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ತಮ್ಮದಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಂಪಾದನ ವಿಭಾಗದ ಕಾಯಕರ್ತರಿಗೆ ನಮ್ಮ ವಿಶೇಷ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು.

ಈಗ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವ ಅಭಿನವ ಚಂದ್ರನ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಪಾದಕ ವಿಭಾಗದ 103 ನೆಯ ಕೃತಿ. ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಉಪ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಬಿ. ಎಸ್. ಸಣ್ಣಯ್ಯ ಅವರ ದಕ್ಷ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವವರು ಈ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನ ಸಹಾಯಕರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಜಿ.ಜಿ. ಮಂಜುನಾಥನ್. ಈ ಎಲ್ಲ ಮಿತ್ರರಿಗೂ, ಮುದ್ರಣ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಿರುವ ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಮುದ್ರಣಾಲಯದವರಿಗೂ ವಂದನೆಗಳು.

ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ
ಮಾನಸ ಗಂಗೋತ್ರಿ, ಮೈಸೂರು.

ಎಚ್. ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ
ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕ

ವಿಭಾಗ ಸಂಪಾದಕರ ಮಾತು

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಬಹು ಕಡಮೆ ದೊರೆಯುವ ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯಷ್ಟು ಗ್ರಂಥಗಳ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳೂ ಕೂಡ ಸರಿಯಾದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಸರಿಸಮನಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಾದಂತಹರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವುದು ಅಪರೂಪವಾಗಿದೆ. ಜಾತಕತಿಲಕ, ಸೌಂದರ್ಯಲಹರಿ, ಲೋಕೋಪಕಾರ ಮೊದಲಾದ ಕೃತಿಗಳ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಇದ್ದುದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಜಗದ್ದಳ ಸೋಮನಾಥನ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕದಂತಹ ಕೃತಿಗಳ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ದೊರೆತರೂ, ಅವುಗಳು ಒಂದೊಂದೂ ಒಂದೊಂದು ರೀತಿಯಾಗಿದ್ದು ಯಾವೊಂದು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯೂ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ, ಸಹಜ ಸ್ವರೂಪವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾದಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳ ಪ್ರತಿಕಾರರು ಇಲ್ಲವೆ ಪ್ರತಿ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರು ತಮಗೆ ತಿಳಿದಂತಹ ಬೇರೆ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮೂಲಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಕಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಆದರೆ ಇಂತಹ ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳು ಜನತೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯೋಗಕರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ಅವುಗಳನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಜಾತಕತಿಲಕ, ಸೌಂದರ್ಯಲಹರಿ, ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಕಲವೈದ್ಯ ಸಂಹಿತಾ ಸಾರಾರ್ಣವ ಮೊದಲಾದುವು ಈಗಾಗಲೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಮರು ಮುದ್ರಣಗಳನ್ನು ಕಂಡಿರುವುದು ಇವುಗಳ ಜನಪ್ರಿಯತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳ ಜತೆಗೆ ಹೊಸತಾಗಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಅಭಿನವಚಂದ್ರನ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಕುದುರೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ವಿಷಯ ತಿಳಿಯಬೇಕೆನ್ನುವ ಆಸಕ್ತರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಕವಿಚರಿತೆಕಾರರು ಅಭಿನವಚಂದ್ರನ ಕಾಲವನ್ನು ಸು. ೧೪೦೦ ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಪಾದಕರು ದೊರೆತ ಆಧಾರಗಳಿಂದ ಈ ಕಾಲವನ್ನು ಸು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೭೦ ರಿಂದ ೧೨೦೦ ಎಂದು ತರ್ಕಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥವಾದ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗಳ ಹುಟ್ಟು, ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಬಣ್ಣ, ಧ್ವನಿ, ಸುಳಿ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ಲಕ್ಷಣಗಳ ವಿವಿಧ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳಾವುವು ? ಅವುಗಳಿಂದಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನಗಳೇನು ? ಎಂಬ ಬಗೆಗೆ ಕೊಡುವ ಮಾಹಿತಿ ಹಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾದ ಜನರಿಗೆ ಅಮೂಲ್ಯವಾಗಬಹುದು.

ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಿವರಣೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಭೇದವಿರಬಹುದು. ಯಾವುದೇ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಚಾರ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಮಾಹಿತಿ

ಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ತಮ್ಮದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಇಲ್ಲವೇ ತಮ್ಮ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಉತ್ತಮಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇದು ಸಹಾಯಕವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಇದು ೧೯೫೦ ರಲ್ಲಿಯೇ ಪಂಡಿತ ಎಚ್. ಶೇಷಯ್ಯಂಗಾರ್ ಅವರಿಂದ ಸಂಪಾದಿತವಾಗಿ ಮದರಾಸು ಸರಕಾರದ ಪ್ರಾಚ್ಯ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದರ ಪ್ರತಿಗಳು ದೊರೆಯದಿರುವ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ದೊರೆಯುವ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರತಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪರಿಷ್ಕೃತವಾಗಿ ಈಗ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಪದ್ಯರಚನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೂ ಅರ್ಥವಾಗಲೆಂದು ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಟೀಕನ್ನೂ ಅನುಬಂಧವಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಅಪರೂಪ ಕೃತಿಯನ್ನು ಆಸಕ್ತರು ಆದರಿಸುವರೆಂದು ನಂಬಲಾಗಿದೆ.

ಮೈಸೂರು
೯–೨–೧೯೮೭

ಬಿ. ಎಸ್. ಸಣ್ಣಯ್ಯ
ಉಪನಿರ್ದೇಶಕ ಕಾ. ನಿ.

ವಿಷಯ ಸೂಚಿ

ಪೀಠಿಕೆ

ಪ್ರಾಣಿ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯನ ಸಂಬಂಧ ಶತ್ರು ಮತ್ತು ಮಿತ್ರಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವಂಥದು. ತನ್ನ ಜೀವಿತದ ಆದಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಬೇಟೆಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ಜೀವನ ಸಾಗಿಸಿದ. ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಆತ ಬೇಸಾಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಆಹಾರದ ಕೊರತೆಯುಂಟಾದಾಗ ಅವುಗಳಿಗೆ ಮನುಷ್ಯನ ಬೇಸಾಯಭೂಮಿ ಆಹಾರವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಆಕರವಾಯಿತು. ಬೇಸಾಯಭೂಮಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮನುಷ್ಯ ಸಾಕ ತೊಡಗಿದ. ಹಾಗೆ ಪಳಗಿಸಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಸು, ಕುರಿ, ಆಡು, ನಾಯಿ, ಹಂದಿಗಳು ಮೊದಲಿಗೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಆ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಯ ಸ್ಥಾನ ಕಡೆಯದು. ಅಂದರೆ ಮನುಷ್ಯ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ಕುದುರೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡುದು ಮೆಸಪೊಟೇಮಿಯ ಮತ್ತು ಚೀನಗಳಲ್ಲಿ, ಕ್ರಿ.ಪೂ. 4000 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ[1].

ಚೀನಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಫೋ-ಹಿ (Fo-hi) ಕ್ರಿ.ಪೂ. 3468 ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ವಿಚಾರ ಪುರಾತನ ಚೀನೀ ಕಡತಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ[1]. ಈ ಕುದುರೆಗಳು ಪ್ರಿಜ್‌ವಾಲ್ಸ್ಕೀರವರ ಕಾಡು ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದುವೇ ಆಗಿವೆ. ಕ್ರಿ.ಪೂ. 2000 ದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಚೀನದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕುದುರೆಗಳು ಪರಿಚಿತವಿದ್ದುದಲ್ಲದೆ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಹರಡಿದ್ದವು.

ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ವೇದಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕುದುರೆಗಳ ಪರಿಚಯವಿದೆ. ಅಶ್ವಮೇಧದ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಲಭ್ಯವಿವೆ. ಆದರೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕುದುರೆ ಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ ವಿಚಾರ ವೇದಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ ಸಂಗತಿಗಳಿವೆ. ಮಹಾಭಾರತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೇನಾ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಅಕ್ಷೋಹಿಣಿ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳು ತ್ತಿದ್ದರು. ಆದಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಬರುವಂತೆ ಒಂದು ಅಕ್ಷೋಹಿಣಿಯಲ್ಲಿ 21, 870 ರಥ, 21,870 ಆನೆ, 65,610 ಕುದುರೆ ಮತ್ತು 1,09,350 ಪದಾತಿಗಳಿದ್ದವು. ಉದ್ಯೋಗ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಬರುವಂತೆ ಪಾಂಡವರ ಪರ ಏಳು ಅಕ್ಷೋಹಿಣಿ ಸೇನೆ ಎಂದರೆ

---

1 Grizimek's Animal life encyclopedia volume 12, Mammals III page 568.

1,53,090 ರಥ, 1,53,090 ಆನೆ, 4,59,270 ಕುದುರೆ, 7,65,450 ಪದಾತಿಗಳಿದ್ದುವು. ಕೌರವರ ಕಡೆ 11 ಅಕ್ಷೋಹಿಣಿ ಸೈನ್ಯ ಎಂದರೆ 2,40,570 ರಥ, 2,40,570 ಆನೆ, 7,21,710 ಕುದುರೆ ಮತ್ತು 1202,850 ಪದಾತಿಗಳಿದ್ದುವು.

ಭಾರತದ ಮೇಲೆ ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್ ಧಾಳಿ ಮಾಡಿದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪುರೂರವನಲ್ಲಿ 4000 ಕುದುರೆಗಳಿದ್ದುವು. ಮಾಳವ ಮತ್ತು ಕ್ಷುದ್ರಕರಲ್ಲಿ 3000 ಕುದುರೆಗಳಿದ್ದುವು. ಅಂಬಷ್ಟರಲ್ಲಿ 6000 ಕುದುರೆಗಳಿದ್ದುವು. ಶಿಬಿ ಪ್ರಾಂತವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ 3000 ಕುದುರೆಗಳಿದ್ದುವು. ಉಗ್ರಸೇನನಲ್ಲಿ 20,000 ಕುದುರೆಗಳಿದ್ದುವು. ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರನನ್ನು ಎದುರಿಸುವಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ದೊರೆಗಳು ಯುದ್ಧರಂಗಕ್ಕೆ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ತಂದಿದ್ದರು[1].

ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಪಡೆಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಿಗೆ 8000 ಪಣಗಳು, ಅಧ್ಯಕ್ಷ (ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕ)ರಿಗೆ 4000 ಪಣ, ವೈದ್ಯರಿಗೆ 2000 ಪಣಗಳನ್ನು ವೇತನವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡಲು ಮತ್ತು ಸಾಮಾನು ಸಾಗಣೆಗಾಗಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಕುದುರೆ, ಆನೆ ಮತ್ತು ದನಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವುಗಳ ಆಹಾರ, ಬಟ್ಟೆ ಮುಂತಾದ ಖರ್ಚು ವಿಪರೀತವಾಗಿದ್ದು ರಾಜಾದಾಯದ ಬಹುಭಾಗ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಸಬಕ್ತಗೀನನ ಧಾಳಿಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಭಾರತದ ಸೈನ್ಯದ ಕೊರತೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಭಾರತ ಎಂದೂ ಕುದುರೆ ತಳಿಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವ ಉತ್ತಮ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕುದುರೆಗಳ ಸರಬರಾಜಿನ ಕೊರತೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಇದ್ದಿತು. ಸಿಂಧು, ಬಾಹ್ಲೀಕ, ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಯೋತಿಷಪುರ ಮತ್ತು ಕಾಂಭೋಜಗಳ ಕುದುರೆಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದುವು. ವ್ಯಾಸ, ಕಾಳಿದಾಸ ಮತ್ತು ಕಲ್ಹಣರು ಆ ದೇಶದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾರತೀಯ ಆಕರಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಕುದುರೆಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಭಿನ್ನವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲಿಹೋತ್ರನ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ 54 ಕುದುರೆಯ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿದ್ದು ಅವು ಹೀಗಿವೆ—

ಆಜಾನ, ಕಾಂಭೋಜ, ಬಾಹ್ಲಿಕ, ವನಾಯುಜ, ಗಾಂಧಾರ, ಆರಟ್ಟ, ಸಿಂಧು, ಚಾಂಪೇಯ, ತೈತಿಲ, ಮೇಚಕ, ಉಪಮೇಚಕ, ತ್ರೈಗರ್ತ, ಅರ್ಜುನ, ಸಾವಿತ್ರ,

---

1 The military System in ancient India Bimal Kanti Majudmar page 43, Publishers Firma K. L. Mukhyopadhyay. 1960.

ಯೌಧೇಯು, ಯಾವನ, ಹ್ರಸ್ವಯಾವನ, ತುಖಾರ, ಕಾಂದಾರ, ಪಾರ್ವತ, ಓರಸ ಆವರ್ತ, ಕಾಶ್ಮೀರ, ಶಕಾನಕ, ಉತ್ತರಮದ್ರ, ದಕ್ಷಿಣಮದ್ರ, ಯುವನಾಂತದ್ವೀಪ, ಕೈಕಯು, ಅಪರಾಂತ, ಅಂಬಷ್ಟ, ವಾಸಂತಕ, ಸೌವೀರ, ದಾರದ, ಸೈವಕ, ಕ್ಷುದ್ರಕ, ಐರಾವತ, ಮಾಲವ, ಅವಂತಿ, ಕಳಿಂಗ, ಮೌಕುರ, ವನವಾಸ, ತ್ರಿಲಿಂಗ, ಕಥನ? ಪ್ರಾವೃತಕ, ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ,ಸಾಲ್ವ, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ, ಪಾಂಚಾಲ, ಪ್ರೋಥಜ, ಕುಕ್ಕುರ, ಹ್ರಸ್ವ ಕುಕ್ಕುರ, ಹೈಮವತ, ಅಮವತ್ಯುತ್ತರ. ಮಾಗಧಗಳು. ಯಾವ ಯಾವ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆಯೋ ಅದೇ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರಕಾರ ಅಭಿನವಚಂದ್ರನು ಕೊಡುವ ಕುದುರೆಗಳ ಜನ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪಟ್ಟಿ ಮೇಲಿನದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಆತನ ಪ್ರಕಾರ ನರ್ಮದೆಯಿಂದ ಉತ್ತರಕ್ಕಿರುವ ಐವತ್ತುನಾಲ್ಕು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಕುಲ, ಬಲ, ತೇಜ, ಸ್ವರೂಪ, ಜವ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿವೆ. ಅವನ ಪ್ರಕಾರ—

ಬಿಸ ಕಾಂಭೋಜಕ ಬಾಹ್ಲೀ
ಕ ಸೈಂಧವಾರಟ್ಟ ತೈತಿಲಂ ವಾನೇಯಂ
ಪೆಸರ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಹಯಕಾ
ಪೆಸರೆ ಪೆಸರ್ ಜಾತಿಗಳ್ ಗುಣಾಧಾರಂಗಳ್ಹ ॥೬–೨೬

ಖರಗಂಧರ್ವ ಕವುರ್ ಖರೋಷ್ಠ ವಿಭವಂ ಕಾಂಬೋಜ ಜಾಳಂಧರಂ
ತುರಗಂ ಮಾಳವ ಕೊಂಗ ಕೋಶಲ ವರಾಳಂ ಬರ್ಬರಂ ತೈತಿಲಂ
ದುರಭಾನೀ ಕರಹಾಟ ಮಾಗಧ ಕಳಿಂಗಂ ಸಿಂಧು ಕೊಲ್ಲಾಪುರಂ
ತುರಗಂ ಸೇಹುಣಮಾದಿಯಾಗಲಿನಿತುಂ ಕ್ಷೇತ್ರಂಗಳೊಳ್ ಪುಟ್ಟುಗುಂ
॥ ೬–೨೭

ವಾಯುಕಕ್ಕೆಸಂಚಕಳಮಲಜ
ನೇಯಕಮುಂ ಸಾಳಿದಿರ ಸಮಿನಿಯಾಯಿಕಮಾ
ಮಾಯತಮೆಂಬೀ ಪೆಸರಿಂ
ದಾಯತಮಯ್ವತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಜಾತಿ ತುರಂಗಂ ॥ ೬–೨೮

ಎಂದು ಹೇಳಿ ನರ್ಮದೆಯಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ತೊಂಬತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಅವು ತೇಜ, ಕುಲ, ಜವ, ಪ್ರಮಾಣ, ಸತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠವೆಂದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲಾಪುರ ಮತ್ತು ಸೇಹುಣ ಎನ್ನುವ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದ್ದು ಅವು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿನ ಕುದುರೆ ಸಾಕಣೆ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದುವೆನ್ನಬಹುದು.

ಭಾರತೀಯ ನಂಬಿಕೆಯಂತೆ ಕುದುರೆಗಳು ಬ್ರಹ್ಮನ ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದ, ಸಮುದ್ರ ಮಥನದಿಂದ, ಯಜ್ಞದಿಂದ, ವೃಗ್ನ್ಯುಲೂಕಸಂಭವಗಳಿಂದ ಜನಿಸಿದುವು. ಅವು ರೆಕ್ಕೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಹಾರಾಡುತ್ತ ಲೋಕಹಿಂಸಕವಾಗಿದ್ದುವು. ಬ್ರಹ್ಮನು ತನ್ನ ಯಜ್ಞದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಪಳಗಿಸುವಂತೆ ಶಾಲಿಹೋತ್ರನಿಗೆ ನೇಮಿಸಿದನು. ದೇವಾಸುರರು ಶಾಲಿಹೋತ್ರನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ತಮಗೆ ವಾಹನಗಳು ಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರು. ಆಗ ಶಾಲಿಹೋತ್ರನು ಆ ಕುದುರೆಗಳ ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು.

ಕುದುರೆಗಳ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ತಿಳಿದ ಭಾರತೀಯರು ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸುಶ್ರುತ ಮತ್ತು ಶಾಲಿಹೋತ್ರರ ಸಂವಾದದ ಪ್ರಕಾರ–ಕುದುರೆಗಳು ಸರ್ವ ದೇವತಾ ಸ್ವರೂಪವಾದುವು. ಸರ್ವಲಕ್ಷಣವಾದ ಕುದುರೆಗಳು ಅರಸಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ದೂರ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಶತ್ರುಗಳೂ ಹೆದರುತ್ತಾರೆ. ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಯಂತೆ ಅತಿಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಬಲವಿಲ್ಲ. ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಆಯುಧದಿಂದ ಸರ್ವಾಂಗವೂ ಛೇದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅರಸನನ್ನು ಕುದುರೆ ಅರಮನೆಗೆ ತಂದು ಅನಂತರ ಪ್ರಾಣ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಕುದುರೆಗಳಿಂದ ದರಿದ್ರರಿಗೆ ಐಶ್ವರ್ಯ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಕುದುರೆಗಳು ಪ್ರತಿದಿವಸ ಅರಸರಿಗೆ ರಾಜ್ಯ, ಕೀರ್ತಿ, ಸುಖ, ದ್ರವ್ಯವೃದ್ಧಿ, ಜಯ, ಶತ್ರುಪರಾಜಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಅರಸರು ಕುದುರೆಯನ್ನು ದೀರ್ಘ ರೋಗಿ, ಮುದಿ, ಅಂಧಕ, ಅನರ್ಹ ಎಂದು ಬಿಡಬಾರದು. ಅರ್ಥ ಲೋಭದಿಂದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಬಾರದು. ಕುದುರೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಬಿಡಬಾರದು. ಅದರಿಂದ ಅಪಜಯವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಕುದುರೆಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾದ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಮನ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತವೆ. ಕುದುರೆ ತಮ್ಮ ಶತ್ರುವಿಗೆ ಸಹಾಯ ಬರುವಂಥ ಶಬ್ದವನ್ನು ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕೇಳಿ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕೊಂದು ತಿರುಗಿ ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಕುದುರೆಗಳು ಯುದ್ಧ ಮಾಡದಿದ್ದರೂ ಶತ್ರುಗಳ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳಂಥ ಪೈರ ಪಚ್ಚೆ ಹುಲ್ಲು ನೀರನ್ನು ಕೆಡಿಸಿ ನಾಶಮಾಡುತ್ತವೆ. ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಶಬ್ದಶುದ್ಧಿಯಾದಂಥ ವಾಕ್ಯ, ಭೂಮಿಗೆ ಪೈರು, ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯ, ಸೇನೆಗೆ ಕುದುರೆಗಳೆ ಭೂಷಣ.

ಕವಿ ವಿಚಾರ

ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬರೆದವನು ಅಭಿನವಚಂದ್ರ. ಈತನ ಸ್ಥಳ ಬಾಗೆವಾಡಿ. ಕಾಳಪಯ್ಯ ತಂದೆ. ಇವನು ವಿದ್ವಜ್ಜನ ಸುರತರುವೆನಿಸಿ ಮೆರೆದವನು. ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ. ಈ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಪಂಕರುಹ ಹಲಕುಲಿಶ ಮಕರಕರಲೇಖಾನೀಕ ಪಾದತಲನೂ ಗಿರಿಜಾಧೀಶ್ವರ ಭಕ್ತನೂ ಆದ ಸೋಮದೇವ ಮಗ. ಈತನ ತಮ್ಮ

ಹಯಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರೌಢಜನ ಮನೋನಯನಪ್ರಿಯನೂ ಅಕಲಂಕಚರಿತನೂ ಆದ ಅಭಿನವಚಂದ್ರ. ಈ ಅಭಿನವಚಂದ್ರನು ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಕಾಳಪಯ್ಯನನ್ನು ವಿಪ್ರಪ್ರಭು ಎಂದು ಕರೆದಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಸೋಮದೇವನಿಗೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಸೂಚಕ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಇವರು ಬಾಗೆವಾಡಿಯ ಪ್ರಭುಗಳಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದು.

ಕವಿಚರಿತೆಕಾರರು "ಚಂದ್ರಕವೀಂದ್ರವಾಗ್ವಿಲಾಸ ನೆಗಳಲ್ ವಾಜಿಶಾಸ್ತ್ರಮಂ ವಿರಚಿಸುವೆಂ" ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಹಿಂದೆ ವಾಜಿಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬರೆದ ಚಂದ್ರಕವಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಚಂದ್ರಕವಿ ಮದನತಿಲಕವನ್ನು ಬರೆದ ಚಂದ್ರರಾಜನಾಗಿರಬಹುದು. ಆ ಚಂದ್ರಕವಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಅಭಿನವಚಂದ್ರ ಎಂದು ಕವಿ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ಇವನ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಆಧಾರವಿಲ್ಲ. ಸುಮಾರು 1400ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ" ಎಂದಿದ್ದಾರೆ[1]. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎಚ್. ಶೇಷಯ್ಯಂಗಾರ್[2] ಮತ್ತು ಡಾ|| ಕೆ.ಜಿ. ನಾರಾಯಣ ಪ್ರಸಾದರು[3] ಈ ಕಾಲವನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಆದರೆ ಅಭಿನವಚಂದ್ರನ ಕಾಲವನ್ನು ಪುನರ್ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ಕ್ರಿ. ಶ. 1170 ರಲ್ಲಿದ್ದ ಕಳಚುರಿಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಸೋವಿದೇವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಾಗೆವಾಡಿ ಶಾಸನದಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.[4] ಅಗ್ರಹಾರ ಚೂಡಾಮಣಿ ಬಾಗೆವಾಡಿ—

ವೇದವಿದರಖಿಲಧರ್ಮೋ
ಪಾದೇ[ಯ]ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಪರಿಣತರಧಿಕ
ಭೂದೇವಾನ್ವಯ ತಿಳಕ
ರ್ಮೋದಿಸಿಯೊಳ್ಬಾಗವಾಡಿಯೆಸೆವಯ್ನೂರ್ವರು

ಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅಲ್ಲಿ "ಶ್ರೀಮತು ಹಿರಿಯರಸಿ ಪಟ್ಟಮಹಾದೇವಿ ಸೋವಲದೇವಿಯ [ರಮನೆಯ] ಸೇನಬೋವ ರಾಜಾಧ್ಯಕ್ಷ [ರೇ] ಮಾಯ್ಯನಾಯಕರು ಚಂದ್ರಾರ್ಕಸ್ಥಾ[ಯಿಯಾ]ಮಾಗಿ ಮಾಡಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಸೋಮನಾಥದೇವಗ್ಗ್ರಂ

---

1 ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿ ಚರಿತ್ರೆ I-522, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಬೆಂಗಳೂರು 1972

2 ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರಂ, ಮುನ್ನುಡಿ VIII ಮದರಾಸು ಸರಕಾರದ ಪ್ರಾಚ್ಯಮಾಲೆ 1950

3 ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ

4 ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್ಸ್‌ಕ್ರಿಪ್ಷನ್ಸ್ -XV-113 ; 1170

ಶ್ರೀ ಚನ್ನಕೇಶವ ದೇವರ್ಗ್ಗಂ XXX ಅಂಗ ಭೋಗ ನೈವೇದ್ಯಖಂಡಸ್ಫು[ಟಿತ] ಜೀರ್ಣ್ಣೊ ದ್ಧಾರ ನಿಮಿತ್ತದಿಂ ಶ್ರೀ ಬಕುಳೇಶ್ವರ ದೇವರ್ಗ್ಗೆ ಸರ್ವನಮಶ್ಯ [ದೆ ಭೂ]ಮಿಯೊಳಗಣ...." ಭೂಮಿಯನ್ನು ದತ್ತಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟರು.

ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಶಾಸನದ ಪಾಠ [ರೇ]ವಣಯ್ಯನಾಯಕರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು. ಇಲ್ಲಿ ಶಾಸನದ ಕರ್ತೃವಿನ ಹೆಸರಿರುವಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಕ್ಷರ ಗಳಿತವಾಗಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಸಂಪಾದಕರು [ರೇ] ಎಂದು ಊಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಬರುವ ರಾಯಮುರಾರಿ ಸೋವಿದೇವ, ಆತನ ಹೆಂಡತಿ ಸೋವಲದೇವಿಯರ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಮತ್ತು ಶಾಸನದ ಕರ್ತೃ ಮಾಡಿಸಿದ ಸೋಮನಾಥದೇವರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಎಂದರೆ ಶಾಸನದ ಪರಿಸರವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ [ರೇ] ಎನ್ನುವ ಊಹಾ ಪಾಠದ ಬದಲು [ಸೋ] ಎನ್ನುವ ಊಹಾಪಾಠ ಸೂಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಶಾಸನದ ಕರ್ತೃ [ರೇ]ವಣಯ್ಯ ನಾಯಕನ ಬದಲು [ಸೋ]ವಣಯ್ಯ ನಾಯಕನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈತನು ಹಿರಿಯರಸಿ ಪಟ್ಟಮಹಾದೇವಿ ಸೋವಲದೇವಿಯ [ರಮನೆಯ] ಸೇನಬೋವ ರಾಜಾಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಿದ್ದನು.

ಅಭಿನವಚಂದ್ರನ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರುವಂತೆ ಪಂಕರುಹ ಹಲ ಕುಲಿಶ ಮಕರಾಕರ ಲೇಖಾನೀಕ ಪಾದತಲನೂ ಅಮಲಬಲನೂ ವಿಪ್ರಕುಲಭೂಷಣನೂ ಸುಜನಪ್ರಣುತನೂ ಆದ ಸೋಮಣಯ್ಯನು ಮೇಲಿನ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತನಾಗಿರುವ [ಸೋ]ವಣಯ್ಯನಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿವೆ.

ತನ್ನ ಮನೆತನದನೂ ಹಿರಿಯಣ್ಣನೂ ಆದ ಸೋವಣಯ್ಯನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದ ಚೆನ್ನಕೇಶವ ಮತ್ತು ಸೋಮನಾಥದೇವರನ್ನು ಅಭಿನವಚಂದ್ರನು ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ–

ಶ್ರೀಪತಿ ದಾನವಕುಲ ದ
ರ್ಪಾಪಹನಮರೇಂದ್ರ ವಂದಿತಂ ಸಕಲಜಗ
ದ್ವ್ಯಾಪಕನೆಮಗೀಗೆ ಸುಖ
ವ್ಯಾಪಾರೋದಾರ ಮಹಿಮೆಯಂ ಚಕ್ರಧರಂ

ಭರದಿಂ ಕೈಲಾಸಮನಾ
ರ್ಪಿರಲಾರ್ಪಿ[o]ದೆತ್ತಿ ನಿಂದ ದಶಕಂಧರನಂ
ಚರಣಾಂಗುಷ್ಠದೊಳೊತ್ತಿದ
ಗಿರಿಜಾಧಿಪನೆಮಗೆ ಮಾಳ್ಕೆ ಸುಖಸಂಪದಮಂ

ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆನ್ನಬಹುದು. ಹೀಗಾದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಶಾಸನದ ಕರ್ತೃ [ಸೋ] ವಣಯ್ಯನ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳು ಬಾಗೆವಾಡಿಯ ವಿಪ್ರ ಪ್ರಭು ಕಾಳಪಯ್ಯ ಮತ್ತು ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅಭಿನವಚಂದ್ರನ ಕಾಲವನ್ನು ಕವಿ ಚರಿತೆಕಾರರು ಊಹಿಸಿರುವ ಕ್ರಿ. ಶ. 1400 ರಿಂದ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಎಂದರೆ ಸು. 1170 ರಿಂದ 1200 ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕಾವ್ಯಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅಭಿನವಚಂದ್ರನು ವಿಷ್ಣು, ಈಶ್ವರ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಸೂರ್ಯ, ಗಣಪತಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಮಹಿಷಾಸುರಮರ್ದಿನಿಯರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಸುಕರವಿಳಾಸ, ಬುಧ ಬಂಧು, ವಿಬುಧ ದಿನಕರ ಮತ್ತು ಗುಣರತ್ನ ಎನ್ನುವುವು ಅಭಿನವಚಂದ್ರನ ಬಿರುದುಗಳು.

ಗ್ರಂಥಸಾರ

1. ತುರಗೋತ್ಪತ್ತಿ

ಕುದುರೆಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಅಶ್ರು ಸಂಭವ, ಅಗ್ನಿ ಸಂಭವ, ಅಮೃತ ಸಂಭವ' ಮೃಗ್ಯಲೋಕ ಸಂಭವ ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ವಿಧದಲ್ಲಿ ಆಗಿದೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ ರೆಕ್ಕೆಯಿದ್ದು ಮನೋವೇಗದಿಂದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ದೇವತೆಗಳು ಶಾಲಿಹೋತ್ರ ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ದೇವಾಸುರಯುದ್ಧದೆಡೆಗೆ ಕುದುರೆಗಳಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ಆಗ ಶಾಲಿಹೋತ್ರನು ಅವುಗಳ ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಕುದುರೆಗಳು ವಶವಾದುವು. ಅವುಗಳ ಪರಮಾಯುಷ್ಯ 32 ವರುಷ.

ಸರ್ವಾಂಗ ಪರೀಕ್ಷೆ

ಮುಖ, ತಲೆ, ಕೊರಲು, ಹೆಗಲು, ವಕ್ಷಪ್ರದೇಶ ಹೀಗೆ ಐದು ಪ್ರದೇಶಗಳು, ಅನಂತರ ಉದರ, ನಾಭಿ, ಗುದ, ತೊಡೆ, ಜಂಘೆಗಳೂ ಸೇರಿ ಹತ್ತು ಪ್ರದೇಶಗಳು ಶುಭಾಶುಭಫಲಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ತನು, ಧ್ರುವೆ, ಸತ್ವ, ವರ್ಣ, ಪ್ರಕಾರ, ಪದಗತಿ, ಸ್ವನ, ಛಾಯೆ ಹೀಗೆ ಎಂಟು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕುದುರೆಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ತನು, ಧ್ರುವ, ಗತಿ, ಸ್ವನ ಈ ನಾಲ್ಕು ಧ್ರುವ ವರ್ಣ, ಗಂಧ, ಸತ್ವ, ಛವಿಗಳು ಅಧ್ರುವ ಇವು ನಾಲ್ಕೂ ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನಿಸುತ್ತವೆ.

ಮುಖ, ಬಾಯಿ, ದಶನ, ತಾಳು, ನೊಲೆ, ಮೂವತ್ತೆರಡು ರೇಖೆ, ನುಣ್ಪಾದ ತಾಳು, ವಂಶಾಂತರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಮುಖದಿಂದ ಗುದದವರೆಗೆ

ಕುದುರೆಗಳ ಅಂಗಾಂಗಗಳ ಪರಿಚಯವಿರಬೇಕು. ತುರಗ ಮತ್ತು ಗೋಳಿಗೆ ಅಷ್ಟವಿಧ ಸಂಸ್ಥಾನ ಲಕ್ಷಣ ಒಂದೆ, ಆದರೆ ಗೋಳಿಗೆಗೆ ಯೋನಿ ಮಾತ್ರ ಸ್ತನಯುಗವಿರುತ್ತದೆ.

ಉರ, ನೊಸಲು ಕಟಿಗಳು ದೊಡ್ಡವಾಗಿರಬೇಕು. ಯೋನಿ ನುಣ್ಣಿತಾಗಿರಬೇಕು. ಕಾಲುಗಳು ಜಿಂಕೆಯಂತಿದ್ದು ಕೊರಳು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿರುವ ಗೋಳಿಗೆ ಶುಭಪ್ರದ. ಮೊಲೆಗಳು ಆಡಿನಮೊಲೆ, ಕುರಿಯ ಮೊಲೆಗಳಹಾಗಿದ್ದರೆ ಅಶುಭ. ಮೊಲೆಗಳು ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಅಗಲವಾಗಿ, ತುದಿ ಬಟ್ಟಿದವಾಗಿ, ಮೃದುವಾಗಿ ಎರಡೂ ನೇರವಾಗಿರಬೇಕು. ಹಾಲಧಾರೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಅದು ಝಲ್ಲೆಂದು ಹಾಯ್ದರೆ ಗೋಳಿಗೆ ಶುಭಪ್ರದ.

2. ವರ್ಣ

ಶ್ವೇತ, ಅರುಣ, ಪೀತ, ಅಸಿತವರ್ಣಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾದುವು. ಇವುಗಳಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಶ್ವೇತ, ಶೋಣ, ಉಜ್ವಲ, ಕೃಷ್ಣ ಎನ್ನುವ ಕುದುರೆಗಳು ಲಭಿಸುತ್ತವೆ. ಮಿಶ್ರಿತವರ್ಣಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಂದ ಕರ್ಣ, ಕರ್ಕ, ಕುಕ್ಕುಟ, ನೀಪ್ಪಳ, ಬೇರ, ಶಾಳುರಗ, ಇಂದ್ರ, ಬೊಲ್ಲ, ಕಾರುರಗ, ಕುಂಕುಮಬೋರ, ಬೋರ, ಮಂಗಳ ಬೋರ, ನೀಲ, ನೀಲಬೋರ, ಕೈರ, ಕಾರಳಗ, ಕೇಸಳಗ, ಸಂಪಳಗ, ಬೋರಳಗ, ಪಂಚಕಲ್ಯಾಣ, ಮಂಗ, ಗೋಕ್ಯಾಹ, ಕಣಯವಟ್ಟ, ಕಪೋತ, ಜಾಟವ, ರಕ್ತಕಾಮಾಂಕಿ, ರುದ್ಧ, ಗಂಗೆವಾಳಿ, ಚಕ್ರವಾಕ, ಸಿಂಹಪೋತ, ಮುಂಜ, ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ, ಇಂದಿರ, ಪುನ್ನಾಹ ಎನ್ನುವ ಕುದುರೆಗಳ ಭೇದಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಕುದುರೆಗಳು ಹೆಸರು ಹೇಳಲಾಗದ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೆ, ಹಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ಹೊಂದುವ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೆ ಗಮನಿಸಿ ಆಯಾ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಇಡತಕ್ಕದ್ದು.

ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣದ ಕುದುರೆ ಶುಭಕರ, ಮಂಗಳಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಏರಿದ ರಾಜನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಏಕಛತ್ರಾಧಿಪತಿಯಾಗಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣದ ಕುದುರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಂಗ, ಮೇಘವರ್ಣ, ಶ್ಯಾಮವರ್ಣ, ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ, ಬೇರ, ಬೋರ ಮುಂತಾದ ಕುದುರೆಗಳು ಲಕ್ಷಣವಾದ ಕುದುರೆಗಳು.

3. ಪುಂಡ್ರ

ಕುದುರೆಗಳ ಪುಂಡ್ರ, ಪುಷ್ಪ, ಗಂಧ, ಹೇಷಿತ, ಛವಿಗಳ ವಿವರಗಳು.

ಖರ, ದಂಡ, ಅಂಕುಶ, ಝಷ, ಚಾಮರ, ದರ್ಪಣ, ಕಳಶ, ಶಂಖ, ಭೃಂಗಾರು, ನಿಶಾಕರ, ಶಕ್ತಿ, ಖಡ್ಗ, ಮುಸಲ ಆಕಾರದ ಪುಂಡ್ರಗಳು ಶುಭ. ಚಾಪ, ಶ್ರೀವೃಕ್ಷ, ಸ್ರುವೆ, ಯೂಪ, ಸ್ವಸ್ತಿಕ, ವಜ್ರ ಆಕಾರದ ಪುಂಡ್ರವಿರುವ ಕುದುರೆ ಪೂಜ್ಯ.

ಆನನ, ಶಿರಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ವಿಧವಾದ ಬಿಳುಪೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದು ಗಂಗಾತಟಿ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬಿಳುಪಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಆಳಬಾರದು, ತಿರುಮುರುಕನಾದ, ನೇರವಾಗಿಲ್ಲದ, ಉರುಗಿದ, ಬಾಗಿದ್ದು ಲಲಾಟಾಂತರದಲ್ಲಿ ಹರಿದ ಪುಂಡ್ರವಿದ್ದರೆ ನಷ್ಟ.

ಪುಷ್ಪ

ಬಿಳಿಯ ಪುಷ್ಪಗಳು ಶುಭದ. ಕರಿಯ ಪುಷ್ಪವುಳ್ಳ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸ ಬೇಕು. ಪುಷ್ಪಗಳು ತಮ್ಮ ಫಲವನ್ನು ಏಳುಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಏಳುಮಾಸದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಏಳುವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಪತಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತವೆ.

ಗಂಧ

ಕಣ್ಣು, ಬಾಯಿ, ಕಿವಿ, ಮೂಗು, ದೇಹ, ಗುಹ್ಯ, ಪುರೀಷ, ಸ್ವೇದ, ಮೂತ್ರ ಗಳಿಂದ ಗಂಧ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ.

ಕಬ್ಬಿನ ಹಾಲು, ಹೊಸತುಪ್ಪ, ಹಸುವಿನ ಹಾಲು, ಶಾಲಿ, ತಂಡುಲ, ಜೇನು ತುಪ್ಪ, ದ್ರಾಕ್ಷಾಸಮಾನವಾದ ಗಂಧಗಳು ಉತ್ತಮ. ತಾವರೆ, ಕಣಗಿಲೆ, ಕದಂಬ, ಕುವಲಯದ ಜಾತಿಯ ಗಂಧಗಳು ಜಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಬಾಳ, ಮಲಯರುಹ, ಕರ್ಬಾಲ, ಕೋಷ್ಟ, ಕಚೋರ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗ, ಕಾಲಾಗರುಗಳಿಗೆ ಆಗರವಾದ ಗಂಧ ಉತ್ಸಾಹಕರ.

ಆಸವ, ಅಭ್ರ, ಹುತ್ತ, ಬತ್ತದ ಅರಳು, ಬಿಲ್ವಪತ್ರ, ಮದ್ಯ, ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣಿನ ವಾಸನೆಯಿಂದ ಕುದುರೆಯು ನಿಶ್ವಾಸ ಕೊಡಿದ್ದರೆ ಶುಭಕರ. ನೋಡುವಲ್ಲಿ, ಮೈ ತೊಳೆಯುವಲ್ಲಿ ನೆನೆದ ನೆಲದಿಂದ ಹೊಮ್ಮುವ ವಾಸನೆ ಬಂದರೆ ಶುಭದ. ಅದು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೋಗ್ಯ. ಹಂದಿ, ಆನೆ, ಕತ್ತೆ, ಹೋತ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಗಂಧದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕುದುರೆ ಭಯ, ಹಾನಿ, ಶೋಕವನ್ನು ತರುತ್ತದೆ, ಮರಣಕರ. ಬಿಸಿಯ ರಕ್ತ, ಮೀನಿನ ಹೊಲಸು, ಮಷಕ, ಸುಂಡಿಲಿ, ಮಜ್ಜಿಗೆ, ಹಸುವಿನ ಚರ್ಮ, ಲೋಯಿಸರ, ಮುತ್ತುಗದ ಗಂಧ, ಬಸೆಯ ರೀತಿಯ ಗಂಧವಿದ್ದರೆ ಅದು ಅಶುಭ.

ಹೇಷಿತ

ಸ್ವರಗಳಲ್ಲಿ ಶುಭ, ಅಶುಭವೆಂದು ಎರಡು ವಿಧ. ಹೃದಯ, ವಕ್ಷ, ಕೊರಳು, ಶಿರದಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಸ್ವರವನ್ನು ಹೇಷಿತವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಘನ, ಗಂಭೀರ, ಉತ್ಸಾಹ ದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹೇಷಿತ ಧನಕನಕ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಜಯ ವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮದಿಸಿದ ಆನೆ, ಗುಡುಗು, ಶಾರ್ದೂಲ, ಕ್ರೌಂಚ, ರಥ, ತಮ್ಮಟೆ, ಶಂಖ, ಪುಣ್ಯಾಹ, ವೃಷಭ, ಸಿಂಹ ಸದೃಶ ಸ್ವರಗಳು ಶುಭಕರ.

ಘೋರ ಕಠೋರವಾದ ಸ್ವನಗಳು ಅಶುಭಕರ. ಹಂದಿ, ಕತ್ತೆ, ಕಳಭ, ಬಳ್ಳು, ನರಿ, ಚಿಕ್ಕು, ಕಾಗೆ, ಗೂಬೆ, ನಾಯಿಗಳ ರೀತಿಯ ಸ್ವರ ಅಶುಭಕರ.

ಸತ್ವ

ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಧ್ಯಮ ಕನಿಷ್ಠವೆಂದು ಸತ್ವದಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಿಧ. ಸತ್ವಗುಣ 16ವಿಧ. ಭೀತವದನ, ಚಪಲ, ಕಾಮಾತುರ, ಹೆಚ್ಚು ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸುವ ಕುದುರೆ ಖರಸತ್ವ, ಭೀತ, ಕ್ಷುಧಾರ್ತಿ, ತೃಷ್ಣಾತುರ, ಅತಿದೈನ್ಯ ರೂಪಿಯಾದ ಕುದುರೆ ಪಶುಸತ್ವ. ಭೀರು, ಚಲಪ್ರಕೃತಿ, ಜಲಾಹಾರಿ ಪ್ರಿಯವಾದಿಯಾದ ಕುದುರೆ ಮತ್ಸ್ಯಸತ್ವ. ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಆಲಸ್ಯಪೂರ್ಣವಾದದ್ದು, ಧ್ಯಾನಸ್ಥನಾದ ಕುದುರೆ ಭೈರವಸತ್ವ.

ಗತಿ

ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಶುಭ, ಅಶುಭಗಳೆಂದು ಎರಡು ವಿಧ. ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಬೆರೆಸದ ಖುರ, ಒಂದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸೇರದ ಕಾಲು, ಕುಳಿದ ಬೆನ್ನು, ಅಡಗಿದ ಜಘನದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಬಾಲ, ಕೊರಳು ಮತ್ತು ಉನ್ನತವಕ್ಷದಿಂದ ಎಸೆಯುವ ಲಘುಗತಿ ಶುಭಕರವಾದುದು.

ಆನೆ, ಕರಭ, ನವಿಲು, ಹುಲಿ, ಹಸು, ಗೂಳಿ, ಹಂಸ, ಚಕ್ರವಾಕ, ಸಿಂಹ, ವಾನರ ಎನ್ನುವ ಗತಿಗಳುಳ್ಳ ಕುದುರೆ ಶುಭಕರ. ಹದಿನಾರು ಮಾತ್ರೆಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಬಿಲ್ಲಿನ ಅಂತರವನ್ನು ಕ್ರಮಿಸಿ ಹಿಂದಿರುಗುವ ಕುದುರೆ ಉತ್ತಮ ಜವ. ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೂರು ಬಿಲ್ಲಿನ ಅಂತರವನ್ನು ಕ್ರಮಿಸಿ ಹಿಂದಿರುಗುವ ಕುದುರೆ ಮಧ್ಯಮ ಜವ. ಮೂವತ್ತೆರಡು ಮಾತ್ರೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೂರು ಬಿಲ್ಲಿನ ಅಂತರವನ್ನು ಕ್ರಮಿಸಿ ಹಿಂದಿರುಗುವ ಕುದುರೆ ಕನಿಷ್ಠ ಜವ. ಭದ್ರ, ತಾಮರಸ, ತೀಕ್ಷ್ಣ, ವಿಷಮರಸ, ಮಂದ ಎನ್ನುವ ಕುದುರೆಗಳ ಗತಿಲಕ್ಷಣಗಳ ವಿವರಗಳಿವೆ.

ಛಾಯೆ

ಧಾರಿಣಿ, ವಾರಿಣಿ, ಪಾವಕ ಛಾಯೆಗಳ ಕುದುರೆ ಉತ್ತಮ. ಪವನ, ನಭ ಛಾಯೆಗಳು ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ಅನಾಯುಷ್ಯಕರ. ಮಹಾ ದೋಷಕರ. ಸ್ಥಾನ, ಸುಪ್ತ, ವ್ಯಕ್ತ, ಅವಸಾನವೆನ್ನುವ ನಾಲ್ಕು ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಶುಭಾಶುಭ ಫಲಪ್ರದ ಛಾಯೆಗಳನ್ನು ನೋಡಬೇಕು.

4. ಸುಳಿಗಳು

ಧ್ರುವ, ಅನ್ಯ, ಅಶುಭವೆಂದು ಸುಳಿಗಳು ಮೂರುಭೇದ. ಇವು ಎಂಟು ವಿಧವಾಗಿ ನೂರು ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಹತ್ತು ಆವರ್ತ ಧ್ರುವ, ಎಪ್ಪತ್ತಾರು ಆವರ್ತ

ಅಶುಭ. ಮೂವತ್ತೇಳು ಶುಭ. ನೂರೆಪ್ಪತ್ತಾರು ಸುಳಿಗಳು ರೋಮಜ, ಅಭ್ರಜಗಳೆ ಜನಿಸುತ್ತವೆ.

ಶುಭ ಸುಳಿಗಳು ಜಯ, ಸುತ, ಕೀರ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಶ್ರೀವೃಕ್ಷ, ಅಂಗವಿಧಿ, ಶ್ರೀಕರಣಗಳು ಶುಭ ಸುಳಿಗಳು. ಕೆಟ್ಟಫಲವನ್ನು ನೀಡುವ ಸುಳಿಗಳೂ ಇವೆ.

ರೌದ್ರಹಯ, ಧೂಮಕೇತು ಮುಂತಾದ ಕುದುರೆಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳು. ಕಕುದಿ, ಅವಯವಹೀನ, ಅವಯವ ಅಧಿಕ, ಉರಸ್ತನಿ, ತ್ರಿಕರ್ಣಿ, ದ್ವಿಮುಖ, ಅಂಧಕ, ಮಂದಕ, ರಸದೋಷಕ, ಶೃಂಗಿಯಾದ ಕುದುರೆಗಳು ಕುಲವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುತ್ತವೆ.

ಸೂಕರ, ವ್ಯಾಘ್ರಾಜಿನ, ಮಂಡೂಕ, ಉರಗ, ಕೃಷ್ಣರಸನ, ತಾಳುಕಶಿರ, ಕಾಕಮುಖ, ಕರಾಳಿ ಆದ ಕುದುರೆಗಳು ಮರಣಕರ.

ಬೆಳಗಿನ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳ ಪಾಠಕರಧ್ವನಿ ಮೃದಂಗ ಶಂಖಧ್ವಾನಗಳನ್ನು ಲಾಲಿಸಿ ಕುದುರೆ ಸೌಷ್ಠವದಿಂದ ಕೆಳಿರಿದರೆ ಪತಿಗೆ ಜಯ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಧ್ವಜ ಬಿಳಿಯಕೊಡೆ, ಮದಗಜ, ಮುಗಿಲು, ಸೂರ್ಯ, ಕನ್ನಿಕೆ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಕಂಡು ಕೆಳಿರಿದರೆ ಜಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಮೇಯುವಾಗ, ಬಾಯ್ತುಂಬ ಹುಲ್ಲು ಇರುವಾಗ ಕೆಳಿರಿದರೆ ಜಯಕರ. ಹೀಗೆಯೇ ಧನಲಾಭ, ಪಯಣ, ಭಯ, ಮರಣ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಹೇಷಿತಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ.

ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಶುಭ ಅಶುಭಗಳನ್ನು ಕುದುರೆಯು ಬಾಲವನ್ನು ಕೆದರುತ್ತ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತದೆ. ವಾಮ ಸುಮನಸನಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣವಾಲೋತ್ಕರವನ್ನು ಕೆದರಿದರೆ ಅದು ಶುಭ ಸೂಚಕ. ಪ್ರಕೀರ್ಣ ಕೆದರಿದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದನ್ನು, ಲಾಭವನ್ನು, ಪಯಣವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಕುದುರೆಯ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಉರಿ, ಉಳ್ಕ, ಕಿಡಿಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆದರೆ ಶುಭಕರ. ಕುದುರೆಯ ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉರಿ ಉಳ್ಕ ಕಿಡಿಗಳು ಉದುರಿದರೆ ವಸುಂಧರೆ ಕೆಡುತ್ತದೆ. ಅದು ಕರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಪತಿಗೆ ಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಶಿರ, ಕೋಶ, ಜಘನಾಂತರಾಳ, ವಾಳಧಿ, ವಾಜಿಗಳ ಶರೀರದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಕುದುರೆಗಳ ಉರಿ, ಉಳ್ಕ ಕಿಡಿಗಳು ಶುಭಾಶುಭಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುವಾಗ, ಲಾಯಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗುವಾಗ, ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಡೆಯುವಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಯು ಉಗ್ರಾಕೃತಿಯುದಾಗಲು, ಭೀತಮನನಾಗಲು, ಮೂತ್ರಿಸಲು ಅಪಜಯ.

ಸುಳಿಯ ದೋಷಗಳನ್ನು ಕಂಡವನು ಆ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಸ್ತೋದಕ, ರಾವುತ, ಸುವರ್ಣ ಸಮೇತ ವೇದವಿದರಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು.

5. ಆಯುರ್ನಿರ್ಣಯ

ಕುದುರೆಯ ಆಯುಸ್ಸನ್ನು ಬಾಹ್ಯ, ಆಭ್ಯಂತರ ಎನ್ನುವ ಎರಡು ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ತನುವಿನಿಂದ ಬಾಹ್ಯ, ಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಆಭ್ಯಂತರ ಎನ್ನುವ ಎರಡು ರೀತಿಯ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಿವೆ. ಸ್ವರ, ಅಜಿನ, ಖುರ, ಚೇಷ್ಟೆ, ದಶನಾಗ್ರ, ಉಲ್ಕೆಗಳಿಂದ ಹುಮವಯೋಲಕ್ಷಣ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ತಿಂಗಳಿನಿಂದ ಮೂವತ್ತೆರಡು ವರುಷಗಳವರೆವಿಗೆ ವಯೋಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ.

6. ಶರೀರಲಕ್ಷಣ

ಶರೀರಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಮೂವತ್ತೆರಡು ವರುಷಗಳ ಆಯುವಿನ ಕ್ರಮವನ್ನು ತಿಳಿಸಬಹುದು.

ಕುದುರೆಯ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ನರ್ಮದೆಯಿಂದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಐವತ್ತುನಾಲ್ಕು ಇದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಕುದುರೆಗಳು ಕುಲ, ಬಲ, ತೇಜ, ಸ್ವರೂಪ, ಜವ, ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಕುದುರೆಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಕಾಂಭೋಜ, ಬಾಹ್ಲಿಕ, ಸೈಂಧವ ಆರಟ್ಟ, ತೈತಿಲ, ವಾನೇಯ ಎನ್ನುವ ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶದ ಹೆಸರೆ ಉಳಿದು ಬಂದಿದೆ. ಖರ, ಗಂಧರ್ವ, ಕವುರ್, ಕರೋಷ್ಠ, ಕಾಂಬೋಜ, ಜಾಳಂಧರ ಮಾಳವ, ಕೊಂಗ, ಕೋಸಲ, ವರಾಳ, ಬರ್ಬರ, ತೈತಿಲ, ದುರಭಾನಿ, ಕರಹಾಟ, ಮಾಗಧ, ಕಳಿಂಗ, ಸಿಂಧು, ಕೊಲ್ಲಾಪುರ, ಸೇಹುಣ ಇತ್ಯಾದಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ವಾಯುಕ, ಸಂಚಕ, ಅಮಲಜನೇಯುಕ, ನಾಳಿವಿರಸ, ನಿಯಾಯಿಕ ಎನ್ನುವ ಹೆಸರಿನ 54 ಜಾತಿ ಕುದುರೆಗಳು ಆಯತವಾಗಿವೆ. ನರ್ಮದೆಯಿಂದ ತೆಂಕಲು ತೊಂಬತ್ತು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕುದುರೆ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿನ ಕುದುರೆಗಳ ತೇಜ, ಕುಲ, ಜವ, ಪ್ರಮಾಣ, ಸತ್ವಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕನಿಷ್ಠ.

ಕುದುರೆಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವಿಜ, ರಾಜ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರ ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ಜಾತಿಯ ಕುದುರೆಗಳಿವೆ. ವಾತ, ಪಿತ್ತ, ಶ್ಲೇಷ್ಮ ಎಂದು ಪ್ರಕೃತಿಗನುಗುಣವಾಗಿಯೂ ಸತ್ವ, ರಜ ತಮ ಎಂದು ಗುಣಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಯೂ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು.

7. ಪೋಷಣವಿಧಿ

ಘೃತ, ಕ್ಷೀರ, ದುಗ್ಧಪಾನಗಳನ್ನು ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತತೆಯನ್ನು ಅರಿತು ನಡೆಸಬೇಕು. ಕುದುರೆ ಕಟ್ಟುವ ಗೂಟ ಚೂಪಾಗಿರಬಾರದು. ಮಲಗುವ ಜಾಗವನ್ನು ಕುಳಿ ತೆವರಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿ ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಗಟ್ಟಿಸಬೇಕು. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಸೋರದ, ನಿವಾತವಪ್ಪ

ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಮಾಗಿಯಲ್ಲಿ ಆತಪಛಾಯಾಗಾರ ಮತ್ತು ಗ್ರೀಷ್ಮದಲ್ಲಿ ಸುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಬಿಸಿಲು, ಗಾಳಿ, ಮಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಬಾರದು. ಹಾಗೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ರೋಗಕ್ಕೆಡೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಕುದುರೆಯ ಉದ್ದದಷ್ಟು ಚರಣಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅಗಲ ಹಸ್ತವಿಸ್ತಾರವಿರಬೇಕು. ಮುಂಡಿಗೆಗೆ ಒರಗಲಿಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತಿರಬೇಕು. ಪರಿಚಾರಕನ ದೈನಂದಿನ ಕೆಲಸವೆಂದರೆ ಖುರವನ್ನು ಶೋಧಿಸುವುದು. ಹಗಲೂ ಇರುಳೂ ಮಂದರದಿಂದ ಹೊರಗೆ ತಂದು ಸಮತಲನೆಲದಲ್ಲಿ ಹೊರಳಿಸುವುದು, ಒರೆಸುವುದು. ಕುದುರೆಯನ್ನು ಏರುವವನು ಐದು ಬಲಗಳನ್ನು ಅರಿತವನಾಗಿರಬೇಕು.

ಚೈತ್ರ ವೈಶಾಖಗಳಲ್ಲಿ ಸುರಾಪಾನದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ತ್ರಿಫಲವನ್ನು ಕುಡಿಸಬೇಕು. ಅದು ಕುದುರೆಗೆ ರುಜಾಪಹಾರ ಮತ್ತು ಬಲಕರ. ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಆಷಾಢದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ವಾಣಿಯೊಡನೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಕುದುರೆಗೆ ಸಂತುಷ್ಟಮನ ಮತ್ತು ಪುಷ್ಟಿವರ್ಧನವಾಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರಾವಣ ಭಾದ್ರಪದಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಕ್ಷಾರದೊಡನೆ ಕೊಡುವುದು. ಕುದುರೆಗೆ ಬಲವರ್ಧನ ವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಶ್ವಯುಜ ಕಾರ್ತಿಕಗಳಲ್ಲಿ ತ್ರಿಫಲ ಮತ್ತು ಹಾಲನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಮಾರ್ಗಶಿರ ಪುಷ್ಯಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ದಧಿಸಮನ್ವಿತವಾಗಿ ಕೊಡುವುದು. ಮಾಘಫಾಲ್ಗುಣ ಗಳಲ್ಲಿ ತ್ರಿಫಲೆಯನ್ನು ಎಣ್ಣೆಯೊಡನೆ ಕೊಡುವುದು.

ಕುದುರೆ ಬಡವಾದರೆ, ಅಧ್ವಾನದಲ್ಲಿ ನೊಂದರೆ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗಾಯಗೊಂಡರೆ ಏಳುದಿವಸ ದುಗ್ಧೋದಕವನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಸುವಂತೆ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಸುವುದು. ಉಪ್ಪನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ದಿವಸ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಸಬಾರದು. ಕ್ಷೀರ ಮತ್ತು ಬೆಲ್ಲದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಲವಣ ಅನುಪಯುಕ್ತ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಹೊಲದ ಕಡಲೆ ಉತ್ತಮ. ಹುಳುಬಿದ್ದ ಹೊಲದ, ಸಾರವಿಲ್ಲದ, ಬೆಳ್ಳನೆಯ ಕಡಲೆಗಳನ್ನು ಇಕ್ಕಬಾರದು. ಯಾವ ಯಾವ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಆಹಾರವನ್ನು ಇಕ್ಕುತ್ತಾರೆಯೋ ಹಾಗೆ ಅರಿತು ಔಷಧವನ್ನು ಕೊಡುವುದು.

ತ್ರಿದೋಷಹರ, ಆರೋಗ್ಯಕರ, ಕಫಹರ, ಸರ್ವರೋಗಹರ, ಖಾಸವಿನಾಶ, ಅಗ್ನಿದೀಪನ, ಪಿತ್ತನಾಶ ರಕ್ತಪಿತ್ತಾಪಹರ ಮುಂತಾದ ಪಿಂಡಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಇಂಗ್ವಾದಿಪಿಂಡವನ್ನು ಬಿಸಿನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ವಾತ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ತಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ಕೊಟ್ಟರೆ ವಾತ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕಷಾಯ ಮತ್ತು ಹಸುವಿನ ಹಾಲಿನಿಂದ ಶ್ಲೇಷ್ಮ ಕೆಡುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಬಡವಾದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ಉಪಚರಿಸಬೇಕು.

ಜವೆಯನ್ನು ಖಾಣಗಟ್ಟುವಲ್ಲಿ ಉಮಿಯನ್ನು ಕಳೆದು ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಹೆಸರು, ತೊಗರಿ, ಉದ್ದು, ಗೋದುವೆಯನ್ನು ಆಹಾರವಾಗಿ ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ತೊಳಸಿ ಕಟ್ಟಬೇಕು.

ನೆನೆಹಾಕಿದ ಕಡಲೆಯನ್ನು ಕುದುರೆಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಮಳೆ, ದುರ್ದಿನ, ಗಾಳಿಯ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಲೆಯನ್ನು ಕೊಡಬಾರದು. ನಾಂದದ್ದು, ಅಡಿಗಟ್ಟಿ. ಹುಳುತಿಂದದ್ದು, ಮುಗ್ಗಿದ್ದು, ಬೆಂದದ್ದು, ಬೂಷ್ಟುಬಂದದ್ದು, ಮೊಳೆಹೋದುದನ್ನು ಖಾಣವಾಗಿ ಕುದುರೆಗೆ ಕಟ್ಟಬಾರದು. ಬರಗು, ಎಳ್ಳು, ಕೊರೆ, ಸಾಕು, ಸಗಸೆ, ಕುಸುಬೆ, ಕಳಲೆ, ನೆಲ್ಲು, ಸಾವೆಗಳು ಕುದುರೆಗೆ ಅಹಿತಕರವಾದುದು

ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ದೊಡ್ಡದಾದ ಮಡು, ತೊರೆ, ಕೆರೆ, ಬಾವಿ, ಚಿಲುಮೆಗಳ ನೀರನ್ನು, ಹರಿಯುವ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಸಬೇಕು. ಕವಡಿದ್ದು, ಎಲೆ ಕೊಳೆತುದು, ಹುಳಿತದ್ದು, ಹಾವಸೆ, ಸಂಕವಲಿ, ಕಲಂಕ, ಕ್ರಿಮಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಸಬಾರದು. ಹಾಗೆ ಕುಡಿಸಿದರೆ ಮಂದಾಗ್ನಿಯಾಗಿ ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸದೆ ಧಾತುಗಳು ಬಂಧಿಸುತ್ತವೆ.

ಕೆಟ್ಟನೀರಿನಿಂದ ಆಹಾರದಿಂದ ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಅಸಮರ್ಥ ಆರೋಹಕನಿಂದನ ಕುದುರೆ ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತದೆ. ರೋಗದಿಂದ ಸಾಯುತ್ತದೆ. ಕುದುರೆಯನ್ನು ಏರುವಲ್ಲಿ ಅವಮಾನಿಸಬಾರದು. ಕುದುರೆಗೆ ಗಂಧ, ಮಾಲೆ, ಆಭರಣ, ಖಾಣ, ಪಾನ, ಭೋಜನ, ಶಯನಗಳಲ್ಲಿ ಆದರವನ್ನು ಮಾಡುವ ಒಡೆಯನ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸಮರಾಂಗಣವಲ್ಲಿ ಕುದುರೆ ಕೊನೆಗಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ದೂರಪ್ರಯಾಣ, ಬೇಟೆ, ವಿನೋದ, ಕಾರ್ಯ, ದೊಡ್ಡಯುದ್ಧ, ಸೈನಿಕರು ಮತ್ತುಮದಿಸಿದ ಆನೆಗಳು ಸುತ್ತಿ ಮುತ್ತಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕುದುರೆ ತನ್ನ ಒಡೆಯರ ಮನೋವಾಕ್ಕಾಯ ಕರ್ಮಗಳು ಊರ್ಜಿತವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ರಾಜನಾದವನು ತನ್ನ ಶ್ರೀಯನ್ನು ಮೆರೆಯಲು ನೆಲವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು, ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಲಿಚ್ಛಿಸುವುದಾದರೆ ಆಜಾನೇಯ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಸಾಕಬೇಕು. ನಿತ್ಯವೂ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಹಬ್ಬಗಳಂದು ಆರತಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಉದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶುಭಲಕ್ಷಣವುಳ್ಳ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ವಿಜಯಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾದ ದೊರೆ ಆನೆ ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ಸ್ನಾನ ಆಹಾರ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ನಡೆಸದೆ ತಾನು ಏನನ್ನೂ ಮಾಡಬಾರದು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಲು ಕುದುರೆಯೇ ಮುಖ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದವನು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಸಾಕಬೇಕು. ಕ್ರೂರಾಯುಧಗಳಿಂದ ಜರ್ಝರಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಯಜಮಾನನಿದ್ದರೆ ಕುದುರೆ ಶತ್ರುಪಾಳೆಯವನ್ನು ದಾಟುತ್ತದೆ.

ಆರುಋತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಔಷಧವನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಕೊಡುವುದು ಪ್ರತಿಪಾನ.

8. ನೀರಾಜನ ವಿಧಿ

ಶತ್ರುವನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಜಯವಧುವನ್ನು ಅವಧಾರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜನಾದವನು ನೀರಾಜನ ವಿಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಆಶ್ವಯುಜ ಶುದ್ಧ ಬಿದಿಗೆಯಂದು ಅಶ್ವಾನೀಕಕ್ಕೆ ರಕ್ಷೆಯಿಕ್ಕಬೇಕು.

ದೊಡ್ಡ ಶರೀರದ ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣದ ದ್ವಿಜವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದೀರ್ಘಾಯುವನು ಉತ್ತಮ ಜವವನ್ನು ತೋಯಧರಸ್ವನವುಳ್ಳವನನ್ನು ಲಕ್ಷಣ ಸಂಪನ್ನ, ಉದಾರ ತೇಜೋನಿಧಿಯಾಗಿದ್ದು ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಹೊಂದಿರುವ ರೇವಾನದಿಯಿಂದ ಉತ್ತ, ದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿರುವ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಪಟ್ಟದ ಕುದುರೆಯಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಆ ಕುದುರೆಗೆ ಸಮವಾದ ಬೀಜದ ಕುದುರೆಯೊಂದನ್ನು ಸಾಕಬೇಕು. ಹೀಗೆಯೇ ಯುವರಾಜ, ಸೇನಾಧಿಪತಿ, ಅಮಾತ್ಯ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ವಿಜಯಗಜ, ವಿಜಯಹಯ, ವಿಜಯಭಟ, ವಿಜಯ ವನಿತೆ ಎನ್ನುವ ರತ್ನವ್ರಜದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಣವನ್ನರಸಬಾರದು. ಬೆಲ್ಲ, ಬತ್ತ, ಅಕ್ಕಿ, ಕನ್ನಡಿ, ಕಲಶ, ಗರಿಕೆ, ತೋರಣ ಮೊಸರು, ಹೂವು ದೀಪ, ರಂಗವಲ್ಲಿ, ಎಲೆಅಡಿಕೆ, ಪವಿತ್ರಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುವು. ಬಿಳಿಯ ಛತ್ರಿ, ಮಂಗಳವಾದ್ಯ, ಚಾಮರ, ಗಣಿಕಾವ್ರಾತದಿಂದ ಕೂಡಿ ಕಹಳಾರವ, ದೊಡನೆ ಮಹಾನವಮಿಯವರೆಗೆ, ತೊರೆ, ಸಮುದ್ರ, ಕೆರೆ, ತಾವರೆ, ಕೊಳಗಳಲ್ಲಿ ತಂದು ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡುವುದು ಬಳಿದ ಮಣ್ಣನ್ನು ತೊಳೆದು ಪಂಚಗವ್ಯವನ್ನು ತಳಿಯಬೇಕು. ಜಲಾವಾಸನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಕುಂಕುಮ, ಹರಿದ್ರ, ಗಂಧಾದಿಗಳನ್ನು ಸವರಬೇಕು. ರತ್ನಾವಳಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಳಸದ ತೊವಲನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕು ಮೇಖಲಾಲಂಕೃತಿಯನ್ನು ಇಕ್ಕಬೇಕು. ಮಣಿಸರ, ರೇಷ್ಮೆ ಬಟ್ಟೆ, ರಕ್ಷೆ, ಪವಿತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಲಲಾಟಪಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಅರಿಸಿನ, ಅಪಾಮಾರ್ಗ, ಬಿಳಿಸಾಸುವೆ, ಇಂಗು, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ಬೇವು, ಲೋಧ್ರ, ಸಿರಿಸ, ಬಜೆ, ಗುಗ್ಗುಳ, ಇಪ್ಪೆ, ರಾಜವೃಕ್ಷ, ಸರಳ, ಗೋರೋಚನವನ್ನು ಒಂದು ಸೀರೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಆ ಪೊಟ್ಟಣವನ್ನು ಕೊರಳಿಗೆ ಕಟಬೇಕು. ಆಗ ಕುದುರೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಕ್ಷಸ, ಪಿಶಾಚ ಭೂತಗಣಗಳ ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ.

ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮಣ್ಣು, ಆನೆಯ ಕೋಡ ಮಣ್ಣು, ಹುತ್ತದ ಮಣ್ಣು ಮತ್ತು ಅರಮನೆಯ ಮಣ್ಣನ್ನು ಕುದುರೆಯ ಹೃದಯಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಳಿಯಬೇಕು. ರಂಗವಲ್ಲಿ ತೋರಣ, ಬಾವುಟ, ತಮಟೆ, ವೇದಘೋಷ, ಶೇಷಾಕ್ಷತೆ, ಹೂವು, ಗಂಧ, ದೀಪ, ಧೂಪಚಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿಶಾಲವಾದ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಸಂಗ್ರಾಮಜಯಕ್ಕೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹರಕೆ ಮತ್ತು ಸೇಸೆಗಳು ಕಲ್ಯಾಣಕರ.

ರೇವಂತ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಚರು, ಬಲಿ, ತಾಂಬೂಲ, ಹೂವು, ಅಕ್ಷತೆ, ಗಂಧ, ಕೈದೀವಿಗೆ, ಪಟಹ, ಶಂಖ, ಭೇರೀರವಗಳೊಡನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಜಯದೇವ, ಭಾನು ಪುತ್ರಕ, ಜಯತುರಗಾರೂಢ, ಸಾರವಿಜ್ಞಾನವಿಧಿ ತುರಗಹೃದಯ ಚಿತ್ರ ಎಂದು ರಾಜ ಮತ್ತು ರಾಜಪುತ್ರನಿಂದ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಅಶ್ವವೈದ್ಯನಿಗೆ ಮಂಗಳ ಜವಳಿ, ಝುಣಂಬ, ಉಂಗುರ, ಕಿವಿಯ ಆಭರಣ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

9. ಅವಯವ ನಿರೂಪಣೆ

ಅಗ್ನಿಕರ್ಮ, ಶಸ್ತ್ರ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಕುದುರೆಗಳ ಶರೀರ ಜ್ಞಾನ ಅವಶ್ಯಕ.

ದಂತಪೀಠಿಕೆ, ಗಂಧ, ಸೃಕ್ವಿಣಿ, ಜಿಹ್ವಾಬಂಧ, ತಾಳಿಗೆದೆರೆ, ತಾಳುವಂಶ, ದಂತ, ದಂಷ್ಟ್ರ, ಪಾರಿಪಕ್ಷ, ಮಧ್ಯ, ಸಂದಂಶ, ಕೆಂಬಲ್ಲು, ಅಗ್ರದಂತ, ಬಾಹ್ಯ, ಅಗ್ರ, ತಳಮೂಲ, ಓಷ್ಠ, ಅಧರೋಷ್ಠ, ಪ್ರಪಾನ, ಪ್ರೋಥ, ನಾಸಾಪುಟ ಘೋಣ, ನಾಸಾವಂಶ, ನಯನನಾಸ್ರಪಾತ, ಪರ್ಕಣಿ, ಕ್ಷಣಿ, ಆಲಿ, ಶುಕ್ಲ, ಕೃಷ್ಣಭಾಗ, ಸಿತಭಾಗ, ವಸ್ತಿಭಾಗ, ನಯನಾಕ್ಷಿ ಕೂಟ, ಭ್ರೂಮಧ್ಯ, ಭ್ರೂಕುಟಿ, ಕಣೀರ, ಆಗಸ ಅಪಾಂಗ, ಸ್ತೂಪ, ಲಲಾಟ, ಶಿರ, ಕಿವಿ, ಕರ್ಣ, ಕಟಕ, ಚಿಬುಕ, ಅಣು, ಹನು, ಗಂಡ, ಹನುಚಕ್ರ, ನಿಗಳ, ಜಿಡಗು, ಜಿಡವು, ಪರ್ನಣಿ ಮನ್ಯ, ಮಧ್ಯ, ಗಳ, ತಲೆ, ಹೆಡೆ, ಗ್ರೀವ, ಸ್ಕಂಧ, ಕೇಸರ, ಕಾಕಸೆ, ಕಕ್ಷ, ಕಂಠ, ನಿಗಳ, ಜತ್ರು, ವಕ್ಷ, ಕ್ರೋಳ, ವಂಶ, ಮುಷ್ಕ, ದಾವ, ಬಾಹ್ಯ, ಜಾಂಗಳ, ಕೇಣ, ಜಾನು, ಕಟಕ, ಪಾಣಿ, ಮದಿಸಂದು ನಾಭಿ, ಜಾನುಮಂಜರ, ಜಂಘೆ, ಪಳಿಹತ್ತ, ಗುದ, ಕೂರ್ಚೆ, ಕಳೆ, ಇಸಿಕೆ, ಹೃದಯ ಶಿಶ್ನೆ, ಜಠರ, ಕಕ್ಷ, ವಾಸಾಕೋಷ್ಠ, ಕುಕ್ಷಿ, ಕಕುದು, ರಂಧ್ರ, ಉಪರಂಧ್ರ, ಮೇಖಳೆ, ರೋಮ ರಾಜಿ, ಕಕುಮಧ್ಯ, ಆಸವ, ಪೃಷ್ಠ, ಮಲಕುಟ, ತಿಕ, ರೋಹಿಣಿ ಪಿಂಡು, ಜಘನ, ಪುಚ್ಛದಂಡ, ಮೃತ್ತಿಕೆ, ರೋಮಸ್ವ, ಬಾಲದಂಡ, ಪಾನ, ಶ್ವೇತಪಿಂಡ, ಚಟುಳ, ಶಕ್ತಿ, ಶಿವನಿ, ಮುಷ್ಕ, ಮಂಖಣ, ಮೋಹ, ನಾಭಿ, ಬಕ್ಕು, ಶಿಶ್ನ, ಶಿಶ್ನಾಗ್ರ, ಕರ್ಣಿಕೆ, ಶಿಶ್ನಧಾರೆ, ಅಂಡಜಾತ, ಪಾಂಡುಪಿಂಡ, ಸ್ತುರೆ, ಮಂಜರಿ, ಶಂಖ, ಕೇಣ, ಅಪರ ಭಾಗೆ, ಯೋನಿ, ಸ್ತನ ಮುಂತಾದ 190 ಅವಯವಗಳು ಕುದುರೆಯಲ್ಲಿವೆ.

10 ಗುರುಶಿಷ್ಯ ಲಕ್ಷಣ

ಗುರುವಾದವನು ಅಶ್ವಾಗಮವನ್ನು ದುರಾಚಾರಿಗೆ ಕೊಡಬಾರದು. ಶಿಷ್ಯನ ಶೀಲ ಮತ್ತು ಆಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ಕಲಿಸಬೇಕು. ಗುರು ನಿಂದೆಮಾಡುವವನು, ಕಲ್ಲು ಹೃದಯದವನು, ನಾಚಿಕೆಯಿಲ್ಲದವನು, ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇಲ್ಲದವನು ನಿಷ್ಠುರ ಸ್ವಭಾವ ದವನು, ಅಲಸಿ, ಕೋಪಿ, ಕುರೂಪಿ, ಪರದಾರಾರೋಹಕ, ಮದ್ಯಪಾನಿ, ವಿಕಾರಿ, ಬಧಿರ, ನಿರ್ವಿಚಾರರತನಿಗೆ ಕುದುರೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿಸಬಾರದು.

ಗುರುಭಕ್ತ, ಕುಲಜ, ಪ್ರಸನ್ನವದನ, ಮೇಧಾವಿ, ಸದ್ಧರ್ಮತತ್ಪರ, ಚಿಂತೆ ಯಿಲ್ಲದವನು, ಅನ್ಯರಮಣೀದೂರ, ಕೃತಜ್ಞ, ಸ್ಥಿರ, ನಿರುಜ, ಸರ್ವಜನೋಪಕಾರಿ, ಶುಚಿ, ಸದ್ವಾಕ್ಯ, ನಿರಾಲಸ್ಯರಾದವರನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಶಿಷ್ಯನಾದವನು ತಿಂದು, ಉಂಡು, ಅಲಸದೆ ಕರ್ಪಡ ಪರಿಕರನಾಗಿರಬೇಕು. ಗಂಧಮಾಲ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದರೆ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಪಾರಗನಾಗು ತ್ತಾನೆ.

ತುರಗದ ವ್ಯಾಧಿಯನ್ನು, ನಿದಾನವನ್ನು ಅರಿಯದ ವೈದ್ಯನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸದ ದೊರೆಗೆ ಅಶ್ವೇತಿಪಾತಕ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಶ್ವವೈದ್ಯ ಬಲ್ಲವನನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಆತನಿಗೆ ಅಶ್ವ ಮೇಧದ ಫಲ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಕಾಲ ಅಕಾಲವನ್ನು ಅರಿತು ಕುದುರೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದ ವೈದ್ಯನನ್ನು ಪಾಲಿಸದವನು ನೃಪನಲ್ಲ. ತುರಗದ ವ್ಯಾಧಿಗೆ ಔಷಧವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಇಡದವನು ಮನೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಬಿದ್ದಾಗ ಭಾವಿ ತೋಡುವವನ ಹಾಗೆ. ಎಲ್ಲ ಔಷಧ ವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟು ಬಳಸಬೇಕು. ಒಂದು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕೊಂದವನಿಗೆ ಪಂಚ ಪಾತಕಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಪಾತಕ ಬರುತ್ತದೆ. ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿ ಸಾಕದೆ ಕೊಂದ ವನಿಗೆ ಅನೇಕ ಪಾತಕಗಳು ಬರುತ್ತವೆ.

11. ಚಿಕಿತ್ಸಾಭೇದಗಳು

ನಿರೂಹಣ ಕ್ರಿಯೆ, ನೇತ್ರನಾಳಿ ಕ್ರಿಯೆ, ಪತ್ರಸೇಕ, ಮಳಲಸೇಕ, ಬರೆ, ಸೆರೆ ಇಡುವುದು ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಭೇದಗಳು.

ಶೂಲೆ, ಸುಭಿಕ್ಷ ಶೂಲೆ, ರೂಕ್ಷಾವರ್ತ, ಮೂತ್ರಕೃಚ್ಛ್ರ, ರಕ್ತಮೋಹ, ಕೀಟ ದೋಷ, ವಜ್ರಕೀಟಕ, ಸಿಂಹಾಣ, ಖಾಸ, ರಕ್ತಸಿಂಹಾಣ, ಮುಖಶ್ರವಣೆ, ಮುಷ್ಕ ವಾತ, ವಾತ, ವಿಷಾಣ, ಮುಷ್ಕಶೂಲೆ ಮುಂತಾದವು ರೋಗಗಳು. ಅವುಗಳ ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ವೈದ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದಿರಬೇಕು.

12. ವ್ರಣ ಚಿಕಿತ್ಸೆ

ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ಆಗುವ ಹುಣ್ಣು ಮತ್ತು ಗಾಯಗಳನ್ನು ದೋಷಜ, ಸದುವಕ್ಷತ ಮತ್ತು ದುಷ್ಟವ್ರಣವೆಂದು ವಿಭಾಗ ಮಾಡಬಹುದು. ಕೆರಕು, ತುರಿ, ಕಜ್ಜಿ, ಕಂಚುಕಿ, ಕುರುವಂಬುಳು, ಪುತ್ತು, ಪುಗಳು, ಇಬ್ಬಡೆ, ಭಗಂದರ, ಉರುಸೆ, ಕುಷ್ಠ, ತರ್ಜಾ, ನರವುಲಿ, ದುಷ್ಟವ್ರಣಗಳಿಗೆ ಔಷಧೋಪಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

13. ಜ್ವರ

ಕುದುರೆಗೆ ಜ್ವರವಿಕಾರವಾದರೆ ಮೂತ್ರ ಕೆಂಪಾಗುತ್ತದೆ. ಲದ್ದಿ ಮೆಣಸನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಮೇವನ್ನು ಕೊಳ್ಳದು. ಖಾಣಕ್ಕೆ ಬರದು. ಅಶ್ರುಜಲವುಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಜ್ವರವಲ್ಲಿ ಪಿತ್ತಜ್ವರ, ಶ್ಲೇಷ್ಮಜ್ವರ, ಸನ್ನಿಪಾತ ಜ್ವರವೆಂದು ಭೇದಗಳು. ಸನ್ನಿಪಾತ

ಜ್ವರ ಪ್ರಾಣಾಂತಕವಾಗುತ್ತದೆ. ವಾತಾತಿಸಾರ, ರಕ್ತಾತಿಸಾರ, ಕಫಾತಿಸಾರವೆಂದು ಅತಿಸಾರ ಮೂರು ಬಗೆ.

ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ, ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚದೆ, ನೀರು ಓಡಿ, ಚೇಷ್ಟೆಗೆಟ್ಟು ಬಾಲವನ್ನಲ್ಲಾಡಿಸದೆ ರಕ್ತವನ್ನು ಮೂತ್ರಿಸುವ ತುರಗಕ್ಕೆ ಮರಣ. ಮುಖದಿಂದ ಕಪ್ಪುಶ್ಲೇಷ್ಮ ಸುರಿಯಲು ಲದ್ದಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಮಿ ಹರಿದಾಡಲು ಮೈಯಿಕ್ಕುತ್ತ ಬಲಿದು ಏಳುತ್ತ ಮೈಬಿಟ್ಟು ಬಾಲವನ್ನು ಬೀಸದ ಕುದುರೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಸಾಯುತ್ತದೆ. ಹಣೆತಲೆಯ ನರ ಮಿಡಿಯದೆ ಸುಮ್ಮನಿರಲು, ಸುಯ್ಯಲು ತುರಗ ಬಾಳದು. ಕೊರಳು ಉರುಗಿ, ಮೂಗಿನಿಂದ ರಕ್ತ ಹೊಮ್ಮಿದರೆ, ಮುಖದಿಂದ ಶ್ಲೇಷ್ಮ ಸುರಿದರೆ. ಶಕ್ತಿಗುಂದಿದರೆ ಗತಪ್ರಾಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ರಸವಿಕಾರ, ಮೃಗಜೃಂಭ, ಹರಿಣರೋಗಗಳೂ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕಾಡುತ್ತವೆ.

14. ರೋಗ ಭೇದಗಳು

ತಾಲುರೋಗ, ಜಿಹ್ವಾರೋಗ, ಗಲಗ್ರಹ, ರಕ್ತವಿಸ್ರಾವಣ, ದ್ರೋಣಿಕೆ, ಶೋಫ, ಉಲೂಕಪಾತ, ಚರಂರೋಗವುಲೂಕಪಾತ, ನಾಳಿಕಾಣ್ಣ, ವಾಪೆ, ಅನುದ್ರೋಣಿಕೆ ಭೀಮಾದ್ರವಿ, ಚರ್ಚಿಕೆ, ಜಲಗರ ರೋಗಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ತಿಳಿದು ಉಪಚರಿಸಬೇಕು.

15. ರೋಗಭೇದಗಳು

ತಲರೋಗ, ಕೂರ್ಚಲಿಂಗ, ಉಂಡಿಗೆ, ಗುದಭ್ರಂಶ, ಚಕ್ಷುರೋಗ, ಕಿವಿಯ ಬೇನೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಬೇಕು.

16. ವಿಷವೈದ್ಯ ಹರೀತಕೀಕ್ರಿಯೆ ಇತ್ಯಾದಿ

ವಿಷವೈದ್ಯವನ್ನು, ಕ್ಷಯರೋಗಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು, ಗುಗ್ಗುಳ ರಸಾಯನ ಮತ್ತು ಹರೀತಕೀಕ್ರಿಯೆಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿರಬೇಕು.

ಆಕರ

ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಆಕರವನ್ನು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಅಭಿನವಚಂದ್ರನು —

> ಅನುಪಮ ಹಯಶಾಸ್ತ್ರಾಗಮ
> ವನಧಿಯೊಳಾ ಸಿಂಹದತ್ತ ಕೃತಿಲಕ್ಷಣಮಂ
> ದಿನಕರತನಯನ ರೇವಂ
> ತನ ಮತದಿಂ ಪೇಳ್ವೆನೆಸೆವ ಪೊಸಕನ್ನಡದಿಂ ೧-೨೦

ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಇದುವರೆಗೆ ನಮಗೆ ಸಿಂಹದತ್ತ ಮತ್ತು ರೇವಂತರ ಕೃತಿಗಳಾಗಲಿ, ಆ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳಾಗಲಿ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಸಿಂಹದತ್ತ ಮತ್ತು ರೇವಂತರ ಐತಿಹಾಸಿಕತೆಯ ಬಗೆಗೆ ಅನುಮಾನವಿದೆ. ಸಿಂಹದತ್ತ ಬಹುಶಃ ನಾಮ

ಲಿಂಗಾನುಶಾಸನ (ಅಮರ)ವನ್ನು ಬರೆದ ಅಮರಸಿಂಹನಾಗಿದ್ದು ಒಂದು ಅಶ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ರಚಿಸಿರಬಹುದು.

ರೇವಂತ ಐತಿಹಾಸಿಕವ್ಯಕ್ತಿ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಪೌರಾಣಿಕ ಪುರುಷನಾಗಿಯೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವಂತೆ ಆತ ಸೂರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಜ್ಞೆಯರ ಮಗ. ಆತನನ್ನು ಭಯಂಕರ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಣೆ ಕೊಡುವವನೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಹಾನವಮಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸುಖ ಸಂತೋಷ ರಾಜತ್ವ ಆರೋಗ್ಯ ಕೀರ್ತಿ ಉನ್ನತಿಗಳನ್ನು ಬಯಸುವವನು ರೇವಂತನ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ವರಾಹಮಿಹಿರನ ಕಾಲದಿಂದ ಪ್ರತೀತಿಯಿದ್ದು ಇಂದಿನವರೆಗೂ ನಡೆದುಬಂದಿದೆ. ರೇವಂತನ 28 ಹೆಸರುಗಳು ಹೀಗಿವೆ— ರೈವತ, ಪಾರ್ಥಿವ, ವೀರ, ಮಾತೃಕೋಲಾಹಲ, ಅರುಣ, ಪಂಚಗ್ರೀವ, ಅಶ್ವಪುರುಷ, ಪಿಂಡಕೀ, ಹಯವಾಹಕ, ಸೂರ್ಯಪುತ್ರ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಛಾಯಾಹೃದಯನಂದನ, ನಾರದಾನಂದಕಾರೀ, ಹೃದಯಜ್ಞ, ರಣಪ್ರಿಯ, ಭಾಸ್ವಾ, ರತ್ನವರ್ತಿಭರ್ತ, ನಿರ್ಭಯ, ಭಯವಿಘ್ನಹ, ಭೂತೇಶ, ತರ್ಜನ, ಭದ್ರ, ಭೂತೇಶ ಭಕ್ತವತ್ಸಲ, ಆರೋಗ್ಯಸ್ಮರಣ, ವೈದ್ಯ, ಸರ್ವರಕ್ಷಾಕರ, ಶಿವ ಈ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಮತ್ತು ಸಂಜೆ ಸ್ಮರಿಸಿದರೆ ವಾಂಛಿತಗಳು ನೆರವೇರುತ್ತವೆಯೆನ್ನುವ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ.

ಅಭಿನವಚಂದ್ರನ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಗಿನ ವಿವರವಾದ ವರ್ಣನೆ ಎಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿದೆ. ಅದರ ಪ್ರಕಾರ—

ರೇವಂತ ಪೂಜೆಯಂ ಸ
ದ್ಭಾವದೆ ಮಾಡುವುದು ಚರುವು ಬಲಿ ತಾಂಬೂಲಂ
ಪೂವಕ್ಷತೆ ಗಂಧಂ ಕಯಿ
ದೀವಿಗೆ ಪಟುಪಟಹ ಶಂಖ ಭೇರೀರವದಿಂ ||೮-೨೨

ಜಯದೇವ ಭಾನುಪುತ್ರಕ
ಜಯತುರಗಾರೂಢ ಸಾರವಿಜ್ಞಾನನಿಧಿ
ಜಯ ತುರಗ ಹೃದಯಚಿತ್ತನು
ಜಯತುರಗಪ್ರಿಯ ಸುರೇಜ್ಯ ರೇವಂತಾ ||೮-೨೩

ಎಂದು ಪೊಡಮಡಿಸುವುದು ನೃಪ
ನಂದನನಂ ಸೂರ್ಯನಂದನನ ರೇವಂತಂ
ಗೆಂದುಂ ಸಂಗ್ರಾಮ ಜಯಾ
ನಂದಮನಧಿಪತಿಗೆ ಮಾಡುಗುಂ ರೇವಂತಂ ||೮-೨೪

ಎಂದು ಬರುತ್ತದೆ. ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ತುರಗರೇವಂತ, ಅತಿವಿಷಮಹಯಾರೂಢ, ಪ್ರೌಢ ರೇಖಾ ರೇವಂತ, ಕಲಿಯುಗ ರೇವಂತ, ಸುರೇಖಾ ರೇವಂತ, ಅಶ್ವಾರೂಢ ರೇವಂತ

ಎನ್ನುವ ಹಲವು ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಬಗೆಯ ರೇವಾಂತಾರಾಧನೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೇ ಅಲ್ಲದೆ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ, ಗುಜರಾತ್‌ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಚಲಿತ ವಿದ್ದಿತು.[1] ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಶ್ವಾರೋಹಿಯು ಸ್ಮಾರಕವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಕಲ್ಲುಗಳಿಗೆ ರೇವಂತಶಿಲ್ಪ ಎನ್ನುವ ಹೆಸರಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ನಂಜನಗೂಡು ತಾಲ್ಲೂಕು ನಗರ್ಲೆ, ಕೊಳ್ಳೆಗಾಲ ತಾಲ್ಲೂಕು ಸತ್ಯಾಗಾಲ, ಗುಂಡ್ಲುಪೇಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕು ತ್ರಿಯಂಬಕಪುರ ಮತ್ತು ರಾಘವಪುರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಶಿಲ್ಪಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಇಷ್ಟು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪುರುಷನಾದ ರೇವಂತ ಬರೆದಿರುವ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಬಗೆಗೆ ಇದುವರೆಗೂ ಏನೂ ತಿಳಿದುಬಂದಿಲ್ಲ.

ರಾಮಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ರೇವಂತ, ಸಿಂಹದತ್ತ ಮತ್ತು ಶಾಲಿಹೋತ್ರರು ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಶಾಲಿಹೋತ್ರನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ತಾನು ಕೃತಿ ರಚನೆ ಮಾಡಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಭಿನವಚಂದ್ರನ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ರಾಮಚಂದ್ರನ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ತುಂಬ ಹೋಲಿಕೆಯಿದೆ. ಎಂದರೆ ಅಭಿನವ ಚಂದ್ರನ ಕೃತಿ ಶಾಲಿಹೋತ್ರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೋಲುತ್ತದೆನ್ನಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾದ ಮತ್ತಷ್ಟು ಅಂಶಗಳು ಎಂದರೆ ಶಾಲಿಹೋತ್ರನ ಕೃತಿಗೆ ಸಂವಾದಿಯಾದ ಭಾಗಗಳು ಹೀಗಿವೆ—

೧. ಅಶ್ವಜಾ ಬ್ರಹ್ಮಣೋಹ್ಯಾದೌ ತುರಂಗಾ ಮುಖಸಂಭವಾಃ
ತದ್ವಕ್ತ್ರ ಸಂಭವಾಃ ಖ್ಯಾತಾಃ ಅತಶ್ಚೈವಾಗ್ನಿಸಂಭವಾಃ
ಶಾಲಿಹೋತ್ರ ಅಶ್ವವೈದ್ಯಂ ॥ ೧–೩

ಎನ್ನುವ ಶ್ಲೋಕ ಅಭಿನವಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ –

ಚತುರಾಸ್ಯನಶ್ರುಧಾರಾ
ಪ್ರತತಿಯೊಳುದಯಿಸಿದವಶ್ವಸಂಭವಮಾಜ್ಯಾ
ಹುತವಹಮುಖದಿಂದಶ್ವ
ಪ್ರತತಿಗಳುದಯಿಸಿದವಗ್ನಿ ಸಂಭವ ತುರಗಂ॥ ೧–೨೧

೨. ಮಿಳಿತ್ವಾ ಮಥನಂ ಚತುಸ್ಸಮುದ್ರಂ ದೇವರಾಕ್ಷಸಾಃ
ತಸ್ಮಾತ್ಸಮುದ್ರಾತ್ತತ್ಕಾಲೇಽಹ್ಯಶ್ವಾ ಅಮೃತಸಂಭವಾಃ ॥ ೧-೪

---

[1] ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ರೇವಂತ. ಎಚ್. ಆರ್. ರಘುನಾಥಭಟ್ಟ ಪುಟ 7 ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾರತಿ ೯ ೩ ; 1977 ಧಾರವಾಡ.

ಎನ್ನುವ ಶ್ಲೋಕ ಅಭಿನವಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ—

ಸುರರುಂ ದಾನವರುಂ ಭೋ
ರ್ಗರೆದಮೃತಾಂಭೋಧಿ ಮಥನಮಂ ಮಾಡೆ ನಭಂ
ಬಿರಿವಿನೆಗಂ ಕಿಳುಋತ್ತಂ
ಶರಧಿಯುಲುದಯಿಸಿದಮೃತಸಂಭವ ತುರಗಂ ॥ ೧-೨೨

೩. ಇತ್ಥ ತುರಂಗ ಸಂಘಾಶ್ಚ ಉತ್ಪನ್ನಾಲಂಘತುಂದಿತಃ
ವಿದಿತಶ್ಚಪುರಾಣ್ಯಚ್ಚೈಃ ಪರ್ವತಾಂಶ್ಚ ಸಮಂತತಃ ॥ ೧-೬

ಎನ್ನುವ ಶ್ಲೋಕ ಅಭಿನವಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ —

ಇಂತು ಹಯಸಂಕುಲಂ ಪಲ
ವುಂ ತೆಱದಿನೆಱಕೆ ಪುಟ್ಟಿಯುಮನವೇ (?)
ಗಂ ತಮ್ಮಿಚ್ಛೆಯೊಳಂ ದಿ
ಗ್ದಂತಿನರಂ ಪಾಱುತುಂ ತೊಳಲ್ದವು ನಭದೊಳ್ ॥೧-೨೪

೪. ಆವರ್ತಂತವನೀ ಮಧ್ಯೇ ಯಥಾ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಚಾರಿಣಃ
ಕೂಪಾದ್ಯುತ್ಪನ್ನ ರೋಪಶ್ಚೈವಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥತತ್ಪರಂ ॥ ೧-೭
ತುರಗಾಣಾಂ ಮನೋಜ್ಞಃ ಶಾಪಾನುಗ್ರಹ ಕಾರಕಃ
ಋಷೀಣಾಮಧಿಪೋಽಪ್ಯೇಷ ಶಾಲಿಹೊತ್ರ ಇತಿಶ್ರುತಃ ॥ ೧-೮

ಎನ್ನುವ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಅಭಿನವಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ —

ಕೋಪಪ್ರಸಾದದೊಳ್ ಶಿವ
ರೂಪಕನಂ ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರವಿದನಂ ತುರಗ
ವ್ಯಾಪಾರ ಕುಶಲಂ ಕೌಶಲ
ಶಾಪಾನುಗ್ರಹ ಸಮರ್ಥನಂ ಮುನಿಪತಿಯಂ ॥ ೧-೨೫

೫. ವಾಹನಾಂ ಪರಮಾಯುಸ್ತು ದ್ವಾತ್ರಿಂಶದ್ವತ್ಸರಂ ಸ್ಮೃತಂ
ದ್ವಾತ್ರಿಂಶದ್ವತ್ಸರಾದೂರ್ಧ್ವಂ ದ್ವಿಮಾಸಂ ದ್ವಾದಶಂ ದಿನಂ ॥ ೧-೧೫

ಎನ್ನುವ ಶ್ಲೋಕ ಅಭಿನವ ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ—

ಪರಮಾಯುಷ್ಯಂ ಮೂವ
ತ್ತೆರಡಬ್ದಂ ಮೂಱುವರುಷದಿಂ ದ್ವಾದಶವಾ
ಸರಮುಮೆರಳ್ತಿಂಗಳೊಳುಂ
ಪರಿವರ್ತಿಕುಮೊಂದೆ ಸಂದ ಸಂದಂಶಂಗಳ್ ॥ ೧-೨೦

ಎಂದು ಆಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಕೃತಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಅನೇಕ ಸಾಮ್ಯಗಳಿವೆಯಲ್ಲದೆ ವಸ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆಯೂ ಎರಡು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾನವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎಚ್. ಶೇಷಯ್ಯಂಗಾರ್ ಅವರು ತಾವು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ ಅಭಿನವ ಚಂದ್ರನ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರಂ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥದ ಆಕರದ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. "ಈ ಗ್ರಂಥ ಕರ್ತೃವು ಹೇಳಿರುವ ಸಿಂಹದತ್ತ, ರೇವಂತ ಇವರಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಸಂಸ್ಕೃತಗ್ರಂಥಗಳಾವುವೆಂದು ತಿಳಿಯಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶಾಲಿಹೋತ್ರ ಋಷಿ ಪ್ರಣೀತವಾದ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರವೊಂದು ಮೈಸೂರು ಲೈಬ್ರರಿಯಲ್ಲಿ ದೊರಕುವುದು. ಅದನ್ನು ಈ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಕಾಲವಿಲಂಬವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಶಕ್ಯವಾಗ ಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈಗ ತಾನೇ ಈ ಲೈಬ್ರರಿಯ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ "ಹರಿಹರ ಚತುರಂಗ" ವೆಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥವೊಂದು ಮುದ್ರಿತವಾಗುತ್ತಿರುವುದು. ಇದು ಓರುಗಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಾಪರುದ್ರದೇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆತನ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಗೋದಾವರಿಮಿಶ್ರನೆಂಬುವ ನಿಂದ ರಚಿತವಾದುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಲಕ್ಷಣ ಪರಿಚ್ಛೇದವೆಂಬ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ೮೩೭ ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಮಾತ್ರ ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವನು. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಲವು ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಈ ಗ್ರಂಥಸ್ಥ ವಿಷಯದೊಡನೆ ಸಂವಾದ ವಿರುವುದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ವಿಷಯಗಳೊಡನೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಹೋಲಿ ಸಿದೆ." ಎಂದು ಹರಿಹರ ಚತುರಂಗದ ಕೃತಿಸಾರದೊಡನೆ ಅಭಿನವ ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಕೆಲವು ನಿದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಹೀಗಿವೆ—

೧. ಮಲ್ಲಿಕಾಭೇ ಮಯೂರೋಷ್ಟ್ರ ಕಲವಿಂಕಾಕ್ಷಿ ಸನ್ನಿಭೇ
ಕ್ರೌಂಚ ತಿತ್ತಿರಿ ನೇತ್ರಾಭೇ ವಾರಣಾಕ್ಷಿ ಸಮಪ್ರಭೇ ||
ಕುರಂಗಹಂಸನೇತ್ರಾಭೇ ಟಿಟ್ಟಿಭಾಕ್ಷಿನಿಭೇ ತಥಾ
ಪಾರಾವತಾಕ್ಷಿ ಪ್ರತಿಮೋಪ್ರಶಸ್ತೇಹಯಲೋಚನೇ ||

ಎನ್ನುವುದು ಅಭಿನವಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ —

ಹರಿಣಿಯ ನವಿಲ ಕವುಂಜಿನ
ಕರಿಣಿಯ ಕೋಗಿಲೆಯ ಕೊಂಚೆಯುಂಚೆಯ ಕಣ್ಣಂ
ತಿರೆ ನಿಬಿಡಮಾಗಿ ತೋರ್ಪೊಡೆ
ತುರಗದ ನಯನಂಗಳುಚಿತಮಭಿನವಚಂದ್ರಾ || ೧-೨೪

೨. ಮೃದುಸ್ನಿಗ್ಧಾ ಸಮಾಚೈವ ಮಲ್ಲಿಕಾಪುಷ್ಪ ಸನ್ನಿಭಾ
ರಾಜೀಯಸ್ಯ ಚ ಪರ್ಯಂತೇ ಸುಪರಿಕ್ಷಿಪ್ತ ತಾರಕೇ ||
ಸಹಯೋ ಮಲ್ಲಿಕಾಕ್ಷಃ ಸ್ಯಾತ್ ದೃಷ್ಟಿರ್ಯಸ್ಯ ಚ ಕಾವಕಾ
ತೇನಮಿತ್ರಾಣಿ ವರ್ಧನ್ತೇ ಇತಿ ಶಾಸ್ತ್ರವಿದಾಂ ಮತಂ ||

ಎನ್ನುವುದು ಅಭಿನವಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ —

ನಯನಂಗಳ್ ತೊಳಗುವ ಬೆ
ಳ್ಳಿಯಕಣ್ಣಂ ಪೋಲೆ ಮಲ್ಲಿಕಾಕ್ಷ ಶುಭಮಾ
ನಯನಕ್ಕೆ ಕರಿಯ ಬಳೆಗಳ್
ನಿಯತಂ ನಿಲೆ ವಾಜಿ ಕೃಷ್ಣಮಾದೊಡೆ ಶುಭಮಂ ॥ ೨-೩೬

ಂದು ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದೆ.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದಾದ ಮಾತೆಂದರೆ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎಚ್. ಶೇಷಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಅವರು ಶಾಲಿಹೋತ್ರನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದುದು. ಅವರು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದರೆ ಬಹುಶಃ ಅವರು ಶಾಲಿಹೋತ್ರನ ಕೃತಿಯನ್ನೇ ಈ ಕೃತಿಯ ಆಕರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಭಿನವ ಚಂದ್ರ ಮತ್ತು ಗೋದಾವರಿ ಮಿಶ್ರರಿಗೆ ಶಾಲಿಹೋತ್ರ ಸಮಾನ ಆಕರವಾದುದರಿಂದ ಈ ಬಗೆಯ ಸಂವಾದಿಭಾಗಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಅಭಿನವಚಂದ್ರನ ಕಾಲವನ್ನು ಕವಿತಾ ಧಾಟಿಯನ್ನುಲಕ್ಷಿಸಿ ಸು. 1400 ಎಂದು ಕವಿಚರಿತೆಕಾರರು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎಚ್. ಶೇಷ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಅವರು ಒಪ್ಪಿದುದರಿಂದ ಈ ಮಾತು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಕ್ರಿ. ಶ. ಸು. 1400 ಎಂದರೆ ಗೋದಾವರಿ ಮಿಶ್ರನಿಗಿಂತ ಅಭಿನವಚಂದ್ರ ಈಚಿನವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅಭಿನವಚಂದ್ರನ ಕಾಲ ಬಿಜಾಪುರದ ಬಾಗೆವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ರಾಯಮುರಾರಿ ಸೋವಿದೇವನ ಕ್ರಿ. ಶ. 1170ರ ಶಾಸನ (ಸೌಇಇ XV-113) ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿ ಹೊಂದುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಅಭಿನವಚಂದ್ರನು ಗೋದಾವರಿ ಮಿಶ್ರನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿರುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದಾದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಶಾಲಿಹೋತ್ರನ ಕೃತಿಯಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಬಂದವರೆಲ್ಲರೂ ಶಾಲಿಹೋತ್ರವನ್ನು ಆಧರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಬಗೆಯ ಸಂವಾದಿ ಭಾಗಗಳು ಕಂಡುಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅಭಿನವಚಂದ್ರನ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಗೋದಾವರಿ ಮಿಶ್ರನ ಹರಿಹರ ಚತುರಂಗ ಆಕರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕಿಂತ ಶಾಲಿಹೋತ್ರವೇ ಆಕರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆಂದು ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಇರುವ ಸಮಸ್ಯೆಯೆಂದರೆ ಅಭಿನವಚಂದ್ರನು ಸಿಂಹದತ್ತ ಮತ್ತು ರೇವಂತರ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆಯೇ ವಿನಃ ಶಾಲಿಹೋತ್ರನಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳದಿರುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರ ಇನ್ನೂ ಲಭ್ಯವಾಗಬೇಕಿದೆ.

ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳು—ಸಮೀಕ್ಷೆ

ಕುದುರೆಗಳು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿತು ಮನುಷ್ಯ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಾಕುವ, ಪಳಗಿಸುವ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಶಾಸ್ತ್ರವೊಂದನ್ನು ರಚಿಸುವತ್ತ ಪ್ರವೃತ್ತ

ನಾದನು. ಹಿಟ್ಟೈಟರ್ ಬುಡಕಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದ ಮಡಕೆಯ ಚೂರುಗಳ ಮೇಲೆ ದೊರೆಯುವ ರೇಖಾ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ಅವರು ಸು. 3400 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಸಾಕತೊಡಗಿದ್ದ ವಿಚಾರ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಡಕೆಯ ಚೂರುಗಳ ಮೇಲೆ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಪಾಠಗಳಿಂದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಪಳಗಿಸುವ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಸಾಕುವ, ಪಳಗಿಸುವ ವಿವರಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುದಕ್ಕೆ ಸು 5000 ವರ್ಷಗಳ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. ಕುದುರೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದವರಲ್ಲಿ ಶಾಲಿಹೋತ್ರನು ಮೊದಲಿಗ. ನಕುಲನ ಅಶ್ವಚಿಕಿತ್ಸಾ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಶಾಲಿಹೋತ್ರನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

ಏನಜ್ಞಾ ಸವತಾ ಹಿಮಾಲಯು ತರುಚ್ಛಾಯಾಸು ವಿಕ್ರೀಡಿತಂ
ಯಃ ಸ್ನಾತೋ ಹಿಮಪುಷ್ಪ ಪಾತ ಶಿಶಿರೇ ಗಂಗಾಜಲೇ ಪಾವನೇ
ರೇವೋಯಸ್ತು ತುರಂಗಯೂಥ ಜನಿತೈ ನಾನಾವಿಧೈರ್ಹೇಷಿತೈಃ
ಪಾಯಾದ್ವಃ ಸತುರಂಗ ಘೋಷತನಯಃ ಶ್ರೀಶಾಲಿಹೋತ್ರೀಮುನಿಃ ॥

ಬರ್ನೆಲ್‌ರವರ ಸಂಸ್ಕೃತ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಸೂಚೀಭಾಗ 1 ರಲ್ಲಿ—

ಜಾಹ್ನವ್ಯಾ ಉತ್ತರೇ ತೀರೇ ಪ್ರಾಲೇಯಾದ್ರೇಸ್ತಟಾಂತರೇ
ಸ್ವಾಶ್ರಮೇ ಚಂಪಕಾರಣ್ಯೇವೇದಿಕಾಯಾಂ ಕುಶಾಸನೇ
ಶಾಲಿಹೋತ್ರಂ ಸುಖಾಸೀನಂ ಋಷಿಭಿಃ ಪರಿವೇಷ್ಟಿತಮ್
ಬ್ರಹ್ಮ ಸೂರ್ಯಾಗ್ನಿ ತೇಜಸ್ಕಂ ಹಯಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಶಾರದಮ್ ॥

ಶಾಲಿಹೋತ್ರನು ಗಾಂಧಾರ ಜನಪದದ ಶಾಲಾತುರ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಬೇರೆ ಕೆಲವು ಆಧಾರಗಳು ಆತನನ್ನು ಶ್ರಾವಸ್ತಿನಿವಾಸಿ ಎಂದಿವೆ. ತುರಂಗಘೋಷತನಯ ಅಥವಾ ಹಯಘೋಷತನಯನೆಂದು ಶಾಲಿಹೋತ್ರನನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶಾಲಿಹೋತ್ರ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿವೇಶರು ಸಧರ್ಮಿಗಳೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಶಾಲಿಹೋತ್ರನ ಶಿಷ್ಯ ಶುಶ್ರುತನೆಂದು ಪ್ರತೀತಿ. ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಸೋದರನಾದ ನಕುಲನ 'ಅಶ್ವಚಿಕಿತ್ಸಾ' ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಲಿಹೋತ್ರನ ಹೆಸರು ಲಭ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಮಹಾಭಾರತಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದಿನವನು.

ಶಾಲಿಹೋತ್ರನ ಕೃತಿಗೆ ಹಯಆಯುರ್ವೇದ, ತುರಂಗಮಶಾಸ್ತ್ರ, ಶಾಲಿಹೋತ್ರಸಂಹಿತ ಎನ್ನುವ ಹೆಸರುಗಳಿದ್ದು ಇವರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಕುದುರೆಗಳ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಇದೆ. ಅಶ್ವಪ್ರಶಂಸ ಮತ್ತು ಅಶ್ವಲಕ್ಷಣ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಎನ್ನುವ ಎರಡು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಶಾಲಿಹೋತ್ರನಿಗೆ ಆರೋಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜಯದತ್ತನು ತನ್ನ ಅಶ್ವವೈದ್ಯಕ ಎನ್ನುವ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ—

ಶಾಲಿಹೋತ್ರಾದಿ ಮುನಿ ಪ್ರಣೀತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರಂ ಬಹು ವಿಸ್ತರಂಚ
ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಬೋಧಂ ಸಫಲಂ ಯಥಾರ್ಥಂ ಕೃತಂಚ ತದ್ವೈಜಯದತ್ತಕೇನ॥

ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಶಾಲಿಹೋತ್ರನ ಕೃತಿ ವಿಸ್ತಾರ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಕೃತಿಯ ಆಕರವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಶಾಲಿಹೋತ್ರನ ಹಯ ಆಯುರ್ವೇದ 12,000 ಶ್ಲೋಕಗಳ ಬೃಹದ್ಗ್ರಂಥ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗ ಇಂದಿಗೂ ಉಪಲಬ್ಧವಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ 8 ವಿಭಾಗಗಳಿದ್ದು ಕುದುರೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಒಂದೊಂದು ವಿಚಾರವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದೆ.

ಕುದುರೆಗಳ ಪ್ರಕೃತಿ, ಆನುವಂಶಿಕ ಗುಣಗಳು, ವಂಶ, ಬಣ್ಣ, ಜಾತಿ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಂಶಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳು, ವಯೋನಿರ್ಣಯ, ಅಂಗಪರೀಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಅಂಗಗಳ ಹೆಸರುಗಳು, ಅಂಗಪ್ರಮಾಣ, ಕುದುರೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಕ್ರಮಗಳು, ತುಂಟ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಪಳಗಿಸುವುದು, ರಾಜಯೋಗ್ಯ ಕುದುರೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸುವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಕುದುರೆಗಳ ಕಾಲಿನ ಕುಂಟು, ನೇತ್ರರೋಗ, ಜ್ವರ, ಉದರಶೂಲೆ, ಅತಿಸಾರ, ಆಮಶಂಕೆ, ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ, ಬಿಕ್ಕಳಿಕೆ, ಆಸ್ತಮ, ಕೆಮ್ಮು, ನೆಗಡಿ, ಕಾಮಾಲೆ, ಮೂರ್ಛೆ, ಕರುಳಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಮಿಗಳು, ಶರೀರದ ಒಳ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ರಕ್ತಸ್ರಾವ, ಕಾಲಿನ ಊತ, ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದುದರ ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ವಿಷಪ್ರಾಶನ, ವಿಷಲಿಪ್ತ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಆದ ಗಾಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಎರಡು ಮೂರನೆಯ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಮೇಯುದ ಕುದುರೆಗಳ ಬಾಯಿ ಮತ್ತು ಸಾಲಿಗೆಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ. ಉಬ್ಬರ ಮತ್ತು ಅತಿಸಾರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ.

ಕುದುರೆಗಳ ಮೇಲೆ ನವಗ್ರಹಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಮತ್ತು ನಿವಾರಣೆ, ಜ್ವರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ಚರ್ಮರೋಗ ಮತ್ತು ಮೂಳೆಗಳ ಮುರಿತಕ್ಕೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಐದನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ.

ಕುದುರೆಗಳ ಮೇಲೆ ನವಗ್ರಹಗಳ ದುಷ್ಪ್ರಭಾವ ಮತ್ತು ನಿವಾರಣೋಪಾಯ ಆರನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ.

ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ವಿವಿಧ ಜಟಿಲತೆಗಳು, ಹಾಲು, ಮದ್ಯ, ಉಪ್ಪು ಮುಂತಾದ ಆಹಾರಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ರೋಗಗಳು ಮತ್ತು ಭೇದಿಮಾಡಿಸಲು ನಾಳಿಕೆಯ ಆಕಾರದ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರಿಂದ ಆಗುವ ತೊಂದರೆಗಳ ವಿವರಗಳು ಏಳನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿವೆ.

ನಿಗೂಢಸಂಗತಿಗಳು, ಕುದುರೆಗಳ ಮೇಲಿರುವ ರೇಖೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಮಹತ್ವ, ಕುದುರೆಗಳ ಆಯುಸ್ಸು, ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಪ್ರಭಾವಗಳಿಂದ ಆಗುವ ದುಷ್ಪ್ರಭಾವ, ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ನಡೆಸುವ ಅನೇಕ ಔಷಧೋಪಚಾರಗಳು ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅಳಲೆಕಾಯಿ,

ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಗುಗ್ಗುಳ, ಸಾಸುವೆ, ಅರಗು, ತ್ರಿಫಲ, ರಾಳಗಳ ಬಳಕೆಯ ವಿವರಗಳಿವೆ. ಆಯುರ್ವರ್ಧನೆಗೆ ತಕ್ಕ ಉಪಾಯಗಳು, ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಪಳಗಿಸುವುದು, ಅವು ಹೊರಬಹುದಾದ ಭಾರಗಳು, ರಥಕ್ಕೆ ಕುದುರೆ ಹೂಡುವುದು, ಲಾಯಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮುಂತಾದುವು ಎಂಟನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿವೆ.

ಹಯಆಯುರ್ವೇದ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಗ್ರಂಥವಾಗಿದ್ದು ಇದರ ಕೆಲವು ಅಧ್ಯಾಯಗಳು ಅಗ್ನಿಪುರಾಣದಲ್ಲಿವೆ. ಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಗರುಡಪುರಾಣಗಳು ಕೂಡ ಕುದುರೆಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಹಯ ಆಯುರ್ವೇದವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿವೆ. ಪರ್ಷಿಯನ್, ಅರ್ರ್ಯಾಬಿಕ್, ಟಿಬೆಟನ್ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿ ಅನುವಾದಗೊಂಡಿದೆ. ಶಾಲಿಹೋತ್ರನ ಹೆಸರು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಕುದುರೆಯ ವೈದ್ಯ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸಮಾನಾರ್ಥಕವಾಗಿ 'ಶಾಲೋತ್ರಿ' ಎನ್ನುವ ಪದ ಇಂದಿಗೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯಿಂದ ಈಚಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಶಾಲಿಹೋತ್ರ ಎಂದು ಕೃತಿಕಾರರು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಈತನ ಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಶಾಲಿಹೋತ್ರ ಶಬ್ದದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರೊ|| ತೀ. ನಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರು ಕೊಡುವ ವಿವರಣೆ ಹೀಗಿದೆ. "ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ 'ಶಾಲಿಹೋತ್ರ' ಎನ್ನುವ ಹೆಸರಿನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗೋಣ. ಇದು ಅಶ್ವಾಯುರ್ವೇದವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದವನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಒಬ್ಬ ಋಷಿಯ ಹೆಸರು. (ಇದಕ್ಕೆ ಕುದುರೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಉಂಟು). ಈಗಲೂ ಹಿಂದೂದೇಶದ ಸೈನ್ಯ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಅಶ್ವವೈದ್ಯನನ್ನು ಸೋಲುತ್ರಿ (solutri) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಶಾಲಿಹೋತ್ರ ಎಂಬ ಈ ಪ್ರಾಜ್ಯಸಮಾಸವನ್ನು ಒಡೆದು ನೋಡಿದರೆ ನಮಗೆ ಕಾಣುವುದೇನು ? ಅದರ ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗ ಕೋಲ್ (ಅಥವಾ ಮುಂಡ) ವರ್ಗದ ಶಬ್ದ ; ಎರಡನೆಯದು ಬಹುಶಃ ದ್ರಾವಿಡ : *ಘುತ್ರ> ಘೋತ್ರ ಎಂಬುದರ ರೂಪಾಂತರ. ಎರಡರ ಅರ್ಥವೂ ಒಂದೇ. ಶಾಲಿ = ಹೋತ್ರ. ಈ ಎರಡು ಶಬ್ದಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಬಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಸಮಾಸವಾಗಿ ಸೇರಿ ಒಬ್ಬ ಋಷಿಯ ಹೆಸರಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿವೆ.[1]

ನಳನನ್ನು 'ಅಶ್ವವಿದ್' ಎಂದು ಕರೆದಿದೆ. ಋತುಪರ್ಣನನ್ನು ದಮಯಂತಿಯ ಪುನಸ್ಸ್ವಯಂವರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿದರ್ಭಕ್ಕೆ ಕರೆದುತಂದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈತನ ಕೌಶಲ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಈತನು ಮಹಾಭಾರತದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದವನು. ಮಹಾಭಾರತದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮರನ್ನು ಹಯೋಪಾಯಕುಶಲರೆಂದೂ[2] ಶಲ್ಯನು ಈಶ್ವರ

---

1 ಸಮಾಲೋಚನ ಪುಟ 247 ; ಶಾರದಾಮಂದಿರ, ಮೈಸೂರು. 1974

2 ಪಂಪಭಾರತ 12-88 ವಚನ

ನಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಹೃದಯವನ್ನು ಕಲಿತವನೆಂದೂ, ಸಾರಥ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಲ್ಯನು ಕೃಷ್ಣನಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದವನು ಎಂದೂ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಸೋದರರಾದ ನಕುಲ ಸಹದೇವರಿಗೆ ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯರು ಗವಾಶ್ವ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. 'ಗವಾಶ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಪ್ರಣೀತಾ' ಎನ್ನುವುದು ನಕುಲನ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುಬರುವ ಸಂಗತಿ. ಈತನ 'ಅಶ್ವಚಿಕಿತ್ಸಿತಮ್' ಎನ್ನುವ ಗ್ರಂಥ ಉಪಲಬ್ಧವಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು—

ಜಯತಿ ಚ ಪಾಂಡವನಾಥೋ ಧರ್ಮಸನಾಥೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರೋ ನೃಪತಿಃ
ಭೀಮಾರ್ಜುನ ಸಹದೇವಾಸ್ತದನು ಚ ಯೇ ವಾಜಿಶಾಸ್ತ್ರ ತತ್ವಜ್ಞಃ॥
೧–೨

ದೃಷ್ಟ್ವೈ ಸಮ್ಯಜ್ಞಕುಲಂ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಕೃತ್ಸ್ನಂಚ ಶಾಲಿಹೋತ್ರೀಯಮ್
ಬ್ರೂತೇ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಮನ್ಯಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಂ ಕೃತ್ವಾ ಸಮಾಸೇನ॥ ೧–೩

ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಕನ್ನಡದ ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥ ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿ —

ಆನ್ಯೋಡರ್ಜುನನೆಂಬನಂತಕಸುತಂ ಭರ್ತಾರನೆಂಬಾತನಿ
ನ್ನೇನಂದನ್ನ ವಿಪಾಕಿ ವಲ್ಲಭನವಂ ಭೀಮಂ ಹಯಾಧ್ಯಕ್ಷನಾ
ಸನ್ನದ್ಧ ನಕುಲಂ ಗವಾಧಿಕೃತನಾ ಸಾದೇವನೆಂದಾದಳಿಂ
ದನ್ನರ್ಕೀಚಕರಳ್ಕಿದರ್ಮಗಳಿವಳ್ ಸೈರಂಧ್ರಿ ಪಾಂಚಾಳನಾ॥ ೧೭೮

ಎನ್ನುವ ಉದಾಹರಣ ಪದ್ಯ ದೊರೆತಿದ್ದು ನಕುಲನು 'ಹಯಾಧ್ಯಕ್ಷತಾಸನ್ನದ್ಧ' ನೆಂಬುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ನಕುಲನ ಅಶ್ವಚಿಕಿತ್ಸೆಯಲ್ಲಿ 1. ಪ್ರಶ್ನಕಥನಮ್ 2. ಜಾತಿ 3. ವರ್ಣ 4. ಆವರ್ತ 5. ದಂತ 6. ಅವಯವಪ್ರಮಾಣ 7. ವೇಗ 8. ಆರೋಹಣ 9. ವಾಹನವಿವರಣ 10. ಧಾತುಪರೀಕ್ಷೆ 11. ಋತುಚರ್ಯೆ 12. ನಶ್ಯ 13. ಪಿಂಡ 14. ಘೃತವಿಧಾನ 15 ಕ್ವಾಥ 16. ವಿಷ 17. ಅಶ್ವಶಾಲಾವಿಧಿ ಎನ್ನುವ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿವೆ. ನಕುಲನು ತನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಪ್ರಶ್ನೋ ಜಾತಿ ವರ್ಣಮಾವರ್ತ ದಂತಾ
ಲಕ್ಷ್ಯಂ ವೇಗಾವಾಹನಂ ಧಾತುರಸ್ತ್ರಮ್
ಕಾಲೋನಸ್ಯಂ ಪಿಂಡಮಾಜ್ಯಂ ಕಷಾಯಂ
ಶಾಲಾಂ ಚೇಷ್ಟಾ ವಾಜಿನಾಮತ್ರ ವಕ್ಷ್ಯೇ॥ 1–4

ನಕುಲನ ಪ್ರಕಾರ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬರೆದವರ ವಿವರ ಹೀಗಿದೆ—

1. ಸೂರ್ಯ 2. ಚಂದ್ರ 3. ಶಾಲಿಹೋತ್ರಮುನಿ 4. ಸುಶ್ರುತ 5. ಗರ್ಗ ಮತ್ತು ಇತರರು. ನಕುಲನ ಕೃತಿ ಇವರೆಲ್ಲರ ಕೃತಿಗಳ ಸಾರವನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಸಾಮಂತನಾಗಿದ್ದ ವಿಜಯದತ್ತನ ಮಗ ಜಯದತ್ತನು ಶಾಲಿಹೋತ್ರವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಅಶ್ವವೈದ್ಯಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. 68 ಅಧ್ಯಾಯ 1108 ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ

1. **ಉದ್ದೇಶಾಧ್ಯಾಯ :** ಮಂಗಲಾಚರಣ, ಗ್ರಂಥಕಾರನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ, ಗ್ರಂಥಕಾರ ಪರಿಚಯ, ಅಧ್ಯಾಯಸಂಖ್ಯೆ, ಶ್ಲೋಕ ಸಂಖ್ಯೆ, ಗ್ರಂಥ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳಿವೆ.

2. **ಪ್ರದೇಶಾಧ್ಯಾಯ :** ಜಿಹ್ವಾದಿ ಸರ್ವಪ್ರದೇಶ ಕಥನ.

3. **ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಾಧ್ಯಾಯ :** ಯಾವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಲಕ್ಷಣ ಶುಭವೋ ಅದನ್ನು ಹೇಳುವುದು. ಅಂಗಶುಭ, ಶುಭಾವರ್ತ, ಅಶುಭಾವರ್ತ, ಶುಭ ಪುಂಡ್ರಕ, ಅಶುಭಪುಂಡ್ರಕ, ಸ್ಥಾನ ವಿಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಶುಭಾಶುಭ ಪುಷ್ಟ. ಗತಿ ವರ್ಣ, ಕೋಕಾಹಾದಿಗಳ ಲಕ್ಷಣ, ಕಯಾಹ, ಸೇರಾಹ, ಸುರೂಹಕ, ನೀಲಕ, ತ್ರಿಯೂಹ, ಖಿಲಾಹ, ಹಲ, ಖಡ್ಗ, ಕುಲ, ಉರಾಹ, ವೀರೂರಾಹ, ಉಕನಾಹ, ಪುಂಡ್ರಕ ವಿಶೇಷ ದಲ್ಲಿ ಕೋಕಾಹಾದಿಗಳ ಸಂಜ್ಞಾಂತರ ಕಥನ, ವಾಜಿದೇಹದ ವರ್ಣಗಳ ಶುಭಾಶುಭ ಲಕ್ಷಣ, ಅಷ್ಟಮಂಗಲ ಲಕ್ಷಣ, ಮಲ್ಲಿಕಾಕ್ಷ, ಪಂಚಭದ್ರ, ಖರ, ಮಹಾದೋಷ, ಕಾಕುದೀ, ಕರಾಲೀ, ಹೀನದಂತ, ಅಧಿಕದಂತ, ಏಕಾಂಡ, ಜಾತಾಂಡ, ಕಂಚುಕಿ, ಮಾರ್ಜಾರಪಾದ, ತ್ರಿಸರಿ, ದ್ವಿಖುರಿ, ಸಂಜಾತವೃಷಣ, ಸ್ತನಿ, ತ್ರಿಕರ್ಣಿ, ವ್ಯಾಘ್ರ ವರ್ಣ, ವಾಮನಯಮಜ, ಮುಸಲಿ, ಇಂದ್ರವೃದ್ಧ. ದೋಷಯುಕ್ತ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಾವಣಾದಿಗಳು ಕ್ಷಯವಾದುದು, ಉತ್ಪಾತ, ಛಾಯ, ಸತ್ವ ಪ್ರಮಾಣ್ಣ ಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದೆ.

4. **ಆಯುರ್ವಯೋಜ್ಞಾನ :** ದೀರ್ಘಾಯು, ಅಲ್ಪಾಯು, ಹಲ್ಲಿನ ಮೂಲಕ ವಯಸ್ಸು ತಿಳಿಯುವುದು, ಕಾಲಿಕಾದಿ ರೇಖೆಗಳಿಂದ ವಯಸ್ಸು ತಿಳಿಯು ವುದು, ಬಿದ್ದ ಬೀಳದ ಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ ವಯಸ್ಸು ತಿಳಿಯುವುದು.

5. **ದಶಕ್ಷೇತ್ರಾಧ್ಯಾಯ :** ದಶವಿಧದಶೆ, ದಶಾಪರಿಣಾಮ, ದಶಾಕ್ಷೇತ್ರ.

6. **ಜನ್ಮದೇಶ :** ಉತ್ತಮ, ಮಧ್ಯಮ, ಅಧಮಾಶ್ವಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ. ಉತ್ತಮ ವಾಜಿ, ಉತ್ತಮ ಪಾರಸೀಕ ಅಶ್ವ, ಮಧ್ಯಮ ಕೇಕ್ಕಣಾಶ್ವ, ಮಧ್ಯಮ ತುರುಷ್ಕಾಶ್ವ, ಮಧ್ಯಮ ಭಾಂಡಜಾಶ್ವ, ಸೈಂಧವಾದಿ ಅಶ್ವಲಕ್ಷಣಗಳು.

7. **ವಾಹನವಿಧಾನ :** ವಿಪ್ರಾದಿ ವಾಹನ ವಿವರಣ, ವಿಪ್ರಾದಿ ಜಾತಿಲಕ್ಷಣ, ವಿಪ್ರಾದಿ ವಶೀಕರಣ, ಸತ್ವ ಶಕ್ತಿಯ ವಾಹನ, ರಂಗಭೂಮಿ ವಿವರಣ, ದೋಷಗುಣ ತಾಡನ, ಧಾರಾಗತಿ, ಪಲ್ಯಾದಿ ವಿವರಣ, ಆದಿವಾಹನ, ತಿಥಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ವಿವರಣೆ, ಧೂಪಾದಿ ವಿವರ, ಸಾದಿಯ ಕಾರ್ಯ ವಿವರಣೆ.

8. **ಬಂಧ್ಯೋಪಚಾರ :** ಗೊಡ್ಡು ಕುದುರೆಯ ಗರ್ಭಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಉಪಚಾರಗಳು.

9. **ಗರ್ಭಜ್ಞಾನ :** ಗರ್ಭವಾಗಿರುವುದರ ಲಕ್ಷಣ, ಒಂದನೆಯ ತಿಂಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕಡೆಯ ತಿಂಗಳವರೆಗಿನ ಉಪಚಾರಗಳು.

10. **ಸೂತಿಕೋಪಚಾರ :** ಹೆರಿಗೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಉಪಚಾರಗಳು. ಕ್ಷೀರಶೋಧನ, ಮರಿಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಉಪಚಾರಗಳು.

11. **ದ್ರವ್ಯಮಾತ್ರಜ್ಞಾನ :** ಅಳತೆಯ ಪರಿಭಾಷೆ, ಶುಷ್ಕಾದಿ ದ್ರವ್ಯಗಳು, ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಯವಾದಿ ಮಾತ್ರೆಗಳು, ನಸ್ಯ, ಧೂಪ, ಕರ್ಣಪೂರಣಾದಿ ಮಾತ್ರೆ.

12. **ನಿಘಂಟು :** ಪರ್ಯಾಯ ದ್ರವ್ಯಗಳ ವಿವರಗಳು.

13. **ಋತು ವಿಭಾಗ :** ಎಲ್ಲ ಋತುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಉಪಚಾರಗಳ ವಿವರಣೆ, ಲಾಯದ ನಿರ್ಮಾಣ. ವರ್ಷ, ಶರತ್, ಹೇಮಂತ, ಶಿಶಿರ, ವಸಂತ, ಗ್ರೀಷ್ಮಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಪೋಷಣವಿಧಿ.

14. **ಕ್ಷಾರ, ಅಗ್ನಿ, ಶಸ್ತ್ರವಿಧಾನ :** ಕ್ಷಾರದಾಹ, ಲೋಹದಾಹ, ಮೇದೋದಾಹ, ದಾಹ ಲಕ್ಷಣಗಳು, ಶಸ್ತ್ರವಿಧಾನ.

15. **ಶಿರಾವೇಧ :** ಶಿರಾವೇಧ ಕಾಲನಿರ್ಣಯ, ಶೋಣಿತ ವಿವರಣ, ವೇಧಾಸ್ಥಾನಕಥನ.

16 **ನಿರೂಹಾನುವಾಸನ :** ನೇತ್ರ ನಿರ್ಮಾಣ ವಿವರಣ, ಅನುವಾಸನ ವಿವರಣ, ನಿರೂಹ ವಿವರಣ.

17 **ನಸ್ಯಾಧ್ಯಾಯ :** ನಸ್ಯವಿಧಿ, ವಾತಾದಿ ರೋಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ನಸ್ಯಗಳು.

18. **ಸ್ವೇದ ವಿಧಾನ :** ಪುಟ, ಶಂಕರ, ತುಷಸ್ವೇದ ಕಥನಗಳು, ಕಫಾದಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವೇದಕಥನ, ಸ್ವೇದ ನಿಷೇಧ ಮಾಡಬೇಕಾದ ವಿವರಗಳು.

19. **ಸ್ನೇಹ ಪ್ರಯೋಗ :** ಘೃತಪಾನ ಕಾಲ ಕಥನ, ತೈಲಪಾನ, ಘೃತಾದಿ ಪಾನನಿಯಮ, ಸಮ್ಯಕ್ಸ್ನಿಗ್ಧಗುಣ ಕಥನ, ಅತಿಸ್ನಿಗ್ಧಲಕ್ಷಣ, ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ ಪ್ರತೀಕಾರ, ಅತಿಸ್ನಿಗ್ಧ ಭೋಜನವಿಧಿ.

20. ತೈಲ ವಿಧಾನ : ಮಧುಕಾದಿ ತೈಲ, ತ್ರಿವೃತ್ಸರ್ಪಿಃ, ಪ್ರಸಾರಣೀತೈಲ

21. ಘೃತ ವಿಧಾನ : ಪಂಚತಿಕ್ತ, ಕರಂಜಾದಿ, ದ್ವಿತೀಯ ಪಂಚತಿಕ್ತ ಘೃತಗಳು

22. ಶ್ರಾಂತೋಪಚಾರ : ಬಳಲಿದ ಕುದುರೆಗಳ ಉಪಚಾರ ವಿವರಗಳು.

23. ಸ್ವಸ್ಥ ಅರಿಷ್ಟ : ಭೋಜನ, ಛಾಯಾದಿ, ದರ್ಶನೇಂದ್ರಿಯ, ಶ್ರವಣೇಂದ್ರಿಯ, ರಸನೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಅರಿಷ್ಟ.

24. ವೇಧಾರಿಷ್ಟ : ವೇಧಾರಿಷ್ಟನಿದಾನ, ವೇಧಾಪ್ಯೋತ್ಸರ್ಗ, ವೇಧಾರಿಷ್ಟಚಿಕಿತ್ಸೆ.

25. ಕೀಟಾರಿಷ್ಟ : ಕೀಟನಿದಾನ ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಅದರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ.

26. ಮೃಗರೋಗ : ಮೃಗರೋಗ ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಅದರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ.

27. ವಾತಾದಿಕೋಪ : ಪ್ರಕೋಪನಿದಾನ ಲಕ್ಷಣ, ವಾತಾದಿ ಪ್ರಕೋಪಕಾಲ ಕಥನ.

28. ವ್ಯಾಧಿನಿರ್ದೇಶ : ಮುಖರೋಗಾದಿ ಲಕ್ಷಣಗಳ ನಿರ್ದೇಶ.

29. ಮುಖರೋಗ : ಮುಖರೋಗ ನಿರ್ವಾಚನ, ನಿದಾನ, ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳು.

30. ಅಕ್ಷಿರೋಗ : ಅಕ್ಷಿರೋಗ ನಿರ್ವಾಚನ, ವಾತ, ಪಿತ್ತ ಅಕ್ಷಿರೋಗ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ಪ್ರಚಾರ ಲಕ್ಷಣ ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ಕಾಚಲಕ್ಷಣ ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ರಕ್ತ ಜಾಕ್ಷಿರೋಗ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ಪಟಲ, ಮುಂಜಜಾಲ, ವರ್ತ್ಮ ಕುಂದಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳು.

31. ಶಿರೋರೋಗ ಚಿಕಿತ್ಸೆ : ವಾತ, ಪಿತ್ತ, ಶ್ಲೇಷ್ಮ, ಸನ್ನಿಪಾತ ಶಿರೋರೋಗ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆ. ರಕ್ತಾಭಿಘಾತ ಶಿರೋರೋಗ ಚಿಕಿತ್ಸೆ.

32. ಲಂಗಿತರೋಗ : ಲಂಗಿತ ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆ.

33. ಕರ್ಣರೋಗ : ಕರ್ಣರೋಗ ನಿದಾನ ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆ.

34. ಕಾಸರೋಗ : ಕಾಸರೋಗ ನಿದಾನ ಮತ್ತು ವಾತ, ಪಿತ್ತ, ಶ್ಲೇಷ್ಮ ಕಾಸ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳು.

35. ಹಿಕ್ಕಾಶ್ವಾಸ : ಹಿಕ್ಕಾಶ್ವಾಸ ನಿದಾನ ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳು.

36. ವ್ರಣರೋಗ : ವ್ರಣರೋಗ ನಿದಾನ ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆ.

37. ಸಿಂಘಾನರೋಗ : ವಾತಾದಿ ಸಿಂಘಾನ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ಪೈತ್ತಿಕ ದ್ವಂದ್ವಜ ಸಿಂಘಾನಕ ಚಿಕಿತ್ಸೆ.

38. **ಘೃಣಿರೋಗ :** ಘೃಣಿರೋಗ ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆ.

39. **ಪಾದರೋಗ :** ಪಾದರೋಗ ಸಂಖ್ಯೆ, ಪಾದರೋಗ ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆ.

40. **ಜ್ವರರೋಗ :** ವಾತ, ಪಿತ್ತ, ಶ್ಲೇಷ್ಮ, ಸನ್ನಿಪಾತ ಜ್ವರಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ಅಭಿಘಾತಜ್ವರ ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆ.

41. **ಅಜೀರ್ಣರೋಗ :** ಅಜೀರ್ಣ ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆ.

42. **ಅತಿಸಾರ :** ವಾತಾದಿ ಅತಿಸಾರ ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆ. ಪಿತ್ತಾತಿಸಾರ, ಶ್ಲೇಷ್ಮಾತಿಸಾರ, ಆನುಸನ್ನಿಪಾತ, ದ್ವಂದ್ವಜ ಅತಿಸಾರಗಳ ಚಿಕಿತ್ಸೆ.

43. **ಶೂಲರೋಗ :** ಐದು ವಿಧವಾದ ಶೂಲ ನಿದಾನ ಲಕ್ಷಣಗಳು, ಸೌಭಿಕ್ಷುವಿಬಂಧ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳು.

44. **ಉದಾವರ್ತರೋಗ :** ಉದಾವರ್ತರೋಗ ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆ.

4[illegible]. **ಪ್ರಸ್ಕನ್ನರೋಗ :** ಪ್ರಸ್ಕನ್ನರೋಗ ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆ.

46. **ಕ್ರಿಮಿಕೋಷ್ಠ :** ಕ್ರಿಮಿಕೋಷ್ಠ ನಿದಾನ ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ಶ್ಲೇಷ್ಮಕೋಷ್ಠ ನಿದಾನ ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆ.

47. **ಮೂತ್ರಗ್ರಹರೋಗ :** ವಾತಾದಿ ಮೂತ್ರಗ್ರಹಲಕ್ಷಣ, ವಾತ, ಪಿತ್ತ, ಶ್ಲೇಷ್ಮ, ಮೂತ್ರಗಳ ಚಿಕಿತ್ಸೆ.

48. **ಕುಷ್ಟರೋಗ :** ಕುಷ್ಟರೋಗ ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆ.

49. **ಶೋಥರೋಗ :** ವಾತಾದಿ ಶೋಥಲಕ್ಷಣ, ವಾತಶೋಥದ ಸಾಧಾರಣಚಿಕಿತ್ಸೆ, ವಾತ ಪಿತ್ತ, ಶ್ಲೇಷ್ಮ, ಶೋಥ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳು.

50. **ಮುಷ್ಕರೋಗ :** ವಾತಾಂಡ, ಪಿತ್ತಾಂಡ, ಶ್ಲೇಷ್ಮಾಂಡ, ಪ್ರೋತಾಂಡ, ರಕ್ತಾಂಡ ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳು.

51. **ಔಸೀತ ರೋಗ :** ಔಸೀತ ರೋಗ ಮತ್ತು ಅದರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ.

52. **ಉದರ ರೋಗ :** 8 ವಿಧ[illegible] ಉದರಗಳ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ಲಕ್ಷಣ. ವಾತೋದರ, ಪಿತ್ತೋದರ, ಶ್ಲೇಷ್ಮೋದರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳು.

53. **ಅರ್ಶೋರೋಗ :** ಅರ್ಶೋರೋಗ ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಅದರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ.

54. **ಉತ್ಕರ್ಣರೋಗ :** ಉತ್ಕರ್ಣ ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆ.

55. **ವಾತವ್ಯಾಧಿ :** ಮನ್ಯಾಸ್ತಂಭಾದಿ ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಅದರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ.

56. **ಉನ್ಮಾದ :** ಉನ್ಮಾದನಿದಾನ, ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆ.

57. ಗ್ರಹಗೃಹೀತ : ಗ್ರಹನಾಮಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಗೆ ನಡೆಸುವ ಶಾಂತಿ ಮೊದಲಾದ ಚಿಕಿತ್ಸೆ.

58. ಶೋಷರೋಗ : ವಾತಾದಿ ಶೋಷಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆ.

59. ವಾತವಲಾಸಕ : ವಾತವಲಾಸಕಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆ.

60. ವ್ಯಾಪದ : ವ್ಯಾಪದದ ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆ.

61. ವಿಷರೋಗ : ವಿಷಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆ.

62. ಅಪಸ್ಮಾರ : ಅಪಸ್ಮಾರ ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆ.

63. ಷಟ್ಪದೀ ಭಕ್ಷಣ : ಷಟ್ಪದೀ ಭಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆ.

64. ಸಾಧ್ಯಾಸಾಧ್ಯ ವಿವೇಕ : ರೋಗಪೀಡಿತ ಕುದುರೆಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಅಸಾಧ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಧ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು.

65. ಪ್ರಕೃತಿ ಜ್ಞಾನ : ವಾತಾದಿ ಪ್ರಕೃತಿಲಕ್ಷಣ.

66. ರಸೋನ ಕಲ್ಪ : ರಸೋನ ಪ್ರಯೋಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆ.

67. ಗುಗ್ಗುಲ ಕಲ್ಪ : ಗುಗ್ಗುಲ ಪ್ರಯೋಗವಿಧಿ.

68. ರಸಾಯನ ಕಲ್ಪ : ರಸಾಯನ ಪ್ರಯೋಗ ವಿಧಿ.

ಕ್ರಿ. ಶ. 1100 ರಲ್ಲಿದ್ದ ಭೋಜನು ಶಾಲಿಹೋತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 356 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಗುಣದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಕೃತಿ ಸೊಗಸಾಗಿದೆ. ಭೋಜವಿರಚಿತ ಯುಕ್ತಿಕಲ್ಪತರುವಿನಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಯುಕ್ತಿಯೆನ್ನುವ ಅಧ್ಯಾಯವೊಂದಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಲಿಹೋತ್ರದ ಅನೇಕ ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ.

ಹೇಮಸೂರಿಯು 14 ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಜೈನಗ್ರಂಥಕಾರ. ಈತನ ಅಶ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ 157 ಕುದುರೆಗಳ ವಿವರಗಳಿವೆ. ಅವನ ಪ್ರಕಾರ ಜಾತಿ, ಶಕ್ತಿ, ಸ್ವರೂಪ ಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಕುದುರೆಗಳು ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಇಳಿದು ಬಂದು ಸಮಾನ ಸೌಂದರ್ಯ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಯ ಕುದುರೆಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಶುದ್ಧ ತಳಿಗಳು ಜನಿಸಿದುವು. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಅಸಮಾನ ವಯಸ್ಸಿನ ಕುದುರೆಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಕಡಿಮೆ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ವೇಗದ ಕುದುರೆಗಳು ಜನಿಸಿದುವು. ಈ ತಳಿಗಳನ್ನು ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರೇ ಗುರು ತಿಸಿದರೆಂದು ಆತನು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾನೆ.

ಹೇಮಸೂರಿಯು ಮುಂದುವರಿದು ಕುದುರೆಗಳ ಸುಳಿ, ಪುಂಡ್ರ, ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ, ಉತ್ತಮ, ಉತ್ತಮ ಮಧ್ಯಮ, ಉತ್ತಮ ಅಧಮ, ಅಧಮ, ಅಧಮಾಧಮ ಎಂದು ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಪ್ರಕಾರ ಅಂಕುಶಪುಂಡ್ರ, ಅಂಗದಿ, ಅಗ್ನಿಸತ್ವ, ಅಮರೇಶ, ಅಶ್ವಪತಿ, ಅಷ್ಟಗ್ರಹಪುಂಡ್ರೀ, ಅಷ್ಟಮಂಗಲ,

ಆಕಂಪಲ, ಆನಾಯೀ ಬಹುಕೇಲೀ, ಬಾಣಪುಂಡ್ರೀ, ಬ್ರಹ್ಮಸತ್ವ, ಚಕ್ರಪುಂಡ್ರೀ, ಚಂಪಕಕ್ರಮ, ಚಂದ್ರಕ, ಚಂದ್ರಪುಂಡ್ರೀ, ದಿಕ್ಪಾಲ, ದೇವದೂತಿ, ದೇವಮಣಿ, ದೇವೇಶ, ದೋಷಪಾದಿ, ಧ್ವಜಪುಂಡ್ರಿ, ಗಂಧರ್ವ, ಹಯರಾಜ, ಹಲಪುಂಡ್ರೀ, ಜಯಪ್ರದ, ಜಿತಾನಂದಿ, ಕಮಲದಳ ಪುಂಡ್ರೀ, ಕಳಸಪುಂಡ್ರೀ, ಕ್ಷೇಮಕರ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಸತ್ವ, ಖಡ್ಗಪುಂಡ್ರೀ, ಕಲಿಹಾರಿ, ಕಲ್ಪತರು ಪುಂಡ್ರೀ, ಕಿರೀಟಪುಂಡ್ರೀ. ಕೃಷ್ಣಾಂಕ, ಮಂಜುಗತಿ, ಮಂದುರೇಶ, ಮಹಾಧಾನಿ, ಮುಕುರ ಪುಂಡ್ರೀ, ಮುನಿಸತ್ವ, ನವ ಮೂರ್ತಿ, ನಷ್ಟಾರೀ, ನಕ್ಷತ್ರಪುಂಡ್ರೀ, ನಿಶ್ರೇಣಿಪುಂಡ್ರೀ, ಪಂಚಕಲ್ಯಾಣಿ, ಪಂಚ ತರು, ಪತ್ರಪುಂಡ್ರೀ, ಪೂರ್ಣಪದ್ಮ ಪುಂಡ್ರೀ, ರಥಪುಂಡ್ರೀ, ಶಂಖಪುಂಡ್ರೀ, ಶರವೇಗಿ, ಶಿರೋಮಣಿ, ಸುಖದ, ಸೂರ್ಯಜಯ, ಸ್ವಸ್ತಿಕಪುಂಡ್ರೀ, ತಾರಕ, ತುರಂಗಮ, ತ್ರೇತಾಗ್ನಿಪುಂಡ್ರೀ, ಉದ್ಧರೀ, ವಜ್ರಪುಂಡ್ರೀ, ವಸಂತಕ, ವಾಸವಸತ್ವ, ವಾಹನಾಥ, ವಿನಯೀ, ವಿವಿಧಚಾರೀ, ವೃಂತಾಕಪುಂಡ್ರೀ, ಯಮಸತ್ವಗಳು ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ಕುದುರೆಗಳು.

ಅನಾಕುಲೀ, ಬ್ರಹ್ಮಣಸತ್ವ, ಚಂದ್ರಜಯ, ದುಂದುಭಿ, ಧರ್ಮಪಾದಿ ಕುಬೇರಸತ್ವ, ಮಹಾಸಾರ, ನಂದನ, ನೀಚಬುದ್ಧಿ, ಸಾಮುದ್ರ, ಸಿಂಹಕರ್ಮ ಸುಕೀರ್ತಿ, ಸುಬುದ್ಧಿ, ಯಶೋದ ಎನ್ನುವ ಕುದುರೆಗಳು ಉತ್ತಮ ಕುದುರೆಗಳು.

ಗಂಧರ್ವಸತ್ವ, ಈಶಾನಸತ್ವ, ಕಿನ್ನರಸತ್ವ, ಪಿಶಾಚಸತ್ವ, ವರುಣಸತ್ವ, ವಾಯು ಸತ್ವ, ಯಕ್ಷಸತ್ವ ಕುದುರೆಗಳು ಉತ್ತಮಮಧ್ಯಮ ಕುದುರೆಗಳು.

ತಿರ್ಯಕ್ಪುಂಡ್ರೀ, ವೈಶ್ಯಸತ್ವ ಕುದುರೆಗಳು ಉತ್ತಮಾಧಮ ಕುದುರೆಗಳು.

ಆಕ್ರಮ, ಅಜಸತ್ವ, ಅಜಸಾರ, ಅಪಕೀರ್ತಿ, ಅಮಂಗಲ, ಅಮಿತಾಶಿ, ಅಲ್ಪ ಕಾಮ, ಅಲ್ಪಗತಿ, ಅಲ್ಪಮತಿ, ಅಲ್ಪಸಾರ, ಆನಂದಧಾರೀ, ಬಂಧುನಾಶೀ, ಬಲಹಾರಿ, ಬಹುಕೋಪಿ, ಬಹುಭೋಜಿ, ಬಹುಹಾನಿ, ಭಿನ್ನಕರ್ಣೀ, ಭಿನ್ನಗಂಡೀ, ಚಪಲ, ಚಲ ಬುದ್ಧಿ, ಚಲಪಾದಿ, ಚಾಮರಪುಂಡ್ರೀ, ಛತ್ರಪುಂಡ್ರೀ, ಛಾಯಾಹೀನ, ಚೋರ, ದಂಡಪುಂಡ್ರೀ, ದಂಡ್ಯ, ದಾಪದೋಷಿ, ದೋಷಿ, ಗತಿಹೀನ, ಹೀನಗುಣ, ಕ್ಲೇಶದ, ಕ್ಷೇಮಹಾರಿ, ಕೀರ್ತಿಹಾರಿ, ಕುಶಲಹಾರಿ, ಮಂದಚಾರಿ, ಮಹಾದೋಷಿ, ಮಿತ ಕಾಯ, ಮೀನಸತ್ವ, ನಷ್ಟದಾಸಿ, ನಾಶಕ, ನಿಋತಿಸತ್ವ, ನಿದ್ರಾಲು, ಪಕ್ಷಿಸತ್ವ, ಪಾಪಿಷ್ಠ. ರೋಗದ, ಶೂದ್ರಸತ್ವ, ತ್ರುಟಿತಪುಂಡ್ರೀ ಕುದುರೆಗಳು ಅಧಮ ಕುದುರೆ ಗಳು.

ಆಕುಲೀ, ಬಕಬುದ್ಧಿ, ಹೀನಕಾಂತಿ, ಖರಸತ್ವ, ಕುಬುದ್ಧಿ, ಕೃಷ್ಣಪುಂಡ್ರೀ, ಪಿಶಾಚಸತ್ವ, ರಾಕ್ಷಸಸತ್ವ, ಶೂಲಪುಂಡ್ರೀ, ಶೃಂಖಲಪುಂಡ್ರೀ, ಸರ್ಪಪುಂಡ್ರೀ, ಸರ್ಪ ಸತ್ವ ಕುದುರೆಗಳು ಅಧಮಾಧಮ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುವು.

ಹೇಮಸೂರಿಯ ಕೃತಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಆತ ನೀಡುವ 157 ಕುದುರೆಗಳ ವಿವರಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಚಿತ್ರಗಳಿರುವುದು.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೃತಿ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರಕಾರನು ತನ್ನನ್ನು ಅಭಿನವ ಚಂದ್ರನೆಂದು ಕರೆದು ಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇವನಿಗಿಂತ ಹಿಂದೆ ಚಂದ್ರ ಎಂಬುವವನೊಬ್ಬನಿದ್ದು ಆತನು ಹಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿರಬೇಕು. 1025 ರಲ್ಲಿದ್ದ ಚಂದ್ರರಾಜನು ಮದನ ತಿಲಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ —

> ಸಕಲ ವ್ಯಾಕರಣಾರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಗಣಿತಾಲಂಕಾರ ಸತ್ಕಾವ್ಯ ನಾ
> ಟಕ ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನ ನೃತ್ತ ಗೀತ ಹಯಶಾಸ್ತ್ರದ್ವೈತಗಾಂಧರ್ವತಾ
> ರ್ಕ ಕವೀಂದ್ರಾಗಮ ವೈದ್ಯ ವಾದ್ಯ ಶಕುನೋದ್ಯದ್ಧ್ವಜ ವಿದ್ಯಾಕದಂ
> ಬಕಮಂ ಚಂದ್ರಕವೀಂದ್ರನೋರ್ವನೆ ವಲಂ ಬಲ್ಲಂ ಪೆರರ್ ಬಲ್ಲರೇ ॥

ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ಪದ್ಯ ಮೇಲಿನ ಮಾತಿಗೆ ಉಪಷ್ಟಂಭಕವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಕವಿಚರಿತೆ ಕಾರರು ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ.[1] ಇದು ನಿಜವಾದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮದನತಿಲಕದ ಕರ್ತೃ ಚಂದ್ರರಾಜನು ಕನ್ನಡದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರಕಾರನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಸು. 1150 ರಲ್ಲಿದ್ದ ಚಾವುಂಡರಾಯನು ಲೋಕೋಪಕಾರದಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ವೈದ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.[2] ಆತನ ಪ್ರಕಾರ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಹಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಹೀಗಿವೆ —

> ಅಂಗಂ ಬಹುವಿಧದಾವ
> ರ್ತಂ ಗತಿ ಹೇಷಿತರವ ಲಸದ್ವರ್ಣಂ ಸ
> ತ್ವಂ ಗಂಧಂ ಛಾಯೆರುಚಿದ
> ಷ್ಟಾಂಗಂ ಹಯಲಕ್ಷಣಂ ಯಥೋಚಿತಮುಕ್ತಂ ೧೧-೭೩

ಲೋಕೋಪಕಾರದ ೧೧ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅಂಗ (೭೪-೮೧), ಆವರ್ತ (೮೩-೮೭), ಗತಿ (೮೮) ಹೇಷಿತ (೮೯) ವರ್ಣ(೯೦-೯೧) ಸತ್ವ (೯೨) ಛಾಯೆರುಚಿ (೯೪) ಹೀಗೆ ೭೪ ರಿಂದ ೯೪ ಎಂದರೆ ೨೦ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗಂಧವನ್ನು ಕುರಿತು ಆತ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

1. ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಚರಿತೆ – ೧, 1971 ಬೆಂಗಳೂರು.
2. ಸಂ. ಎಚ್. ಶೇಷಯ್ಯಂಗಾರ್, ಮದರಾಸು 1950.

ತಗುಣಿ ಬಜೆ ಪ್ರೋಲಸು ಬೆಳ್ಳು
ಳ್ಳಿ ಗತ್ತ್ರವೆಂಬಿವಱ ಗಂಧಮತ್ಯಶುಭಂ ಸಂ-
ಪಗೆಯು ಸರಸಿಜದ ಚಂದನ
ದ ಗಂಧಮುವು ಶುಭದಮಶ್ವರಾಜಿಯ ಬೆಮರೊಳ್ ॥ ೧೧-೯೩

ಹೀಗೆ ಅಶ್ವವಿಚಾರವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಚಾವುಂಡರಾಯನು ೯ನೆಯ ಸಂಧಿ ೧೯೯ – ೨೨೪ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಶ್ವವೈದ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಅಶ್ವರೋಗಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಪಟ್ಟಿಮಾಡಿದ್ದಾನೆ —

ಉದರಾಗ್ನಿ ವಿಷಮಮದು ವಾ
ತದೋಷಾಗ್ನಿಯಿಂ ಪಿತ್ತದೊದವಿನಿಂ ತೀಕ್ಷ್ಣಂ ಶ್ಲೇ
ಷ್ಮದ ಪೆರ್ಚಿಂದಾದಂತಾ
ತ್ರಿದೋಷಸಾಮ್ಯದೆ ಸಮಂ ತುರಗಾವಳಿಗಕ್ಕುಂ ॥ ೧೯೯

ಮುಂದೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ದೀಪನ (೨೦೦–೨೦೧) ಪಿತ್ತ, ಕಫವಾತ (೨೦೨) ಸೆಂಬರೋಗ (೨೦೩–೨೦೪) ಕಫ (೨೦೫) ಖಾಸ (೨೦೬–೨೦೭) ಶೂಲೆ (೨೦೮–೨೦೯) ಹೊಟ್ಟೆಯುಬ್ಬರ (೨೧೦) ಕ್ರಿಮಿ (೨೧೧) ಅತೀಸಾರ (೨೧೨) ಮೂತ್ರಕೃಚ್ಛ್ರ, ರಕ್ತಮೂತ್ರ (೨೧೩) ಜ್ವರಲಕ್ಷಣ (೨೧೪) ಜ್ವರವೈದ್ಯ (೨೧೫–೨೧೬) ನಾಸಾರೋಗಗಳಿಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ (೨೧೭-೨೧೯) ಬಾಹು (೨೨೦) ತುರಿಕಜ್ಜಿ (೨೨೧-೨೨೨) ವ್ರಣ (೨೨೩-೨೨೪)ಕ್ಕೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸೆಂಬರೋಗ ಮತ್ತು ಅದರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಹೀಗಿದೆ —

ಅನವರತಮಚ್ಛಜಳ್ಕಮುರಿ
ಸಿನವರ್ಣಂ ಪೊಸರವರ್ಣಮಾಗೊಸರ್ದೊಡೆ ಮೂ
ಗಿನೊಳನಿಲ ಪಿತ್ತ ಕಫ ಸಂ
ಜನಿತಂ ತುರಗಕ್ಕೆ ಸೆಂಬಮೆಂಬುದದಕ್ಕುಂ ॥ ೨೦೩

ಸುರದಾರು ಸೈಂಧವಂ ಜಳ
ಧರಂ ಬಿಡಂ ಬೀಬಲಕ್ಕಿ ಸದ್ಯಃಕ್ಷಾರಂ
ಸುರಭಿ ಜಳಮೆಣ್ಣೆಯೆಂಬವ
ನಿರದಟ್ಟೆಯಿಃ ನಸ್ಯಮಂ ಕುಡಲ್ಗಂ ಸೆಂಬಂ ॥ ೨೦೪

ಅಭಿನವಚಂದ್ರನ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪುನಸ್ಸಂಪಾದಿತವಾಗಿರುವ ಕೃತಿ.

ಚಾಂಡರಾಜನ ಸುತ ಬಂಜರಸ (ಬಾಚರಸ)ನು ಸು. 1500 ರಲ್ಲಿ ಶಾಲಿಹೋತ್ರನ ಮತ (ಕೆ. ಬಿ. 103 ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ) ವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಮೂವತ್ತೆರಡು ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಈತ ಹೇಳಿದ್ದರೂ ಈಗ 3

ವೃತ್ತಗಳು ಸರ್ವತ್ರ ಲಭ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಪ್ರಸ್ತುತ ಗ್ರಂಥದ ಅನುಬಂಧವಾಗಿ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು* ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ "ಹುಸು ಚೇಷ್ಟೆ ರೂಪು ದಂತ ಶ್ರವಣ ಅಕ್ಷಿ ವರ್ಣ ಸುಳಿ ನಾಲಗೆ ಗಂಧ ಶುಭಾಶುಭಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದೆ."

1625 ರಲ್ಲಿ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರ (ಕೆ. 1865 ಕೆ.ಬಿ. 227 ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ) ವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಆಶ್ವಾಸಾಂತ್ಯಗದ್ಯದಲ್ಲಿ "ಇದು ಸಮಸ್ತ ಜಗದ್ಧಿತಮಪ್ಪ ಬಿರುದುಸಂತೆಂಬರಗಂಡ ಕಠಾರಿಯಸಾಳ್ವ ವೈರಿಗಜಭೇರುಂಡ ಚಾಮುಂಡೀವರಪ್ರಸಾದಕನಾದ ಮೈಸೂರ ನರಸರಾಜೇಂದ್ರ ನಂದನ ಚಾಮರಾಜ ಭೂವರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿತನಾದ ರಾಮಚಂದ್ರಕವಿವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರ" ಎಂದು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸ್ತ್ರದ ೧೮ ಅಧ್ಯಾಯಗಳು ಹೀಗಿವೆ—"ಮೊದಲು ಪರೀಕ್ಷಾಧ್ಯಾಯ ವರ್ಣಾಧ್ಯಾಯ ಪುಂಡ್ರ ಪುಷ್ಪ ಕಾಂತಿ ಗತಿ ಗಂಧಪರೀಕ್ಷಾಧ್ಯಾಯ ಆವರ್ತಲಕ್ಷಣಾಧ್ಯಾಯ, ಮರಣಾಧ್ಯಾಯ, ಆಯುಷ್ಯಾಧ್ಯಾಯ ದೇವಲಕ್ಷಣ ನಿರ್ಣಯ ಸಿಕ್ಷಿತಾಯುಷ್ಯಾಧ್ಯಾಯ ಲಕ್ಷಣಭಾಯಾ ಲಕ್ಷಣಾಧ್ಯಾಯ ಆಗಂತುಲಕ್ಷಣ ನಿಶ್ಚಯಾಧ್ಯಾಯ XXX ಮಹಾನವಮಿ ತುರಗಲಕ್ಷಣಾಧ್ಯಾಯ XXX ವ್ರಣಚಿಕಿತ್ಸಾಧ್ಯಾಯ ಪಾದ ತಳಕೂರ್ಚಲಿಂಗಚಕ್ಷುರೋಗಾದಿ ಭೇಷಜಾಧ್ಯಾಯ ವಿಷರೋಗ ಗ್ರಹ ಪೀಡಾ ಚಕ್ಷುರೋಗಾದಿ ಭೇಷಜಾಧ್ಯಾಯಂಗಳೆಂಬ . ಈ ಹದಿನೆಂಟು ಅಧ್ಯಾಯಂಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬಾಲಕರಱಿವಂತೆ ಸೇರುವೆಯಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಸಿ ಹೇಳಿಹೆನು."

ರೇವಂತ, ಸಿಂಹದತ್ತ ಮತ್ತು ಶಾಲಿಹೋತ್ರರನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರೆಂದೂ ತಾನು ಶಾಲಿಹೋತ್ರನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದೇನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಕೃತಿಯ ಒಳಹೊಕ್ಕಾಗ ಈತನು ಅಭಿನವಚಂದ್ರನ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಆಧರಿಸಿರುವುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಲ್ಲದಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ಸಮಾನ ಆಕರ ಶಾಲಿಹೋತ್ರವಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅಭಿನವಚಂದ್ರನ ೧೫-೧ ರಿಂದ ೫ ಪದ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಆ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾದ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೋಲಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ —

ಅಭಿನವಚಂದ್ರ —

ಕಿಱುಗಲ್ಲೊಳ್ ಕೆಸಱುತೊಳ್ ಮೊಳೆ
ಕೊರಡುಗಳೊಳ್ ಮುಳ್ಳೊಳಿಡುಕುಱುಡೆಗಳೊಳಂ ಪಾ
ಯ್ದುರದೆ ಕೊಳಗುಗಳ್ ಸಲೆ ಕು
ತ್ತಿಱಿದಳ್ಳುತ್ತಡಿಯು ಸಿಡುವೊಡದು ತಳರೋಗಂ ॥ ೧೫-೧

* ಅನುಬಂಧವನ್ನು ನೋಡಿ.

ರಾಮಚಂದ್ರ —

ಹರಳುಗಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಸರಲ್ಲಿ ಪಶಿ ಮುಳ್ಳುಗಳಲ್ಲಿ ಬಿರಿಸಾದ ತೆವರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಿರು ಗುಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುದುರೆ ಕೊಳುಗುಳದ ಅಂಜಿಕೆಯಿಂದ ಊರಿನಡೆಯಲು ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ರೋಗ ಹುಟ್ಟುವುದು.

ಅಭಿನವ ಚಂದ್ರ —

ಕ್ಷೀರಿಕೆಯಿಂ ಕರ್ಚುವುದಾ
ಕ್ಷೀರಮಹೀರುಹ ಕಷಾಯದಿಂದಂ ನೀಲಾಂ
ಭೋರುಹ ಲೋಧ್ರಂ ತ್ರಿಫಲೆಯ
ನೀರೊಳ್ ಮಧುಮಿಶ್ರಮಾಗೆ ಪೂಸುಗೆ ಖುರಮಂ ॥ ೧೫- ೨

ರಾಮಚಂದ್ರ —

ಹಾಲೆಮರದ ಚಕ್ಕೆಯಿಂದ ಕಷಾಯಮಂ ಕಾಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಯ ಅಂಗಾಲುಗಳಂ ಸೊಗಯಿಸುವಂತೆ ಅದ್ದಿಸುವುದು. ಆಮೇಲೆ ಕನ್ನೈದಿಲೆಯ ಗೆಡ್ಡೆ ಲೋಧ್ರದ ಚಕ್ಕೆ ಅಳಲೆಯ ಕಾಯಿ ನೆಲ್ಲಿಯ ಚಟ್ಟು ತಾರೆಯ ಕಾಯಿ ಇವಂಕೂಡಿ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಕೊಳಗಗುಳ ತಳದಲ್ಲಿ ತೊಡೆಯಲು ಪಾದತಳ ರೋಗಹರ.

ಅಭಿನವಚಂದ್ರ —

ಅರಗುಂ ತಿಲತೈಲಂ ಸ
ಜ್ಜರಸಂ ಶ್ರೀವತ್ಸಕಂ ಘೃತಂ ಗುಗ್ಗುಲಮಂ
ಖುರಮಂ ಪೂಸುಗೆ ಬಳಿಕಾ
ಖುರಮಂ ಮೆಟ್ಟಿಸುಗೆ ಕಾಸಿ ತಂದಿಟ್ಟಿಗೆಯಂ ॥ ೧೫–೩

ರಾಮಚಂದ್ರ —

ಅರಗು ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಸಜ್ಜರಸ ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ತಿರುಳು ಕಾಡಸೀಗೆಗೆಡ್ಡೆ ತುಪ್ಪ ಗುಗ್ಗುಳದ ಧೂಪ ಇವನರೆದು ಕೊಳಗುಗಳ ತಳದಲ್ಲಿ ತೊಡೆದು ಇಟ್ಟಿಗೆಯ ಕಾಸಿ ಮುಟ್ಟಿಸಲು ಕುದುರೆಯ ಅಂಗಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ವ್ಯಾಧಿ ಮಾವುದು.

ಅಭಿನವಚಂದ್ರ —

ಅರಿದಾಳಂ ತುಪ್ಪಂ ಸ
ಜ್ಜರಸಂ ಮೆಳಸರಗು ಕೇರಗೊಟ್ಟೆಯನೊಂದಾ
ಗಿರೆ ಮಾಡಿ ಕಾಸಿ ಪೂಸುಗೆ
ಖುರಮಂ ಮೆಟ್ಟಿಸುಗೆ ಕಾಸಿ ತಂದಿಟ್ಟಿಗೆಯಂ ॥ ೧೫–೪

ರಾಮಚಂದ್ರ —

ಅರಿದಳ ಸಜ್ಜರಸ ಮೆಣಸು ಅರಗು ಗೇರಹರಳು ಇವಂ ಸಮಭಾಗಮಾಡಿ ತುಪ್ಪದಿಂದ ಅಟ್ಟು ಅಂಗಾಲಿಗೆ ಪೂಸುವುದು ಇಟ್ಟಿಗೆಯ ಕಾಸಿ ಮೆಟ್ಟಿಸುವುದು ಅಂಗಾಲುರೋಗ ಮಾವುದು.

ಅಭಿನವಚಂದ್ರ —

ಅರಿದಾಳಂ ಲೋಧ್ರಂ ತಿಳ
ಮರಿಸಿನಮಂ ತ್ರಿಫಲ ಕೇದಗೊಟ್ಟೆಯುಮಿಂಬಾ
ಗಿರೆ ಕೂಡಿ ಕಾಸಿ ಪೂಸಾಗೆ
ಖುರಮಂ ಮೆಟ್ಟಿಸ್ಸುಗೆ ಕಾಸಿ ಸಂದಿಟ್ಟಿಗೆಯಂ ॥ ೧೫–೫

ರಾಮಚಂದ್ರ —

ಅರಿದಳ ಲೋಧ್ರದ ಚಕ್ಕೆ ಎಳ್ಳು ಅರಿಸಿನ ಅಣಿಲೆಯ ಕಾಯಿ ನೆಲ್ಲಿಯ ಚಟ್ಟು ತಾರೆಯಕಾಯಿ ಗೇರಹರಳು ಇವನರೆದು ಕೂಡಿದುದನು ಮಡಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕಾಯಿಸಿ ಕಷಾಯವ ಕುದುರೆಯ ಅಂಗಾಲಿಗೆ ತೊಡೆದು ಆ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟಿಗೆಯಂ ಕಾಯಿಸಿ ಮೆಟ್ಟಿಸುವುದು ಅಂಗಾಲುರೋಗ ಮಾವುದು.

ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ (ಜ ಟ) ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ೫ ನೆಯ ಪದ್ಯವಾದ ಮೇಲೆ ೪ ನೆಯ ಪದ್ಯ ಬಂದಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಟೀಕೂ ಕೂಡ. ರಾಮಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ ೫ ನೆಯ ಪದ್ಯದ ಟೀಕು ಆದಮೇಲೆ ೪ ನೆಯ ಪದ್ಯದ ಟೀಕು ಬಂದಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ (ಜ ಟ) ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪ್ರತಿಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಈತ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು.

ಹಯಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಸಮುಚ್ಚಯ ಅಥವಾ ತುರಗಶಾಸ್ತ್ರ (ಕೆ. 424 ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ) ವನ್ನು ಮಲೆಯೂರಿನ ಪದ್ಮಣ ಪಂಡಿತ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಚಾಮರಾಜೀಯ ಗ್ರಂಥವೆಂದೂ ಹೆಸರಿದೆ. ಕೃತಿಯ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ "ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀಜಯಾಭ್ಯುದಯ ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕವರ್ಷ ೧೫೪೯ ನೆಯ ಪ್ರಭವ ಸಂವತ್ಸರದ ಚೈತ್ರಮಾಸ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ಪ್ರತಿಪತ್ತಿಥಿಯೊಳ್ ತುರಗಶಾಸ್ತ್ರಂ ಪದ್ಮಣ ಪಂಡಿತನಿಂ ಪೂರ್ಣವಾದುದು" ಎಂದಿದ್ದು ಈ ಕೃತಿಯ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ. 1627 ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 24 ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿದ್ದು ಕಂದ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತಿ ರಚನೆಯಾಗಿದೆ.

ಸೋದೆಯ ಸದಾಶಿವರಾಯನು 'ಸದಾಶಿವ ನೀತಿ' (ಕೆ. ಬಿ. 453 ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ) ಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನ ಕಾಲ ಸು. 1675. ಇದರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನ ವೈರಾಗ್ಯ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರಬೋಧಕ ನೀತಿಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಗ ತುರಗಲಕ್ಷಣ.* ೫೮ ಕಂದಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆತ ತುರಗಲಕ್ಷಣವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ— .

---

* ಅನುಬಂಧವನ್ನು ನೋಡಿರಿ.

ತನಗೆ ಗತಿ ಸುಳಿಗಳು ಗಂಧ
ಧ್ವನಿ ಸತ್ವವು ಕಾಂತಿ ವರ್ಣವಿಂತುಪುಷ್ಟವಿಧಂ
ಘನವಾದ ತುರಗಕಾರಯದೊ
ಳಿನಿತುಂ ಶುಭಮಶುಭವೆಂಬುದಿಂತುಭಯವಿಧಂ ॥ ೧

ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ತುರಗದಿ ರಾಜ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯು
ತುರಗದಿ ಧನ ಧಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯ ಕೈ ಸೇರುವಗೂ
ತುರಗದಿ ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಲಿವಳು
ತುರಗಕ್ಕಿಂದಧಿಕವಿಲ್ಲ ಗುಣನಿಧಿಶಾ ॥ ೫೮

ಇಮ್ಮಡಿ ಗುರುಸಿದ್ಧನ ಹಾಲಾಸ್ಯ ಪುರಾಣ† (1720)ದ ಚತುರ್ಥಕಾಂಡ ಏಕಾದಶಾಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿ ಬರುವ ತುರಂಗವಿಕ್ರಯ ಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ, ಅನೇಕ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗತಿಗಳು ಅಡಕವಾಗಿವೆ. ಕುದುರೆಗಳ ಜನ್ಮಕ್ಷೇತ್ರ, ಬಣ್ಣ, ಸುಳಿ, ದಶೆ, ಪ್ರಮಾಣ—ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರಗಳಿವೆ. ಈತನು ಹೇಳುವ ಕುದುರೆಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಹೀಗಿವೆ - ಕಾಂಭೋಜ, ಬಾಹ್ಲೀಕ, ವಾಸಂತಿಕ, ಸೌವೀರ, ಮಾಳವ, ತುಳವ, ವನಾಯು, ಗಾಂಧಾರ, ಆರಟ್ಟ, ಸಿಂಧು, ಯವನ ಕುಂತಳ, ಕಾಶ್ಮೀರ, ಕೈಕಯ, ಕಳಿಂಗ, ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ, ಹಿಮನಗ, ಮಗಧ, ಪಾಂಚಾಲ, ಸಾಲ್ವೇಯ ಮುಂದರಗಿರಿಗಳು.

ಬಣ್ಣದ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ —

ಸ್ರಗ್ಧರೆ
ಶ್ವೇತಂ ರಕ್ತಂ ಪಿಶಂಗಂ ನೃಪಲಸದಸಿತಂ ಮಿಶ್ರಮಿಂ ಪಂಚವರ್ಣಂ
ಪ್ರೀತಂ ತಾಂ ಯತ್ತುರಂಗಾಳಿಗೆ ಜಗದೊಳಿವುಂ ಪಂಚವರ್ಣಂಗಳೈ ಕೇಳ್
ಮಾತೇಂ ಮುಕ್ತಾನ್ವಿತೇಂದ್ವಬ್ಜ ರಜತಹಿಮವರ್ಣಂಗಳ ಲಾಕ್ಷೆವಣ್ಣಂ
ಪೂತಂಗಳ್ ದಾಡಿಮಾಭಂಗಳಿವು ಶುಭತಂಗಳ್ ತುರಂಗೋತ್ಕರಕ್ಕಂ

ಮಲ್ಲಿಕಾಮಾಲೆ ೪—೧೧—೭೩

ಅಂಜನಂ ಮದಕೋಕಿಲಂ ಮುಗಿಲಿಂತು ಶೋಭಿಪ ವಾಜಿಗಳ್
ಮಂಜುಲಂಗಳಿವೈ ಪೆಣ್ಬವರಂ ಕಡಾಣೆಯಿಂವಂ ಮಿಗಿಲ್
ಪಿಂಜಿಕೊಂಡಿಹ ವಾರುಹಂಗಳಿವುಂ ಶುಭಂಗಳುದಗ್ನಿಯಾ
ಮಾಂಜದೊಳ್ವಿಳಗಿಂ ವಿರಾಜಿಪ ತೇಜಿಗಳ್ ಬಹುಮಾನಿಗಳ್
೪—೧೧—೭೪

† ಸಂ. ಜಿ ಜಿ. ಮಂಜುನಾಥನ್ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ 1975

ವರ್ಣಭೇದದೆ ಮಿಶ್ರಿತಂಗಳೆನಿಪ್ಪ ಮಿಶ್ರ ತುರಂಗಮೋ
ತ್ಕೀರ್ಣವೈ ನೃಪ ಚಿತ್ರ ವರ್ಣದ ವಾಜಿಗಳ್ ಬಹುದೇಶವಾ
ತೂರ್ಣವರ್ಗಿಹ ತೇಜಿಗಳ್ ಮಿಗೆ ಲಕ್ಷಣಂಗಳಿನಾನುತಂ
ತರ್ಣವಾವೃತ ಭೂಮಿಯೊಳ್ ನೆಲಸಿರ್ಪವಿಂತಿವನೀಕ್ಷಿಸಾ ॥
೪-೧೧-೭೫

ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಹಾಲಾಸ್ಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಭಾಗ ಇಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಗೊಂಡಿದೆ.

ಮಾನಪ್ರಿಯ ಶಾಲಿಹೋತ್ರನ 'ಅಶ್ವವೈದ್ಯಂ' (ಕೆ. .40 ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ) ಎನ್ನುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ಟೀಕಿರುವ ಗ್ರಥವೊಂದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಪ್ರಶಂಸಾ, ಉತ್ತಮಾಶ್ವ ಲಕ್ಷಣ, ವಯೋಜ್ಞಾನಂ, ವರ್ಣಾಧ್ಯಾಯ, ಶರೀರ ಪ್ರಶಂಸೆಯೆನ್ನುವ ಭಾಗಗಳಿವೆ. ಶಾಲಿಹೋತ್ರನು ಸುಶ್ರುತನಿಗೆ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದನೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

'ಅಶ್ವವೈದ್ಯದ ಸಂಗ್ರಹಗಳು' (ಕೆ. 1: 37 ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ) ಎನ್ನುವ ಗ್ರಂಥದ ಕರ್ತೃ ತಿಳಿದು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಭಾಷೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ೧೮ ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೃತಿಯೆನ್ನಬಹುದು. ಕೃತಿಯ ಸ್ವರೂಪ ಕೆಳಗಿನ ಉದಾಹರಣೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ — "ದ್ರೋಣಿಕದ ಲಕ್ಷಣ, ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬಾತುಯಿದ್ದರೆ ದ್ರೋಣಿಕೆ, ಅದಕೆ ಲೇಪ, ಹುತ್ತದ ಮಣ್ಣು ಕಲ್ಲುಪ್ಪು ಉದ್ದಿನಹಿಟ್ಟು ಇಷ್ಟನೂ ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಕೊಡುವುದು। ಬರದ ವಿವರ, ಹನ್ನೆರಡು ಕಲ್ಲಿದ್ದಾಯದ ಕಟ್ಟಿ ಬರವುದು। ಅದರಲ್ಲಿ ಮಾಣದಿದ್ದರೆ ಸೆಲೆಯ ಬಿಡುವುದು। ಸತ್ತನಾಯಿ ಬಿದ್ದ ತಾವಿನ ಮಣ್ಣ ಕಲಸಿ ಪೂಸುವುದು".

'ಅಶ್ವಪರೀಕ್ಷೆ' (ಕೆ. ಎ. 572 ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ) ಮೈಸೂರು ದೊರೆ ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ (1868) ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ೧–೨೦೩ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ. 'ಅಶ್ವಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೋಡುವ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು' ಎಂದು ಕೃತಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ೧–೧೦೫ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿಗೆ ವರ್ಣ ರಂಜಿತ ಕುದುರೆಯ ಚಿತ್ರಗಳಿದ್ದು ವಿವರಣೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿವೆ. ೧೦೯–೨೦೩ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿಗೆ ಚಿತ್ರಗಳಿಲ್ಲ. ಬರಿಯ ವಿವರಣೆಯಿದೆ. ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ—

"ಈ ಲಕ್ಷಣವುಳ್ಳ ಕುದುರೆಗೆ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿಯಲ್ಲಿ ತೆಡಿಕುರನ್ ಹೇಳುತಾರೆ. ಯಿದಕೆ ನೂರು ಕಿವಿ ದೊಡದುಯೆರಡು ವಂದು ಚಿಕ್ಕದು ಯಿದರ ಮಧ್ಯೆ ಶೀಳಿದಂ ಥಾದು ಯಿದು ರಾಜಾ ಹರಿಛಂದ್ರ ಮಹಾರಾಜನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯಿತ್ತು ಆ ಧೊರಿಗೆ ಕಷ್ಟ ದಾರಿದ್ರ ಬಂದು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತ್ತು ಅದು ನಿಮಿತ್ಯಯಿೂ ಕುದುರೆ ಲಕ್ಷಣ ಕೆಟ್ಟದೂ".

'ಅಶ್ವವೈದ್ಯ ಸಚಿತ್ರ' (ಕೆ. ಎ. 571 ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ) ಎನ್ನುವ ಮತ್ತೊಂದು ಕೃತಿಯೂ ಉಪಲಬ್ಧವಿದ್ದು ೧–೮೪ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ೮೪ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಚಿತ್ರಗಳಿವೆ. ೧೯ ನೆಯ ಶತಕಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ರೋಗಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಇಲಾಜನ್ನು ಕುರಿತ ವಿವರಗಳಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ನಾಡಿ ನೋಡತಕ್ಕ ಪರೀಕ್ಷೆ —

೧. ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ನೋಡಬೇಕು. ಕಣ್ಣಿನ ನರಗಳು ಕೆಂಪು ವರ್ಣವಾಗಿದ್ದರೆ ಕಾಯಿಲ್ ಯಿದೆ ಬೂದವರ್ಣವಾಗಿದ್ದರೆ ಚೌಹರ್ ಬಾದ್ ನಾಲಿಗೆ ನರಗಳೂ ಬೂದವರ್ಣ ಗಬ್ಬುವಾಸನೆ ‖ ಡಿಟ್ಟೋ ‖ ಸಹ

ಕಡೆಯ ಎರಡು ಕೃತಿಗಳು ಹೇಮಸೂರಿಯ ಕೃತಿಯ ನೆನಪನ್ನು ತರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿವರಣೆಗೂ ಒಂದೊಂದು ಚಿತ್ರವಿದೆ. ಈ ಎರಡು ಕೃತಿಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಹಿಂದೂಸ್ತಾನಿಶಬ್ದಗಳ ವಿಶೇಷವಾದ ಬಳಕೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ಅನಂತರ ಹೇಳಬಹುದಾದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಪೂರ್ವಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಬರೆದಿರುವ, ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ದೊರೆತಿರುವ ಅಭಿನವ ಚಂದ್ರನ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಶುದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಈ ಕೃತಿ ಕನ್ನಡ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿದೆ.

ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ವಿವರ

ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಆರು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿದೆ. ಆ ಪ್ರತಿಗಳ ವಿವರ ಈ ರೀತಿ ಇದೆ.

ಕ : ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿ. ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಭಂಡಾರದ ಕ್ರಮ ಸಂಖ್ಯೆ ಕೆ–೧೫೭೨. ಪತ್ರ ಸಂಖ್ಯೆ ೧–೫೫. ಪ್ರತಿಯ ಉದ್ದ ೮.೭". ಅಗಲ ೧.೫". ಪ್ರತಿ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ ೭ ಪಂಕ್ತಿಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ ೪೦ ಅಕ್ಷರಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿಯ ಸ್ಥಿತಿ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದು ಸಾಕಷ್ಟು ಶುದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಮುದ್ರಣ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದೆ.

ಗ : ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿ. ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಭಂಡಾರದ ಕ್ರಮ ಸಂಖ್ಯೆ ಕೆ–೮೩. ಪತ್ರ ಸಂಖ್ಯೆ ೧–೧೬೫. ಪ್ರತಿಯ ಉದ್ದ ೧೦.೮" ಅಗಲ ೧.೧". ಪ್ರತಿ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ ೭ ಪಂಕ್ತಿಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ ೫೦ ಅಕ್ಷರಗಳಿವೆ. ಒಂದನೆಯ ಪತ್ರ ಅರ್ಧ ಮುರಿದಿದೆ. ಮಧ್ಯೆ ಕೆಲವು ಪತ್ರಗಳಿಗೆ ಹುಳು ಹಿಡಿದಿದೆ. ೧೦ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ೬೩ ನೆಯ ಪದ್ಯದವರೆಗಿದೆ. ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಟೀಕುಕೂಡ ಇದರಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಪ್ರತಿ ತುಂಬಾ ಅಶುದ್ಧವಾಗಿದ್ದು ಚ ಮತ್ತು ಜ ಪ್ರತಿಗಳ ಪಾಠವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ. ೩ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ೪೯ ರ ವರೆಗೆ ಪಾಠಗಳನು ಗುರುತಿಸಿ ಮುಂದಕೆ ಬಿಟ್ಟಿದೆ.

ಚ : ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿ. ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಭಂಡಾರದ ಕ್ರಮಸಂಖ್ಯೆ ಕೆ. ೬೯೧. ಪತ್ರಸಂಖ್ಯೆ ೧-೨೭. ಪ್ರತಿಯ ಉದ್ದ ೧೫.೯". ಅಗಲ ೧-೪". ಪ್ರತಿಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ ೮ ಪಂಕ್ತಿಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ ೯೦ ಅಕ್ಷರಗಳಿವೆ. ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಟೀಕು ಕೂಡ ಇದರಲ್ಲಿದೆ. ಆರನೆಯ ಸಂಧಿ ೭೫ ನೆಯ ಪದ್ಯದವರಿಗಿದೆ. ಹಲವಾರು ಪತ್ರಗಳಿಗೆ ಹುಳು ಹೊಡೆದಿದೆ.

ಜ : ಓಲೆಯಪ್ರತಿ. ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಭಂಡಾರದ ಕ್ರಮಸಂಖ್ಯೆ ಕೆ-೧೦೩೭. ಪತ್ರಸಂಖ್ಯೆ ೧-೧೧೦. ಪ್ರತಿಯ ಉದ್ದ ೧೭.೫". ಅಗಲ ೧.೬". ಪ್ರತಿ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ ೮ ಪಂಕ್ತಿಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ ೭೨ ಅಕ್ಷರಗಳಿವೆ. ಇದು ಒಂದು ಸಂಗ್ರಹಗ್ರಂಥ. ಅಭಿನವಚಂದ್ರನ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರವು ಪೃಥಕ್ಕಾಗಿ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಮಧ್ಯೆಮಧ್ಯೆ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಬೇರೆಬೇರೆ ಗ್ರಂಥಗಳ ಸಂಗ್ರಹವಿದೆ. ಅಭಿನವಚಂದ್ರನ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಆಯ್ದು ಪಾಠಾಂತರ ಸಂಕಲನ ಮಾಡಿದೆ. ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಪದ್ಯಗಳಿಗೆ ಟೀಕು ಕೂಡ ಇದರಲ್ಲಿದೆ. ಬರಹ ಚನ್ನಾಗಿದ್ದು ಪತ್ರಗಳು ಒಂದುಕಡೆಯಲ್ಲಿ ತ್ರುಟಿತವಾಗಿವೆ.

ಟ : ಕಾಗದದ ಪ್ರತಿ. ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಭಂಡಾರದ ಕ್ರಮಸಂಖ್ಯೆ ಕೆ. ಬಿ. ೧೦೩. ಪತ್ರಸಂಖ್ಯೆ ೧-೩೩೪. ಪ್ರತಿಯ ಉದ್ದ ೭.೩" ಅಗಲ ೬.೧". ಪ್ರತಿಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ ೧೧ ಪಂಕ್ತಿಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ ೨೩ ಅಕ್ಷರಗಳಿವೆ. ಸಂಪರ ಅಕ್ಷರ. ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿ. ಈ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಒಂದನೆ ಅಧ್ಯಾಯದ ೧-೧೯ ಪದ್ಯಗಳಿಲ್ಲ. ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಟೀಕುಕೂಡ ಇದರಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿದೆ.

ಡ : ಓಲೆಪ್ರತಿ. ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರವರ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಹಾಪಾಠಶಾಲೆಯ ಸರಸ್ವತೀಭಂಡಾರದ ಕ್ರಮಸಂಖ್ಯೆ ೧೬. ಪತ್ರಸಂಖ್ಯೆ ೧-೧೪೪. ಪ್ರತಿಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ ೧೩ ಪಂಕ್ತಿಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ ೪೬ ಅಕ್ಷರಗಳಿವೆ. ೧೩೨ನೆಯ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಯ ೧೭ಕ್ಕಂ ಕಂದ ಪದ್ಯ ೧೧೨೫ ಎಂದಿದೆ. ಅನಂತರದ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ೧೦ ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಅಸಮಗ್ರ. ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಟೀಕು ಇದೆ. ೧೪೨-೧೪೪ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲಿಹೋತ್ರನ ಮತ ಎನ್ನುವ ಸ್ರಗ್ಧರಾವೃತ್ತದ ೩೪ ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಟ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಡ ಪ್ರತಿ ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಕವಿ ವಿಚಾರ ತಿಳಿಸುವ ೧ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ೧-೧೯ ಪದ್ಯಗಳು ಇದರಲ್ಲಿಲ್ಲ.

ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಭಂಡಾರದ ಕ್ರಮಸಂಖ್ಯೆ ಕೆ.ಎ. ೨೩೩ ಕಾಗದದ ಪ್ರತಿಯಂಕೆ. ೧೫೭೨ರ ಮರು ಪ್ರತಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರತಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎಚ್. ಶೇಷಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಅವರು 1950 ನೆಯ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಮದರಾಸು ಸರಕಾರದ

ಪ್ರಾಚ್ಯಕಾವ್ಯ ಮಾಲೆಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಅಭಿನವಚಂದ್ರನ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರಂ ಕೃತಿಯ ಸಹಾಯವನ್ನು ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಪಡೆದಿದೆ.

ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಟೀಕನ್ನು ೬ನೆಯ ಸಂಧಿ ೭೩ನೆಯ ಪದ್ಯದ ವರೆಗೆ ಕೆ. ೬೯೧ ಪ್ರತಿಯಿಂದಲೂ ಮುಂದಿನ ಭಾಗವನ್ನು ಕೆ. ೧೦೩೭ ಪ್ರತಿಯಿಂದಲೂ ಪ್ರತಿ ಮಾಡಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ.

ಬಾಚರಸನ ಶಾಲಿಹೋತ್ರನ ಮತ ಎನ್ನುವ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕೆ.ಬಿ. ೧೦೩/೨ರಿಂದ ಪ್ರತಿ ಮಾಡಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ.

ತುರಗಲಕ್ಷಣವು ಸೋದೆಯ ಸದಾಶಿವರಾಯನ ಸದಾಶಿವ ನೀತಿಯ ಒಂದು ಭಾಗ ಕೆ ಬಿ. ೪೫೩ ರಿಂದ ಇದನ್ನು ಪ್ರತಿ ಮಾಡಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಕೋರಿಕೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜ ರವರ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಹಾ ಪಾಠಶಾಲೆಯ ಸರಸ್ವತೀ ಭಂಡಾರದ ಓಲೆಯನ್ನು ಎರವಲಾಗಿ ಕೊಟ್ಟ ಅಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪರವಾಗಿ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು ಆದ ಡಾ. ಎಚ್. ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ವಂದನೆಗಳು. ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಸಂಪಾದನೆಯನ್ನು ನನಗೆ ವಹಿಸಿದ ಸಂಪಾದನ ವಿಭಾಗದ ನಿವೃತ್ತ ಉಪ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಶ್ರೀ ಎನ್.ಬಸವಾರಾಧ್ಯರು ಮತ್ತು ಈಗ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಉಪಕರಿಸಿದ ಉಪ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಶ್ರೀ ಬಿ.ಎಸ್.ಸಣ್ಣಯ್ಯನವರಿಗೆ ವಂದನೆಗಳು.

ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಪಾಠಾಂತರ ಸಂಕಲನದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕರಡು ತಿದ್ದುವವರೆಗೆ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಶ್ರೀಮತಿ ವೈ.ಸಿ.ಭಾನುಮತಿಯವರು ಸಹಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀ ಸೀತಾರಾಮ ಜಾಗೀರದಾರರು ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಟಿ. ವಿ. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರು ನನಗೆ ಹಲವು ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಮಹನೀಯರಿಗೂ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಜಿ. ಜಿ. ಮಂಜುನಾಥನ್

ಅಭಿನವಚಂದ್ರ ವಿರಚಿತ

ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರ

ಒಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಶ್ರೀಪತಿ ದಾನವಕುಲದ
ಪಾ᳚ಪಹನಮರೇಂದ್ರ ವಂದಿತಂ ಸಕಲ ಜಗ
ದ್ವ್ಯಾಪಕನೆಮಗೀಗೆ ಸುಖ
ವ್ಯಾಪಾರೋದಾರ ಮಹಿಮೆಯಂ ಚಕ್ರಧರಂ ೧

ಭರದಿಂ ಕೈಲಾಸಮನಾ
ಪಿ᳚ರಲಾಪಿ᳚[ಂ]ದೆತ್ತಿ ನಿಂದ ದಶಕಂಧರನಂ
ಚರಣಾಂಗುಷ್ಠದೊಳೊತ್ತಿದ
ಗಿರಿಜಾಧಿಪನೆಮಗೆ ಮಾಳ್ಕೆ ಸುಖಸಂಪದಮಂ* ೨

ತ್ರಿಜಗ ತ್ರೇತಾಮಹವಾ
ರಿಜಭವ[ನುಮ]ನಖಿಳ ವೇದವಿದ್ಯಾನಿಧಿ ಭೂ
ಭುಜವಂದ್ಯನಖಿಲದುರಿತ
ಪ್ರಜಹರನೀಗೆಮಗೆ ಸೌಖ್ಯಮಂ ಚತುರಾಸ್ಯಂ ೩

ಸಾರಥಿ ಪೆಳವಂ ವಿಷಮ ವಿ
ಷೋರಗ ನಿಯಮಂಗಳೇಳುಮಯಮಾಕಾಶಂ
ದಾರಿಪದಮೊಂದೆ·ತಮಗೆ ವಿ
ಚಾರಿಸುವೊಡಚಿಂತ್ಯನೀಗೆ·ಸರಸಿಜಮಿತ್ರಂ ೪

ಸಕಲ ಕಲಾಕುಶಲಂ ಪಂ
ಚಕರಂ ಕರಿವದನನೇಕದಂತೋದಾನ
ಪ್ರಕಟಂ ವಿನೂತವರದಾ
ಯಕನೀಗೆಮಗಿಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಯಂ ಗಣನಾಥಂ ೫

ಸಕಲಕಲಾಗಮದ ಪ್ರಕ
ರಕಲಾನಿಕರನಿಧಿಪಯೋಜಾಸನೆ ಪದ್ಮಾ(?)
[ಕ್ಷಿ]ಕರಪ್ರಸನ್ನೆ ಪದ್ಮಿನಿ
ವಿಕಸಿತ ಪದ್ಮಾಸ್ಯೆ ಮಾಳ್ಕೆ ನಿರ್ಮ᳚ಲ ಮತಿಯಂ

೨–೧೧ ಪದ್ಯಗಳಿವೆ.

ವಿರಹಾರ್ತವಾಗಿ ಮಹಿಷಾ
ಸುರನಳಿಪಿಂ ಲಜ್ಜೆಗೆಟ್ಟು ಪೇಳ್ವಾಯೊಡ್ಡೆ ಗೋ
ಣ್ಮುರಿಗೊಂಡು ಕೊಂದ ಮಹಿಷಾ
ಸುರಮಾರಿ ಕುಮಾರಿ ಮಾಳ್ಕೆ ವಿಜಯೋನ್ನತಿಯಂ ೭

ವನಧಿವಲಯಿತ ಸಮಸ್ತಾ
ವನಿಯೊಳ್ ಪೇಲೆನಿಪ ಬಾಗೆವಾಡಿಯೊಳಬ್ಜಾ
ಸನ [ಕುಲಭೂಷಣ] ವಿದ್ವ
ಜ್ಜನ ಸುರತರುವೆನಿಸಿ ಕಾಳಪಯ್ಯಂ ನೆಗಳ್ದಂ ೮

ಆ ವಿಪ್ರ ಪ್ರಭುಗಮುಮಾ
ದೇವಿಗೆ ದೊರೆ ಎನಿಸುವತ್ತಿಮಬ್ಬೆಗಮಖಿಲ
ಕ್ಷ್ಮಾವಿದಿತಂ ಸಕಲ ಕಲಾ
ಕೋವಿದರೊಳಗಗ್ರಗಣ್ಯನಗಣಿತಪುಣ್ಯಂ ೯

ಗಿರಿಜಾಧೀಶ್ವರ ಭಕ್ತಂ
ಸ್ಮರರೂಪಂ ಸೋಮದೇವನುದಯಿಸಿದಂ ಪಂ
ಕರುಹ ಹಲಕುಲಿಶ ಮಕರಾ
ಕರಲೇಖಾನೀಕ ಪಾದತಲನಮಲ ಬಲಂ ೧೦

ಕನ್ನಡ ಕವಿ ನಿಜ ಕವಿತೆಯ
ಬಿನ್ನಣಮಂ ಮೆಱೆವುದರಿದೆ ಪದ್ಯದೊಳದಱಿಂ
ಬಿನ್ನಣಮನಱಿಪಲೆಂದಾ
ನೆನ್ನರ್ತಿಯ ವಾಜಿಶಾಸ್ತ್ರಮಂ ವಿರಚಿಸುವೆಂ ೧೧

ವಿಪ್ರಕುಲಭೂಷಣಂ ಸುಜ
ನಪ್ರಣುತಂ ಸೋಮಣಯ್ಯನನುಜಂ ಹಯಶಾ
ಸ್ತ್ರಪ್ರೌಢಜನಮನೋನಯ
ನಪ್ರಿಯನಕಲಂಕಚರಿತನಭಿನವ ಚಂದ್ರಂ ೧೨

ಚಂದ್ರಾರ್ಕಪ್ರಿಯರ ಮತಾ
ಚಂದ್ರ ಕವೀಂದ್ರ ವಾಗ್ವಿಲಾಸಂ ನೆಗಳಲ್ ಸೂಚನೆಯೆಂ
ಬಂತಿರೆ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯ ಕೃ
ತಾದಿಶಾಸ್ತ್ರಮಂ ವಿರಚಿಸುವೆಂ(?)* ೧೩

ಆ ನಿನ್ನನೆಂದು ತನ್ನಂ
ತಾನೆ ಗುಣಂಗೊಂಡು ಬೀಗಿ ಪೊಟ್ಟಳಿಸಿ ಸಭಾ
ಸ್ಥಾನದೊಳು ಬಿರ್ದ ಕುಕವಿಗ
ನೂನೈಸದೆ ಕೊಂಡು ಕೊನೆದು ಪೇಳ್ವುದು ಕೃತಿಯಂ ೧೪

ಆಗಳ್ದಿಡಪಿ ಪೆಱರ ಕೃತಿಯಂ
ತಗುಳ್ದುಮವಂ ನುಡಿದು ಕೊರಳ ಸೆರೆಬಿಗಿವಿನೆಗಂ
ಬಗುಳ್ದು ಬಳಿಕೆಡದ ಕಾಲೊಳು
ನುಗುಳ್ದು ಮನಂ ಮಗುಳ್ದು ಮಣಿವ ದುಷ್ಕವಿ ಕವಿಯೇ ೧೫

ನಿರ್ಣಿಕ್ತಾರ್ಥಂ ಭಾವಿಸೆ
ಕರ್ಣರಸಾಯನಮತಿ ಪ್ರಸನ್ನಾಳಾಪಂ
ಪೂರ್ಣ ರಸಗವಿತಮೆನಿಸುವ
ಕರ್ಣಾಟಕ ಕೃತಿಯೊಳೀಗಮಭಿವರ್ಣಿಸುವೆಂ ೧೬

ಅರ್ಥಾವಗಾಢಮೆನಿಸಿ
ರ್ಥಂ ಬುಧಜನದ ಮನಕೆವರೆ ಪೇಳಲ್ಕ
ನ್ವರ್ಥ ಕವಿತಾಪ್ರಭಾವ ಸ
ಮರ್ಥಿಕೆಯೆನಗುಂಟು ಪೇಳ್ವೆನೆನ್ನಱಿವನಿತಂ ೧೭

ಅರ್ಥರಹಿತಂ ನರಂ ಪರ
ಮಾರ್ಥಂ ನಿರ್ವಹಿಸಲಱಿಯದಿರೆ ಕೃತಿ ತಾನ
ನ್ವರ್ಥ ವಿರಹಿತದೆ ಕೆಡುಗುಂ
ಸ್ವಾರ್ಥಕಮೆನೆ ನೆಗಳೆ ಕೃತಿಯನಭಿವರ್ಣಿಸುವೆಂ ೧೮

---

* (ಕ) ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ೧೩–೧೯ ಪದ್ಯಗಳಿವೆ.

ಪ್ರಹಸಿತ ಸರಸ್ವತೀ ಮುಖ
ಕುಹರವಿನಿರ್ಗತನು ತತ್ಪ್ರಸನ್ನಾಳಾಪಂ
ಸಹಜಮಿದೆಂಬಂತಿರೆ ವಾ
ಗ್ಮಹಿಮೆಯ ನಾಂ ಮೆಱೆ[3]ದು ವಿಬುಧರಂ ಮೆಚ್ಚಿಸುವೆಂ ೧೯

ಅನುಪಮ ಹಯಶಾಸ್ತ್ರಾಗಮ
ವನ[1]ಧಿಯೊಳಾ[1] ಸಿಂಹದತ್ತ ಕೃತಿಲಕ್ಷಣ[2]ಹುಂ[2]
ದಿನಕ[3]ರ[3] ತನಯ[4]ನ ರೇ[4]ವಂ
ತನಮತ[5]ದಿಂ[5] ಪೇಳ್ವೆ[6]ನೆಸೆವ[6] ಪೊಸಕನ್ನಡದಿಂ ೨೦

ಚತುರಾಸ್ಯನಶ್ರುಧಾರಾ
[7]ಪ್ರತ[7]ತಿಯೊಳುದಯಿಸಿದವ[8]ಶ್ರು[8]ಸಂಭವ[9]ಮಾಜ್ಯಾ[9]
ಹುತವಹಮುಖದಿಂದಶ್ವ
ಪ್ರ[10]ತ[10]ತಿಗಳುದಯಿಸಿದವಗ್ನಿ[11]ಸಂಭವ ತುರಗಂ[11] ೨೧

ಸುರರುಂ ದಾನವರುಂ ಭೋ
ರ್ಗರೆದಮೃ[12]ತಾಂಭೋ[12]ಧಿ ಮಥನಮಂ ಮಾಡೆ ನಭಂ
ಬಿರಿ[13]ವಿನೆ[13]ಗಂ [14]ಕಿಳುಱುತ್ತಂ[14]
ಶರಧಿ[15]ಯುಲು[15]ದಯಿಸಿದವಮೃತಸಂಭವ ತುರಗಂ ೨೨

ಮೃಗಿ[16]ಗಮುಲೂಕಕ್ಕಂ[16] ವಾ
ಜಿಗ[17]ಳಿಂ ಪುಟ್ಟುಗುಮೆ ದಿವ್ಯ[17] ಸಂಭವದಿಂ ತ
ತ್ತಿಗಳಾಗಿ ಪುಟ್ಟಿದವು ವಾ
ಜಿಗ[18]ಳವು ತಾಂ ಮೃಗ್ಯು[18]ಲೂಕ ಸಂಭವದಿಂದಂ ೨೩

---

[1] ನಿಧಿಯೊಳ್ (ಕ) ಧಿಯೊಳುಂ (ಚಜ) [2] ದಿಂ (ಗಟ) [3] ರನ (ಟ) [4] ರೇ (ಚಜಟ) [5] ಮಂ (ಕ) [6] ನಱಿಯೆ (ಕ) [7] ಕೃ (ಗಜಟಡ) [8] ಕ್ರ (ಚಜಟಡ) [9] ಭ್ಯೋ (ಟ) [10] ಕೃ (ಚ) [11] ಭೂತಂಗಳ್ (ಕ) [12] ತೋದ (ಟ) [13] ವನ್ನೆ (ಗ) ವನೆ (ಚಜಟ) [14] ಕೇಳುತ್ತವೆ (ಗ) [16] ಯೊಳು (ಗಚಜಟ) [16] ಗಂಮುಲೂಕಿಗಂ (ಗಚಜಟಡ) [17] ಳಂಟೆಂಟು ಮೇದಿನಿಯುಬ್ರ (ಗ) ಳಂಟುಂಟು ಮೇದಿನಿಯುಭ್ರ (ಟಡ) [18] ಳಾ ಮುಗಿಗಂ ಉ (ಟಹ)

ಇಂತು ಹಯಸಂಕುಲಂ ಪಱ
ವುಂ ತೆಱ[1]ದಿನೆಱಂಕೆ[1] ಪುಟ್ಟಿ[2]ಯು[2] ಮು[3]ನ[3]ವೇ(?)
ಗಂ [4]ತವ್ಮಿ್ಮಚ್ಚೆ[4]ಯೊಳಂ ದಿ
ಗ್ದಂತಿವರಂ ಪಾಱುತುಂ ತೊಳಲ್ವವು [5]ನಭದೊಳ್[5] ೨೪

ಕೋಪಪ್ರಸಾದ[6]ದೊಳ್[6] ಶಿವ
ರೂಪಕ[7]ನಂ[7] ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರವಿದ[7]ನಂ[7] ತುರಗ
ವ್ಯಾಪಾ[8]ರ[8]ಕರ್ವು [9]ಕೌಶಲ[9]
ಶಾಪಾನುಗ್ರಹ ಸಮರ್ಥ[10]ನಂ[10] ಮುನಿಪತಿ[11]ಯಂ[11] ೨೫

[12]ಪಡೆದನಜಂ ಬೇಳ್ವೆಯೊಳಾ
ಗಡೆ ವೈದ್ಯಂ[12] ಶಾಳಿಹೋತ್ರನಂ ಕುದುರೆಗಳಂ
ಪಿಡಿದೇಱುವ ಶಿಕ್ಷೆಗೊಡಂ
ಬಡಿಸುವ ವಿಜ್ಞಾನ ಕುಶಲನಂ ನಯವಿದನಂ ೨೬

ದೇವಸಮೂಹಂ ನೆರ[13]ದೀ[13]
[14]ದೇವಾಸುರ[14] ಯುದ್ಧದೆಡೆಗೆ ವಾಹನ[15]ಮೆಮಗಿ
ಲ್ಲೀ[15] ವಾಜಿಗಳಂ ಪಿಡಿದೆಮ
ಗೀವುದು ಕಾವುದು ಸಮಸ್ತ ದೇವಾದಿಗಳಂ ೨೭

ಎಂದುಪ[16]ಧಾವಿ[16]ಸಿದೊಡೆ ಸುರ
ವೃಂದಮನಾದರಿಸಿ ಶಾಳಿಹೋ[17]ತ್ರಂ[17] ನಿಮಗಾ
ನಿಂದು ಪಿಡಿದೀವೆನೀ ಹ[18]ಯ[18]
ಸಂದೋಹಮನೆಂದು ಶಕ್ತಿಮಂತ್ರಾಕ್ಷರದಿಂ ೨೮

---

1 ದನೆಱಂಕೆ (ಕ) ದಿರೆಕ್ಕೆ (ಗ) 2 ಯೆ (ಗ) 3 ನೇ (ಚಟ) 4 ಕಂಹೆಡೆ (ಗಟ) 5 ಬನದೊಳು (ಗ) ಲ್ಪವುದನದೊಳು (ಚ) ವದದೊಳು (ಜ) ಲ್ವವು ಬನದೊಳು (ಟ) 6 ಈ ವಿಪ್ರಕೋಪ ಪ್ರಸಾದಿತಾಂದಿ (ಗ) ಕೋಪ ಪ್ರಸಾದಿಕಂ (ಚ) 7 ನುಂ (ಚಜಟ) 8 ರಗ (ಕ) 9 ಕುಶಲನು (ಚಜ) 10 ನುಂ (ಚಜಟ) 11 ಯುಂ (ಚಜಟ) 12 ಪ್ರತಿದಿನಮುಂ ಬೆಳೆಯೊಳಗಾಗಡೆವಂತೆಯು (ಗ) ಪಡೆಧನಮುಂ ಬೆಳೆಯೊಳಗಂ ಪಡೆವಂತೆಯು (ಚಜಡ) 13 ದವರು (ಗ) ದಿದೆ (ಜಡ) ದಿರೆ (ಟ) 14 ಈಯಸರು ರಾಕ್ಷಸರ (ಗ) ಈ ಅಸುರರ (ಚಜಟಡ) 15 ವೆಮಗಪ್ಪೀ (ಚಜಟಡ) 16 ಚಾರಿ (ಗಟಡ) ಚರಿ (ಚಜ) 17 ತ್ರನಂ (ಗ) 18 ಯವ (ಗ)

ಆ ದಿ[1]ವ್ಯ[1]ವಾಹಪಕ್ಷ
ಚ್ಛೇದನ[2]ಮಂ[2] ಮಾಡಿ ಶಾಳಿಹೋ[3]ತ್ರಂ[3] ದೇವೇಂ
ದ್ರಾದಿ ಸುರರ್ಗೀಯೆ ವಾಹ
[4]ಮಾ[4]ದವು ವಶ[5]ವಂದಿನಂದಿಸಿಂದಿಂ ಬಳಿಯಂ[5] ೨೯

ಪರಮಾಯುಷ್ಯಂ ಮೂವ
ತ್ತೆರಡ[6]ಬ್ದಂ ಮೂಱು ವರುಷದಿಂ[6] ದ್ವಾದಶವಾ
ಸರ[7]ಮುಮೆರಳ್ತಿಂಗಳೊಳಂ
ಪರಿವರ್ತಿಕುವೊಂದೆ ಸಂದಸಂದಂಶಂಗಳ್[7] ೩೦

ಮೊಗಮುಂ ತಲೆ[8]ಯುಂ[8] ಕೊರಲುಂ
[9]ಪೆ[9]ಗಲುಂ ವಕ್ಷಪ್ರದೇಶ[10]ಮೆಂಬೀ[10]ಕ್ಷೇತ್ರಂ
ಮಿಗೆ ವಾಜಿಗನುಕ್ರಮ[11]ದಿಂ
ಮೊಗಮೆ ಮೊದಲ್ವಕ್ಷವಂತವ[11]ಕ್ಕೈದುವಿಧಂ ೩೧

ಉದರಮುದಾಱುಂ ನಾಭಿ
ಪ್ರದವೇಳುಂ ಗುದಮುದೆಂಟು ತೊಡೆಯೊಂಬತ್ತುಂ
ಪದಪಿಂದ ಜಂಘೆ ಹತ್ತೆಂ
ಬುದ ನೀಂ ತಿಳಿ ಸ್ಥಾನಸೂಚನೇ ಹಯ ಕುಳಕಂ* ೩೨

ಪತ್ತುಂ ದೆಸೆಗಳನಾಳ್ಗುಂ
ಪತ್ತುಂ ಕ್ಷೇತ್ರಂಗಳುಂ† ಶುಭಾಶುಭ ಫಲಮುಂ
ಪತ್ತುಂ ಕ್ಷೇತ್ರಂಗ[12]ಳುಮಿನಿ
ತುಂ ತಾವುಂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ದೆಸೆಯೆಯ್ದುವಿನಂ[12] ೩೩

---

1 ತ್ಯ (ಗಚಜಟಡ) 2 ವಂ (ಗ) 3 ತ್ರಮಾ (ಗ) 4 ವಾ (ಗಚಡ) 5 ಮಾಡುವಶ್ವದಿಂದೆಂಬುಧಿಯುಂ (ಗ) 6 ಬ್ದ ತಿಂಗಳೆರಡು (ಗ) 7 ಪರಿವರ್ತಿಪ ಗಣನೆಯೊಳು ತುರಗಕ್ಕೆ ಸರಿನೇರಾಡಬಹುದು ಶಾಸ್ತ್ರಿಥರ್ ಮತಿಯೊಳು (ಗ) 8 ಯಂ (ಚ) 9 ಹೆ (ಚಟ) 10 ಮುಂತವ (ಕ) 11 ದಿಂದೆಣಿಸುಗೆ ಮೊಗಮೆ ಮೊದಲ್ವಕ್ಷಮುಂತವಂ (ಕ) 12 ಳಿಮಿವು ತೀರ್ಕುಣಂ ತಂತಮ ದೆಸೆಯೊಯಿದುವಿನಂ (ಟಡ)

* (ಕ) ಮತ್ತು ಅಚ್ಚಾಗಿರುವ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿಲ್ಲ. † (ಚಜ) ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ೩-೪ ನೆಯ ಪಂಕ್ತಿಗಳಿಲ್ಲ.

ತನುವಂ [1]ಧ್ರುವೆಯಂ[1] ಸತ್ವಮು
ನನುಪಮ ವರ್ಣ ಪ್ರಕಾರಮಂ [2]ಪದ[2] ಗತಿಯಂ
[3]ಸ್ವ[3]ನಮಂ ಛಾಯೆಯನಾರೈ
ದಸಿತಟಿ[3]ಯೊಳಂ ಪೇಳ್ವುದಷ್ಟ[4]ವಿಧ[4]ಲಕ್ಷಣಮಂ ೩೪

ತನುವುಂ ಧ್ರುವೆಯುಂ ಗತಿಯುಂ
ಸ್ವನಮುಂ ನಾಲ್ಕುಂ ಧ್ರುವಂ ತುರಂಗಕ್ಕೆಡೆಯೊಳ್
ಜನಿಯಿಸುಗುಮಧ್ರುವಂ ನಾ
ಲ್ಕನೆ ನೆಗಳ್ದುವು ವರ್ಣ ಗಂಧ ಸತ್ತ್ವಚ್ಛವಿಯೊಳ್ △ ೩೫

ಕಾ[5]ಯಾನುರೂಪು[5]ಮು[6]ಳ[6]ವಿಯೊ
ಳಾಯತಮುದು ತೆಳ್ಳಿತೆನೆ ಬಹಿರ್ಮುಖಮುಚಿತಂ
ಬಾಯೊಳಗೆ [7]ನೇರ್ಪುರ್ವೇರ್ಪುಂ[7]
ತೋ[8]ಯಜ[8]ವರ ಸುರಭಿಗಂಧಮು[9]ಳ್ಳೊಡೆ[9] ಪೂಜ್ಯಂ ೩೬

ನೇರಿ[10]ದವುಂ[10] ಸ್ನಿಗ್ಧ[11]ವುಮು[11]
ಪ್ಪಾರೆಯುಂ ಮೊಳಗೆಱಗಿ [12]ತೋಱುವುದುಮುದು ಕುಂದ[12]
ಕ್ಷೀರನಿಭ ದಶನಮುಂ [13]ರ
ಕ್ತಾರುಣನಿಭಮಾಗಿ ತೋಱುತಿಹ[13] ತಾಳುಗೆಯುಂ ೩೭

ತೆರೆ [14]ಮೊಲೆಯಂತಿರೆ [14]ಮೂವ
ತ್ತೆರಡಾಯತ ರೇಖೆಗ[15]ಳ್[15] ವಿರಾಜಿಸಿ[16] ನುಣ್ಪಂ[16]
ಧರಿಯಿಸಿದ ತಾಳು ವಂಶಾಂ
ತರಮುಂ ಗಂಭೀರಮಪ್ಪುದುಂ ಕರಮುಚಿತಂ ೩೮

---

1 ದ್ಯುಗಮಂ (ಕ) 2 ಗಂಧಂ (ಕ) 3 ಽಸ್ವ (ಚಜ) 4 ಪದ (ಚ) 5 ಯಮು ರೂಪು (ಗಚಜ) 6 ನಳ (ಗಚಜಟಡ) 7 ನೀರ್ಪುರ್ ನೀರ್ಪರ್ (ಗಚಜಟ) 8 ಯಂಜಿ (ಗ) 9 ಳ್ಪರೆ (ಗಚಜಟಡ) 10 ತಮಂ (ಗ) ತುಮಂ (ಚಜಟಡ) 11 ಮುಂಮಿ (ಗಚಟಡ) 12 ತೋರುವುದು ಮದುಮೆಂದೆ (ಗ) ತೋರುವುದು ಮದುಮದೇಂ (ಚಜಟಡ) 13 ವ್ಯಕ್ತಾ ರಕ್ತ ವ್ಯಂಜನಗಳುಂ (ಕ) ನೆತ್ತರ ಕಾನೆಂಬನಂಗಳುಂ (ಗಟಡ) 14 ತೊರೆಯಿಂ ಸೆರೆ (ಚಜ) ಮೊಲಯಿಂದ ಸೆರೆ (ಟ) 15 ಳು (ಚ) 16 ಸುವರ್ಣಂ (ಗ)

△ (ಗಚಜಟಡ) ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯ ಮತ್ತು ಟೀಕೆಗಳಿಲ್ಲ.

[1]ಖರ್ಪರವಲ್ಲದೆ ಜಿಹ್ವಂ[1]
ನೇರ್ಪಟ್ಟಸಿದಾಗಿ ನುಣ್ಪು[2]ವೆತ್ತೆಳ್ಳ[2]ನಿತುಂ
[3]ಕರ್ಪಿ[3]ಲ್ಲದೆ ನಿಡಿದ[4]ಪ್ಪದ[4]
ನಾರ್ಪ[5]ಡೆವರೊದಶನರಾಜಿಯಿಂ ರಾಜಿಪುದುಂ[5] ೩೯

ಮೃದುಸೃಕ್ವಣಿ[6]ಯುಂ[6] ಹನುಚ
ಕ್ರದ ನೇರ್ಪುಮುಮರ್ಕೆವೆತ್ತ ಹನುಸಂಧಿಗಳುಂ
ಬೆದಱದ ಬೆಡಂಗನಾಳ್ದೊದ
ವಿದ ಚಿಬುಕಮುಮುತ್ತರೋಷ್ಠಮುಂ ಕರಮುಚಿತಂ* ೪೦

ಅರಿ[7]ದಾ[7]ಳಿ ಪಾಟಲಂ ಕೀ
ಳ್ಸಿರೆ ರಕ್ತಂ ಮಂಜು ಮೊಳೆ ತಮಸ್ತ್ರಿಮಿರಂ ಗುಂ
[8]ಜರುಸೆ ನ[8]ರೆಯೆಂಬ ರುಜೆಗಾ
ಗರಮಾ[9]ಗದ[9] ಮಧುವಿಲೋಚನಂಗಳ್ ಶುಭದಂ ೪೧

ಹರಿಣಿಯ ನವಿ[10]ಲ ಕವುಂಜಿನ[10]
ಕರಿಣಿಯ [11]ಕೋಗಿಲೆ[11]ಯು ಕೊಂಚೆಯಂಚೆಯ ಕಣ್ಣಂ
ತಿರೆ ನಿಬಿಡಮಾಗಿ ತೋರ್ಪಡೆ
ತುರಗದ ನಯನಂಗಳುಚಿತ[12]ಮ[12]ಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೪೨

ಉನ್ನತ ನಾಸಾ[13]ರಂಧ್ರಂ[13]
ಕನ್ನಡಿಯಂತಿಪ್ಪ ನೊಸಲು [14]ನಿರ್ಮಳ ಪ್ರೋಥಂ[14]
ಭಿನ್ನಸರೋ[15]ಜನಿಭಂ ಮಧು[15]
ರನ್ನಾಸಾಪುಟಯುಗಂ ಪ[16]ರೀ[16]ಕ್ಷಿಸೆ ಶುಭದಂ* ೪೩

---

[1] ದರ್ಪಕವಲ್ಲದ ಚಿಹ್ನಂ (ಗಚಟಡ) [2] ನೆತ್ತಳ್ಗೆ (ಗ) [3] ತಪ್ಪಿ (ಜಟಡ) [4] ಪ್ಪುವ (ಗಚಜಟಡ). [5] ತೆರವುದಶನ ವಾಜಿಯಿಂ ರಾಜಿಸುಗುಂ (ಚಜಟಡ) [6] ಯಿಂ (ಜ) [7] ಶಾ (ಕ) ಬಸೆರ್ದನ (ಚಜಟ) [8] ದಂ (ಚ) [9] ಲಿನ ಗವಿಜಿನ (ಕ) [10] ಕೇತಕಿ (ಗಜಟಡ) [11] ನ (ಚ) [12] ವಂಶಂ (ಕ) [13] ನಿಮ್ನ ಪ್ರೋಡಂ (ಕ) [14] ವೃಜಾನಿಭ ಮಧುಕಂ (ಚಜ) [15] ರಿ (ಕ)

* (ಗಚಜಟಡ) ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪದ್ಯವಿಲ್ಲ. (ಗ) ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಟೀಕು ಮಾತ್ರ ಇದೆ.

[1]ವ[1]ಳಿ[2]ಶೃಂಗಿ ದಗ್ಧ[2]ಚರ್ಮಂ
ಗ[3]ಳುವೊಂದು[3]ವಿಲ್ಲವೆನಿಸಿಯೆ ನಿರ್ಮಾಂಸದಿ[4]ನು[4]
[5]ಜ್ವಳವೆನಿಪ[5] ಶಿರಂ ಮೃದು ಕುಂ
ತಳ ಕೇಶಂ [6]ಸ್ನಿಗ್ಧ[6]ವಾಗಿ ತೋರ್ಪಡೆ[7]ಮುಚಿತಂ[7] △ ೪೪

ತೀವಿದ ಕೊರಳು ಮಯೂರ
ಗ್ರೀವ[8]ವ[8]ನನುಕರಿಸಿ ಶಿರದ ಪಾರ್ಶ್ವದ ಕಡೆಯೊಳು
[9]ನೇಮಿ[9]ಸಿದಂತಿರೆ [10]ತೆಕ್ಕನೆ[10]
ತೀವಿದ ಮೃದುಲಲಿತ ಕಂದ[11]ಬಂಧುರಮು[11]ಚಿತಂ ೪೫

ತೆರೆಯಿಲ್ಲದೆ [12]ನ[12]ರೆಯಿಲ್ಲದೆ
[13]ಸೆ[13]ರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕಿಱಿಯ[14]ವಾ[14]ಗಿ ತೆಳ್ಳನೆ ಮೊನೆಯಾ
ಗಿರೆ ಕಿವಿಗಳೊ[15]ಳಂ[15] ನುಣ್ಪಾ
ಗಿರೆ [16]ಕಟಮುಂ[16] ವಿ[17]ಮಲಮಾಗೆ ಹರಿಗದು[17] ಶುಭದಂ ೪೬

ತಿ[18]ಕ[18]ದೊಳ್ತೆತ್ತಿಸಿದಂ[19]ತೆರ[19]
[20]ಡು ಕೆಲದ ಪಾರ್ಶ್ವಗಳೆ ಸಲಗೆಯಂತುರಭರಮುಂ
ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಪೊತ್ತಿರೆ[20] ವಾಜಿ
ಪ್ರಕರಕ್ಕುರವ[21]ಗಲಮಾಗಿ[21] ತೋರ್ಪಡೆ ಶುಭದಂ ೪೭

ಕ್ರೋ[22]ಳಂ[22] ಕುಳಿದಿರೆ [23]ಕ[23]ಕ್ಷವ
[24]ನಾಲೋಕಿಸೆ[24] ಮಾಂಸಭರಿತಮಾಗಿರೆ [25]ಕರ್ಣಂ[25]
ಸ್ಥೂಲ ರು[26]ಜಾಬ[26]ಹುಜಾನು ಕ
[27]ಪೋ[27]ಲಿಕೆಯೊಳ್[28]ಮರ್ಕೆ[28]ವೆತ್ತ ತುರಗಂ ಶುಭದಂ ೪೮

---

1 ನ (ಕಗಡ) 2 ಸಿಂಸೀಳ್ದ (ಚಜಟ) 3 ಳವೊಂದು (ಕ) ಳೊಳೊಂದು (ಚಜಟ) 4 ನಾ (ಚಜಟಡ) 5 ಜ್ವಲಿಪ (ಕ) 6 ಸಿದ್ಧ (ಕ) 7 ಡೆ ಪೂಜ್ಯಂ (ಕ) 8 ವು (ಗ) 9 ಲೇಪಿ (ಕ) 10 ಕೆತ್ತನೆ (ಟ) 11 ಬಲದೊಳು (ಗಚಜಟ) 12 ಸೆ (ಗಚಜಟ) 13 ನ (ಗಚಜಟ) 14 ದಾ (ಗಜ) 15 ಳಗೆ (ಕ) ಳುಂ (ಟ) 16 ಕದಪಿಂ (ಗಚಜಟ) 17 ಕಟವಾಗದಿರೆ ಹರಿ (ಕ) 18 ಗ (ಕ) 19 ರೆತೆ (ಕ) 20 ಸಲಗೆಯಂತುರಭರಮುಂ ಪೊತ್ತಿಸಿದಂತಿರೆ (ಚ) 21 ತಿತಾ (ಕ) 22 ಡಂ (ಚ) 23 ತ (ಟ) 24 ನೋಡಲು ತಾಂ (ಗಚಜಟ) 25 ವೃತ್ತಂ (ಕ) ಕರಣಂ (ಗಚಟ) 26 ಜಾಬಾ (ಕಗ) 27 ಪಾ (ಚಜ) 28 ಮಾಳ್ಕೆಕೆ (ಗ)

△ (ಡ) ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಂದ ೬೧ ನೆಯ ಪದ್ಯದವರೆಗೆ ಲುಪ್ತ.

ಸಂಕುಚಿತಮಾಗೆ ಕು[1]ಪ್ಪಿಗೆ[1]
ಯುಂ ಕೂರ್ಚೆಯು[2]ಮೂರ್ಧ್ವ[2]ಜಾನು ಮಂಜರಿ[3]ಯೊಳ್[3] ನೇ
ರ್ಪುಂ [4]ಕುಡದೆ[4] ಕೂಡಿ ಜಂಘೆಗ
ಳುಂ ಕೋಮಲ[5]ಮಾಗಿ[5] ಕಿಱಿಯವಾ[6]ದೊಡೆ[6] ಶುಭದಂ* ೪೯

ಓರ[7]ನ್ನವೊಂ[7]ದೆ ಬಣ್ಣಂ
ನೇರಿ[8]ದನೆ[8]ನಿಸುವ ಖುರಂಗಳುಂ ಖುರದೊಳಗಾ
ಕ್ಷೀರಿಕೆಯುಂ [9]ಮಂಡುಕೆಯುಮ[9]
[10]ದೋರಂತಿರೆ[10] ಕುಳಿದು ನೇರಮಾಗಿರೆ ಶುಭದಂ ೫೦

ನೆಟ್ಟ[11]ಲ್ವ[11]ಡಂಗಿ [12]ಬ[12]ರಿಗಳ್
ಬಟ್ಟಿದುವಾಗಿರ್ದು ಪಕ್ಷ್ಮಿಮಂ[13]ಕೊಡಯುಗಳವ[13]
[14]ನಿ[14]ಟ್ಟಂತೆ ತೋಱ[3] ತುರಗಂ
ಪುಟ್ಟಿದ ಕಟ್ಟಿದ ಗೃಹಕ್ಕೆ ಶುಭಮಂ ಮಾಳ್ಕುಂ ೫೧

ಕಿಱಿ[15]ದಪ್ಪ ಪುಚ್ಛ[15]ದಂಡಂ
ಮಿಱುಗುವ ಮೃದುಸೂಕ್ಷ್ಮ [16]ರೋಮಸಂ[16] ಕುಲದಿಂದಂ
ತುಱುಗಿ ಜಘನಾಂತ[17]ರಾಳ
ಕ್ಕೆ[17]ಱಿಗಿದ ಬಾಲಂ ವಿಶಾ[18]ಲಮಾದೊಡೆ[18] ಶುಭದಂ ೫೨

ಬಿಂಕಂಬೆತ್ತಿನಿಸಾನುಂ
ಕೊಂಕಿ ಕರಂ ತೀವಿ ತೆಳ್ಪಿತಾಗಿರೆ ತೊಡೆಯೊಳ್
ಸೋಂಕದಿರೆ ಶು[19]ಭದಮಪರ[19] ಖು
ರಂ[20]ಕುಷ್ಠಿ[20]ಕೆ ಕೂರ್ಚೆ ಜಂಘೆ ಮುಂ ಪೇಳ್ದ ತೆಱಂ ೫೩

---

[1] ಷ್ಟಿಕೆ (ಕ) [2] ಮಮರ್ದು (ಕ) [3] ಯೊಲು (ಜಟ) [4] ಕಿದರೆ (ಗಟ) [5] ವಾಗಿ (ಕ) [6] ಹರೆ (ಗಚಜಟ) [7] ರಂತೆವೊ (ಗ) [8] ದುವೆ (ಕ) [9] ಮಂಡೂಕಿವಿಯುಮ (ಕ) ಮಾಡಱತೆಯುಂ (ಚಜಟ) [10] ಓರಂತೆನೆ (ಚಟ) [11] ಲುವ (ಗಚಜಟ) [12] ಬಿ (ಕ) [13] ಕೊಡನಂತಂ (ಕ) [14] ಬಿ (ಗ) [15] ಪ್ಪು (ಗ) [16] ಸಂ (ಗಚಟ) [17] ದೊಳ್ಕೆಳಗೆ (ಕ) ಲಾಳಕ್ಕೆಳ (ಜಟಚ) [18] ಲಂ (ಗಚಜಟ) [19] ದ್ದಪ್ರ (ಗ) ಧಮಪ್ಪ (ಚಜಟ) [20] ಕಟ್ಟಿ (ಚಜ)

* ಮುದ್ರಣ ಈ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಪದ್ಯವಿಲ್ಲ.

ತಾಮಸ[1]ಮ[1]ಲ್ಲದೆ [2]ಕ[2]ರಮತಿ
ಕೋಮಲ ಗಂಭೀರವೃತ್ತ ಗು[3]ದ[3] ಮುಖ[4]ಮುಂ[4] ನಿ
[5]ರ್ಲೋಮ ವಿಷಾಣಮುಮುಚಿತಂ[5]
[6]ರೋಮಶ[6]ಮಾದಂದು ಕಷ್ಟ[7]ಮಂ[7]ತೆರಡೆಡೆಯೊಳ್ ೫೪

ಸಮವೃತ್ತೋದರ[8]ಮುಂ ಕಾ
ಶಮ್ಮುಮುನ್ನತ್ತ ಕುಣಿಕೆಯರಲಂತಿರೆ ಕೋ
ಶಮುಖಂ ವಿಕಸಿತಮುಂ ವೃ
ತ್ತಮುಮರುಣಚ್ಛವಿಯುಮಪ್ಪುದೊಳ್ಪಂ ಮಾಳ್ಕಂ[8] ೫೫

ಆಯ[9]ತ[9] ಸಂಸ್ಥಾನ ಬೃಹ
ತ್ಕಾ[10]ಯಂ[10] ತೇಜಸ್ವಿ ಭದ್ರಮನನ[11]ನಿಲ[11]ಜವಂ
ತೋಯಧರ ನಿಸ್ವನಂ ದೀ
ರ್ಘಾಯು[12]ಯುತಂ[12] ರಾಜಪೂಜಿತಂ ಲಲಿತಹಯಂ ೫೬

ತುರಗ[13]ಕ್ಕಂ[13] ಗೋಳಿ[14]ಗೆಗಂ[14]
ಶರೀ[15]ರ[15] ಸಂಸ್ಥಾನಮಷ್ಟವಿಧಲಕ್ಷಣ[16]ಮಂ
ತೆ[16]ರಡ[17]ಕ್ಕಮೊಂದೆ[17]ಭೇದಂ
ಪರಿಕಿಸೆ ಗೋಳಿಗೆಗೆ ಯೋನಿಯುಂ ಸ್ತನಯುಗಮುಂ ೫೭

ಉರ[18]ಮುಂ[18] ನೊಸಲುಂ ಕಟಿಯುಂ
ಪಿರಿದಾಗಿರೆ ಯೋನಿ ನುಣ್ಣಿತಾಗಿರೆ ಕಾಲ್ಗಳ್
ಹರಿ[19]ಯ[19] ಚರಣಂಗಳಂತಿರೆ
ಕೊರಳಾಯತಮಾಗಿ ತೋ[20]ರ್ಪ[20] ಗೋಳಿಗೆ ಶುಭದಂ ೫೮

---

1 ವಿ (ಕಜ) 2 ತೆಬನತಿಕ (ಕ) 3 ಡ (ಕ) 4 ಮುಖಮುಂ (ಗ) 5 ರ್ಮೊಮತನು ವಿಶಾಲ (ಗ) ರ್ಲೊಮಂ ತನು ವಿಶಾಲ (ಚಜಟ) 6 ಸಮಾರೋಮ ರೋಮಶ (ಕ) 7 ಮುಂ (ಗಟ) 8 ಕಾಶಂ ವಿಮಲ ದುತ್ತೂರ ಪುಷ್ಪ ವಿಕಸಿತಮುಗ್ರಂ ಸಮವೃತ್ತಮಾರುಣ ಚ್ಛವಿಯುಂ ಸಮನಿಸೆ ಶಾಂ ತುರಗನೋಡಲುತ್ತಮಮಕ್ಕ (ಗಚಜಟ) 9 ದ (ಗಚಟ) 10 ಯದ (ಗಟ) 11 ನಮದಿಲಯೆ (ಗ) 12 ಷ್ಯಂ (ಕಗಟ) 13 ಕ್ಕೆ (ಗಟ) 14 ಗೆ (ಗಟ) 15 ರಂ (ಗ) 16 ಮುಂಎ (ಜ) 17 ಕ್ಕೊಂದೆ (ಚ) ಮೊಂದೆ (ಟ) 18 ಮಂ (ಗಟ) 19 ಣ (ಕ) 20 ಱ (ಕ)

ಆಡವೊಲೆಯಂತೆ [1]ನೇಲ್ವ[1]
ಲ್ಲಾಡುವ [2]ವೊಲೆ[2] ನೋಡೆ ಕುಱಿಯ ತೆಱದಿರ್ಕೆಲದೊಳ್
ಮೂಡಿ ಚಿದುಱಿರ್ದ ಮೊಲೆಗಳ್
ಮಾಡುಗು ಮನದಳಲ[3]ನಶುಭಮಂ[3] ದುಃಖಮುಮಂ ೫೯

ಮೊದಲಗ[4]ಲಮಾ[4]ಗಿ ಮೊಲೆಗಳ
ತುದಿ [5]ಬಟ್ಟೆದುವಾಗಿ[5] ನುಣ್ಪುವೆತ್ತೆರಡುಂ ನೇ
ರಿದವಾಗಿ ಪಾಲಧಾರೆಗ
ಳೊದವಿ[6]ರೆ ರ್ಪು[6]ಲ್ಲೆಂದು[7]ಪಾ[7]ಯೆ ಗೋಳಿಗೆ ಶುಭದಂ ೬೦

ಇದು ಸರ್ವಾಂಗ ಪರೀ[8]ಕ್ಷಾ[8]
ವಿದಿತಂ ಬುಧಜನ ಮನೋಹರಂ [9]ಕೃ[9]ತಿನಾಥಾ
ಭ್ಯುದಯ[10]ಕ[10]ರಂ ಪ್ರಥಮೋಧ್ಯಾ
ಯ[ದ] ವಿರಚನೆ ಚಂದ್ರಮತ[11]ಮಿಳಾ[11]ವಳಯಹಿತಂ ೬೧

---

[1] ನೆಗೆದ (ಕ) [2] ಮೊಲೆಯುಂ (ಕ) [3] ಸಾವುವಂ (ಗಚಜಟಡ) [4] ಲಿತಾ (ಕ)
[5] ಬಿಟ್ಟೆದುವಾಗಿ (ಕ) ಬಟ್ಟೆನಾ (ಗ) [6] ರೆಮು (ಗಡ) [7] ಸುರಿ (ಗಚ) [8] ಕ್ಷೆಯುಂ (ಚಜ)
[9] ಕ್ಷೆ (ಗಟ) [10] ಪ (ಕ) [11] ವೀರಾ (ಕ)

ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಶ್ವೇತಾರುಣ [1]ಪೀತಾಸಿತ[1]
ಚಾತುರ್ವರ್[2]ಣ್ಯಂ[2] ಪ್ರಧಾನ[3]ಮಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣೋ
ಪೀತಮೆ[3]ನಲ್ಪ[4]ಡೆ[4]ಗುಂ ತ
[5]ಜ್ಞಾತದಿನಾವಾಲ ಕೇ[5]ಸರ ಪ್ರತತಿಗ[6]ಳುಂ[6] ೧

ಶಾರದ ನೀರದಮುಂ ಗೋ
ಕ್ಷೀರಮನಿಂ[7]ದ್ರೇ[7]ಭಮುಂ ಹಿಮಾಚಲ[8]ಸಿತ[8]ಪಂ
ಕೇರುಹ ರುಚಿಯುಂ ಪೋಲ್ವ ಶ
ರೀರದಿ[9]ನ[9]ತಿ ಧವಲ[9]ನ[9]ಪ್ಪ ತುರಗಂ ಶ್ವೇತಂ ೨

ಬಂದುಗೆ[10]ಯರಲಂ[10] ತೊಳಗುವ
ಸಿಂ[11]ಧುರ[11]ಮುಂ ಪವಳಮುಂ ಪ್ರಭಾತದೊಳುದಯಿ
ಪ್ಪಿಂ[12]ದೀವರ[12] ಮಿತ್ರನ ರುಚಿ
ಯಂ[13]ದಮು[13]ನನುಕರಿಸಿ ತೋರ್ಪ ತುರಗಂ ಶೋಣಂ ೩

ಸಿರಿಸದ ಕೊಸಗಿನ ಹೊಂದಾ
ವರೆಯರಲಂ ಪೊನ್ನಬಣ್ಣಮುಂ[14] ಬಣ್ಣಂ ಪೊ
ತ್ತಿರೆ ಹರಿಯುಜ್ವಲ ನೀಲಾಂ
ಬುರುಹದ ಮಧುಕರನ ಬಣ್ಣಮಾದಡೆ ಶುಭದಂ[14] ೪

ವರ್ಣಚತುಷ್ಟಯದೊಳ್ [15]ವ್ಯಾ[15]
ವರ್ಣಿಸುವೆಂ ಶ್ವೇತ:ರಕ್ತ ಪೀತಾಸಿತದೊಳ್
[16]ನಿರ್ಣಿಕ್ತಮಾಗೆ[16] ಮಿಶ್ರಿತ
ವರ್ಣಂಗಳ್ ಬೇಱೆ ತೋಱೆ ಶುಭಮುಂ ಮಾಳ್ಕುಂ ೫

---

1 ಅಸಿತ ಹರಿತ (ಗ) 2 ರ್ಣ (ಗಚಜಟ) 3 ವಿವರಿಸುವನೋದಿಸಾಪಾಲಕ್ಕೆ (ಗ) 4 ಡು (ಕ) 5 ಜಾತದೇವಾಡಾಳ (ಕಗ) 6 ಳಂ (ಗಚಜಟಡ) 7 ದ್ರ (ಗ) 8 ಮಂ (ಕ) 9 ಮ (ಗಚಜಟಡ) 10 ಪವಳಂ (ಚಜಟಡ) 11 ಧನ (ಗಚಜಟಡ) 12 ದಿರ (ಜ) 13 ತಂದಮು (ಚಜ) 14 ಪೊತ್ತಿರೆ ಬಣ್ಣಂಯುಜ್ವಲನೀಲಾಂಬರುಹಂ ಮಧುಕರ ಬಣ್ಣಮದಾಗೆಯಾದೊಡಾ ಹರಿ ಕೃಷ್ಣಂ (ಕ) 15 ನಾಂ (ಗಟಡ) ಳನಾಂ (ಚಜ) 16 ನಿರ್ನೀತಮಾಗಿಯುಂ (ಚ) ನಿರ್ಕ್ತಮಾಗಿಯುಂ (ಜಟ)

ಆನ[1]ನ[1]ಮುಷ್ಕಾ ಪಾ[1]ನ[1]
ಸ್ಥಾನಂ [2]ಶ್ವೇತಂಗೆ[2] ಕರಿಯುವಾದಡೆ ಕರ್ಣಂ
ತಾನಕ್ಕುಂ ಮುಖಮುಷ್ಕಾ
ಪಾನಂ ಬಿಳಿದಾಗೆ [3]ಕರ್ಕನೆಂಬರ್ ಪಲಬರ್[3] ೬

ಪೆರಕಲಿಸಿ ತೊನಸೆವಾಯ್ದಂ
ತಿರೆ [4]ಸೊಗಯಿಸಿ ತೋ[4]ರ್ಪ ಕರ್ಪು ಬೆಳ್ಪಿನಮಯ್ಯೊಳ್
[5]ಪರಿ[5]ದಿರೆ ಮುಷ್ಕ[6]ಮು ಸಿತ[6]ಕ
[7]ಪ್ಪರುಣ[7]ಚ್ಛವಿಯಾಗೆ [8]ಕುಕ್ಕುಟಾಖ್ಯಂ[8] ತುರಗಂ ೭

ಬಿಳಿದಪ್ಪ ಬಣ್ಣದಾ ಹರಿ
ಯೊ[9]ಳು ಕಗ್ಗಿ[9]ದ ಬಾಲ[10]ವ[10]ಸಿತವಕ್ಷಂ ತುರ[11]ಗ[11]
[12]ಕ್ಕೊಳವಪ್ಪೊ[12]ಡೆ ನೀ[13]ಳ್ವಳನೆಂ[13]
ದಳವಡುಗುಂ ಪೆಸರದಕ್ಕೆ ಸುಕ[14]ರ[14]ವಿಳಾಸಾ ೮

ಧವಲಾಂಗ[15]ನಪ್ಪ[15] ತುರಗದ
ಕಿವಿ[16]ಯೊಳ್[16] ಕೃ[17]ಷ್ಣಂಗಳಾಗಿ[17] ತೋರ್ಪಡಮರುಣ
ಚ್ಛವಿಯಾದೊಡಮಾಳ್ದಂಗು
ದ್ಭವಮಕ್ಕುಂ ಶ್ಯಾಮವರ್ಣನನುಪಮ [18]ಕ[18]ರ್ಣಂ ೯

ಬಿಳಿಯುವು ಬಾಲ[19]ದ ಮೊಳೆಗಳ್[19]
ಬೆಳರ್ಗವಿಲಂ ಮೆಯ್ಯ ಬಣ್ಣಮಾದೊಡೆ ಬೇರಂ
ಬೆಳರ್ಗವಿಲಂ ಮೆಯ್ ಬಾಲಮು
[20]ಮೊಳೆಯುಂ[20] ಜಂಘೆಗಳುಮಸಿತ[21]ಮೆನೆ ಶಾಳು[21]ರಗಂ ೧೦

---

1 ನಂ (ಗಚಜಟಡ) 2 ಶ್ವೇತಾಂಗ (ಕ) 3 ಕರ್ಕಶೆಂಬರ್ಕೆಲರುಂ (ಕ) ರ್ಕನೆಂಬರು(ಗ) ರ್ಣನೆಂಬರು ಪ (ಚಜ) 4 ತೋ (ಗ) 5 ಬರೆ (ಕ) 6 ಮನಾ (ಕ) 7 ಪ್ಪುರು (ಗ) 8 ಕುಕುರ್ಟಾಶ್ವಂ (ಕ) 9 ಳ್ಕಗಿರ್ (ಕ) 10 ಮ (ಗಚಜಟಡ) 11 ಗಂ (ಚಜ) 12 ತೊಳಸೆ (ಡ) ಕ್ಕೊಳಸ್ಪ (ಜ) 13 ಳ್ದಳನೆಂ (ಕ) ಳನಿಂ (ಗ) 14 ರತ್ನ (ಗ) 15 ವಾದ (ಗಚಜಟಡ) 16 ಗಳು (ಗಚಜಟಡ) 17 ಣಾಂಗ (ಗ) ಣಾಂಗಮಾಗಿ (ಚಜಟಡ) 18 ವ (ಚಜಟಡ) 19 ವುಮೆರ್ದೆಯುಂ (ಕ) 20 ವಲಯಂ (ಗಚಜಟಡ) 21 ಮಾದೊಡೆತು (ಗಚಜಟಡ)

ಉರಮುಂ ಕಪೋಲಮುಂ ಕೇ
ಸರಮುಂ ಮುಷ್ಕಪ್ರದೇಶಮುಂ ಲೋಚನಮುಂ
[1]ಸ್ತುರೆಯುಮಧರೋಷ್ಠಮುಂ[1] ಕಡು
ಕರಿದಾಗಿರೆ ಧವಳವರ್ಣನಿಂದ್ರಾಹ್ವಹ[2]ಯಂ[2] ೧೧

ಅರಳಿಯೆಲೆಯಂತೆ ನೊಸಲೊಳು
ತೊಳಗುವ ಬೆಳ್ಪಿಸೆದು ತೋರ್ಪಡಂತದು ತಿಲಕಂ
ಥಳಥಳಿಸಿ [3]ಪೊ[3]ಳೆದು [4]ಮುಖದೊಳ್[4]
ತೊಳಗುವ ಬೆಳ್ಪಿಸೆಯೆ ಬೊ[5]ಲ್ಲ[5]ನವಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೧೨

ಭೃಂಗಾಂಗವರ್ಣಮುಂ ಸ
ರ್ವಾಂಗಮನನುಕರಿಸಿ ತೋರ್ಕುಮಪ್ಪೊಡೆ ಕೊಂಗಂ
ಕೊಂಗನ ನೊಸಲೊಳ್ ಬೆಳ್ಪಿಳೆ
ದಿಂಗಳನನುಕರಿಸಿ ತೋರ್ಪಡದು ಕಾರುರಗಂ* ೧೩

ನವಪಾ[6]ಟಲ[6] ಸದೃಶಂ ಕುಂ
ಕುಮ ಬೋ[7]ರಂ[7] ಬೆಳ್ಪುಮಿ[8]ಕ್ಕೊಡು[8]ಜ್ವ[9]ಲ[9] ಬೋರಂ
[10]ಪವಳಾಂಗ[10] ತನುಚ್ಛವಿ ಬೆ
ಳ್ಪವಿರಳಮಾದಂದು ಕುದುರೆ ಮಂ[11]ಗಳ[11] ಬೋರಂ ೧೪

ತುರಗ [12]ತನುಚ್ಛ[12]ವಿ ನೀಲಾಂ
ಬುರುಹಮನನುಕರಿಸಿ ತೋಱೆ ನೀಲಂ ನೀಲಾಂ
ಬುರುಹತನುಚ್ಛವಿಯಾ[13]ಗಲ್
ನೆರೆ ಪರೆ[13]ದಿರೆ ನೀಲಬೋರನಾ ಹಯ[14]ಧೀರಂ[14] ೧೫

---

1 ಖುರಮುಮುಹತೋಷ್ಟ (ಗ) ಖುರಮುಮಧರೋಷ್ಟ (ಚಜಟಡ) 2 ಯುಮುಂ (ಗ) 3 ತ (ಜ) 4 ಮೊಗದೊಳು (ಗಟಡ) 5 ಟ್ಟ (ಗಚಜಟಡ) 6 ಳಂ (ಜಟಡ) 7 ಳಂ (ಚಜಡ) 8 ಕ್ಕರು (ಗಚಜಟಡ) 9 ಕಳಂ (ಚ) ಲಂ (ಜ) 10 ಪಲವಂಗದ (ಗಚಜಟಡ) 11 ಗ (ಗ) 12 ಚ್ಛ (ಕ) ದತನು (ಗ) 13 ಗಲುನರಪರೆ (ಚಡ) 14 ಕೆಂದಂ (ಗ) ಕೆಂದುಂ ([illegible]ಜ) ದಿಂದಂ (ಟ)

* (ಗಚಜಟಡ) ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಕರಿದಪ್ಪ [1]ಕವಿಲ[1]ವರ್ಣಂ
ಖು[2]ರಂಗಳುಂ[2] ಕೇಸ[3]ರಂಗಳುಂ[3] ಜಂಘೆಗ[4]ಳುಂ[4]
[5]ಪಿರಿದಾಗಿ ತೋರ್ಪ ಬಣ್ಣದ
ತುರಗಂ ತಾಂ ಕೈರನೆಂದು,ಪೇಳ್ವರ್ ವಿಬುಧರ್[5] ೧೬

ತಳ್ಪೊ[6]ಯ್ವ[6] ಕರ್ಪು [7]ನೇರ್ಪಡೆ[7]
[8]ಬೆಳ್ಪಂ ಮೆಯ್ಯೊಳಿಹ ತುರಗಮುಂ[8] ಕಾರಳಗಂ
ಬೆಳ್ಪಿ[9]ನೊಳರುಣಚ್ಛವಿ ತಾಂ
ತಳ್ಪೊಯಿದೊಳಪೊಕ್ಕು ತೋರ್ಪಡದು[9] ಕೇಸಳಗಂ ೧೭

ಶ್ವೇತಾಂಗದೊ[10]ಳ್ವಿ[10]ರಾಜಿಸೆ
ಪೀತಚ್ಛವಿ [11]ನಿಬಿಡ[11]ಮಾಗೆ ಹರಿ ಸಂಪಳಗಂ
ಶ್ವೇತದೊಳಂ ಪಾ[12]ಟಲ[12]ಪು
ಷ್ಪಾ[13]ತಿ[13]ಶಯಚ್ಛವಿಗಳೆಸೆ[14]ದಡ[14]ದು ಬೋರಳಗಂ ೧೮

ವದನದೊ[15]ಳಂ[15] ನಾ[16]ಲ್ಕುಂ [16]ಪಾ
ದದೊ[17]ಳಂ[17] ಬೆಳ್ಪಾಗೆ ಪಂಚಕಲ್ಯಾ[13]ಣಂ[18] ಬಾ
ಲದೊಳುರದೊ[19]ಳಂತೆ ತಾಂ[19] ಕೇ
[20]ಶದೊಳತಿ ಬೆಳ್ಪಾದೊಡಶ್ವ[20] ಮಂಗಲನಕ್ಕುಂ ೧೯

ಖುರನಯನೋ[21]ಷ್ಠಾನನ[21]ಮಿವು
ಕರಿಯುವು ವಾಲಧಿಯುಮಂಗರುಹಮುಂ [22]ನಾಸಾಂ[23]
ತರಮುಂ ಪಾಂಡುರಮಾಗಿರೆ
ತುರಗಂ [23]ಗೋಕ್ಷಾಹವೆಂಬುದ[23]ಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೨೦

---

[1] ಕಾಲ (ಗಚಜಟಡ) [2] ರಮುಂ (ಗಚಜಟಡ) [3] ರಮು (ಗಚಜಟಡ
[4] ಳೊಳುಕಪ್ಪು (ಗ) [5] ಕರಿಯುವೆನಿಸಿರ್ದ ಬಣ್ಣಂ ವಿರಾಜಿಸುತಿರ್ಕುಮಪ್ಪೊಡುರಗ
ತುರಗಂ (ಕ) ಪಿರಿದಾಗಿಯು: ಕರಿದಾಗಿಯು ತೋರ್ಪ ಬಣ್ಣಂ ತುರಗಂ ಕೈರಂ (ಡ
[6] ಯ್ದು (ಕ) [7] ನೆಪ್ಪುಂ (ಗ) ನೇರ್ಪು (ಟ) [8] ಬೆಳ್ಪಿನ ಮೆಯೊಳ್ತು ರಂಗಮುಂ (ಕ
[9] ನಮೆಯ್ಯೊಳು ತುರಂಗಮುಂ ಕಾರಳಗಂ ಬೆಳ್ಪಿನೊರುಣ ಛವಿ ತಾಂ ತಳ್ಪೊಯ್ದೊಳ್ಪೆನೆಸೆದ
ತೋಪದುದು (ಗ) [10] ಳುವಿ (ಜ) [11] ವಿಬುಧ (ಗಚಜಟಡ) [12] ದರಿ (ಗಚಜಟಡ
[13] ಹಾರಿ (ಗ) [14] ವೊಡ (ಗ) [15] ಳುಂ (ಚಜ) [16] ಲ್ಕು (ಗ) [17] ಳುಂ (ಚಜ
[18] ಣಿ (ಗ) [19] ಳಾ (ಗ) ಳು (ಚಜ) ಳಂ (ಟಡ) [20] ಸರದಾಳು ಗತಿಪೇಳ್ವೆ ಹಾಗೆ (ಗ
ಸರದೇಶದೊಳುಂ ಅತಿ ಬಿಳ್ಪದಾಗೆ (ಚಜ) ಸರದೊಳಗತಿ ಬಿಳ್ಪದಾಗೆ (ಟಡ) [21] ಷ್ಠಾಜಿನ (ಕ
[22] ಕೇಶಾಂ (ಕ) [23] ವೊಕ್ಷ್ಯವನಕ್ಕು (ಕ) ಗೊತ್ಕ್ಯಾಹನೆಂಬುದ (ಗ); ಗೋಕ್ಷಾಹವೆಂಬುದು (ಚಟ

ಎರದ ತನಿವ[1]ಣ್ಣ ಬಣ್ಣಂ[1]
ತುರಗ[2]ದ[2] ನಿಟ್ಟೆ[3]ಲ್ವುವಿಡಿ[3]ದು ಬಾಲಂಬ[4]ರೆಗಂ
ಕರಿದಕ್ಕೆ ಕೆಚ್ಚನೆಯನೊಂ
ದೆ ರೇಖೆ ನೀಳ್ದಿಸೆಯೆ ಕಣಯುವಟ್ಟಂ ತುರಗಂ[4] ೨೧

ರಾಜಕಪೋತದ ಬಣ್ಣದ
ವಾಜಿಗೆ ಪೆಸರುಂ ಕಪೋತನೆಂಬುದು ಮ[5]ತ್ತಾ[5]
ವಾಜಿಗತಿ ಧವಲಮಂಡಲ
[6]ರಾಜಿ ವಿರಾಜಿಪ್ರೊಡೆ ಜಾಟವಂ ಪೆಸರಕ್ಕುಂ[6] ೨೨

[7]ಬಾಲವುಮೆರ್ದೆಯುಂ ಕಣ್ಣುಂ[7]
ಕಾಲುಂ ಕರ್ಪೆಸೆದು ತೋಱ[8] ಬದರದ ಕಾಯಂ
ಪೋಲ್[8] ತನುಚ್ಛವಿ ಮೂಜುಂ
ಕಾಲಕ್ಕದು ಪೆಸರು ರಕ್ತ[9]ಕಾಮೂಂಕಿಯುವುಂ[9] ೨೩

ಕಾರೆಳ್ಳುಮು[10]ಕ್ಕಿ[10]ಯುಂ ಸಮ
ಸಾರಿಕೆಯಂ ಬೆರಸಿದಂತೆ ಕಪ್ಪುಂ ಬೆಳ್ಪುಂ
ನೇರಿ[11]ತ್ತಾ[11]ಗಿರೆ ಬೆರಸಿ ತ
ನೂರುಹಮುಳವಟ್ಟು ತೋಱ ರುದ್ದಂ ಮುರ್ದಂ[11] ೨೪

ಖುರ ನಯು[12]ನ ವಾಜಿಮುಖ[12]ಕೇ
ಸರವಾಳ ಕಪೋಲ ಕಕ್ಷ [13]ವಕ್ಷಂಗಳ್[13] ಪಾಂ
ಡುರಮಾಗಿರೆ [14]ಮೆಯ್ಯ್ಗಂ[14]ಗೆಯ
[15]ನೊರೆಯಂ ಪೋ[15]ಲ್ತೆಸೆಯೆ[16]ಗಂಗೆವಾಳಿ[16]ಯೆನಿಕ್ಕುಂ ೨೫

---

1 ಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ (ಕ) ಣ್ಣಂ (ಗ) 2 ವ (ಚ) 3 ಲುವ ಪಿ (ಚ) 4 ದುಂ ಕೆಂಚುಂ ತಾಂ ನೀಳ್ಪರವೊಂದೆ ರೇಖೆ ಕಣ್ಣವಲಿಯೆನಿಕ್ಕುಂ (ಚ) ಕರಿದಕ್ಕು ಕೆಚ್ಚಸಕ್ಕು ನೀಳ್ಪರವೊಂದೆ ರೇಖೆ ಕಣ್ಣವಲ್ಲಿಯೆನಿಕ್ಕುಂ (ಟಡ) 5 ತ್ತಂ (ಗ) 6 ರಾಜಿಸ ಪೊಡೆಯಃವಟನೆಂಬಭಿದಾನಂ (ಗಟಡ) ರಾಜಿಸಿ ಪೊಳೆಯಲದಕೆಯದಟನೆಂಬಭಿಧಾನಂ (ಚಜ) 7 ಬಾಲವುು ವಳೆಯುವುು ಕಣ್ಣುಂ (ಗಚಜಟಡ) 8 ಉರದಿಂ (ಕ) 9 ಮಾಯಂc ಕೇಯಂ (ಕ) 10 ತ್ತಿ (ಕ) 11 ತಾಗಿ (ಗಚಜಟಡ) 12 ನಾಜಿನ ಯಿರಲು ತನುರುಹ ಒರೆನೆ ಕನ್ನೀಲವೆಂಬ ಪೆಸರಂ ಪಡೆಗುಂ (ಗಚಜಟಡ) 13 ನಕ್ಷಂ (ಗ) 14 ಮಯಿ ಗಂ (ಕ) 15 ಪೋ (ಕ) ಮುಖ(ಕ), ನ ಮುಖವು (ಗ) 16 ಗಂಗವಾಣಿ (ಕ)

ಬಾಲಮುಮಂಗೋಪಾಂ[1]ಗಂ[1]
[2]ಕಾಲುಂ[2] ಕರಿದಕ್ಕೆ ಪೀತರುಚಿಯುಪ್ಪೊಡ[3]ಮಂ
ತಾ[3] ಲಲಿತ ಹಂಸರುಚಿಯಂ
ಪೋ[4]ಲ್ತೆ[4] ತನುಚ್ಛಾಯೆ ಚಕ್ರವಾಕಂ ತುರಗಂ ೨೬

ಸಿಂ[5]ಗ[5]ದ ಕೇಸ[6]ರಮಂ[6] ಪೋ
ಲ್ವಂ[7]ಗರುಹಂ[7] ಮಿ[8]ಶ್ರ[8] ಕೇಶ ವಾಲಧಿ [9]ಮುಷ್ಕಾ[9]
[10]ಪಾಂ[10]ಗಾಸ್ಯಮರುಣಮಾದ ತು
ರಂಗಮಾವುದು ಸಿಂಹಪೋತನಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೨೭

ಅರು[11]ಣಾಂಗನಕ್ಕೆ ಮೇಣದು[11]
ಕರವಿಲಸಿತವರ್ಣ[12]ನಕ್ಕಶೋಕೆಯು[12] ರುಚಿ ಪಂ
ಕರುಹರುಚಿ[13]ಯಕ್ಕೆ ಸಿತ[13]ಕೇ
ಸರಮಾಗಿರೆ ಮುಂ[14]ಜನಲ್ತೆ[14] ಪುಣ್ಯದ ಪುಂಜಂ ೨೮

ತುರಗದ ಮೆಯ್ವರ್ಣಂ ಸಿತ
ಸರುಷಪಮಂ ಪೋಲ್ತು ತೋಱಿ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಂ ಮ
ತ್ತೆರಡು ಪೆಸರಾಗೆ ಪೂರ್ವಾ
ಪರವರ್ಣಂ ಬೇಱಿ ತೋ[15]ಱಲುತ್ತಮಮುಕ್ಕಂ[15]* ೨೯

[16]ಇಂ[16]ದಿರನಕ್ಕುಂ [17]ಪಾವಕ[17]
[18]ವೃಂದಚ್ಛಾಯಾವಿರಾಜಿತಂ ಕರ್ಗಲ್ವ
ಣ್ಣಂದದ ಕೇಸರಮಾ ನೊರೆ[18]
ಯಂದಮನನುಕರಿಸಿ ತೋರ್ಪಡದು ಪು[19]ನ್ನಾಹಂ[19] ೩೦

---

1 ಗದ (ಕ) ಗಮು (ಗ) 2 ತೋಲುಂ (ಗ) 3 ಮುಕ್ಕಾ (ಕಗ) 4 ಲಿ (ಗಜ) 5 ಹ (ಕ) 6 ರ (ಚಜ) 7 ಗಾಭು (ಕ) 8 ಶ್ರಂ (ಗಚಡ) 9 ಷ್ಕಂ (ಗಚಜಟಡ) 10 ಪೊಂ (ಗಚಜಟಡ) 11 ಣಂಗಳು ಮೇಲದು (ಗ) 12 ಕ್ಕಶೋಕೆಯಂದದ (ಚಗಟಡ) 13 ಶ್ವೇತಕ್ಕೆ (ಗಟ) 14 ಜದೆನಲ್ತೆ (ಗಚಜಟಡ) 15 ಱಿ ವರ್ಗಾಳ ಹಯಂ (ಗ) 16 ಉಂ (ಕ) 17 ಮೂಷಕ (ಕಗ) 18 ದದ ಛಾಯೆಯುಲಿ ಕಾಂಕರ್ಗಲ್ವಳದ್ವಂದಕ್ಕೆ ಕೇಸರದ ನೊರೆ (ಗ) ದಚ್ಛಾಯೆಯುಲಿ ಕಾಂತ ಕಪಿಲ್ವರ್ಣ ದ್ವಂದ್ವ ಕೇಸರದ ನೊರೆ (ಚಜಟಡ) 19 ಣ್ಣಾಹಂ (ಗ) ಣ್ಣಹಯಂ (ಚಜ)

* (ಗ) ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಪೆಸರಿಡಲೆಂ[1]ತುಂ[1] ಬಾರ[2]ದ[2]
[3] ಕುಸುರಿಯು ವರ್ಣಂ ಪ್ರಭಾವಿಸುತ್ತಿರೆ[3] ವಿಹಗ
ಪ್ರಕರ[4]ದೊಳೊಂದೊಂದಱ ರುಚಿ
ಗೆಸೆ[4]ವಾಜಿಗೆ [5]ಖಗ[5]ದ ಪೆಸರನಿಡು[6]ಗ[6]ನುನಯದಿಂ ೩೧

ನಿ[7]ರ್ಣೀತ[7]ಮಾಗಿ ಪೇಳ್ದೀ
ವರ್ಣಕದೊಳು ಶುಭಮನಶುಭಮಂ ಪ್ರಕಟಂ ವ್ಯಾ
ವರ್ಣಿಸುವೆಂ ವಾಜಿಗೆ ಸಿತ
ವ[8]ರ್ಣಂ ವರ್ಣಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಮತ್ಯತಿ[8] ಶುಭದಂ ೩೨

ಶರದಭ್ರಂ ನಭದೊ[9]ಳ್[9] ಹಿಮ
ಕರನಿರುಳೊ[10]ಳ್[10] ಬೆಳಗುವಂತೆ ನಾನಾವರ್ಣಂ
ಬೆರಸಿ ನಿಜದ್ಯುತಿ[11]ಯಂ[11] ಪಾಂ
ಡುರವುಂಡಲ ವಾಜಿಗಳ್ಗೆ [12]ವರ್ಣಾದ್ಯಂಗಳ್[12] ೩೩

ಮಿಶ್ರಿತ ವರ್ಣಾದಿಗಳೊ[13]ಳ್[13]
[14]ಸಶ್ರೀಕಂ[14] ಶ್ವೇತ[15]ಮಂಡಲಂ ಪಿರಿದಾದಂ
ದಶ್ರೀಕಂ[15] ಶ್ವೇತೇತರ
[16]ಮಿಶ್ರಿತ ವರ್ಣಂಗಳಾಗೆ ಮಿಗಿಲತಿ[16] ಶುಭದಂ ೩೪

[17]ಧವಲಜಲಧರ[17]ದ [18]ಕೂರ್ಮದ
ಕುವಲಯಬಾಂಧವನ ಶೈಲದನಿಮಿಷದ ಸುಧಾ
ಧವಲಿತ ವಿಚಿತ್ರ ಪತ್ರ
ಗ್ರಿವದಂದಮನಿನಿಸು ಬೆಳ್ಪು ತೋರ್ಪಡೆ ಶುಭದಂ[18] ೩೫

---

1 ದುಂ (ಗ) 2 ದು (ಗಟಡ) 3 ಪಸುವಿನ ಬಣ್ಣಂ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರೆ (ಗಚಜಟಡ)
4 ಳೊಂದೊಂದರ ರುಚಿಗೆಸೆ (ಚಜಟಡ) 5 ಮೃಗ (ಗ) 6 ವ (ಕ) 7 ನಿರ್ಕ್ತ (ಕ)
8 ರ್ಣಮೆ ವರ್ಣಂಗಳೊಳ್ ಪ್ರಧಾನಂ (ಕ) 9 ಳು (ಚಜಟ) 10 ಳು (ಚ) ಳೆ (ಗಟ)
11 ಯುಂ (ಗಟಡ) ಯಿಂ (ಜ) 12 ರ್ಣಾಂತರದೊಳು (ಗಚಜಟಡ) 13 ಳೆ (ಗಚಜಟಡ)
14 ಸಮಶ್ರೀಯುಂ (ಗಟಡ) ಸೆವಶ್ರೀಯುಂ (ಚ) 15 ವರ್ಣಮಂಗಳವಾದಂದಾಶ್ರಿತ (ಚ)
16 ವರ್ಣಂ ಮಿಶ್ರಂಗಳಧಿಕಮಾದೊಡೆ ಶುಭದಂ (ಕ) ಮಿಶ್ರಿತ ವರ್ಣಂಗಳಾಗೆ ಮಿಗನು
ಕ್ರಮದಿಂ (ಗ) 17 ಅಮಳ ಬದ (ಗ) ಅಮಳ ಜಲ (ಚಜಟದ) 18 ಸಮುಸಂಕುಳ
ರು ಬಾಂದೊರೆಯು ರಜತಶೈಲಮು ಶರದೊರ್ ಹಿಮಕರ ವಿಚಿತ್ರವರ್ಣದ ಧವಳದ ಗೃಹದಂದ
ಮಾಗೆ (ಗಚಜಟಡ)

[1]ತಲೆಯುಂ ಒಡಲುಂ ಪಾವಸೆ
ಶಿಲೆಯುಂ[1] ಜೇಕೊರ್[2]ಳೆದು[2] ಬಿದ್ದ ಧಾತ್ರೀರುಹವುಂ
ಜಲ[3]ಕಾನಲವರ್ಣದ[3] ಸಂ
ಕುಲ[4]ಮನ್ನನುಕ[4]ರಿಸಿ ತೋ[5]ರ್ಪ[5] ಜೆಪ್ಪ ಕಸಿಷ್ಠಂ ೩೬

[6]ಬಳೆಗಣ್ಣೆಂಬರ್ ಪಾ[6]ಜಿಂ
ಬಳಿಯಂದದ ಬಿಳಿಯ[7]ರೇಖೆ ಕಣ್ಣಾಲಿಗಳಂ[7]
ಬಳಸಿರೆ ಲೋಚನಯುಗಳಂ
ಬಳೆಗಣ್ಣಾದಂದು ಶುಭ[8]ದಮೊಂದಜಾಣಶುಭಂ[8] ೩೭

ನಯನಂಗಳ್ ತೊಳಗುವ [9]ಬಿ
ಳಿ[9]ಯ ಕಣ್ಣಂ ಪೋಲೆ ಮಲ್ಲಿಕಾಕ್ಷಂ ಶುಭಮಾ
ನಯನಕ್ಕೆ ಕರಿಯ ಬಳೆಗಳ್
ನಿಯ[10]ತಂ ನಿಲೆ[10] ವಾಜಿ [11]ಕೃಷ್ಣತಾರಕನಶುಭಂ[11] ೩೮

ಕಾಗೆ ಶಿ[12]ಲೆ ಕತ್ತೆ ತೋಳಂ[12]
ಗೂಗೆ ಕ[13]ಪೋತಂ[13] ಸುಭಸ್ಮ ಧೂಮುಚ್ಛವಿಯಂ
ತಾಗಿರೆ ಹಯವರ್ಣವಿ[14]ವಂ[14]
ಬೇ[15]ಗದಿ[15] ವರ್ಜಿಸುವುದಶುಭವರ್ಣಾದಿಗಳಂ ೩೯

[16]ಕರಿಯಶ್ವ ಸಂಕುಳಂ[16]ಗಳೊ
ಳರುಣಂ ಸಿತರೇಖೆ ತುರಗ ವಂಶಾಂಶದೊಳಾ
ಗಿರೆ[17] ಪಾಪಲಕ್ಷಣಂ[17] ಪರಿ
ಹರಿ[18]ಸುವುದದನಾಳಲಾಗದಘನವಚಂವ್ರಾ[18] ೪೦

---

[1] ತಲೆಯ ಪೋಡೊಡಲಂ ಪಾಸಿದ ಬಳಿಯುಂ (ಕ) ಕಟಿಯುಂ ಮೊದಲು ಪಾವಸೆ ಶಿಲೆಯುಂ (ಗ) ತಲೆಯುಂ ತೊಡೆಯುಂ ಪಾವಸೆ ಶಿಲೆಯುಂ (ಚಜಟ) [2] ಳತುಂ (ಚ) ಳೆತು (ಜ) [3] ಬಂಧನಮುಂ ಪಯ (ಜ) [4] ಕ್ಷಸುತ (ಕ) [5] ರ್ವಿ (ಚ) [6] ಬೆಳೆಗಣಬಹುಪಾ (ಗ) ಬಳೆಗಣ್ಣಂ ಬಹುಪಾ (ಚಜಟಡ) [7] ರೆಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣೊಳು ತೋರ್ಪಡೆ (ಜ) ರೇಖೆ ತನ್ನೊಳು ತೋರ್ಪಡೆ (ಚಜ) ರೇಖೆ ಕಣ್ಣೊಳು ತೋರ್ಪಡೆ (ಚಜ) [8] ದಂ (ಗ) [9] ಬಿಳಿ (ಕ) [10] ತಂ (ಕ) [11] ಕುಷ್ಣವಾದಡೆ ಶುಭದಂ (ಗ) ಕೃಷ್ಣವಾದಡೆ ಶುಭದಂ (ಚಜಟಡ) [12] ವೆ ಕರೋಡಂ (ಕ) [13] ಪಾಲಾಂ (ಕ) [14] ದಂ (ಗಜಚ) [15] ಗಂ (ಕಗ) [16] ಖುರವೃಕ ವಂಶಾಂಶಂ (ಕ) [17] ತಕ್ಷಣದಿಂದ (ಟ) ಪಾಪ ಲಕ್ಷಣದಿಂದಂ (ಡ) [18] ವುದು ಶುಭವೆಂದೆನೆ ವರದಂ ತಕ್ಷಣದಿಂ ಬಿಡುಗಡೆ ಆ ಹಯತತಿಯಂ (ಗ) ವುದಶುಭವೆಂದರಿದುಂ ಆ ಕ್ಷಣದಿಂ ಬಿಡುಗೆ ಆ ಹಯತತಿಯಂ (ಚಜ)

ಶ್ವೇತಂ [1]ತನು ತಲೆ[1] ಕರಿದ
ಪ್ಪಾ ತುರಗಂ ಕಾಕ [2]ಶಿರನಪೂಜ್ಯಂ ತ್ಯಾಜ್ಯಂ[2]
[3]ಶ್ವೇತಂ ಶಿರನನ್ಯವರ್ಣ
ವ್ರಾತಾಂಗವುಮಾದೊಡಂತೆ[3] ಪರಿಹಾರ್ಯಂಗಳ್ ೪೧

ಕಾಗೆಯ ಮುಖದಂ[4]ದದಿ[4] ಕರಿ
ದಾಗಿ ಬಹಿರ್ಮುಖ[5]ಮುಮಂ ತದಾನನಮುಂ ನಿ
ರ್ವೇಗಂ ಮಾಳ್ಕುಂ ನಿಜಪತಿ
ಗಾಗಳುಮುತ್ಸಾಹ ಹೇತು ಬಹುವರ್ಣಂಗಳ್[5] * ೪೨

[6]ತುರಗದ[6] ಕಾಲ್ಗಳೊಳಡ್ಡಂ
[7]ತರತರದಿಂ ಕರಿಯ[7] ರೇಖೆಗಳ್ ಚಿತ್ರಿಸಿದಂ
ತಿರೆ [8]ಪಾಪಲಕ್ಷಣಂ[8] ಪರಿ
ಹರಿಪುದು ಮಾರ್ಜಾ[9]ರ[9] ಚರಣ[10]ನಶ್ರೀ[10]ಕರಣಂ ೪೩

ಖುರ ಮೇಢ್ರ ಮುಷ್ಕ ವಾಲಧಿ
[11]ಶಿರಪ್ರದೇಶಂ ಸಿತಾಶ್ವ ಸಮಿತಿಗೆ ಕರಿದಾ
ಗಿರಲಾಗದನ್ಯವರ್ಣದ
ತುರಗಕ್ಕಯ್ದುಂ ಪ್ರದೇಶದೊಳ್ ಬೆಳ್ಪು ಶುಭಂ[11] ೪೪

ಪಾ[12]ದದ್ವಂದ್ವ[12]ದೊ[13]ಳಂತಾ[13]
ಪಾದಚತುಷ್ಟಯದೊಳಾದ ಬೆ[14]ಳ್ಪಿಂದಂ ಸಂ
ಪಾದಿಸುಗು[14] ವಿಷಮ ಪಾದದೊ
ಳಾದೊಡೆ ಬೆ[15]ಳುಪ್ಪೊಳ್ಪ[15]ನಳಿಗುಮಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೪೫

---

1 ತಲೆ (ಗಚಜಟಡ) 2 ಸೇನನೆಂಬುದು (ಚಜಟಡ) 3 ಪೆಸರು ಖ್ಯಾತಿಯಲಿ ತ್ಯಜಿಸ ಕಳಿವುದು ಶ್ವೇತಾ ಶಿರವಂಗಳ್ದರಿದು (ಚಜಟಡ) 4 ತಿರೆ (ಕಗಟ) 5 ನ ಮುಖದವ್ರೋಳ್ ಕೆಂಪೆಸೆದಿರೆ ಮಾಗಳೆ ಪತಿಗುತ್ಸಹಮುಂ ಬೇಗದಿ ಉತ್ತಮಂ (ಚಜಟ) 6 ಕುದುರೆಯ (ಚ) 7 ತ್ತಗದಿಂ ಕರಿದಪ್ಪ (ಟತ) 8 ಪಾದದ ಲಕ್ಷಣಗಳು (ಚಜ) ಪಾದದ ಲಕ್ಷಣಂಗಳು (ಡ) 9 ಲ (ಚ) 10 ನಿಥ ನ (ಚ) 11 ಶಿರದೊಳ್ ಕರಿದಾಗಿ [illegible]ಂತದು ಕಷ್ಟಂ ತುರಗಕ್ಕೆ ಪೇಳ್ವೆ ಡೆಯೊಳು ಇರೆ ಬೆಳ್ಪಂ ಶುಭದಮಂ[illegible]ನಭಿನವಚಂದ್ರ (ಚಜಟ[illegible]) 12 ದಾರ್ಥ (ಡ) 13 ಳುಂತಾಂ (ಚಜಟತ) 14 ಳ್ಪಂ ನೊಳ್ಪಂ ಭಾವಿಸುಗುಂ (ಚಜಟಡ) 15 ಳೊಪ್ಪ (ಚಜಟಡ)

* (ಗ) ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ೪೨–೫೦ ಪದ್ಯಗಳಿಲ್ಲ.

ಬಾಲಂ ಕ[1]ವಲ್ತು ಮಿಳಿರ್ವು[1]ರಿ
ಮಾಲೆಯೊಳಿರೆ ಕೇಸರಂಗಳುಂ [2]ಕಡುಗರ್ಪಂ
ಪೋಲಿಸಿದೊಡಂ ಕವಿಲ್ತೊಡ
ಮಾಲಯಕಾ ದುಷ್ಟವಾಜಿ ಮಾಳ್ಕುಂ ಭಯಮಂ[2] ೪೬

ಬಾಲದ [3]ರುಚಿ[3] ತನುರುಚಿಯಂ
ಪೋಲದೆ ಬೇಱ[3]ೊಂದು ಬಣ್ಣಮಾ[4]ಗಿರೆ[4] ತನು ಶಾ
ದೂರ್ಲ ರುಚಿ ರುಚಿ[5]ರಮಾಗೆ[5] ನಿ
ಜಾಲಯದಿಂ ಕಳೆದು ಬಿಡುವುದರಿ[6]ಮಂದಲದೊಳ್[6] ೪೭

ಹರಿ[7]ಣ ರುಚಿಯಂತೆ ಮೆಯ್ಯಿ ಕಡು
ಗರಿದೊಳ್ದೊಡೆಗಳ್ ಬಸಿಕೆರ್ಗರಲ್ ಕ್ರೋಡಂ ಪೇ
ರುರಮಿನಿತುಂ ವಾಜಿಗೆ ಪಾಂ
ಡುರಮಾದಂದಜಸಿಯೆಂಬರದು ಕರಮಶುಭಂ[7] ೪೮

ಮಂಗಳಕಾ[8]ರ್ಯ[8]ಕ್ಕಂ ಸಮ
ರಾಂಗಣಕಂ ವಾಜಿ ವಾಹನಂಗಳ್ ಶುಭವ
ರ್ಣಂಗಳ್ಪೂಜ್ಯಂ ದುರ್ವ
ರ್ಣಂಗ[9]ಳಪೂಜ್ಯಂಗಳುಭ[9]ಯಕಾರ್ಯಕ್ಕೆಂದುಂ ೪೯

ಧವಳಾಂಗ[10]ನಪ್ಪ[10] ತುರಗಂ
ಕುವಲಯಬಾಂಧವನ ವಾಹನಂ [11]ಕ[11]ರ್ಕಶ[12]ನಾ
ಹವದೊಳ್ನರಪತಿ ಏಱಲ್
ಜವದಿಂ [12]ಜಯಮಾ[13]ಗೆ ತೊಳ್ದುಗುಂ[13] ಪರನೃಪರಂ ೫೦

---

[1] ವಲ್ತು ಮಿಳಿರ್ಕುಡಿ (ಚಜ) ವಲ್ತು ಮಿಳಿರ್ಬದಿ (ಟಡ) [2] ಕಪ್ಪುಂ ತಾಂ ತಾಳಿ ಕವಲಾಗಿ ತೋರ್ಪಡೆ ಮೇಲದು ತಾಂ ಕಷ್ಟವಾಜಿ ಭಯಮುಂ ಮಾಳ್ಕುಂ (ಚಜಟಡ) [3] ತುದಿ (ಕ) [4] ದೊಡೆ (ಚಜಟಡ) [5] ತಾಮಾಗಿರೆ (ಚಜಟಡ) [6] ತಿ ವೇಗದೊಳು (ಚಜಟಡ) [7] ಗಾರುಚಿಮೆಯೊಳ್ ಕೂಡಿಗರಿದಾದೊಳುದೊಡೆಯು ಬಸುರು ಕೊರಳೊಡೆದ ಪರಿಯ ಪೆಸರುವಿನ ಬಣ್ಣದೊಳಿರೆಯಕಲಂನುಶ್ವಜಾತಿಗದು ಕಷ್ಟತರಂ (ಚ) ಚಾರುಚಿಮೆಯ್ಯೊಳ್ ಕರಿಗರಿದಾದೊಳು ಬಸರು ಕೊರಳೊಳ್ ಕ್ರೋಡದ ಪರಿಯ ಪೇರುವಿನ ಬಣ್ಣದೊಳಿದುಯ ಕಲರಿಮಶ್ವ ಜಾತಿಗತಿ ಕಷ್ಟತರಂ (ಟ) [8] ಯ (ಕ) [9] ಳುಸಲೆ ಕಷ್ಟಮುಭ (ಚಜಟಡ) [10] ವಪ್ಪಿ (ಚ) [11] ವ (ಚಟಡ) ದ (ಜ) [12] ಗಾಹವದೊಳದನೇರಲುಮತಿ ಜವದಿಂ (ಚ) ಗಾಹವದೊಳರಿನೇರಲುಂ ಮತಿಜವದಿಂ (ಚಟಡ) [13] ಗಿ ಮಾಳ್ಕುಗುಂ (ಚಜಟಡ)

ಹರಿಯಂ [1]ಸಂ[1]ಕ್ಷೇಪದೊಳಾಂ
ತರಿಯಂ [2]ಗೆಲ್ದೀಗುವಮಶ್ವ ಸಾಧನಪತಿ[2] ಸಂ
[3]ಗ[3]ರದೊಳದನೇಱ[3] ಲಕ್ಷಣ
ನಿರುತಂ ಸುರಪತಿಯ ವಾಹನಂ ಕೇವ[4]ಲ[4]ಮೇ ೫೧

ಕ್ಷೀರರುಚಿ[5]ಪ್ರಭವಾಜಿ ತ
ನ್ನಾರಿಯ ವಾಹನ ಬಳೇಶನದನಾಳ್ದೊಡೆ ದಿ
ಗ್ವಾರಣ ಮರ್ಯಾದ್ಯಂಬುಧಿ
ಧಾರಿಣಿಯನೂನಮೇಕಚ್ಛತ್ರದಿನಾಳ್ಗುಂ[5] ೫೨

ಭ್ರಮರಾ[6]ರಿಷ್ಟಂ[6] ರುಚಿರ
ಭ್ರಮರಾಜಿತ ವಾ[7]ಜಿ ಮಾಳ್ಕುಮುದಿತೋದಿತಮಂ[7]
ಸಮರಾಂಗಣದೊಳ್ ನೃಪತಿಗೆ
ಯಮು[8]ವಾಹನನಲ್ತೆ ಲಕ್ಷಣಾಂಗಂ[8] ಕೊಂಗಂ ೫೩

ಅರಿ[9]ದಾಳ್[9] ರುಚಿಯನಾ[10]ಳ್ದಂ
ಗರು[10]ಹದ ಹರಿ ಹ[11]ರಿ[11]ಯ ವಾಹನಂ ಸೇತುಹಿಮಾಂ
ತರ ಧರಣಿತಳಮನಾಳ್ಗುಂ
ನಿರಂತರಂ ದಿ[12]ವ್ಯ[12] ವಾಹಮದನಾಳ್ವಾತಂ ೫೪

ಬಾಲಮುರಂ [13]ವದನಂ[13] ಕ
[14]ಣ್ಣಾ [14]ಲಿಯುಂ ಧವಲಂಗಳಾಗೆ ಹರಿ[15]ಜಯಮುನಿಳಾ[15]
ಪಾಲಂಗೆ ಮಾಳ್ಕುಮಾಹವ
ಕಾಲದೊಳದು [16]ಮೇಘ[16]ವರ್ಣನೆನೆ ಪೆಸರ್ವಡೆಗುಂ ೫೫

---

1 ಸ (ಕ) 2 ಗೆಲಿಸುಗುಮುದಶ್ವ ಸಾಧನ ಪತಿಯುಂ (ಚಜಟಡ) 3 ಭ (ಗಚಜಟಡ) 4 ಳ (ಜ) 5 ಯಂತನು ಪ್ರಭೆಯೊಳಿರೆ ಶ್ವೇತನಾಗೆ ಮದನಾಳ್ವಡೆ ದಿಗ್ವಾರಣಮಾರ್ಯರ್ನೆಂಬುದು ಧಾರುಣಿಯೊಳೆ ಭಾಗ್ಯವಂತನಾಗಿಯೆ ಬ.ಳ್ಗುಂ (ಗ) ಯಿಂತನು ಪ್ರಭೆಯೋರಂತಿರೆ ಶ್ವೇತನಾಗೆ ಮದನಾಳ್ವಡೆ ದಿಗ್ವಾರಣ ಮಾಯಾನೆಂಬುದು ಧಾರುಣಿಯೊಳು ಭಾಗ್ಯವಂತನಾಗಿಯೆ ಬಾಳ್ಗುಂ (ಚಜಟಡ) 6 ದಿಷ್ಟನು (ಚಜಟಡ) 7 ಜಿತವಾಳ್ಕ್ಯ ಮುದಿತವೋ (ಚ) 8 ನಾಹವಮುದಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷಣಾಗವೆಂಬುದು (ಗ) ನಾಹವ ಲಕ್ಷಣಾಂಗವೆಂಬುದು (ಚಜ) ನಾಹವಮುದಕೆ ಲಕ್ಷಣಾಂಗವೆ (ಟಡ) 9 ದಳದ (ಗಚಜಟಡ) 10 ಳ್ವಗು (ಕ) 11 ಲಿ (ಕ) 12 ವ್ಯಂ (ಚಜಟಡ) 13 ಕದಪುಂ (ಗಚಜಟಡ) 14 ಣಾರ್ (ಕ) 15 ಯಜಮುನಿಗಳಾ (ಗ) ಯಜಮನಿಳಾ (ಚಜಡ) 16 ಮೇಷ (ಕ) ಮಘ (ಗ)

ಶ್ವೇತತನು[1]ಚ್ಛಾಯಂ[1] ಶ್ವೇ
ತೇತರ ವರ್ಣಂಗಳಪ್ಪ ಕರ್ಣಂಗಳು[2]ಮಾ
ದಾ[2] ತುರಗಮಾಳಿ[3]ಕುಂ[3] ಧಾ
ತ್ರೀತಳವಂ ಶ್ಯಾಮವರ್ಣನಾತ್ಮ[4]ಧಿಪನಂ[4] ೫೬

ಶ್ವೇತಂ ಕೇಸರ[5]ಮಾ[5]ದ ಕ
ಪ್ರೋತಸುಮಾ[6]ಸಿಂಹ ಪ್ರೋತನುಂ[6] ಸಿದ್ಧಾ[7]ಘೋ
ಷೇ[7]ತನುಮಪ್ಪಾ ತು[8]ರ[8]ಗ
ವ್ರಾತಂ ನರಪತಿಗೆ ಘಾತಮಾಹವದೆಡೆಯೊಳ್ ೫೭

ಚೇರನುಮಂ ನೃಪನುಜ್ವಲ
ಚೋರನುಮಂ ಧುರದೊಳೇಱಿ ರಿಪುಕುಲನಾರೀ
[9]ಘೋರಾಕ್ರಂದನವಂ[9] ಸಮ
ರಾರಂಭ[10]ದೊಳಾಗಿಸಲ್ಕೆ ನೆಱೆಗುಂ ಮೆರೆಗುಂ[10] ೫೮

[11]ಪಸರಿಸಿ[11] ರೋ[12]ಮಂ ಖು[12]ರವಂ
[13]ಮುಸುಕಿರೆ ತುರಗಕ್ಕೆ[13] ರೋಮ[14]ಮುತ್ಸಾಹಿ[14]ಕೆಯಿಂ
[15]ದೆಸಗು[15]ಮದನಾ[16]ಳ್ದ ನಾಳ್ಗಂ[16]
ವಸುಮತಿಯುಂ ಧುರದೊಳಿಱಿದು [17]ರಿಪುಸಂತತಿಯಂ[17] ೫೯

ಲಕ್ಷಣಯುಕ್ತಂ ಸರ್ವ[18] ಬ
ಲ[18]ಕ್ಷಮನೆನಿಸಿರ್ದ [19]ಶೋ[19]ಣಸುಗ್ರಾಹವ[20]ದೊಳ್[20]
ಭಕ್ಷಿಸುಗುಂ [21]ರಿಪುವಂ ಪರಿ
ರಕ್ಷಿಸುಗುಂ ಪ[21]ತಿಯನೆಂದನಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೬೦

---

1 ಛವಿಯುಂ (ಗಚಜಟಡ) 2 ಳ್ವಾಷಾ (ಕ) 3 ಗಂ (ಕ) 4 ಳಿಕಳಂ (ಚಜಟಡ) 5 ವಾ (ಕ) 6 ಸಿಂಹನುಂ ಪ್ರೋತನುಂ (ಕ) ಶಿತ್ರನಂ (ಗ) 7 ರ್ಘ ಕಪಿ (ಗಚ) 8 ರಂ (ಗಜಟಡ) 9 ಧಾರನುವೆಂದನುಪನು (ಚಜಟಡ) 10 ದಿ ಎಸಗೆ ನೆರೆಗುವನಭಿನವ ಚಂದ್ರ (ಚಜಟಡ) 11 ಮಸಗಿಸಿ (ಗ) 12 ಮಾಂಕ (ಕ) 13 ಮಿಸುಗುತ್ತಿರೆ ತುರಗ (ಚಜಟಡ) 14 ಮೂರ್ಛಾಟೆ (ಕ) 15 ಎಸಗು (ಚ) ಮುಸೆದು (ಡ) 16 ಮತ್ಸಾಯಿ ಕೆಯಿಂ (ಗ) 17 ನಾಳಿದಾತ ರಾಜ್ಯಕಸ್ತನಹನು (ಚ) 18 ಭರ (ಚಜಟಡ) 19 ತ್ರಾ (ಚ) 20 ದರೊ (ಚಜಟಡ) 21 ಪ (ಗ) ರಿಪುವಂ ಪರೀಕ್ಷಿಸುಗುಂ ಪ (ಡ)

ತುರಗದ ಬೆನ್ನೊಳ್ [1]ಸತ್ತಡೆ[1]
ನರನೆಯ್ದುಗುಮೂರ್ಧ್ವಗತಿಯನುಗ್ರಾಹವದೊಳ್
ಮರಣಂ ತುರಗ[2]ಕ್ಕಾಗಲ್
ನರನೋಸರಿಸಿರ್ದೊಡವನಧೋಗತಿಗಿಳಿಗುಂ[2] ೬೧

ಮುನ್ನುಗ್ರಾಹವದೊಳ್ ಪಲ
[3]ರುಂ[3] ನಿರುತಂ ಮಡಿದ[4]ರೆಂಬ ಹಯಮಂ ಮನುಜರ್
ಕೆನ್ನಮದೇಱಲ್ಕಾಗದು[4]
ತ[5]ನ್ನಯ[5] ಪತಿಗಳಿವ ಮಾಳ್ಪ [6]ಜಿಂಡಂ[6]ಭಂಡಂ ೬೨

[7]ಬಡಬೆ[7]ಯ ಬೆನ್ನೊ[8]ಳ್ ನರನಳಿ
ದಡೆ ತಾ ಬಡವೆಯ್ದು ಸಮರದೊಳುಂ ನಿಜಪತಿಯುಂ
ಕೆಡೆವೊಡಮೆಂತುಂ ಸ್ವರ್ಗಂ
ಬಡೆಗುವೆ ತತ್ಕ್ಷಣದಿನವನಧೋ[8]ಗತಿಗಿಳಿಗುಂ ೬೩

[9]ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಗಳ್ಗಿದು[9]
ಕರ್ಣಾಮೃತಮಪ್ಪ ಶಾಸ್ತ್ರಸಂಪ[10]ನ್ನಂ[10] ವ್ಯಾ
ವರ್ಣಿ[11]ಸೆ ವಿಚಾರಸಹಮಿದು[11]
ವರ್ಣಾಧ್ಯಾಯಂ ದ್ವಿತೀಯ ಚಂದ್ರ[12]ನ ಮತದಿಂ[12] ೬೪

---

1 ಪತ್ತಿರೆ (ಗ) 2 ಕಾಗಲ್ನರಸದಿರ್ದಡೆ ಇಳಿವನಧೋಗತಿಗವನುಂ (ಗ) ಕ್ಕಾಗಲು ನರನುಸುರ್ವಿಡಿದಿರ್ದಡಿಳಿಗಧೋಗತಿಗವನುಂ (ಚಜಟಡ) 3 ಬರು (ಗ) 4 ರೆಂದು ಹಯಮುಂ ಮನುಜರ್ ಮನಿಸಿದೇರಲ್ಪಾರದು (ಗಚಟಡ) 5 ನ್ನ (ಟಶ) 6 ನುಂ ಧನ (ಚಜಟಡ) 7 ಬಡವೆ (ಕ) ಕಡಬೆ (ಗ) ಒಡಬೆ (ಡ) 8 ಳಗಿರ್ದುಂ ಮಡಿದರೆ ತಾಂ ದಡಬೆ ಸಮರದೊಳು ನಿಜಪತಿಯುಂ ಕೆಡಹುವರೆಮೆಂತು ಸ್ವರ್ಗಂ ಬಡೆಗುವೆ ತಲ್ಲಕ್ಷಣದೊಳವನುಂ ಅಧೋ (ಗಚಜಟ) 9 ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳಿದು ತಾಂ (ಚಜಟ) 10 ನ್ನ (ಚಜ) 11 ಸಿ ನಾನಾ ವಿಧಮುಂ (ಗಚಶಟಡ) 12 ಮತಂ (ಕ)

ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ*

[1]ವಾಜಿಗಳ ಪುಂಡ್ರ[1] ಪುಷ್ಪ[2]ವಿ[2]
ರಾಜಿತಮಂ [3]ಗಂಧ ಹೇಷಿತಚ್ಛವಿ[3]ಗಳವಿ
ಭ್ರಾಜಿತ[4]ಮಂ ಪೋಷಕ ಜನ
ಪೂಜಿತಮಂ[4] ವ್ಯಕ್ತಮಾ[5]ಗಲ[5]ಭಿವರ್ಣಿಸುವೆಂ ೧

[6]ಬೆಳ್ಪಿಲ್ಲದ[6] ಬಣ್ಣಂಗಳೊ
ಳೊ[7]ಳ್ಪಳವಟ್ಟಿರೆ[7]ಯುಪಾನದಿಂ ಸ್ರುವೆವರೆಗಂ
ನೀಳ್ಪವಡೆದೆಸೆದು[8] ತೋಱ[3]ಯು
ಬೆಳ್ಪ[8] ಶುಭಂ [9]ಪ್ರೋತಜಾತ[9]ಮೆನೆ ಪೆಸರ್ವಡೆಗುಂ ೨

ಆನನ[10]ಮು[10]ಲ್ಲದೆ ಧವಳ
ಸ್ಥಾನಂ ತಾನಾದೊಡಕ್ಕು[11]ಮುಪ[11]ಕಂಠತೆ[12]ಯುಂ
ಸ್ಥಾನದೊಳಂ ನೆರೆ ವಿರಳ
ಸ್ಥಾನಂ ಪುಟ್ಟಿದೊಡೆ ಲಲಿತಪುಂಡ್ರಂ ನಾಮಂ[12] ೩

[13]ಖರದಂಡಾಂಕುಶ ರಥುಷ ಚಾ
ಮರ[13]ದರ್ಪಣ ಕಲಶ ಶಂಖ ಭೃಂಗಾ[14]ರು[14] ನಿಶಾ
ಕರ [15]ಶಕ್ತಿ ಖಡ್ಗ[15] ಮುಸಲೋ
ತ್ಕರ[16]ಮಂ[16] ವಾಜಿಗಳ ಪುಂಡ್ರಮನುಕರಿಸೆ ಶುಭಂ ೪

---

1 ಕ್ರೋಧಮೋಧ್ರಂ (ಕ) 2 ವ (ಡ) 3 ಗಂಧಮೆನಿಸಿ ತತ್ಸವಿ (ಗಚಜಟಡ) 4 ರಾಜಿತಂ ಪೊಸಕವಿಜನಂ ಪೂಜಿತಮ (ಗ) ಮಂ ಪೊಸಕವಿಪೂಜಿತಮಂ (ಚಜಟದ) 5 ಗಿರ (ಕ) 6 ಬೀಳದಲ್ಲದ (ಗ) 7 ಪು ಕೊನವಿಶಾರಗಂ (ಗು) ಪ್ರತಾನದಿಂ ಸ್ತಾವರೆಗಂ (ಚಜಟಡ) 8 ದತ್ತ್ಯಂತ ಶುಭಂ (ಕ) ತೋಱೆಯು ಬೆಳ್ಪ (ಗ) 9 ಪೋತಕ (ಗ) ಪೋತಭೀತ (ಚಜ) ಪ್ರೋತಭೀತ (ಟಡ) 10 ಮಿ (ಗಟಡ) 11 ಹನು (ಡ)ಚಜಟ 12 ಯೊಳ್ ಸ್ಥಾನದೊಳುಂ ನೆರೆವಿರಳ ಸ್ಥಾನದೊಳುಂ ಪುಟ್ಟೆ ಪರಿಯೆ ಪುಂಡ್ರಾಹ್ವಯಮಂ (ಚಜಟಡ) 13 ಕರದಂಡಂ ತೋರಣ ಭಾಸುರ (ಗಚಟ) ಕರದಂಡಂ ಮುಸೆರಸ ಭಾಸುರ (ಡ) 14 ರಕ (ಗ) ಂಕ (ಜ) 15 ಸಖಿಖಂಡ (ಗಚಜಟ) ಶಿಖಿಖಂಡಂ (ಡ) 16 ಮತ್ತ ಪೃಷಮಂ (ಕ)

* ಗುಮ್ಮಟಾಪುರದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಪಾದವೇ ಗತಿ (ಚ)

ಚಾಪಂ ಶ್ರೀ[1]ವೃ[1]ಕ್ಷಂ[2] ಸ್ರುವೆ
ಯೂಪಂ[2] ಸ್ವಸ್ತಿಕಮುದಗ್ರ ವಜ್ರಮುಮೆಂ[3]ದೀ[3]
ರೂಪ[4]ಕದ[4] ಪುಂಡ್ರ[5]ಲಕ್ಷ್ಮನಿ
ರೂಪಕಮಾ[5]ವಾಜಿ ಪೂಜ್ಯಮಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೫

ನೊಸಲೊಳ್ ಚತುರಸ್ರಂ ಬೆ
ಳ್ಪೆಸದಿರೆ ಶುಭ[6]ಮ[6]ರಳಿಯಲೆಯ ತೆಱದಿಂದಂ ರಂ
ಜಿ[7]ಸೆ[7] ವರಲಲಾಟದೊಳ್ ಬೆ
[8]ಳ್ಪೆಸೆದಿ[8]ರೆ ಸರ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಸೌಭಾಗ್ಯಕರಂ ೬

ಕಟಿ[9]ಶಂಕವರ್ಣ[9] ಮಸ್ತಕ
ನಿಟಿಲಂ [10]ಕಟಿ ತುಟಿಯು ತೋಳು ಚಂದ್ರನ [10]ದ್ಯುತಿಯಿಂ
ಘ[11]ಟಿಯಿ[11]ಸಿದ ಪುಂಡ್ರ[12]ನೊ[12]ಳ್ಪಂ
ಘಟಿಯಿಸು[13]ಗುಂ[13] ಪಡೆದವರಾರ್ ಸಿತ[14]ಪ್ರಾ[14]ವೃತಮಂ ೭

ಆನನ ಶಿರಪ್ರದೇಶದೊ
ಳೀನುಂ ಬೆಳ್ಪಿಲ್ಲದಿರ್ದು[15] ಗಂಗಾತಟಿಸಂ[15]
ಸ್ಥಾನದೊ[16]ಳೆ[16] ಬೆ[17]ಳ್ಪು[17] ಪುಟ್ಟ[18]ದ[18]
[19]ಡೂನಯ್ಸದೆಯಾ[19]ಳಲಾಗದಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೮

ತಿರುಮುರುಕನಾಗಿ ಸೈತಾ
ಗಿರದುಱುಗಂಬೋಗಿ [20]ಬಿದ್ದ ಬಾಗಿ ಲಲಾಟಾಂ[20]
ತರದೊಳೆಡೆವಱಿದು ಪುಂ[21]ಡ್ರಾ
ಗಿರಲಾ[21]ಗಳೆ ಹಾನಿಯಕ್ಕುಮಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೯

---

1 ವ (ಕ) 2 ಶ್ರುವೆಯೂಪಂ (ಕ) ಸವ್ಯಾಪಕ (ಗಚ) 3 ದಾ (ಗಚಜಟಡ) 4 ಕ (ಚಟಡ) 5 ಕಲಕ್ಷ್ಮೀರೂಪಿನ (ಚಜ) ಕಲಕ್ಷ್ಮೀ ವಿರೂಪನವಾ (ಟಡ) 6 ವ (ಗಚಟಡ) 7 ಸು (ಕ) 8 ಳೆಸೆ (ಗ) ಳ್ಪೆಸೆ (ಚಜ) 9 ಟನಂ ಕರ್ಣಂ (ಕ) ಟು ಶಂಕವರ್ಣ (ಚಜ) 10 ತಟಾ ಪುಟದೊಳ್ ಶಶಾಂಕ (ಕ) ಕಟಿ ತಟಿಯುಂತೋಳು ಚಂದ್ರನ (ಗ) 11 ಟ್ಟಿ (ಚ) 12 ದೊ (ಕ) 13 ಗೆ (ಟ) ಗೇಂ (ಡ) 14 ಪಾ (ಜಡ) 15 ರ್ದ ಕಟಿ ಪುಟಾನಕಂ (ಕ) 16 ಳು (ಗಚಜ) 17 ಳ್ಪಂ (ಗ) 18 ರೆ (ಚಜ) 19 ಕುರುವಾನಿಸರದನಾ (ಗ) ವಾನಿಸರದನಾ (ಚಜ) 20 ತದ್ ಲಲಾಟಂ (ಚಜಡ) 21 ಡ್ರವಾಗಿರದೆರದಾ (ಗಚಜಟಡ)

ಸುತ[1]ನಂ[1] ಪಡೆಗುಂ [2]ಪುಷ್ಪ
ಪ್ರತತಿಗಳಾದಂತು ಕೋಶದೊಳ್ ಶ್ವೆತ್ಪುಷ್ಪಂ
ಗತಮಾಗಿ ನಿಂದ ತುರಗಂ
ಪತಿಗೆ ಕರಂ ಪಿರಿದುವೊಂದು ಸೌಭಾಗ್ಯಕರಂ[2] ೧೦

ಸೇನಾ[3]ಧಿ[3]ಪತಿ[4]ತ್ವದಮುಹಿ[4]
ಮಾನಂ ಪತಿಗಕ್ಕುಮುಷ್ಪಸಮಿ[5]ತಿಯು ನಾಭೀ
ಸ್ಥಾನಾಂಕದೊಳ್ಪು[5]ಷ್ಪಂಗಳ
ನೂನಂ ಬೆಳಗುಪಡೆ ಕುಂದಕುಸುಮದ ತೆಱದಿಂ ೧೧

ತುರಗದ ಮೆಯ್ಯೊ[6]ಳ್[6] ಪುಷ್ಪಂ
ಕರಿದಾದಂದಶುಭಮಾ[7]ವ[7] ಬಣ್ಣದೊಳಂ ಪಾಂ
ಡುರಮಾದೊಡೆ ಶುಭಮುದನಾ
[8]ದರಿಪುದು ಪರಿಹರಿಪು[9]ದಸಿತ[9]ಪುಷ್ಪಾದಿಗಳಂ ೧೨

ಗ್ರೀ[10]ವಾಮುನ್ಯಹವಸ್ಥಾ
ನಾ ವಿಲಸಿತ ಪುಷ್ಪಸಮಿತಿ ಸುರಸಮಿತಿಗಳ[10]
[11]ನ್ನೋ[11]ವ[12]ಲ್ಕೆಂದುಂ[12] ನಿಜಪತಿ
ಗಾವಾಜಿಯುನೇಱಲಾಗದುಗ್ರಾಹವ[13]ದೊಳ್[13] ೧೩

ಸ[14]ಪ್ತಾಹವದೊಳೆ ಪುಷ್ಪ
ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಫಲಾಫಲವನೀಗುವಮಂತೀಯದೊಡಂ[14]
ಸಪ್ತಮಮಾಸ[15]ದೊಳೆಂ[15]ತುಂ
ಸಪ್ತಾಬ್ದದೊಳೆಂತುಮಿಾಗುವುಧಿ[16]ಪಗೆ ಫಲಮಂ[16] ೧೪

---

[1] ರಂ (ಚಜಟಡ) [2] ಪುಂತ್ರವನುತ ಪುಷ್ಪದ್ಯುತಿಯು ಫಲವು ಮೊಗದೊಂದುಂ ಕೇಳಿತ ಮೊಂದುಕೋಶದೊಳು , ಪತಿಗತಿ ಸೌಖ್ಯಮನೊಲ್ದು ಭಾಗ್ಯವಂತನೆನಿಕ್ಕುಂ (ಗಚಜಟಡ) [3] ನಿ (ಕ) [4] ವೇದಮುಯಿ (ಗ) ಯುಹಂ ಮುಣಿ (ಚ)ಯುಹಂಮುಹಿ (ಜಟ) [5] ತಿಗೆ ವಾಭೀ ಸಾಧನದೊಳುಂಪು (ಗಚಜಟಡ) [6] ಳು (ಕ) [7] ದ (ಗಚಜಟಡ) [8] ವ (ಗ) [9] ದುಚಿತ (ಚಜಟಡ) [10] ವಂ ನಯುನಂ ಹಸ್ತನೊಳಾವರಿಸಿರೆ ಕರಿಯು ಪುಷ್ಪಸಮಿಧೆ (ಟಡ) [11] ತಾನೋ (ಚಜಟ) ತಾಂ (ಡ) [11] ರೆಂತು (ಚ) ಲ್ಕಿತುಂ (ಚಜಡ) [13] ದೊಳು (ಜಟ) [14] ಪ್ತ ಅಂಗಗಳೊಳುಂ ಮಿಗೆ ಸಪ್ತಪಕ್ಷದೊಳುಂ ನೋಗೆ ಎಂತಾದೊಡೆಯುಂ (ಗ) [15] ಗಳೊಳೆಂ (ಗಚಜಟಡ) [16] ಪತಿಗೆ ಫಲಂ (ಚಜಟಡ)

ನೇತ್ರಂ ವದ[1]ನಂ ಕರ್ಣಂ[1]
ಗಾತ್ರಂ [2]ಘ್ರಾಣಂ ಗುಹಾ[2]ಪುರೀಷಂ [3]ಸ್ವೇ[3]ದಂ
ಮೂತ್ರಮಿ[4]ವಱಿಂದೆ[4] ಗಂಧಂ
ಚಿ[5]ತ್ರವಿಧಂ[5] ಪುಟ್ಟುಗುಂ ಪರೀಕ್ಷಿಸುಗೆ ಬು[6]ಧರ್[6] ೧೫

ಇಕ್ಷುರಸಂ ಪೊಸತುಪ್ಪಂ
ಗೋಕ್ಷೀರಂ ಶಾಲಿ ತಂಡುಲಂ ಮಧುಮಧು[7]ರಂ[7]
ದ್ರಾ[8]ಕ್ಷಾ[8] ಸಮಾ[9]ನ[9] ಗಂಧ[10]ದ[10]
ಲಕ್ಷಣಯುಕ್ತಂಗಳಿನಿತುಮುತ್ತಮ ಗಂಧಂ ೧೬

ಅಂಬು[11]ರುಹದ[11] ಕಣಗಿ[12]ಲೆಯು[12]ಕ
ದಂಬ[13]ದ[13] ಕುವಲಯದ ಜಾ[14]ತಿಯಲರ್ಗಳ ತಣ್ಗಂ
ಪೆಂಬಿನಿ[14]ತಱ ಗಂಧಮನವ
ಲಂಬಿಸಿದೊಡೆ[15]ಹಯ ಜಯಾವಲಂ[15]ಬನಮುಕ್ಕುಂ ೧೭

ಬಾ[16]ಲಂ[16] ಮಲಯರು[17]ಹಂ[17] ಕ
ರ್ಪಾಲಂ ಕೋಷ್ಟಂ ಕಚೋರ[18]ಮೇಲ[18]ಲವಂಗಂ
ಕಾಲಾಗರುಗಂಧಂಗ
[19]ಳ್ಗ[19]ಲಂಪಮಾದಂದು ವಾಹಮುತ್ಸಾಹಕರಂ ೧೮

[20]ಆಸವದಭ್ರದ ಫಣಿಯ ನಿ[20]
ವಾಸದ ನೆಲ್ಲರಳ ಬೆಲ್ಲವತ್ತದರಿಪ್ಪಾ
ಭಾಸದ ಮ[21]ದ್ಯದ[21] ಪಲಸಿನ
ವಾಸ[22]ನೆ ನಿಶ್ವಾಸಮೆನೆ ಹಯಂಗಳ್[22] ಶುಭದಂ ೧೯

---

1 ನಮುಕರ್ಣ (ಗ) ನಮುಕರ್ಣಂ (ಚ) 2 ಗುಹ್ಯಂ ಗುಹ (ಗ) ಗುಹ್ಯಂ ಗುಹಾ (ಚಜಟಡ) 3 ದ್ವಿ (ಗ) 4 ದರಿಂದ (ಚಜಟಡ) 5 ತಮಿದಂ (ಕ) ತ್ರ (ಗ) 6 ಧಂ (ಕ) 7 ರ (ಗ) 8 ಕ್ಷೆ (ಗ) 9 ನಂ (ಗ) 10 ದಿ (ಕ) 11 ಜ (ಗಚಜಟಡ) 12 ಲಕುಸುಮ (ಗಚಜಟಡ) 13 ಕದ (ಗಚ) 14 ಜಿಯರಳ್ಗಳ ದಿವ್ಯಮೆಂಬಿನಿ (ಗಚಜಟಡ) 15 ಪತಿಗೆ ಹಯವಿ (ಗ) 16 ಳಂ (ಜಟಡ) 17 ಹದ (ಚಜಟಡ) 18 ಬೆಲ್ಲಿ (ಗ) ಬೆಲ್ಲ (ಚಜಟಡ) 19 ಳುಮಾ (ಚಜಡ) 20 ಅಸನ ವದನಂ ಫಣಿಯನಿ (ಗಚಜಟಡ) 21 ಧುವಿನ (ಗಚಜಟಡ) 22 ಯಾದಂದುಮಾಳಲಾ ಹಯ (ಗ) ಯದುರುಣಿಯಲಾ ಹಯ (ಚ) ಯದುರುಹಿಯಲಾ ಹಯ (ಚ)

ಅವಗಾಹದೊ[1]ಳಂ[1] ಮೆಯ್ಗ
ಚರ್ಮ[2]ವ[2]ಡೆಯೊ[3]ಳಂ ನೋಡೆ ನಾಂದ್ಯನೆಲದಿಂದಂ [3]ಪೊ
ಣ್ಮುವಗಂಧ[4]ದಂತೆ ತಣ್ಗಂ
ಪು ವಾಜಿಯಂ ಪೊಣ್ಮೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ ಯೋಗ್ಯಂ[4] ೨೦

*ಸೂಕ[5]ರದ[5] ಗಜದ [6]ಕರಭಾ[6]
ನೀಕ[7]ದ ಪೊಂತಿನ[7] ವಿಗಂಧ ಬಂಧುರ ವಿಣ್ಮೂ
ತ್ರಾ[8]ಕರದ[8] ಗಂಧದ[9]ಶ್ವಾ[9]
ನೀ[10]ಕಂ[10] ಭಯ ಹಾನಿ ಶೋಕ [11]ರುಗ್ಮರಣಕರಂ[11] ೨೧

ಬಿಸುನೆತ್ತರ ಮಿಾಂಬೊಲಸಿನ
ಮುಷಕ[12]ದ ಸುಂಡಿಲಿಯ ಕಳಿಯ[12] ಗೋಚರ್ಮದ ಲೋ
ಯಿಸರದ ಮುತ್ತ[13]ಗದ ಗಂಧ
ಬಸೆಯುಂದದ ಗಂಧಮೆಸೆವೊಡಶುಭಂ ತುರಗಂ[13] ೨೨

†ತುರಗಕ್ಕೆ ಸುಸ್ವರಂ ದು
ಸ್ವರಮೆಂಬಿವನಱಿಯೆ ಪೇ[14]ಳ್ವೆ ನಾನಾಜಿಯಿನು
ದ್ಧರಿಕು ಹಯ ಪ್ರಾಣಂ ರೋ
ಮರಾಜಿವಿಡಿದಡರೆ ಸಲ್ಗು ಮುರದಿಂ ಕೊರಳಿಂ[14] ೨೩

---

1 ಳುಂ (ಗಚಜಟಡ) 2 ವಯೆ (ಚಜಟಡ) 3 ಳ್ ತೊಡೆ ನಾಡೆ ವ್ಯೆಯಿಂದಂ (ಗ) ಳ್ ನೋಡೆ ನಾಡೆ ವ್ಯೆಯಿಂದಂ (ಚಟಡ) 4 ಪದ್ಮದಳದಂದವ ತಾ ಪೋಲುವಡೆ ಹಯ ಮದುತ್ತಮಮುಕ್ಕು (ಚಜಡ) 5 ರಂ (ಟ) 6 ಶರಭಾ (ಗ) ಖರಭಾ (ಚಜಟಡ) 7 ವ ಪೋಲ್ವ (ಗಚಜಟಡ) 8 ಗಾರ (ಕ) 9 ಹರಿ (ಗಚಜಟಡ) 10 ಕಲ (ಡ) ಕಕ್ಕಂ (ಚಜಟಡ) 11 ಮರಣಮುದಕ್ಕು (ಗಚಜಟಡ) 12 ದಿ ಕುಂದಲಿಯ ಸುತೆಯ (ಚಜಟಡ) 13 ತ್ತರೆದೊಳೆದ ಬಸೆಯಂ ಬಸೆಯುಂದದ ಗಂಧಮೆಸೆವೊಡಶುಭಂ ತುರಗಂ (ಕ) ಮುತ್ತಗದಯಿವರ ಪರಿಮಳಗಳನ್ನು ಕುದುರೆಯಃನಾಳ್ವರಿಗೆ ಕಷ್ಟಹಾನಿ ತಪ್ಪದು (ಗ) ಮುತ್ತುಗದ ಬಯಸಿ......ಗಂಧದಂತಿರೆ ಉಸುರಲದೇಂ ಕಷ್ಟಹಾನಿ ಹಯವಾಳ್ವಂಗಂ (ಜ) 14 ಳ್ವ ನಾವರಿದಿತ ಮದ ಕೊರಳು ರೋಮ ವಾಜಿಗಳು ತುರಗಮಾಗಿರಲು ಶುಭದಮಭಿನವಚಂದ್ರ (ಗ) ಳ್ವೆ ನಾನರಿವಿನಿತಂ ಉರ ಕೊರಳು ರೋಮ ವಾಜಿಗಳುರುತರಮಾಗಿರಲು ಶುಭದಭಿನವಚಂದ್ರ (ಚಜಟಡ)

* ಇನ್ನು ವರ್ಜಿತ ಗಂಧ (ಚಜಡ) † ಹೇಷಿತ ಭೇದಂಗಳು (ಡ)

ಅದ[1]ಱು[1]ಣ್ಮಿದ ನಯದಿಂದಂ
ಹೃದಯಂ [2]ವಕ್ಷಂ ಕೊರಲ್ ಶಿರಂ[2] ನಿರ್ಭರದಿಂ
ಬಿಡಿದಿರ್ದಡೆ [3]ಸ[3]ರ ಪೊಱ[4]ಮು[4]ಡೆ
ಕುದುರೆಗೆ ಹೇಷಿತ[5]ಮುಮಾಯ್ತು ಮುನಿಭಾಷಿತದಿಂ[5] ೨೪

ಘನಮಪ್ಪುದು ಗಂಭೀರ
ಸ್ವನಮಪ್ಪುದು [6]ನೇರಿತ[6]ಪ್ಪುದುತ್ಸಾ[7]ಹೋನ್ಮೀ
ಲನಮ[7]ಪ್ಪುದು ಹೇಷಿತಮದು
ಧನಕನಕ ಸಮೃದ್ಧಿಮಾಡ[8]ಲಾರ್ಕುಂ ಜಯಮಂ[8] ೨೫

ಮದಗಜದ ಮುಗಿಲ ಶಾರ್ದೂ
ಲದ ಕೊಂಚೆ[9]ಯ ರಥದ ಪಱಿಱಿಯ[9]ಶಂಖದ ಪುಣ್ಯಾ
ಹ[10]ದ[10] ವೃಷಭ [11]ವಿಭ[11]ವಿರೋಧಿಯ
ವಿದಿತ ಸ್ವರ ಸದೃಶ[12]ನಾದಮಾದುದು[12] ಶುಭದಂ ೨೬

*ತನುಗತ ಶಿರ[13]ಸೋದ್ಗ ತ[13]ತ
ಜ್ಜನಿತ ತನುಚ್ಛಿನ್ನಭಿನ್ನ ಘೋರ [14]ಕಠೋರ[14]
ಸ್ವನಮಿವು ಕರ್ಣಕಠೋರ
ಸ್ವನಮಿವು ಕರಮಶುಭಮೆಂದನಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೨೭

ಸೂಕರದ ಖರದ [15]ಕಳ[15]ಭಾ
ನೀಕದ ಬಳ್ಳುವಿನ ನರಿಯ ಬೆಕ್ಕಿನ ಕಾ[16]ಕೋ
ಲೂಕಂಗಳ ಶುನಕಸ್ವರ[16]
ದಾಕಾರದ ಸರದ ವಾಜಿ [17]ಕರಮಶುಭಕರಂ[17] ೨೮

---

1 ಟು (ಗಚಜ) 2 ಕೊರಲಿಂದವಯ ಶಿರ (ಗ) ಕೊರಲಿಂದೆ ವಕ್ಷ ಶಿರ (ಟಡ) ಕೊರಲ್ವಿಂದೆ ವೆರಸಿ (ಚಜ) 3 ಸ್ವ (ಗಚಜಟಡ) 4 ಮಟ್ಟ (ಚಜಟಡ) 5 ಮಬಾ ಫಲವೆಂದರಿ ನೀಂ (ಚಜ) ಮದಾಯಿತು ಭಾಷಿತದಿಂದಂ (ಟಡ) 6 ನೆಲೆದ (ಜ) 7 ಹಂ ನಿರ್ಮಲವ (ಗ) ಹಂ ನಿರ್ಮಳನಂ (ಚಜಟಡ) 8 ಲಕ್ಷ್ಮಂ ಶುಭದಂ (ಗ) ಲಕ್ಷ್ಮಂ ಶ ಭದಂ (ಚಜಟಡ) 9 ಯಂ ವರ ಪಱಿಯ (ಕ) ಯರಥದ ಮಾಯುದ (ಗಚಜಟಡ) 10 ವ (ಟಡ) 11 ಕರಂ (ಗಟಡ) ದ ಕರಿ (ಚ) ಕರಿ (ಚ) 12 ಮಾದ ತುರಗಂ (ಗಚಜಟಡ) 13 ಉದ್ಧತ (ಗ) ದುದ್ಧತ (ಚಜಟಡ) 14 ತ ಮಾದ (ಗಜಡ) ಕ ಮಾದ (ಟ) 15 ಶರ (ಗಚಜಟಡ) 16 ಳೋಳಾಕಾಕಿನ ಶುನಸ್ವನ (ಚಜಟ) ಳೋಳಾಕಾಕಿನ ಶುನಕನಿ (ಡ) 17 ಕರಕರಮಶುಭಂ (ಜಟ)

* ಇನ್ನು ಅಲ್ಲದ ಧ್ವನಿಗಳು (ಗಜಟಡ)

[1]ಪ[1]ಸಿದಿದ್ರ್ದುದು [2]ನೀರಡಸಿದು
ದು ಸುಖಾತುರ[2]ನೇಱುವಡೆದುದ ಧ್ವಾನದೊ[3]ಳಂ[3]
ಬಸವುಳಿದು[4]ದು ಖಾಳಂ ಕ್ಷೀ
ಣಿಸಿದುದು ವೃದ್ಧ್ಯಂಶಮಾನ ಲಕ್ಷಣರಹಿತಂ[4] ೨೯

ಶ್ರೇಷ್ಠಂ [5]ಮಧ್ಯಮನಂತೆ[5] ಕ
ನಿಷ್ಠಂ [6]ಸತ್ವಂಗಳಕ್ಕುಮಲ್ಲಿಯೆ ಮೇಣಾ
ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಮಧ್ಯಮ ಮೂಱು ಕ
ನಿಷ್ಠಂ ಮೂಱಿಂದು ಷೋಡಶಂ ಸತ್ವಗುಣಂ[6] ೩೦

*ಭೀತಮನಂ ಚಪಲಂ ಕಾ
ಮಾತುರನತ್ಯಶನಕಾಂಕ್ಷಿತಂ ಖ[7]ರ[7]ಸತ್ವಂ
ಭೀತಂ ಕ್ಷುಧಾರ್ತಿತಂ [8]ತೃ[8]
ಷ್ಣಾತುರನತಿದೈ[9]ನ್ಯರೂಪಿ[9]ಪಶುಸತ್ವಹಯಂ ೩೧

ಭೀರು [10]ಚ[10]ಲ ಪ್ರಕೃತಿ ಜಲಾ
ಹಾರಂ ಪ್ರಿಯವಾದಿ ಮ[11]ತ್ಸ್ಯ[11] ಸತ್ವಂ ನಿದ್ರಾ
ಪೂರಿತ ನಯನಾಲಸ್ಯಂ
ಪೂ[12]ರ[12]ಧ್ಯಾನ[13]ಷ್ಟ[13]ನಾಗೆ ಭೈರವಸತ್ವಂ ೩೨

---

1 ಅ (ಗ) 2 ದು ನೆಗಡಿಸಿದುದಮಸುಖಾತರ (ಚಜಟಡ) 3 ಳೀಂ (ಜಟಡ) 4 ದ ಬಲಹೀನನಮೆಸೆವಾ ವೃದ್ಧನನುಮೇರಿ ರಣದೊಳಿವಂ (ಗಚಜಟಡ) 5 ತಡಬಡೆವಂ (ಗಚಟ) ತಡೆಬಡಿಸಂ (ಜಡ) 6 ನಿಸ್ಸತ್ವವಹನೆಮದರಿಂ ರಣದೊಲ್ ಶ್ರೇಷ್ಠಮನೆ ಹಯಮುಷ್ಟ ಮೂರಬ್ದವಾದಿ ಪದಿನಾರ್ವರೆಗುಂ (ಗಚಜಟಡ) 7 ಗ (ಕ) 8 ಕೃ (ಪ) 9 ನರೂಪ (ಕ) ನ್ಯರೂಪ (ಟ) 10 ಝ (ಗ) ಜ (ಚಟಡ) 11 ವ.ತ್ಸ್ಯ ಮತ್ಸ್ಯ (ಕ) 12 ರೀ (ಕ) ರಾ (ಚಜಟಡ) 13 ಸ್ವ (ಚ)

* ಇಲ್ಲಿ ಸತ್ವಗುಣಂಗಳು (ಚಜಟಡ)

†ಗತಿಲಕ್ಷಣಮೆಂಬುದು ಕರ
ಮತಿಶಯಮಮದಱೞೊ[1]ಳ್[1] ಶುಭಾಶುಭಂಗ[1]ಳ್[1] ನಾನಾ
ಗತಿ[2]ಯಿಂ[2]ದಮ[3]ಕ್ಕ[3]ಮ[4]ದ[4]ಱಾ
ಕೃತಿಯುನ್ನತಿವ್ಯಕ್ತಮಾಗೆಯಭಿವರ್ಣಿಸುವೆಂ ೩೩

ಬಿರ[5]ಸ[5]ದ ಖುರುಮೊಂ[6]ದಱೞೊಳೋ
ಸರಿ[6]ಸದ ಕಾ[7]ಲ್ಕಳಿ[7]ದ ಬೆನ್ನಡಂಗಿದ ಜಘ[8]ನಾಂ[8]
ತರದೊಳುಡುಗಿ[9]ರ್ದ[9] ಬಾಲದ
ಕೊರಳುನ್ನತ [10]ವಕ್ಷಮೆ[10]ಸೆವ [11]ಲಯಗತಿ[11] ಶುಭದಂ ೩೪

ಆನೆ [12]ಕರಭಂ ನವಿಲ್ಪುಲಿ[12]
ಧೇನು ವೃಷಂ ಹಂಸೆ ಚಕ್ರವಾಕಂ ಸಿಂಹಂ
ವಾನರ[13]ಮೆಂ[13]ಬಿನಿತಱ [14]ಗ[14]
ತ್ಯಾ[15]ನೂನ[15] ತುರಗದ ಗತಿಯೊಳಂ[16]ತತಿ[16] ಶುಭದಂ ೩೫

[17]ಕ[17]ತ್ತುವೊಡಂ ಮುಖಮುಂ [18]ಕ[18]ರ
ಮೆತ್ತುವೊಡಂ ಬಲಿದು ನ[19]ಲಿ[19]ದು ಬಿಡದೆಡಹುತ್ತಂ
[20]ಕುತ್ತಡಮಿಡುವೊಡಮಾಗತಿ[20]
ವಿತ್ತಹರಂ ಭ್ರಷ್ಟ[21]ಮಂಗನತಿ ಕರಕಷ್ಟಂ[21] ೩೬

ಪದಿನಾಱು ಮಾತ್ರೆಯೆಯ್ದುವ
ಪದದೊಳ್ ಪರಿದುಂ [22]ಧನುಶ್ಶತಾವಧಿಯಂ[22] ಮ
ತ್ತದನಂ[23]ತೆ[23] ಮುಗುಳ್ದು ಮತಿ[24]ವೇ
ಗದಿನು[24]ತ್ತಮ ಜವದ ತುರಗಮಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೩೭

---

1 ಳು (ಚಜಟಡ) 2 ಯಾಂ (ಜಚಡ) 3 ದಕ್ಕು (ಚಜಟಡ) 4 ವ (ಚಜಡ) 5 ಸಿ (ಗಚಜಟಡ) 6 ದೊಂದರೊಳೊರ (ಚಜಟಡ) 7 ಲ್ಗಳೆ (ಕ) 8 ನಂ (ಕ) 9 ದ (ಕ) 10 ಮೆ (ಗಚಡ) 11 ತುರಗಂ (ಗ) 12 ಪುಲಿಶರಭಂ (ಗ) ನವಿಲ್ ಹರಿ ಶರಭಾ (ಚಜ) ನವಿಲ್ ಪುಲಿ ಶರಭಂ (ಟಡ) 13 ನೆಂ (ಚಜ) ವೆಂ (ಟ) 14 ರ (ಕ) 15 ನೇಕಂ (ಚಜಟಡ) 16 ತದು (ಚಜಟಡ) 17 ಕು (ಗ) ಕಿ (ಚಜ) 18 ಶಿ (ಗಚಜಟಡ) 19 ಡೆ (ಚಜಟಡ) 20 ಗುಪ್ತದಲಿಡಪೆಗೆ (ಗ) ಗುಪ್ತದಲಿಡುವಡೆ ಮೂಗತಿ (ಚಜಟಡ) 21 ಮಂಶಗನತಿ ಕರಕಷ್ಟಂ (ಕ) ಧರ್ಮಮತಿ ಕಷ್ಟತರಂ (ಚಜಟಡ) 22 ಡನುಶ್ಶರಾವನಿಯಂ (ಚಜಟಡ) 23 ತು (ಚಜಟಡ) 24 ಮೆನತಿಯು (ಕ)

† ಇನ್ನು ಗತಿಯಂ ಹೇಳಿಹೆನು (ಚಜಡ)

ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರೆಗೆ
ಬಪ್ಪುದು ಮಧ್ಯ[1]ಮದ[1]ಜವ ತ[2]ದಷ್ಟಾ[2]ಧಿಕದಿಂ
ಬಪ್ಪುದು ಕನಿಷ್ಠ [3]ಜವ[3]ಮೆಂ
[4]ಬಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರವರ ನುಡಿ ತಪ್ಪುಗುವೇ[4] ೩೮

ಕರದಿಂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ [5]ಬಲ
ಪರಿಕುಂ[5] ಮೊಳಕಾಲ[6]ಮ[6]ಲ್ಲದಂದು ಸ[7]ಮಾ[7]ನಾ
ಕ್ಷರವೊಂ[8]ದುಮನಣೆಯಿಂದು[8]
ಚ್ಚರಿಸಿದೊಡಂ ಮಾತ್ರೆಯೆಂಬ ಪೆಸರಂ ಪಡೆಗುಂ ೩೯

ಸತ್ವಯು[9]ತಂ[9] ಸ್ನಿಗ್ಧಾಂಗರು
ಹತ್ವಂ[10]ಗ ದಿಶಾದಿ[10] ಬುದ್ಧಿವಂ[11]ತಂ ಶಬ್ದಾಂ[11]
[12]ಕತ್ವರಿತನ ನಿಗ್ರಹನತಿ
ಸತ್ವ ನರತ್ರಾಸಿತಂ[12] ಹಯಂ ಭದ್ರಾ[13]ಖ್ಯಂ[13] ೪೦

ರೋಮಾಜಿನ ಕು[14]ಷ್ಠಿಕೆಗಳ್[14]
ಕೋಮಲಮತಿ ರಭಸ[15]ದಶನವಿಲಸಿತ ವಾಸ
ಸ್ತೋಮವವದಂತ್ಯ[16] ನಿರೀಕ್ಷಣ[15]
[16]ತಾಮರಸಂ ವಿಷದ[16]ಮಾನನಯುನೋ[17]ತ್ಸಾಹಂ[17] ೪೧

ಪ್ರಾಜನ [18]ಶಬ್ದಾಕಾಶನ[18]
ಯೋಜನೆಯೊಳ್ ಸೂಕ್ಷ್ಮ[19]ವೇದಿ ಭೀತಂ ತೀವ್ರಂ[19]
ತೇಜ[20]ಸ್ವಿ[20] ಹರಿಣಜಂಘಾ
ರಾ[21]ಜಿತನೆನಿಸುವ[21] ತುರಂಗ[22]ಮಂ[22] ತೀಕ್ಷ್ಣಹಯಂ ೪೨

---

1 ವಂ (ಕ) 2 ದಿಷ್ಟ್ವ (ಕ) ದಸ್ತಾ (ಗಜಟಡ) 3 ಬನ (ಗಜ) 4 ದಾ ಪೂರ್ವಚಾರ್ಯರವರ ನುಡಿ ತಪ್ಪುವುದೆ (ಗಚಜಟಡ) 5 ಬಂದರಿಕುಂ (ಕ) 6 ದ (ಗಚ) 7 ವೋ (ಚ) 8 ದಂ ಮನದಿರೆ ಮನು (ಕ) ನೊಂದು ಮನ್ನಣೆಯಿಂ (ಚ) 9 ಕ್ತಂ (ಚ) 10 ನಾಸಾದಿ (ಚ) 11 ತರಸಭ್ಯಂ (ಗಚಜಟಡ) 12 ......ಗ್ರೀವಂ ಸತ್ವ ತತ್ರಾಹಿತಂ (ಚ) ಕತ್ವರಿ ತನುದ್ದಗ್ರೀವಂ ಸತ್ವ ತತ್ರಾಧಿಕಂ (ಗಜಟಡ) 13 ಕ್ಷಂ (ಕ) 14 ಟಿಕೆಗಳು (ಚ) ಟಿಕೆಗಳುಂ (ಗಜಟಡ) 15 ರಸವಿಲಾಸೋದ್ದಾಮಂ ದಂಡ (ಕ) ದಶನವಿಲಾಸಿತವಾಸೋ ಸ್ತೋಮುದಂತ್ಯ (ಡ) 16 ರಾಮುಸುಸಂ ವಿಷಮ (ಕ) 17 ತ್ಥಾನಂ (ಕ) 18 ಸಜ್ಜನಕರನತಿ (ಗಚಜಟಡ) 19 ರೋಮಮನಭಿವರ್ಣಿಸಿ ತಾಂ (ಗಚಜಟಡ) 20 ಸ್ವ (ಚ) 21 ತ (ಗ) 22 ಮುಂ (ಕ)

ವೃಗಜಂ[1]ಘ ವೃಗ[1]ವಿಲೋಚನ
ವೃಗ [2]ಸೌಷ್ಠವ[2] ವೃಗಸಮಾನ ಲಂಘನದಿಂ[3]ದ
ದ್ರಿಗಳನಡರ್ವನಿತು[3] ಜಂಘೆಯ
ಮಿಗೆ ತೀಕ್ಷ್ಣಂ ವಿಷಮರಸಮೆನಿ[4]ನಿಪ್ಪುದು[4] ತುರಗಂ ೪೩

ಸ್ಥೂಲಾಜಿನ [5]ಕುಷ್ಠಿಗೆ[5] ರೋ
ಮಾಳಿಗ[6]ಳಿಂ[6] ಸ್ಥೂಲದೇಹ[7]ನುತ್ರಾಸಿ ಜಡಂ
ವ್ಯಾಳಗಮನಂ ವಿನಿಗ್ರಹ[7]
[8]ವಾಳನನೆ[8]ನೆ ವಾಜಿ ಮಂದನಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೪೪

ಲಕ್ಷಣ[9]ವೆ[9]ನಿ[10]ತ[10]ನಿತಜಿತೂಳುಪ
ಲಕ್ಷಿಸಿ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರದಿಂದಂ [11]ಛಾಯಾ[11]
ಲಕ್ಷಣಮನಱಿದು ನೋಡಿಯು
[12]ಪೇ[12]ಕ್ಷಿಸುವುದು ಪಂಚವಿಧದಿನಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೪೫

[13]ತೋಯವಿಷ ಸೌಂದರಾ[13]ಗ್ನಿ
[14]ಚ್ಛಾಯಾ[14]ತ್ರಿತಯಂಗಳುತ್ತಮಂ ಪವನ[15]ನಭ[15]
ಚ್ಛಾಯೆಗ[16]ಳೆರಡುಂ[16] ವಾಜಿಗ
[17]ನಾ[17]ಯುಃಶ್ಯಕರಂ [18]ಕರಂ ಮ[13]ಹಾದೋಷಕರಂ ೪೬

ನಾನಾ[19]ವರ್ಣದೊಳವಿಚಲಿ
ತಾ[19]ನೂನಸ್ನಿಗ್ಧ ಬಹುಲರು[20]ಚಿ[20] ಭಾವಿಪೊಡೇಂ
ತಾನಧಿಕಮಾ[21]ಗಿ ದೇಹ[21]
ಸ್ಥಾನಕದೊಳ್ ನೆಗಳೆ ಧಾರಿಣಿಚ್ಛಾ[22]ಯ[22] ಹಯಂ ೪೭

---

1 ಘೆ (ಗಚಜಡ) ಘ ವೃಗ (ಟ) 2 ಕೋಷ್ಠರ (ಗಚಜಟಡ) 3 ಶೈಲಗಳಡರ್ವನಿದು (ಚಜ) 4 ಪ್ಪಾ (ಗಚಜಟಡ) 5 ರುಷ್ಠಿಗೆ (ಗ) ರುಟಿಕೆ (ಚಜ) ರುಚಿಕೆಯು (ಟ) ರುಟಿಕೆಯು (ಡ) .6 ಳಂ (ಜ) ಳುಂ (ಟಡ) 7 ವೃತ್ರಾಸಿತ ಬಂದಾನೆಗಳ ಗಮನವಿಗ್ರಹರೂಪ (ಗಚಜಟಡ) 8 ಪಾಳನನನೆ (ಗಟಡ) 9 ಮೆ (ಗಚಜಟಡ) 10 ತೆ (ಕ) 11 ಆಸಯು (ಚ) 12 ಪರೀ (ಚ) 13 ಹೇಯಂ ವಸುಂಧ (ಚ) ತೋಯದಿ ವಸುಂ (ಗಜಟಡ) 14 ಹೊಚ್ಛಾಯಂ (ಚ) 15 ನಾವ (ಕ) 16 ಳೆಂದುಂ (ಕ) 17 ಳ್ಗಾ (ಗ) ಳಾ (ಟ) 18 ಮ (ಗಚಟಡ) 19 ಣಾರ್ಧ್ಯಾಯದಿನಚಲಿತ (ಗಚಜಟಡ) 20 ಚಿಯು (ಚ) 21 ನಿಶರಿರ (ಚ) ಗಿ ಶರಿರದ (ಟಡ) 22 ಯೆ (ಗಜ)

ತಿಳಿಗೊಳದ ಬಿಳಿಯ ತಾವರೆ
[1]ಯಲರ್ಗ[1]ಳ ಗೊಂದಲಿಪ ಕಾರ್ವುಗಿಲ್ಗಳ ರುಚಿಯಂ
ತಳೆದು ಥಳಥಳಿಸಿ ತೊಳ ತೊಳ
ತೊಳಗುತ್ತಿರ್ದರ್ಂದು[2]ವಾರಿಣಿಚ್ಛಾಯೆ[2]ಹಯಂ ೪೮

ಪವಳದ ಕಾಂಚನದುದಯಿಪ
ರವಿಬಿಂಬದ ಪದ್ಮರಾಗದರನೇಱಲ[3]ಬ
ಣ್ಣಮ[3]ನಿಱಿಸಿ ದೀಪ್ತ ಮಂ[4]ದ
ಚ್ಛವಿ [4]ಮಿಱುಮಿಱು ಮಿ[5]ಱುಗೆ ಪಾವಕಚ್ಛಾಯೆ ಹಯಂ[5] ೪೯

ರೋ[6]ಮಮೊಡೆ[6]ಗುಂ ಕರಂ ಕಡು
ರೋ[7]ಮಂಗಳ್[7] ಕುಂತಳಚ್ಛವಿ ಪ್ರಕಟನದಿಂ
ತಾಮಸ [8]ಹರಿಸಮನೊದಗುಗು[8]
ಮಾ[9]ಮಾ[9]ರುತ ರು[10]ಚಿ ಹ[10]ಯಂಗಳೊ[11]ಳ್ ಕರಮ[11]ಶುಭಂ ೫೦

ಅವ್ಯಕ್ತ ಚಪ[12]ಲ[12] ತನು[13]ರುಕ್
ಸ[13]ವ್ಯಾ[14]ಪಕದಿಂ[14] ಶರೀರದೊಳ್ ವಿಚ್ಛವಿಗಳ್
ಸುವ್ಯಕ್ತ[15]ಮಾ[15]ಗಿ ತೋಱುವೊ
ಡಾ ವ್ಯೋಮಚ್ಛಾಯೆ ಹಯ ಕನಿಷ್ಟಮನಿಷ್ಟಂ ೫೧

ತುರಗದ ನಿವಹಕೆ ನೊಸಲೊಳ್
ನಿರುತಮಲಂಕರಿಸಿ ಮೂಱುಸುಳಿ ನೀಳದೊಳಾ
ಗಿರೆ [16]ನಿ[16]ಶ್ರೇಣಿಕಮೆಂಬುದು
ಕರ[17]ಮೆ ಶುಭಂ[17] ವಾಜಿಪೂಜ್ಯನಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೫೨

---

1 ಯೆಲೆಗ (ಚಜಟಡ) 2 ಧಾರಿಣಿಚ್ಛಾಯ (ಕಗ) 3 ಪಣ್ಣುವ (ಚಜ) ಪಣ್ಣುಮ (ಟಡ) 4 ತತ್ಸವಿ (ಚಜಟಡ) 5 ರ್ರನೆ ಮಿರುಗೆ ಪಾವನಕಚ್ಛಾಯಂ (ಚಜಟಡ) 6 ಮಂ ಮೂಡು (ಚ) ಮಂ ಮೊಡೆ (ಜಟಡ) 7 ಮಗಳ (ಕಗ) 8 ಹರುಷಮನೊದಗುಗು (ಚಜಟಡ) 9 ಮೆ (ಚಜಟಡ) 10 ಚಿಯುಹಯಂ (ಚಜಡ) 11 ಳ (ಚಜಟಡ) 12 ನ (ಕ) 13 ರೂಕ್ಷ (ಕಗ) 14 ಪೇಳಿತದ್ವ(ಜಟಡ) 15 ವಾ (ಚಜಡ) 16 ವಿ (ಟ) 17 ಮೆ ಸುಖಂ (ಕ) ಮುಂಶುಭಂ (ಚಜಟ) ಮೆ ಶುಭ (ಡ)

[1]ಸ್ಥಾ[1]ನಂ ಭಾವಿಸೆ [2]ಸುಪ್ತ[2]
ಸ್ಥಾನಂ ವ್ಯಕ್ತಾವಸಾನಮೆಂಬೀ ನಾಲ್ಕುಂ
ಸ್ಥಾನದೊಳುಪಲಕ್ಷಿಸುಗುಮ
ನೂನ ಶುಭಾಶುಭ [3]ಫಲಪ್ರ[3]ದಚ್ಛಾಯೆಗಳುಂ ೫೩

ಖರಕಿರಣಾಳಿಗ[4]ಳಂ[4] ಜಲ
[5]ಧರ[5]ಪಟಲಂ ಮುಚ್ಚುವಂತೆ ಲಕ್ಷಣನಿ[6]ಚಯು[6]
ಸ್ಫುರಣಿಗ[7]ಳಂ[7] ಪ್ರಚ್ಛಾದಿಸಿ
ತುರಗಚ್ಛಾಯೆಗ[8]ಳು[8] ಬೆಳಗುಗುಂ ನಿಜಗುಣಮಂ ೫೪

ಇದು ಪುಂಡ್ರ ಪುಷ್ಪ ಗಂ[9]ಧಾ
ದ್ಯುದಾತ್ತ[9] ಹೇಷಿತ ಗತಿಪ್ರಭಾವ[10]ಣ ನಾ[10]ಮಂ
ವಿದಿತಂ ಬುಧಸಮಿತಿಗೆ ಮೂ
ಳ್ಪುದು ಮುದದಿಂ ಚಂದ್ರಮು[11]ತ ತೃತೀಯೋಧ್ಯಾಯಂ[11] ೫೫

---

1 ಸ್ಥಾ (ಕ) 2 ಶುಪ್ತ (ಚಜಟಡ) 3 ಪ್ರ (ಚಜಟಡ) 4 ಳಿಂ (ಕಗಟಡ) ಳುಂ (ಜ)
5 ದನ (ಕಗ) 6 ಚ್ಚಂ (ಚಜಟಡ) 7 ಳಿಂ (ಚಜಟಡ) 8 ಳಂ (ಟ) 9 ಧದ್ಯುತಿ (ಚಜಟಡ)
10 ಣ (ಕ) 11 ನ ಕೃತಿ ತೃತಿಯಾಧ್ಯಾಯಂ (ಜಟಡ)

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ§

*ಧ್ರುವಮನ್ಯಾ ಶುಭ[1]ಮೆಂ[1]ದ
ಪ್ಪ[2]ವು[2] ಸುಳಿಗ[3]ಳ್ ನೂ[3]ಱು ಭೇದದಿಂದಂ ತುರಗ
ಕ್ಕವಯವದಿಂ[4]ದಂದೊಳವ
ಪ್ಪವು[4]ಮಷ್ಟವಿ[5]ಧಂ ಸ್ಥಾನಕಮವ[5]ಕ್ಕೆ ನೂಱಱಿಕ್ಕುಂ ೧

ಪತ್ರಾವರ್ತಂ ಧ್ರುವಮೆ
[6]ಳ್ಪ[6]ತ್ರಾಜಾವರ್ತ[7]ಮಶುಭಮಾ[7]ವರ್ತಂ ಮೂ
ವತ್ತೇ[8]ಳು ಶುಭಂ ನೂ[8]ಱು
ಪ್ಪತ್ತಾಜ[9]ಜ ರೋಮಜಭ್ರಜಂಗಳ್[9]ನಿಕ್ಕುಂ ೨

---

[1] ಮಂ (ಚ) [2] ವ (ಚಜಟಡ) [3] ಳು ಮೂ (ಚಜಡ) [4] ದೊಳವವು (ಚಜ) [5] ಧ ಸ್ಥಾನವುವಿುವ (ಚಜಟಡ) [6] ಙ್ಪ (ಚಜಟಡ) [7] ಶುಭಂತದಾ (ಚಜ) [8] ಳುಂ ಶುಭಮುಂ ನೂ (ಡ) [9] ರವರೊಳು ರೋಮಭ್ರಜಮೆ (ಚಜ) ರವರರೋಮಭ್ರಜಂಗಳೆ (ಡ)

§ (ಚಜಟಡ) ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಎರಡು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪದ್ಯಗಳು—

ನಿಂದಿರಿಸಲ್ಕೆ ಆ ತುರಗನೋರ್ಬ[1]ರಿಗರ್ಕನ[1] ತೋರಿ ಬಾಲಮಂ
[2]ಸಂಧಿಸಿ ಬೀಸಿ ತ[2]ನ್ನ ಬಲದಂಗಮನೀಕ್ಷಿಸಿ ಲದ್ದಿಯಿಕ್ಕೆ ಭೋ
ರೆಂದುಲಿದಾ[3]ಸ್ಯದಿಂ[3] ಬಲಮುಮ[4]ಟ್ಟಿ[4] ಉರಾಗ್ರದಿ ಕೆತ್ತೆ ಧಾತ್ರಿಯಂ
ಸಂದೆಗವಿಲ್ಲ ಲಾಭಗೊಡುಗಾ ಹಯಮುಂ ರಿಪುಗಂಧವಾರಣಂ

ಗ್ರಾಹಕ ಬಂದು ನೋಡೆ [5]ಎಡ[5]ದಂಗ[6]ಮ[6]ನೀಕ್ಷಿಸಿ ಕಂಪಿತಾಂಗದಿಂ
ದೇಹಮನ್ನೈದೆ [7]ಕುಂಟ[7]ಣಿಸಿ ಕಾಲು ಗಹಂಗಳಿಸುತ ಕಚ್ಚುತಂ
[8][ಮೋ]ಹ[8] ದು[9]ಮಾನದಿಂ ತಲೆಯ ಕು[9]ತ್ತುತ್ತ ಲುಂ ದನಿಹೀನಮಾಗೆ ಸಂ
ದೇಹಮೆ ಆ ಹ[10]ಯಂ[10] ಕೊಳುಗೆ ಕೇಡ ತದೀಯಮನಂಟುಮಾಡುಗುಂ

[1] ವಿಗರ್ತನ (ಚ) [2] ತ (ಚ) [3] ದುರ್ಗರಂ (ಚಟ) [4] ಟ್ಟಿ (ಚಟ) [5] ಯೂತ (ಕಚ) [6] ವ (ಚಜಡ) [7] ಕಂತ (ಜಡ) [8] ಮೋ (ಚಜಟಡ) [9] ಮ......ಕು (ಚಟ) [10] ಯಮಂ (ಚಜಟಡ)

* ಸುಳಿಯ ಭೇದ (ಚಜ) ಸುಳಿ ಭೇದಗಳು (ಡ)

ಉರದೊ[1]ಳ್[1] ಶಿರದೊ[1]ಳ್[1] ರಂಧ್ರೋ
ಪರಂಧ್ರದೊ[2]ಳ್ ಸುಳಿಗಳಕ್ಕುವೆರಡೆರಡೊಂದೊಂ
ದೆರಡೆಡೆಯೊಳುಮಂತಕ್ಕುಂ[2]
ತುರಗದ ನೊಸಲೊ[3]ಳ್ ಪ್ರಪಾನ ಸಂಸ್ಥಾನಕದೊಳ್[3] ೩

ಧನ[4]ಮಂ[4] ನಾನಾವಿಧ ಭೋ
ಜನಮಂ ನಿಜಪತಿಗೆ ಮಾಡುಗುಂ ಸೃಕ್ವಣಿಯೊಳ್
ಜನಿಯಿಸಿದಾವ[5]ರ್ತದ ತುರ
ಗ[5]ನಿಕಾಯಂ ಪತಿಹಿತಂಗಳಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೪

ನೊಸಲೊ[6]ಳ್[6] ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ [7]ರಂ
ಜಿಸುವಾವರ್ತದ್ವಯಂಗಳು[7]ಳ್ಳಡೆ ತುರುಗಂ
ವಿಸಸನದೊಳಹಿತರಂ ಮು
ರ್ದಿಸುಗುಂ [8]ನಿಜಪ[8]ತಿಗೆ ಜಯಮುನನುಬಂಧಿಸುಗುಂ ೫

ನೊಸಲೊ[9]ಳ್[9] ನಾಲ್ಕಾವರ್ತಂ
ಪಸರಿಸಿ ಚತುರಸ್ರಮಾಗಿ ನಾಲ್ಕೆಡೆಯೊ[9]ಳ್[9] ರಂ
ಜಿಸಿ ಸ[10]ಮನಾಗಿ[10]ರೆ ಲೋಕ
ಪ್ರಸಿದ್ಧನಂ [11]ಸುಜನಸುತನನಧಿಪತಿ ಪಡೆಗುಂ[11] ೬

ಸಂತೋಷಕರಂಗ[12]ಳ್ ಕೇ[12]
ಶಾಂತದ ಸುಳಿಗ[13]ಳ್[13] ಹಯಕ್ಕೆ [14]ಹನು ಕಂಠ[14] ಸ್ಥಾ
[15]ನಾಂತರದಾವರ್ತಂ[15] ರಿಪು
ಸಂತತಿಯಂ [16]ತ್ರ[16]ವಿಸಿ ಪತಿಗೆ ಜಯಮಂ ಮಾಳ್ಕುಂ ೭

---

1 ಳಿ (ಚಜಟಡ) 2 ಳಕ್ಕ ಶುಳಿಗ......(ಚ) 3 ಳಗಪಾನ ಸಂಸ್ಥಾನದೊಳುಂ (ಚಜಟ)ಳ್ ಪ್ರಪಾನ ಯೋನಿ ಸನ್ನದೊಳಂ (ಡ) 4 ಮುಂ (ಜ) 5 ರ್ತಂ ಚತುರ (ಚಜಟಡ) 6 ಳು (ಚಜ) 7 ರುಚಿಯೆಸೆವ ಆವರ್ತಯುಗ್ಮವು (ಚಜ) 8 ಪ (ಟಡ) 9 ಳು (ಜಡ) 10 ಮವಾಗಿ (ಚಜಡ) 11 ಬುಜನ ಸುತನನಧಿಪತಿ ಪಡುಗುಂ (ಕ) ಸುಜನನುತನನಧಿಪತಿ ಮಾಳ್ಕುಂ (ಚಜ) 12 ಳಿ (ಕ) 13 ಳು (ಚಜಟಡ) 14 ಗ್ರೀವ (ಚಜಟಡ) 15 ನಾದಂತರದ (ಚ) ನಾದಂತರದಾವರ್ತಂ (ಜಟಡ) 16 ತೀ (ಚಜ)

ಉರದೊ[1]ಳ್[1] ನಾಲ್ಕಾವರ್ತಂ
[2]ಸುರಮುಕ್ಕುಮದೂರ್ಧ್ವರೋಮದಿಂದಂ ಸೈತಾ
ಗಿರೆ ಜಯಮಲ್ಲಿಯೆ ನಾಲ್ಕಾ
ಗಿರೆ ನಾಲ್ಕುಂದೆಸೆಗೆ ಜಸಮುನವು ಪಸರಿಸುಗುಂ[2] § ೮

ಅಂತಾ ನಾಲ್ಕಾವರ್ತದೆ
ಮುಂತೆಸೆದಿರೆ ಲೋಚಮಾನಮುದಪಿಂ ಶ್ರೀ ವೃ
ಕ್ಷಂ ತುರಗದ ಪೆಸರ[ನ್ನಾ]
ಳ್ದಂ ತಾಳ್ದುಗುಮಖಿಲ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯುಂ ನಿಶ್ಚಯದಿಂ* ೯

ಅಂಗವಿಧಿಯೆಂಬ ಪೆಸ[3]ರು[3] ತು
ರಂ[4]ಗದ[4] ಬಾಹುಗಳೊಳಾ[5]ದ ಸುಳಿಗಳ್ಗೆ[5]ಕ್ಕುಂ
ಮಂಗಳ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣ ಚ
ಯಂಗಳನಧಿಪತಿಗೆ ಮಾಳ್ಕುಮಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೧೦

ಉಪರಂಧ್ರಾವರ್ತಂಗಳೊ
ಳುಪರಿ[6]ಸ್ಥಿ[6]ತಮಾಗಿ ತೋರ್ಪ ಸುಳಿ[7]ಮೇಖಳೆಯುಂ
ತು[7]ಪಲಕ್ಷಿಸಿ [8]ಕೈಕೊಳುವುದು
ವಿಪುಳ್[8] ಶ್ರೀಕರಣಮೆಂ[9]ದು[9]ಮಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೧೧

ಉರದೆಡೆ[10]ಯೊಳಂ[10] ಲಲಾಟಾಂ
ತರ[11]ದೊಳಮೊಂದೊಂದೆ[11] ಸುಳಿಗಳಾದಂದು ಮನೋ
ಹರ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯಕ್ಕುಂ
ತುರಗಮುನ[12]ದನಾಳ್ವದೆಂದ[12]ನಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೧೨

---

[1] ಳು (ಚಜಟಡ) [2] ತುರಗಂಗಳು ಮಾಳ್ಕುಮಖಿಳ ಶ್ರೀಯುಂ ಆಯುಂ ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಂ ಪರಮಾರ್ಥಂ ಹರುಷಂ ತಾನಕ್ಕುಮೆಂದನಭಿನವಚಂದ್ರ (ಚಜ) ತುರಗಂಗಳ ನಾಳುಗು ಮಖಿಳ ಶ್ರೀಯುಂ ಆಯುಂ ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಂ ಪರಮಾರ್ಥಂ ಪರಮಾಯುಮು ತಾನಕ್ಕುಮೆಂಪನಭಿನವಚಂದ್ರ (ಟಡ) [3] ರುಂ (ಚ) [4] ಗ (ಚ) [5] ವಸುಳಿಗಳುಮ (ಚ) ದ ಸುಳಿಗಳುಮ (ಜಡ) [6] ಸಿ (ಕ) [7] ವೆ ಖಳೆಯಿಂದು (ಚ) ವೇ ಖಳೆಯಿಂದು (ಜ) ಮೇ ಖಳೆಯಿಂದು (ಟಡ) [8] ತೋರ್ಪಡೆ ತಾಂ ರಿಪುಕುಳ (ಚ) ತೋರ್ಪಡೆ ತಾಂ ವಿಮಳ (ಜ) ತೋರ್ಪಡೆ ತಾಂ ವಿಪುಳ (ಟ) [9] ಬುದ (ಚಜಟಡ) [10] ಯಲ್ಲಿ (ಚಜ) ಯೊಳು (ಟಡ) [11] ಮೊಂದೊಂದು (ಚಜಟ) ದೊಳು ಮೊಂದೊಂದು (ಡ) [12] ನಾಳ್ವಗೆಂದು (ಚಜ) ದನಾಳ್ತಿಗೆಂದ (ಟಡ)

§ (ಕ) ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿಲ್ಲ. * (ಚಜಟಡ) ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿಲ್ಲ.

ತುರಗಕ್ಕೆ ಶುಭಾವರ್ತೋ
ತ್ಕರವೆನೆ ಪತ್ತಾಱು [1]ಪು[1]ಟ್ಟುಗುಂ ಪತ್ತು [2]ದ[2]ಶಾಂ
ತರದೊಳ್ ಪತ್ತುಂ ಕ್ಷೇತ್ರಾಂ
ತರದೊಳನುಕ್ರಮು[3]ದೆ[3] ಪೇ[4]ಳ್ದ[4]ನಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೧೩

ಮರಣಂ ಜನನಿಗೆ ಹಯದು
[5]ತ್ತರೋಷ್ಠದೊಳ್ ಸುಳಿಗಳಾಗೆ ತಂದೆಗೆ[5] ಮರಣಂ
ದೊರೆಕೊಳ್ಗುಮಾ ಪ್ರಪಾನೋ
ಪರಿಯೊ[6]ಳ್[6] ದಕ್ಷಿಣದೊಳಾದೊಡಾವರ್ತಂಗ[6]ಳ್[6] ೧೪

ವಾಮ[7]ಪ್ರದೇಶದೊಳ್ ಭ್ರಾ
ತಾ[7] ಮರಣಮದನ್ಯದೇಶದೊಳ್ ಪತಿ[8]ಗ[8]ಳಿವಂ
ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಕುಲನಾಶನ[9]ಮುಂ[9]
ರೋಮರುಹಂ ಪ್ರೋಥದೆಡೆಯೊಳಾ[10]ದೊಡೆ ಮಾಳ್ಕುಂ[10] ೧೫

ನಾಸಾಪುಟದೊ[11]ಳ್[11]ವಿತ್ತವಿ
ನಾ[12]ಶನಮುಂ ಕದಪಿ[12]ನೆಡೆಗಳೊಳ್ ಪತಿಗಳಿವಂ
ನಾ[13]ಸಾವಂಶ[13]ದೊಳಂತಕ
[14]ವಾಸ[14]ವನಾ ಪತಿಗೆ ಮಾಳ್ಕುಮಾವರ್ತಂಗ[15]ಳ್[15] ೧೬

ಆಗ[16]ಳಲುಂ[16] ದುಃಖಮು[17]ನಿರ
ದಾ[17]ಗಿಸುಗುಂ ತುರಗದ[18]ಶ್ರುಪಾತದ ಸು[18]ಳಿ ವೈ
ರಾಗಂ ಬಂಧುಪ್ರೀತಿ ವಿ
ಯೋಗಂ ಭುಜಾತ ರೋಮರಾ[19]ಜಿಯಿ[19]ನಕ್ಕುಂ* ೧೭

---

1 ವು (ಚ) 2 ದಿ (ಕ) 3 ಧಿ (ಚಜ) 4 ಳ್ದೆ (ಟ) 5 ತ್ಕರ......ಸುಳಿಯದಲ್ಲಿ ಪಿತೃ (ಚ) ತ್ತರದೋಷ್ಠದೊಳಿದ ಸುಳಿಯದರಿ ಪಿತೃ (ಚಜಡ) 6 ಳು (ಚಜಟಡ) 7 ರ್ಥೋ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಭಾತುಗ ತಾ (ಜ) ಪ್ರದೇಶದೊಳ್ ಸ್ತ್ರೀಭ್ರಾಂತ (ಟಡ) 8 ಯ (ಚಜ) 9 ಮುಂ (ಚಜಟ) 10 ದೊಡೆ ಮರಣಂ (ಚಜಡ) ದರೆ ಮರಣಂ (ಟ) 11 ಳು (ಚಜಟ) 12 ಶಂ ಕದಪಿರ್ಪ (ಜಡ) 13 ಶಂ ಅಂಡ (ಚಜ) ಶಂ ವಂಶ (ಟಡ) 14 ಪಾಶ (ಚಜಟಡ) 15 ಳು (ಚಜಟಡ) 16 ಳುವು (ಚಜ) 17 ನಾ (ಚಜ) 18 ಸೂ (ಚ) ಸು (ಜ) 19 ಜಾತ (ಚಜ)

* (ಟಡ) ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಹನು ಮನ್ಯು [1]ಗಳಂ ಕಕ್ಷಾ[1]
[2]ಸನ[2] ಮಸ್ತಕ ಸಂಧಿ ಕೂರ್ಚೆ ಕಟಿಸಂಕುಳದೊಳ್
ಜನಿಯಿಸಿದಾವರ್ತಂ ಪತಿ
ಗನವರತಂ ಹಾನಿ ಶೋಕ ಭಯ[3]ಮಂ[3] ಮಾಳ್ಕುಂ ೧೮

ಕರ್ಣಂಗಳ ತುದಿಯೊ[4]ಳ್[4] ಸುಳಿ
ನಿ[5]ರ್ಣೀತಂ[5] ತೋಱಿ ಪತಿಗೆ ಮಂ[6]ತ್ರಾ[6]ಗಾರಾ
ಭ್ಯರ್ಣದೊಳಕ್ಕುಂ ಮರಣಂ
ಸ್ವರ್ಣದ ಕಬ್ಬುನದ ಮಂದಸಂ ಪುಗಿ[7]ಸಿದೊ[7]ಡಂ ೧೯

ಉದಯಿಸೆ [8]ಸುಳಿಗಳ್ ತುರಗದ[8]
[9]ಬಿದು[9] ಸಂಸ್ಥಾನಕದೊಳರ್ಥಹಾನಿಯನ[10]ವು[10]ಮಾ
ಡದೆ ಮಾಣವು ತದ್ಗ[11]ಳ[11] ಮ
ಧ್ಯದ ಸುಳಿಗ[12]ಳುಮಾಳಿದಧಿಪನಂ[12] ಮ[13]ಱುಗಿ[13]ಸುಗುಂ ೨೦

ಹೃದಯದೊ[14]ಳಂ[14] ಕ್ರೋಡದೊ[14]ಳಂ[14]
ಕುದುರೆಗೆ ಸುಳಿಯಾಗೆ ಕೊಲ್ಗುಮಧಿಪತಿಯಂ [15]ತೂ[15]
ರ್ಯದ ನಡುವಣ ಸುಳಿಗ[16]ಳ್[16] ಕೊ
ಲ್ಲದೆ ಮಾ[17]ಣ್ಗು ಮೆ[17] ಪತಿಯುನವನ ಸುತ ಸಂತತಿಯಂ ೨೧

ಆವುದಱಿಂ ವಾಜಿಗೆ ಕಕು
ದಾವರ್ತಂ ತೋಱು[18]ದು[18]ದು ಮ[19]ಹಾ[19]ದೋಷಕರಂ
ಭಾವಿಪೊ[20]ಡನ್ವಯ[20] ಸಹಿತಂ
ಸಾವಕ್ಕುಂ [21]ಸತಿಗೆ ಪ[21]ತಿಗೆ [22]ನಿ[22]ಶ್ಚಯದಿಂದಂ ೨೨

---

[1] ಜಾಘೆಯೆೞಳ್ (ಚ) ಜಂಘೆಯೊಳ್ ಕೇ (ಜಟತ) [2] ಸಗ (ಜಟಡ) [3] ಮುಂ (ಜ) [4] ಳು (ಚಜಟಡ) [5] ರ್ಣಯದಿಂ (ಚ) [6] ತ್ರಂ (ಕ) [7] ಸಲೊ (ಚಜಟಡ) [8] ತುರಗದ ಸುಳಿಗಳ್ (ಚಜಟಡ) [9] ಬಿದು ಸಂಧಿ (ಕ) ಭಿದು (ಚ) [10] ಣ (ಕ) [11] ಳಗ (ಕ) [12] ಳ್ ಕ್ಷುಧೆಯೊಳದೀಪನಂ (ಕ) ಳಧಿಪನಂ (ಟಡ) [13] ರಯಿ (ಚಜಟಡ) [14] ಳುಂ (ಟಡ) [15] ಧು (ಕ) ತು (ಟಡ) [16] ಳು (ಚಜಟಡ) [17] ಣವು (ಚಜಟಡ) [18] ದಂ (ಕ) [19] ಹ (ಕ) [20] ಡೆ ತನಯು (ಚಜ) ಡಮ ನಯು (ಟಡ) [21] ಪ (ಚಜಟಡ) [22] ಹಾನಿ ನಿ (ಚಜಟಡ)

ಮ[1]ಣೆ[1] ಮೊದಲಾಗಿರೆ ವಾಹನ
[2]ಗ[2]ಣಮುಂ ಮನೆಯೊಳಗೆ [3]ನಾಂ[3]ಟಲಣಮಿಾಯದು [4]ಧಾ
ರಿಣಿಯುಂ ಪಾಳ್ಮಾಳ್ಕುಂ ಧಾ[4]
ರಿಣಿಪತಿ[5]ಯುಂ[5] ಕೆಡಿಸಲಾರ್ಕುಮಾ [6]ರೌದ್ರ[6]ಹಯಂ ೨೩

ನೋಡಿದೊಡಿಳಾಧಿಪತಿಯುಂ
ನೋಡುಗುಮುಸವಸದೆ ಮುಟ್ಟಲಣಮಿಾಯದುದುಂ
ನೋಡದೆ ಮುಟ್ಟದೆ ಬಗೆದೀ
ಡಾಡುಗುಮಾ[7]ಧೂಮಕೇ[7]ತುನಾ[8]ಮಂ ತುರಗಂ[8] ೨೪

ದ್ವಿಜಗ್ರೀವುದು ಮೇ[9]ಣರಿ[9] ಭೂ
ಭುಜ ವಿಷಯ[10]ಕ್ಕಟ್ಟ ಕಳೆವುದವನೀ ಹೇಮ[10]
ವ್ರಜ[11]ಮುಂ ದಾನಂಗೊಟ್ಟಾ[11]
ದ್ವಿಜರಿಂ[12]ದೈದಿಸುಗು[12] ಹೋಮಮುಂ ಶಾಂತಿಕಮುಂ ೨೫

ಕಾಕ[13]ಸೆ[13]ಯೆಡೆಯೊಳ್ ಸುಳಿ ತೋ
ರ್ಪಾ ಕುದುರೆಯನಾಳಲಾಗದಾ[14]ಳ್ದೊ[14]ಡೆ ರಣದೊಳ್
ಕಾ[15]ಕೋಲೂಕಂಗ್ರೀವ ಬ
ಳಾಕಂಗಳ ಚಂಚುಪುಟಕೆ ಸೇವಿತನಕ್ಕುಂ[15] ೨೬

ಉದರದ ಕೋಷ್ಟದ ಜಾನು
ಪ್ರದೇಶದೊ[16]ಳ್[16] ಸುಳಿಗಳಾ[17]ದೊಡದನಾಳ್ದಾತಂ[17]
ಕದನದೊಳ[18]ಳಿಗುಂ ಸೆಜಿತಿಯೊಳ್
ಕುದಿಗುಂ ಜಂಘೆಗಳೊಳಾದ[18] ರೋಮಜ[19]ದಿಂದಂ[19] ೨೭

---

1 ಣೆ (ಜಟಡ) 2 ಗು (ಚಜಟಡ) 3 ನಾ (ಕ) 4 ತರುಣಿಸ.ರಳಿಮ ಪಾಳ್ಕುಂ (ಚಜಟಡ) 5 ಯು (ಚಜ) 6 ಮುಗ್ರ (ಚ) 7 ಕೇ (ಚ) 8 ಮಮೆನಿಪ ತುರಂಗಂ (ಚಜಟಡ) 9 ಣಾಪರ (ಚಜ) ಣು (ಡ) 10 ಕಟ್ಟುವುದಮುದಲ್ಲದೆ ದೈವ (ಚಜಡ) ಕಟ್ಟುವುದು ಮಲ್ಲದಿರ್ದೊಡೆ ದೈವೆ (ಡ) 11 ಕೀವುದು ಮತ್ತಲ್ಲದೆ (ಚಜ) ಕೀವುದು ಮಂತಲ್ಲದೆ (ಡ) 12 ಗೆಯಿಸುಗೆ (ಕ) 13 ಸಿ (ಕ) 14 ಳ್ದ (ಚಜಟ) ಳ್ವ (ಡ) 15 ಕುಳಮಾಡಿಯೆ: ಕಂಗಳ ಕಾಕಕ್ಕಂಘ್ರ್ರಧ್ರನಿವಹಕಾಸುತಿಯುಕ್ಕುಂ (ಚಜಟಡ) 16 ಳಾ ಕೆಳಗೆ (ಚಜಟಡ) 17 ದಡೆನದನಾಳಿದನು (ಚಜ) ದಡೇನದನಾಳ್ವರಸು (ಟಡ) 18 ಳು ಮಡಿವಂ ಸೆಜಿತಿಯೊಳ್ ಕುದಿಗುಂ ಜಂಘೆಗಳೊಳಾದ (ಚಜಟಡ) 19 ದಿಂ (ಚಜಟಡ)

ತುರಗದ [1]ಕುಕ್ಷಿ ಕೆಗಳೊಳಂ
ಗ[1]ರುಹದೊ[2]ಳಂ[2] ತೋರ್ಪ ಸಮರದೊಳ್ ಪತಿ[3]ಗಕ್ಕುಂ
ಮರಣಭಯಂ[3] ಸುಳಿನಾಭಿಯೊ
ಳಿರೆ ತು[4]ರಗಂ ಮಾಡುಗುಂ ರುಜಾಬಾಧೆಗಳಂ[4] ೨೮

ಆವ[5]ರ್ತಂ ಸಲೆ[5] ಕಕ್ಷೆ[6]ದೊ[6]
ಳಾವರ್ತಿಸೆ ಪತಿಗೆ ಸಮರದೊಳ್ ಶರಹತಿಯಿಂ
ಸಾವಕ್ಕುಂ ಪ[7]ತಿ ಪತ್ನಿಗೆ[7]
ಸಾವಕ್ಕುಂ ಹಯದ ಮೂತ್ರಕೋಶದ ಸುಳಿಯಿಂ ೨೯

ಗುದದೊ[8]ಳ್[8] ವೃಷಣದೊ[9]ಳಂ[9] ಬಾ
ಲದ ಮೊದಲೊ[10]ಳ್[10] ತಿಕದೊಳುದರದೊಳಂ ಶಿವನಿಯೊ[11]ಳಂ[11]
[12]ಕು[12]ದುರೆಗೆ ಸುಳಿ[13]ಯಾ[13]ದೊಡೆ ಕೊ
ಲ್ಲದೆ ಮಾಣ್ಗುಮೆ ರಣದೊಳಧಿಪನಂ ಮಾರ್ಗ[14]ಣದೊಳ್[14] ೩೦

ತುರಗಕ್ಕೆ ಪಾಂಡುಪಿಂಡ
ಸ್ತುರೆ ರೋಹಿಣಿ ಸಂಧಿ[15]ಯುಂಡವಾತಂ[15] ಸ್ಥಾನಾಂ
ತರದೊ[16]ಳ್[16] ಸುಳಿಯಾದೊಡ[17]ದಂ[17]
ಪರಿಹರಿಸುವುದೇಂ ಬಲಾಗದುಗ್ರಾಹವದೊ[18]ಳ್[18] * ೩೧

ತುರಗಕ್ಕೆ [19]ಶುಭಾ[19]ಶುಭಮೆಂ
ಬೆರಡುಂ ಸ್ಥಾ[20]ನಕದೊಳೆಡೆಯೊಳಾದೊಡೆ[20] ಸುಳಿ ಸಂ
ವರಿಸಿ[21]ಪ್ಪಿ[21] ಸಮೀಪಸ್ಥಾ[22]ನಾಂ
ತ[22]ರದೊಳ್ ಭರದಿಂ ಶುಭಾಶುಭಂಗ[23]ಳನೀಗುಂ[23] ೩೨

---

[1] ತುಟಿಸಗಳೊಳಗಂಗ (ಚ) ತುಟಿಕೆಗಳೊಳಗುಂಗ (ಜಟಡ) [2] ಳುಂ (ಚ) [3] ಯುಳಿವಂ (ಚಜಟಡ) [4] ರಂಗವಿರದೆ ರುಜಾಬಾಧೆಯುನಕ್ಕುನಭಿನವಚಂದ್ರ (ಚಜಟಡ) [5] ರ್ತ (ಚಟ) [6] ಶಲ್ಯದೊ (ಚಟ) ರ್ತಶಲ್ಯ (ಜಡ) [7] ತಿಯುು ಸತಿ ಸಹ (ಚಜಟಡ) [8] ಳು (ಚಜಟ) [9] ಳುಂ (ಚ) ಳು (ಟಡ) [10] ಳು (ಚಜಟಡ) [11] ಳುಂ (ಚ) ಳು (ಟಡ) [12] ತತ್ತು (ಕ) [13] ಗಳಯಾ (ಚ) ಗಳುಯಾ (ಜ) [14] ದೊಳು (ಚಜ) ಣದೊಳು (ಚಡ) [15] ಲುಂಡವಾತಂ (ಕ) [16] ಳು (ಚಜ) [17] ವಂ (ಚಜ) [18] ಳು (ಚಜ) [19] ಅಶುಭ (ಚಜ) [20] ನಂಕುಟಿನದೆಡೆಯೊಳಗಾದಡೆ (ಚಜ) [21] ಸು (ಜ) [22] ನೋತ್ರ (ಜ) [23] ಳುಯೆುಸೆಗುಂ (ಚಜ)

* (ಟಡ) ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ೩೧–೪೨ ರವರೆಗೆ ತ್ರುಟಿತ.

ಆಶ್ರಿತಮಪ್ಪ ಶಿರೋರುಹ
[1]ದ[1] ಶ್ರೇಣಿಗಳುತ್ತಮಾಂಗದೊ[2]ಳ್[2] ಪುಟ್ಟಿದಡಂ
[3]ತಶ್ರೀಕ[3]ವೆನಿ[4]ಸಿ[4] ತೋರ್ಕುಂ
ನಿಶ್ಶ್ರೇಣಿಕಮುಳ್ಳೊಡಶುಭಮಂ ಗೆಲ[5]ಲಾರ್ಕುಂ[5] ೩೩

ತುರಗಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಭಾಗಾಂ
ತರದೊ[6]ಳ್[6] ಶುಭರಹಿತಮಪ್ಪ ಸುಳಿಗ[6]ಳ್[6] ಪಲವಾ
ಗಿರೆ [7]ರೋ[7]ಚಮಾನಮುಳ್ಳೊಡೆ
ಪರಿಹರಿಸುಗುಮುದಱ ದೋಷಮುಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೩೪

ವಿಪರೀತಾವರ್ತೋತ್ಕರ
ಮುಪರಾರ್ಧದೆ [8]ತಾನುಮುಪ್ಪಡವು[8] ನೇಖಲೆಯಂ
ತಪಹರಿಸುಗು[9]ಮಾವುದಱಿಂ ೞ
ದುಪಹರಿಸದು ದೋಷಮೊಂದೆ ಕ[9]ಕುದಾವರ್ತಂ ೩೫

ವಳಿದಗ್ಧಚರ್ಮವಿವು [10]ಕುಂ[10]
ಡಲರಹಿತಂ [11]ಮಸ್ತಕ ಸ್ರುವಾಂಕ[11] ಲಲಾಟಂ
ಗಳೊಳಪ್ಪೊ[12]ಡವಂ ಬೇಗಂ[12]
ಕಳೆವುದ[13]ವಂ[13] ಕಟ್ಟಬೇಡ ಸುಕರವಿಳಾಸಾ ೩೬

ಅಂಗದಮಾತ್ರ[14]ಮುಮಾಗಿ[14] ತು
ರಂ[15]ಗದ[15] ಮುಸ್ತಕದೊ[16]ಳೇಳು ಕೀಲ್ಗೊಟ್ಟಂತು
ತ್ತುಂಗದೊಳೆ ತೋಱು[16]ವಡಮುಶು
ಭಂಗ[17]ಳುಮಂ ಮಾಳ್ಕುಮೆಯ್ದೆ[17] ದೇಶವಿನಾಶಂ ೩೭

---

[1] ದಾ (ಚಜ) [2] ಳು (ಚಜ) [3] ತಶ್ರೀಕರ (ಕ) ದಶ್ರೀಕ (ಚಜ) [4] ಸಿಯೆ (ಕ)
[5] ಲಕ್ಕುಂ (ಚಜ) [6] ಳು (ಚಜ) [7] ರೋ (ಕ) [8] ಕಾಮುಮುಪ್ಪಡಣ (ಕ) [9] ಮುವು ಕಷ್ಟಂ ಅಪಹರಿಸದ ದೋಷಮೊಂದೇ (ಚಜ) [10] ವಂ (ಚಜ) [11] ಸಮುಸ್ತ ವಸ್ತುಹಂಕ (ಚಜ)
[12] ಡೆ ವಾಜಿಂಗು (ಚಜ) [13] ದಂ (ಚಜ) [14] ವ:ದಾಗೆ (ಚ) ನುದಾಗೆ ತುದಾಗೆ (ಜ)
[15] ಗ (ಜಚ) [16] ಳೆಳ್ದು ಕೀಲ್ಗೊಂಡಂತು ತುರಂಗದೊಳು ತೋರುವಡೆ (ಚಜ)
[17] ಳುಮಂ ಮಾಳ್ಕೆ ಮುಯ್ದೆ (ಚಜ)

ತುರಗಕ್ಕೆ ಮೂತ್ರಕೋಶಾಂ
ತರದೊ[1]ಳ್ ಮೊಲೆಯಾದೊಡಶುಭವೆತ್ತಾನುಂ ಪ
ಲ್ವೆರಸು[1] ಮಱೀಗರ್ಭದಿಂದವ
ತರಿಸಿದೊಡೆ ಮಹಾವಿರುದ್ಧಮಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೩೮

ತುರಗದ ಬಾಲದ ಮೊಳೆ[2]ಯಂ[2]
[3]ಕು[3]ರ ಕೇಸರವಾಳ [4]ಸದೃಶಮಾಗಿ ಗೊಱಂಟಾ[4]
ಗಿರೆ ಪರಿಹರಿಸು[5]ಗೆ ಮತ್ತಂ
ತುರಗಕ್ಕೇ[5]ಣಂಗಳೊಡನೆ ಪುಟ್ಟಿದೊಡಶುಭಂ ೩೯

ಒಂದೊಂ[6]ದಾದೊಡಮಲ್ಲಿಗೆ[6]
ಕುಂದದೆ ರೋಮಂಗ[7]ಳಾದೊಡಂ ಸಿದ್ಧಿಗೆಯುಂ
ತಂದಿಟ್ಟಂತಿರ್ಪೊಡಮಣ
ದೊಂದುಂ[7] ಪುಟ್ಟಿ[8]ದೊಡಮಶುಭಮಾ[8]ಮುಷ್ಕಂಗಳ್ ೪೦

ಒಂದು [9]ಪಿ[9]ಱಿದೊಂದು ಕಿಱಿದಾ
[10]ದಂದ[10]ಶುಭಂ ಶುಭದಮು[11]ಕ್ಕು[11] ಮುಷ್ಕದ್ವಂದ್ವಂ
ಕುಂದಿ ಕುಸಿದಸಿಯುವಾಗೆ ಕ
ರಂ ದೋಷಂ ವಾಜಿಗಳ್ಗೆ ಕಪಿಮುಷ್ಕಂಗ[12]ಳ್[12] ೪೧

[13][ದಿನ][13] ಜಾತ ವಿಕೃತಗಾತ್ರ
ಸ್ವನನಾ[14]ಶಾದರ್ಭಗುಬ್ಜ[14] ಸಕ್ಷಿಪ್ತಕದು
ರ್ವಣನದುಷ್ಟ[15]ಜಲವಿಮೋದಸ
ವಿನಿತುಮನಾಳಲ್ಕೆವೇಡ[15]ಸುಕರವಿಲಾಸಾ ೪೨

---

1 ಳು ಪಲ್ವೆರಸಿ (ಚಜ) 2 ಯಾಂ (ಕ) 3 ಖು (ಕ) ಕ (ಚಜ) 4 ವಾಗೆ ಕೊರಟಾ (ಚಜ) 5 ಗುಮಂತದ ಮತ್ತಾ ತುರಗಕೆ (ಚಜ) 6 ದು ಠಾಣಾ ಲ್ಲಿಯೆ (ಚಜ) 7 ಳುಳೆವ್ವಡಂ ಶುಭಕರವಿಂತೆದಂವುದು ರೋಮಂಗಳೊಂದಿರೆ (ಚಜ) 8 ದರೆಮಶುಭವಾ (ಚಜ) 9 ಪ (ಚ) 10 ದಡೊಂದು (ಚ) 11 ಲ್ತು (ಚಜ) 12 ಳು (ಚ) ಳುಂ (ಜ) 13 ದ್ವಿಜ (ಕ) ದಿವಿ (ಚ) ದಿವ (ಜ) 14 ಸಾಭರ್ಗಪಬ್ಬ (ಚಜ) 15 ದಶನನವಿನಿತು ಮನಾಳ್ದಲ್ಲಿ ಬೇಡ (ಚಜ)

ಕಕು[1]ದಿ[1]ಯುಮವಯವ [2]ಹೀನಾ
ಧಿಕನುರಸ್ತನಿಯುಂ ತ್ರಿ[2]ಕರ್ಣಿ[3]ಯುಂ[3] ದ್ವಿಮುಖನುಮಂ
ಧಕನುಂ ಮಂದ[4]ಕ ರಸದೋ[4]
ಷಕನುಂ ಶೃಂಗಿಯುಮದಾಗೆ [5]ಕುಲನಾಶ[5]ಕರಂ ೪೩

[6]ಸೂಕರ ವ್ಯಾಘ್ರಾಜಿನ ಮಂ
ಡೂಕೋರಗ ಕೃಷ್ಣರಸನ ತಾಳುಕ ಶಿರನುಂ[6]
ಕಾಕಮುಖನುಂ ಕರಾಳಿಯು
ಮಾ[7]ಕಸ್ಮಿಕ[7] ಶೋಕದುಃಖ[8]ನುಂ[8] ಮರಣಕರಂ ೪೪

ಬೆಳಗಪ್ಪ ಜಾವದೊ[9]ಳ್[9] ಮಂ
ಗಳ ಪಾಠಕ ಮೃದುಮೃದಂಗ ಶಂಖಧ್ವಾನಂ
ಗಳ ಲಾಲಿಸಿ [10]ಸೌಷ್ಠವದಿಂ
ಕಿಳಿಱ[10] ಹಯಂ ಪತಿಗೆ ವಿಜಯಮಂ ಸೂಚಿಸುಗುಂ ೪೫

ಧ್ವಜ[11]ಮಂ[11] ಬೆಳ್ಗೊಡೆ[12]ಯಂ[12] ಮದ
ಗಜಮಂ ಮುಗಿ[13]ಲಂ[13] ದಿನೇಶನಂ ಕನ್ನಿಕೆಯಂ
ದ್ವಿಜವರ್ಣ ಪಾತ್ರ ಸುಮನೋ
[14]ಪ್ರಜಮಂ[14] ಕಂಡೊಸೆದು ಕಿಳಿಱ [15]ಜಯದಾ[ಯಿ][15] ಹಯಂ ೪೬

ಮೇ[16]ಯು[16]ತ್ತಂ [17]ತೀವಿದ ಪುಲ್[17]
ಬಾಯೊಳಗಿರೆ ಕಿಳಿಱ ಜಯಕರಂ ಶಶಿವಿದ್ಯು
[18]ಚ್ಛಾಯ[18] ಪ್ರಭೆಹಸಿತದೊ[19]ಳಂ[19]
ಬಾಯಿಂದಂ ಪೊಣ್ಮೆ ಶುಭದಮದು ಹಯಹಸಿತಂ ೪೭

---

1 ಜೆ (ಚ) 2 ಹೆಗ್ಗಂದಿತನು ದ್ವಿಸ್ತನಿ ದ್ವಿ (ಚಜ) ಹೆಗ್ಗಂದಿಕನುಂ ಸ್ತನಿಯು (ಟಡ) 3 ಕೆಯು (ಚಜ) 4 ಗದೇಶ ಮುಷ್ಕ ಸಮಂ (ಕ) ಕರಸ ಮುಷ್ಕತಿ ಸಮ (ಚಜಟಡ) 5 ಬಹುದೋಷ (ಚಜ) 6 ಮೂಕ ವ್ಯಾಘ್ರಾಂಜನ ಮಂಡೂಕೋರಕ ಕೃಷ್ಣರಸನ ತಾಳುಕ ಶಿರನುಂ (ಕ) ಸೂರಕ ವ್ಯಾಘ್ರ ಮೂಕಂ ಶಿರ ಕೃಷ್ಣ ಶಿರಸ ತಾಳುಕ ಶಿರನುಂ (ಚಜ) ಸೂಕರ ವ್ಯಾಘ್ರಾಂಜಿನಮಂ ತೂಕದಿ ಶಿರ ಕೃಷ್ಣ ಶಿರಸ ತಾಳಂಕ ಶಿರಮು (ಟ) 7 ಕರ್ಣಿಕೆ (ಚಜ) ಕರ್ಣಿಕ (ಟಡ) 8 ಮಾ (ಚಜಟಡ) 9 ಳು (ಜಟಡ) 10 ಹರುಷದಿ ಕಿಳಿರಿಡುವ (ಚಜ) ಶ್ವಾಸಕದಿಂ ಕಿಳಿರ್ವ (ಡ) 11 ಮು (ಟಡ) 12 ಯುಂ (ಟಡ) 13 ಲುಂ (ಟ) 14 ಪ್ರಭಮಂ (ಟಡ) 15 ಜಯದಾಹಂ (ಕ) ಶುಭದಾಯಿ (ಚಜಟಡ) 16 ವು (ಜಟಡ) 17 ಪುಲ್ಲು (ಟ) 18 ದಾರ್ಯ (ಜ) ಚ್ಛಾಯೆ (ಟಡ) 19 ಳುಂ (ಜ)

ಗಮನ[1]ದೊಳೆಡದೊಳ್ ಪುನರಾ
ಗಮನಂ ಗೆಯ್ವಲ್ಲಿ[1] ಬಲದೊಳಧಿಪತಿಗೆ ತುರಂ
ಗ[2]ಮು[2]ಮೊಸೆದು ಕೆಳೆಱತ ಧನಲಾ
ಭಮುಮುದಿ[3]ತೋದಿತಮು[3]ಮಕ್ಕುಮಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೪೮

ದೆಸೆಗಳನಾಲಿಸಿ ಮೂಡಣ
ದೆಸೆ[4]ಯಂ ನಡೆ[4] ನೋಡಿ ದಿನಕರೋದಯದೊಳ್ ಘ
ರ್ಜಿಸಿ ಕೆಳೆಱತ ವಾಜಿ ಸೈನ್ಯದೊ
[5]ಳೆ[5]ಸೆದಾಗ[6]ಳೆ[6] ಪಯಣಮಕ್ಕುಮಭಿನವಚಂದ್ರಾ * ೪೯

ಒಂದನೆಯ ಜಾವ[7]ದೊಳ್[7] ತು[8]ರ[8]
ಗಂ ದಹನಾ[9]ಶಾಭಿ[9]ಮುಖದೊಳೆದುರ್ಗತ್ಸಾಹಂ
ಕುಂದದೆ ಕೆಳೆಱುತ್ತಿರೆ ಶಿಖಿ
ಯಿಂದಂ [10]ಭಯಮಕ್ಕುಮೆಂದನ[10]ಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೫೦

ಎರಡನೆಯ ಜಾವದೊ[11]ಳ್[11] ಜ
ರ್ಝರ ರವದಿಂ ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖದೊ[11]ಳ್[11] ಕೆಳೆಱು
ತ್ತಿರೆ ಪತಿ ಸುತಂಗೆ [12]ಮಿಳ್ತ
ನ್ನ[12]ರಸನ ಪೆರ್ಗಡೆಗೆ ಮರಣಮಂ ಪ್ರಕಟಿಸುಗುಂ ೫೧

ನೋಡಿ ಹಯಂ ನೈಋತಿಯಂ
ನೀಡುಂ ಕೆಳೆಱುತ್ತಮಿರ್ಪೊಡಪರಾಹ್ಣದೊಳಂ
ನಾಡೆಯುಮಪಾರಭಯಮಂ
ಮಾಡುಗುಮಧಿಪತಿಗೆ ತುರಗಮಭಿನವಚಂದ್ರಾ ‡ ೫೨

---

1 ದ ಎಡೆಯೊಳ್ ಪುನರಾಗಮನಂಗೆಯ್ವುತ (ಚಜಟಡ) 2 ಮು (ಟಡ) 3 ತೋದಿತ ಮಲ್ತುಮ (ಕ) ತನುಮಕ್ಕುಮೆಂದನ (ಚಜ) ತಮುದಕ್ಕುಡ (ಟಡ) 4 ಯ ಕಡೆಯ (ಚಜ) ಯಂ ಕಡೆ (ಡ) 5 ಳೋ (ಚಜಟಡ) 6 ಳು (ಚಜಟಡ) 7 ದಾಗ (ಡ) 8 ರಂ (ಚಜಟಡ) 9 ಶಾ (ಕ) 10 ತಾಂ ಮರಣಮಕ್ಕು ಮ (ಚಜಟಡ) 11 ಳು (ಚಜಟಡ) 12 ಮೇಣ್ ತನ್ನ (ಚಜಟಡ)

* (ಚಜಟಡ) ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ೫೦ ನೆಯ ಪದ್ಯವಾದ ಮೇಲೆ ೪೯ ನೆಯ ಪದ್ಯ ಬಂದಿದೆ.

‡ (ಚಜಟಡ) ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ೫೨ ನೆಯ ಪದ್ಯವಿಲ್ಲ.

[1]ತುರಗಂ[1] ವಾಯುವ್ಯ ದಿಶಾಂ
ತರದೊ[2]ಳ್[2] ಘನರವ[3]ದೆ[3] ಪಲವು ಸೂಳುಂ ಕಿ[4]ಳಿಱು[4]
ತ್ತಿರೆ ಪೂರ್ವರಾತ್ರಿಯೊಳ್ತ
ನ್ನರ[5]ಸನ[5] ಪೆರ್ಗಡೆಗೆ ಮರಣಮಂ ಪ್ರಕಟಿಸುಗುಂ ೫೩

ಬಡ[6]ಗ[6]ಮುಖ[7]ವಿರ್ದು[7] ತುರಗಂ
ನಡುವಿರು[8]ಳತಿ ರ[8]ಭಸದಿಂದೆ ಕಿಳಿಱುತ್ತಿ[9]ರಲಾ[9]
ಕಡು[10]ಗೂ[10]ರ್ಪ ತನ್ನ [11]ಸಖಿಯೊಳ್[11]
ತಡ[12]ವಿಲ್ಲದೆ ಪೋಗಿ[12] ನೆರೆವುದಂ ಪ್ರಕಟಿಸುಗುಂ ೫೪

[13]ತ್ರಿ[13]ನುತಂ ಕಾಷ್ಠಾದಿಗಳಂ
ತಿನುತಂ ನಿಸ್ಸಾರಮಪ್ಪ ಕೊಳೆವುಲ್ಲಂ ದು
ರ್ಮನನಾಗಿ ಕೆದಱಿ [14]ಬಾಲಮ
ನನವರತಂ ಕಿಳಿಱಿ ಪತಿಗೆ[14] ಭಯಮಂ ಮಾಳ್ಕುಂ ೫೫

ಅನುನಯದಿಂ ಪೂರ್ವಾಹ್ಣದೊ
[15]ಳಿ[15]ನಿತುಂ ಈಶಾನ್ಯದೆ[16]ಸೆ[16]ಯನೀಕ್ಷಿಸಿ ಹರಿ ದು
ರ್ಮನನಾ[17]ಗಿ[17] ಕೆದರೆ ಬಾಲಮ
ನನವರತಂ ಕಿಳಿರೆ ಭಯಮನದು ಸೂಚಿಸುಗುಂ* ೫೬

ಎರಡುಂ [18]ಸಂಜೆಯೊಳಂ[18] ಹ[19]ರಿ[19]
ಹರುಷಂಗೆಟ್ಟಶ್ರು[20]ಬಿಂ[20]ದು ವಿಣ್ಮೂತ್ರಂಗ[21]ಳ್[21]
ಸು[22]ರಿ[22]ಯೆ ಕಿಳಿಱು[23]ವೊಡೆ[23]ಮಾಡುಗು
[24]ಮರಸಂಗಂ ಪಿರಿದು ಭಯಮನ[24]ಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೫೭

---

1 ವರುಣಾಂ (ಚಜಟಡ) 2 ಳು (ಚಜಟಡ) 3 ದಿ (ಚಜಟಡ) 4 ಳು (ಕ) 5 ಸಿಗೆ (ಚಜ) ಸಿ (ಟಡ) 6 ಗಣ (ಟ) 7 ವಾಗಿ (ಚಜಟಡ) 8 ಳುಂ ರ (ಚಡ) 9 ರೆ (ಚ) 10 ಕೂ (ಚಜಟ) 11 ಸಖನೊಳ್ (ಕ) 12 ಮಾದದೆ ಬಂದು (ಚ) ಯದೆ ತಾ ಬಂದು (ಟಡ) 13 ವಿ (ಕ) 14 ಕುದಗಂದಿನಕರನಂ ನೋಡೆ ನಾಡೆ (ಚಟ) ತುರಗಂ ದಿನಂಕರನಂ ನೋಡೆ ನಾಡೆ (ಜಡ) 15 ಳಗಿ (ಚಟ) 16 ಡೆ (ಚಜ) 17 ಗಿ (ಚಜ) 18 ಕಣ್ಗಳು (ಚಜಟಡ) 19 ರಿ ತಾಂ (ಚಜಟಡ) 20 ಸಿಂ (ಚಜಟಡ) 21 ಳು (ಚಜಟಡ) 22 ಳಿ (ಜ) 23 ವರೆ (ಜಟ) 24 ಪಿರಿದು ಭಯಂಗಳನುಮೊಂದಸ (ಚಜಟಡ)

ಚಿಂತಿಸಿ ಮೋಹಂ ಬಿಸು[1]ಟು[1]
[2]ಭ್ರಾಂ[2]ತಿಸುತಂ ಹೀನ[3]ದೀನ[3]ದೀರ್ಘ[4]ಸ್ವನದಿಂ
ದಂತೆ[4] ಕಿಳಿಱುತ್ತಮಿರೆ ಮಾ
ಳ್ಕುಂ ತಡೆಯದೆ ಪತಿಗೆ ಭಯಮನತಿದುರ್ನಯ[5]ದಿಂ[5] ೫೮

ತುರಗಂ ಬಾ[6]ಲಂಗೆದಱು
ತ್ತಿರೆ[6]ವಾಳಪ್ರಕರದಿಂದೆ ತಾಂ ಪೇ[7]ಳ್ಗುಂ ತ[7]
ನ್ನರಸಂಗೆ ಶುಭಾಶು[8]ಭಮೆಂ
ಬೆರಡುಂ ತೆಱದಿಂದಮಪ್ಪುದಂ ಪ್ರಕಟಿಸುಗುಂ[8] ೫೯

ಕೆದರುತ್ತುಂ ವಾಲಧಿ[9]ಯುಂ[9]
[10]ಬಿದ[10]ರುತ್ತುಂ ಮೆಯ್ಯನೆ[11]ರಡು ಕಾಲೊಳ್ಕಿ[11]ಲನಂ
ಬೆದಕುತ್ತುಂ ನಿಲೆ ತ[12]ಪ್ಪಿ[12]
ಲ್ಲದೆ [13]ಮಾಡುಗು[13]ಮಾಯುಸಂ ಪ್ರವಾ[14]ಸಂಗಳುಮಂ[14] ೬೦

ತು[15]ರಗಂ[15] ಧರೆ[16]ಯುಂ[16] ದಕ್ಷಿಣ
ಚರಣ[17]ದಿ[17]ನಿಱಿದಿಱಿದು ಕೆದ[18]ಱ[18] ದಕ್ಷಿಣವಾಲೋ
ತ್ಕರಮನತಿ ಸುಮ[19]ನಸ[19]ನಾಗು
ತ್ತಿರೆ ವಿಜಯಮನಾತ್ಮಪತಿಗೆ ಸೂಚಿಸುತಿರ್ಕುಂ* ೬೧

---

1 ಟುಂ (ಚಜಟಡ) 2 ಭ್ರಾಂ (ಚಜಟಡ) 3 ದೀ (ಚಜಟಡ) 4 ರವದೀರ್ಘಸ್ವರಮೊಂದಿ (ಚಜಟಡ) 5 ಮಂ (ಚಜಟಡ) 6 ಲಮು ಕೆದರುತ್ತಿರೆ (ಚಟಡ) 7 ಳುತ್ತಂ (ಚಜ) 8 ಭಂಗಳುಮೆರಡುಮನಾಂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಪೇಳ್ಗುಂ (ಚಜಟಡ) 9 ಯ (ಚಜ) 10 ಬೆದ (ಚಜಟಡ) 11 ಡಮ ಕಾಲೊಳನೆ (ಚಜಟಡ) 12 ಳುವಿ (ಚಜಟಡ) 13 ಮೆದುಗು (ಕ) 14 ಸಮುಸದು ತಾಂ (ಚಜಟಡ) 15 ರಂಗಂ (ಚಜಟಡ) 16 ಯಿಂ (ಚ) 17 ವ (ಚ) 18 ಱಿದು (ಚ) 19 ನ (ಚಜಟ)

* ಕೆ ೧೫೭೨ (ಕ) ತಾಳೆಗರಿ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ೨೧ ಆದ ಮೇಲೆ ೨೨ ಎಂದು ಪತ್ರ ಸಂಖ್ಯೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ಮುದ್ರಾಪಿಸಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಿನ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿರುವ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ೬೧ ನೆಯ ಪದ್ಯದಿಂದ ಏಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ೪೦ ನೆಯ ಪದ್ಯದವರೆಗಿಲ್ಲ. ಕೆ ೧೫೭೨ ರ ನಕಲಾದ ಕೆ.ಎ. ೨೪೪ ರಲ್ಲಿ ಕೆ. ೧೫೭೨ ರಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ ಲುಪ್ತಭಾಗವಿದ್ದರೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಗುರುತಿಸದೆ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಮುಂದುವರಿಸಿದೆ. ೬೧ ನೆಯ ಪತ್ರ ೧೬ ಪದ್ಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಕೆ.ಎ. ೫೫೨ ಪುಟ ೨೨ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾಗಿರುವಂತೆಯೇ ಇದೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ತಾಳೆಗರಿ ಪದ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೬ (ಅಚ್ಚಾಗಿರುವ ಪದ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆ ೬೧) ರಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಅಚ್ಚಿನ ಪ್ರತಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿ ಮಾಡಿದೆ.

ವಾ[1]ಮಂ ಪ್ರಕೀ[1]ರ್ಣಮಾದೊಡೆ
ಸಾಮಾ[2]ನ್ಯಂ[2] ಲಾಭ ಪಯಣಮಾಗಳೆ ಮಗು[3]ಳ್ಗಂ[3]
ವಾಮಂ ದಕ್ಷಿಣ[4]ವೆರ[4]ಡುಂ
ಸಾ[5]ಮಾನ್ಯಂ[5] ಕೆದಱೆ [6]ಪಯಣಮಕ್ಕುಂ ದೂರಂ[6] ೬೨

ಅತಿಶಯಮಾಗಿರೆ [7]ಭದ್ರಾ[7]
ಕೃತಿ[8]ಯಿಂ ವಾಲಂ ಪ್ರಕೀರ್ಣ[8]ಮಾದೊಡೆ ವಿಜ[9]ಯೋ
ನ್ನತಿಯಕ್ಕುಂ ಶಬ್ದವಿ[9]ನಿ
ರ್ಗತವಾಲ ಪ್ರ[10]ಕರ[10]ಮಾಗೆ ಭಯಮಂ ಮಾಳ್ಕುಂ ೬೩

ಸ್ಥಾನಾಂತರದೆಡೆಯೊಳ್ ವಾ
ಳಾನಿವಹಂ ಕೆದಱೆ ಸುಮನನಲ್ಲದೆ ತುರಗಂ
ಧ್ಯಾನಿಸುತಿರ್ಪೊಡೆ ದೂರ
ಧ್ಯಾನದಿನಾಗಮನ ಸಂಶಯಂ ಪ್ರಕಟಿಸುಗುಂ* ೬೪

ತುರಗಾನೀಕದ ಮೆಯ್ಯೊಳ
ಗುರಿಯಕ್ಕುಳ್ಳಂಗಳಕ್ಕೆ [ಕಿಡಿಯಕ್ಕೆ]ಸಕೃ
ದ್ವಿರಚಿತಮಪ್ಪೊಡೆ ಶೋಭನ
ಕರಮಂಗವಿಶೇಷದಿಂದಮಭಿನವಚಂದ್ರಾ* ೬೫

ತುರಗಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಭಾಗದೊ
ಳುರಿಯು[11]ಳ್ಳಂ[11] ಕಿಡಿಗಳೆಂಬಿವಾದಂದು ವಸುಂ
ಧರೆ ಕಿಡುಗುಂ ಮತ್ತ[12]ದು ತಾಂ
ಕರದೊಳ್ ಪುಟ್ಟಿದೊಡೆ[12] ಪತಿಗೆ ಭಯಮಂ ಮಾಳ್ಕುಂ ೬೬

---

1 ಮು ಪ್ರಕ (ಚಜಟಡ) 2 ನ್ಯದ (ಟಡ) 3 ಳ್ದುಂ (ಜಟಡ) 4 ವೆ (ಚಜ) 5 ಮ (ಟ) 6 ದೂರವುಕ್ಕುಂ ಪಯಣಂ (ಚಜಟಡ) 7 ಚಕ್ರಾ (ಚಜಟಡ) 8 ಯಂ ವಾಲ ಪ್ರಕಾರ (ಚಜಟಡ) 9 ಯಾಂಗತಿಯಕ್ಕು ಶಬ್ದಮಂ (ಚಜಡ) ಯಾಂಗತಿಯಕ್ಕ ಶಬ್ದಮುಂ (ಟ) 10 ಕೀರ್ಣ (ಅ) 11 ಕ್ಕುಂ (ಚಜಟಡ) 12 ಪರಾಹ್ನದೊಳ್ ಪುಟ್ಟಿದರೆ (ಜಚಡ) ಪರಾಹ್ನದೊಳುಂ ಪುಟ್ಟಿದರೆ (ಟ) * (ಚಜಟಡ) ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ೬೪–೬೫ ನೆಯ ಪದ್ಯಗಳಿಲ್ಲ.

ಶಿರ[1]ದೊಳುರಿ ನೆಗೆದೊ[1]ಡಳಿಗುಂ
ಪಿರಿಯ ಮಗಂ ಸ್ಕಂಧದುರಿಯೊಳಳಿಗುಂ ಪತಿ[2]ಯುಂ
ತುರಿ ನೆಗೆದೊಡೇ[2]ಜುವಾತಂ‡
ಮರಣಭಯ ಪ್ರಾಪ್ತನಕ್ಕುಮಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೧೭

ಉರಿ[3]ಕೋಶದೊಳುದಯಿಸಿದೊಡೆ[3]
ಕರಗುಗುಮುಳ್ಳರ್ಥ[4]ಮೆಲ್ಲಮೆರಡುಂ[4] ರಂಧ್ರಾಂ
ತರ[5]ಮುರಿದೊಡಾಳ್ದನಂ[5] ಪರಿ
ಹರಿಸುಗುಮಾ ತುರಗರತ್ನಮಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೧೮

ಉರಿಯೆ ಜಘನಾಂತರಾಳಂ
ಮರಣಂ ಪುತ್ರಂಗೆ ಕೋಶ[6]ಮೇಹನ[6]ಮುಷ್ಕಾಂ
[7]ಕುರಮುರಿದಂದು[7] ಕುಲಸ್ತ್ರೀ
ಮರಣಭಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಕ್ಕುಮಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೧೯

ವಾ[8]ಳ್[8]ಧಿಯಿಂದುರಿ ನೆ[9]ಗೆ[9]ದೊಡೆ
ಕಾಳೆಗಮುಂ ಪಿರಿದು ಭಯಮುಮಧಿಪತಿಗಕ್ಕುಂ
ವಾಳಾದಾನಮು[10]ಮಂತಾ[10]
ವಾಳಧಿ[11]ಯುಂ ಜ್ವಲಿತಮಾಗಲ[11]ಪಜಯಮಕ್ಕುಂ ೨೦

ಭ್ರಾಂ[12]ತೇಂ[12] ವಾಜಿಗಳ ಶರೀ
ರಾಂತರದೊಳ[13]ಗನಲ ರಶ್ಮಿ ಬೆಳಗು[13]ತ್ತಿರೆ ಸಾ
ಮಂ[14]ತಾಂತಃಪುರ[14] ಪರಿವಾ
ರಂ[15]ತಡೆಯದೆ[15] ನಾಶಮಕ್ಕುಮಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೨೧

---

[1] ದ ಉರಿನೆಗಳ್ಪ (ಚ) ದ ಉರಿನೆಗಳ್ದ (ಜಟಡ) [2] ಬೆನ್ನುರಿ ನೆಗಳ್ವಡೆ (ಚಜ) ಬೆನ್ನುರಿ ನೆಗಳ್ದಡೆ (ಟಡ) [3] ರಂಧ್ರದೊಳುದಿಯಿಸಿದರೆ (ಚಜ) [4] ಮೆರಡು (ಚಜ) [5] ದೊಳು ಉರಿಪುಟ್ಟಲಾಳ್ಪ (ಚ) ದೊಳ್ ಉರಿಪುಟ್ಟಲಾಳ್ದ (ಜ) [6] ರುಹಮುಂ (ಚಜ) [7] ತರಮುರಿದಡರಿ (ಚಟ) [8] ಲ (ಚಜ) [9] ಗಳ್ದೊ (ಚ) ಗಳ್ದ (ಜ) [10] ಮತ್ತಾಂ (ಚಜ) [11] ಯಿಂಜಳಿತವಾಗೆಮ (ಚ) ಯಿಜ್ವಳಿ ತಮಗೆಯ (ಜ) [12] ತಿಯೆ (ಚಜ) [13] ಗೆಲ್ಲ ಮುರಿಯನೆಗಳು (ಚ) ಗೆಲ್ಲ ಮುರಿಯು ನೆಗಳು (ಜ) [14] ತಾದಿಯನೀಕಮುಂ (ಚಜ) [15] ತಾಂ (ಚಜ) ‡ (ಟ) ಪ್ರತಿ ಇಲ್ಲಿಂದ ಅಧ್ಯಾಯ ಪೂರ್ತಿ ಲುಪ್ತ, (ಡ) ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ೫೨ ನೆಯ ಗರಿ ಇಲ್ಲ, ಅಧ್ಯಾಯ ಪೂರ್ತಿ ಲುಪ್ತ.

ಕರವಾ[1]ಳ್ ಕಡಿ[1]ತಲೆ ಕೊಂತಂ
ಶರಸಂಕುಲ[2]ಮಂಗರಕ್ಷೆ[2] ಸೀಸಕಮಿವಱಿಂ
ದುರಿ ನೆ[3]ಗೆದೊಡೆ[3] ಕೇಡ[4]ಕ್ಕೊ[4]
[5]ಧ್ವರ್ಗರಶ್ಮಿಯಿಂ ಬೆಳಗೆ[5] ಜಯಮಹೋತ್ಸಾಹಕರಂ ೭೨

ಉರಿಯುಂ ಮೇ[6]ಲುಸುರುಗಳುಂ[6]
ತೆರಳ್ಕೆ[7]ಯುಂ[7] ಪೋಲ್ವ[8]ರಶ್ಮಿ[8] ತುರಗಂ ಕಿಳಿಱು
ತ್ತಿರೆ ಬಾ[9]ಯಿಂ[9] ಪೊಱಮ[10]ಟ್ಟೊಡೆ[10]
ದೊರೆಕೊಳ್ಗುಂ ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ[11]ಅರಿ[11]ಗಪ್ರತಿಮಂ ೭೩

[13]ಉರಿ ನಯನಾಂಬುಜವದನಮು[12]
ನೊರಸುತ್ತಂ ಜಾನುದೇ[13]ಶದೊಳ್ ಖುರದೊಳ್ ಗ
ಹ್ವರಿಯನಿ[13]ಱಿದಾ ತುರಂಗಂ
ಭರದಿಂದಂ ಶೋಕ ದುಃಖ[14]ಮಂ ನೆಱೆ[14]ಮಾಳ್ಕುಂ ೭೪

ಗಮನಕ್ಕೆ ನಿಜ ನಿವಾಸಾ
ಗಮನಕ್ಕುಗ್ರಾಹವಕ್ಕೆ ನಡೆವಲ್ಲಿ [15]ಭುಜಂ
ಗಮದುಗ್ರಾಕೃತಿಯುಂ ಭೀ
ತಮನಂ ಪಡಿಮೂತ್ರಮಿಕ್ಕೆ ಹಯ[15]ಜಯರಹಿತಂ ೭೪

ಆವರ್ತ [16]ಮಹಾದೋಷಮ
ನಾವೊಂ ತು[16]ರಗಕ್ಕೆ ಕಂಡೊಡಂ ವೇದವಿದ
ಗ್ರೀವುದು ಹಸ್ತೋದಕ ಸ
ದ್ಭಾ[17]ವದೇ[17] ರಾವುತ್ತರಂ ಸುವರ್ಣ ಸಮೇತಂ ೭೬

---

1 ಳಧಿ (ಜ) 2 ತುಂಗವಕ್ಷ (ಚಜ) 3 ಗಳ್ದರಿ (ಚಜ) 4 ಕ್ಕುಂ (ಚಜ)
5 ಧರೆ ಸ್ಥಿರಿಯ ಬೆಳಗು (ಚ) ಧರೆ ರಸ್ಮಿಯ ಬೆಳಗು (ಜ) 6 ಱ್ ಕಣ್ಗಳ (ಅ)
7 ಗಳುಂ (ಚಜ) 8 ಡಕ್ಕು (ಚ) 9 ಯಂ (ಚ) 10 ಟ್ವರೆ (ಚ) 11 ಪಿ (ಅ)
12 ಸುರಿಯೆ ವದನಾಂಬು ವದನವೆ (ಚಜ) 13 ಶದೊಳ್ಖುರದೊಳುಮಾಹರಿಯೆಗೆ (ಚಜ)
14 ಭಯಮಂ (ಚಜ) 15 ಭುಜಂಗಮನಂತೆ ವ್ಯಾಘ್ರಾಕೃತಿಯಿಂ ಗಮನಂ ಪರಿಮೂತ್ರಮಾಗೆ
ಹಯ (ಚಜ) 16 ದೋಷಮುದಾವತ್ತು (ಚ) ಮಹಾದೋಷಮುದಾವತ್ತು (ಜ)
17 ವಾಧಾರೋ (ಚಜ)

ಆವ[1]ರ್ತೋದ್ಭಾವಕ ದೋ
ಷಾವಲಿ ವಾಳಪ್ರಕೀರ್ಣಮುಂ ಮತಿವಂತರ್[1]
ಭಾವಿಸುಗಭಿನವಚಂದ್ರಮ
ದೇವನ ಮತದಿಂದಮಿದುವೆ ಚತುರಧ್ಯಾಯಂ[2] ೭೭

---

[1] ತರ್ ಕಾಳಗತ್ರ್ಯಲ್ಯಾವಳಿ ವಾಳ ಪ್ರಕರಣಂಗಳುಮಿನಿತಂ (ಚಜ) [2] ಚತುರ್ಥಾಧ್ಯಾಯಂ (ಚಜ)

ಐದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಎರಡುಂ [1]ತೆಱ[1]ದಿಂ[2]ದಾಯುುವ
ನೆರೆಯೆ[2] ಪರಿಕಿ[3]ಸುವುದು[3] ಬಾಹ್ಯ[4]ಮಾಭ್ಯಂತರವೆಂ[4]
ಬೆರಡಱತೂಳಂ ತನುವಿಂ ಬಾ
ಹಿರಮಂ ದಶನಂಗಳಿಂದ[5]ಮಾಭ್ಯಂತರಮಂ[5] ೧

ಸ್ವರದಿಂದ[6]ಮಜಿನ[6]ದಿಂದಂ
[7]ಖು[7]ರದಿಂದಂ ಚೇಷ್ಟೆಯಿಂ[8]ದಮಾ ದ[8]ಶನಾಗ್ರಾಂ
ತರದಿಂದ[9]ಮೊಗೆದವುಲ್ಕಾ
ತೆ[9]ರದಿಂದಂ ಪೇಳ್ವೆ ಹಯುವಯೋಲಕ್ಷಣಮಂ ೨

ಇನಿ[10]ತಾನುಂ[10] ಸಂ[11]ದಂಶಂ[11]
ಜನಿಯಿಸುಗುಂ ಕೇಸರಂಗ[12]ಳುಂ[12] ಖುರಜೆಗಳುಂ
ತನುವು[13]ಮತಿ[13] ಮೃದು[14]ಳ[14]ಮಕ್ಕುಂ
ಜನಿಯಿಸಿ[15]ದಶ್ವಕ್ಕೆ[15] ನೋಡು[16]ವೊಡೆಮಾಸೈಕಂ[16] ೩

ಸಂ[17]ದಂಶಮತಿ ವ್ಯಕ್ತಂ[17]
ಬಂ[18]ದು[18] ಖುರಂ ಮೆಲ್ಪುವಡೆದತಿ[19]ವ್ಯಾ[19]ಲತೆಯಿಂ
ದೊಂದಿ ನಲಿ[20]ವ[20]ರಿದು ಬಲವ
ರ್ಪಂದಾ ಮಱಗೆರಡು ತಿಂಗಳಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೪

ತುರಗಕ್ಕೆ ಮಧ್ಯ ದಶನೋ
ತ್ಕರಮುುದಯಿಸುಗುಂ ವಿಭಕ್ತ[21]ಪದ[21]ನಕ್ಕುಂ ಸು
ಸ್ವರದಿಂ ಹೇಷಿ[22]ಸುಗುಂ[22] ಸೌಂ
ದರ [23]ತನು[23]ವಕ್ಕುಂ ತ್ರಿಮಾಸ ಪರಿವರ್ತನದೊಳ್ ೫

---

1 ಕೆಲ (ಚಜಟಡ) 2 ದೇಹಾಂತರಮುುಂ (ಚಜ) ದೇಹಾತಂರಮಂ (ಟಡ) 3 ಪುವ (ಚಜ) ಪುದು (ಟಡ) 4 ಮುುತ್ಸಾಂತರ (ಚಜಟ) 5 ಪುಭ್ಯಂತರದಿಂ (ಚಜಟಡ) 6 ಭಿನವ (ಚಜಟಡ) 7 ಕ (ಚಜಟಡ) 8 ದ (ಟಡ) 9 ಮಾಗೆ ರೋಮೋತ್ಕ (ಜಟಡ) 10 ತುಂ (ಟ) 11 ಗಂಸಂ (ಚಜಡ) 12 ಳಂ (ಟ) 13 ಮುಕ್ತಿ (ಚಜಟಡ) 14 ವು (ಚಎಟಡ) 15 ಸೆದಶನ (ಜಟಡ) 16 ಕಡೆ ಮಾಸೋತ್ತಂ (ಚಜ) ಕಡೆ ಮಾಸೋಕ್ತಂ (ಟಡ) 17 ದಾಶಂ ಶಮ್ಮಿಕೆ ವೃತ್ತಂ (ಚ) ದಾ ಶಮ್ಮಿಕೆ ವೃತ್ತಂ (ಜಟ) ದಂ ಶಂಪಿಕೆ ಪೃತ್ತಂ (ಡ) 18 ಧುಠ (ಕ) 19 ಬ್ಯಾ (ಜಟ) 20 ಪ (ಚಜಟಡ) 21 ಪಿಥ (ಜಟಡ) 22 ತಮುುಂ (ಚಜಟಡ) 23 ತಮ (ಚ)

ಸಂದಂಶಂ [1]ಸಮನಾ[1]ಗಿರೆ
ಬಂದಿರ್ಕುಂ ಮಧ್ಯ[2]ಮಂ[2] ರತಿಪ್ರಿಯನಕ್ಕುಂ
ಸೌಂದರ ತನು[3]ಮೆಯ್ಯೆಲ್ಕ
ರ್ಪಂ[3]ದು ಚತುರ್ಮಾಸಮೆಂದನಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೬

ಇನಿತಿನಿತು ಪಾರಿಪ[4]ಕ್ಷಂ[4]
ಜನಿಯಿಸು[5]ಗು[5]ಮಿದರ್ಪು [6]ತಿಂಗಳಂತಾ[6] ಪಲ್ಗಳ್
ಘನಘಟಿತಮಾಗಿ ತೋರ್ಪಂ
ದಿನ[7]ದ[7]ವಸದೊಳಾಱು ತಿಂಗಳಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೭

ನೇರಿದವು ದಂ[8]ತ[8]ಪಂಕ್ತಿ ಶ
ರೀರಂ ಪಿರಿದಕ್ಕುಮದಱ ಸಂದಂಶಂಗ[9]ಳ್[9]
ಕ್ಷೀರರುಚಿಯಾದೊ[10]ಡದನವ
ಧಾ[10]ರಿಸುಗೆ [11]ಕಿಶೋರಕಂಗೆ[11] ಸಪ್ತಮಮಾಸಂ ೮

ತುರಗದ [12]ಮೆಯ್ಯನ[ವಿ]ರ್ನಿರೀ
ಳ್ದಿರೆ[12] ತನು ನಿರ್ಮ[13]ಳಿನಮಾ[13] ಪ್ರದೇಶಂಗ[14]ಳ್[14] ಸುಂ
ದರಮಾ[15]ಗಿರೆ ಸಮ[15]ಮಾಗು
ತ್ತಿರೆ ದಶನಮುದ[16]ರ್ಕೆ ನೆರೆದುದ[16]ಷ್ಟಮಮಾಸಂ ೯

ನವಮಾಸದೊಳಗೆ ಮಧ್ಯಂ
ಧವಲಚ್ಛವಿಯಾಗೆ ಮಧ್ಯಮೋತ್ತಮ[17]ಮೆ[17]ರಡುಂ
ಧವಲಂಗಳಾಗೆ ಕು[18]ಷ್ಠಿ[18]ಕೆ
[19]ಯು[19]ವು ನಿಡಿಯುವು ಕೂರ್ಚ ರೋ[20]ಮ[20]ದಿಂ ದಶಮಾಸಂ ೧೦

---

[1] ಘನನಾ (ಚಟ) ಘನಮಾ (ಟಡ) [2] ಮುಂ (ಜಟಡ) [3] ಮೇಯುಲ್ಕಾರ್ಪಂ (ಕ) ಮೆಯ್ ಕಪ್ಪಾದಂ (ಚಜ) ಮೆಯ್ಯೆಲಿ ಕರ್ಪಂ (ಟಡ) [4] ಕ್ಷಂ (ಚ) [5] ಗುಂ (ಜಟಡ) [6] ಲಿಂಗಂಗಳು ತಾಂ (ಟಡ) [7] ದಿ (ಜ) [8] ತದಂತ (ಚ) [9] ಳು (ಚಜಟಡ) [10] ಡಂಧನವಾ (ಚ) ಡಂದದನಾವು (ಜ) ಡೆರಡು ನವಧ (ಟಡ) [11] ಸೋಳವೆಂದ (ಚಜಟದ) [12] ಮೆಯ್ಯ ನವಿರ್ಗಳ್ ನೀಳ್ದಿರೆ (ಕ) ಛವಿಗಳು ನಿರುತಂ (ಚಜಟಡ) [13] ಳಾ (ಚಜ) ಳಿನಮುಂ (ಟತ) [14] ಳು (ಚಜಟಡ) [15] ಗೆ ಧವಳ (ಚಜಟಡ) [16] ಕ್ಕೆ ಅ (ಚಜ) ಕ್ಕೆ ಅರಿವು ಅ (ಟಡ) [17] ವೆ (ಜಟಡ) [18] ಟ್ಟ (ಟ) [19] ವ (ಜಟಡ) [20] ಗ (ಚ)

ಉರಮುಂ ಲಲಾಟಪಟ್ಟಾಂ
ತರ[1]ಮುಂ[1] ವಿಸ್ತೀರ್ಣಮಾಗೆ ಕೆಳಗಣ ಕಡೆ[2]ವ[2]
[3]ಲ್ಲಿ[3]ರಡುಮತಿ ಧವಳಮಾಗು
ತ್ತಿರೆ ಪನ್ನೊಂದನೆಯ ತಿಂಗ[4]ಳ[4]ಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೧೧

ಸ್ಫುರಿತ [5]ವ್ಯ[5]ದುದೀರ್ಘ ಬ[6]ಹುಳಾಂ
ಗರುಹಂ [6]ಸಂಪೂರ್ಣ[7]ಮೆನಿಪ ಕೇಸರರೋಮೋ[7]
ತ್ಕರ ಪಾರಿಪ[8]ಕ್ಷಮತಿ[8]ಪಾಂ
ಡುರಮಾ[9]ದಂ[9]ದೊಂದು ವರ್ಷಮನಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೧೨

ಅಂಗರು[10]ಹ ಕೇಶವಾಲ ಚ
ಯಂಗಳ್ ನಿಡಿ[10]ಯುವು ಕಷಾಯವರ್ಣಂಗ[11]ಳ್[11] ದಂ
ತಂಗ[12]ಳ್ಗೆ ಬವರಿಸುವ ದಂ[12]
ತಂಗ[13]ಳ್ ಮುಲಿ[13]ನಂಗಳಾಗೆ ವರ್ಷದ್ವಿ[14]ತ[14]ಯಂ ೧೩

ಕ್ಷೀರಕಷಾಯಚ್ಛಾಯಾ
[15]ಧಾ[15]ರಂಗಳ್ ಸ್ನಿಗ್ಧವೃ[16]ತ್ತ[16] ಘನ[17]ತದ್ವಂಶಾ[17]
ಕಾರಂಗ[18]ಳ್ ಕಿ[18]ಱಿಯುವು ಸುಕು
ಮಾರಂಗ[19]ಳ್[19] ಪ್ರಥಮದ[20]ಶ[20]ನಮಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೧೪

ಕೂ[21]ರಿ[21]ದುವು ಪಲ್ಲತುದಿಗ[22]ಳ್[22]
ನೇರಿ[23]ದುವಲ್ಲದಸಂಬದ್ಧಮೂಲಂಗಳ್[23] ರೇ
[24]ಖಾರಚಿ[24]ತಂಗ[25]ಳ್ ವ್ಯಂಜ[25]ನ
ವಾರಿಗಳವು [26]ಪೋಗಿ[26] ಬಂದ ದಶ[27]ನಾವಳಿ[27] ಗ[28]ಳ್[28] ೧೫

---

1 ಮುವು (ಚಜಟಡ) 2 ಪ (ಟ) 3 ಲ್ವಿ (ಚಜಟಡ) 4 ಳನ (ಕ) 5 ಮ (ಚಜಟಡ) 6 ಹಳಾಂತರಂಗ (ಚಜಟಡ) 7 ಕ್ಷಮಿವು (ಚಟಡ) 8 ಕ್ಷಮಿವು (ಜ) 9 ದೊಂ (ಟಡ) 10 ಹಂ ಕೇಸರವುಂ ತುಂಗನಿಧಿ (ಚಟ) 11 ಳ (ಜ) 12 ಳವತರಿಸೆವರಪಂ (ಚಜಟಡ) 13 ಳು ಕುಳಿ (ಜಟ) 14 ತಿ (ಟ) 15 ಬಾ (ಚಜಟಡ) 16 ದ್ಧ (ಚಜಟಡ) 17 ತರಸದೃ (ಚಜಟಡ) 18 ಳಿ (ಚಜಟಡ) 19 ಳು (ಚಜಟಡ) 20 ವ (ಕ) 21 ಡಿ (ಚ) 22 ಳು (ಚಜಟಡ) 23 ದವು ಶುಭಸ್ತ ಮೂಲಂಗಳು (ಚ) ದವಲ್ಲವು ಶುಭಸ್ತ ಮೂಲಂಗಳು (ಜಟಡ) 24 ಖಿರಂಜಿ (ಜಟಡ) 25 ಳು ವ್ಯಂಬ (ಚಜ) ಳುವೆಂಬ (ಟಡ) 26 ಪೊಗೆ (ಚಜಟಡ) 27 ನವಾರಿ (ಟಡ) 28 ಳು (ಜಚಟಡ)

ಎರಡುವರೆ ವರುಷ[1]ಮಾ[1]ದೊಡೆ
[2]ಬರುಗುಂ[2] ಸಂ[3]ದಂ[3]ಶಮಾ[4]ಕಿಶೋರದ ಸಾರಾಂ[4]
[5]ಗ[5]ರುಹಂ ನು[6]ಣ್ಪುದಯಿ[6]ಸುಗುಂ
ಸರಿಸಂ [7]ಪಸರಿಸುಗುಮಿತ್ತಿ[7] ತನುರೋಮಂಗಳ್ ೧೬

[8]ಪ[8]ತಿತೋ[9]ತ್ಥಿತ[9] ಸಂದಂಶ
ದ್ವಿತಯಂ ಸುಸ್ನಿಗ್ಧ [10]ಬಹುಲರೋಮಂ[10] ಸಂಪೂ
ರ್ಣ ತ[11]ನುದೃಢಮಾಂಸನು[11]ದಿ ತೋ
ದಿತ ಸತ್ವಂ ಮೂಱು[12]ಬರಿಸ[12]ಮಾದಂದಕ್ಕಂ ೧೭

ಬ[13]ರು[13]ಗುಂ ಮಧ್ಯಮದಶನಂ
[14]ಸ್ಫುರಿಯಿಸುಗುಂ[14] ನುಣ್ಪಪೆತ್ತ ತನುರೋಮಂಗ[15]ಳ್[16]
ತುರಗಕ್ಕೆ ಮೂಱು[16]ಬರಿಸಮು
ಮರೆಯಾಗಲ್ಕಿಂದ್ರಿಯ[16] ಪ್ರಸನ್ನತೆಯುಕ್ಕುಂ ೧೮

ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಧ್ಯಮಂ ದಶ
ನಂ ಪೂ[17]ರ್ದುವುದೊಂದು[17] ತೇಜ[18]ದಿಂದಂ[18] ರೂಪಿಂ
ದಂ ಪೆರ್ಚಿ[19]ಬರೆ ಪರಾಕ್ರಮ
ಮಂ[19] ಪಡೆದೊಡೆ ನಾಲ್ಕುವರ್ಷಮಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೧೯

ತುರಗಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕುವರ್ಷಮು
[20]ಮ[20]ರೆಯೊಳ್ [21]ಗತ[21]ಪಾರಿಪ[22]ಕ್ಷ[22]ಮುಕ್ಕುಂ ತುದಿಯೊಳ್
ಕರಮೆ ಕುಳಿಯಾಗಿ ಪಂಚಮ
ಬರಿಸಕ್ಕುದಯಿಸುಗುಮ[23]ತ್ರಿ ತದ್ದಂತಂಗಳ್[23] ೨೦

---

1 ಮಾ (ಟಡ) 2 ಭಂಗಂ (ಕ) 3 ವ (ಕಗ) 4 ಗಿ ಸ್ತ್ರೋರಕ (ಚಡ) 5 ಗಂಗ (ಜಟ) 6 ಣ್ಪುದವಿ (ಚಜಡ) 7 ದ ಸರಿಗುವುತ್ತೆ (ಚಜ) 8 ಸ (ಜ) 9 ತ್ಥಿತದ್ಗತ (ಕ) 10 ರೋಮ (ಚಜಟಡ) 11 ಮಧ್ಯತಮಾಂಸಂ ತನುಮುಂ (ಚಜಟಡ) 12 ವರುಷ (ಚಜಟಡ) 13 ರಿ (ಜಟಡ) 14 ಕುರಿಸುಗುತಾಂ (ಚಜಟಡ) 15 ಳು (ಜಟಡ) 16 ಮರೆಯಾದರುಮಿಂದ್ರಿಯುಮೇಂಬವಿವು (ಚಜಟಡ) 17 ದವುಂಬಂ (ಚಜಟಡ) 18 ದಿಂಜವದಿಂ (ಚಜಟಡ) 19 ಯುತಾಂ ಚಪಲತೆಯುಂ (ಚಜ) ಯು ಚಪಲತೆಯುಂ (ಟಡ) 20 ವ (ಜಟಡ) 21 ಧೃತಿ (ಚಜಟಡ) 22 ಕ್ಷ (ಚಜಟಡ) 23 ತ್ರಿತದ್ವ್ಯಜನಂಗಳು (ಚಜಟಡ) * (ಚ) ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಾಯಮುಮಂ ಶಾ[1]ಸ್ತ್ರಾ[1]ಭಿ
ಪ್ರಾಯಮನಾರಯ್ದು ಪೇಳ್ವೆ ವಿಸ್ತಾರಣೆಯಿಂ
ದಾಯತಮಕ್ಕುಂ ದೇಹದೊ
ಳಾಯುಮುಮುತ್ಸೇಧ ಬಹಳ ಪರಿ[2]ಮಾಣಂ[2]ಗಳ್ ೨೧

ಪೊಂಗಿ ಬಿಗಿದೊಗೆದ [3]ಕಣ್ ಮಧು
ಪಿಂಗಂಗಳ್[3] ವದನಮುಂ ಶಿರೋರುಹಮುಂ[4]ದೀ
ರ್ಘಂಗಳ್[4] ಜಘನಮುಮುರ[5]ಮು
ತ್ತುಂಗಂ[5] ಪೃಥುಲಂಗಳಾಗೆ [6]ಚಿರಜೀವಿ[6] ಹಯಂ ೨೨

ಪರುಷರವದಿಂ[7]ದೆ[7] ಸುಳಿಗುಂ
ಚರಣಂ ದೀರ್ಘಂ ಸುಸಂಗತಾಂಗಂ ಸುಶಿರಾಂ
ತರಮೆ[8]ಲ್ಲಂ[8] ಪಿರಿಯ[9]ವು ತನು[9]
ಪಿರಿದೆನಿಸಿದ ವಾಜಿ ದೀ[10]ರ್ಘ ಜೀವಿತನಕ್ಕುಂ[10] ೨೩

ಕಿವಿಯುಂ ಮೇಹನಮುಂ [11]ಕಿ[11]ಱಿ
ಯವು [12]ನಾದಂ ಪಿರಿದು ಮಾಸವರ್ಧನದಿಂದೊ
ಪ್ಪುವ ತನುಗ್ರಾಸಪರಂ[12] ತಾಂ
ಪವನ ಜವಂ ವಾಜಿ ದೀರ್ಘ ಜೀವಿತನಕ್ಕುಂ* ೨೪

ತುರಗದ ಕಿವಿಯುಂ ಪಾಳಿಸಿ
ಸುರಗೋಪಚ್ಛಾಯೆಯಿಂದಮರುಣಜಲಂ ಪಾ
[13]ಯ್ತರೆ[13] ದೀರ್ಘಜೀವಿ ನೇತ್ರ[14]ರ್[14]
ಸುರಿಯುದ ಕಿವಿಯಿಂದಮಲ್ಪಜೀ[15]ವಿತ[15]ನಕ್ಕುಂ* ೨೫

---

1 ಸ್ತ್ರ (ಜಟಡ) 2 ಣಾವಂ (ಜಟಡ) 3 ವರ್ಣಂ ಪಿಂಗಳಮುಂ (ಜ) ವರ್ಣಂ ಪಿಂಗಳ್ನಡು (ಟಡ) 4 ದರ್ಪಂಗಳು (ಚಜಟಡ) 5 ಮುತ್ತುಂಗಂ (ಚ) ಮುಗ ಮುಕುಂಗಂ (ಜಟಡ) 6 ರಂಜನಿಪ (ಚಜಟಡ) 7 ದ (ಚಜಟಡ) 8 ಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲ (ಟಡ) 9 ನಿಯುಸುರ (ಜ) ನಿಸುರ (ಟಡ) 10 ರ್ಘಂ ರಂಜಿತ (ಚಜಟಡ) 11 ಕರಕಿ (ಜಟಡ) 12 ನಿರ್ಮಾಂಸ ಜಘನ ಜಾನುಂ ವದನಾಲ್ಪವು ತನುಸುಗ ಪಸರಂ ತಾಂ (ಜಟಡ) 13 ಯ್ತರುತಿರೆ (ಕ) ಯ್ಸುತ್ತಿರೆ (ಜಟಡ) 14 ರು (ಜಟಡ) 15 ಯುವು (ಜಟಡ)

* (ಚ) ಪ್ರತಿಯುಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿಲ್ಲ ಟೀಕು ಮಾತ್ರವಿದೆ.

ತುರಗದ ಕೂರ್ಚಸ್ಥಾನಾಂ
ತರ[1]ದ ಕಿಣಂ[1] ವ್ಯಕ್ತಮಾಗೆ ನಾಲ್ಕುಂ ನೊಸಲುಂ
ಶಿರ[2]ಮುಮತಿ ರುಂದ್ರ[2]ಮಾದೊಡೆ
ಪರಮಾಯುಷನೆಯ್ದೆ ಬಾಳ್ಗುಮಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೨೬

ಅಲಸದೆ ಪಿರಿದುಂ ಮೇ[3]ಯ್ಗುಂ[3]
[4]ಜ[4]ಲದೊಳಗೆ ಮುಸುಂಡ[5]ನಿಟ್ಟು ನೀರಂ ಕುಡಿಗುಂ[5]
ನೆಲದೊ[6]ಳ್[6] ಮೆಯ್ಯಿ[7]ಕ್ಕುವೊ[7]ಡೆಡ
ಗೆಲದೊ[8]ಳ್[8] ಪಡುಗುಂ ಚಿರಾಯು[9]ಷಪ್ಪುದು[9] ತುರಗಂ ೨೭

[10]ಖು[10]ರಕರನಂ ನೋ[11]ಡಿ ನಭಂ
ದೊರೆದೆಂತುಂ ನೋಡುತಿರ್ಪೊಡಂ ಶುಭ[11]ಕಂಠೋ
ತ್ಕರಮುಣ್ಮುವೊಡಂ ಕಾಮಾ
ತುರನಪ್ಪೊಡಮಾ ಹಯಂ ಚಿರಂಜೀವಿ ಕರಂ ೨೮

ಮೂವತ್ತು ಗಳಿಗೆ[12]ವಿಷ್ಟಿಯೊ[12]
ಳಾವುದು ಮಜಿ ಪುಟ್ಟಿತದಜಿ ಗಳಿಗೆ[13]ಯೆ[13]ವ[14]ರ[14] ಸಂ
ಭಾವಿ[15]ಸೆ[15] ಮೊದಲಿಂದೆಣಿಸುವು
ದಾ ವಿಷ್ಟಿಯ ಗಳಿಗೆಯನಿ[16]ತ್ತೆ[16] ಮಜಿಗಾಯುಷ್ಯಂ ೨೯

ಆರ್ಯಜನ ಪ್ರ[17]ಭರೇಖಾ
ನಿರ್ಯಾಣಮನೆಸೆಯೆ[17] ಶಾಲಿಹೋತ್ರಮುನೀಂದ್ರಂ
[18]ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ[18] ಪೇಳ್ದ ದಂ[19]ತಾಂ
ಪರ್ಯಾಯದಿನಜಿಯೆ ಪೇಳ್ದನಭಿನವಚಂದ್ರಂ[19] ೩೦

---

[1] ಮುಖಿಳ (ಚಜಟಡ) [2] ಮತ್ತೆ ರಂಧ್ರ (ಚಜಟಡ) [3] ಗುಂ (ಟಡ) [4] ಬ (ಚಜಟಡ) [5] ಸದ್ದಿ ಕುಡಿಗು ನೀರಂಕ್ಕೆ (ಚಜಡ) ನಟ್ಟಿ ಕುಡಿಗುಂ ನೀರಂ (ಟ) [6] ಳು (ಚಜಟಡ) [7] ಕ್ಕಿದ (ಜ) [8] ಳು (ಚಜಟಡ) [9] ಮಪ್ಪ (ಚಜಟಡ) [10] ಖು (ಚಜಡ) [11] ಡುವ ನಿಶ್ವನದಿಂ ನೆಲನಂ ಬಿರಿಪಿನೆಗಂ ಕಿಳಿರುತಿಪ್ಪೊಡಶುಭಂ (ಚಜಡ) [12] ವಿಗಳಿಗೆ (ಕ) [13] ಳಿರುತಿ (ಚಜಟಡ) [14] ಹರ್ಂ (ಜಟಡ) [15] ಸಿ (ಚಟ) [16] ತು (ಚಜಟಡ) [17] ಭುವಿಗೆ ಭಾಗಿಯರ್ಣ ಮೆಸೆದು (ಚಜ) ಭುವಿಗೆ ಭಾನಿಯರ್ಣಣಮನೊಸೆದು (ಟಡ) [18] ವೀಯರ್ಕ್ಕೆ (ಚಜ) ನಿಯರ್ಕ್ಕೆ (ಟಡ) [19] ತಾಹಾಯರ್ಂ ಪರಿಯಾಗಿಯರಿಯೆ ಪೇಳ್ವೆಂ ಧರೆಯೊಳು (ಚಜಟಡ)

ನರ[1]ರಾ[1]ಯುರೇಖೆಯಕ್ಕುಂ
ಕರತಳದೊ[2]ಳ್[2] ತುರಗ[3]ದಾಯು[3]ರೇಖೆಯ ಪವಣಂ
ಪರಿಕಿ[4]ಸುವು[4]ದು ಪ್ರೋಥ[5]ದೊಳೂ
ರ್ಧ್ವರೇಖೆಯಂ[5] ಶಾಳಿಹೋತ್ರ ಮುನಿಭಾಷಿತ[6]ಮಂ[6] ೩೧

ಅತಿಗೂಢಮತಿ ರಹ[7]ಸ್ಯಮಿ
ದ[7]ತಿಶಯಮಿದನಾರ್ಗಮಾಯಲಾಗದು ಶಿಷ್ಯಂ
ಸುತ[8]ರಿ[8]ರ್ಪರ್ಗಂ ಕುಡುವುದು
ಕೃತಕೃತ್ಯ ಪರೀಕ್ಷೆಯಿಂದಮಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೩೨

ಒಂದು ಮೊದಲಾಗನುಕ್ರಮ
ದಿಂದ[9]ಬ್ದಂ[9] ಮೂವತೆರಡುವ[10]ರೆಗಂ[10] ವಾಹಾ
ಸಂದೋಹ[11]ಕಾ[11]ಯುರೇಖೆಗ
ಳಿಂದಾಯು[12]ಷ್ಯಾ[ಂ]ತರಂಗಳಂ[12] ವಿರಚಿಸುವೆಂ ೩೩

ಒಂ[13]ದೆ ಬೆರಲೆನಿತನಿತೆ [13]ನೀ
ಳ್ದೊಂದಳವಿ[14]ಗ[14]ಳೂರ್ಧ್ವರೇಖೆ [15]ತೋರ್ಪಡೆ ಮಜಿಗಂ
ತೊಂದು ವರಿಸದೊಳೆ ಮುಖ ರೋ
ಗಂ ದೂಷಿಸೆ ಮರಣಮಕ್ಕುಮಭಿನವಚಂದ್ರಾ[15] ೩೪

ಎರಡಸಿಯ ರೇಖೆ ಸೀ[16]ಳ್ದಿರೆ
ಬೆರಲಳವಿಗಳೆ[16]ಸೆದು ತೋಱೆ ಜಿ[17]ಹ್ವಾಸ್ರಂ[17]ಭಂ
ಪರಿ[18]ಭಾ[18]ವಿಸೆ ವಾಜಿಗಕ್ಕು
ಮರಣಭಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೆರಡುವ[19]ತ್ಸರದೊಳಗಂ[19]* ೩೫

---

1 ಗಾರ್ (ಚಜಟಡ) 2 ಳು (ಚಜಟಡ) 3 ದೆಸೆವ (ಚಜಟಡ) 4 ಪು (ಚಜಟ) 5 ರೇಖೆಯೊಳಿರೆ ಯೊರೆದೆಂ (ಚಚಟಡ) 6 ದಿಂ (ಚಜಟಡ) 7 ಸ್ಯಂ ಅ (ಜ) 8 ನೀ (ಚಜಟಡ) 9 ಲ್ಪಂ (ಚಜಟಡ) 10 ವರ್ಷಂ (ಚ) ರುಷಂ (ಟಡ) 11 ಮಾ (ಚಜಟಡ) 12 ಹ್ಯಂಗಳ ಕರಂ (ಕ) 13 ದು ಬೆರಳಳವಿಯೊಳುಂ ಯೆ (ಚಜಟಡ) 14 ಯೊ (ಚಜ) 15 ಗಳು ಮಾಗಿರ್ದಡೆ ಒಂದು ವರುಷ...(ಚ) 16 ಳ್ದಿರಳ್ಪವಿಯೊಳು (ಜ) 17 ಹ್ವಂ ಸ್ರಂ (ಜ) ಹ್ವಶ್ರಂ (ಟಡ) 18 ಭ (ಕ) 19 ರುಷದೊಳಳಿಗುಂ (ಚಜಟತ) * (ಚ) ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ೩೪ ನೆಯ ಪದ್ಯವಾದ ಮೇಲೆ ೩೫ ನೆಯ ಪದ್ಯವಿದೆ.

ಎರಡ[1]ಸಿ[1]ಯು ರೇಖೆಯಡ್ಡಂ
ಮುರಿದಿ[2]ರ್ವೆರಲ[2]ಳ[2]ವಿಯೊ[3]ಳ್[3] ವಿರಾಜಿಸಿ ತೋರ್ಕುಂ
ಮ[4]ರ[4]ಣಂ ತೃತೀಯ ವರ್ಷಾಂ
ತರ[5]ದೆ ಗಳ ಗ್ರಹವಿಕಾರ ಕಾರಣದಿಂದಂ[5] ೩೬

ಎಡದ ದೆಸಯತ್ತ[6]ಲು[6]ಱುಗಿ
ರ್ಪೊಡೆ ರೇಖಾ ದ್ವಿತಯಮುವಿದಿತಂ ಪಂಚತ್ವ
ಕ್ಕೊಡ[7]ರಿಸೆ[7] ಗಳಗ್ರಹಂ ಪಿಡಿ
ದೊಡೆ ಮಡಿಗುಂ ನಾಲ್ಕುವರ್ಷ[8]ದೊಳ್ ಹಯರಾಜಂ[8] ೩೭

ಎರಡ[9]ಸಿಯುವಪ್ಪ[9] ರೇಖೆಗ
ಳಿರೆ ವಾಮ[10]ಕ್ಕೊ[10]ಱಗಿದಗ್ರದಿಂ ಪ್ರೋಥದೊಳಾ
[11]ವ[11]ರಿ[12]ಸೆ[12] ವ್ಯಗಜೃಂಭದಿಂದಂ
ಮರಣಭಯಂ ವಾಜಿಗೈದು[13]ವರುಷದೊಳಕ್ಕುಂ[13] ೩೮

ಎರಡಂಗುಲ ಪ್ರಮಾ[14]ಣಿನೊ[14]
ಳಿರೆ[15]ನೀಳ್ದು ಪ್ರೋಥ[15]ಮಧ್ಯದೊಳ್ ರೇಖೆಗಳಾ
ತುರಗಮ[16]ದಾತಂಕ[16] ರುಜಾ
ಮರಣಭಯ ಪ್ರಾ[17]ಪ್ತನಕ್ಕುಮಭಿನವಚಂದ್ರಾ[17] ೩೯

ಎರಡು ಬೆರಲ್ನೀಳಂ ನಳಿ
ದಿರೆ ರೇಖಾ[18]ಮಧ್ಯಮೇಳು ಬರಿಸಂ ತಾಂ
ತುರಗಮದಾತಂಕ[18] ರುಜಾ
ಮರಣಭಯ ಪ್ರಾ[19]ಪ್ತನ[19]ಕ್ಕುಮಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೪೦

---

[1] ನೆ (ಕಚ) [2] ರಲ (ಚಜಡ) [3] ಳುತಾಂ (ಟಡ) [4] ಣ (ಜಟಡ) [5] ದಿಂ ನುಗೆ ಹವಿವಿಭಾಗದಿಂದಳಿವಕ್ಕುಂ (ಚಟಡ) [6] ವಿ (ಕ) [7] ಸೆ (ಚಜಟಡ) [8] ದೊಳು ಹಯ ಮಳಿಗುಂ (ಚಜಟಡ) [9] ನೆಯುವಪ್ಪ (ಕ) ಸಿಯುಪ್ರೋಥ (ಚಜ) [10] ಕ್ಕೆ (ಚಟಜ) [11] ದ (ಚಜಟಡ) [12] ಸಿ (ಜ) [13] ವರುಷದೊಳಳಿಗುಂ (ಚಜಟಡ) [14] ಣದೊ (ಚಜಟಡ) [15] ನೀಳ್ದುರೇಖೆ (ಚ) [16] ನಾಂತಾಂತು (ಚಜಟಡ) [17] ಪ್ತನಾರು ವರ್ಷದೊಳಕ್ಕುಂ (ಜ) ಪ್ತಿಯಾರು ವರ್ಷದೊಳಕ್ಕುಂ (ಟಡ) [18] ಊರ್ಧ್ವಂದೊಳೇಳು ವರುಷಕ್ಕಂ ತಾ ತುರಗಮ ನಾಂತಂತು (ಚಜಟಡ) [19] ಪ್ತಿಯ (ಚಜಟಡ)

ಎರಡೂರ್ಧ್ವ ರೇಖೆ[1]ಗಳ್[1] ಮೂ
ವೆರಲಪ್ಪಪ್ರೋಥ [2]ಮಧ್ಯದೊಳ್[2] ತೋಱಿ ಮಹಾ
[3]ಜ್ವರಪರಿ[3]ತಾಪದೊಳಪ್ಪವು
ಪರಿಸಕ್ಕಾವಾಜಿಗೆಯ್ದುಗುಂ ಮರಣಭಯಂ ೪೧

ತೋರಿ[4]ದುವಾಗಿರೆ[4] ನಡುಗ[5]ಳ್[5]
ನೇರಿ[6]ದು[6]ವಪ್ಪೆರಡು ರೇಖೆಗ[7]ಳ್ ತಾಂ ಮೊದಲಾ[7]
ಕಾರದೊಳಿರೆ ನವವ[8]ರುಷ[8]
ಪ್ರಾರಂ[9]ಭದೆ ವಾಜಿ ರಾಜಶೂಲೆಗೆ ಬೀಡುಂ[9] ೪೨

ಅಂತಪ್ಪ ರೇಖೆಗಳ್ ಪ್ರೋ
ಥಾಂತಂ[10]ಬರಮೆ[10]ಸದು ತೋಱಿ ಪರಲೋಕ ಪ್ರಾ
ಪ್ತಂ ತುರಗಂ ದಶವ[11]ರ್ಷಾ
ಭ್ಯಂ[11]ತರದೊ[12]ಳ್ ಪೀಡೆಗೆಯ್ದಿ ಮನ್ಯಸ್ತಂಭಂ[12] ೪೩

ಆ ರೇಖೆಗಳೆನಿ[13]ತಾನುಂ
ತೋರಿ[13]ದುವಾ ಪ್ರೋಥಮಧ್ಯದೊ[14]ಳ್[14] ತಮ್ಮೆರಡುಂ
ನೇರಿ[15]ದು[15]ವಾಗಿರೆ ಶೂಲೆ[16]ಯು
ಕಾರಣಮೇ[16]ಕಾದಶಾಬ್ದದೊಳ್ ಮ[17]ರ್ದಿ[17]ಸುಗುಂ ೪೪

ಎರಡು ಬೆರಲ್ನೀಳದೊಳೆಸೆ
ದಿರೆ ವಾ[18]ಹ[18]ಪ್ರೋಥಮಧ್ಯದೊ[19]ಳ್[19] ರೇಖೆಗಳಾ
ತುರಗಂ ಮಡಿಗುಂ ದ್ವಾದಶ
ವರುಷದೊಳತಿ ವೃತ್ತಮಾಗೆ ರೂಕ್ಷಾವರ್ತಂ ೪೫

---

1 ಗಳ (ಚ) 2 ಮೊಡದಲುಂ (ಚಜ) 3 ಸರಸವಿ (ಚ) ಸರಪರಿ (ಜಟಡ) 4 ದವಾಗಳೆ (ಚ) 5 ಳು (ಚಜಟಡ) 6 ದ (ಚ) 7 ಳಂವೊಂದಾ (ಚಜಟಡ) 8 ರ್ಷಂ (ಚ) ರುಷಂ (ಜಟಡ) 9 ಭದಿವಾತ ಶೂಲೆಯಿಂದಂ ಅಳಿಗುಂ (ಚಜಟಡ) 10 ಮೆ (ಜಚ) 11 ರ್ಷಂ ಭಾಳಃಂ (ಜ) ರುಷಭಾಳಾಂ (ಟಡ) 12 ಳು ಪಡೆಗುಮುಯ್ದು ಮನ್ನೆಯರಂ (ಚ) ಳು ಪಡೆಗುಮುಯ್ದು ಮನ್ನೆಯುಶಂಭಂ (ಜಟಡ) 13 ನುಂ ಮಿಗೆ ತೋರಿ (ಟಡ) 14 ಳು (ಚಜಟಡ) 15 ದ (ಚಜಟಡ) 16 ದಿವಾ (ಚ) ತುಂ ಮಿಗೆ ತೋರಿ (ಟಡ) 14 ಳು (ಚಜಟಡ) 15 ದ (ಚಜಟಡ) 16 ದಿವಾ ಮರಣಕ್ಕೇ (ಚಜಟಡ) 17 ಗ್ಗಿ (ಗ) 18 ಮ (ಜಚ) 19 ಳು (ಚಜಟಡ)

ನೇರಿ[1]ದ[1] [2]ರೇಖಾಗ್ರಂಗಳ್
ತೋಱಿದೊಡಂ[2] ಪ್ರೋಥಮಧ್ಯದೊ[3]ಳ್[3] ನೀಳ್ದಿರೆ [4]ಸಂ
ಧ್ಯಾ[4]ರುಣವೂರ್ಧ್ವ ಶ್ವಾಸ ವಿ
ಕಾರದೊಳಕ್ಕುಂ ತ್ರಯೋದಶಾಬ್ದಾಂತರದೊ[5]ಳ್[5] ೪೬

ಎರಡೂರ್ಧ್ವ ರೇಖೆ[6]ಯುಂ[6] ಪಾ
ಯ್ದಿರಡಡ್ಡಂ ರೇಖೆ [7]ಕಾಕಪದಮಂ ಪೋಲ್ತಂ[7]
ತಿರೆ [8]ಭೂತಪೀಡೆ[8]ಯಿಂದಂ
ಮರಣಂ ಪದಿನಾಲ್ಕು ವರುಷ[9]ದೊಳ್ ತಪ್ಪುಗುಮೇ[9] ೪೭

ಎರಡೂರ್ಧ್ವ ರೇಖೆ [10]ಸೈ[10]ತಾ
ಗಿರೆ ವಾ[11]ಹ[11]ಪ್ರೋಥಮಧ್ಯದೊ[12]ಳ್[12] ತಿಲಮಾತ್ರಾಂ
ತರಮಗ್ರಂಗ[12]ಳ್[12] ಗುಣ್ಪಾ
ಗಿರೆ ಪತಿಗಾ[13]ಯುಃಪ್ರವರ್ಧಮಾನಂ[13] ತುರಗಂ ೪೮

ಕುಲವೃದ್ಧಿ ಧಾನ್ಯ [14]ಧನ ಸಂ[14]
ಕುಲವೃದ್ಧಿ [15]ನೃಪಪ್ರಸಾದ[15]ಮಧಿಪತಿಗಕ್ಕುಂ
ನೆಲನಂ ಪೆ[16]ರ್ಚಿಸಿ[16] ಲಕ್ಷ್ಮೀ
ಲಲನಾ ಪ್ರಾ[17]ಮೋದ[17]ನಕ್ಕುಮದನಾ[18]ಳ್ವಾತಂ[18] ೪೯

ಆರೋಹ[19]ಕನಿಂ[19] ಮರಣಮು
ದಾರಂ ಹಯಕಕ್ಕುಮಾಯುರೇಖೆ[20]ಯೆ ಗೌರೋ[20]
ಧಾರಂಗಳಾಗೆ ವಾತವಿ
ಕಾರದೆ ಪದಿನಯ್ದು ವ[21]ರ್ಷದೊಳ್[21]ಮರಣಭಯಂ ೫೦

---

1 ದವುಂ (ಚಜಟಡ) 2 ಖತ್ರಯ ತೋರಿದವೆ (ಜಟಡ) 3 ಳು (ಚಜ) 4 ಹಂಸಾ (ಚಜಟಡ) 5 ಳು (ಚಜಟಡ) 6 ಯಿ (ಜ) ಯುಂ (ಟಡ) 7 ಕಾರಪೊಲ್ಲಂ (ಜ) ರಪದಮಂ ಪೋಲ್ತಂ (ಚಜ) 8 ಯದ್ಭುತಪಡೆ (ಚಜಟಡ) 9 ಳ್ (ಕ) 10 ಸಹಿ (ಟಡ) 11 ಮ (ಚಜ) 12 ಳು (ಚಜಟಡ) 13 ಯು ವರ್ಧನಮಕ್ಕುಂ (ಚ) ಯು ವರ್ಧಮಾನ ಮಕ್ಕುಂ (ಜಟಡ) 14 ಸಂ (ಚಜ) 15 ಪ್ರಸಾದ ಸಾಧು (ಚಜಟಡ) 16 ಚ್ಚಿದೆ (ಜ) 17 ಜೇಶ (ಚಜಟಡ) 18 ಳ್ವರಸಂ (ಜಚಟಡ) 19 ದಿಂದ (ಚಜಟಡ) 20 ಗಳು ಉಳ್ಳಾ (ಚ) ಗಳ ಉರಾ (ಜಟಡ) 21 ರುಷವದು (ಜಟಡ)

ಅಂತಪ್ಪ ರೇಖೆಗಳ್ [1]ಕ[1]
ರ್ಪಂ ತಳೆದಾ ಪ್ರೋಥಮಧ್ಯದೊಳ್ ತೋರ್ಪಡೆ ಬಾ
ಳ್ಗಂ ತು[2]ರ[2]ಗಂ ಪೋಡ[3]ಶ ವ
ರ್ಷಾಂ[3]ತರ[4]ವಂ[4] ಮೂತ್ರಕೃಚ್ಛ್ರಯಿಂದಂ [5]ಮಡಿಗುಂ[5]* ೫೧

ಅಂತಪ್ಪ ರೇಖೆಗಳ್ ಪ್ರೋ
ಥಾಂ[6]ತರದೊಳ್ ತೋಱ[6] ದಂತಪೀಡೆಯೊಳಕ್ಕ
[7]ತ್ಯಂತಮುದಾತಂಕ[7]ದೊಳ
ಕ್ಕೆಂತುಂ ಪದಿನೇಳು ವರ್ಷದೊ[8]ಳ್[8] ಗತಮುಕ್ಕುಂ ೫೨

ತುರಗಕ್ಕಂ ಗೋಳಿಗೆಗಂ
ಪರಿಕಿಸೆ ಬೇಱಲ್ಲ[9]ದೂ[9]ರ್ಧ್ವರೇಖೆಗ[10]ಳಿರಡಿ
ರ್ಪರಲಾಗಿ[10] ರಂಜಿಸು[11]ತ್ತಿ[11]ರೆ
ತುರಗಂ ಪದಿ[12]ನೆಂಟು ವರ್ಷದೊಳ್[12]ಗತಮುಕ್ಕುಂ ೫೩

ಎರಡೂರ್ಧ್ವಮೆರ[13]ಡಧಸ್ಥ[13]ದೊ
ಳಿರೆ ನಾಲ್ಕುಂ ಪ್ರೋಥಮಧ್ಯದೊ[14]ಳ್[14] ರೇಖೆಗಳಾ
ತುರಗಕ್ಕಗ್ರೋರಗನಿಂ
ಮರಣಂ ಪದಿನೆಂಟು ವರ್ಷದೊ[15]ಳ್[15] ಸಮನಿಸುಗುಂ ೫೪

ತುರಗ ಪ್ರೋಥದೊಳಂ ತಾ
ಗಿರೆ ಮತ್ತಂ ನಾಲ್ಕು ರೇಖೆ ಮುಷ್ಕಂಗಳ್[16]ಬಾ
ತಿ[16]ರೆ[17]ಶೋಣಿತಾಂಡ[17]ದಿಂದಂ
ತುರಗಂ ಪತ್ತೊಂಬತಬ್ದದೊ[18]ಳ್[18]ಗತಮುಕ್ಕುಂ ೫೫

---

[1] ತ (ಜ) [2] ರಂ (ಟಡ) [3] ಶಾಂ (ಟಡ) [4] ದೊಳ್ (ಚಜಟಡ) [5] ಮರಣಂ (ಚಜಟಡ) [6] ತಂಬರೆಮೊಯ್ದು (ಚಜಟಡ) [7] ಸ್ಯಂತನವಾನಕ್ಕೆ (ಚಜಟಡ) [8] ಳು (ಚಜಟಡ) [9] ವಾಊ (ಚಜಟಡ) [10] ಳುಂ (ಚಜಟ) [11] ತಿ (ಚಜಟ) [12] ನಯ್ದು ವರ್ಷದೊಳಗೆ (ಕ) ವೆಂಟು ವರ್ಷದೊಳೆಯ್ದೆ ಸರ್ಪನಿಂ (ಚಟ) ನೆಂಟರ ವರ್ಷದೊಳೆಯ್ದೆ ಸರ್ಪಸು (ಜಡ) [13] ಡುಹಸ್ತ (ಚಜಟಡ) [14] ಳು (ಚಜಟಡ) [15] ಳು (ಚಜಟಡ) [16] ಸಾರಿ (ಜಟ) ಭಾರಿ (ಡ) [17] ಶ್ರೋಣಿತಾಂತ (ಜಟಡ) [18] ಳು (ಜಟ)

* (ಚ) ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ೫೧ ನೆಯ ಪದ್ಯ ೫೨ ರ ಅನಂತರ ಬಂದಿದೆ.

ನೇರಿದ[1]ವು[1] ಸ್ನಿಗ್ಧ[2]ಮುಮಂ[2]
[3]ತೋರನ್ನಮು[3]ಮ[4]ಪ್ಪ[4] ನಾಲ್ಕು ರೇಖೆಯು ತುರಗಂ
ಮಾರಣ[5]ಮಂ[5] ವಿಣ್ಮೂತ್ರ ವಿ
ಕಾರದಿ[6]ನಿರ್ಪ[6]ತ್ತು ವರ್ಷದೊ[7]ಳ್[7] ಗತಮಕ್ಕುಂ ೫೬

ಅಂತಪ್ಪ ರೇಖೆಯಯ್ದುಂ
ಭ್ರಾಂತಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರೋಥಮಧ್ಯದೊಳ್ ತೋರ್ಪೊಡೆ ಬಾ
ಳ್ಗುಂ ತುರಗಮೇಕವಿಂಶತಿ
[8]ವರುಷಂ ಸಾಯ್ಗುಂ ಬಳಿಕ್ಕೆ ವಾತೋದರಿಯೊಳ್[8] ೫೭

ಮೂಗಿನ [9]ಛಿದ್ರಂಗಳ್ ನು
ಣ್ಪಾಗಿರ್ದೊಡೆ[9]ಮೂರ್ಧ್ವ ರೇಖೆಗಳ್ ಪ್ರೋಥಗಳಿಂ
ಬಾಗಿರೆ [10]ಮೆಯ್ಯಿಕ್ಕಿ ಶಿ[10]ರೋ
ರೋಗಂ ದ್ವಾವಿಂಶ[11]ತಾಬ್ದದೊಳ್ ಬರ್ದಿಸು[11]ಗುಂ* ೫೮

ಅಂಕುಶ ಲಾಂಛನ[12]ಮಂ[12] ಪ್ರೋ
ಲ್ತುಂ ಕುದುರೆಗಮೂರ್ಧ್ವ ರೇಖೆಯಿರ್ಪತ್ತು[13]ಮೂಱ
ಬ್ದಂ[13]ಕ[14]ವಿದಾಗಳುರ ಸ್ತಾ
ಪಂ ಕೊಲ್ಗುಂ ಮಿಡುಕಲೀಯದಂತಾ ಹಯಮಂ[14] ೫೯

ಮಿಾ[15]ನಕ್ಕಂ ಕೂರ್ಮಕ್ಕಂ
ತೇ[15]ನೊಂದಂ ಪ್ರೋಥರೇಖೆ ಪ್ರೋ[16]ಲ್ತೊಡಮಿರ್ಪ
ತ್ತಾ[16]ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದೊ[17]ಳ್ ಸಾ
ವೇನುಂ ಭ್ರಾಂತಿಲ್ಲದಕ್ಕು ಮುನಿಕನ್ನಿಕೆಯಿಂ[17] ೬೦

---

[1] ಮುಂ (ಚಜಟಡ) [2] ಮು (ಚಜಟ) [3] ತೇಜೋ ರುಚಿರಮು (ಚಜಡ) ತುರಂಗಮುಂ (ಟ) [4] ಷ (ಟಡ) [5] ಮುಂ (ಟ) [6] ಮಿಪ್ಪ (ಜ) [7] ಳು (ಟಡ) [8] ಸಾತತಸುದು ಸಾರ್ಗು ಬಳಿಕ ವಾತೋದಧಿಯೊಳು (ಜಜಟಡ) [9] ಷಡುರೇಖೆಗಳ್ ಬಾಗಿರ್ದಡೆ (ಜಟಡ) [10] ತುರಗಕ್ಕೆ ಶಿ (ಚಟಡ) [11] ದಬ್ದದೊಳು ಮಗ್ಗಿಸು (ಜಟಡ) [12] ಮು:ಂ (ಚಜಟ) [13] ರಂತದು (ಚ, ರಂತಬ್ದಂ (ಜ, ರಂತಿಬ್ದ (ಟಡ) [14] ಳಿವಾಗಲು ಮಂತಕಳುರಿಗಯ್ದು ಗುಮತತಿಯ ದಂತಾಹತದಿಂ (ಚಜ) [15] ನಂಡಮಾವೆ ಯಿಂದಂ ಮೇ (ಚಜಟಡ) [16] ಲ್ವಡೆಯುಪ್ಪಂತುಂ (ಜಡ) [17] ಳ್ ತಾವೇನುಂ ಮರಣಮುಕ್ಕು ಮುಸುರ ಕರ್ನಿಕೆಯಿಂದು (ಚ) ದೊಳು ತಾವೇನುಂ ಮರಣಮುಕ್ಕು ಮುಸುರ ಕನ್ನಿಕೆಯಿಂ (ಜ) ದೊಳು ತಾವೇನುಂ ಭ್ರಾಂತಿಲ್ಲದಕ್ಕೆ ಮುರಕರ್ಣಿಕೆಯಿಂ (ಟಡ)

* (ಚ) ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಪದ್ಯವಿಲ್ಲ ಟೀಕಿದೆ.

ತಾವರೆಯಂ [1]ಕ[1]ನ್ನೈದಿಲ
ಪೂವಂ ಪ್ರೋಥಾಯುರೇಖೆ ಪೋ[2]ಲೆ ವಿಶೇಷಂ[2]
ತೀವಿ ಮುಖದ್ರೋಣಿಕೆ[3]ಯಿಂ
ದಾ[3] ವಾಜಿಗೆ ಮರಣಮಿ[4]ರ್ಪತಯ್ದಬ್ದದೊಳಂ[4] ೬೧

[5]ವೇದಿಯ[5] ರೂಪಂ ಪ್ರೋಥದೊ
ಳಾದೊಡೆ ಪತಿಗಖಿಲಲಕ್ಷ್ಮಿಸಾಗ್ರಂ ರಸ[6]ಭೋ
ಜ್ಯದೊಳಂ ಮರಣಮುಮಂ[6] ಸಂ
[7]ಪಾ[7]ದಿಸುಗುಂ ವಾಜಿಗಳ್ಗೆ ಷಡ್ವಿಂಶತಿಯೊಳ್ ೬೨

ಧ್ವಜಸಾದೃ[8]ಶ್ಯದ[8] ರೇಖಾ
ವ್ರ[9]ಜಂ ಹಯಪ್ರೋಥ[9]ಮಧ್ಯದೊಳ್ ತೋರ್ಪಡೆ ತ
ದ್ವಿಜಯಾಶ್ವಂ ಗತ[10]ನ[10]ಕ್ಕುಂ
ಭು[11]ಜಂಗ[11]ನಿಂ[12]ದಿರ್ಪತೇಳು ಸಂವತ್ಸರದೊಳ್[12] ೬೩

ಚಾಪದ [13]ಚಕ್ರ[13]ದ ಶಂಕದ
ರೂಪಮು[14]ನಾ[14] ಪ್ರೋಥರೇಖೆ ಪೋ[15]ಲ್ತಿರೆ[15] ಪತಿ ಲ
ಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯಕ್ಕುಂ ಜ್ವರ ಸಂ
ತಾಪದೆ ಹಯ[16]ವಿರ್ಪತೆಂ[16]ಟು ವರ್ಷ[17]ದೊಳ್[17]ಳಿಗುಂ ೬೪

[18]ಧ್ರುವಸದೃಶಪ್ರೋಥದ ರೇ
ಖೆ ವಿರಾಜಿಸೆ ಪತಿಗಭೀಷ್ಟಫಲಮಂ ಮಾಳ್ಕುಂ
ನವವಿಂಶತ್ಯಬ್ದದೊಳ್ ಪ್ರಾ
ಣವಿಯೋಗಂ ವಾಜಿಗೆಂದನಭಿನವಚಂದ್ರಂ[18] ೬೫

---

1 ಕೆ (ಕ) 2 ಲ್ಪಡೆ ಆಯುಂ (ಜಚ) ಲ್ತಡೆ ಆಯುಂ (ಟಡ) 3 ಯಿಂದಂತಾ (ಚಜಟಡ) 4 ಪ್ಪತ್ತೈದರೊಳಕ್ಕು (ಚಟಜಡ) 5 ವೇದಿಕೆ (ಕ) ಧಿ ವೇಧಿಯ (ಚ) ನೆಧೆಯ (ಜ) ವ್ಯಾಧಿಯುಂ (ಟಡ) 6 ದಿಂ ಸೋದಯದೊಳು ಮರಣಂ (ಚಜಟಡ) 7 ವಾ (ಟ) 8 ಶ್ಯಂ (ಚಜಟಡ) 9 ಜಮಲ್ಪಂ ಪ್ರೋಥ ರೇಖೆ (ಚ) ಜವಲ್ಪಂ ಪ್ರೋಥ (ಜಟಡ) 10 ಮ (ಚಜಟಡ) 11 ಜ (ಚಜಟಡ) 12 ತಾ ಮರಣಮಿಪ್ಪತ್ತೇಳಬ್ದಕ್ಕಂ (ಚಜಟಡ) 13 ಚೈತ್ರ (ಚಜಟಡ) 14 ನಂ (ಡ) 15 ಲ್ತಡೆ (ಚಜಡ) ಲ್ವಡೆ (ಟ) 16 ಮಿಪ್ಪತ್ತೆಂ (ಚಜಟಡ) 17 ಕ್ಕ (ಚಜಟಡ) 18 ದೃಢವೇಷ ದೃಢನಿಕಾಯಂ ಅವಿಲಂಬಿಸೆ ಪ್ರೋಥರೇಖೆ ಸಿದ್ಧಿಗಳಕ್ಕುಂ ತವಿಸುಗು ಹಯಮಂ ರುಜೆಯಿಂ ನವವಿಂಶತಿಗಕ್ಕು ಮರಣಮನಭಿನವಚಂದ್ರ (ಚ) ಧೃವವೇಷ ಧೃವನಿಕಾಯ ಅವಿಲಂಬಿಸೆ ಪ್ರೋಥರೇಖೆ ಸಿದ್ಧಿಗಳಕ್ಕುಂ ತವಿಸುಗು ಹಯಮಾ ರುಜೆಯಿಂ ನವವಿಂಶತಿಗಕ್ಕು ಮರಣಮಭಿನವಚಂದ್ರ (ಜಟಡ)

ಶ್ರೀವೃಕ್ಷಂ ಕನ್ನಡಿ [1]ನಂ[1]
ದ್ಯಾವರ್ತಂ ವರ್ಧಮಾನಕಂ ಸ್ವಸ್ತಿಕವೆಂ
ಬೀ[2]ವಿವಿ[2]ಧ ಲಾಂಛನಂಗ[3]ಳ
ನಾಪರಿಸಿದ[3] ವಾಜಿಗಾಯು ತ್ರಿಂಶದ್ವರ್ಷಂ* ೬೬

ಧನ ಧಾನ್ಯ ವೃದ್ಧಿ ರಿಪುಸಾ
ಧನ [4]ಸಂಹರಣಂ ಜಯುವನಿತಾರಮಣಂ ಶ್ರೀ
ವನಿತಾಧಿಪತ್ಯನಕ್ಕುಂ
ಜನಪದ ಸಹ ಬಾಳ್ವೆಯುಕ್ಕುಮದನಾಳ್ದಾತಂ[4] ೬೭

ಹರಿಚಕ್ರಮ[5]ನಕ್ಕೆ ಪುರಂ
ದರ ವಜ್ರಮನಕ್ಕೆ ರೇಖೆಗಳ್ ತಾಂ ಪೋಲು
ತ್ತಿರೆ ತುರಗ ಪ್ರೋಥದೊಳಾ
ತುರಂಗಮಂ ಮೂವತೊಂದು ಬರಿಸಂ ಬಾಳ್ಗುಂ[5] ೬೮

ಅರಸನದನೇ[6]ಱಿ ಧುರದೊಳ್[6]
ಪರನೃಪರಂ ಗೆ[7]ಲ್ದು ರಿಪು[7]ಮಹೀತಳಮಂ ಸಂ
ವರಿಸಿ ಸುಖದಿಂ[8]ದಮಾಳ್ವುದ
ನಱಿವುದು ಪಲಕಾಲ[8]ಮೆಂದನಭಿನವಚಂದ್ರಂ ೬೯

ದಿನಕರನ[9]ನ[9]ರ್ಧಚಂದ್ರನ
ನನುಕರಿ[10]ಸಿದ[10] ಪ್ರೋಥರೇಖೆಯಿಂದಂ ರಿಪುಮ
ರ್ದನನಾಗಿ ಬಾಳ್ಗುಮದನಾ
ಳ್ವ[11]ನೃಪಂ[11] ಹರಿ ಮೂವತ್ತೆರಡು ವರ್ಷಂ ಬಾಳ್ಗುಂ ೭೦

---

1 ಸಂ (ಜಜಟಡ) 2 ವಿ (ಚಜ) 3 ಳು ತಾಂ ಆವರಿಸಿರೆ (ಚಜ) 4 ಮುಂ ಜಯ ವನಿತೆಯಾಧಿಪತ್ಯಂ ಭಾಗ್ಯ ಅನುಜರ್ ತನಯುಮೊರ್ಂದೆಬಿನಿತಂ ಸಹಬಾಳ್ವೆನೆಂಬುನಾಳ್ದತಂ (ಚ) ಮುಂಜಯುವನಿತೆಯಾಧಿಪತ್ಯಂ ಭಾಗ್ಯಂ ಅನುಜರ್ ತನಯುಮೊರ್ಂದೆಬಿನಿತಂ ಸಹ ಬಾಳ್ವೆನೆಂಬುದನಾಳ್ವಾತು (ಜ) 5 ಚಕ್ರೇಶ್ವರನ ಚಕ್ರಮು ಪೋಲ್ತುಂ ಪ್ರೋಥರೇಖೆಗಳವು ತಾಂ ಇರಲಾ ಹಯುಮುಂ ಕ್ಷೀರದೊಳಿರುತಂ ತಾನಳಿಗು ಮೂವತ್ತೊಂದಬ್ದಕ್ಕಂ (ಚ) 6 ರಲುರುದೊಳ್ (ಕ) 7 ಲ್ವನಿಜ (ಚ) 8 ಬಾಳ್ಗುಧರೆಯೊಳ್ ಪಲ (ಚಜ) 9 ಅ (ಚ) 10 ಸುವ (ಚಜ) 11 ನಿತುಂ (ಚಜ)

* (ಟಡ) ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಿನ ಸಂಧಿ ೫ನೆಯ ಪದ್ಯ ಪೂರ್ತಿ ಲುಪ್ತ.

[1]ಎಡೆವರಿಯದೆ ಒಡೆಮುರಿಯದೆ
ಮಡಿದಿರದೆಯುಮೂರ್ಧ್ವಮಪ್ಪಡಂ ಫಲಮಲ್ಪಂ
ಕಡುನೇರಿದವುಂ ನುಣ್ಪುಂ
ಪಡೆವಾಯುಮನೆಲ್ಲ ರೇಖೆಯುಂ ಶುಭದಂಗಳ್[1] ೭೧

[2]ಇದು ಚಂದ್ರವರ್ಮ ನಿರ್ಮಿತ
ವಿದದಾಯುಜ್ಞಾನ ಪ್ರೋಥರೇಖೆ ನಿರ್ಯಾಣದ
ಮೊದಲಿನ ಮೂವತ್ತೆರಡ
ಬ್ದದ ಸಂಖ್ಯಾಧ್ಯಾಯ ಪಂಚಮಂ ಪೆಸರಕ್ಕುಂ[2] ೭೨

---

1 ......ರೇಖೆಯಿ ಶುಭದಂಗಳ್ (ಕ) ಮಾಡಿದೊಡಮತಿರೂಕ್ಷಮಾದೊಡಂ ಫಲಮಲ್ಪಂ ಕಡು (ಡ) 2 ಇದು ಚಂದ್ರ......ಪ್ರೋಥರೇಖಾ ನಿರ್ಯಾಣಾದಿ ಮೊದಲಿನ ಮೂವತ್ತೆರಡ ಬ್ದದ......ಇಂತು ಪಂಚಮಾಧ್ಯಾಯಂ (ಕೆ)

ಆರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

[1]ಮೊದಲೊಳ್ ರೇಖಾ ನಿರ್ಯಾ
ಣದ ತೆರನಂ ನೋಡಿ ಬಗೆದು ಭಾವಿಸಿ ಮತ್ತಂ
ಕುದುರೆಗೆ ಶರೀರದಿಂ ಪೇ
ಳ್ವುದು ಮೂವತ್ತೆರಡಬ್ದದ ಆಯುವ ಕ್ರಮದಿಂ[1] ೧

[2]ದುರ್ಗಂಧ ನಾಭಿಯಿಂದಂ
ದುರ್ಗಂಧಂ ನಾರ್ಪುವೆತ್ತ ನಾಲಿಗೆಯಿಂದಂ
ದುರ್ಗಂಧ ದೋಷದಶನಂ
[3]ದುರ್ಗುಣಮಱು ಕಳಿವು[3]ದೊಂದು ಸಂವತ್ಸರದೊಳ್[2] ೨

[4]ತಾಳುಗೆ ನಾಲಿಗೆಯಿಂ ಪ
ಲ್ಲೋಳಿಯು ಮೋಷ್ಟಂಗಳಕ್ಷಿವರ್ತಂಗಳ ಕ
ಣ್ಣಾಲಿಗಳಂ ಮುಚ್ಚದೊಡೆ ವಿ
ಶಾಲಾಯುಷ್ಯಂ ದ್ವಿತೀಯ ವರ್ಷಂ ಬಾಳ್ಗುಂ[4] ೩

[5]ನಳಿಯದ ಕುತ್ತಿಕೆ ದೊಡ್ಡಿದ
ಮೊಳಕಾಲ್ ದಶನಾಕ್ಷಿ ಕೂಟ ದುರ್ಗಂಧಂಗಳ್
ಕೊಳೆನಾರ್ವೊಡೆ ಕೀಳ್ಗಣ್ಣಿಂ
ಕಳಿವುದು ಮಱು ಮೂಱುವರ್ಷಮಭ್ಯಂತರದೊಳ್[5] ೪

[6]ಸಮವಲ್ಲದ ತಾಳುಗೆ ಮೂ
ತ್ರಮುಮಧಿಕ ವಲ್ಪಮುಲಮುಪ್ಪೊಡಂ ನೊಸಲಸಿದಾ
ಗಿ ಮಡದು ಕಳಿಯಲ್ಕದು ಮರ
ಣಮನ್ನೈದುಗು ವಾಜಿ ನಾಲ್ಕು ಸಂವತ್ಸರಕಂ[6] ೫

---

1 ಮೊದಲೊಳ್ ರೇಖಾ...ಕುದಿರೆಗೆ ಶರೀರದಿಂ ಪೇಳ್ವುದು ಮೂವತ್ತೆರಡಬ್ದದ (ಕ) 2 ದುರ್ಗಂಧ ನಾಭಿಯಿಂದಂ ದುರ್ಗಂಧಂ......ದುರ್ಗುಣಮಱು ಕಳಿವುದೊಂದು ಸಂವತ್ಸರದೊಳ್ (ಕ) 3 ನಿರ್ಗುಣಿಯುಮು ಕಳಿಯ (ಚಜ) 4 ...ಮೋಷ್ಟಂಗಳಕ್ಷಿ ವರ್ತಂಗಳ... ದ್ವಿತೀಯ ವರ್ಷಂ ಬಾಳ್ಗುಂ (ಕ) 5 ನಳಿಯ...ಕ್ಷಿಕೂಟ ದುರ್ಗಂಧಗಳ್ ಕೊಳೆನಾರ್ವೊಡೆ... ಬಾಳ್ವದು ಮೂಱು ಸಂವತ್ಸರಮುಂ (ಕ) 6 ...ಮಧಿಕವಲ್ಪ ಮುಲಮುಪ್ಪೊಡಂತು ನೊಸಲಸಿದಾಗುವುದುಮದು ಕಳೆಯಲಾಗದು ಜವಹೀನಂ ವಾಜಿ ನಾಲ್ಕು ಸಂವತ್ಸರಮುಂ (ಕ)

ನೇರಿದುವಲ್ಲವು[1]ರೂಕ್ಷಾ
ಕಾರದೆ ಹೀನಾಧಿಕಂಗಳಾಗಿರೆ ಪಲ್ಗಳ್
ಈರಯ್ದುಂ ಧ್ರುವೆಗಳ್[1] ಸ್ಥಾ
ನಾರುಹಮಲ್ಲದೊಡಮಯ್ದುವರ್ಷದೊಳೞಿಗುಂ ೬

ಹೀನಧ್ರುವ[2]ನುಂ[2] ಪ್ರೋಥ
ಸ್ಥಾನವಳಿತ್ರಯನುಮೞಿಪ[3]ನುಂ[3] ಪಡ[4]ಪೆಯುಮ
ತ್ಯಾನತ ಶಿರನುಂ ಲಂಡ[4]
ಸ್ಥಾನಾವರ್ತ[5]ನು[5]ಮದಾಱುವ[6]ರ್ಷದೊಳೞಿಗುಂ[6] ೭

ಹೃದಯಾವರ್ತಂ ಮಾ[7]ರ್ಜಾ[7]
ಲದ ಕಣ್ಣಂ ಪೋಲ್ವ ಕಣ್ಗಳುನ್ಮೀಲಿತನೇ
ತ್ರದಲಂಡ[8]ನಾತಿಯಪ್ಪಾ
ಕುದುರೆಯದು ಗತಾಯು[8]ವಕ್ಕುಮೇೞಬ್ದದೊಳಂ ೮

ಮು[9]ಳಿ[9]ದಟ್ಟೆ ತಿಂಬ[10]ವೋಲ್ ಕ
ಣ್ಗಳನಳ್ಕುರೆ ಬಿಟ್ಟ[10]ಲರ್ಚಿಮೇಹ[11]ನಮಂ[11] ಪ್ರೋ
ರ್ಕುಳನೆತ್ತಿ [12]ಕು[12]ಟ್ಟೆ ರಂಧ್ರಂ
ಗಳನಕ್ಕುೞಿ[13]ಸಿರ್ದೊಡೆಂಟುವರ್ಷದೊಳೞಿಗುಂ[13] ೯

ಹಯದುತ್ತರೋ[14]ಷ್ಠಮೂಲಾ
ಶ್ರಯ[14]ಮಾಗಿರ್ಕುಂ ಪ್ರಪಾ[15]ದ[15]ದಾ[16]ವರ್ತಂ[16] ಸಂ
[17]ದೆಯ[17]ವಿಲ್ಲದೆ ತಿರುಗು[18]ವ[18] ವಾ
ಜಿಯು ಜಿನ್ಮೊಳಗ[19]ಯ್ದಿ[19]ಮರಣ ನವವರ್ಷದೊಳಂ ೧೦

---

1 ಮುಕ್ಷುಂ ತೋರದೆ ಅಳಿತಂಗಳಾಗಿ ತೋರ್ಪಡೆ ಪಲ್ಲುಗಳೈದು ಧ್ರುವೆಗಳುಂ (ಚಜ) 2 ಮಂ (ಚ) 3 ನು (ಚಟ) 4 ಯುಮುದ್ಯಾಸದ ಶಿರನುಂ ಮುಂಡದ (ಚಟಡ) 5 ನನು (ಟ) 6 ರ್ಷಂ ಬಾಳ್ಗುಂ (ಚಜಟತ) 7 ಜಾ (ಕ) 8 ನಿಯನಿಪ್ಪಾ ಕುದುರೆ ಗತಾಯುಷ್ಯ (ಚಜಟಡ) 9 ಱು (ಕ) 10 ಡೊಳ್ಕಣ್ಗಳನಳುಕಿಟ್ಟ (ಚಜಟತ) 11 ನಂಗಳುಮಂ (ಚಜಟತ) 12 ಕ (ಡ) 13 ಸಲೆಂಟುವರ್ಷಂಗಳು ಬಾಳ್ಗುಂ (ಚಡ) ಸಲೆಂಟು ವರ್ಷಂ ಬಾಳ್ಗುಂ (ಜಟ) 14 ಷ್ಠ ಮೂಲಪ್ರಿಯ (ಚಜಟಡ) 15 ನ (ಚಜಟತ) 16 ನರ್ಥಂ (ಜ) 17 ದೇಹ (ಚ) 18 ಪ (ಟ) 19 ಯುಮೇಳ್ಗು (ಟ)

ಬಿಳಿದುಂ ಕರಿದುಂ[1]ಬಿಸದಂ[1]
ಕೊಳಗುಗಳ್[2]ನೆಯಿಕ್ಕದಕ್ಷಿಗಳ್ ವಿ[2]ಭ್ರಾಂತಾ
ಕುಲಚಿತ್ತ[3]ವ[3]ಡಂಗಿದ ಗುದ
ವಲಯದಿನಾ ವಾಜಿ ಪತ್ತುವರ್ಷಂ ಬಾಳ್ಗುಂ ೧೧

ಕಡುರೋಮದ ವಿಚ್ಛಾ[4]ಯದ[4]
ಕಡುಮುಳಿಸಿನ ಚಪಳವೃತ್ತಿಯ[5]ತಿ[5]ಲೋಲುಪದಾ
ಜಡಭಾಗದ ಹರಿಗಕ್ಕುಂ
ತಡೆಯದೆ ಪನ್ನೊಂದುವರ್ಷ[6]ದೊಳ್ ಮರಣಭಯಂ[6] ೧೨

ನಳಿದಿ[7]ರ್ದ ಕೂರ್ಮ[7]ಮುಖದಿಂ
ತೊಳಗುವ ಮೆಯ್ಸುವಿರ್ಗ[8]ಳಿಂ[8] ಮಹಾ[9]ಬಾಹು[9]ಗಳಿಂ
ಬಳೆದಿರ್ದ ಶೃಂಗಿಯಿಂದಂ
ಕಳೆಯದು ಪನ್ನೆರಡುವರ್ಷ[10]ಮಂ ಹರಿಶಾಬಂ[10] ೧೩

ಖರ[11]ಭಾ[11]ಕ್ಷಂ ವೃದ್ಧಂಗಂ
[12]ಖರಖುರನಾ ರಕ್ತರಸನ ತಾಲ್ವೋಷ್ಠಂ[12] ಭಾ
ಸುರರೋಮದ ತುರಗಂ ಪ
ನ್ನೆರ[13]ಡುಂ ಮೇಣೊಂ[13]ದುವರ್ಷದೊಳ್ ಗತಮಕ್ಕುಂ ೧೪

ಜಾನು ಹನು ಕೇಸರಂ ತ್ರಿ
ಸ್ಥಾನಕಮುಂ ಸ್ಥೂಲಮಂತೆ ಸುಚ್ಛವಿ ನಿರ್ಮಾಂ
ಸಾನತ ಘೋಣ[ಂ] [14]ಸೂಕ್ಷ್ಮ[14] ಸ
ಮಾನಖು[15]ರಂ ಹರಿ[15] ಚತುರ್ದಶಾಬ್ದದೊಳಳಿಗುಂ ೧೫

---

1 ಬೆರದೀ (ಚಜಡ) ಬೆರಸಿದ (ಟ) 2 ಮೆಯಕ್ಕಿದಕ್ಷಿಗಳು (ಚ) ಮೆಯುಕ್ಕಿದಕ್ಷಿಗಳು (ಜಟಡ) 3 ನ (ಚಜಡ) 4 ಯೆಂಯೆ (ಚಜಟಡ) 5 ಲಿ (ಚ) ವಿ (ಜಟಡ) 6 ಕಕ್ಕುಂ ಮರಣಂ (ಚಜಟಡ) 7 ವದೊರ್ಮೆ (ಚ) ರ್ದರೊರ್ಮೆ (ಜ) ರ್ದರೋಮ (ಟಡ) 8 ಳಿಂದ (ಚಜಟಡ) 9 ಭಾವ (ಚ) 10 ದಿಂ ಹಯಮಳಿಗುಂ (ಚಜಟಡ) 11 ಥ (ಚಜ) 12 ಕುರವಾಲ ಕ್ರಕದ ರಸಧಿತಾಳೋಷಟ್ರಂ (ಚಜಟಡ) 13 ಡರಮೇಲೊಂ (ಚಜಟಡ) 14 ಸಾಕ್ಷ (ಚಟ) 15 ರದಹರಿ (ಕ) ರಹಂತಿ (ಚ)

ಪಿರಿ[1]ಯುವು[1] ಪೋಥ್ರ ಖುರಂ ಕಾ
ಲ್ಕೊರ[2]ಲುಂ[2] ನಿಡಿಯು[3]ವು ದಿ[3]ಶಾವಲೋಕನದಿಂದಂ
ಸ್ಫುರಯಿಪ [4]ವಿಲೋಚನಂಗಳ್[4]
ತುರಗಂ ಪದಿನಯ್ದು ವರ್ಷದೊಳ್ ಗತಮಕ್ಕುಂ ೧೬

ಆಯತ ಸಂಸ್ಥಾನ ಬೃಹ
ತ್ಕಾಯಂ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಜಘನ ಜಠ[5]ರನುಂ[5] ವೈ
ಡೂ[6]ರ್ಯಚ್ಛವಿಲೋಚನನದ[6]
ಕಾಯುಷ್ಯಂ ಷೋಡಶಾ[7]ಬ್ದ ನ[7]ಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೧೭

ನಿಡಿದಪ್ಪ ಕೊರಲ ನಾಳಂ
ಬ[8]ಡೆದತಿ[8] ಗಂಭೀರದೀರ್ಘಸುಸ್ವರ[9]ದೊಳ್ ತಾಂ[9]
ಪೊಡರಿಪ ಮಹೋ[10]ದರಾಶ್ವಂ[10]
ಪಡೆಗುಂ ಪದಿನೇಳುವರ್ಷ[11]ದಾಯುವ[11]ಪವಣಂ ೧೮

ನೇರಿದುವು ಖುರಗಳತಿ ಸುಕು
ಮಾರಂಗ[12]ಳ್[12] ವಜ್ರದಂಷ್ಟ್ರನಂಬೋಧರ ಗಂ
ಭೀರಸ್ವನ [13]ಪ[13]ರದನ[14]ನಂ
ದಾ[14]ರಿಗೆ ಪದಿನೆಂಟುವರ್ಷದೊಳ್ ಮರಣಭಯಂ ೧೯

ಲಂ[15]ಬನ[15] ವೃಷಣಸಮಾಯು
ಕ್ತಂಬಡೆದಾಯತ ಶರೀರ ಜಠರಂ ನುಣ್ಪಿಂ
ದಂ ಬೆಳಗುವ ಸುಚ್ಛವಿಯ ಹ
ಯಂ ಬಾಳ್ಗು ವ[16]ರ್ಷಸಂಖ್ಯೆ[16] ಪತ್ತೊಂಭತ್ತುಂ ೨೦

---

1 ಯಿಲು (ಕ) 2 ಳು (ಚಜಟಡ) 3 ವುಂವಿ (ಚಜ) ವುವಿ (ಟಡ) 4 ಲೋಚನಮುಳ್ಳು (ಚಜ) 5 ರಂ (ಚಜಟಡ) 6 ಯರ್ಾಯುಲೋಚನದಶ್ವ (ಚಜ) ಯರ್ಾಚ್ಛವಿಲೋಚನದಶ್ವ (ಟಡ) 7 ಬ್ದಂ ಅ (ಚಜ) ಬ್ದಮು (ಟಡ) 8 ಡದಲಿ (ಜ) 9 ಡೊ (ಚ) ದೊಳ್ (ಜ) ದೊಳು (ಟ) 10 ದಾರಾಂಶಂ (ಚಜ) 11 ಮಾಯುವ (ಕ) ದಾಯು (ಚ) 12 ಳು (ಚಜಟಡ) 13 ಜ (ಜಟಡ) 14 ನಚ್ಛಾ (ಜಟ) 15 ಬಂ (ಚಜ) ಬಾ (ಟಡ) 16 ರ್ಷF (ಚಜ)

ಕಿವಿಗ[1]ಳ್[1] ಕಿಱಿಯವು [2]ನಿಜತ[2]ನು
ಛವಿಗಳ್ ನು[3]ಣ್ಣಿ[3]ದುವು ನಾದ[4]ಮಾ[4]ದಂ ಪಿರಿದೊ
ಪ್ಪುವ ರೂ[5]ಪು[5] ಬೃಹಜ್ಜಠರಂ
ಜವಯುಕ್ತಂ ವಾಯುಗಾಯುವಿಂಶತಿವರ್ಷಂ* ೨೧

ಪಿರಿದಪ್ಪ ಕರ್ಣ ನಾಸಾಂ
ತರ[6]ನಧರ[6]ವಿಷಾಣಜಾನುದೇಶಂಗಳನಾ
ವರಿಸಿದ ತುರಗಕ್ಕಿ[7]ರ್ಪ[7]
ತ್ತೆರಡಬ್ದಂ [8]ನೆಱಿಯೆ ತೋಱುಗುಂ ಮರಣಭಯಂ[8] ೨೨

ವಳಿಗಳನೆಂಟಂ [9]ಪ್ರೋಥ[9]ದೊ
ಳಳವ[10]ಡಿ[10]ಕುಂ[11]ಗುಣಗಣಾಳಿರಾಜಿತ[11]ತೇಜೋ
[12]ನಿಳಯಂ ಗಂಭೀರರವಂ[12]
ಕಳೆ[13]ಗುವದಿರ್ಪತ್ತುಮೂಱು ವರ್ಷಮನೆನಿಸುಂ[13] ೨೩

ನವರಂಧ್ರಾಂತರಮುಂ ಪಿರಿ
ಯವು[14]ವೃಷಣಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮ[14]ಮಗ್ನದಶನಂ ಕ[15]ಣ್ಣೊ[15]
ಪ್ಪುವಮಧುಪಿಂಗಾಕ್ಷಂಗಾ
[16]ಯುವುಮುಮಯಿಪ್ಪತ್ತು[16]ನಾಲ್ಕುವರ್ಷವು[17]ವೋಘಂ[17] ೨೪

ಗುಣವಂತಂ ಸತ್ವಗುಣಾ
[18]ಗಣಿತಂ ನಿರ್ಮಳಿನ ದಶನನಾ[18]ಯು[19]ಷ್ಯಂ[19] ಬ
ಲ್ಕಣಿಯಿರ್ಪತ್ತಯ್ದುಬ್ದ[20]ದೆ
ಕ್ಷಣಮಾತ್ರಕ್ಕಳಿವುದೆಂ[20]ದನಭಿನವಚಂದ್ರಂ ೨೫

---

1 ಳು (ಚಜಟಡ) 2 ತ (ಚಜಟವ) 3 ಣ್ಪಿ (ಚಜಟಡ) 4 ನಾ (ಟಡ) 5 ಪಂ (ಚಜ) 6 ಸುವರ (ಚಜ) ಮುದರ (ಟಡ) 7 ಇಪ್ಪ (ಟ) 8 ಬಾಳ್ವುದೆಂಬ ನಭಿನವಚಂದ್ರ (ಚಜ) 9 ಘೋಣ (ಚಜಟಡ) 10 ಳಿ (ಜಟ) 11 ದೊಳಧಿಕೆ (ಚ) ದೊಳಧಿಕ ನಿಳಯಂ (ಜಟಡ) 12 ಜ್ವಳನಿಧಿ ಗಭೀರನಿನಾದಂ (ಚಜ) ನಿಧಿ ಗಂಭೀರನಿನಾದಂ (ಟಡ) 13 ಗುಂ ಇಪ್ಪತ್ತುಮೂರುವರ್ಷಮನಿರುತಂ (ಚಜಟಡ) 14 ಷಂ ಕಿರಿದು (ಟ) 15 ಣ್ಣೊ (ಚ) 16 ವುವಿರ್ಪತ್ತು (ಕ) ಮುಮುವಿಪ್ಪತ್ತು (ಚ) ವಪವಗೆಪ್ಪತ್ತು (ಟಡ) 17 ವೊಂದಕ್ಕಂ (ಟ) 18 ಗ್ರಣಿ ನಿರ್ಮಳ ರಕ್ತದಶನದಾ (ಚಜಟಡ) 19 ಷ್ಯ (ಟ) 20 ಪೊಣ್ಮುಗುಮುಮ್ ಪಂಚತ್ವಮೆಂ (ಟಡ)

* ಕುದುರೆಯ ೨೧ ನೆಯ ವರ್ಷದ ವಿವರಗಳು ಯಾವ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ.

ನೊಸಲಾವರ್ತಂ ವಾಮದ
ದೆಸೆಯಂ [1]ಪೊಂದಿ[1]ರ್ಕುಮಪ್ಪೊ[2]ಡಂ ಮಸ್ತಕ[2]ಮುಂ
ಬಿಸಮಾಗಿ ತೋರ್ಪಡಂ ಭಾ
ವಿಸು[3]ಗಿರ್ಪ[3]ತ್ತಾಱುವರ್ಷದೊ[4]ಳ್[4] ಮರಣಭಯಂ ೨೬

ನಿಡಿದಪ್ಪ ಗುದಮುಖಂ ನೀ
ರ್ಗುಡಿ[5]ಪ್ಪೊ[5]ಡೆ ನಾಸಾಪುಟಂಗಳಿಂ[6]ದಂ[6] ನೀರಂ
ಕುಡಿಗುಂ ಲಕ್ಷಣಯುಕ್ತಂ
ಮುಡಿಗುಂ ಹಯಮಿರ್ಪತೇಳು ಸಂವತ್ಸರದೊಳ್ ೨೭

ಹರುಷರವದಿಂದೆ ಸುಳಿಗುಂ
ಚರಣಂಗಳ್ ನಿಡಿಯುಮಂತೆ [7]ಕರ್ಣಂ[7]ಶ್ರೋತ್ರಂ
ಪಿರಿಯ[8]ವೆನೆ[8] ಲಕ್ಷಣಂಗಳ್
ಪರಮಾಯುಮನಿರ್ಪತೆಂಟುವರ್ಷಂ ಬಾಳ್ಗುಂ* ೨೮

[9]ನೀಳ್ದಿರೆ[9] ಕರ್ಣಯುಗಂಗ[10]ಳ್[10]
[11]ನೀಳ್ದಿರೆ[11] ಮುಷ್ಕದ್ವಯಂಗಳುಂ[12]ಕಕ್ಷೆ[12]ಗಳುಂ
[13]ನೀಳ್ದಿರೆ[13] ತನು[14]ವುಂ[14] ಪ್ರಾ[15]ಣಂ
ನೀಳ್ದಿರ್ಕುಂ[15] ವಾಜಿಗಳ್ಗೆ ನವವಿಂಶತಿಯೊಳ್ ೨೯

ಕಿಱಿದಪ್ಪ ಬೆನ್ನು ಮೇಢ್ರಂ
ಕಿಱಿದಕ್ಕುಂ ಶ್ಯಾಮಕರ್ಣ[16]ನಧಿಕ ನಿನಾದಂ[16]
ಕಿಱಿದಲ್ಲದ ನಾಸಾಪುಟ
ಮೆಱೆ[17]ವೊಡೆ ಮ[17]ಱು [18]ಮೂ[18]ವತಬ್ದದೊ[19]ಳ್
ಮರಣಭಯಂ[19] ೩೦

---

1 ಪೊರ್ದಿ (ಚಜಟಡ) 2 ಡಾಮಸ್ತ (ಚಜಟಡ) 3 ಮಿಪ್ಪ (ಚಜಟಡ) 4 ಳು (ಚಜಟಡ) 5 ಪ (ಚಜಟಡ) 6 ದೇ (ಕ) 7 ಣ್ರ (ಜ) 8 ದೆ (ಜ) ಮೆ (ಟಡ) 9 ನಿಲಿಸಿರೆ (ಜಟ) 10 ಳು (ಚಜಟಡ) 11 ನಿಲಿಸಿರೆ (ಜಚಟಡ) 12 ರೂಕ್ಷ (ಚಜಟಡ) 13 ನೆಲಿಪ (ಜಟಡ) 14 ವಿಂ (ಜಟಡ) 15 ಣಮುನಳಿಯಿಸುಂ (ಜಟಡ) 16 ನಾದಂ (ಕ) 17 ಪುದನ (ಚಜಟಡ) 18 ಹಯಮುಮಂ (ಟ) 19 ನಭಿನವಚಂದ್ರ (ಚಜ)

* (ಚ) ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಪದ್ಯವಿಲ್ಲ, ಟೀಕು ಇದೆ.

ಕೊರಲೊಳ್ ಗಂಗೆಯುದೊವಲುಂ
ನೆ[1]ರೆದಿ[1]ರೆ ತಾಂ ಗಂಗೆವಾರಿಯುದಜುಂದೇಕೋ
ತ್ತರ ತ್ರಿಶಂತಿಯೊ[2]ಳ್[2] ವಾಜಿಗೆ
ಮರಣಭಯಂ ತೋರ್ಕುವೆಂದನಭಿನವಚಂ[3]ದ್ರಂ[3] ೩೧

ದುಂಧುಭಿಗಭೀರನಿನ[4]ದದ[4]
ಸುಂದರವೃಷ[5]ಭದ ವಿನೂತ್ನ[5] ಪುಣ್ಯಾಹದ ಘೋ
ರೆಂದಸೆವ ರವ[6]ದ[6] ಪರಮಾ
ನಂದ[6]ದ್ ಹರಿ ಮೂವ[7]ತೆರ[7]ಡುವರ್ಷಂ ಬಾಳ್ಗುಂ ೩೨

ಇದು ಚಂದ್ರವರ್ಮ ನಿರ್ಮಿತ
ವಿದಿತಾಯುಜ್ಞಾನದೊಳಗೆ ಮೂವತ್ತೆರಡ
ಬ್ದದ ಜೀವಿತಾಬ್ದ[8]ವ[8]ನೆ ವೇ
[9]ಳ್ವದು ವಾಜಿಯ ತನುವಿನಿಂ[9] ಪರೀಕ್ಷಿಸಿವಿಬುಧರ್ ೩೩

ಸ್ವಸ್ಥಾರಿಷ್ಟಂ ಮು[10]ನ್ನ[10]
ಸ್ವಸ್ಥಾರಿಷ್ಟಂ ಬಳಿ[11]ಕ್ಕೆ[11] ಪೂರ್ವಾಚಾ[12]ರ್ಯರ್[12]
ವಿಸ್ತಾರಿ[13]ಸಿದ[13] ರಹಸ್ಯಮ
ನಾ[14]ಸ್ಥಿತಿ[14]ಯೊ[15]ಳ್ ನೆಗಳೆ[15] ಪೇಳ್ದನಭಿನವಚಂ[16]ದ್ರಂ[16] ೩೪

ನೆ[17]ಳಲೊಳ್[17] ತಲೆಗಾಣದೊಡಂ
ನೆ[17]ಳಲೊಳ್[17] ರೌದ್ರಂಗಳಾಗಿ ತೋರ್ಪುವೊಡಂ[18]ಮೋ[18]
ಹಳವಲ್ಲದೆ ಕುಂದುವೊಡಂ
ಕಳಿಯೆ ಕರಂ ರೂಪುಗೆಟ್ಟರ[19]ಲ್[19] ಮರಣಭಯಂ ೩೫

---

[1] ಗಳ್ದ (ಕ) [2] ಳು (ಚಜಟತ) [3] ದ್ರಾ (ಚಜ) [4] ದಂ (ಕ) [5] ಭವಿನೂತ (ಕ) ಭವಿನೂತ್ನ (ಚ) [6] ದೆ (ಕ) [7] ತ್ತೆ (ಟ) [8] ಮ (ಚಜಟಡ) [9] ಳಿದೆನತ್ಯುತ್ತಮ ವಿದಂ (ಚಜ) ಳ್ದುದು ತನುವಿನಿಂ (ಟಡ) [10] ನ್ನಂ (ಜಟಡ) [11] ಕ್ಕ (ಚಜಟಡ) [12] ರ್ಯರು (ಜಟಡ) [13] ತ (ಚ) ತದ (ಜ) [14] ಸ್ಥಿ (ಚಜಟಡ) [15] ಳು ನೆಗಳ್ದು (ಚಜ) [16] ದ್ರ (ಜಟತ) [17] ಲದೊಳು (ಜ) [18] ಮಾ (ಕಚ) [19] ಲಾ (ಟ)

ಶೀಲಾಚಾರಮುಸತ್ವಮು
ಶೀಲಮುನಾ[1]ಚಾರಮಲ್ಪ[1] ಸತ್ವಂ [2]ವೈ[2]ದ್ಯಂ
ಪಾಲಿಸದೆ ಮೇಯುದಶ್ವಂ
ಕಾಲಮುಖ ಪ್ರಾಪ್ತನೆಂದನಭಿನವಚಂದ್ರಂ* ೩೬

ತೀವಿದ ಮೆಯ್ ಬತ್ತುವೊಡಂ
ತೀವಿರ್ಪೊಡಮುಶ್ರು[3]ಬಿಂದು[3] ಚಕ್ಷುರ್ದ್ವಯದೊ[4]ಳ್[4]
ಭಾವಿಸೆ [5]ಕೃ[5]ಶೇಂದ್ರಿಯಂಗಳು
ಮಾವರಿಸಿ[6]ರೆ ಬಱಬಜಾಗಿ[6] ಬಾಯ್ ಬತ್ತುವೊಡಂ ೩೭

ತನುಶೋಫಮೇಱ ಮೆಯ್ ರಭು
ವ್ಮ[7]ನ[7] ನವಿರೊ[8]ಗೆತರೆ[8] ಪು[9]ರೀಷ[9] ಮೂತ್ರಂಗಳ್ ಭೋ
ರೆನೆ ಪರಿಯೆ [10]ಪೊಳೆಯೆ ಮಲಮುಂ
ಜನಿಯಿಸೆ ದುರ್ಗಂಧಮಾಗೆ ಸಾಯ್ಗುಂ[10] ತುರಗಂ† ೩೮

ಪಡಲಂ ಕವಿದೊಳಪುಗೆ ಕ
ಣ್ಗೆಡುವೊಡೆ ನೀ[11]ರ್[11] ಸುರಿಯೆ ಪ[12]ಕ್ಕು[12]ವೆತ್ತಿರೆ ಮುಷ್ಕಂ
ಸಡಿಲಿರೆ ತುರಗ[13]ಕೆ[13] ಮರಣಂ
ತಡೆಯದೆ ಸಮನಿಸು[14]ಗು[14]ವೆಂದನಭಿನವಚಂ[15]ದ್ರಂ[15] ೩೯

[16]ಬ[16]ತ್ತಿದೊ[17]ಡೆ[17] ಮುಷ್ಕ [18]ಕೋ[18]ಷ್ಠಮ
ನೆತ್ತಿದ[19]ವೋಲ್[19] ಮೆಲ್ಪುಗೆಟ್ಟು [20]ಬಲಿ[20]ದಿರೆ ಮೆಯ್ ಕಣ್
[21]ಪತ್ತಿ[21] ಕರಿದಾ[22]ಗೆ[22] ನಾಲಗೆ
ಸತ್ತಪುದಾ ವಾಜಿಯೆಂದನಭಿನವಚಂ[23]ದ್ರಂ[23] ೪೦

---

1 ಭವಮು ಮಷ (ಜ) ಭಾವಮುಪ್ಪ (ಟ) 2 ಮೇ (ಜ) 3 ಷದದ (ಚಜಡ) 4 ಳು (ಜಟಡ) 5 ತೃ (ಜಟಡ) 6 ಮರೀಚಿಯಾಗಿ (ಚ) ದ ಮರೀಚಿಯಾಗಿ (ಜ) ದಮರುಚಿಯಾಗಿ (ಟಡ) 7 ನಲಂ (ಚ) ನಲುಂ (ಜ) 8 ಗೆದು (ಚಜ) ಗೆಯೆ (ಟಡ) 9 ರುಷಮುಲುಂ (ಜ) ರೀಷಮುಲ್ತು (ಟಡ) 10 ಮಲಂ ಪಳೆದುರ್ಗಂಧಗಳಾಗೆ ಬದುಕದು (ಚಜ) ಹಳೆ ಮುಲತಾಂ ಜನಿಯಿಸೆ ದುರ್ಗಂಧಮಾಗೆ ಸಾಯ್ಗುಂ (ಟಡ) 11 ರು (ಚ) 12 ಕ್ಕೆ (ಚ) ಕ್ಕ (ಜಡ) 13 ಕ್ಕೆ (ಚ) 14 ಗೆ (ಜ) 15 ದ್ರೆ (ಚಜಟಡ) 16 ಒ (ಕ) 17 ಡ (ಜಟಡ) 18 ಕಾ (ಚಜಟಡ) 19 ವೊಲು (ಚ) 20 ಬಲ್ದಿ (ಜಟಡ) 21 ಬತ್ತಿ (ಚ) ಪ್ರತಿ (ಟಡ) 22 ಗಿ (ಟಡ) 23 ದ್ರ (ಜ)

* (ಚ) ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ೪೩ ನೆಯ ಪದ್ಯ ೩೬ ರ ಅನಂತರ ಬಂದಿದೆ.

† (ಚಜಟಡ) ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ೩೮-೪೨ ಪದ್ಯಗಳು ೪೩ ನೆಯ ಪದ್ಯದ ಅನಂತರ ಬಂದಿವೆ.

ಬಹ್ವಾಶಿಯಪ್ಪ ತುರಗಂ
ವಿಹ್ವಲನಾಗಿ[1]ದುರ್[1] ಮೇಯದಿ[2]ದೋರ್[2]ಡವೆಂತುಂ
ಬಹ್ವಾಶಿಯ[3]ಲ್ಲ[3]ದಶ್ವಂ
ಬಹ್ವಾಹಾ[4]ರಕ್ಕೆ[4] ಪಡೆದೊಡಂ ಮರಣಭಯಂ ೪೧

ಬಾಡಿದ ಬಹಿರ್ಮುಖಂ ನೀ
ರೋಡಿದ ಬಾಯ್ ಪ್ರಕೃತಿ [5]ವಿಕೃತಿಯಾ[5]ದೊಡೆ ತುರ[6]ಗಂ
ನೋಡೆರಡು ತಿಂಗಳಿಂಗದು
ಓಡುವುದಾ ಜವನ ಭವನವಂ ಮುಟ್ಟುವಿನಂ[6] ೪೨

[7]ಬೆ[7]ಸೆವೊಡವಂಗೋಪಾಂಗಂ
ಮುಸುಂಬುವೊಡಂ ಮಕ್ಷಿಕವ್ರಜಂ ಮೆಯ್ಯಿಂ ವ
[8]ರ್ಜಿಸುಗುಂ ಸ್ವಸ್ಥಂ ಪ್ರಾಣಮು[8]
ನಸಂಶ[9]ಯಂ[9] ತಿಂಗಳೊಳಗೆ [10]ಮರಣಮುದಶ್ವಂ[10] ೪೩

ನೊಸಲೊ[11]ಳ್[11] ಪುಟ್ಟಿದ ಶೋ[12]ಫಂ[12]
ಪಸರಿಸಿ ತಲೆಬಾತು ಸುಯ್ವೊಡಂ ಗುದಮುಖದೊ[13]ಳ್[13]
ಪಸರಿಸಿದ ಬ್ರಾಹುಬಾಲದೊ
[14]ಳೆಸೆವೊಡಮಾ[14]ವಾಜಿ ವಿಗತಜೀವಿತ[15]ನ[15]ಕ್ಕಂ ೪೪

ಪಿರಿದುಂ ವೇ[16]ಗುಂ[16] ಮುಖದಿಂ
ನೊರೆವೆರಸಿದ ಲೋಳೆ ಸುರಿ[17]ಗು[17] ದುಃಖಿತನಕ್ಕುಂ
[18]ಬರೆ[18] ಮೂತ್ರಪುರೀ[19]ಷದ ಸಿ
ಲ್ಕಿರೆ[19] ಬೀಳ್ಗುಂ ವಾಜಿ ವಿಗತಜೀವಿತನಕ್ಕುಂ ೪೫

---

[1] ದರ್ (ಜ) [2] ಪೊರ್ (ಚಜ) [3] ಲ್ಪ (ಜಟಡ) [4] ರಕ್ಕೆಯಿದ್ದ (ಜಟ) [5] ಯಾ (ಚ) [6] ಗಂ (ಚಜ) [7] ಎ (ಚಜಟಡ) [8] ರ್ತಿಸುಗು ಸ್ವಸ್ಥಪ್ರಾಣದಿ (ಚಜಟಡ) [9] ಯು (ಚಟಡ) [10] ಸುಕರವಿಲಾಸಾ (ಕ) [11] ಳು (ಜಟಡ) [12] ಥಂ (ಚಜಟಡ) [13] ಳು (ಟ) [14] ಯೆಸೆದರೆ ಮಾ (ಚಜ) ಳೆಸೆದಿದ್ದರೆ (ಟಡ) [15] ನೆ (ಚ) [16] ಘುದಿ (ಚ) [17] ದು (ಚಜ) [18] ವರ (ಚಜಟಡ) [19] ಶಂ ಸಿಕ್ಕಿರೆ (ಚಜ)

ಎವೆಯಿ[1]ಕ್ಕವು ಕಣ್ಗಳ್[1] ಖಾ
ಣವುನೊಲ್ಲದು ಲದ್ದಿಗತ್ತವಾ[2]ತಂಗಳ[2]ನ
ಶ್ರಮದಿಂ ಕಳೆಯು[3]ದು[3] ಮೇಯು[3]ದು[3]
[4]ವಿಮೋಹಿತಂ ವಾಜಿಗಕ್ಕು ಗತಜೀವಿತನಂ[4] ೪೬

ಕೇಸರವೆಣ್ಣೆಯು[5]ನೆಸೆದಿರೆ[5]
ಪೂಸಿದವೊಲ್ ತೊ[6]ಡಗಿ[6] ಪಿಡಿದು ತೆಗೆ[7]ವೊಡೆ[7] ಕೆಯ್ಯೊಳ್
ಕೇಸರವೆ ಕಿ[8]ಳ್ತು ಬರ್ಪೊ[8]ಡೆ
ಲೇಸಲ್ಲದು ಸಪ್ತರಾತ್ರಿಯೊಳ್ ಮರಣಭಯಂ* ೪೭

ನಾಲಗೆ ವಿವರ್ಣಮಾಗೆ ವಿ
ಶಾಲತೆ[9]ಗೆಟ್ಟುಡು[9]ಗಿ ಕಠಿನಮಾದೊಡೆ ಬೆನ್ನುಂ
[10]ಲೀಲೆಗಿಡೆ[10] ಬಲಿಯೆ ಮುಳಿಸಂ
ಪಾಲಿಸೆ ಹರಿ ಮರಣಚಿಹ್ನವಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೪೮

ತಿಳಿದಿರ್ದ ನೀರೊಳಶ್ವಂ
ನೆಳಲಂ ಕಾಣದೊಡಮಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದೊಡಂ ಕೆ
ಯ್ಗಳಿ[11]ಯೆ[11] ವಿಪರೀತಚೇಷ್ಟೆಗ
[12]ಳಳವಟ್ಟೊಡಮೊಂದೆ ಪಕ್ಷದೊಳ್ ಮರಣಭಯಂ[12] ೪೯

ಸ್ವಸ್ಥಾರಿಷ್ಟಮಿದಂ ಬಹು
ವಿಸ್ತರದಿಂ ತಿಳಿ[13]ಯೆ[13] ಮುಂದೆ ಪೇಳ್ದಪೆನಿ[14]ನ್ನ[14]
ಸ್ವಸ್ಥಾರಿಷ್ಟಮನದ[15]ನಂ
ತಾ[15]ಸ್ಸ್ಥಿತಿಯೊ[16]ಳ್ ತಿಳಿವುದೆಂದನಭಿನವಚಂದ್ರಂ[16] ೫೦

---

1 ಕ್ಕುವ ಕಣ್ಣುಗಳು (ಚಜಟಡ) 2 ಗತ ಗತಗಳ (ಚ) ಗತಗಳ (ಜಟಡ) 3 ದ (ಚಜ) 4 ಕ್ರಮುವಿರೆ · ತಾಂ ವಾಜಿಮರಣತಪ್ಪದಮೋಘಂ (ಚಜಟಡ) 5 ನೊಪ್ಪರೆ (ಜಟಡ) 6 ಳಗೆ (ಜಟ) 7 ದ (ಜಟ) 8 ತ್ತು ಬಪ್ಪೊ (ಜಟ) 9 ಟ್ಟು (ಟಡ) 10 ಕೀಲಿಸಿದಂತಿರೆ (ಚಜಟಡ) 11 ವು (ಟ) 12 ಳೊಳಂತೋರ್ಪ ಡೆ ಹುಸುಕದೊಂದು ಪಕ್ಷದಿ ಮರಣಾ (ಚಜಟಡ) 13 ಯ (ಟ) 14 ನ್ನು (ಜಟ) 15 ತಾಂಸ್ವ (ಚಜಟಡ) 16 ಳುಂ ಪೇಳ್ದು ಮೆಚ್ಚಿಪೆಂ ಭೂಜನರಂ (ಚಜಟಡ)

* (ಚ) ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ೪೭ ನೆಯ ಪದ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಕೊರಲುಬಿ[1]ಗೆಡದೆಸೆಯೊಳ್ ನೆ
ತ್ತರ[1]ಧಾರೆಗಳುಣ್ಮೆ[2]ಪೊಣ್ಮೆ[3] ವಾಜಿಗೆ ತೋರ್ಕುಂ
ಮರಣಭಯಮೊಂದೆ ತಿಂಗ
ಳ್ವರೆಗಂ ನಿರ್ವಹಿಸದೆಂದನಭಿನವಚಂದ್ರಂ ೫೧

ತನು ಶೋಫವೇಱೆ [3]ಮೆಯ್ ರ್ಝು[3]
ವ್ವನೆ ಬೆ[4]ಮ[4]ರುತ್ತಿರ್ಕುಮಪ್ಪೊಡಂ ಕಾಗೆಯ ಗೂ
ಡಿನಗಂ[5]ಧಂ[5] ನಾಱು[6]ಪೊಡಂ[6]
ಮನವಿಕ್ಕುವೊ[7]ಡಂ[7] ಹಯಕ್ಕೆ [8]ತಪ್ಪದು ಮರಣಂ[8] ೫೨

ಬಿದಿರದು ಶಿರೋಜಮಂ ಬೀ
ಸದು ಬಾಲಮನೆತ್ತದಡಿಯುನಳಿವೇವಂ ವೇ
[9]ವುದು[9] ಪಲ್ದಿಂಬು[10]ಪ[10]ಜಾನಿಪ
ಕುದುರೆ ಗತಾಯುಷ್ಯ[11]ನೆಂದನಭಿನವಚಂದ್ರಂ[11] ೫೩

ಬಾಲಂ ಬೀಸದು [12]ನು[12]ಡಿಗಳ
ನಾಲಿಸದಾಹಾ[13]ರ[13] ಚಿಂತೆಗೆಯ್ಯದು ಕಿವಿಗ[14]ಳ್[14]
ಕೀಲಿ[15]ಸೆ[15] ಕಂಪಿಸೆ [16]ಜಾನಿ[16]ಸೆ
ಕಾಲಮುಖ ಪ್ರಾ[17]ಪ್ತ ನ[17]ಕ್ಕು[18]ಮ[18]ಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೫೪

ಸುರಿ[19]ಯುತ್ತಿರೆ ಬಾಯಿಂ[19] ಬೆ
ಳ್ನೊರೆ ಗಂಧಂ [20]ಪೊಲ್ಲ[20]ದಾಗೆ ವಿಣ್ಮೂತ್ರಂ ನೆ
ತ್ತರ ಬಣ್ಣಮಾಗೆ ಮೇ[21]ಪಂ[21]
ಪರಿಹರಿ[22]ಸಿರೆ[22] ವಾಜಿ ವಿಗತಜೀವಿತ[23]ನ[23]ಕ್ಕುಂ ೫೫

---

1 ಗಿ ಲೋಳೆ ಬಾಯೊಳು ಕರ (ಚಜಟಡ) 2 ಣ್ಮೆ (ಚ) 3 ಝು (ಚೆ) 4 ದ (ಜ) 5 ಧ (ಚಜಟಡ) 6 ತಿಪ್ಪೊಡೆ (ಚಜಟಡ) 7 ಡಾ (ಚ) 8 ಮರಣಮವೋಘಂ (ಚಜಟಡ) 9 ವುತ್ತ (ಟ) 10 ದು (ಚಜಟಡ) 11 ಮೆಂದು ಪರಿಹರಿಪುದದಂ (ಚಜಟಡ) 12 ನ (ಚಜ) 13 ರಂ (ಚ) 14 ಳು (ಜಚಟಡ) 15 ಸಿ (ಕ) 16 ವ್ಯಾಧಿ (ಚ) ಧ್ಯಾನಿ (ಟಡ) 17 ಪ್ತಿಯ (ಚಜಟಡ) 18 ನ (ಚಜಟಡ) 19 ವುತ್ತ ಬಾಯೊಳಂ (ಚಜ) ವುತ್ತಿರೆ ಬಾಯೊಳು (ಟಡ) 20 ಪೋಲ್ವ (ಜ) 21 ಹಂ (ಚಜಟಡ) 22 ಸಾ (ಚಜ) 23 ಮ (ಚ)

ಪಡು[1]ವೊಡೆ[1] ಕಟ[2]ವೊಡವಿನೆಗಂ[2]
ಕೆಡೆವೊಡೆ ಮಱಿ ಮೇ[3]ಹುವೆರಸು ಬಾಯೊಳ್ ಪುಲ್ಲಂ[3]
ಮಡ[4]ಗಿದೊಡಂ ಜಡಿದೊಡೆ ಬಡಿ
ದೊಡೆ[4] ಶಂ[5]ಕಿಸದಿರ್ಪುದಪ್ಪೊಡಂ ಮರಣಭಯಂ[5] ೫೬

ಸ್ವಸ್ಥಂ ತೊಟ್ಟನೆ [6]ಭಯದಿ[6]ನ
ವಸ್ಥೆಯನೆಯ್ದುವೊಡಮಾತ್ಮ [7]ಸಂ[7]ಸ್ಥಾನಕದಿಂ
[8]ದು[8]ಸ್ಥಿತ[9]ನಪ್ಪೊಡಮು[9]ದು ಮರ
ಣಸ್ಥಿ[10]ತಿ[10] ದಂಡಪ್ರಹಾರಮಂ ಬಗೆಯದೊಡಂ ೫೭

ನೀರನವಗಳಿಯ[11]ನುಂ[11]ಡು ಶ
ರೀರಂ ಬಡವಾ[12]ಗೆ[12] ತಲೆಯನೆತ್ತದೆ ವದನಂ
[13]ನೀರೋಡಿ[13] ಬಾಡೆ ಮರಣಮ
[14]ನಾ[14]ರಾಧಿಸಿ ತನಗೆ ತಂದುದೆಂದಳಿವುದದಂ ೫೮

ಭೋರನೆ ಬಸಿಱು[15]ಚ್ಚೆ[15]ಕರಂ
ಪೂರಿಸುಗುಮಪಾನವಾಯು ಜಠರಮನದನಂ
ತಾರಯ್ದುಂ ಕಡೆಗಣ್ಣಿಂ
[16]ನೀ[16]ರಂ ಬೆಂಬಲಿದು ತೋರ್ಪಡಂ [17]ಮರಣಭಯಂ[17] ೫೯

ಬಸಿಱತ್ತಿ ಕ[18]ಟ್ಟಿ[18] ಕ[19]ಚ್ಚಿ[19]ರೆ
ಬೆಸೆದಿರೆ ಪಲ್ಲಂ ತಿನು[20]ತ್ತಮಿ[20]ರೆ ಕಾಲಂ [21]ಪ
ಟ್ಟಿಸುತುಮಿರೆ ಬಿದ್ದು[21] ನೆಲದೊಳ್
ಬಸವಳಿದಳಿ ಮೇ[22]ವು[22] ಮೇಯೆ ಬಾಳದು ತುರಗಂ ೬೦

---

1 ವೆಡೆ (ಚಜ) ವೊಡ (ಟ) 2 ಟಿತಂ ವೊಡೆದೊಡೆ (ಜ) ಟಿತಟ ವೊಡೆದಡೆ (ಜ) 3 ಹಮೇದ ಬಾಯೊಳು ಮೆಲ್ಕಂ (ಚಜಟಡ) 4 ಗುವೊಡಂ ಬೈದು ಬೈದು ಹೊಯ್ದಡೆ ಜಡಿಯದೆ ತಾಂ (ಚಜಟಡ) 5 ಕೆಯಿಲ್ಲದಿರ್ದಡೆ ಮರಣಾ (ಚಜ) ಕಿಸುತಿರ್ದಡೆ ಮರಣ ಭಯಂ (ಟ) 6 ಜಯದಿ (ಜ) ಭಯದಿ (ಜಟಡ) 7 ಸ್ಥ (ಚಜಟಡ) 8 ದ (ಜಟ) 9 ಮ (ಜ) 10 ತ (ಜಟಡ) 11 ಲು (ಟ) 12 ಗಿ (ಜಟ) 13 ನಿಂದಿ (ಟ) 14 ವಾ (ಟ) 15 ಬ್ಬಿ (ಕ) ಚ್ಚಿ (ಜ) 16 ಸಾ (ಚಜಟಡ) 17 ತದುಮರಣಂ (ಚಜಟಡ) 18 ಟ್ಟ (ಜಟಡ) 19 ಚ್ಚ (ಜಟಡ) 20 ತ್ತಲಿ (ಚಜಟಡ) 21 ಪುಟಿಸುತಲಿರೆ ಬಿದ್ದು (ಚಜಟ) 22 ಹ (ಜಟಡ)

ನೆತ್ತ[1]ರ್[1] ಬಾಯಿಂ ಮೂಗಿಂ
[2]ಕುತ್ತಿಗೆಯಿಂ ಕೋಶದೇಶದಿಂ ಗಳಗಳ ಸೋ
ರುತ್ತಿರೆ ಎರಡಳ್ಳೆ[2]ಯು ಪೊ
ಯ್ವುತ್ತಿರೆ [3]ತದ್ವಾ[3]ಜಿ ವಿಗತ ಜೀವಿತ[4]ನ[4]ಕ್ಕುಂ ೬೮

ಕೆಚ್ಚ[5]ನಿ[5]ರೆ ಕಣ್ಣಪೊಟ್ಟೆಯು
[6]ಮಚ್ಚೆಗಳುಂ ತಾಲು[6]ದೇಶಮುಂ ಗುದಮುಖಮುಂ
ಮು[7]ಚ್ಚಂಬೋ[7]ಗಿ ಮನಂ ಕ
ಣ್ಮುಚ್ಚಿರೆ ದಕ್ಕಾಲಿವೀಳೆ ಬಾಳದು ತುರಗಂ ೬೨

ಅರುಣಾಕ್ಷಂ ತೊಟ್ಟನೆ ಪಾಂ
ಡುರಮಾದೊಡೆ [8]ಮುತ್ತುಪೋಲ್ತು[8]ಧವಲಾಕ್ಷಂಗ[9]ಳ್[9]
ಕರಿದಾಗಿ ತೋರ್ಪಡಂ ಪರಿ
ಹರಿ[10]ಸ[10]ದು ತುರ[11]ಗಕ್ಕೆ[11] ಮರಣಮಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೬೩

ತುರಗದ ಕಣ್ಣಿಂದಂ ನೆ
ತ್ತರ ಪನಿಗಳ್ ಬೀಳೆ ಗಜವಿಲೋ[12]ಚನ[12]ದಂತಾ
ಗ[13]ರೆ[13]ಮುಚ್ಚಿ [14]ಜಾ[14]ನಿಸುತ್ತಿರೆ
ಮರ[15]ಣಭಯಾಕುಲಿತನೆಂ[15]ದನಭಿನವಚಂ[16]ದ್ರಾ[16] ೬೪

ಬಿದಿರದು ಮೆಯ್ಯನ[17]ಣಂ[17] ಪೊರ
ಳದು [18]ಕೋಷ್ಠಂ ಕಾಷ್ಠಮಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ[18] ಚರಣಂ
[19]ಪದದೊಳ್[19] ಮೇಯ[20]ದು ಬೆಂಬೀ
ಳ್ವುದು[20]ಕು[21]ಷ್ಠಿಕೆಯುರಲದಿರ್ದೊಡಂ ಮರಣಭಯಂ[21] ೬೫

---

[1] ರು (ಚಜಟಡ) [2] ಕುತ್ತಿಕೆಯ.ಂ ತೊರೆದು ಗಳಗಳೆಂಬುತ್ತ ಸೋರುತ್ತಂ ಮೇಧ್ರದೊಳಳ್ಳೆಯ (ಚಜಟಡ) [3] ವಾ (ಕ) [4] ನು (ಟಡ) [5] ಗಿ (ಕ) [6] ಮುಚ್ಚೆಗಳಂ ತಾಲು (ಚ) ಮುಚ್ಚೆಗಳಂ ತಾಳು (ಜ) [7] ಚ್ಚಿಂಬಾ (ಚಜ) ಥಿರಂಬೋ (ಟಡ) [8] ಮೆಂತು ಮುಲ್ತು (ಚಜಟಡ) [9] ಳು (ಚಜಟಡ) [10] ಮೆ (ಚಜಟಡ) [11] ಗ (ಚಟ) ಗವನು (ಜ) [12] ಕ (ಚಜಟಡ) [13] ಳೆ (ಚಜಟಡ) [14] ಧ್ಯಾ (ಚಜಟಡ) [15] ಣಂ ತುರಗಕ್ಕವೆಂ (ಚಜ) ಣಂ ತಾಂ ತುರಗಕೆಂ (ಟ) [16] ದ್ರಂ (ಕ) [17] ಣಂ ತಾಂ (ಚಜಟ) [18] ತಾಂ ಮುಷ್ಕ ಕಾಷ್ಠಮೆತ್ತಿದ (ಚಜಟಡ) [19] ಬತಿಯದು (ಚಜಟಡ) [20] ದು (ಚ) [21] ಟ್ಟಗೆಯಿಂ ತಾಂ ಬಲಿವುತಿರ್ದಡಂತದು ಮರಣಂ (ಚಜಟಡ)

ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಮೆಯ್ಯನಿ[1]ಕ್ಕುಗು[1]
ಮೆಡಗೆಲದೊಳ್ ಕಂದಿಕುಂದುಗುಂ ಮುಖಮೋ[2]ಷ್ಠಂ[2]
[3]ಕಿ[3]ಡುಗುಂ ಮುಂ[4]ದಣ[4] ಪುಲ್ಲಂ
ತುಡುಕ[5]ದು ತದ್ವಾಜಿ[5] ವಿಗತಜೀವಿತನಕ್ಕುಂ ೬೬

ಲೋ[6]ಗ[6]ಸರದೆಲೆಯ ರಸದಂ
ತಾಗಿರೆ ಕಿಸು[7]ನಾಡ[7] ನೀರತೆಱದಿಂ ಬೆಳರ್ಗೆಂ
ಪಾಗಿರೆ ಕ[8]ರ್ಣಂ[8] ಧ್ರುವರು[9]ಧಿ[9]
ರಾಗಮುಮಾವಾಜಿಗಾ[10]ಯ್ತು[10] ವಿಶಂತಿ[11]ವರ್ಷಂ[11] ೬೭

ಅರನೇಱಲಪಣ್ಣಂತಿರೆ
ಕರಿದಾಗಿರೆ ಕಿವಿಯ ನೆತ್ತರಾ ಹಯಕಕ್ಕುಂ
ಮರ[12]ಣಂ[12] ಷೋಡಷವ[13]ರ್ಷಾಂ
ತ್ರ[13]ರದೊಳ್ ತ[14]ಳ್ವಿಲ್ಲದೆಂ[14]ದನಭಿನವಚಂದ್ರಂ ೬೮

ಒತ್ತಿ[15]ದೊಡೆ[15] ನೀಲವರ್ಣದ
ನೆತ್ತರ್ ಕಿವಿಯಗ್ರದಲ್ಲಿ ರೂಕ್ಷಚ್ಛವಿಯೊ[16]ಳ್[16]
ಪ[17]ತ್ತಿ[17]ರ್ದ ರೂಕ್ಷಮಾ[18]ದಡೆ[18]
ಸತ್ತಪುದೆಂ[19]ದಱಗೆ ನಾಲ್ಕುಸಂವತ್ಸರದೊಳ್[19]* ೬೯

ದಾಸಾಳ[20]ದಲರ[20]ಕುಂಕುಮ
ಕೇಸರದ ಬೆಳರ್ತ [21]ಬ[21]ಣ್ಣದಂತಿರೆ ರಕ್ತಂ
ಸೂಸಿ ತುದಿಗಿವಿಯ[22]ನೊ[22]ತ್ತಿದೊ
ಡಾ ಸಿಸು ಹದಿನೆಂಟುವ[23]ರ್ಷಮಂ[23]ನೆಱಿ ಬಾಳ್ಗುಂ ೭೦

---

1 ಕ್ಕುವ (ಚ) 2 ಷ್ಟಂ (ಟ) 3 ಕೆ (ಚಜಟಡ) 4 ತ (ಚಜಟಡ) 5 ದೆತಜ್ಞಾತಿ (ಚಜಟಡ) 6 ಯಿ (ಚಜ) ಹಿ (ಟ) 7 ಳಗುದ (ಕ) 8 ರ್ಣ (ಚಜಟಡ) 9 ಚಿ (ಕ) 10 ಯು (ಚಜಟಡ) 11 ಮರಣಂ (ಚಜಟಡ) 12 ಣ (ಚ) 13 ರುಷಂಕ (ಜ) 14 ಪಿಲ್ಲವೆಂ (ಚಜಟಡ) 15 ದರೆ (ಚಜಟಡ) 16 ಳು (ಚಜಟಡ) 17 ಟ್ವ (ಟ) 18 ಗಿರೆ (ಜಚ) 19 ಟಣಯು ವರ್ಷಕೆಂದರಿವುದದಂ (ಚಜಟ) 20 ದರಳಂ (ಚಜಟಡ) 21 ಪ (ಜಟಡ) 22 ನೆ (ಜಟ) 23 ರ್ಷವುಂ (ಚಜ) ರ್ಷ (ಟಡ)

* ಚಜಟ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯದ ಪಾಠ ಹೀಗಿದೆ—ಒತ್ತಿದಡೆಂತಾನದು ಬಿಸಿನೆತ್ತರು ಕಾಮುರ್ಗಿಲು ನೀಲದಂತಿರೆ ಕಿವಿಯೊಳ್ ಪೊತ್ತಿರ್ದ ಮಾಂಸಮಾದೊಡೆ ಸತ್ತಪುದೆಂದರಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಸಂವತ್ಸರದೊಳು

ಒತ್ತಿದೊಡೆ [1]ತುದಿಯ ಕಿವಿಯೊಳ್[1]
ಗೆತ್ತಂ ಮಸಿಯಂತು[2]ಟಪ್ಪ[2] ನೀರೊಜಿಕೆ[3]ದೊಜಿಕೆದೊ[3]ಗೆ
[4]ಯುತ್ತಿಪೊರ್ಡ[4]ವಿಲ್ಲದೊಡಂ
[5]ಮತ್ತಮ[5]ಹೋರಾ[6]ತ್ರದೊ[6]ಳಗೆ ತಪ್ಪ[7]ದು ಮರಣಂ[7] ೭೧

ಸೂನಾಕ್ಷಿ[8]ಕೂ[8]ಟಮುಭಯು
ಸ್ಥಾನಮುಮ ಗಂಧ[9]ಮುಂ[9] ತ್ರಯೋದಶ[10]ಕ[10]ಧಿಕಂ
ಹೀನಮೆನಿಸಿರ್ದೊಡಂತದು
ಹೀನವಿಯಚ್ಛಾಯೆಯಪ್ಪೊಡಲ್ಪಾಯುಷ್ಯಂ ೭೨

ಚಲನಂ ಪ್ರೋ[11]ಥಂ[11]ತಾಲುಗೆ
ಮಲಿನಂ ದುರ್ಗಂಧ[12]ಸಧ್ರುವಂ[12] ವಿಷಮಾಂಗ
ಸ್ಖಲಿತನತಿರಾ[13]ಗ[13]ಹೋಲುಪ
ನಿಳಯಂ [14]ಚಿ[14]ರಜಿವಿಯಲ್ತು ಸುಕರವಿಲಾಸಾ ೭೩

ಅಂ[15]ಗರುಹ ಕೇಶ[15]ವಾಳ ಚ
ಯಂಗಳುಮಾ ದಂತಪಂಕ್ತಿಗ[16]ಳ್[16] ರೂಕ್ಷಸ್ಥೂ
ಲಂಗ[17]ಳ್[17] ನಳಿ[18]ದುಡಿದೊಡೆ[18]ದ ಖು
ರಂಗ[19]ಳ್[19] ಕುಬ್ಜಂಗಳಾದೊಡಲ್ಪಾಯುಷ್ಯಂ* ೭೪

ತುರಗೋತ್ಪತ್ತಿ ಕ್ಷೇತ್ರಾಂ
ತ್ರ[20]ರಂಗಳ[20]ಯ್ವತ್ತು ನಾಲ್ಕು ನರ್ಮದೆಯಿಂದು
ತ್ತರದೊಳ್ ಕುಲ ಬಲ ತೇಜಃ
ಸ್ವರೂ[21]ಪದ[21] ಜವ [22]ಪ್ರಮಾಣ[22] ಪರಿಪೂರ್ಣಂಗ[23]ಳ್[23] ೭೫

---

1 ಕಿವಿಯ ತುದಿಯೊಳ (ಚಜಟಡ) 2 ಟಪ್ಪು (ಜ) 3 ವೋ (ಜಟ) 4 ಊರಿ ಪೊರ್ಡೆ (ಜ) ಪುತ್ತಿಪ್ಪೊಡ (ಟ) 5 ಮಲಸತ್ತಪುದ (ಜಟ) 6 ತ್ರೈಯೋ (ಚಜಟಡ) 7 ದವೋಃಷು (ಚಜಟಡ) 8 ನೋ (ಚಜಟಡ) 9 ಮುಂ (ಚಜಟಡ) 10 ನ (ಚಜ) ಗ (ಟಡ) 11 ದಂ (ಟ) 12 ಮೂತ್ರಮುಂ (ಚಜಟಡ) 13 ಗ (ಚಜ) 14 ಸ್ಥಿ (ಚಜಟಡ) 15 ಗಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸ (ಜಟ) 16 ಳು (ಜಟ) 17 ಳು (ಟ) 18 ಮೂರಿದಡೆ (ಚಜ) ದೂಡಿದಡೆ (ಟ) 19 ಳು (ಚಜಟ) 20 ರಗಳುಮ (ಜಟಡ) 21 ಪಂ (ಜಟ) 22 ಪೂರ್ವಮಾಗಿ (ಟಡ) 23 ಳು (ಜಟಡ)

* (ಚ) ಪ್ರತಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಿಂತುಹೋಗಿದೆ.

ಬಿಸಕಾಂಭೋಜಕ ಬಾಹ್ಲೀ
ಕ[1]ಸೈಂಧವಾರಟ್ಟ ತೈತಿಲಂ ವಾನೇಯಂ
ಪೆಸರ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಹಯಕಾ
ಪೆಸರೆ ಪೆಸರ್ ಜಾತಿಗಳ್ ಗುಣಾಧಾರಂಗಳ್[1] ೭೬

ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೀಡಿತ

[2]ಖರಗಂಧರ್ವ ಕವುರ್[2] ಖರೋ[3]ಷ್ಠ[3]ವಿಭವಂ
ಕಾಂಬೊಜ ಜಾ[4]ಳಂ[4]ಧರಂ
ತುರಗಂ [5]ಮಾಳವ[5] ಕೊಂಗ ಕೋಶಲ [6]ವರಾಳಂ[6]
ಬರ್ಬರಂ [7]ತೈತಿಲಂ[7]
ದು[8]ರಭಾನೀ ಕರ[8]ಹಾಟ ಮಾಗಧ ಕಳಿಂ[9]ಗಂ[9] ಸಿಂಧು
[10]ಕೊಲ್ಲಾಪುರಂ
ತುರಗಂ ಸೇಹುಣಮಾದಿಯಾಗಲಿನಿತುಂ ಕ್ಷೇತ್ರಂಗಳೊಳ್
ಪುಟ್ಟುಗುಂ[10]† ೭೭

ವಾಯಕ ಸಂಚ[11]ಕ[11]ನವುಲಜ
ನೇಯು[12]ಕವುಂ[12] ನಾಳಿ[13]ದಿ[13]ರಸವಿುಸಿಯಾ[14]ಯಿ[14]ಕ ಮಾ
[15]ಮಾಯುತವೆಂಬೀ ಪೆಸರಿಂ
ದಾಯು[15]ತಮುಯ್ವತ್ತುನಾಲ್ಕು ಜಾತಿ [16]ತುರಂ[16]ಗಂ ೭೮

---

1 ವೊಸೆವಾ ಸೈಂಧವವು ಪುಟ್ಟ ಕೈಕೆಯು ಲಂಕೆಯು ಪೆಸರಕ್ಷೆ ಆದ ಹಯಕಾಪೆಸೆರೆ ಪೆಸೆರೆಂದು ಪೇಳು ಗುಣನಾಮಂಗಳು (ಜ) ನೊಸೆವಾ ಸೈಂಧವವು ಘಟ್ಟ ಕೈಕೆಯುು ಲಂಕಾ ವಪಿಯುಂ ಪೆಸರು ಕ್ಷೇತ್ರದ ಹಯುಕಾ ಪೆಸರೆ ಪೆಸನೆಂದು ಪೇಳು ಗುಣನಾವುಂಗಳು (ಟಡ) 2 ಖುರದಂ ಗೂರ್ವವು ರಾವ (ಜ) ಕುರದಂ ಗೂರ್ವ ಕವುರ್ವ (ಟಡ) 3 ಷ್ಟ (ಟಡ) 4 ಳಾಂ (ಟಡ) 5 ಮೂಡಣ (ಜಟ) 6 ವಂಭ್ರೋಜ (ಜ) ವರಾಂಭೋಜ (ಟಡ) 7 ಕೈಕೆಯುಂ (ಜ) ಕೈಕಿಲಂ (ಟಡ) 8 ರುಭಾಷಿಲಕ (ಜ) ರಭಾಷಿಲಕ (ಟಡ) 9 ಗಂ ಕೇರಳಂ (ಜಟಡ) 10 ಪುರಲಾಸೆಯುು ಗೋರತ್ತ ವಾಗಲಿನಿತುಂ ಕ್ಷೇತ್ರಂಗಳಶ್ವಂಗಳಾ (ಜ) ಜೋಪುರಾಲಾಷಿಯು ಗೋರತ್ತ ವಾರ್ಗಲಿನಿತುಂ ಕ್ಷೇತ್ರಂಗಳಶ್ವಂಗಳಾ (ಟಡ) 11 ತ (ಕ) 12 ತವುು (ಕ) 13 ವಿ (ಜಟ) 14 ಯು (ಜಟಡ) 15 ವಿನೀಯುತವಾವಿಯಾಗಿರಲಾಯು (ಕ) 16 ಯುತುರ (ಗಟಡ)

† (ಜಟ) ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯ ೭೮ ರ ಬಳಿಕ ಬಂದಿದೆ.

ವಿದಿ[1]ತಂ[1] ಕ್ಷೇತ್ರಂಗ[2]ಳ್[2] ನ
ರ್ಣದೆಯಿಂದಂ ತೆಂಕಲಕ್ಕು ತೊಂಬ[3]ತ್ತ ದಜಿತೊಳ್[3]
ಕುದಿರೆ ಕನಿಷ್ಠಂ [4]ತಾಂ[4] ತೇ
ಜದ ಕು[5]ಲದ[5] ಜವ[6]ದ ಪ್ರಮಾಣಸತ್ವಂಗಳೊಳಂ[6] ೭೯

ದ್ವಿಜ[7]ನಾ[7]ದಿಯಾಗೆ ವರ್ಣ
[8]ಪ್ರ[8]ಜವುಂ ಸಿತ[9]ರಕ್ತ ಪೀತ[9] ಕೃಷ್ಣಾಂಗಹಯು
[10]ವ್ರ[10]ಜದ ಗುಣಂಗಳನಾ[11]ರ
ಯ್ಯು[11]ಜಾತಿ[12]ಯುಂ[12] ಪೇಳ್ವುದೆಂದನಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೮೦

ಜಲಕೇಳಿ ಗಂಧ ಪುಷ್ಪಾ
ವಲಿ ಲಾಜಾಘೃತ ಮಧುಪ್ರಿಯುಂ ಶುಚಿ ಕೇಳೀ
ವಿಲಸಿತ ಸುನಿದ್ರ ಗಾಂಧ
ರ್ವ ಲಕ್ಷಣಂ ದ್ವಿಜ ಹಯುಂ ಸಶುದ್ಧ ಶ್ವಾಸಂ* ೮೧

ಆಯತ ಸಂಸ್ಥಾನ ಬೃಹ
ತ್ಕಾಯೆಂ ತೇಜಸ್ವಿ ಲಘುಪದಂ ಶುಚಿ ಶೂರಂ
ತೋಯಧರ [13]ಸ್ವನನುಗ್ರ[13]
ಶ್ರೀಯುತನಭಿಮಾನಿ ಕುಲದೊಳ್[14]ದು ರಾಜ[14]ಹಯುಂ§ ೮೨

ಆಗ[15]ರವೆನಿಸುವವಿಪ್ರ
ತ್ಯಾಗರ[15] ವುತ್ತ ದಜಿತೊಳು[16]ತ್ತ ವುಂ[16] ವುಧ್ಯಮುವೊಂ
[17]ದಾ[17]ಗೆ ಕನಿ[18]ಷ್ಠ ವುನೊಂದೊಂ
ದಾಗರ[18]ನಾಲ್ಕುಂ ತೆಜ[19]ವುಕ್ಕ[19]ಯ್ದು ಯ್ದು ಕ್ಕುಂ ೮೩

---

[1] ತ (ಜಟಡ) [2] ಳು (ಜಟಡ) [3] ತ್ತ ರೊಳು (ಜಟಡ) [4] ತಾ (ಜಟಡ) [5] ಲ (ಜಟಡ) [6] ವೆಂಬಿವೆಲ್ಲ ನಿಸ್ಸತ್ವಂಗಳು (ಜಟಡ) [7] ವಾ (ಟಡ) [8] ಬ್ರ (ಜಟಡ) [9] ಪೀತವರ್ಣ (ಜಟಡ) [10] ಬ್ರ (ಜಟಡ) [11] ಯಿದುಜ್ವಲ (ಜಟಡ) [12] ಯ (ಜಟಡ) [13] ನಿಸ್ವನಾಗ್ರಂ (ಜಟಡ) [14] ಧಿರಾಜ್ಯ (ಜ) ದುರಾಜ್ಯ (ಟಡ) [15] ತವೆನಿಸಿದನಿಪನದ ನಾಗತ (ಕ) [16] ತ್ತುವು (ಟಡ) [17] ನಾ (ಕ) [18] ಸ್ವಾರ್ಥಮನೊಂದಾಗತ (ಕ) [19] ಕ್ಕೈ (ಜಟಡ)

* (ಜಟಡ) ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿಲ್ಲ.

§ (ಜಟಡ) ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ೮೩ ರ ನಂತರ ಈ ಪದ್ಯ ಬಂದಿದೆ.

ಅತಿಜವ[1]ನ[1]ತಿ ಮೃದುಮತಿ ಶುಚಿ
ಜಿ[2]ತೇಂದ್ರಿಯಂ ಸುಖವಿನೀತನತಿ ಮೇಧಸ್ಸಮು
ನ್ನಿತಸುಪ್ರ[2]ಮಾಣದೇ[3]ಹಂ[3]
ಪ್ರತಿಹತ[4]ನಾ[4]ಹಾರ ಶಕ್ತ [5]ತುರಗಂ ವೈಶ್ಯಂ[5] ೮೪

ಕ್ರೂರಂ ಮದನನಶೌ[6]ಚಿ[6] ವಿ
ಕಾರಿ ವಿಹಾಸಂ ವಿರೋ[7]ಧಿತಂ[7] ವಿಷಮಾಂಗಂ
ದಾರುಣಗಂಧಂ ಕರ್ಣ ಕ
ಠೋರ ವಚಃ ಪ್ರಭೃತಿ ಚೇ[8]ತಸಂ ಶೂದ್ರ[8]ಹಯಂ ೮೫

ವಾತಪ್ರಕೃತಿ[9]ಯ ಗುಣಂಗಳ್[9]
ಮಾತಾಪಿತೃಗ[10]ಳ್ಗೆ[10] ಮುನ್ನಮುಳ್ಳೊಡೆ[11]ಮಜಿಃಯುಂ[11]
ವಾತಿಕ[12]ನ[12]ಕ್ಕುಂ ಪೈತಿಕ
[13]ಜಾತಿ[13]ಕನುಂ ಶ್ಲೇಷ್ಮ[14]ಕಾಂಗನುಂ[14] ತಜ್ಜಾತಂ ೮೬

ಮರು[15]ಷಾಗಮಂ ದ್ವಿಮಾರ್ಗಾಂ[16]
ತರದೊಳನುಕ್ರಮ[16]ದೆ[16] ಗರ್ಭಮಾದೊಡೆ ಬೇಗಂ
ಪರಿವಿಡಿಯಿಂ ಪ್ರಕೃತಿಗಳಾ
ಮರಿಸಿ ಮ[17]ರುತ್ಪಿತ್ತ ಕಫ[17]ಮನೊಳಕೊಂಡಿರ್ಕುಂ ೮೭

ಸಮದೋಷ[18]ಕರಂ[18] ಶಿಶಿ[19]ರಾ[19]
[20]ಗಮಮಂತಾ ಗ್ರೀಷ್ಮಮುಂ ವಸಂತಮುಮಿವಱಿೊಳ್
ಸಮನಿಸೆ ಗರ್ಭಾಧಾನಂ
ಸಮಕಂ ತತ್ಪ್ರಕೃತಿಗಳ್ ಗುಣಾಧಾರಂಗಳ್[20] ೮೮

---

1 ವ (ಜ) 2 ತುಮಿಂದ್ರಿಯ ಶೋತ್ರಮಿತನತಿಷಮೇಧಮನುನ್ನತ ಸುಪ್ರ (ಜ) ತಮಿಂದ್ರಿಯ ಶೋತ್ರಿಣೀತನತಿ ಶಮೆದಮನುಂ ನುತಸುಪ್ರ (ಟಡ) 3 ಹ (ಜಟಡ) 4 ವಾ (ಟಡ) 5 ನುತ್ತಮ ತುರಗಂ (ಜಟಡ) 6 ಚ (ಟ) 7 ಧಸಾ (ಕ) 8 ರನುಂಶೂರ (ಜಟಡ) 9 ಹಯಂಗಳು (ಜಟಡ) 10 ಳಿಗೆ (ಜ) 11 ಯರಿನೀಂ (ಟಡ) 12 ವ (ಟಡ) 13 ಧೀತ (ಜಟಡ) 14 ಕಂಗಳು (ಜಟಡ) 15 ಷಶರದ್ದೀಮಂ ತಾಂ (ಕ) 16 ದಿ (ಜಟಡ) 17 ದುಂ ಟಿತ್ತಫಲ (ಜ) ದುತ್ಪಿತ್ತ ಕಫ (ಟಡ) 18 ವರುಷ (ಜಟಡ) 19 ರಂ (ಜಟಡ) 20 ಕ್ರಮದಿ ವಸಂತಂಗಳಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಂ ನಿಲಲುಂ ಸಮನಿಸುಗು ಋತುವು ವಾತಪೈತ್ಯಂ ಸುಮಃನೋಹರ ಶ್ಲೇಷ್ಮ ಪ್ರಕೃತಿಯಾ ಹಯಮಕ್ಕುಂ (ಜಟಡ)

ದ್ವಂದ್ವ[1]ಜ[1] ಪಿತೃಮಾತೃ[2]ಕೆ[2]ಯಿಂ
ದ್ವಂದ್ವಜ[3]ಯವ ಸ್ನಾನ ಪಾನ ಖಾನಾದಿ[3]ಗಳಿಂ
ದ್ವಂದ್ವಜ[4]ಋ[4]ತು ಸಂಗ[5]ತದಿಂ[5]
ದ್ವಂದ್ವಪ್ರಕೃತಿಗ[6]ಳ್[6] ಪುಟ್ಟುಗುಂ ತುರಗಂಗಳ್ ೮೯

ಭೀತಂ ಬಲಮಿಾಯು[7]ದ್[7] ಚಲ
ಚೇತ[8]ಸ[8]ನತಿ ರೂಕ್ಷನಸುಖಿ ಘೃತಲವಣಾ[9]ಮ್ಲ[9]
ನ್ವಾ[10]ತಾಸಕ್ತಂ ಸಂಡಾ[10]
ವಾತಪ್ರಕೃತಿಯಗುಣಂಗಳಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೯೦

ನೀ[11]ರಂ[11] ನೆಳ[12]ಲಂ ಶೀತಾ
ಹಾರಮುಸಿನಿದಪ್ಪ ವೆಲ್ಲಮುಂ[12]ಕೈಪೆ[13]ಗಳಂ[13]
[14]ಪಾರುತ್ತಿರ್ಕುಂ ತೀಕ್ಷ್ಣಮ
ದಾರಿ ಬೆಮರ್ವುದು ಜಯಪ್ರಯುಕ್ತಂ ಮತ್ತಂ[14] ೯೧

ವಿರಳ[15]ಮೃ[15]ದು ಸೂಕ್ಷ್ಮಮಪ್ಪಂ
ಗರುಹಂ ದೀ[16]ಪ್ತಾ[16]ಗ್ನಿಯಿಂದಮಿರು[17]ಳುಂ[17] ಪಗಲುಂ
ಪಿರಿದುಂ [18]ಮೇಯುತ್ತಿ[18]ರ್ಕುಂ
ತು[19]ರಂಗಮುಂ ಪೈತ್ತಿಕಾಂ[19]ಗಮಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೯೨

ಕಲಿ ಕಟು ತಿಕ್ತಪ್ರಿಯನತಿ
ಬಲಯುತ ನಲ್ಪಾ[20]ಶಿ[20]ಮಂದಗಮನಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀ
ನಿಲಯಂ [21]ಶ್ರಮದೂರಂ ತಾಂ
ಸಲೆ ಶ್ಲೇಷ್ಮಿಕವಾ ತ್ರಿಶಾಧ್ವದೊಳ್ ಸ್ಥಿರಸತ್ವಂ[21] ೯೩

---

1 ದಿ (ಜಟಡ) 2 ಕೆಯಿಂ (ಜಟಡ) 3 ವಯಸ್ನಾನಂ ಖಾನಪಾನಾ (ಜಟಡ)
4 ರಿ (ಜಟಡ) 5 ತಿಯುಂ (ಜಟಡ) 6 ಳು (ಜಟಡ) 7 ದು (ಜಟಡ) 8 ನ (ಕ)
9 ಷ್ಮಾ (ಟ) 10 ತಸ್ಥಿತಪಂ ತುರಗಂ (ಜ) 11 ಕುಂ (ಜ) 12 ಲುಂ ಸ್ನಿಗ್ಧಾಹಾರಂ ಮಸಿಯುಗುಪ್ಪತಿಕ್ತಂ (ಜ) ಲುಂಸ್ನಿಗ್ಧಾಹಾರಂ ಮಸಿಯುಸುಸುಗುಪ್ಪಕ್ತಂ (ಟಡ) 13 ಯುಂ (ಟ)
14 ಸಾರಾಹಾರಮಿಮೆಂಬಿವುನೋಃರಂತಿರೆ ,ನಿದ್ರೆಯಿನಿತು ಶ್ಲೇಷ್ಮ ವಿಕಾರಂ (ಜಟಡ)
15 ಮ (ಟಡ) 16 ಪಾ (ಜಟಡ) 17 ಳು (ಟಡ) 18 ಮಯುದ್ಧತಿ (ಜ) ಮೆಯ್ವುತ್ತಿ (ಟಡ)
19 ರಗಮುಮಂ ಪರಿಸಿ ತಾಂ (ಜ) ರಗಮುಮಂ ಪರಿತಿ ಖಾಂ (ಟಡ) 20 ಭಿ (ಟಡ)
21 ಕ್ಷಮಯುತನೆಂಬೀ ಬಲವಂತಂ ಸ್ಥಿರನು ಶ್ಲೇಷ್ಮಪ್ರಕೃತಿಯೆನಿಕ್ಕುಂ (ಜಟಡ)

ಶೀತಕ್ಕ[1]ಮಾತಪ[1]ಕ್ಕಂ
ವಾತಕ್ಕಂ ಮ[2]ಧು[2]ರಸಕ್ಕೆ ಕರ್ಮಾಂತರ ಸಂ
ಘಾತ[3]ಕ್ಕಂ[3] ಷಡುರಸ[4]ಕಂ[4]
ಪ್ರೀತಂ ಸಮಪಾವಕಂ ಸಮಪ್ರಕೃತಿ ಹಯಂ ೯೪

ಕರಿದಕ್ಕುಂ ವಾತಾತ್ಮಕ
[5]ನರುಣಂ ಶೀತಾತ್ಮಕಂ ಸಿತಂ ಶ್ಲೇಷಾತ್ಮಂ
ತರುಣಂ[5] ಶೋಣಂ ನೇತ್ರಾಂ
ತರವರ್ಣದಿನಱಿದು ಕೊ[6]ಳ್ಗೆ[6] ದೋಷತ್ರಯಮಂ ೯೫

ಶ್ರೀಯುತನತಿಮೇಧಾವಿ ಚಿ
ರಾಯುಷ್ಯಂ ಭದ್ರ[7]ಲಕ್ಷಣಂ ಶುಚಿಯೆಂದಿಂ
ತೀಯಯ್ದು ಗುಣಮುಮಂ ಪ
ರ್ಯಾಯದೆ[7] ತಾಳ್ದಿ[8]ದ[8] ತುರಂಗಮಂ ಸತ್ವಗುಣಂ ೯೬

ಅತಿ[9]ದೋ[9]ಷಿ ದುಃಖಭಾಜನ
ನತಿ ಕೃಶನಲ್ಪಾಯು ಚಪಲನೆಂ[10]ಬೀ ಗುಣ[10] ಸಂ
ತ[11]ತಿಯಂ ತಾಳ್ದಿದ ತುರಗ[11]
ಪ್ರತತಿ ರಜೋಗು[12]ಣವಿಲಿಪ್ತನ[12]ಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೯೭

ಮತಿಹೀನನುಮಾಲಸ್ಯನು
ಮತಿ ನಿದ್ರಾಪೂ[13]ರ್ಣ[13]ನಯನನುಂ [14]ಪೇಡಿ[14]ಯುಮಾ
ನತ ಶಿರ ಸಂದಂಶ[15]ನುಮ
ಪ್ಪ ತುರಗಮದು ನೀನಱಿಯ[15] ತಮೋಗುಣಿ [16]ಹೀನಂ[16] ೯೮

---

1 ಷ್ಣವಾತಂ (ಜ) ಘ್ನವಾತ (ಟ) 2 ಧುರ (ಕ) 3 ತ (ಟಡ) 4 ಕೆ ಬಹಳ (ಜಟಡ) 5 ಅರುಣ ಸಿತಾಖ್ಯಾತಮುಕ್ಕು ಶ್ಲೇಷ್ಮಕ್ಕಂತಾನರುಣ (ಜಟಡ) 6 ಳ್ಳೈ (ಟಡ) 7 ಸತ್ವದ ಜಿತಸಾನು ಮಲ್ಪಾಯು ಶುಭಲಕ್ಷಣಂ ಪರ್ಯಾಯಂ (ಜ) ಸತ್ವದ ಜಿತಮಾನಂ ಮೇಲ್ವಾಯ್ದು ಶುಭಲಕ್ಷಣಾ ಪರಿಯಾಯಂ (ಟಡ) 8 ದ್ದ (ಟಡ) 9 ರೋ (ಜಟ) 10 ಬಗುಣಂ (ಜಟಡ) 11 ತವುಂ ತಾಳಿದ ತುರುಗಂ (ಜ) 12 ಣಯೆನುಪ್ಪುದ (ಜ) ಣಯೆನಿಪ್ಪುದ (ಟ) 13 ರ (ಜಟಡ) 14 ಪೀಡೆ (ಜಟಡ) 15 ನುಮಪ್ಪ ತುರಗಂಮಮುದು (ಕ) ನಪ್ಪಡೆ ತಾಂ ನೀನರಿ (ಜ) ಮನಪ್ಪಡೆಂ ನೀನರಿ (ಟ) 16 ಹಯಮಂ (ಜಟಡ)

ಕುದುರೆಗಳಾಯುಜ್ಞಾನಂ
ವಿದಿತಕ್ಷೇತ್ರಾಂತರಂ ಕುಲಪ್ರಕೃತಿ ಗು[1]ಣಂ
ವಿದಿತಮಿದುಂ ಷಷ್ಠಾ[1]ಧ್ಯಾ
ಯದ ವಿರ[2]ಚನೆ ಚಂದ್ರಮತವಿಳಾವಳಯು ಹಿತಂ[2] ೯೯

[1] ಶಾನ್ವಿತಮಿವೆ ಸಪ್ತ (ಜ) ಶಾವಿದಿತಮಿವು ಸಪ್ತಮು (ಟ) [2] ಚಿತಂ ಕವಿಚಂದ್ರ ನಿಂದಿಳಾ ಚಕ್ರದೊಳು (ಜ) ಚನೆಯುನೆ ಚಂದ್ರಮತವಿಳಾ ವಳಯುಹಿತಂ (ಟಡ)

ಏಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಪೋಷಣವಿಧಿ[1]ಯಂ[1] ದಿವ್ಯ ವಿ
ಭೂಷಣವಂ ಪತಿವಿನೋದ ವಿಗ್ರಹದೊ[2]ಳ್ ಸಂ
ತೋಷ[2]ಣವಂ ಬುಧಜನ ಸಂ
ಭಾಷಣವಂ[3] ವ್ಯಕ್ತಮಾಗಲಭಿ[3]ವರ್ಣಿಸುವೆಂ[3] ೧

[4]ದ್ರು[4]ತ ವಾತ ಪಿತ್ತ ಕಫ ಸಂ
ತತಿ[5]ಹ[5]ರಣಂ ಸಪ್ತಧಾತು ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯದು
ನ್ನ[6]ತ[6] ಬಲವಿವರ್ಧಮಾನಂ
[7]ಘೃತಸಹಿತಂ[7] ಸರ್ವಕಾಲ ಜನಿತೋತ್ಸಾಹಂ ೨

ಕ್ಷೀಣಂ ಬಾಲಂ ವೃದ್ಧಂ
ಕ್ಷೀಣೇಂದ್ರಿ[8]ಯು[8] ದೂರಗಮನ ಖಾ[9]ಸಂ[9] ಶ್ವಾಸಂ
ಕ್ಷೀಣ ಹಯಸಂಕುಲ[10]ಕ್ಕ[10]
[11]ಕ್ಷೂ[11]ಣಂ ಸಂ[12]ದು[12]ಗ್ಧಪಾನಮೊಳ್ಳಿ[13]ತ್ತೆಂ[13]ದಂ ೩

ಜ್ವ[14]ರಿ[14]ತಂ ಗರ್ಭಿಣಿಗಂ ತಾಂ
ಕರ[15]ಮೆ ಶಿಶುತ್ವದ ಕಿಶೋರಗಮನದಲಪ್ಪೋ
ತ್ತರ ನಾಲ್ದೆ[15]ಐದ-ವ್ಯಾಧಿಯ
ತುರಗಕ್ಕಂ ಕ್ಷೀರಪಾನಮೆಂ[16]ಬುದು[16]ಯುಕ್ತಂ ೪

[17]ಬಸಿದಿರ್ಪು[17]ದಯುಕ್ತಂ [18]ಮುಂ[18]
ಡಿಸುವುದು ಮುಂಡಿಗೆಯ ತುದಿಗಳಂ ಕುಳಿ[19]ತ್ತೆ[19]ಮರಂ
ಪಸರಿಸಿ [20]ತೆಳ್ಗಲ್ಲೊಳ್[20] ಘ
ಟ್ಟಿಸುವುದು [21]ಸುಸ್ಥಾನ ಶಯನನಪ್ಪಂತೆ ನೆಲಂ[21] ೫

---

1 ಯಿಂ (ಟ) 2 ಷಂ ಪೇಳ್ವೆನವರ್ಗೆ ವಿಭೂಷಣವಂ (ಜಟಡ) 3 ನವಚಂದ್ರ (ಜಟಡ) 4 ಸ (ಜ) ಸಿ (ಟಡ) 5 ಮ (ಜ) 6 ತಿ (ಜಟಡ) 7 ಪತಿ ಹಿತವಂ (ಜಟಡ) 8 ಯನತಿ (ಕ) 9 ಸ (ಕ) 10 ಕ್ಕಂ (ಜಟಡ) 11 ಕ್ಷೀ (ಟಡ) 12 ದ (ಜ) 13 ತೆಂ (ಜಟಡ) 14 ಲಿ (ಟ) 15 ದು ತಿನಿಸತ್ವ ಪೊರಡಂಗಮನಪ್ಪೊತ್ತೆಗಾಲ್ತೆ (ಜ) ಮಸಿಸತ್ವದಕೆ ಪೊರಡಂಗಮನಪ್ಪೊತ್ತೆರಗಾಲ್ದೆ (ಟ) 16 ದುಮ (ಟ) 17 ಬಸದಿಪ್ಪು (ಜ) ಬಸಿದಿಪ್ಪು (ಟಡ) 18 ಮಂ (ಕ) 19 ದೆ (ಜಟಡ) 20 ಳುಗಲೊಳು (ಜಟ) 21 ಸ್ವಸ್ಥಾನ ನೆಲನ ಮಾಡಲು ಶಯನಂ (ಜ) ಸ್ವಸ್ಥಾನ ಶಯನಮಾಗಿರೆ ನೆಲನಂ (ಟಡ)

ಸೋಂರದ ನಿವಾತ[1]ವ[1]ಪ್ಪಾ
ಗಾರಂ ಮಳೆಗಾಲದಂದು ಮಾ[2]ಗಿ[2]ಯ ದಿವಸ
ಕ್ಕೋಂರಂ[3]ತಾತಪಛಾಯಾ
ಗಾರಂ ತಾಂ[3]ಗ್ರೀಷ್ಮಕಾಲದೊ[4]ಳ್ ಸು[4]ಸ್ಥಾನಂ ೬

ಕಡುಬಿಸಿಲೊಳ್ ಕಡುಮಳೆಯೊಳ್
ಕಡುಗಾಳಿಯೊಳಿರಿ[5]ಸಲಾಗ[5]ದಿರ್ದೊಡೆ ಕುತ್ರ
ಕ್ಕೆಡೆಯಕ್ಕುಮುದ[6]ಞ[6]ನಿಂ[7]ಬಾ[7]
ದೆಡೆಯೊಳ್ ಕಟ್ಟುವುದು [8]ಕಲಿತ[8]ಯೋಗ್ಯಾಲಯದೊಳ್ ೭

ತುರಗದುರದುದ್ದಮಾಳ್ಪುದು
ಚರಣಿಯುನದಱತೂಳಗು[?]ಹಸ್ತ ವಿಸ್ತಾರಂ ಮು
ತ್ತೆರಡುಂ ಕೆಲದೊ[9]ಳ್[9] ಮುಂಡಿಗೆ
[10]ಗೊರಗಲುಚಿತ[10]ಮಾಗೆ ಮಾಡುವುದು ಮಂದಿರಮಂ ೮

ಖುರಮಂ [11]ಸೋಂ[11]ದಿಸುವುದು ಮಂ
ದಿರದಿಂದಂ[12]ಪೊಱಗೆ ತೆ[12]ಗೆದು ಸಮತ[13]ಲ[13] ನೆಲದೊಳ್
ಪೊರಳಿಸುವು[14]ದೊರೆಸುವುದು ಪಗ
ಲಿರುಳುಂ[14] ಪರಿಚಾರ[15]ಕಂಗೆ[15] ನಿತ್ಯನಿಯೋಗಂ ೯

ತುರಗಮುನನುಪಮುಮಾಗಿರೆ
ಪೊರೆದೇಱುವೆಸೆಂಬ ಪುಣ್ಯಪುರುಷಂಗೆ ಮನೋ
ಹರಮಾಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಮಾರ್ಗಂ
ತರದೊಳನುಕ್ರಮ[16]ದೆ ಪೇಳ್ದಿ[16]ನಯ್ದುಂ ಬಲ[17]ಮಂ[17] ೧೦

---

1 ಮ (ಜಟ)   2 ಗೆ (ಜಟಡ)   3 ತ್ತೆಮೆಸೆವ ಚ್ಚೈತ್ಯಾಗಾರಮುಮಂ (ಜ)
4 ಳುಸ್ವ (ಜಟಡ)   5 ಸಿಸಲಪ (ಜಟಡ)   6 ಲ್ಲಿ (ಟ)   7 ಸ್ವಾ (ಜಟಡ)   8 ಕಾಲ (ಜಟಡ)
9 ಳು (ಜಟಡ)   10 ಶಿರಧ್ರುತ (ಜ) ಶಿರತಧ್ರುತ (ಟಡ)   11 ಶೋಂ (ಜಟಡ)
12 ತೆ (ಜಟಡ)   13 ಳಂ (ಜಟಡ)   14 ದುಮೊರಸುವುದುಂಬಾಯುುರಳಿಂ (ಜಟಡ)
15 ನಂತೆ (ಜಟಡ)   16 ದಿ ಪೇಳೆ (ಜಟಡ)   17 ಮುಂ (ಟಡ)

ಪರಿದಿರೆ ನೆತ್ತ[1]ರ್[1] ಮೆಯ್ಯೊ[2]ಳ್[2]
ಪರಿಪೂರ್ಣಂ ತೀವಿ[3]ಪಾ[3]ರ್ಶ್ವಗ[4]ಳ್ಮೊಗಮುಂ[4] ಕ
[5]ಣ್ಣೆ[5]ರಡುಮಿನಿಸಿನಿಸು ಕೆಂಪೆಸೆ
ದಿ[6]ರೆ ವಾಜಿಗೆ[6] ಮೊದಲ ಬಲ[7]ಮಿದೆಂ[7]ದಱಿವುದದಂ ೧೧

ಪಿರಿದುನ್ನತದಿಂ ಮೆಯ್ ಮೃದು
ತರಮಪ್ಪುದು ನುಣ್ಪುವೆತ್ತು ಮಿಱು ಮಿಱು ಮಿಱುಗು
ತ್ತಿರೆ ರೋಮಂಗಳ್ ಕಕ್ಷಾಂ
ತರಂ ಮಸೃಣಮಾಗೆ ತುರಗಕೆರಡನೆಯ ಬಲಂ* ೧೨

ಉರ[8]ಮುಂ[8] ಕೊರಲುಂ ಜಘನಾಂ
ತರಮು[9]ಮವ[9]ಶ್ಯುನ್ನತಂಗಳಾಗೆ ಮನಂ ಪೆ
ರ್ಚಿರೆ ದೆಸೆ ಮಸಗಿಂ ಕಿಳಿರುವ
ತುರಗಂ ಭಾವಿಸು[10]ವೊಡಿಂ[10]ತು [11]ಮೂಱ[11]ನೆಯ ಬಲಂ ೧೩

ಸರ್ವಾಂಗದೊಳಂ ಮಾಂಸಮು
ಗುರ್ವಾಗಿರೆ ಪೆರ್ಚೆ [12]ಏ[12]ಣನಂ[13]ತ್ರ[13]ತಿ ವೇಗಂ
[14]ಪ[14]ರ್ವೆ ಪರಿವುದು ಭರಕ್ಷಮ
ಗ[15]ರ್ವ[15]ತ್ರ[16]ನೆ[16]ನಿಸುವ ಹಯಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಬಲಂ ೧೪

ಆರೂಢ ವಿಷಮ[17]ಗ[17]ತಿ ಗಂ
ಭೀರ[18]ರವೋನ್ನತನುಮಧಿಕ ಸತ್ವಂ[18]ರಿಪುಸಂ
ಹಾರ ಸಮ[19]ರ್ಥಂ[19] ಶ್ರೀಗಾ
ಧಾರಂ ಶ್ರೋಣಿತ[20]ಮೆ[20]ನಿಪ್ಪುದಯ್ದನೆಯ ಬಲಂ‡ ೧೫

---

1 ರು (ಟಡ) 2 ಳು (ಟಡ) 3 ತೋ (ಜಟಡ) 4 ಣನೆಗೆ (ಜಟಡ)
5 ಣ್ಣು ಮೊ (ಟಡ) 6 ರೆ (ಜ) 7 ಮುಮೆಂ (ಜಟ) 8 ಮಂ (ಟಡ) 9 ಮನ (ಜ)
ವನ (ಟಡ) 10 ಡಂ (ಜಟಡ) 11 ಎರಡ (ಟಡ) 12 ಸ (ಟ) 13 ತಿರೆ (ಗಟ)
14 ಗ (ಟಡ) 15 ಭೌ (ಟ) 16 ಮೆ (ಜಟ) 17 ಮ (ಕ) 18 ಧ್ವನಿವೆತ್ತು ಮನದಿ
ಸ್ವತಂ (ಜ) ಧ್ವನಿ ಅಧಿಕ ಸತ್ವ (ಟ) 19 ರ್ಥ (ಟಡ) 20 ವೇ (ಟಡ)

* (ಜಟಡ) ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿಲ್ಲ.

‡ (ಜಟಡ) ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತು ಅಧ್ಯಾಯ ೭ ಕ್ಕಂ ಪದನು ೪೨೯ ಕ್ಕಂ ಮಂಗಳ ಮಹಾಶ್ರೀ ಎಂದಿದೆ ಅಚ್ಚಾದ ಪುಸ್ತಕ ಬಿಟ್ಟರೆ ೧೬ ನೆಯ ಪದ್ಯದಿಂದ ೩೫ ಪದ್ಯ ಪೂರ್ತಿ ಯಾವ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಅಂದಿಂದೆನ್ನದೆ ದೊರೆಕೊಂ
ಡಂದದನಿಕ್ಕುಗೆ ಷಡೃತು ಪ್ರಭಾವದೊಳಂ ಪೇ
ಳ್ಗಂದದಿನಾ ತ್ರಿಫಲೆಯನತಿ
ಸೌಂದರದಿಂ ಮೂಱುತರಗಳುಂ ನೆಱೆತವಿನಿಗಂ ೧೬

ವರಚೈತ್ರಂ ವೈಶಾಖಾಂ
ತರವೆರಡುಂ ತಿಂಗಳೊಳ್ ಸುರಾಪಾನದಿನಾ
ದರದಿಂ ತ್ರಿಫಲೆಯನೂಡುಗೆ
ತುರಗಕ್ಕೆ ರುಜಾಪಹಾರಮುಂ ಬಲಕರಮುಂ ೧೭

ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಷಾಢದೊಳಂ ಕ
ರ್ಕಾಟಕವಾಣಿಯಿಂ ಫಲತ್ರಿತಯಮುಮಂ
ನಿಷ್ಠೆಯಿನಲಸದೆ ಕುಡೆ ಸಂ
ತುಷ್ಟ ಮನಂ ಪುಷ್ಟಿವರ್ಧನಂ ಹಯಕಕ್ಕಂ ೧೮

ಸಾರಂ ಶ್ರಾವಣ ಭಾದ್ರಪ
ದಾರಂಭದೊಳೆರಡು ವರಫಲತ್ರಯಮಂ ವಿ
ಸ್ತಾರದೆ ಕುಡುವುದು ಸದ್ಯಃ
ಕ್ಷಾರದೊಳೊಡಗೂಡೆ ಹಯಕೆ ಬಲವರ್ಧನಮುಂ ೧೯

ಆಶ್ವಯುಜ ಕಾರ್ತಿಕಂಗಳೊ
ಳಶ್ವಬಲಂ ವರ್ಧಮಾನಮಪ್ಪನ್ನೆವರಂ
ಭಾಸ್ವತ್ರಿಫಲಾಕ್ಷೀರಮ
ನಶ್ವಕೆ ನಿಜೋತ್ಸಹಮಾಗೆ ಕುಡುಗನುನಯದಿಂ ೨೦

ಮಾರ್ಗಶಿರ ಪುಷ್ಯಮಾಸಾಂ
ತರ್ಗತದೊಳ್ ದಧಿಸಮನ್ವಿತಂ ತ್ರಿಫಲೆಯನೀ
ಮಾರ್ಗದೊಳೆ ಕುಡುಗೆ ಮಧು ಫಲ
ವರ್ಗಮನೊಸೆದಿಕ್ಕೆ ಮಾಳ್ಕುಮುದಿತೋದಿತಮಂ ೨೧

ವರಮಾಘ ಫಾಲ್ಗುಣಾಭ್ಯಾಂ
ತರತ್ಸೈಲದೊಳಾ ಫಲತ್ರಯಂಗಳನಾ ಬ
ಯ್ಗಿರುಳಿಕ್ಕುಗೆ ರುಜೆಯಾಗವು
ತುರಗಕ್ಕೆ ಹಿತೋಪದೇಶಮಿಂತೀ ಕ್ರಿಯೆಯುಂ ೨೨

ಪಿತ್ತಂ ಬೇಸಗೆಯೊಳ್ ಪೆ
ರ್ಚುತ್ತಿರ್ಕುಂ ತುರಗಕಾಶ್ವಯುಜ ಕಾರ್ತಿಕದೊಳ್
ಪಿತ್ತಂ ಪೆರ್ಚುಗುಮಂತದು
ಕುತ್ತಕ್ಕೆಡೆಯಾಗಿ ಪೀಡೆಗೆಯ್ಗುಂ ಹಯಮಂ ೨೩

ಪಾತ....................ಪರುಷೋ
ಪೇತ ಶರತ್ಕಾಲದೊಳ್ ಪ್ರಮಾಣಮನಱಿದು
ತ್ಪಾತಾನಾಗತ ಬೋಧೋ
ಪಾತ ಪ್ರತಿಷೇಧಮಾಗೆ ಕುಡುವುದು ಘೃತಮಂ ೨೪

ಬಡವಾದೊಡಮಧ್ವಾನದೊ
ಳಡಸಿ ತಗುಳ್ದು ನೆಱೆ ನೊಂದೊಡಂ ಕಲಹದೊಳೇ
ರ್ಪಡೆದೊಡಮದರ್ಕೆ ಕುಡುವುದು
ಗುಡ ದುಗ್ಧೋದಕಮನೇಳುದೆವಸಂ ಬರೆಗಂ ೨೫

ನೀರೂಡುವಂದದಿಂದಂ
ಕ್ಷೀರಮನೂಡುವುದು ಲವಣಮಿಕ್ಕಿದದೆವಸಂ
ಕ್ಷೀರಮನೂಡಲ್ವೇಡಾ
ಕ್ಷೀರಗುಡ ಕ್ಷೇತ್ರದೊಳಗಯುಕ್ತಂ ಲವಣಂ ೨೬

ಅನುಲೋಮವಾಗಿ ವಾಜಿಗೆ
ಜನಿಯಿಸೆ ಬಲಮೆರ್ದೆಯು ಲದ್ದಿಗುತ್ತಂ ಪಿರಿದ
ಪ್ಪಿನವಲ್ಲಿ ಕಜ್ಜಿಗಟ್ಟುವು
ದನುನಯದಿಂ ಕುಡುಗೆಯೆಣ್ಣೆಯಂ ನವರಸಮಂ ೨೭

ಎಳದಳಸಿ ಕರಿಯ ಕೆಯ್ಯೊಳ್
ಬೆಳೆದೊಱಗಿದ ಕಡಲೆಯುತ್ತಮಂ ಕೀಡಿಪ ಕೆ
ಯ್ಯೊಳಗಾದ ಸಾರಮೋಡಿದ
ಬೆಳರ್ತ ಕಡಲೆಗಳನಿಕ್ಕಲಾಗದಯುಕ್ತಂ ೨೮

ಆವಾವ ನಾಡೊಳಂ ಮ
ತ್ತಾವುದು ದೇಶದೊಳೆ ಮೇವನಿಕ್ಕುವರಱೀವರ್
ಭಾವಿಸಿ ಮತ್ತಾ ನಾಡೊಳ
ಗಾ ವಸ್ತುವನಱೀದು ಕುಡುಗೆ ದಿವ್ಯೌಷಧವಂ ೨೯

ಉತ್ಪಲಮಾಲೆ

ವಾರುಣಿ ಲೊಕ್ಕಿ ಕಳ್ತಿಗಿವಿ ಬೇವಿಳುಕಂ ಕುಟಜಂ ಕಟುತ್ರಯಂ
ದಾರು ವಿಳಂಗವಿಂಗು ಪಟಲಂ ರವಿಭಕ್ತನಪೂರ್ವ ಚಿತ್ರಕಂ
ಜೀರಿಗೆಯುಪ್ಪು ಬೋಳತರವಿಂಗುಳ ಮಾಗುಳಿ ಚಂಗಳಂ ಯವ
ಕ್ಷಾರ ಸಮೇತಮಿಕ್ಕುವುದು ವಾಜಿಗೆ ಸರ್ವ ರುಜಾಪಹಾರಕಂ ೩೦

ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೀಡಿತ

ಜನಿತೋತ್ಸಾಹಮನೂನಮಗ್ನಿ ಬಲಮಾರೋಗ್ಯಂ ನಯಂ ಪುಷ್ಟಿವ
ರ್ಧನಮಕ್ಕುಂ ಕ್ರಿಮಿ ಕೀಟ ಗುಲ್ಮ ಮುಖರೋಗಂ
ಶ್ವಾಸಶೂಲೋಗ್ರವೇ
ದನೆ ವಾತೋತ್ಕಟ ರಕ್ತ ಪಿತ್ತ ಕಫ ದೃಷ್ಟಿಸ್ತಂಭನ ದ್ರೋಣಿಕಾ
ಕ್ಷಿ ನಖವ್ಯಾಧಿಗಳೆಲ್ಲಮಂ ಕಿಡಿಸುಗುಂ ಪಿಂಡಂ ಸದಾ ಸೇವಿತಂ ೩೧

ತವಸಿಯ ತೊವಲೊಳಗೆ ಪುನ
ರ್ನವಿಯುನುನಾ ಕಳ್ತಿಗಿವಿಯುಮಂ ಲೊಕ್ಕಿಯುಮಂ
ಸವನಾಗಿ ಕೂಡಿಕೊಳ್ವುದು
ಲವಣಸಮೇತಂ ತ್ರಿದೋಷಹರಣಂ ಪಿಂಡಂ ೩೨

ಬರಿವದಣೆ ಲೊಕ್ಕಿ ಲೋಯಿ[ಯು]
ಸರಮಣಿಲೆ ಗುಳೂಚಿ ಪಿಪಲಿ ಹುಲಿಗಲ್ ವಿಷನಾ
ಗರ ಲಶುನಂಗಳೊಳುಪ್ಪಂ
ಬೆರಸುಗೆ ಪವಣಱೀಗೆ ಪಿಂಡಮಾರೋಗ್ಯಕರಂ ೩

ಒರ್ಪಲವುಪ್ಪಂ ತ್ರಿಕಟುಕ
ವೊರ್ಪಲವಂ ಬೇವಿನೆಲೆಯುಮಂ ಸಮಯುಕ್ತಂ
ಬರ್ಪಂತಾಗಿರೆ ತುಳಿದು ಸ
ಮರ್ಪಿಸುವುದು ದಿವ್ಯಪಿಂಡಮಂ ಕಫಹರಣಂ ೩೪

ಸಾಮುದ್ರಂ ಗರ್ದುಗಿನ ಕೊನೆ
ಸಾಮಾನ್ಯಂ ಸರ್ವರೋಗಹರಮಗ್ನಿ ಬಲೋ
ದ್ದಾಮಂ ಸತ್ವಯುತಂ ಸು
ಕ್ಷೇಮಾರೋಗ್ಯಪ್ರದಾಯಿ ದಿವ್ಯಂ ಪಿಂಡಂ ೩೫

ಇಂಗುಳದ ಬೇರ ಪುಡಿ[1]ಗೆ[1] ಸ
ಮಂಗೂಡಿದ ಕಟುಕತ್ರಯಮಂ ಲವಣ[2]ದೊಡನೆ[2]
ಸಂಗಡಿಸಿ ಕೆಮ್ಮುತಿ[3]ರ್ದ[3] ತು
ರಂ[4]ಗಮ[4]ಕಿಕ್ಕಲ್ಕೆ ನಿರುಜ[5]ನ[5]ಕ್ಕುಮವಶ್ಯಂ ೩೬

ಆಮಳಕದನಿತನಿಕ್ಕುಗೆ
ಸಾಮುದ್ರ ಸಮೇತಮರ್ಕಮೂಲಮನದು ಸಂ
ಧಾಮ ವಿನಾಶನಮರುಣೋ
ದ್ದಾಮಂ ತುರಗಕ್ಕೆ ಪಿಂಡಮಭಿನವಚಂದ್ರಾ* ೩೭

ಆ[6]ಲದ ಅ[6]ತ್ತಿ[7]ಯ[7] ಬಸರಿಯ
ಪಾಲೇಱದ ಕೊನೆಯನುಡಿದು ಮ[ಧು]ಮಿಶ್ರಿತದಿಂ
[8]ದಾ[8]ಲೋಚಿಸದಿಕ್ಕುವುದಾ
ರೇಳುದಿನಾಂ [9]ತಱದೆ ಹಯಕೆ[9] ಖಾಸವಿನಾಶಂ ೩೮

---

1 ಯ (ಜ) 2 ದರ್ಥ (ಜ) 3 ಪ್ಪ (ಜ) 4 ಗ (ಜ) 5 ಮ (ಜ) 6 ಲ (ಜ
7 ಅರುಳಿ (ಜ) 8 ಅ (ಜ) 9 ಬರಕ್ಕೆ (ಜ)

* (ಜ) ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಚಿ[1]ತ್ರ[1]ಕ ಘನಾ[2]ಗವಂ[2]ಕಟು
ಕ ತ್ರಿತಯಂ ತ್ರಿಫಲೆಯಿಂ[3]ತಿವೆಲ್ಲವು[3]ನರಿದೇ
ಕ[4]ತ್ರಯುವುಂ ಕುಡೆ ಹಯು[4] ಖಾ
ಸ್[5]ತ್ರ[5]ಯುವುಂ [6]ಕಿಡಿಸುಗೆಂ[6]ದನಘನವಚಂದ್ರಂ ೩೯

ತವಸಿಯು ಗದರ್ುಗಿನ ಪುಲಿಗಿಲ
ತೊವಲಳಿಲೆ ವಿಳಂಗದಹನ ಮಾಗಧವೆಂದೆಂ
ಬಿವನೊಡನೆ ಕೂಡಿ ‡ ಬೆಲ್ಲಂ
ಸಮನಾಗಿರೆ ಬೆರಸಲಗ್ನಿದೀಪನ ಪಿಂಡಂ* ೪೦

ಮರಿಚಂ ಸುಸೈಂಧವಂ ನಾ
ಗರವೊಂದಂ ಲೊಕ್ಕಿ ಚಿತ್ರಮೂಲಂ ನಿಂಬಂ
ಬರಿವದಣೆ ಲವಣಮಿವನಳೆ
ಬೆರಸಿಕ್ಕುಗೆಯುಗ್ನಿದೀಪನೀಯಂ ಪಿಂಡಂ ೪೧

[7]ಕ್ವಾಥಮನುಪ್ಪಂ ಕಳಿಯೊಳ್[7]
ಘಾ[8]ತಿಸುಗುಂ[8] ಪಿತ್ತನಾಶ ಕಟುಕತ್ರಿತ[9]ಯು[9]
[10]ವ್ರಾತಂ[10] ಶ್ಲೇಷ್ಮ [11]ಮನುಪಮಾ[11]
ಶೀತ[12]ಮೆನಲ್[12] ಕಟುಕರಸ ಕಷಾ[13]ಯಂ ಕಳೆ[13]ಗುಂ ೪೨

ದ್ರಾಕ್ಷೆ ಮಧು ಖಂಡಶರ್ಕರೆ
ಗೋಕ್ಷೀರಮು ಯಷ್ಟಿಮಧುಕಮಿವು ಪಿತ್ತಹರಂ
ರಕ್ಷಿಸುಗುಂ ವಾಜಿಗಳನು
ಪೇಕ್ಷಿಸದಿಕ್ಕುವುದು ರಕ್ತಪಿತ್ತಾಪಹರಂ ೪೩

---

[1] ತ್ರಿ (ಜ) [2] ಘನ (ಜ) [3] ಗುಮಿಂತಿವ (ಜ) [4] ತ್ರಂ ಮೂಡುಗ ಕುದುರೆಗೆ (ಜ) [5] ತ್ರಿತ (ಜ) [6] ಕೆನುಗುಮೊ (ಜ) [7] ವಾತಮುಸಪ್ಪಂ ಕಳೆಯುಂ (ಕ) [8] ತ್ರಿಸಲದು (ಜ) [9] ಯು (ಜ) [10] ವಾತ (ಜ) [11] ಮುಮುಪಮಾ (ಕ) [12] ಮಂದೆನೆ (ಜ) [13] ಯಕ್ಕಳಿ (ಜ)

* (ಜ) ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಿಲ್ಲ.

ಇಂಗಿನೆಲೆ ಮುಸ್ತೆಯಣಿಲೆ ಲ
ವಂಗಂ ಬಜೆ ಚಿತ್ರಮೂಲ[1]ಮು[1]ತಿಬಜೆ ಸುರದಾ
ರ್ಶೃಂಗಿಯಬೇರಂ ತಿಗುಡೆ ವಿ
ಳಂಗಂ ಪಿಪ್ಪಲಿಯುಂ ಮರಿಚ ಸೈಂಧವಲವಣಂ ೪೪

ಎರಡುಂ ಕ್ಷಾರಂ ಕೊತ್ತುಂ
[2]ಬರಿ ಸೂರಣ[2] ನಾಗಪುಷ್ಪಮಿಂತಿವನೊಂದಾ
ಗಿರೆ ಕೂಡಿ[3]ಮಾಡಿ ಚೆ[3]ರಸುಗೆ
ನಿರುತದಿನದ[4]ನಾಮ್ಲವರ್ಗದೊಳ್ ಪೇಳ್ವೆನಿದಂ[4] ೪೫

ರಸಭರಿತ ಮಾತುಲಂಗಂ
ರಸದಾಳಿಂಬಕದ ಬೀಜ ನೆಲ್ಲಿಯ [5]ರಸದೊಳ್[5]
ಪಸರಿಸಿ ಕಲಸುವುದದಱಿಂ
ದೆಸೆವುದಱಿಂಗ್ವಾದಿ ಪಿರಿಯಪಿಂಡಂ ದಿವ್ಯಂ ೪೬

ಬಿಸಿನೀ[6]ರಲ್ಕು[6]ಡೆ ವಾತ
ಪ್ರಶ[7]ಮಿಸುಗುಂ ತ[7]ಣ್ಪಿನುದಕದಿಂದಂ ಪಿತ್ತಂ
ಪ್ರಶಮನ[8]ಮಕ್ಕುಂ [8]ಶ್ಲೇ[9]ಷ್ಮಂ
ಕಷಾಯ ಗೋ[9]ಕ್ಷೀರದಿಂದ [10]ಕೆಡುಗುಂ ನಿರುತಂ[10] ೪೭

ಎರದತನಿವ[11]ಣ್ ಗುಡಂ[11] ಮಧು
ಸರ[12]ಳಂ ಪೊಸವೆಸಱು[12] ಬಸಲೆ ಬಾಳದಬೇರಿ
ಕ್ಷುರ[13]ಸಂ[13] ಜ್ವರಾತಿಸಾರಂ
ಪರಿತಾಪಂ ದಾಹರೋಗ [14]ನಿ[14]ಶ್ರ್ಶೈ[15]ಷ[15]ಹರಂ ೪೮

---

[1] ಸು (ಜ) [2] ಬರಿ ಸರಳ (ಕ) [3] ಚೆ (ಕ) [4] ಮುಂದೆ ಪೇಳೆ ಕೂಡುವ
ರವಣಂ (ಜ) [5] ವಸದೊಳು (ಜ) [6] ರಿಂಕು (ಜ) [7] ಮನವುಂ (ಜ) [8] ಮುಂ (ಜ)
ಷ್ಮ ಕೆಡುಗುಂ ವೆುಸೆವ ಕಷಾಯದಲಿ (ಜ) [10] ಕೆಡುಗುಂ (ಕ) [11] ಣ್ಣುರಸ (ಜ)
2 ಳಯುುತಂ ಪೆಸರು (ಜ) [13] ಸದಿ (ಜ) [14] ಮುಂ (ಜ) [15] ಷ್ಟ (ಜ)

ಧಾತುಗಳೇಳುಂ ದೋಷ
ವ್ರಾತಂಗಳ್ ಮೂಱುಮಾತ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನದಿ
ನ್ನುತ್ಪಾದಿಸೆ ಕನಲ್ದು ತುರಗ
ವ್ರಾತಂ ಬಡವಕ್ಕುಮಿಂತು ಪಲವುಂ ತೆಱದಿಂ* ೪೯

ವಿದಿತಂ ಸಾಮುದ್ರಕಮುಂ
ಸದಮಲ ತಕ್ರಮುಮನೊಂದು ತಿಂಗಳ್ವರಮಿ
ಕ್ಕಿದೊಡೆ ಮಳೆಗಾಲದೊಳ್ ಬಡ
ಕುದುರೆಗೆ ಬಲವಕ್ಕುಮೆಂದನಘಿನಪಚಂದ್ರಾ ೫೦

ಲಸುನವುಮೋವುಮನುಪ್ಪಂ
ಮೊಸರುಮನೊಡಗೂಡಿಕೊಂಡು ಬಡಕುದುರೆಗೆ ಸಂ
ಕಿಸದೊಂದು ಪಕ್ಷಮಿಕ್ಕುಗೆ
ವಿಶೇಷದಿಂ ಫಲಮನೀವುದದು ನಿಶ್ಚಯದಿಂ ೫೧

ಅನಲಂ ಗುಳೂಚಿ ಮೊಸರೆ
ಳ್ಳಿನಿತುಮನೊಡಗೂಡಿ ಕೊಡುವುದಿರ್ಪತ್ತೊಂದು
ದಿನವರೆಗಂ ಕುದುರೆಗೆ ಬಲ
ಮನುಲೋಮಂ ಪೆರ್ಚಿ ಪೆರ್ಚುಗುಂ ಕ್ಷೀಣಂಗಳ್ ೫೨

ಕಲ್ಲುಪ್ಪು ಕೊಗ್ಗಿ ಮೊಸರಿವ
ನೆಲ್ಲಮನೊಡಗೂಡಿಕೊಂಡು ಪ್ರೋಷಣವಿಧಿಯಿಂ
ಬಲ್ಲವರಿಕ್ಕುಗೆ ಬಡವುಂ
ಬಲ್ಲಿದವಕ್ಕುಂ ತ್ರಿಸಪ್ತರಾತ್ರಾಂತರದೊಳ್ ೫೩

ಒಕ್ಕುಳ ಪಾಲೊಕ್ಕುಳ ಮೊಸ
ರೊಕ್ಕುಳ ಕುಂಬಳದ ಕುಸುರಿಯೊಳ್ ಸಮಯುಕ್ತಂ
ಬಕ್ಕುಮುದೆಂಬಂತಾಗಿರೆ
ತೊಕ್ಕೆಯುನೞದಿಂಗನಿಕ್ಕೆ ಮತ್ತುನುನಯದಿಂ ೫೪

* (ಚ) ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ೪೯-೫೫ ಪದ್ಯ ಪೂರ್ತಿ ಇಲ್ಲ.

ಅದಱೊಳಗೆ ಶುಂಠಿಯುಂ ಬೆ
ಲ್ಲದರಸಮುಂ ಘೃತಮುನುಳ್ಳಿಯುಂ ಸಾಸುವೆಯುಂ
ಪದನಱಿದು ಕೂಡಿಕೊಡುವುದು
ಕುದುರೆಗೆ ತಾಂ ಮೂಱುವಾಸರಂಬೋೞಿನೆಗಂ ೫೫

ಜವೆಯುಂ ಖಾಣಂಗಟ್ಟುವ
ಡು[1]ವಿ[1]ಯುಂ ಕಳಿದಿಕ್ಕಿ ಮಾಡಿ ಕಟ್ಟುಗೆ ಪೆಸ[2]ಱಂ[2]
ತೊವರಿಯು[3]ಮನುದ್ದುಮಂ[3] ಗೋ
[4]ದುವೆಯನ್ನಿಕ್ಕುವಡೆ ತೊಳಸಿ ಕಟ್ಟುವುದು[4]ಚಿತಂ ೫೬

ನನೆ[5]ಯಿಕ್ಕಿದ[5] ಕಡಲೆ[6]ಯ ತುರ
ಗನಿಕಾಯಕ್ಕಱಿದು[6] ಕಟ್ಟುವುದು [7]ಮಳೆಯುಂ[7] ದು
ರ್ದಿನಮುಂ ಘಾಳಿಯುಮಾದಂ
ದಿನದಿ[8]ವಸಂ ತೆಗಸಿ ಕಟ್ಟುವುದು ಕರಮುಚಿತಂ[8] ೫೭

ನಾಂ[9]ದುವನಡಿಗಟ್ಟಂ[9] ಪುಳು
ತಿಂ[10]ದವನಡೆಯೊ[10]ತ್ತಿ ಬೆಂದು[11]ಪಂ[11] ಬೂರಣಮಂ
[12]ಕಂದಿದುವಂ[12] ಮೊಳೆ[13]ವೋದುದ[13]
ನೆಂದುಂ ಕಟ್ಟ[14]ಲ್ಕೆವೇ[14]ಡ ಖಾಣಾದಿಗಳಂ ೫೮

ಬರಗೆಳ್ಳುಂ ಕೊಱತಿ ಪಾರಕು
ಪೆರದು[15]ಸಗಸೆ ಕುಸು[15]ಬೆ ಕಳವೆ ನೆ[16]ಲ್ಲಾ[16]ವೆಗ[17]ೞುಂ[17]
[18]ತುರಗಕ್ಕಹಿತಂ ಬಲಸಂ
ಹರಣಂಗಳ್ ಖಾಣವಿಧಿಯಿ[18]ನಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೫೯

---

1 ವೆ (ಜ) 2 ಱಂ (ಜ) 3 ಮುದ್ದುಂ (ಜ) 4 ಧಿಯು ಸವಿಶೇಷಮಿಕ್ಕಿ ಕಟ್ಟು ಹಯಕದುಮು (ಜ) 5 ಯಿಕ್ಕಿ (ಜ) 6 ಯುಂ ನೀಂ ವಿಸಯದಿ (ಜ) 7 ಹಯಕೆ ಮಳೆಯುಂ ತಾಂ (ಜ) 8 ನ ಬಿಡೆ ತೇಸು ಖಾಣಮಂ ಹಯತತಿಗಂ (ಜ) 9 ದದನಡಿಗಟ್ಟುಂ (ಜ) 10 ದುದನಡಿಯೆ (ಜ) 11 ದಂ (ಜ) 12 ಕದುಕಂದಿ (ಟ) 13 ನಳೋದುದನವ (ಜ) 14 ಪೇ (ಜ) 15 ಸುಗೆ ತಾಂ ಕುಸು (ಜ) 16 ಲ್ಲಾಸಾ (ಜ) 17 ಳಱು (ಜ) 18 ಹಾಯಕಂ ಬಲನಾಶಂ ಪರಿಹರಿಪುದು ಖಾಣಮೊಂದ (ಜ)

*ನಿರ್ಮಲಿನಮಪ್ಪ ಪರಪಿನ
ಪೆರ್ಮಡುಗಳ ತೊಱೆ[1]ಯು ಕೆಱೆಯು[1] ದೀರ್ಘಿಕೆ[2]ಯು[2] ವಿಚಿ
ತ್ರೂವಿರ್ಕೆಗಳ್[3]ಸಂಚರಿಸುವ
ನೀರ್ಮಾನಸ[3]ಹಾರಿ ಸರ್ವ ದೋಷಾಪಹರಂ ೬೦

ಕದಡಿದು[4]ದೆಲೆ[4]ಕೊಳೆ[5]ಯುಂ ಪು[5]ಳಿ
[6]ತು[6]ದು ಪಾಸೆ [7]ಪಂಕವಲಿ ಕಲಂಕಂ ಕ್ರಿಮಿ[7]ಕಾ
ಸಿದ[8]ತಾಣಮಲ್ಲವೆ[8]ನೆ ಪೊ
ಲ್ಲದು ತುರಗಕೆ ಕೂಪ[9]ವೆಂಬುದುಂ[9] ವಿಷ[10]ಕೂ[10]ಪಂ ೬೧

ಮಂದಾಗ್ನಿಯುಕ್ಕುವು[11]ಕ್ಕ[11]ವೆ
ಯಿಂದಮನಾಹಾರದಿಂ[12]ದೆ[12] ಧಾತುಗಳೇಳುಂ
ಬಂದಿಕ್ಕು[13]ಮುದರಪಾವಕ[13]
ದಿಂದಂ ಕುತ್ತಂಗಳೆರಡು ತೆಱದಿಂದಕ್ಕುಂ ೬೨

ದುಷ್ಟಾಂಬುಪಾನದಿಂ[14]ದಂ[14]
ಕಷ್ಟಂ ಖಾ[15]ಣದಿಮನಿಷ್ಟಮಾತಪಶಯುದಿಂ[15]
ಭ್ರಷ್ಟಾರೋಹಕನಿಂ[16]ದು
ತ್ಕೃ[16]ಷ್ಟಾಶ್ವಂ ಕ್ಷೀಣಮಾಗಿ ರುಜೆಯೊ[17]ಳ್ ಮರಣಂ[17] ೬೩

ಸ್ನಾನಾಹಾ[18]ರಾಗಾರ[18] ವಿ
ಧಾನದೊಳಂ ಖಾನಪಾನ ವಯಸಾರೂಢ
ಸ್ಥಾನದೊ[19]ಳಂ[19] ತುರಗ[20]ವನವ[20]
ಮಾನಿಸದಾರಯ್ಯೆ ಪಲವು[21]ಕಾಲಂ ಬಾಳ್ಗುಂ[21] ೬೪

---

1 ಯ (ಜ) 2 ಯಲಿ (ಜ) 3 ತ್ರಾಪೂರ್ವಿರ್ಗಳಿಂ (ಜ) 4 ದಂ (ಜ)
5 ನೀರ್ಪು (ಜ) 6 ಮ (ಜ) 7 ಸಹಿತ ಕಲಕಿ ಕಂಕಸಹ (ಜ) 8 ಖಾಣವಲ್ಲವೆ (ಜ)
9 ದುದಕಮುಂ (ಜ) 10 ರೂ (ಜ) 11 ಕ್ಕು (ಜ) 12 ದ (ಜ) 13 ಮುಧರಪಾನ (ಜ)
14 ದತಿ (ಜ) 15 ಣಾದಿ ನಿಷ್ಟಶಯದಿಂ ಕೇಳೆಂತುಂ (ಜ) 16 ದಂ ದು (ಜ)
17 ಳುನವೆಗುಂ (ಜ) 18 ರಂದಾನ (ಜ) 19 ಳಂ ತುಂ (ಜ) 20 ವ (ಜ)
21 ಮಾರ್ಗಗಳಿಂದ (ಜ)

* ನೀರೂಡುವ ಕ್ರಮ (ಜ)

ತುರಗಕ್ಕೆ ಗಂಧ ಮಾಲ್ಯಾ
ಭರಣಾರ್ಪಣ ಖಾಣ ಪಾನ ಭೋಜನ ಶಯನಾ
ದರಮಂ [1]ಮಾಡುವ ಪತಿಯಿರ
ಲ[1]ರಿಯುಂ ಮ[2]ಡಿಯಿಸುಗು[2] ವಾಜಿ ಸಮರಾಂಗಣದೊ[3]ಳ್[3] ೬೫

ಕಡುಗಾಳಿಯೊಳ್ ದವಾನಲ
ನೊಡಗೂಡಿದ ತೆಜ[4]ದೆ[4] ವಹ್ನಿಯೊ[5]ಳ್[5] ತುರಗವೊಡಂ
ಬ[6]ಡೆದನ್ಯ[6] ರಿಪುಬಲಾಬ್ಧಿಯ
ಕಡೆವರಮೊಟ್ಟೈಸಿ ಗೆಲ್ಗು ಮರಿಮಂಡಲಮಂ ೬೬

ಮುನ್ನ[7]ಮವಾಹಿತನಂ[7]ತೋ
ರ್ಪುನ್ನತಿಗಿಡೆ ಬಡಿದ ಕಾಲದಂಡಕ್ಕೆಸೆವಾ
ತನ್ನೋಯಿಸಿ ಪೊರೆಯದ ಪತಿ
ಯನ್ನೆನೆಗುಂ ವಾಜಿ ಸಮರಭೂಮಿಯೊಳಿಂದುಂ ೬೭

ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೀಡಿತ

ಅತಿದೂರಂ ಪಯಣಕ್ಕೆ ಬೇಂಟೆಗೆ ವಿನೋದಾರ್ಥಕ್ಕೆ [8]ಸಂದಿಗ್ಧದೂ
ರ್ಜಿ[8]ತಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ [9]ಮಹಾಹವಕ್ಕೆ[9] ಭಟರುಂ ಗಂಡೇಭಮುಂ ಸುತ್ತಿ ಮು
ತ್ತಿ ತುಱುಂಬಿರ್ದ ಪದಕ್ಕೆ ಚಿಂತಿತ ಮನೋವಾಕ್ಕಾಯ ಕರ್ಮಂಗಳೂ
ರ್ಜಿತಮಪ್ಪಂತು ನಿಜಾಧಿಪಂಗೆ ತುರಗಂ ಮಾಳ್ಕುಂ
[10]ಮಹೋತ್ಸಾಹಮಂ[10] , ೬೮

ಚಂಪಕಮಾಲೆ

ಕುದುರೆ ನಿಜಾಧಿಪಂ ಮುಳಿದು [11]ಚೋ[11]ದಿಸೆ ಮಾರ್ಬಲ
[12]ದೊ[12]ಡ್ಡನೆಯ್ದೆ ತೀ
ವಿದ ತೊಱೆಯಂ ತಗು[13]ಳ್ದ[13]ರಿಮುಯಂ[13] ನಡೆಪಾಯ್ದು
ಕಱುತ್ತುಮಳ್ಕ ದು
ರ್ವಿದ ವಿವಿಧಾಯುಧಂಗಳೊಳಗೊಂಡನೆ [14]ಸೈ[14]ರಿಸಲಾ[15]ದಲ್ತೆ[15] ಸಿಂ
ಗದಮರಿ ಮೇಘ ಘರ್ಜನೆಗೆ ಸೈರಿಸದಂತೆ ಕಶಾ[16]ವಿಘಾತ[16]ಮಂ ೬೯

---

1 ಮಾದಂತಂ ಪರಿಯಿಂದ (ಜ) 2 ಗು (ಜ) 3 ಳು (ಜ) 4 ದಿ (ಜ)
5 ಳು (ಜ) 6 ಡದಾನೆ (ಜ) 7 ಮದಹಿತ್ತತ್ಪದಿ (ಜ) 8 ಸಂದಿಗೆ ಪ್ರಾಜಿ (ಜ)
ಸಂಧಿಗ್ಧದೂ (ಕವಿಚರಿತ್ರೆ) 9 ರಣಾಜಿರಕ್ಕೆ (ಕವಿಚರಿತ್ರೆ) 10 ಶುಭೋಪಾಯಂ (ಜ)
ಸುಖೋಪಾಯಂ (ಕವಿಚರಿತ್ರೆ) 11 ಚೋ (ಜ) 12 ನೊ (ಜ) 13 ಳ್ದರಿಸುವಂ (ಜ)
14 ಪೇ (ಜ) 15 ದಂತೆ (ಜ) 16 ಭಿತಾೞಕ (ಜ)

ಶ್ರೀಯುಂ ಮೆಱೆಇಯಲ್ ನೆಲನಂ
ಕಾಯಲ್ ಮನಮಿ[1]ರ್ದು ಜಯಮ[1]ನೆಯ್ದಲ್ ಪಗೆಯಂ
[2]ಸೋಯಲ್[2] ಬಯಸು[3]ವೊಡಾಜಾ[3]
ನೇಱು ತುರಂಗಮಮನೆಯ್ದಿ ಪೊರೆವುದು ಭೂಪಂ ೨೦

ಪೂಜಿಸುವುದು ನಿಚ್ಚಂ ನೀ
ರಾಜಿಸುವುದು [4]ಪರ್ವದಂ[4]ದು ಜಯಮಂಗಲಮಂ
[5]ಬಾಜಿ[5]ಸುವುದು ಶುಭಲಕ್ಷಣ
ವಾಜಿಗಳಂ ನೋಳ್ಪುದುದಯ[6]ವೇಳೆಯೊ[6]ಳರಸಂ ೨೧

ಸ್ನಾನಂ ಪಾನಂ ಖಾನವು
ನಾನೆಯುಮಶ್ವಕ್ಕಮರಸನಾರಯ್ಯದೆ ತಾಂ
ಸ್ನಾನಂ ಭೋಜನವಂ ತಾ
ನೇನಂ ಮಾಡಲ್ಕೆವೇಡ ವಿಜಯಮನೊಲ್ವಂ* ೨೨

ವಾಜಿ[7]ಯೊ[7] ಮೊದ[8]ಲಾ[8]ವಿಜಯ
ಕ್ಕಾಜಿಯೊಳರಸಂಗೆ ಬುದ್ಧಿವಂತಂಗದಱಿಂ
ವಾಜಿಗಳನೆಯ್ದಿ ಪೊರೆವುದು
ಪೂಜಿಸುವುದು ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯುಂ ಬಯಸುವವಂ ೨೩

ಕ್ರೂರಾಯುಧಂಗಳು[9]ರ್ಚ[9] ವಿ
ದಾರಿತಮಪ್ಪೊ[10]ಡಮು[10]ಮಂತೆ ಚಿನ್ನೊಳ್ ಮುಂ ಭ
ರ್ತಾರನಿರೆ ಕಳೆಯದಸುವನು
ದಾರ ಹಯಂ ಹರಿಗುಮರಿಬಲಾಂಭೋನಿಧಿಯೊ[11]ಳ್[11] ೨೪

---

1 ಯಿರ್ದೆಡೆಗೆ (ಜ) ಯಿರ್ದೆಡೆಯು (ಕವಿಚರಿತ್ರೆ) 2 ಬಾತ್ರಿಯಲು (ಜ) 3 ವಂತಕಾ (ಕ)
4 ಸರ್ವಬಾ (ಜ) 5 ಜೀವಿ (ಜ) 6 ಕಾಲದೊ (ಜ) 7 ಗಳೆ (ಜ) 8 ಲು (ಜ)
9 ಬಿರ್ (ಜ) 10 ಡೆಯು (ಜ) 11 ಳು (ಜ)

* (ಜ) ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಅರ[1]ಸಂಗೆ[1] ಶೀಘ್ರಮಪ್ಪಾ
ತುರಗ [2]ಗಜಂ[2] ಪುಷ್ಟಿ ಧಾತ್ರಿಯೊ[3]ಳ್[3] ತುರಗಂಗ[3]ಳ್[3]
ಪರಿದೆಯ್ದಿ ಮಾಳ್ಪ ಕಜ್ಜಂ
ಕರಿಗಂ ಕಾಲಾ[4]ಳ್ಗ[4]ಮೇ[5]ಕೆ[5] ಮಾಡ[6]ಲ್ಬ[6]ಕ್ಕುಂ ೭೫

ಆಷಾಢಮಾಸದಂ[7]ದಾ[7]
ಶ್ಲೇಷಿಯು ಕರ್ಕಟವಾಣಿ ತುರಗದ ಮೆಯ್ಯಂ
[8]ಲೇ[8]ಪಿಸಿದಂ[9]ತರಿಸಿನ[9]ಮುಂ
ಭೂಷಣಮುಂ ಮೂತ್ರ ಸಹಿತ[10]ವೆ[10]ತ್ತುಗೆ ಮೆಯ್ಯಂ ೭೬

ಮಧುಪಾನ ರಜತೋತ್ಸವದೊಳ್
[11]ವಿಧು[11]ಮುಖಿಯರ ಗಾ[12]ಢ[12] ಕಾಮುಕರ್ಕಳ ಮನಮುಂ
ಮಧುಮಾಸದೊಳ್[13]ಲೆ[13]ವಂತಿರೆ
ಮಧುಪಾನೋತ್ಸವದ ತುರಗವ[14]ಲೆ[14]ಗುಂ ಮನಮುಂ ೭೭

ಪ್ರತಿಪಾನವೆಂಬುದಾಱುಂ
ರುತುಗಳೊಳಂ ಬೇಱಿ ಬೇಱಿ ದಿವ್ಯೌಷಧ ಸಂ
ಯುತದೊ[15]ಳ್ ಕುಡುಗುಂ[15] ತುರ[16]ಗಂ[16]
ಘೃತ[17]ಮುಂಡು[17] ಬಲ[18]ಸ್ಥನಕ್ಕು ಮತ್ತ[18]ನುನಯುದಿಂ ೭೮

ಪುಳಿ ಮಧುರಮುಪ್ಪು ತಿಕ್ತಂ
ಗ[19]ಳೆಂದು ತೊವರೆಂದು[19] ಕಟುಕವೆಂ[20]ದ[20]ಪ್ಪು[21]ವು ಕೊ
ಳ್ಗ[21]ಳನಱಿದು ಗಂಧಸಹಿತಂ
ಬಲಯುತಮುಂ ಕುಡುಗೆ [22]ಹ[22]ರಿಗೆ ಪಾನಾದಿಗಳಂ ೭೯

---

1 ಸಿ (ಜ) 2 ಜವಂ (ಜ) 3 ಳು (ಜ) 4 ಳ್ಗೆಗೆ (ಜ) 5 ಕ (ಜ)
6 ಲು ಬ (ಜ) 7 ದುಂ (ಜ) 8 ಧೂ (ಜ) 9 ತಿರೆನಾ (ಜ) 10 ವೆ (ಜ)
11 ಬಿದು (ಜ) 12 ತಿ (ಜ) 13 ರಿ (ಜ) 14 ರಿ, ಜ) 15 ಳು ಕೊಡುವುದು (ಜ)
16 ಗಕೆ (ಜ) 17 ದಿಂ (ಜ) 18 ಸತ್ವಮುಕ್ಕು ಹಯಕ (ಜ) 19 ಳು ಮೊಗರು
ಮಸೆಂ (ಜ) 20 ದೊ (ಜ) 21 ವಕಗ್ಗೊ (ಜ) 22 ಮ (ಜ)

ಕುದಿವುದು ಪುಳಿತುದು [1]ಬಂಡ[1]
ಪ್ಪುದು ಬೆಟ್ಟಿ[2]ತು ಪಲವು[2] ದಿವಸಮಿರ್ದು[3]ದು[3] ಕೊಳೆ[4]ನಾ[4]
ಪುರ್ದು ರುಚಿಯಲ್ಲದ ಪಿಂಡಂ
ಕುದುರೆಗೆ ತಾಂ ಪೊಲ್ಲದೆನಿಪ ಕ[5]ವ[5]ಳಮನಿಷ್ಟಂ ೮೦

ಮನಕೆವರೆ ನೋಡಿ ಮುನ್ನದ
ನನುಭವಿಸಿದ ಗಂಧಮುಱಿವ ಸವಿಯುಱಿವ[6]ವ[6]ರಾ
ಗನುನಯ[7]ದಿಂ[7] ತರಿಸುಗೆ ಸಂ
ಜನಿತ [8]ಸುಖಾ[8]ವಹಮನ ಪ್ರಬಲಮಂ ಬಲಮಂ ೮೧

ಮಧುಕಂ ಮು[9]ದ್ದಿ[9]ಗೆ ಸಕ್ಕರೆ
ಮಧು[10]ಜೀವನಿ[10] ಪದ್ಮಕಂಗ[11]ಳಂ[11] ಕ[12]ಳ್ದೊಳ್ಮ[11]
ಗಧಸಹಿತಂ ಪ್ರತಿಪಾನದ
ವಿಧಾನಮಂ ಶರದದಂದು ಮಾಳ್ಕನುನಯದಿಂ ೮೨

ಹಿಪ್ಪಲಿ ಕೊತ್ತುಂಬರಿ ಸದ
ಗುಪ್ಪೆ ವಿಳಂಗಾಗ್ನಿ ಲೋಧ್ರ[13]ಸಿಂಧೂದ್ಭವ[13]ಮುಂ
ತಪ್ಪದೆ ಸಮ[14]ನಾಗಿರೆ ಯೋ
ಜಿ[14]ಪ್ಪುದು[15]ನುತ[15] ಶಿಶಿರ [16]ರುತುವಿನೊಳ್ ಪ್ರತಿಪಾನಂ[16] ೮೩

ಮಾಗ[17]ಧ[17] ಲೋ[18]ಧ್ರಂ[18]ಮಾಕ್ಷಿಕ
[19]ಮಾಗಧ ಮುಸ್ತಾ[19]ಪ್ರಿ[20]ಯುಂಗುಮುಂ[20] ಕಳ್ದೊಳ್ ಸಂ
ಯೋ[21]ಗಂಗೆಯ್ವುದು[21] ಹೇಮಂ
ತಾಗಮದೊಳ್ ಕುಡೆ ಮನೋಹರಂ ಪ್ರತಿಪಾನಂ ೮೪

---

1 ಬಲ್ಪ (ಜ) 2 ತು (ಜ) 3 ದಂ (ಜ) 4 ಯುಂನಾ (ಜ) 5 ಬ (ಜ)
6 ನು (ಜ) 7 ದಿಂದವ (ಜ) 8 ಶುಭಾ (ಜ) 9 ಷ್ಟಿ (ಜ) 10 ಓಮಂ (ಜ)
11 ಳಂ (ಜ) 12 ಲ್ಲೊಳುಮಾ (ಜ) 13 ಸಿದ್ಧೋದನ (ಜ) 14 ವಾಗೋಜಿಸಿಯಿ (ಜ)
15 ಸುಖ (ಜ) 16 ಕಾಲದೊಳಗೀಯುಶೊಡಂ (ಜ) 17 ಧಿ (ಜ) 18 ಧ್ರ (ಕ)
19 ಮೋಘ (ಜ) 20 ಯಮಿಂಗಃ ಮಿಂತಿವಂ (ಜ) 21 ಗಿಸಿ ತುರಗಕೆ (ಜ)

ಅಲ್ಲಂ ಪ್ರಿಯಂಗು ಲೋಧ್ರಂ
ಬೆಲ್ಲ[1]ವು[1]ವುಂಗು[2]ರ[2]ಮು ಮಧುಕ ಸಮ್ಮಿ[3]ಶ್ರಿತದಿಂ[3]
ಕ[4]ಳ್ಳಂ[4] ಪ್ರಭಾತದೊ[5]ಳ್[5] ತ
[6]ಳ್ಪ[6]ಲ್ಲದೆ ಮಾಳ್ಪುದು ನಿ[7]ದಾಘ[7]ದೊಳ್ ಪ್ರತಿಪಾನಂ ೮೫

ಮಾಗಧ [8]ತೈಲಂ[8] ಸೈಂಧವ
ನಾಗರ ಸುರದಾರು[9]ಗಳ್[9] ಸುರಾಪಾನ[10]ದ[10] ಸಂ
ಯೋ[11]ಗದೊಳಶ್ವಂಗಳ್ಗೆ ಘ
ನಾಗಮದೊಳ್ ಕೊಡೆ ಮನೋಹರಂ ಪ್ರತಿಪಾನಂ[11] ೮೬

ಪಿಪ್ಪಲಿ ಸಿಂಧೂತ್ಥಂ ಸದ
ಗುಪ್ಪೆ[ಯು] ಮರಿಚಾಗ್ನಿ ನಾಗರಂ ವಾಸಿತದಿಂ
ದೊಪ್ಪುವ ಕಳ್ಪ್ರತಿಪಾನಕ
ಮಪ್ಪುದು ತುರಗಕ್ಕೆ ವರುಷಋತುವರ್ತಕದೊಳ್ ೮೭

ಭಾಷಾವಿದರುಂ [12]ಬುಧರುಂ[12]
ದೋಷಪರೀ[13]ಕ್ಷಕ[13]ರು[14]ಮಿರ್ದು[14] ಭಾವಿ[15]ಸುವುದಿದ[15]
ಪೋಷಣವಿಧಿಯಂ ತುರಗ ವಿ
ಭೂಷಣ[16]ಮುಂ[16] ಚಂದ್ರವರ್ಮ ಕೃತಿ[17]ಸಪ್ತ[17]ಕಮುಂ ೮೮

---

1 ವು (ಜ) 2 ರು (ಜ) 3 ಶ್ರಮದೊಳ್ (ಜ) 4 ಲ್ಲೊಳ್ (ಜ) 5 ಳು (ಜ)
6 ಳುವಿ (ಜ) 7 ವಾಸ (ಜ) 8 ಬೆಲ್ಲಂ (ಜ) 9 ಮಂ (ಜ) 10 ದಿ (ಜ)
11 ಗಾದಿವಸಾಷ್ಟಂಗಳುಮಾಗೆ . ಹಯಂ ಚೈತ್ರರುತುವಿನೊಳ್ ಸುಖಮಕ್ಕುಂ (ಜ)
12 ಬಲ್ಲರು (ಜ) 13 ಕ್ಷಿತ (ಜ) 14 ಮೆಲ್ಲ (ಜ) 15 ವುದಿದನುಂ (ಜ) 16 ದಿಂ (ಜ)
17 ಯುಷ್ಟಕದೊಳ್ (ಜ)

ಎಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ನೀರಾಜನವಿಧಿ

ನೀರಾಜನವಿಧಿಯುಂ ವಿ
ಸ್ತಾರ[1]ದೆ[1] ಮಾಡುವುದರಾತಿಸಂಕುಲಮುಂ ಸಂ
ಹಾರಿಸ[2]ಲುಂ[2] ಜಯುವ[3]ಧುವುವ[3]
ಧಾರಿಸ[4]ಲುಂ[4] ನೃಪ[5]ತಿ ಬಗೆವೊಡು[5]ದಿತೋದಿತಮಂ ೧

ಆಶ್ವಯುಜ ಶುದ್ಧ ಬಿದಿಗೆಯೊ
ಳ[6]ಶ್ವಾನೀಕಕ್ಕೆ[6] ರಕ್ಷೆಯಿಕ್ಕುವುದು ಧರಾ
ಧೀಶ್ವರನುದಾರ[7]ಧೀರ ಗು
ಣಾಶ್ವನಿತೋ[7]ತ್ಸಾಹದಿಂ ಮ[8]ಹಾಮಂಗಲಮಂ[8] ೨

ಆಯತ ಸಂಸ್ಥಾನ ಬೃಹ
ತ್ಕಾಯನನತಿಧವಲವರ್ಣನಂ ದ್ವಿಜ[9]ನಂ[9] ದೀ
ರ್ಘಾಯು[10]ವ[10]ನುತ್ತ ಮ[11]ಜವನಂ[11]
ತೋಯಧರಸ್ವನ[12]ನನಮ[12]ಳ[13]ಮುಖ[13]ತಾಳುಕನಂ ೩

ಲಕ್ಷಣ ಸಂಪನ್ನನನವ
ಲಕ್ಷಣರಹಿತನನುದಾರತೇಜೋನಿಧಿಯಂ
ಶಿಕ್ಷಿತ[14]ನಂ ಚತುರಸ್ರವಿ
ವಿಕ್ಷ[14]ತನಂ ಸಕಲಜನಮನೋರಂಜಿತನಂ ೪

ಉದಿತೋದಿತನಂ ರೇವಾ
ನದಿಯಿಂದುತ್ತರದೊಳಾದ ಭೂಮಿಜನಂ ಪ
ಟ್ಟದ ಕುದುರೆಯೆನಿಸಿ ಮಾಡುವು
ದದ[15]ಕ್ಕೆ ಸಮನಾಗಿ[15] ಬೀಜವಾರುವನೊಂದಂ ೫

---

[1] ದಿ (ಟಡ) [2] ಲುಂವಿ (ಕ) [3] ವ (ಜಟಡ) [4] ಲಾಂ (ಟಡ) [5] ಗೆ ಬಗೆವುದು (ಜಟಡ) [6] ಶ್ವನಿಕಾಯಕೆ (ಜಟಡ) [7] ಚಿತ್ತದಿ ಪ್ರಸ್ವಮಹೋ (ಜಟಡ) [8] ಹಮಂಗಲದಿಂ (ಟಡ) [9] ವರ್ಣಂ (ಟಡ) [10] ವ (ಜಟಡ) [11] ಜವಂ (ಜ) ಜೀವಂ (ಟ) [12] ನ (ಜಟಡ) [13] ಮೃದು (ಜಟಡ) [14] ನನೆಂಬ ತುರುಗದಿತಕ್ಷಿ (ಜಟಡ) [15] ಕಂ ಸಮವಾದ (ಜ) ಕ್ಕೆ ಸಮವಾಜಿಗೆ (ಟ)

ಲಕ್ಷಣ[1]ಯುಕ್ತಂ[1] ಸರ್ವ ಭ
ರಕ್ಷಮನಂ [2]ಕ್ರೋಧಿರಾಜನೆನಿಪನಿಲಜವಂ[2]
ಶಿಕ್ಷಿತವಿದನಂ ಪಂಚ ವಿ
[3]ಧಂ[3] ಕಾಂತಿಯು ಶೋಣವರ್ಣ[4]ನ[4]ದು ಯುವರಾಜಂ ೬

ಅರಿಯಂ ಕುಲ ಬಲತೇಜ
ಸ್ವರ ಸ[5]ತ್ವ[5] ಜವ [6]ಪ್ರಮಾ[6]ಣ ಲಕ್ಷಣ [7]ಗುಣದೊಳ್[7]
ಪರಿಪೂರ್ಣನಶುಭರಹಿತನ
[8]ನ[8]ರಸಂ ಸೇನಾಧಿಪತಿ ತುರಂಗಮು[9]ನ[9]ಕ್ಕುಂ ೭

ಬೋರಂ ಚತುರ[10]ಸ್ರ[10]ಗು[11]ಣಾ[11]
ಧಾರಂ ತೇಜಸ್ವಿ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಯುಕ್ತಂ
ವೀರಂ ಬೃಹತ್‌ಶರೀರನು
ದಾರಂ ದ್ವಿಜಕುಲನಮಾತ್ಯ ವಾಹನನಕ್ಕುಂ ೮

ಇಂತಪ್ಪ ಬಣ್ಣ[12]ವೀ[12] ಪೇ
[13]ಳ್ದಂ[13]ತಪ್ಪ ಸುಲಕ್ಷಣಂಗಳಂ ಪಡೆದಂಗ
ತ್ಯಂಗ ಶುಭಂ ಪಡೆ[14]ಯ[14]ದೊಡಂ
ಭ್ರಾಂತಿಸದ[15]ರ್ಜಿ[15]ಸು[16]ವುದನ್ಯ ವರ್ಣೋತ್ತಮುವುಂ[16] ೯

ವಿಜಯ ಗಜ ವಿಜಯ ಹಯಮುಂ
ವಿಜಯ ಭಟಂ ವಿಜಯ ವನಿತೆಯೆಂಬೀ ರತ್ನ
[17]ವ್ರಜದೊಳ್[17] ಲಕ್ಷಣಮುಂ ಭೂ
ಭುಜನಿಸಲ್ವೇಡ ಶುಭ[18]ಮುಮನೆ ಗುಣರತ್ನಾ[18] ೧೦

---

1 ಯುತಸು (ಜಟಡ) 2 ಕುಪಿತನಂ ಅನಿಲವೇಗಿಯೆನುಂ (ಜ) 3 ಲ (ಜಟಡ)
4 ವ (ಜಟಡ) 5 ತ್ವಂ (ಜಟಡ) 6 ಶಾ (ಜಟಡ) 7 ದೊಳ್ (ಕ) 8 ವ (ಜಟಡ)
9 ದ (ಜಟಡ) 10 ಸ್ತ್ರ (ಜ) 11 ಹೋ (ಜಟಡ) 12 ದಿ (ಜಟಡ) 13 ಳ್ವಂ (ಜಟಡ)
14 ವ (ಜ) 15 ರ್ಚಿ (ಜಟಡ) 16 ವುದುತ್ತಮುಂ ಗುಣಯುತನಂ (ಜ) ಗುತ್ತಮುಯುತನಂ (ಟ)
17 ಬ್ರಜದೊಳು (ಜಟಡ) 18 ಮುತಸು ಗುಣರತ್ನಂ (ಜ) ಮನೆ ಗುಣರತ್ನಂ (ಟಡ)

ಗು[1]ಡ[1] ಶಾ[2]ಲಿ[2] ತಂಡುಲಂ ಕ
ನ್ನಡಿ ಕಲಶಂ [3]ಕ[3]ಱಿಕೆ ತೋರಣಂ ದಧಿ ಪುಷ್ಪಂ
ಸೊಡರೆಸೆವ ರಂಗವಲಿ ಎಲೆ
ಯಡ[4]ಕೆ ಪವಿತ್ರಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಮಿವೆ ಗುಣರತ್ನಾ[4] ೧೧

ಶ್ವೇತಾತಪತ್ರ ಮಂಗಲ
[5]ಗೀತಾನಕ ಪ[5]ಟಹ ಹೇಮಚಾಮರ ಗಣಿಕಾ
ವ್ರಾತಾ[6]ಶ್ವಂ[6] ಸುಭಟ ಸುಸಂ
ಘಾ[7]ತಂ[7] ಕಹ[8]ಳಾ[8]ರವಂ ಮಹಾನವಮಿ[9]ವ[9]ರಂ ೧೨

ತೊಱೆಯೊ[10]ಳ್[10] ಸಮುದ್ರದೊ[10]ಳ್[10] ಪೆ
ರ್ಗೆಱೆಯೊ[10]ಳ್[10] ತಾವರೆಗೊಳಂಗಳೊಳ್ [11]ಮತ್ತಂ ತಾಂ[11]
ಮೆಱೆದಭಿಷೇಕಂಗೆಯ್ವುದು
ಪಱೆ ಕಹಳಾ ಶಂಖ ಭೂಷ[12]ಣ ಧ್ವನಿಯಿಂದಂ[12] ೧೩

ಪೂಸಿದ ಮಣ್ಣಂ ಕ[13]ರ್ಚುವ
ದಾಸರವಂ[13] ಪಂಚಗವ್ಯಮಂ ತ[14]ೞೆ[14]ದು ಜಲಾ
ವಾಸ[15]ವ[15]ನರ್ಚಿಸಿ ವಾಜಿಗೆ
ಪೂಸುಗೆ ಕುಂಕು[16]ಮ[16] ಹರಿದ್ರ ಗಂಧಾದಿಗಳಂ ೧೪

ಕಳ[17]ಶದ ತೊವಲಂ[17] ರತ್ನಾ
ವಳಿಯೊಳ್ ಸಮ್ಮಿಶ್ರ[18]ಮು[18]ಪ್ಪದಂ ಮಸ್ತಕದೊಳ್
ತ[19]ಳೆ[19]ದಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣವುರದೊಳ್
[20]ಬಳಿ[20]ದು ಬಳಿಕ್ಕಿಕ್ಕೆ ಮೇಖಲಾಲಂಕೃತಿ[21]ಯುಂ[21] ೧೫

---

1 ಡ (ಕ) 2 ೦ (ಟಡ) 3 ಗ (ಜಟಡ) 4 ಕೇಯುಕ್ತೇತ ಸರುಷಪಂ ದ್ರವ್ಯಂಗಳು (ಜ) ಕೆ ಪವಿತ್ರ ಸಿದ್ಧಮಿವೆ ಗುಣರತ್ನ (ಟ) 5 ಪ (ಜ) 6 ಕ್ಯಂ (ಜಟಡ) 7 ತಕ್ಯಂ (ಜ) 8 ಳ (ಜ) 9 ಕ (ಜಟಡ) 10 ಳು (ಜಟದ) 11 ವಾಜಿಗಳ್ಗೆ (ಜ) 12 ಣಂಗಳ ಧನಿಯಿಂ (ಜಟಡ) 13 ರ್ಚಿಸಿ ಲೇಸೆನಿಸುವ (ಜಟಡ) 14 ಳೆ (ಕ) 15 ಮ (ಜ) 16 ಮದ (ಟಡ) 17 ಸಂತೋಷಮಂ (ಚ) ಶದ ತೋಮರ (ಟಡ) 18 ಪುಷ್ಪಮ (ಕ) 19 ೞ (ಕ) 20 ತಳೆ (ಜಟಡ) 21 ಯಿಂ (ಟ)

[1]ಪುಟ್ಟಿ[1]ಗೆಯುಂ ಮಣಿಸರವುಂ
ಪಟ್ಟಿಗೆಯುಂ ರಕ್ಷೆಯುಂ ಪವಿತ್ರಾದಿಗಳಂ
ಕಟ್ಟಿಯೆ [2]ಕೊರಳಂ[2] ವಿರಾಜಿಸೆ
ಕ[3]ಟ್ಟಿದ ಪಟ್ಟಂ[3] ಲಲಾಟ ಪಟ್ಟಾಂತರದೊ[4]ಳ್[4] ೧೬

ಅರಿಸಿನಪಾಮಾರ್ಗಂ ಸಿತ
ಸರ್ಷಪಮಿಂಗಮುದುರ್ವಳ್ಳಿ[5] ನಿಂಬಂ ಲೋಧ್ರಂ
ಸಿರಿ[6]ಸಂ[6] ಬಜೆ ಗುಗ್ಗುಳ ಪಿ
ಪ್ಪೆ [7]ರಾಜವೃಕ್ಷಂ ಸರಳಂ ಸಲ್ಲೋಹಮುಪ್ಪ[7] ಗೋರೋ[8]ಚ[8]ನವುಂ ೧೭

ಕಟ್ಟುಗೆ ಕೊರಲೊ[9]ಳ್ ಸೀರೆಯು[9]
ಪೊಟ್ಟಣಮುಂ [10]ಮಾಡಿ ಧಾನ್ಯ ಸಹಿತಂ ನೋಡಲ್[10]
[11]ದಿ[11]ಟ್ಟಿಗಳಾ[12]ಗವು[12] ವಾಜಿಗೆ
ಮುಟ್ಟುವು ರಾಕ್ಷಸ ಪಿಶಾಚ ಭೂತಗಣಂಗಳ್ ೧೮

ಸುರರಾಜಾಸ್ಥಾನದ [13]ಮು
ಣ್ಣಾರೆದಾ[13] ಮದಗಜದ ಕೋ[14]ಡಮಣ್ ಮುಖಮನ್ನಾ
ಗರಮನೆಯ[14] ಮೃತ್ತಿಕೆ[15]ಯುಮಂ[15]
ನರನಾಥಾಲಯದ ಮೃತ್ತಿ[16]ಕಂ[16] ಹೃಲ್ಲೇಪಂ ೧೯

ರಂಗವ[17]ಲಿ[17] ತೋರಣಂ ಗುಡಿ
ಮಂಗಳವಜಿತ ವೇದಘೋಷ [18]ಶೇಷಾಕ್ಷತೆ[18] ಪು
ಷ್ಪಂ ಗಂ[19]ಧ[19] ದೀ[20]ಪ[20] ಧೂಪ ಚ
ಯಂಗ[21]ಳಿನೊಪ್ಪುವ ವಿಶಾಲ[ಶಾ]ಲಾಂ[21]ತರದೊಳ್ ೨೦

---

1 ಪಟ್ಟು (ಜ) 2 ದ ತೊಡರು (ಜಟಡ) 3 ಟ್ಟುಗೆ ಪಟ್ಟವು (ಜಟಡ) 4 ಳು (ಜ)
5 ರುಷಪಗದವುಮುರ್ದಬಳ್ಳಿ (ಜ) ರುಷಪಗಂಧವುಮುರ್ದಬಳ್ಳಿ (ಟಡ) 6 ಪಂ (ಜಟಡ)
7 ವಿರಾಜಿಪ ಕಕ್ಕೆಲೋಹ (ಜ) ರಾಜಲೋಹಣ (ಟ) 8 ಜ (ಟಡ) 9 ಳ್ (ಕ)
10 ಕಟ್ಟು ಧಾನ್ಯದಿಂದ ಸಮೇತಂ (ಗಜ) 11 ದ್ದು (ಟ) 12 ಗಂ (ಜಟಡ) 13 ಮಣ್ (ಕ)
ಜ್ಞೊರೆವ (ಜ) 14 ಡುಮುಂ ಮತ್ತವರೊಳಮುರಗಾಲಯ (ಜಟಡ) 15 ಯಂ (ಜಟಡ)
16 ಕೆಯ (ಜ) 17 ಲ್ಲಿ (ಟಡ) 18 ಮಕ್ಷತೆ (ಜಟಡ) 19 ಧಂ (ಜ) 20 ಪಂ (ಜಟಡ)
21 ಳಿನರ್ಚಿಸುಗೆಮೆಸೆವ ಕೋಶಾಂ (ಜಟಡ)

ಹೋಮಂಗೆಯಿಸುವುದಲ್ಲಿ ಧ
ರಾಮರರಿಂದವರ್ಗೆ ಕುಡುಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆಯಂ ಸಂ
ಗ್ರಾಮ ಜಯಮಪ್ಪ ಪರಕೆ ಧ
ರಾಮರರೊ[1]ಲಿ[1]ದಿತ್ತ ಸೇಸೆ [2]ಕಲ್ಯಾಣಕರಂ[2] ೨೧

ರೇವಂತಪೂಜೆಯಂ [3]ಸ
ದ್ಭಾವದೆ ಮಾ[3]ಡುವುದು ಚರು[4]ವು[4] ಬಲಿ ತಾಂಬೂಲಂ
ಪೂವಕ್ಷತೆ ಗಂಧಂ [5]ಕಯಿ[5]
ದೀವಿಗೆ ಪಟುಪಟಹ ಶಂಖ ಭೇರೀರವದಿಂ ೨೨

ಜಯದೇವ ಭಾನುಪುತ್ರಕ
ಜಯ ತುರುಗಾರೂಢ ಸಾರ ವಿಜ್ಞಾನ [6]ನಿ[6]ಧಿ
[7]ರ್ಜ[7]ಯ ತುರಗ ಹೃದಯಚಿತ್ತ[8]ವು[8]
ಜಯ ತುರ[9]ಗ[9]ಪ್ರಿಯ ಸುರೇಜ್ಯ ಜಯರೇವಂತಾ ೨೩

ಎಂದು ಪೊಡ[10]ವ[10]ಡಿಸುವುದು ನೃಪ
ನಂದನನಂ ಸೂರ್ಯನಂದನ[11]ನ[11] ರೇವಂ[12]ತಂ[12]
ಗೆಂ[13]ದುಂ[13] ಸಂಗ್ರಾಮ ಜ[14]ಯಾ
ನಂ[14]ದಮನಧಿಪತಿಗೆ ಮಾಡುಗುಂ ರೇವಂ[15]ತಂ[15] ೨೪

ಅಭಿಷೇಕಮಂ ತೋರಣದೊ[16]ಳ್[16]
ವಿ[17]ಭೂತಿಯಂ[17] ತಂದು ಪಟ್ಟವರ್ಧನಕೆ ಜಗ
ತ್ರಿಭುವಂ ಪೊಡ[18]ವಡಿಸುವುದಿರು[18]
ಳಭಿಮುಖವಾಗಿರ್ದು ಶಾಸ್ತ್ರ[19]ವೇದ್ಯಂ[19] ವೈದ್ಯಂ ೨೫

---

1 ಸೆ (ಜಟಡ) 2 ಸಕಲಾಘಹರಂ (ಜ) 3 ಮಾ (ಜ) ಸಂಧ್ಯಾವಧಿ (ಟಡ) 4 ಗುಡ (ಕ) 5 ಕೃತ (ಟಡ) 6 ವಿ (ಟಡ) 7 ಜ (ಜಟಡ) 8 ನು (ಜಟಡ) 9 ಗದ (ಜ) 10 ಮ (ಜಟಡ) 11 ನು (ಜ) 12 ತನಿ (ಜ) 13 ದು (ಟಡ) 14 ಯಕಾ (ಜಟಡ) 15 ತಾ (ಜಟಡ) 16 ಳು (ಜ) ಳಂ (ಟ) 17 ಭವದಿನ್ನೈ (ಜ) ಭವದಿಂದಂ (ಟ) 18 ಮಡಿಸುತ್ತಿರು (ಜ) ಮಡಿಸುದಿಪು (ಟಡ) 19 ಶಸ್ತ್ರಂ (ಜಟಡ)

ಮಂತ್ರ

ಜಯ ಪದ್ಮ[1]ಜಾ[1]ಶ್ರ ಸಂಭವ
ಜಯ ಜಯ [2]ಹೋ[2]ಮಾಗ್ನಿ ಸಂಭವೋತ್ತ ಮವಾಹಾ
ಜಯ ವೃಗ[3]ಮುಲೂಕ[3] ಸಂಭವ
ಜಯ ಜಯ ದುಗ್ಧಾಬ್ಧಿ ಮ[4]ಥನೋತ್ಪನ್ನ ನಮಃ[4] ೨೬

ಜಯ [5]ಜಯತು ಲಕ್ಷಕರ ಜಯ[5]
ಜಯ [6]ವಿಜಯಶ್ರೀ ವಿಭೂಷಿತಾಭರಣಗಣಾ[6]
ಜಯ ಜಯ ಸಿ[7]ಜಾಧಿಪತಿಹಿತ[7]
ಜಯ ವಿಜ[8]ಯಾಹವ ಜಯಾಶ್ವ ಜಯ ಹಯರಾಜಾ[8] ೨೭

ಜಯತು [9]ಜಯ[9] ಶ[10]ತ್ರುಪಕ್ಷ[10]
ಕ್ಷಯಕರ ಜಯ ಜಯ [11]ತತಾತುಮಮ[11] ವಿಜಯ ಜಯಾ
ಜಯ[12]ದ[12]ಖಿಲ ರಾ[13]ಜ್ಯ[13]ಲಕ್ಷ್ಮಿ್ರೀ
ಪ್ರಿಯ ತ[14]ವ[14]ಯಿವ ಜಯತು ಜಯತು ಕೀರ್ತಿಶ್ರೀಯಂ* ೨೮

ಎಂದು ಪೊಡ[15]ವಡುತೆ[15] ಪರಮಾ
ನಂದ[16]ದೆ[16] ಪಟು ಪಟಹ [17]ಭೇರಿ ಶಂ[17]ಖಂ ಕಹ[18]ಳಾ
ವೃಂದಂಗಳೆ[18]ಸೆಯೆ ಜಯ ಜಯ
ವೃಂದವೆ ದೈವಂಗಳೆಂದು ಮನ್ನಿ[19]ಸಿ[19] ಭೂಪಂ ೨೯

---

1 ದ (ಟ) 2 ಸೋ (ಜಟಡ) 3 ಲೋಸುಸು (ಜ) ಮುಲೂಕಿ (ಟಡ) 4 ಧನ ಸಂಭವ ನಮೋ ನಮಃ (ಜ) ಧನಸಂಭೂತ ನಮೋ (ಟ) 5 ದನುಜಕುಲ ದೇವಯುತ (ಜ) ಧನುಜಕುಲ ವಿಧೇಯುಕ (ಟ) 6 ವಿಭಯಸ್ತ್ರೀ ವಿಭೂತಿಕಾಭರಣ (ಜಟಡ) 7 ಜಪತಿಜಯ (ಜಟಡ) 8 ಯುಹತಾರಾತಿಯುಶ್ವ ಹಯುರಾಜ ಜಯಂ (ಜ) 9 ಮನ (ಜ) 10 ತ್ರು (ಜ) 11 ಜಯ ಜಯ ತದಾತ್ಮ (ಜ) 12 ವ (ಜ) 13 ಜ (ಜ) 14 ನು (ಜ) 15 ಮಡುವ (ಜಟ) 16 ದಿ (ಜಟಡ) 17 ಶಂ (ಜಟಡ) 18 ಳಾ ಭೇರಿ ಸಂದೋಹವೆ (ಜಟಡ) 19 ಸು (ಜಟಡ)

* (ಟಡ) ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಮಂಗಳ ಜವಳಿ ರಘುಣಂಬ[1]ವ[1]
ನುಂಗುರಪಮಂ ಕರ್ಣಶೋಭೆ[2]ಯಂ[2] ಪ್ರಿಯದಿಂ ವೈ
ದ್ಯಂಗಿತ್ತು ಬಳಿ[3]ಕೆ[3] ಶಸ್ತ್ರ ಚ
ಯಂಗಳನರ್ಚಿಸುಗೆ ಸಾರ್ವಭೌ[4]ಮಂ[4] ಕ್ರಮದಿಂ ೩೮

ಇದು ನೀ[5]ರಾ[5]ಜನ [6]ವಿಧಿ[6]ಯೆಂ
ಬು[7]ದು[7] ಪ್ರಾಜ್ಯಂ ಚಂದ್ರಮತದೊ[8]ಳಿಂಟನೆಯ[8]ಧ್ಯಾ
ಯದ ವಿರಚನೆ ಪತಿಗಂತ
ಭ್ಯುದಯಕರಂ ಶ್ರೀ ಜಯಾಯು[9]ರಾ[9]ರೋಗ್ಯಕರಂ ೩೯

---

[1] ಮ (ಜಟಡ) [2] ಯು (ಟಗ) [3] ಕ (ಜ) ಕ್ಕಿ (ಟ) [4] ಮ (ಜ) [5] ರಾಂ (ಟ)
[6] ವಿದು (ಜಟಡ) [7] ರು (ಕ) [8] ಳೀಳನೆಯ (ಜಟಡ) [9] ಮಾ (ಜಟಡ)

ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಮಾನಿತ ಹಯಪ್ರದೇಶ
ಜ್ಞಾನಂ ಕ್ಷಾರಾಗ್ನಿ ಶಸ್ತ್ರ ಕರ್ಮಾರೂಢ
ಜ್ಞಾನಂ ಪ್ರಗಾಢ ಕ್ರಮದಿಂ
ಸ್ಥಾನದ ನಾಮಾಭಿಧಾನಮಂ ಪ್ರಕಟಿಸುವೆಂ* ೧

ಕುದುರೆಗಳ ಶರೀರದೊ[1]ಳಂ[1]
ಪ್ರದೇಶ ನಾಮಮುಮನಱಿದು [2]ಶಸ್ತ್ರಾಗ್ನಿ[2] ವಿಧಂ
ಮೊದಲಾ[3]ದ ಕ್ರಿಯೆ ಮಾಡಲ್[3]
ಪ್ರದೇಶ ನಾಮಮುಮನೆಯ್ದೆ [4]ಪೇಳ್ವೆಂ[4] ಕ್ರಮದಿಂ ೨

ಕೆಳಗಣ ಮೇಲಣ ಪಲ್ಗೞ
ಗೞಳ [5]ಪಿ[5]ಡಿದಿಹ ಸಂದು ದಂತಪೀಠಿಕೆಯಕ್ಕುಂ
ಕೆಳ ಅಣಲ ಮೇಲೆ ಪ[6]ಲ್ಲಂ[6]
ತೊಳವಕ್ಕುಂ ಗಂಧವೆಂಬ ಪೆಸ[7]ರಿಂ ತೋರ್ಕುಂ[7] ೩

ಕಟವಾಯಂ ಸಂಧಿಗಳಂ
[8]ಘಟಿಸುಗು[8] ಸೃಕ್ವಿಣಿಯದೆಂಬ ಪೆಸರುಂ ಮೇ[9]ಘ್ರಂ
ತಟಗೋತ್ಸಂ[9] ದೇಶಮು[10]ಮಾ
ಕಟ[10] ಜಿಹ್ವಾಬಂಧವೆಂಬ ಪೆಸ[11]ರಿಂ[11] ತೋರ್ಕುಂ ೪

ತಾಲುಗೆಯೆಂಬುದು ಜಿಹ್ವೆಯ
ಮೇಲಿರ್ಕುಂ ತಾಲುವಿಂ[12]ದ[12] ಕೆಳಗಣ ನೆಲೆ[13]ಯುಂ[13]
ತಾಳಿಗೆದೆರೆ [14]ದ್ವಾತ್ರಿಂಶತ
ಮಾ[14]ಳಿರ್ಕುಂ ಕೂರ್ಮೆಯೆಂಬ ಪೆಸ[15]ರಿಂ[15] ತೋರ್ಕುಂ ೫

---

1 ಳುಂ (ಜ) 2 ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ (ಜ) 3 ಗೊರಯಕ್ಷಿಯಂಗಳ (ಜ) 4 ಶಾಸ್ತ್ರ (ಜ) 5 ವಿ (ಜ) 6 ಲ್ಗಂ (ಜ) 7 ರಂ ಪಡೆಗುಂ (ಜ) 8 ಘಟಿಯಿಸುಗುಂ (ಕ) 9 ಘ್ರ ಸ್ತಟ ತೋಗೋತ್ಸಂ (ಜ) 10 ತಾಸಟ (ಜ) ತಾಸಟ (ಟಡ) 11 ರುಂ (ಜ) ರಂ (ಟಡ) 12 ದ (ಜಟಡ) 13 ಯುಂ (ಜ) 14 ತ್ರಿಂಶತಿಯಂತಾ (ಜಟಡ) 15 ರಂ (ಜ)

* (ಜ) ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಆ ತೆರೆಗಳ ನಡುರೇಖೆ[1]ಗ
ಮೋ[1]ತಿಕರ್ಣಂ ವಾಜಿಯೆಂಬ ಪೆಸರುಂ ಮ[2]ತ್ತ್ರಂ[2]
ಆ ತೆರೆಗಳ ಮೇಲ್ ರೇಖೆ[3]ಗೆ[3]
ಖ್ಯಾತಂ [4]ತಾಂ[4] ತಾಳು [5]ವಂಶಮೆಂಬಭಿ[5]ಧಾನಂ ೬

ಅ[6]ಣೆ[6]ಗೆಯೊ[7]ಳ್[7] ಪುಟ್ಟಿತೋರ್ಪಾ
ಅಣಲ್ಪಲ್ಗಂ ದಂತಮೆಂಬ ಪೆಸರುಂ ಮತ್ತಾ
ಅಣಲ್ಗಳ ದಾಡೆಯ ಪ[8]ಲ್ಗಂ[8]
ಗಣಿಸುಗೆ ತಾಂ [9]ದಂಷ್ಟ್ರೆಯೆಂಬ ಪೆಸರ[9] ನಿಧಾನಂ ೭

ಕಡೆ[10]ವ[10]ಲ್ಲುಂ ನಾಲ್ಕಕ್ಕಂ
ಪಡೆಗುಂ ತಾಂ [11]ಪಾರಿಪಕ್ಷಮೆಂಬಾ[11] ಪೆಸ[12]ರಂ[12]
ನ[13]ಡುವಲ್[13] ನಾಲ್ಕ[14]ಕ್ಕಂ[14] ತಾಂ
ಗಡಣಿಪು[15]ದಾ[15] ಮಧ್ಯಮೆಂಬ ಪೆಸರಂ ಪಡೆಗುಂ ೮

ಮುಂಬಲ್ಲುಂ ನಾಲ್ಕ[16]ಕ್ಕಮ
ದೆಂ[16]ಬುದು ಸಂದಂಶಮೆಂಬ ಪೆಸರುಂ ಮೇಗಣ
ಕೆಂಬಲ್ಲುಮ[17]ಗ್ರದಂತವ
ದೆಂಬುದು[17] ತಾಂ ಪಲ್ಲ ಪೊಱಗು ಬಾಹ್ಯಮೆ[18]ನಿಕ್ಕುಂ[18] ೯

ಒಳಗಭ್ಯಂತರ[19]ಮಾ[19] ತುದಿ
ಗಳಿಗಗ್ರಂ ತಾನದೆಂಬ ಪೆಸರುಂ ಮೊದ[20]ಲ್ಗೊಳ್[20]
ತಳಮೂಲಮೆಂಬ ಪೆಸರುಂ
ಒಳಪೊಱ ತುದಿ ಮೊದಲ್ಗಳೆಲ್ಲ ಪಲ್ಲಿನ ಭೇದಂ ೧೦

---

1 ಗಬಿ (ಜಟತ) 2 ತ್ತ್ರಾ (ಜಟತ) 3 ಗೆಖ್ಯಾ (ಟತ) 4 ತಾ (ಜಟಡ) 5 ವೆಂದೆಸಿಪ್ಪ (ಜ) 6 ಣು (ಜಟತ) 7 ಳು (ಜಟತ) 8 ಲ್ಲಿಂ (ಕ) 9 ದಂಷ್ಟ್ರಮೆಂಬ ಪೆಸರುಂ (ಜಟತ) 10 ವೇ (ಟತ) 11 ಪಾರಿಪಕ್ಷಮೆಂಬುದು (ಜಟಡ) 12 ರುಂ (ಜಟಡ) 13 ಡು (ಟತ) 14 ಕ್ಕಂ (ಟ) 15 ದುಂ (ಜಟತ) 16 ಕ್ಕಂಮೆಂ (ಜಟಡ) 17 ನಗ್ರದ ಪೆಸರೆಂಬುದು (ಜ) ಗಂಣದ ಪೆಸರೆಂಬುದು (ಟಡ) 18 ಯುಕ್ಕುಂ (ಜಟಡ) 19 ಮಖಂ (ಜಟಡ) 20 ಲ್ಲಿವಿ (ಜಟಡ)

[1]ಪಲ್ಮುಚ್ಚಿರ್ಪಾ ಮೇಲಣ[1]
ಪಲ್ಲೋಷ್ಠ[2]ದಕೆಂತು[2] ಮೋಷ್ಠಮೆಂದುಂ ಪೆಸರುಂ
ನಿಲ್ಲದಧರೋಷ್ಠ ಕೆಳಗ
[3]ಕ್ಕಲ್ಲಿ[3]ಯೆ ಚುಬುಕೆಂಬ ಪೆಸರ[4]ನ[4]ನುಕರಿಪಿರ್ಕುಂ ೧೧

ಉತ್ತರದೋಷ್ಠದ ನಡುವದು
ಬಿತ್ತರಿಪ ಪ್ರ[5]ಪಾ[5]ನಮೆಂಬ ಪೆಸ[6]ರಾ ಪ್ರಪಾನ
ದು[6]ತ್ತರ ಪ್ರೋಥಮದಕ್ಕುಂ
ಬಿತ್ತರ ಪ್ರೋ[7]ಥೆ[7]ರಡು[8]ಕೆಲ[9]ದ[8] ನಾಸಾಪುಟ[9]ಮುಂ[8] ೧೨

ಪ್ರೋಥದ ಕ[10]ಣ್ಣೆ[10]ಡೆ ಘೋಣ[11]ಮು[11]
ದಾತೆಜ [12]ಮೂ[12]ಗೆಸೆವ ಕಂಬಿ ನಾಸಾವಂಶಂ
[13]ಶ್ರೋತ[13]ದ ಮಾರ್ಗೆಂಬಾ ಪೆಸ
ರೋತಿರ್ಕುಂ ಮೂಗಿನೊಳಗುಮಶ್ವಾಗಮದೊಳ್ ೧೩

ಕಣ್ಣೊಳಗಣ ಮೊದಲಿಂಗಂ
ಬಣ್ಣಿಪೆ ನಯನಾಶ್ರುಪಾತಮೆಂಬಾ ಪೆಸ[14]ರಂ[14]
ಕಣ್ಣಾಪಾತದ ಮೇಲಣ
ಕಣ್ಣಕ್ಷಿಗಣಂ[15]ಗ[15]ಳಪ್ಪ ಪೆಸ[16]ರೆ[16] ನಿಧಾನಂ ೧೪

ಕ[17]ಣ್ಣಂ[17] ಮುಚ್ಚಿ[18]ಹ[18] ಪೊಟ್ಟಿ[19]ಯೆ[19]
ಸನ್ನುತವರ್ಕುಣಿ[20]ಕೆಯು[20]ದಜ ಮೇಲಣ ರೇ[21]ಖಂ[21]
ಬಣ್ಣಿಪೊಡದು ಕ್ಷಣಿಯಕ್ಕುಂ
ಕಣ್ಣೊಳಗಣ ಬಿಳಿ[22]ಯು[22] ಆಲಿ ಶುಕ್ಲಮದಕ್ಕುಂ ೧೫

---

1 ಪಲ್ಲುಮುಚ್ಚಿಪ್ಪ ಕೆಳಗಣ (ಜಟಡ) 2 ಕ್ಕೆಂತು (ಜ) 3 ಣಕಲ್ಲಿ (ಜ) 4 ನ್ನ (ಜ)
5 ಧಾ (ಜಟಡ) 6 ರುಪ್ರಸ್ಥಾನದ ಉ (ಜ) 7 ಥದೆ (ಕ) 8 ನು (ಜಟಡ)
9 ಮುಂ (ಜಟಡ) 10 ಣ್ಗೆ (ಜಟಡ) 11 ಮು (ಜಟಡ) 12 ಮಾ (ಗ) 13 ಸ್ರೋತ (ಟಡ)
14 ರುಂ (ಜ) 15 ಗಣಂಗ (ಕ) 16 ರು (ಜಟಡ) 17 ಣ್ಣ (ಟ) 18 ಪ್ಪ (ಜಟಡ)
19 ಯು (ಜಟಡ) 20 ಯುಮು (ಜ) 21 ಖೆಯು (ಜಟಡ) 22 ದು (ಜ)

ಶುಕ್ಲ[1]ದ ಭಾಗದ ಕರ್ಪುರಂ[1]
ತೋರ್ಕುರ್ಗಂ ತಾಂ ಕೃಷ್ಣಭಾಗಮೆಂ[2]ಬಾ[2] ಪೆಸ[3]ರಿಂ[3]
[4]ದಕ್ಕ[4]ಸಿತಬಾ[5]ಗೆ[5] ನಡುವಿಗೆ
ಬರ್ಕುರ್ಗಂ ತಾಂ ವೃಷ್ಟಿಭಾಗಮೆಂ[6]ಬೀ[6] ಪೆಸ[7]ರುಂ[7] ೧೬

ಕ[8]ಣ್ಣಿ[8]ನ ಪೊಟ್ಟೆಯ ಮೇಗದು
ಬಣ್ಣಿಸೆ ನಯನಾಕ್ಷಿ ಕೂಟಮೆಂ[9]ಬಾ[9] ಪೆಸರುಂ
ಕಣ್ಣಪೊಱಪು[10]ವರ್ಗಗಳ್ಗಂ[10]
ನುಣ್ಣನೆ ಭ್ರೂಮಧ್ಯ[11]ವೆಸರೆ[11] ಹಯಶಾಸ್ತ್ರದೊಳಂ ೧೭

ಎರಡುಂ [12]ಪುರ್ಬಿ[12]ನ ನಡು[13]ವುಂ
ಪೆ[13]ರಗುಂ [14]ಭ್ರೂಕುಟಿಯದೆಂಬ[14] ಪೆಸರದಕಕ್ಕುಂ
ವರ ಕಣ್ಣ ಮೊದಲ ಮಾಂಸದ
[15]ಕ[15]ಕೆಂ[16]ಪೆ ಕಣೀ[16]ರವೆಂಬ ಪೆಸರಂ ಪಡೆಗುಂ ೧೮

ಕಣ್ಣೀರ ಶುಕ್ಲ ಭಾಗಕೆ
ಬಣ್ಣಿಪ ಸುಷಿರಕ್ಕೆ ತಾನುಮಾ[17]ಗ[17]ಸವೆಂಬುದು
ಕ[18]ಣ್ಣಿನ[18] ಪೊಱಗಣ ಕಡೆ[19]ಯು[19]ಣ
ಕಣ್ಣಿಂಗವುಪಾಂಗವೆಂಬ ಪೆಸ[20]ರಂತ[20]ಕ್ಕುಂ ೧೯

ಸ್ತೂಪದ ಪುರ್ಬೆ[21]ಡೆ[21] ನೋಡ
[22]ಲ್ಕೊಪ್ಪುವುದು[22] ಲಲಾಟವೆಂಬ ಪೆಸರಿಂದಕ್ಕುಂ
ತಪ್ಪದೆ ಲಲಾಟವೆಂಗುಂ
ಬ[23]ಪ್ಪು[23]ದು ತಾಂ ಸ್ತೂಪವೆಂಬ ಪೆಸರಂತಕ್ಕುಂ ೨೦

---

1 ಭಾಗೆಸಿಪ ಕರ್ಪ್ಪಂ (ಜಟಡ) 2 ಬುದು (ಜಟಡ) 3 ರಿಂ (ಜಟಡ) 4 ಅ (ಜ) 5 ಗ (ಜಟಡ) 6 ಬ (ಟಡ) 7 ರಂ (ಜ) 8 ಣ್ಣ (ಜ) ಣ್ಣಂ (ಟಡ) 9 ಬೀ (ಜಟಡ) 10 ಬರ್ಗಳಿಗಂ (ಜಟಡ) 11 ಪೆಸರು (ಜಟಡ) 12 ಹುಬ್ಬಿ (ಜಟಡ) 13 ವಿಗೆಬ (ಜಟಡ) 14 ಭ್ರೂಕುಟಿಯುಮುದೆಂಬ (ಜ) ಭ್ರೂಕುಟಿಯುವೆಂಬ (ಟಡ) 15 ತ (ಜಟಡ) 16 ಪಿಗೆ ಕಣ್ಣೀ (ಜಟಡ) 17 ಕ (ಜಟಡ) 18 ಣ್ಣಂ (ಜ) ಣ್ಣ (ಟ) 19 ಗ (ಟ) 20 ರೆಂದ (ಟ) 21 ಡೆಯು (ಜಟ) 22 ಲ್ಕೊಪ್ಪುದು (ಕ) 23 ಪ್ಪು (ಜಟ)

ಎರ[1]ಡುಂ[1] ಕಿವಿಯೆಡೆ[2]ಗ[2]ಕ್ಕುಂ
ಸಿರಮೆಂಬಭಿಧಾನ ಶಿರದ ನಡುವೆಯು ಮಸ್ತಕ
ವಿರೆ ಮಸ್ತಕದೆರಡುಂ ಕೆಲ
ನಿರೆ ಕಿವಿಯು ಕರ್ಣಂ[3]ಗಳೆಂ[3]ಬ ಪೆಸರ[4]ದಕಕ್ಕುಂ[4] ೨೧

ಕಿವಿಗಳ ಮುಂದಣ ರೇಖೆಗೆ
ಸಮನಿಕು ತಾಂ ಕರ್ಣ ಕು[5]ಲಿ[5]ಯುಮೆಂಬೀ ಪೆಸರುಂ
ಕಿವಿಯೊಳಗಣ ಬಯಲ್ಗ[6]ಳಿಗಂ[6]
ಸವನಿ[7]ಪ ಶ್ರೋತ್ರಾಣಿ[7]ಯೆಂಬ ಪೆಸರಂ ಪಡೆಗುಂ ೨೨

ಪಣೆ ಕಿವಿ ಕ[8]ಣ್ಣೆ[8]ಡೆಯೊಳ್ ತಾಂ
ಗಣಿ[9]ಯಿಸುಗುಂ ಕಟಕ[9]ಮೆಂಬ ಪೆಸರುಚಿಬುಕ್ಕಮೇ
ಗಣ ಅ[10]ಣಾಗಳ[10] ಹನುವದಕಂ
ಹನುವಿನ ನಡು[11]ವಣವು[11]ಗಳ್ಗೆ ಗಂಡಮುದಕ್ಕುಂ ೨೩

ಗಂಡದ ಪೊಜಗಣ ಕೆಳಗಣ
[12]ತಂ[12]ಡಕೆ ಹನುಚಕ್ರಮೆಂಬ ಪೆಸರದಕಕ್ಕುಂ
ಮಂಡ[13]ನದಂತದು[13] ಹನುಕಡೆ
ಗಂಡಿರ್ಕುಂ ನಾಲ್ವತೇಳು[14]ಮಂತಿಮು[14]ಮಕ್ಕುಂ ೨೪

ಮು[15]ತ್ತಂತಾ[15] ಹಯದ ಕೊರ[16]ಲೊ
ಳು[16]ತ್ತಮ ನಡುವಣ ಪ್ರದೇಶ ನಿಗಳಮುದಕ್ಕುಂ
ಬಿತ್ತರ[17]ದ ಕಿವಿಯ[17] ಪೊಜಗಂ
ವರ್ತಿಕು ಬೆ[18]ಡ[18]ಗೆಂಬ ಪೆಸರೆ ಹಯಶಾಸ್ತ್ರದೊಳಂ ೨೫

---

1 ಡು (ಜಟ) 2 ಯಲ (ಜಟ) 3 ಮೆಂ (ಜ) 4 ರುಂ ಪಡೆಗುಂ (ಜ)
5 ಡಿ (ಜ) 6 ಳುಂ (ಕ) ಣಿಗಂ (ಟ) ಳಿಗು (ತ) 7 ಕ್ಕು ಶ್ರೋತಾನಿ (ಜಟ)
8 ಜ್ಜೆ (ಜ) 9 ಸುಗು ಕಟಿ (ಜ) 10 ಣಗಳ್ಗೆ (ಜ) ಣಾಗಳ್ಗೆ (ಟ) 11 ಕದಪು (ಜ)
12 ಕಂ (ಟಡ) 13 ದಂತಾದಿ (ಜ) 14 ಮಂತಿಕೆ (ಜಟ) 15 ತ್ತಮಾ (ಜ)
16 ಳುಮದು (ಜ) 17 ಕಿವಿಗಳ (ಜಟ) 18 ಡು (ಟ)

ಜೆಡವಿನ ಸಮೀಪದೆಡೆ[1]ಯುಂ[1]
ಪಡೆವುದು ವ[2]ರ್ನ[2]ಣಿಯದೆಂಬ ಪೆಸ[3]ರಂ[3] ಮತ್ತಾ
ನಡು [4]ಕಂಠ[4] ನಾಳಿಯಿರ್ಕೆ[5]ಲ
ದೆಡೆ[5]ಗಂ [6]ಮನ್ಯುವದೆನಿಪ್ಪ ಪೆಸರೆಸೆದಿರ್ಕುಂ[6] ೨೬

ಮ[7]ಧ್ಯ[7]ಗಳ ತಲೆಯು ಹೆಡೆ[8]ಯು[8]
ಪ್ರದೇಶಕಂ ಗ್ರೀವವೆಂಬ ಪೆಸರದಕಕ್ಕುಂ
ತ[9]ಧರದ[9] ಮೇಲ ಪೆಗ[10]ಲ್ಗಂ[10]
ಸ್ಕಂಧವು[11]ಮೆಂದೆಂಬ ಪೆಸರೆ[11] ತುರಗಾಗಮದೊಳ್ ೨೭

ಸ್ಕಂಧದ ಮೇಲಣ ವಲಯ
[12]ಕ್ಕೆಂದುಂ[12] ಕೇಸರಮದೆಂಬ ಪೆಸರುಂ ಕೇಸರ
ದಿಂದೆ ಕೆಳಗೆರಡು ವೃದ್ಧ[13]ರ[13]
[14]ಸ್ಕಂಧದ ಕೆಲ ಕೇಸರಂಗಳುಂ[14] ಕಾಕಸೆಯುಂ ೨೮

ಕಂಠದ ನಡು[15]ವಳಯದ[15] ಪೆಸ
ರುಂಟೆನಿಸುಗು ಕಕ್ಷ[16]ವದಱ[16]ನಡುವಣ ದೇಶಂ
ಕಂಠ[17]ವದೆನಿಸಿರೆ ಕೊಳ್ವುದು[17]
ಗೆಂಟುಂ ನಿಗಳಾದಿ ಕಂಠ ಕಡೆ ಪನ್ನೊಂದುಂ ೨೯

ಮತ್ತದು ಕಂಠದ ಕೆಳಗಂ
ಜತ್ರುವೆ ತಾನೆಂಬ ಪೆಸರುಮದಱಂ ಕೆಳಗುಂ
ವರ್ತಿಕು ವಕ್ಷಮದೆಂಬುದು
[18]ಮತ್ತಂ ವಕ್ಷದಯೆಡೆಯದು ಕ್ರೋಳ[18]ಮದಕ್ಕುಂ ೩೦

---

[1] ಗಂ (ಜ) [2] ನ್ನ (ಜ) [3] ರು (ಜಟ) [4] ಖಂಡ (ಜಟ) [5] ಲದೆರ (ಟ)
[6] ತಃಂ ಮಧ್ಯವೆಂಬ ಪೆಸರಂದಕ್ಕುಂ (ಜಟ) [7] ನ್ಯು (ಕ) [8] ಯುಂ (ಜಟ) [9] ದ್ಧದರ (ಜು)
[10] ಲಂ (ಜಟ) [11] ತಾನೆಂಬ ಪೆಸರು (ಜಟ) [12] ಕ್ಷಂದದು (ಜಟ) [13] ರವುದ (ಟ)
[14] ಕಂದಂ ಕೇಸರದ ಕೆಲಗಳುಂ (ಜ) ಸ್ಕಂದಂ ಕೆಲ ಕೇಸರಂಗಳುಂ (ಟ) [15] ನೀಳದ (ಜ)
[16] ದಳದ (ಜಟಡ) [17] ವೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಬುದು (ಜಟಡ) [18] ಮತ್ತಮುಮದಾ ವಕ್ಷದೆಡೆಯ
ಕೋಳ (ಜ) ಮತ್ತಂ ವಕ್ಷುದ್ರಯದೆಡೆಯು ಕೊಳ (ಟಡ)

ಆ ವಕ್ಷವನಾಶ್ರಯಿಸಿದ
[1]ಠಾ[1]ವೆರ[2]ಡು ಕಕುದ ಸಬಂ[2]ಧಿಯಂಶವೆನಿಕ್ಕುಂ
ಆ[3]ವಂ[3]ಶದ [4]ವೊದ[5]ಲಾಶ್ರಯ
ಠಾವಿ[5]ನ ಮುಯ್ಯು[5]ಗಳೆ ದಾವವೆಂಬಭಿಧಾನಂ ೩೧

ದಾವ[6]ದ[6] ಕೆಳ[7]ಗುಂ[7] ಬಾಹ್ಯ[8]ವೆ[8]
ಭಾವಿಪ್ರೊ[9]ಡಾ[9] ಬಾಹ್ಯಮೂಲದೊ[10]ಳ್ ಜಾಂ[10]ಗಳವೆಂ
ಬೀ [11]ವಿಧದ[11] ಪೆಸರ್ ಬಾಹ್ಯದ
ದಾವೊಳಗಣ ಕ[12]ಲ್ರಿ[12]ಗಳ್ಗಿಂಗೆ ಕೇಣಮುದಕ್ಕುಂ ೩೨

ಬಾಹ್ಯದ ಕೆಳಗಣ ಮೊಳಕಾ[13]ಳ್
ಬಾಹ್ಯಕ್ಕೀ ಜಾನುವೆಂಬ[13] ಪೆಸರದಕಕ್ಕುಂ
[14]ಬಾಹ್ಯದ[14] ಮೊಳಕಾ[15]ಲ್ ಕಟಕ[15]ಕೆ
[16]ಬೇಹುದು ತಾಂ ಪಾಣಿ[16]ಯೆಂಬ ಪೆಸರದಕಕ್ಕುಂ ೩೩

ಅದ[17]ಱಿಂದೆ[17] ಮೇಲೆ[18]ನಿ[18]ಪ್ಪಾ
ಮು[19]ದಿ[19]ಸಂದಿಗೆ ಜಾನು[20]ಮುಂಜ[20]ರೆಂಬಭಿಧಾನಂ
[21]ಅ[21]ದು ಜಾನುವಿಂ[22]ದೆ[22] ಕೆಳ[23]ಗುಂ[23]
ಪದುಳಂ ತಾಂ ಜಂಘೆಯೆಂಬ ಪೆಸ[24]ರದಕ[24]ಕ್ಕುಂ ೩೪

ಜಂಘೆಯು ಕೆಳಗದು ಪಳಿಹ
[25]ತ್ತ್ರಂ ಗುದ[25] ಮೊಳಕಾಲ ಕೆಳಗೆ ಪಳಿಹ[26]ತ್ತ್ರ[26]ವನಾ
[27]ಶ್ರಂಗೆಯ್ದು[27] ಕೂರ್ಚೆ[28]ಯೆಂ[28]ಬುದು
ಪಿಂಗದೆ ಕೂ[29]ರ್ಚಕ್ಕೆ[29] ಕೆಳಗೆ ಕಳೆಯೆಂಬ ಪೆಸರ್ ೩೫

---

1 ತಾ (ಜ) 2 ಡಕೆ ಕುಡಿಶಬ (ಜ) 3 ಯಂ (ಜ) 4 ನೊಸ (ಜ) 5 ಗೆಮುಯ್ದು (ಜಟ) 6 ದಿಂ (ಜಟ) 7 ಗೆ (ಜಟಡ) 8 ಮು (ಜಟಡ) 9 ಡಂ (ಜ) 10 ಳುಜಾ (ಜಟಡ) 11 ವಿವಿಧ (ಜಟಡ) 12 ಟ (ಜಟ) 13 ಲಲ್ ಸಂಹ್ನತಿಗಾ ಬಾಹ್ಯವೆಂಬ (ಜಟಡ) 14 ವಾಂಹ್ಯ (ಜ) ವಾಹ (ಟ) 15 ಲಕರ (ಜ) ಲಕಟ (ಟಡ) 16 ಬೇಹುದು ತಾ ಪಾಣಿ (ಜ) ಬೇಹುದು ತಾ ಪಾಣಿ (ಟ) 17 ಱಿಂ (ಜ) 18 ಸೆದಿ (ಜಟ) 19 ಡಿ (ಟ) 20 ವೆಂಡ (ಟ) 21 ಮದು (ಟಡ) 22 ದ (ಜಟಡ) 23 ಗೆಯು (ಜಟಡ) 24 ರುಮದ (ಜ) 25 ಸ್ತ್ರಂಗುಗು (ಜ) ಸ್ತ್ರಂಗು (ಟಡ) 26 ಸ್ತ್ರ (ಜಟಡ) 27 ಶೃಂಗೆ (ಜ) ಶೃಂಗೆಯಿ (ಟಡ) 28 ಯವೆಂ (ಜ) ಯುವೆಂ (ಟಡ) 29 ಚಿರ್ಣಡ (ಜಟಡ)

ಕ[1]ಳೆಯೆರಡಿಕ್ಕೆಲದೊಳ್[1] ತಾ
ನೆಳವಡಿಸುಗುವಿುಸಿಕೆಯೆಂಬ ಪೆಸರದಕಕ್ಕಂ
ಕೆಳಗೆ ಖುರದಿಂಡೆ ಪಾಶೆಯೆ
ಯುಳವಡಿಕುಂ ಪೆಸರದಕ್ಕೆ ಹಯಶಾಸ್ತ್ರ[2]ದೊಳಂ[2] ೩೬

ಅಂ[3]ತಾ ಜಂಘೆಯ ಕೆಳಗಂ[3]
ಮುಂತಣ ಪಿಂತೆಸೆವ ಕಾಲ್ಗಳಾ ಪ್ರಾದೇಶವ
ಸಂತತ ನಾವೊಂದೇ ತೆಱ
[4]ನಂತಂಶ[4] ಮೊದಲಿಗಲ್ಲಿಗಿರ್ಪತ್ತೊಂದುಂ ೩೭

ಅಲ್ಲಿಂ [5]ಕೆಳಗಾ[5] ನಾಭಿಯ
[6]ದಲ್ಲೆಡೆಗಂ[6] ಹೃದಯಮೆಂಬ ಪೆಸರದಕಕ್ಕುಂ
ಸೊ[7]ಲ್ಲಂ[7] ಹೃದಯ[8]ದ ಕೆಳಯೆಡೆ[8]
[9]ಯಲ್ಲಿಯೆ ತಾಂ ನಾಭಿಯೆಂಬ[9] ಪೆಸರಂ ಪಡೆಗುಂ ೩೮

ನಾಭಿಯ ಶಿಶ್ನಿಯ[10]ಯೆಡೆಯುಂ[10]
ಶೋಭಿಪು[11]ದಾ[11] ಜಠರಮೆಂಬ ಪೆಸರದಕಕ್ಕುಂ
ಕಾಬು[12]ದು ಬಾಹುವ ಮೂಲದೆ
ಕಾಬಾ[12] ಕುಳಿಕಃಕ್ಷಮೆಂಬ ಪೆಸ[13]ರಿಂ ತೋರ್ಕುಂ[13] ೩೯

ಆಸನದಿಂ ಕೆಳಗಣ ಬ[14]ರಿ[14]
ಗಾಸನ್ನಂ ಕೋಷ್ಠಮೆಂಬ ಪೆಸರದಕಕ್ಕುಂ
ವಾಸಾಕೋಷ್ಠದ ಕೆಲ ರೇ
ಖಾಸೆ[15]ಯೆ[15]ತಾಂ ಕುಕ್ಷಿಯೆಂಬ ಪೆಸರಂ ಪಡೆಗುಂ ೪೦

---

1 ಳೆಯಿರ್ಕೆಲದೊಳ್ (ಕ) 2 ವಿದಂ (ಜ) 3 ತು ಜಂಘೆಯುಂ ಯಾ ಕೆಳಗೆಯು (ಟಡ) 4 ದಂತಾಂಶ (ಟಡ) 5 ಕ್ರೋಳ (ಟಡ) 6 ತ್ರೆಲ್ಲೆಡೆಯುಂ (ಜ) ದಂತೆಲ್ಲೆಡೆಯುಂ (ಟಡ) 7 ಲ್ಲುವಡೆ (ಜಟಡ) 8 ಕ್ರೋಳದೆಡೆಯುಂ (ಟಡ) 9 ದಲುಳ್ಳ ನಡುವು ನಾಭಿಯೆಂಬ (ಜ) 10 ದೆಡೆಯುಂ (ಜಟಡ) 11 ದುಂ (ಜಟಡ) 12 ದದು ಬಾಹಾವಮೂಲಧಿ ಶೋಭಿಪ (ಜ) ದು ಬಾಹುಮೂಲದಳೆಂಬಾ (ಟಡ) 13 ರಂ ಪಡೆಗುಂ (ಜ) ರಂ ತೋರ್ಕುಂ (ಟಡ) 14 ರೆ (ಜಟಡ) 15 ಯು (ಜಟ)

ಕುಕ್ಷಿಯ ಮೇ[1]ಲಾ ಕಕುದಿವೆ[1]
ಯಿಕ್ಷಿಸುಗಾ ಪೆಸರೆ ಕುಕ್ಷಿ ಪೊಜು[2]ಕೆಳಗಣ ಭಾ
ಗೀಕ್ಷಿಸು ಕಕುದಿಯ ಸಂಧಿಯ
ಪೇಕ್ಷಿಸು ಕಕುಸಂಧಿಯೆಡೆಗೆ ರಂಧ್ರಮೆಂಯೆಂದುಂ[2] ೪೧

ರಂ[3]ಧ್ರದ[3] ನಾ[4]ಭಿಯೆ[4]ಡೆಯೊಳುಪ
ರಂಧ್ರ[5]ಮೆನಿಕ್ಕುಂ ಸ[5]ರಂಧ್ರದುಪರಂಧ್ರದನಡು
ವಂದ[6]ಕ್ಕುಂ[6] ಮೇಖಳೆ[7]ಯುಂ[7]
ಸಂಧಿ[8]ಸೆ[8] ನಾ[9]ಭಿಯೆಡೆ[9] ರೋಮರಾಜಿ[10]ಯುದ[10]ಕ್ಕುಂ ೪೨

ಕಕು[11]ದದ[11] ರೋಮದಯೆ[12]ಡೆಯುಂ[12]
ಕಾಕಸೆ[13]ಯಾ[13] ಕಾಕ[14]ಸಾ[14]ಸನದ ನಡು ಮತ್ತಾ
ಕಕುಮಧ್ಯಮೆಂದು ಪೇ[15]ಳ್ವುದು[15]
ಕಕು[16]ದಿಂ[16] ಪೊಜಗೆಸೆಯೆ ಆಸ[17]ನೆಂ[17]ಬುದು ಪೆಸರುಂ ೪೩

ಆಸನ[18]ದ[18]ಪೊಜಗೆ ಪೃಷ್ಠಮ
ದೀಸೆನಿಪಾ ಪೆಸರದಕ್ಕುಮುದಜುಂ ನಡುವಣ
ದೇಶದ ನಿಟ್ಟೆಲುವಿಂ[19]ಗಂ[19]
ಆಸರಿಸುಗುಮಲಕು[20]ಟಂ ತಿಕಂ[20] ತಾಮೆಂದುಂ ೪೪

ತಿಗದಿರ್ಕೆಲ ರೋಹಿಣಿ[21]ಯೆನಿ
ಸಗುವುದುವದರಲ್ಲಿ[21] ಕೆಳಗೆ ಪಾಡುಂ ಸಂಧಿ[22]ಯೆ[22]
ಬಗೆ [23]ಜಘನದಿಂದೆ ಕೆಳಗಂ
ಬಗೆ[23] ಬಾಲಂ ಪುಚ್ಛದಂಡಮೆಂಬೀ ಪೆಸ[24]ರಿಂ[24] ೪೫

---

1 ಶಿಯು ಕಕುಧಿಡಿ (ಜಟ) 2 ಗೊಳಗುಮದಂ ಲಕ್ಷಿಸಿಯೆ ಕಕುಧಿಯೆಂಬರಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಅಪರ ಸಂಧಿಯೆಡೆಯ ರಂಧ್ರಮುಮೆಂದುಂ (ಜ) 3 ದ (ಟ) 4 ಭಿ (ಟ) 5 ಮುಮೆಂದೆ ನಿಕು (ಜಟಡ) 6 ಕ್ಕ (ಟ) 7 ಯುಮುಂ (ಜಟಡ) 8 ಸಿ (ಜಡ) 9 ಭೇಡೆಯ ಕೋಶ (ಜಟಡ) 10 ಯೆನಿ (ಜಟಡ) 11 ದಂ (ಜಟ) 12 ಡೆ (ಜಟ) 13 ಯುಕ್ಕುಂ (ಜಟ) 14 ಶಃ (ಜಟ) 15 ಳ್ವರ (ಜಟ) 16 ವಿಂ (ಜಟ) 17 ನಮೆಂ (ಕ) 18 ದಿ (ಟ) 19 ಗೆಯುಂ (ಜಟಡ) 20 ಠಾರಿ (ಜಟಡ) 21 ಸಂಧಿಸುಗುಮದುಮಲ್ಲಿ (ಜ) ಸಂಪೆಸಗುಮದುಮಲ್ಲಿ (ಟ) 22 ಯ (ಜ) 23 ಜಘನದಿಂದೆ ಕೆಳಗಣ ಮಿಗೆ (ಜಟಡ) 24 ರುಂ (ಜಟಡ)

ಬಾಲದ ಕೆಳಗುಂ ಗುದಮುಂ
ಲೀಲೆಯು ಗುದದೆರಡು ಕೆಲ[1]ಸ[1]ವೃತ್ತಿಕೆಯೆಂಬರ್
ತಾಲುವ ವೃತ್ತಿಗೆ ಕೆಳಗುಂ
[2]ಪೇಳಾ ರೋಮುಷ್ಕವೆಂಬ ಪೆಸರಂತಕ್ಕುಂ[2] ೪೬

ಬಾಲದ ದಂ[3]ಡಿ[3]ಗೆ ಮತ್ತಾ
ಬಾ[4]ಲದ[4] ದಂಡೆಂಬ ಪೆಸರನನುಕರಿಸಿ[5]ರ್ಕುಂ[5]
ಬಾಲದ ಮುಱಿಯೊಳಗಿ[6]ರ್ಪು[6]ದ
ಲೀಲೆಯಿನಱ ಪಾನವೆಂಬ ಪೆಸರದಕೆಂದುಂ ೪೭

ಆ ಪಾನದೆರಡು ಕೆಲ[7]ನದು[7]
[8]ವಪ್ಪುದು ತಾಂ ಶ್ರೋತ್ರಪಿಂಡವೆಂಬೀ ಪೆಸ[9]ರಿಂ[9]
ತೋರ್ಪುದದರ ಕೆಳಗೆ ಚಟು[10]ಳವು
ಪಾ ಪಾನದ ಕೆಳಗೆ[10] ಶಕ್ತಿ ಶಿವನಿಯುವಕ್ಕುಂ ೪೮

ಶ[11]ಕ್ತಿ ಶಿವನಿಯಾ[11]ಮುಷ್ಕದ
[12]ತ್ರ[12]ಕ್ಕೆಡೆ ವಂಕ್ಷಣ[13]ಮೆಂ[13]ಬ ಪೆಸರವಕಕ್ಕುಂ
ಶಕ್ತಿಯು ಶಿವನಿಯು [14]ಕೊಟ್ಟೆಡೆ[14]
ಯುಕ್ತಂ ತಾಂ ನೋಹವೆಂಬ ಪೆಸರವ[15]ಕೆಂತುಂ[15] ೪೯

ಮುಷ್ಕದ ನಾಭಿಯಯೆಡೆಯುಂ
ಬಕ್ಕೆಂದುಂ ಶಿಶ್ನೆಯೆಂಬ ಪೆಸರದಕಕ್ಕುಂ
ತೋರ್ಕುಂ ಶಿಶ್ನಾಗ್ರಕೆ ಕ
ರ್ಣಿ[16]ಕೆಯುಕ್ಕು[16] ಪೆಸರುಮುದಿನ್ನು ತುರಗಾಗಮದೊಳ್ ೫೦

---

1 ನುವೃ (ಜಟಪ) 2 ಳುಂ ರೋಷಕ್ಕೆ ಯಾತನವು ತಾನಕ್ಕುಂ (ಟ) 3 ಡಿಂ (ಟ) 4 ಲಾ (ಜ) 5 ಕ್ಕುಂ (ಜಟನ) 6 ಪ್ಪು (ಜಟ) 7 ನಂ (ಜ) ನುಂ (ಟಪ) 8 ವಪ್ಪುದು ತಾರಿಸ್ಸಿರ್ (ಕ) ತೋರ್ಪುದು ತಾಂ ಶ್ರೋತ್ರ (ಜ) 9 ರಾಂ (ಜಟಪ) 10 ಳಂ ಅಪಾನದ ಕೆಳಗೆ (ಟ) ಳಂ ಅಪ್ಪುಮುದರ ಕೆಳಗು (ಜ) 11 ಕ್ತಿಯ ಶಿವನಿಯ (ಜ) 12 ಕ (ಪಟ) 13 ಮೊಂ (ಜ) 14 ಎಡೆಯುಂ (ಜ) 15 ಕಕ್ಕುಂ (ಜ) ಕೆಂಮು (ಟ) 16 ಕೆಂಬಾ (ಜ)

ಅ[1]ಲ್ಲಿಂ ಮೂತ್ರಂ[1] ಬರ್ಪೆಡೆ
[illegible]
ಬಳ್ಳರ್ ಮೂತ್ರದ ಕೊಳದ
[3][illegible] ೫೧

ಸ್ತ್ರೀ[4]ಯುಂ ಪೋಲ್[4] ಚಕ್ರಶಕ್ತಿ
[illegible]
ಗಿರಿ [6]ಕಾ[6]ಸಂಳ ಪೆಸರದ[7]ಕಂ[7]
[illegible] ೫೨

ಯುಗಸಂಧಿಯ ಕೆಳಗಂ[10] ಸಿ೦
[illegible]
ಹಗಲದ ಕೆಳಗದು ಮತ್ತಂ
[illegible] ೫೩

ಊರುವಿನ ಕ[12]ಣ್ಣ[12]ಡೆಡೆ ತಾ
[illegible]
ಓರಂತೆ ಚಕ್ರಶಕ್ತಿಯು
ಸಾರಣ ಕೆಳಗೆಸೆವ ಜಂಘೆಯೆಂಬಧ್ಯಾನಂ ೫೪

ಸ್ತ್ರೀಯುಂ ಕೆಳಗಕ್ಕಂ ಮಂ
[illegible]
ಶಿರಿ ಶಂಖವೆಂಬ ಪೆಸರಂ
ಸ್ತ್ರೀಯುಂ ಕೆಳಗಕ್ಕ ಮತ್ತೆ [illegible] ೫೫

---

1 ಲ್ಲಿಂದ ಮೂತ್ರ (ಇ) 2 [illegible] (ಇ) [illegible] (ಬಿಸ) 3 ಬಲ್ಲಿಂದದ (ಇ)
4 ಯು ಮೋಲೆ (ಜಟ) 5 [illegible] (ಇ) 6 [illegible] (ಇಬಿಸ) 7 ಕ್ಕೆಂ (ಇ)
8 [illegible] (ಜಟಿಸ) 9 [illegible] (ಇ) 10 [illegible] (ಇ)
[illegible] (ಬಿಸ) 11 [illegible] (ಇ) [illegible] (ಬಿಸ) 12 ಣ್ಣ (ಟಿ)
13 ಯೊಂ (ಟಿಸ) 14 ಯುತಾಂ (ಜಟಿಡ)

ಅವಱಿ[1]ವಱಿ ಮೇಲೆ ಕಲೆಗಳ್[1]
ಸವನಿಸುಗುಂ ಕೇಣಮೆಂಬ ಪೆಸರುಂ ಮತ್ತಂ
ಶಿವನಿಯು ನಡು[2]ವಣ[2] ಯೋನಿಯ
ನವಗವಿ[3]ಸಂತ[3]ಪರಭಾಗೆ ಮೂವತುಮೂಱುಂ ೫೬

ತುರಗಕ್ಕಂ ಗೋಳಿಗೆಗಂ
ಸರಿಸಂ ಸಂಸ್ಥಾನವಷ್ಟವಿಧ ಲಕ್ಷಣಮಂ
ತೆರಡ[4]ಕ್ಕಮೊಂ[4]ದೆ ಭೇದಂ
ತುರಗಕ್ಕಲ್ಲಿಲ್ಲ ಯೋನಿಯುಂ ಸ್ತನಯುಗಮುಂ ೫೭

ಮೊದಲಾ[5]ಗೆ[5] ದಂತಪೀ[6]ಠಿಕೆ[6]
ತುದಿಯಾಗಿರೆ ಯೋನಿ ನೆಗಳ್ದ ಸರ್ವಾವಯ[7]ವಂ[7]
ಕುದಿರೆಗೆ ನೂ[8]ಱುಂತೊಂಬತು[8]
ಪ್ರದೇಶ[9]ಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ[9] ನಾಮನಿರ್ದೇಶಂಗ[10]ಳ್[10]* ೫೮

ಮೊದಲುಂ ನಡುವುಂ [11]ಕಡೆಯುಂ[11]
ತುದಿಯುಂ ಬೇಱಿಲ್ಲವೆಂ[12]ಬುದೆಂ[12]ಗಾ ನಯಮಂ
ವದನಂ ಗಾತ್ರಂ ಬಾಲಂ
ಕುದಿರೆಯ ಬೆನ್ನೆಂಬಿವುಂ ಶರೀರಾಂತರದೊಳ್ ೫೯

ವದನ[13]ದ[13] ಮುಂಗಾಲೆರಡಱ
ತುದಿ[14]ಯಿರ್ದೆಡೆ[14] ಪೂರ್ವಕಾಯ[15]ಮದಱಿಂ[15] ಠಿಕದಿಂ
[16]ದೊದವಿರೆ ಮಧ್ಯಂ[16] ಕಾಯಮ
ಮದಱಿಂ ಪೆಱ[17]ಗಿಂತು[17] ಕಾಯನಿರ್ದೇಶಂಗ[18]ಳ್[18] ೬೦

---

1 ಮೇಲೆಸೆವ ಕಳೆಗಳು (ಜಟತ) 2 ವೆಯ (ಜಟಡ) 3 ತಾಮ (ಜಟಡ) 4 ಕ್ಕೆಯೊಂ (ಜಟಡ) 5 ಗಿ (ಜಟಡ) 6 ಠಕೆ (ಜ) 7 ಮುಂ (ಜ) 8 ರತೊಂಬತ್ತರ (ಜಟಡ) 9 ಶಂ ಸಾಖ್ಯ (ಜಟಡ) 10 ಳಃ (ಜ) 11 ಕೆಲನುಂ (ಜ) 12 ಬಗಂ (ಕ) 13 ದಿ (ಜಟಡ) 14 ಯಿಂದೆದೆ (ಜ) ಯಿಂದೆಡೆ (ಟ) 15 ಮುವದಿಂ (ಜಟಡ) 16 ದಮಧ್ಯ (ಜ) ದ್ವೆಮಧ್ಯ (ಟವ) 17 ಗಪ್ಪ (ಜಟಡ) 18 ಳು (ಜಟಡ)

* (ಜಟ) ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಾದ ಮೇಲೆ—ಆರ್ಯಕವಿ ರಚಿತರಪ್ಪಾಚಾರ್ಯರು ಮರಿವಂದದಿಂ ಪ್ರದೇಶಾವಳಿಯಂ ಪರ್ಯಾಯದಿಂದೆ ಪೇಳ್ವೆ......ನೂರಕೊಂಬತ್ತ ದೆಣಿಕೆಯ ನುಸುರ್ವೆ—ಎನ್ನುವ ಪದ್ಯವಿದೆ.

ಶಿರಮುಂ ಕಣ್ಣುಂ ಮುಖಮುಂ
ಕೊರಲುಂ ಕಿವಿಯುಂ ವೃಷಣ[1]ಮದುಂ[1]ಮೋಹನಮುಂ
ಚರಣಂಗಳುಮಿರ್ಕೆಲನುಂ
ತುರಂಗ[ಕ್ಕೆ] ಘೋಳಿಗೆಗವಿವು[2] ದಶಸ್ಥಾನಂಗಳ್ ೬೧

ಇದು ಲಲಿತ ವಚನ ರಚನಾ
ಪ್ರದೇ[3]ಶ[3]ನಾಮಾಭಿಧಾನ ಹಯಶಾಸ್ತ್ರ[4]ದ ತ
ತ್ವದ ಒಂಬತ್ತನೆ[4]ಯಧ್ಯಾ
[5]ಯದ ವಿರಚನೆ ಚಂದ್ರಮತಿವಿ[5]ಳಾವಳಯಹಿತಂ ೬೨

---

1 ಮುಂ (ಜಟಪ) 2 ಗಂಗಳಿಗಿಂತಿವ್ರಂ (ಜ) ಗಗಳಿಗೆಜಾಲಿಯಿವು (ಟಡ)
3 ಶಂ (ಜಟಡ) 4 ದ ತಿಳಿ ಕದ ಎಂಟನೆ (ಜ) ದ ತತ್ತಿಳಕದ ಒಂಬತ್ತನೆ (ಟಡ)
5 ಯಂ ಇದ ರಚಿಸಿದ ನಿ (ಜ)

ಹತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಆಚಾ[1]ರ್ಯಂ[1] ಶಿಷ್ಯನ ಶೀ
ಲಾಚಾರಮನಱಿದು ಶಿಕ್ಷೆ[2]ಗೆಯ್ವುದು[2] ತತ್ಪೂ
ರ್ವಾಚಾ[3]ರ್ಯ[3] ವಿರಚಿತಮಿ[4]ದ[4] ದು
ರಾಚಾರಂಗೀಯಲಾಗದಶ್ವಾಗಮಮಂ ೧

ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೀಡಿತ

ಗುರುನಿಂದ್ಯಂ ಕೃತನಾ[5]ಶಿ[5] ಶೂನ್ಯಹೃದಯಂ ನಿರ್ಲಜ್ಜನಜ್ಞಾನಿ ನಿ
ಷ್ಠುರನಾಲಸ್ಯನರೂಪಿ [6]ಕೋಪಿ[6] ಪರದಾರಾರೋಹಕಂ ಮದ್ಯಪಾ
ನರತಂ [7]ಕು[7]ತ್ತವಳಂ ವಿಕಾರಿ ಬಧಿರಂ ನಿ[8]ರ್ಲ[8]ಕ್ಷಣಂ ನಿ[9]ರ್ವಿಚಾ
ರರ[9]ತಂಗೀವುದಯುಕ್ತಮಲ್ತೆ ಹಯು[10]ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಿಯುಂ[10]
ವ್ಯಕ್ತಿಯುಂ ೨

ಗುರುಭಕ್ತಂ ಕುಲಜಂ ಪ್ರಸನ್ನವದನಂ ಮೇಧಾವಿ ಸದ್ಧರ್ಮ ತ
ತ್ಪರ[11]ನುತ್ಪಾಟಿತ ಚಿಂತ್ಯ[11]ನನ್ಯರಮಣೀ[12]ದೂರಂ ಕೃತಜ್ಞಂ ಸ್ಥಿರಂ
ನಿರುಜಂ[12] ಸರ್ವಜನೋಪಕಾರಿ ಶುಚಿ ಸದ್ವಾಕ್ಯಂ ನಿರಾಲಸ್ಯರ
ಪ್ಪರನಾರಯ್ದುಪದೇಶಮಂ ಕುಡುವುದಶ್ವಾಚಾರ್ಯ
ರಾಜೋತ್ತಮಂ ೩

ತಿರಿದುಂಡಲಸದೆ ಕರ್ಪಡ
ಪರಿಕರನಾಗಿರ್ದು ಗಂಧಮಾಲ್ಯಾದಿಗಳಂ
ಪರಿಹರಿಸಿ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾ
ಗಿರೆ ಶಿಷ್ಯಂ [13]ಸರ್ವ[13]ಶಾಸ್ತ್ರಪಾ[14]ರಗ[14]ನಕ್ಕುಂ ೪

ತುರಗದ ವ್ಯಾಧಿ ನಿಧಾನ[15]ವ[15]
ನಱಿಯದ ವೈದ್ಯನ[16]ನು[16] ಶಿಕ್ಷೆಗೈಯದ ನೃಪ[17]ಗಂ[17]
[18]ಬರುಗಶ್ವೇತಿಯ[18] ಪಾತಕ
[19]ಪಱಿದ[19]ವನಂ ತಡೆಯಲಶ್ವಮೇಧದ ಫಲಮುಂ ೫

---

1 ರ್ಯರು (ಜಟಡ) 2 ಗೈವರು (ಜ) 3 ರ್ಯರ್ (ಜಟಡ) 4 ದೆಂದು (ಕ) 5 ಠ (ಜ) 6 ಕ್ಷುಪ್ತಿ (ಜಟಡ) 7 ಮ (ಜ) 8 ನಿರೀ (ಜಟಡ) 9 ರ್ದಯಾಚರಿ (ಜ) 10 ಸ್ತ್ರಾರ್ಥೋಕ್ತಿ (ಜಟಡ) 11 ನುತ್ಸಾಹಿತಚಿತ್ತ (ಜಟಡ) 12 ನಿಹಾರಜ್ಞಾನಿ ಶ್ರುತಂ ಸ್ಥಿರನುಂ (ಜ) 13 ಸಕಲ (ಜಟಡ) 14 ಲಕ (ಟ) 15 ಮ (ಜಟಡ) 16 ನೆ (ಕ) 17 ನಿಗೆ (ಜಟಡ) 18 ತುಱುಗುವುದಶ್ವೇತಿ (ಕ) ಬರುಗಶ್ವಹತಿಯ (ಜ) ಬರುಗುಮಶ್ವೇತಿಯ (ಟಡ) 19 ಅಱಿವ (ಜಟಡ)

ರಕ್ಷಕ[1]ನಿವನಶ್ವಕೆಯಿಂ[1]
ದೀಕ್ಷಿಸಿ [2]ಸಲಹಲಱಿಯದವನನರಸನೆನುತಾ[2]
ಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಬಯಸುವನಡವಿಯ
ಮಕ್ಷಿಕ[3]ವ ಪಿಡಿದಿರೆ[3] ಸಲಹದೇ ಮಧು[4]ವಿತ್ತು೦[4] ೬

ಕಾಲಾಕಾಲಮನಱಿ[5]ದುಂ[5]
ಪಾಲನೆಯಿಂದಶ್ವಚಯ[6]ವ[6] ಸಲಹುವ ವೈದ್ಯನ
ಪಾಲಿಸದವ ನೃಪನಹನೇ
ಬಾಲಿ[7]ರ್[7] ಮೊದಲಾಗಿಯರಸನೆಂಬುದು ಸಹಜಂ ೭

ಉರಿವರಿದು ಬೇವ ಸಮಯ[8]ದೆ[8]
ಭರದಿಂ ನೀರ್ಗುಡಿವೆನೆಂಬ ಹೆಡ್ಡನ ತೆಱದಿಂ
ತುರಗದ ವ್ಯಾಧಿಗೆ ಅಡವಿಯ
ಮರಗಿಡುಬಳ್ಳಿಗ[9]ಳನರಸು[9]ವವನಾ ತೆಱನೈ ೮

ಕಾಲ[10]ದೊಳ್[10] ತಿಳಿದು[11]ಮ[11]ಶ್ವಕೆ
ಪಾಲನೆಯುಹ ಮ[12]ರ್ದ[12]ನಱಿದು ಕೂಡಿಯೆ ತೊಡಕಿನ
ಕೀಲನಱಿದೊಡನೆ ಮಾಡುವ
ಲಾಲನೆಯಱಿ[13]ವ[13]ವನೆ ವೈದ್ಯ ವಿಬುಧರ ಮತದಿಂ ೯

ಕೂಡಿರಿ[14]ಸಿ[14] ಮರ್ದನೆಲ್ಲವ
ಬೇಡಿದ ಪದದೊಳ್[15]ಗಮೊ[15]ಲಿದು ಕುಡು ಹಯಕುಲಕಂ
ಜಿತೋಡಗ[16]ನ[16]ಕ್ಕಲ್ಲದೊಡಂ
ಕಾಡೊ[17]ಳ್[17] ತಿರಿತಿಂಬೆನೆಂಬ ಹೆಡ್ಡನ ತೆಱದಿಂ ೧೦

---

1 ನೀತನಶ್ವಕ್ಕೆಂ (ಜ) ನವನಶ್ವಕೆಯಿಂ (ಟಡ) 2 ತಾಂ ಸಲಹದವನರಸೆಂದುಂ ಮನದೊಳ (ಜ) 3 ವಿಡಿದಿರಲು (ಜ) 4 ತ್ತು೦ (ಜ) 5 ವುದು (ಜ) 6 ಮ (ಜ) 7 ರು (ಜಟಡ) 8 ದಿ (ಜಟಡ) 9 ಳಳರಸು (ಜ) ಯೊಳರಸು (ಟಡ) 10 ದಲಿ (ಜಟ) 11 ಅ (ಜಟ) 12 ದ್ದ (ಟ) 13 ದ (ಜ) ಯುದ (ಟಡ) 14 ಸು (ಜಟಡ) 15 ಗೆಯೊ (ಜಟಡ) 16 ವ (ಜಟಡ) 17 ಳು (ಜಟಡ)

ಒಂದು ತುರಗ[1]ವಂ[1] ಕೊಂದಗೆ
ಬಂದುದು ಅಯ್ದುಱೂ[2]ೞ್[2] ಮೊದಲ ಪಾತಕವವಗಂ
ಬಂಧಿಸಿ ಕುದುರೆಯ ಸಾಕದೆ
ಕೊಂದಗೆ ಪಾತಕ[3]ಮೆಸೆತ್ತೊ[3] ಕುಱು[4]ಪಿ[4]ಡಲಱಿಯೆಂ ೧೧

ಬ[5]ಱು[5]ಮಾತನಾಡಿ ವೈದ್ಯದ
ತೆಱನಂ ವ್ಯಾಧಿಗಳ ಪೆಸರ ಕುಱು[6]ಪಿ[6]ಡಲಱಿಯದ
ಕಱುಗಾಹಿ ವೈದ್ಯನವನಂ
ಬಱಗಪ್ಪೆ[7]ಯು ಪೊಱಲಿ ಪ್ರಾಣ ಪೋಗುವ ತೆಱದಿಂ[7] ೧೨

ವ್ಯಾಧಿಯ ಪೆಸರಂ ಕುಱುಹಂ
ಸಾಧಕರಱಿವಂತೆ ಪೇಳ್ದೆ ಬಲ್ಲನಿತನಿ[8]ವಂ[8]
[9]ಓದಿಯೆ[9] ತಪ್ಪಳ್ಕೊ[10]ಡಿನಿತ[10]
ಭೇದಿಸಿ ತ್ರಿ[11]ದುರ್ಗವು[11]ದು ಬಲ್ಲ ಸದ್ಬುಧನಿವಹಂ ೧೩

ಮಸಗಿ[12]ದೊಡೆ[12] ಶೂಲೆ ಬಾತೊಡೆ
ಬಸಿರತಿ ಕೃಶಮಾಗೆ ತನು ಗುದಾಭ್ಯಂತರಮಂ
ಪೊಸೆ[13]ಯೆ ಪಳು[13] ವಾಜಿ ಮೇಹಂ
ಬಿಸುಟೊಡಮಿನಿತುಂ ತೆಱಕ್ಕ[14]ಮೊಂದ[14]ನೆ ಪೇಳ್ವೆಂ* ೧೪

ಕುಡುವುದು ಪಶುವಿನ ಪಾ[15]ಲಂ
ಪಡೆಯುದಮೂ[15]ಡುವುದು ಮದ್ಯಮಂ ಮತ್ತಿನಿಸಂ
ತಡೆದು ಹಯಕ್ಕನುನಯದಿಂ
ಕುಡುವುದು ಗೋಮೂತ್ರ ಮಿಶ್ರಿತಂ ಭೋಜನಮಂ ೧೫

---

1 ವನು (ಜಟಡ) 2 ೞು (ಜ) 3 ಮನಿನಿತು (ಜ) 4 ಹಿ (ಜ) 5 ಱಿ (ಜ) 6 ಹಿ (ಜಟಡ) 7 ಯುಮೋಱೊಱಲ್ದು ಹರಣವಿಡುವ ತೆಱಿಂ (ಕ) ಯುಮೊಱಲಿ ಪ್ರಾಣ ಬಿಡುವ ತೆರದಿಂ (ಟ) 8 ತಂ (ಜ) 9 ವ್ಯಾಧಿ (ಜ) ಓದಿ (ಟಡ) 10 ಡೆನಿತಱ (ಜ) ಡನಿತಱ (ಟ) 11 ದ್ದುವು (ಜ) ದುರ್ಗ (ಟಡ) 12 ದರೆ (ಟ) 13 ಯಿಪುದು (ಜಟ) 14 ಮೊಂದೆ (ಟ) 15 ಲೊಳ್ ತಡೆಯುದೆ ಕೂ (ಜ)

* (ಜಟ) ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ.

ಸ[1]ರುಷಪವಂ[1] ಘೃತವಂ ನಾ
ಗರವಂ [2]ಪಿ[2]ಪ್ಪಲಿಯುನಮಳ ಸೈಂಧವವಂ ವಿ
ಸ್ತರದಿಂ ತ್ರಿಫಳಾರಸದೊ[3]ಳ್
ನಿರೂಹಣ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಯೋಜಿಪುದು ಧುರದೆಡೆಯೊಳ್[3] ೧೬

ಎರಡುಂ ಬಾಳಂ ಮಧುಕಂ
ಸುರದಾರು ಸುಗಂಧಿ [4]ಕಾಸ[4] ಶ್ರೀಖಂಡಂ ಸ
[5]ಕ್ಕರೆಯಂ[5] ನೆಯ್ದುಲಗೆಡ್ಡಿಯ
ನರೇ[6]ದ[6]ವಱಂ ಕ್ಷೀರವರ್ತಿಗೆಯ್ಗನುನಯದಿಂ ೧೭

ವರುಷದ ಮಱಗೊಬ್ಬಳವಾ
ಗಿರೆ ಯೋಜಿಪುದೆಱ[7]ಗೆ ನಾಲ್ಕುವರ್ಷಂಬರಮಾ
ದರದಿಂ[7] ಬಳಿಕೊಕ್ಕ[8]ಳಮುದು[8]
ಪರಿವಿ[9]ತಮತಿ[9] ಕೃಶ[10]ವು[10]ನಱದು ಕೊಡುಗೊಬ್ಬಳಮಂ ೧೮

ಚತುರಂಗುಲ ಪ್ರಮಾ[11]ಣೋ
ಚ್ಛ್ರಿ[11]ತಮಪ್ಪುದು ನೇತ್ರನಾಳಿ [12]ತತ್ಸುಷಿರಂ[12] ಪ್ರ
ಸ್ತುತಮಂಗು[13]ಲ[13] ಪ್ರಮಾಣಾ
ಕೃತಿಯಾಗಿ ನಿರೂಹಕರ್ಮಣಕ್ಕುಪಯೋಗ್ಯಂ ೧೯

ಹಯ[14]ವಂಶಮುಮಂ[14] ಕಾಲ
ತ್ರಯಮುಮನಾರಯ್ದು ಮೂಱುದಿವಸಂಬ[15]ರ[15] ಬೆ
ಣ್ಣೆಯನಿಕ್ಕಿ ನೇತ್ರನಾಳಿಯ
ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದೆ ಸುವಾಸನಾಮುಮುಮಲೋದ್ಧಾಮಂ ೨೦

---

1 ರಿಸಪಮಂ (ಜಟ) 2 ಹಿ (ಜಟ) 3 ಳು ನಿರೂಹಣ ಕ್ರಿಯೆಯ ಮಾಡುವುದು ಉದರದೊಳು (ಜ) 4 ಕಾರಸ (ಕ) ಕಾರಸಂ (ಜ) 5 ರಳಂ (ಜಟ) 6 ದಿ (ಜಟ) 7 ಡು ಮೂರು ನಾಲ್ಕಬ್ದವರಂ ಕ್ರಮದಿಂದ ಪೆಚ್ಚಿಸಿ (ಜ) 8 ಳ (ಜ) 9 ತ (ಜಡ) 10 ನ (ಜಟ) 11 ಣಾ ಶ್ರೀ (ಜಟ) 12 ತರಿಸಿ ಶಿರ (ಜಟ) 13 ಣ (ಜಟ) 14 ವಯಸಮಯಂ (ಜಟ) 15 ಳಿಕ್ರಿಯೆಯೆಂದೆ ಸುವಾಸಮನಾಮ ಲೋದ್ಧಾವಮಂ (ಟ)

ತೊಳಸಿಯ ನುಗ್ಗಿಯ ತಗ್ಗಿಯ
ಬೆಳದಾ[1]ವುಡಲ[1]ಗೆಯ ಕಕ್ಕೆ ಎಕ್ಕೆಯ ಪತ್ರಂ
ಗಳನೊಡ[2]ನೆ ತೆಗೆಪಿ[2]ಕೊಂಡವ
ಱುೞ[3]ಳ್[3] ಸೇಕಂಗೆ[4]ಯ್ಗೆ[4] ಪತ್ರಸೇಕಂ [5]ದಿವ್ಯಂ[5] ೨೧

ಪುರಿವುದು ಕಡು[6]ವಿ[6]ಸಿಯುಪ್ಪಂ
ತಿರೆ ಮುೞಲಿಂ ನಾಂದಸೀರೆಂಬೊಳ್ ಪೊಯಿದು ನುಸುಂ
ಬೆರಸಿರೆ [7]ಸೇಕಂ[7]ಗೆಯ್ವುದು
ತುರಗದ ಸೋಫಕ್ಕೆ ಮುಳಲ[7]ಸೇಕಂ[7] ದಿವ್ಯಂ ೨೨

ಕಡುಮುಳಿಯೊಳ್ ಕಡುಘಾಳಿಯೊ
ಳಿಡಿಯುಡುಗದೆ ಸುರಿವ ಸೋನೆಯೊ[8]ಳ್[8] ಕಪ್ಪುರಮುಂ
ಸುಡುವುದು [9]ತುರಗಂ[9] ಬಾಹಾ
ದೆಡೆಯೊ[10]ಳ್[10] ಸೇಕಿಸುಗೆ ಕಾಲಯೋ[11]ಗ್ಯಂ[11] ಸೇಕಂ ೨೩

ಇಭದೊಟ್ಟಿಯ ತುರಗದ [12]ಗ[12]
ರ್ದಭದ ಪುರೀಷಂಗಳೊಡನೆ ಚಿಕ್ಕಣಿಗೆಸಜಂ
ಕ್ಷು[13]ಭಿ[13]ಯಿಸಿ [14]ಮುಜುಸದ[14]ಮುಮನಱ3
[15]ದಭಿಲಿಪ್ತಂಗೆಯ್ಗೆ ಸೇಕಿ ಸ್ತಂಭಕ್ಕೆಡೆಯುಂ[15] ೨೪

ಜ್ವರಮತಿಸಾರಂ ಕ್ರಿಮಿ ನಿ
ಷ್ಠುರ[16]ಭಾರ[16] ಕ್ರಾಂತಭಗ್ನಮೂರ್ಧ್ವಶ್ವಾಸಂ
ಪರಿಹೃದಯ[17]ಮೆ[17]ನಿಪ ಚಿಹ್ನಂ
ವಿರಚಿಸುತಿರೆ ಮಾಡ[18]ಲಾಗ[18]ಸೇಕಕ್ರಿಯೆಯುಂ ೨೫

---

[1] ವುಂಡ (ಜಟ) [2] ನೆ (ಜ) ನೆಗಸಿ (ಟ) [3] ಳು (ಜಟ) [4] ಯ್ಯೆ (ಜಟ) [5] ನಿರುತಂ (ಜಟ) [6] ಬಿ (ಜಟ) [7] ಶಾಖಂ (ಟ) [8] ಳು (ಜ) [9] ತುರಗಕೆ (ಜ) ಕುರಂಗ (ಟ) [10] ಳು (ಜಟ) [11] ಗಂ (ಜಟ) [12] ಗಾ (ಜಟ) [13] ಭ (ಜಟ) [14] ವೃಷಪ (ಜಟ) [15] ದಭಿಮತದಿಂ ಲಿಪ್ತಗೈದು ತಕ್ಕೆಡೆ ಶೇಕಂ (ಜ) ದುಂದುಪ್ತಗೈದು ತಗ್ಗಡೆ ಶಾಖಂ (ಟ) [16] ದಾಹಾ (ಜ) ಧಾರಾ (ಟ) [17] ವೇ (ಜ) [18] ಜೇಡ (ಜ)

ವ್ಯದುನಾಭಿಯ ನಿಟ್ಟೆಲುವಿನ
ಹೃದಯದ ಮೇಲಡಸಿ ಬರೆಯಲಾಗದು ವಿದ್ಯಾ
ವಿದರೆತ್ತಾನುಂ ಬರೆದಂ
ದದು ಮಾಳ್ಕುಮಪಾಯಮಂ ಮನಸ್ತಾಪಮುಮಂ ೨೬

ಬರೆಯಿಡುವೊಡೆ ಪೆಱ[1]ವೆ[1]ಡೆಯೊ[2]ಳ್[2]
ಖರಕಿರಣ[3]ನ ಸತ್ಯ[3]ಶಾಂಕರೇಖಾಕೃತಿಯಂ
ಬರೆಯಿಡುವುದು ತುಪ್ಪಮನಾ
ಬರೆಯೊಳ್ ಪೂಸುವುದು ಬರೆಯು [4]ಪೂಣುವಿನಿನೆಗಂ[4] ೨೭

ಸೆರೆಗಳಱುವ[5]ತ್ತ[5]ನಾಲ್ಕುಂ
ಪರಕಲಿಸಿರ್ಪವು ತುರಂಗಮಂಗೋಪಾಂಗಾಂ
ತರದೊಳವಱೊಳಗೆ ಭಾವಿಸಿ
ಸೆರೆ[6]ಯಿ[6]ಡುವುದು ಪಂಚಸೆರೆಯೊ[7]ಳಿ[7]ನಿತುಂ ಸಾಧ್ಯಂ ೨೮

ಎರಡುಂ ಕಣ್ಣಿಂ ಕೆಳಗ
ಜ್ಬೆರ[8]ಳಂ[8] ಮುಂಗಾಲ [9]ತಲ[9]ಗಳೆರಡಱ ಕೆಳಗಿ
ಜ್ಬೆರ[10]ಳೊಳ್[10] ಬಸಿಱಿಸೊ[11]ಳ್[11] ವಕ್ಷದೊ
ಳೆ[12]ರಡೆ[12]ರಡುಂ ತೊಡೆಗಳೊಳ[13]ಗೆ[13] ಬಿಡುವುದು ಸೆರೆಯಂ ೨೯

ಸುಡುವೊ[14]ಡ[14]ವೆತ್ತಾನುಂ ಸೆರೆ
ಬಿಡುವೊಡ [15]ವೇಗೆಟ್ಟು[15]ದೆಂದು [16]ನೆಗಳ್ವುದ[16]ಯುಕ್ತಂ
ಸುಡುವುದು ಪೊತ್ತಱಿ ಸೆ[17]ರೆ[17]ಯಂ
ಬಿಡುವುದು ಮೂಱನೆಯ ಜಾವದಿಂದಂ ಬಳಿಕಂ ೩೦

---

1 ತೆ (ಜಟ) 2 ಳು (ಜಟ) 3 ಸಸಜ್ಜ (ಜಟ) 4 ಪುಣ್ ನೀವುವಿನಂ (ಕ) ಯುಮಾಣುವಿನೆನಗ (ಜ) 5 ತ್ತಾ (ಟ) 6 ಬಿ (ಜಟ) 7 ಳ (ಟ) 8 ಳುಂ (ಟ) 9 ಕಟ (ಜಟ) 10 ಳುಂ (ಜ) ಳು (ಟ) 11 ಳಗೆ (ಟ) 12 ರ (ಜಟ) 13 ಗೈದೆ (ಜಟ) 14 ಡೆ (ಜಟ) 15 ವೈಗೈವು (ಜಟ) 16 ಕೇಳ್ವದು (ಜ) ಪೇಳ್ವದು (ಟ) 17 ರೇ (ಕ)

ನಿರುಹನ[1]ಮುಪವಾಸಮು[1]ಮಂ
ಸೆರೆಬಿಡುವುದುಮಗ್ನಿಕರ್ಮ[2]ಮಾಸ್ವೇದಮನು
ತ್ತ[2]ರವಸ್ತುವಿಧಾನಮನಾ
ವರಿಸಿದುದಿದು ಚಂದ್ರಮತ[3]ದ ದಶಮೋಽ[3]ಧ್ಯಾಯಂ ೩೧

1 ವುಪವಾಸನ (ಕ) 2 ಮಶ್ವಮಯುಕ್ತಂ (ಜಟ) 3 ದೆನವಮೋಽ (ಜ) ದಿದಶಮೋಽ (ಟ)

ಏಕಾದಶಾಧ್ಯಾಯಂ

ತತ್ಕ[1]ಲವು ಕಳಿಸ ಕಬಲ[1]ಸ
ಮುತ್ಕ [2]ಸ[2]ಖಪ್ರತತಿ ಪಸಿಯನೇತ್ರದ[3] ನವಚಂ
ದ್ರತ್ಕಂಚುಕವು[3]ನಿಳಾ ವಿ[4]ಲ[4]
ಸತ್ಕಾಮಿನಿ ತೊಟ್ಟ ಪೋ[5]ಲ್ವೆ[5]ಯಂ [6]ಘಟಿಯಿಸುಗುಂ[6] ೧

ಉದರಾಗ್ನಿಯಱಿದು ಕೊಡುವುದು
ಕುದುರೆಗೆ ಜೀವಣಿಗೆಯಂ ಘೃತಂ ಪಿರಿದಾದಂ
ದುದರಾಗ್ನಿ ಕೆಟ್ಟು[7]ವಿಷ್ಕಂ
ಭದೊಳಮದುಮಲ್ತೆ ವಿಕೃತಂಪುರುಷಾವೇಷಂ[7] ೨

[8]ಪಸಿದಡಹ[8]ಡಿಸುವ ಕುದುರೆಗೆ
ಬ[9]ಸಿಜಜೂಡವಿನ ವೊಲ್ಲಗಾಣವುಂ ಕಟ್ಟಿದೊಡು
ಬ್ಬಸಮಾಗಿ[9] ಬೇನೆಯೊಳ್ ಸೈ
ರಿಸ[10]ಲಾಱ[10]ದೆ ಬೀಳ್ಗುವುದು ಸುಭಿ[11]ಕ್ಷಂ ಪೆಸರಿಂ[11] ೩

ಪಡುಗುಂ ಪೊರಳ್ಗುಂ ಏಳ್ಗುಂ
ಸಿಡಿಮಿಡಿಯಕ್ಕುಂ ಬೆಮರ್ತುಱಪುಮ್ಮಳಿಸುಗುಮಾ
ಗಡೆ ತಲೆಯಂ ಕೆಳಗಿಡು[12]ಗುಮ
ದಡಿಗಡಿಗೆ[12] ಸುಭಿಕ್ಷಶೂಲೆ ಕೆರ[13]ಳ್ದೊಡೆ ತುರಗಂ[13] ೪

ಅರಿವು[14]ದು ಗಡ[14] ನೀರಿಂದಂ
ನಾಗ[15]ರ[15] ನಸ್ಯಾಂಜನಂಗ[16]ಳಂ[16] ಮಾಡಿ [17]ಸವಿ[17]
ಸ್ತರದಿಂದಮಲ್ಲ[18]ದಾದೊಡೆ[18]
ನಿ[19]ರೂಹಣಂ ಮಾಳ್ಕೆ[19] ಸರ್ವಶೂಲಾಪಹರಂ ೫

---

1 ಳಕಳಿಸುವ ಕಪಿಲ (ಜಟ) 2 ಸು (ಟ) 3 ವಚಂಪ್ರಂತ್ಕಚುಕಮುಂಮ (ಜ) ವಚಸಂಚ ತ್ಕುಮುಮ (ಟ) 4 ಳಾ (ಟ) 5 ಲ್ಕೆಂ (ಜ) 6 ಪುಟ್ಟ (ಜಟ) 7 ಹಯ ಕಂತದು ವಿಷ್ಕಂಭದಲಿ ವಿಕೃತಿಯಾಗಿಯೆ ಬೀಳ್ಗುಂ (ಜಟ) 8 ಪಸಿದಡದ (ಜಟ) 9 ಸಿರಿಂ ಸುರ್ ನೋವಿನೊಳೊಲ್ದು ಖಾಣಮುಂ ಕಟ್ಟಿದೊಡುಂಬ್ಬಸವಾಗೆ (ಟ) ದುಬ್ಬಸವಾಗೆ (ಜ) 10 ಲರಿಯೆ (ಜ) 11 ಕ್ಷಾಪೇತಂ (ಜ) ಕ್ಷದಪೆಸರುಂ (ಟ) 12 ವುದುಮುಡಿಗಡಿಗೆ (ಜಟ) 13 ಳ ತುರಗಂ (ಜಟ) 14 ದು (ಜಟ) 15 ರಮುಂ (ಕ) 16 ಳಂ (ಟ) 17 ಸಿ (ಜಟ) 16 ದಿಡೆಯುಂ (ಜ) ದಡೆ (ಟ) 19 ರುಹರಣಂ ಮಾಡೆ (ಜ) ರೂಹನಾಂ ಮಾಡೆ (ಟ)

ಸ[1]ರ್ಪ[1]ಪವುಂ ಸೈಂಧವ[2]ಮುವು[2]
[3]ನರದೆಳ್ಳೆ[3]ಣ್ಣೆಯೊಳು ಕೂಡಿ ಒಕ್ಕಳ ಕಳಿಯೊಳ್
ಬೆರೆಸಿ ನಿರೂ[4]ಹಣ[4]ಗೆಯ್ವುದು
ತುರಗಕ್ಕದು ಸರ್ವಶೂಲೆ ನಿರ್ಮೂಲಕರಂ ೬

ಇಂಗು ಬಜೆ ಚಿತ್ರಮೂಲಂ
ಶೃಂಗಿಯುಮಜಮೋದ ಪಥ್ಯಕ[5]ರ[5]ವೀರಂ ಕು
ಷ್ಠಂ ಗದುಗು ತಿಗುಡೆಯಿಂತಿವ
ನಿಂಗು ಮೊದ[6]ಲ್ಮಾ[6]ಡಿ ಕೊ[7]ಳ್ಗೆ[7] ಭಾಗೋತ್ತರವುಂ ೭

ಒಂದೆರಡು ಮೂಱು ನಾ[8]ಲ್ಕಯಿ
ದೆಂದಾ[8]ಱೇಳೆಂಟು [9]ನವದಶವುಭಾಗಮುನಂ[9]
[10]ತೊಂ[10]ದಾಗಿ ಕೂಡಿ ಬಿಸಿನೀ
ರಿಂದಂ ಕುಡೆ ಸರ್ವಶೂಲೆ ನಿರ್ಮೂಲಕರಂ ೮

ಶೃಂಗಿಯು ಬೇರುಂ ವಾಣಿಜ
ದಿಂಗುಂ ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ ತಿ[11]ಗು[11]ಡೆ ಸೈಂಧವಮಾ ಪಂ
ಚಾಂಗಮುಮಂ ಸಮನಾಗಿ ತು
ರಂಗಕ್ಕಿಕ್ಕುವುದು ಸರ್ವ ಶೂ[12]ಲಾಪಹರಂ[12] ೯

ಬಜೆ ಇಂಗು ಶುಂಠಿ ಕಿಱುದೇ
ಗಜಮೋದಂ ತಿಗುಡೆ ಸೈಂಧವಂ ದಂತಿಯುನು
ಷ್ಣ[13]ಜಲಂ ಮಿಶ್ರಿತದಿಂ ಮಾ
ಡೆ ಜಯುಂಗೆಯ್ಗುಂ ಸಮಸ್ತ ಶೂಲಾವ್ಯಥೆಯುಂ[13] ೧೦

---

[1] ರುಷ (ಜಟ) [2] ಮುಂ (ಜ) ವಂ (ಟ) [3] ಅರದೆಳ್ಳು (ಜ) ನರದೆಣ್ಣೆ (ಟ) [4] ಹಣಂ(ಕ) [5] ಣ (ಕ) [6] ಲ್ಮೂ (ಜಟ) [7] ಳ್ಳೆ (ಟ) [8] ಲ್ಕೆಂದಾ (ಜ) [9] ಒಂಬತುಂ ದಶ ಭಾಗದಿ (ಜಟ) [10] ನೊಂ (ಜ) ಮೊಂ (ಟ) [11] ಗಾ (ಜಟ) [12] ಲೆ ನಿರ್ಮೂಲಕರಂ (ಟ) [13] ಜಲಂಗಳಿಂದ ಮಿಾಯಲು ರುಜೆಯುನಿತುಂ ನಾಶ ಸರ್ವಶೂಲಾಪಹರಂ (ಜ) ಜಲದಿಂದ ಮಿಾಯಲು ರುಜೆ ಇನಿತುಂ ನಾಶ ಸರ್ವಸೂಲಾಪಹರಂ (ಟ)

ತ್ರಿಕಟುಕ[1]ಮುಮಿಂಗುವೋವು ಚಿ[1]
ತ್ರಕಮುಂ ಕಿಱಿದೇಗು ಗದುಗು ಬಿ[2]ಡ[2]ಲವಣಂ ಜೀ
ರಕಜ್ಞವ್ಯಲವ[3]ಣ[3] ಸಂವ
[4]ರ್ಚ[4]ತ[5]ಮ[5]ಮೃತಂ ಶ್ಲೇಷ್ಮ ವಾತ ಶೂಲಾಪಹರಂ ೧೧

ಬಜೆಯಿಂಗು [6]ತಿ[6]ಗುಡೆ ಕಟುಕ
ವ್ರಜ[7]ವ[7]ತಿಬ[8]ಜೆ[8] ಪಂಚಲವ[9]ಣ[9]ಮಣಿಲೆ[10]ಯ ಕಾಯ್ ಮ
ತ್ತ್ರಜಮೋದಮುದರ ಶೂಲಾ
ವ್ರಜಮಂ ಕಿಡಿಸಲ್ಕೆ ನೆಱೆಗುಮುಷ್ಣೋದಕದೊಳ್[10] ೧೨

ಇಂಗು ಬಜೆ ಪಂಚಲವಣಂ
ಶೃಂಗಿಯ ಜೀ[11] ರಂ[11] ವ[12]ಚಾತಿವಜ[12] ಹಿಪ್ಪಲಿ ಪ
ಥ್ಯಂ ಗದುಗು ಮೆಣಸು ಮದ್ಯಂ
ಪಿಂಗಿಸುಗುಂ ಶೂಲೆವೇನೆಯುಂ ತತ್ಕ್ಷಣ[13]ದೊಳ್[13] ೧೩

ದುಷ್ಟಾಂಬುಪಾನದಿಂದತಿ
ಕಷ್ಟಂ ಖಾ[14]ಣದಿನ[14]ನಿಷ್ಟಮಾ[15]ತಪ[15]ದಿಂದಂ
ವಿಷ್ಟಂಭಿಸಿರ್ದ ಮಲದಿಂ
[16]ಕೋಷ್ಠಾಭ್ಯಂತ[16]ರದೊಳುಗ್ರವೇದನೆಯಕ್ಕುಂ ೧೪

[17]ತೊಡೆಯುಂ ಮೊಗಮುಂ ಕಾಲೊಳ್[17]
ಬಿಡದಾ[18]ಡುಗು[18]ಮರ್ಕಬಿಂಬದತ್ತಲ್ಲೋಳ್ಕುಂ
ನಿಡುಸುಯ್ಗುಂ ಧಾತುಗಳುಂ
ಕೆಡುಗುಮತಿ [19]ಪ್ರಬಲ[19]ಮಾಗೆ ರೂಕ್ಷಾವರ್ತಂ ೧೫

---

1 ಮಿಂಗುಮಿವಂ (ಜಟ) 2 ಡು (ಜಟ) 3 ಣಂ (ಜಟ) 4 ಜೀರ (ಟ) 5 ವ (ಜಟ) 6 ತ್ರಿ (ಜ) 7 ಮ (ಜ) 8 ಜೆಯು (ಟ) 9 ಣಮುಂ (ಜ) 10 ಯುಂ ನಿಜ ಫಲವಜಮೋದಂ ವಾಜಿಗೆ ಶೂಲೆಯ ಕೆಡಿಸಲಾರ್ಕುಮುಷ್ಣೋದಕದಿಂ (ಜಟ) 11 ರುಂ (ಜಟ) 12 ಜಾತಿಬಜೇ (ಜಟ) 13 ದಿಂ (ಜಟ) 14 ಣಾದಿರಿ (ಜಟ) 15 ತಾಪಣ (ಜಟ) ತಾಪಣ (ಟ) 16 ಪ್ಠಂವ್ಯಂತ (ಜ) ಷ್ಟ್ವ್ಯಂತ (ಟ) 17 ಒಡನೆ ಮೊದಲಂಡಜಾಳಿಯು (ಜ) ತೊಡಗು ಮೊಗಮುಂಡಜಾಳಿಯು (ಟ) 18 ಗದು (ಜಟ) 19 ಭ್ರಮಣ (ಜ) ತೀಬ್ರ (ಟ)

ಮೇಗುಸುರಿಡುಗುಂ-ತಲೆಯಂ
ಬಾಗುಗುಮಂಘ್ರಿಗ[1]ಳು ನಡುಗಳುಂ ಕಂ[1]ಪಿಸುಗುಂ
ಮೂ[2]ಗಿಜಿಃ[2]ಗುಂ ವೇದನೆ[3]ಯಿಂ[3]
ಬೇಗಂ [4]ಬಿಳ್ದ ಸಮಶೂಲ್[4] ದೂಕ್ಷಾವರ್ತಂ ೧೬

ತಿಲತೈಲಂ ದುಗ್ಧಂ ಪಿ
ಪ್ಪಲಿ [5]ಮೇಣ್ಮೊಸರ[5]ಣ್ಣೆ ತುಪ್ಪಮಿವ[6]ನೂಡುಗೆ ಮೇ
ಣಲಸದೆ ನಾಗರಮಂ ಕ
ಣ್ಣೊಳೆಚ್ಚೆ ಮೂಗಿನೊಳಮೆಜಃಯೆ ಶೂಲಾಪಹರಂ[6] ೧೭

ನವಘೃತದೊಳ್ [7]ಕೊಡಸಿಗೆ [7]ಸೈಂ
ಧವ ರೇಣುಕ ಚಿತ್ರಮೂಲ ವಾಣೆಜ[8]ವಿಂ[8]ಗೆಂ
ಬಿವನಿಕ್ಕೆ ಪಿಂಡ[9]ಮಂ ಮಾ
ಡುವುದು ನಿರೂಹಣಮನಂತ [9]ಶೂಲಾಪಹರಂ ೧೮

ತುರಗಕ್ಕೆ ಶೂಲೆಗಂ ಕ್ರಿಮಿ
ಹರಣಕ್ಕಂ ತಕ್ಕ ಪಿಂಡಮಂ ಮುನ್ನಮೆ ಸಂ
ವರಿಸಿದೊಡಿಂಬಕ್ಕುಂ ಮನೆ
ಉರಿವಾಗಲ್ಬಾವಿದೋಡಿ ನಂದಿಪರೊಳರೇ ೧೯

ಕಡುವಿಸಿಲು[10]ರ್ಚಿ[10]ದೊಡಂ ನೀ
ರಡಸಿದೊಡಂ ಮೂತ್ರ ಕೃಚ್ಛ್ರಯಕ್ಕುಂ ಕ್ರಮದೊಳ್
[11]ಬಡವಾಗಿ[11] ಪಡುಗುಮೇಳ್ಗುಂ
ಕಡಂಗಿ ಬೆಮ[12]ರುಣ್ಮೆ[12] ಬಲಿಗು [13]ವಾಜಿಗೆ ಮೇಘ್ರಂ[13] ೨೦

---

1 ಉನಡುಗುಗುಂ ಕಂ (ಟ) 2 ಗೊರೆ (ಜಟ) 3 ಯುಂ (ಜಟ) 4 ಬೀಳುಗು ಸಮಸ್ತ (ಜಟ) 5 ಮೆಣಸುಂ ಮೊಸರಮೆ (ಜಟ) 6 ವಂ ಕೂಡಲಸದೆ ಊಡುಗೆ ಕಣ್ಬೊಳ್ ವಿಲಸಿತ ನಾಗರದೊಳೆಚ್ಚೆ ನಸ್ಯಂಗೆಯ್ವುದು (ಜ) ವನ್ನಲಸದೆ ಊಡಿಯೆ ಕಣ್ಬೊಳ್ ವಿಳಸಿತ ನಾಗರದೊಳೆಚ್ಚೆ ನಸ್ಯಂಗೆಯ್ವುದು (ಟ) 7 ಕುಟಜಂ (ಜಟ) 3 ದಿಂ (ಜಟ) 9 ಮಾಡುಗೆ ಹವಣಮನಂತರದಿಸರ್ವ (ಜ) ಮೂಡುಗೆ ಹರಣಮನಂತರದಿ ಸರ್ವ (ಟ) 10 ಚ್ಚಿ (ಜ) 11 ಪೊಡೆಬಾತು (ಜಟ) 12 ರ್ ಪೊಣ್ಮೆ (ಜ) 13 ಮೇಘ್ರಂ ನಿರುತಂ (ಜಟ)

ಮಾಗಧ ಮರಿಚಂ ಸೈಂಧವ
ನಾಗರ ಕಾಳಿಂಗ[1]ವಿಂ[1]ಗು ಸರುಷಪದೊ[2]ಳ್[2] ಸಂ
ಯೋಗಂಗೆ[3]ಯ್ವರ್ಬದವುುವ
ನಾಗಳೆ[3] ಸಲಿಸುವುದು ಗುದದೊಳಂ ಮೇಢ್ರದೊಳಂ ೨೧

ನಾಗರಮನರದು ಕರವಿಂ
ಬಾಗಿರೆ ಗಾಳಿಸಿ ಬಳಿಕ್ಕ ನಸ್ಯಾಂಜನಮಂ
ಬೇಗಂ ಮಾಳ್ಪುದು ನೀರೊಳ
ಗಾಗಳೆ [4]ಪಿಡಿಯಿಸು[4]ಗೆ ಮೂತ್ರ ಕೃಚ್ಛ್ರಾಪಹರಂ ೨೨

[5]ಇನಿತಿ[5]ನಿತು ರಕ್ತ[6]ಮಂ ನೀ[6]
[7]ರೆನಿತೆ[7]ನಿತುಂ ಮೂತ್ರಿಸುತ್ತಮಿರೆ ಶೋಣಿತಮೇ
ಹನಮೆಂಬುದು ರುಜೆ ತುರಗ
ಕ್ಕೆ ನಿವಾರಿ[8]ತ[8]ಮಾ[9]ಗಿ ಮಾಳ್ಕೆ ಶೀತಕ್ರಿಯೆಯಂ[9] ೨೩

ಎಲ[10]ವದ[10] ಗೊಟ್ಟೆಯ[11]ಷ್ಟಿ[11]ಮಧುಕಂ ಮಧುಮಂಜಿಟಿ
ತುಪ್ಪವಿಂತಿವಂ
ಕಲಸಿ ಹಯಕ್ಕೆ ಕೊ[12]ಟ್ಟುಬಳಿಕೇಲೆ ಘೃತ ನವ[12]ದುಗ್ಧ[13]ಮಂ ಸಮಂ[13]
ತಲಸದೆ ಕೂಡಿಮಾಡುಗನುವಾಸನಮಂ ವಿಪರೀತ ವೃತ್ತಿಯಿಂ
ನೆಲೆಸಿದ ರಕ್ತ ಮೇಹ[14]ನ[14]ರಂತುರಗಕ್ಕೆ ಕರಂ ಮನೋಹರಂ ೨೪

ಉಪ್ಪಂ ಕಬ್ಬಿನರಸಮಂ
[15]ಪಿ[15]ಪ್ಪಲಿಯಂ ಘೃತಮ[16]ಮೆ[16]ಳ್ಳುಮಿನಿತುಮನೋ[17]ರಂ[17]
ತ[18]ಪ್ಪಿನ ಮಾಡುಗೆ ಪಾಲೊಳ್[18]
ತಪ್ಪಿಲ್ಲದೆ ಹಯಕೆ ರಕ್ತಮೇಹಂ ಕೆಡುಗುಂ ೨೫

---

1 ಞಾ (ಜಟಡ) 2 ಳು (ಟಡ) 3 ದರ್ಬುದನುವಾಗೆ (ಟಡ) 4 ಪೇಳೆ (ಜಟಡ)
5 ಇನಿತೆ (ಜ) ಎನಿತೆ (ಟಡ) 6 ಮಾಗಿರೆ (ಜಟಡ) 7 ಇನಿತಿ (ಜ) ಎನಿತೆ (ಟಡ)
8 ತವ (ಟಡ) 9 ಡು ಶೀತಲಕ್ರಿಯೆಯಿಂದಂ (ಜ) ಡು ಶೀತಲಕ್ರಿಯೆಯಂ (ಟಡ).
10 ಚಿಯು (ಜಟಡ) 11 ನಷ್ಟ (ಟಡ) 12 ಟ್ಟು ಕಳಿಯೋಲತಿ ತದ್ಘೃತಮಾ (ಜಟಡ)
13 ಮಂ (ಜಟಡ) 14 ಕ (ಜಟಡ) 15 ಹಿ (ಜ) 16 ಯೆ (ಜಟಡ) 17 ರೂರಂ (ಜ)
18 ಪ್ಪದೆ ಪಾಲೊಳಗೀಯಲು (ಜಟಡ)

ನೀರೊಳ್[1]ಗರೆ[1]ವುದು ಸವುತೆಯ
ಬೇ[2]ರುಂ[2] ಬೀಜಮುಮನಲ್ಲಿ ಬೆಲ್ಲಮನಿನಿತಂ
[3]ಚಾ[3]ರಿಸಿ ಕುಡುವುದು ಬಳಿಕಂ
ನೀ[4]ರೊಳ್ಪಿಡಿಯಿಸುಗೆ[4] ರಕ್ತಮೋಹಂ ಕೆಡುಗುಂ ೨೬

ತುರಗಕ್ಕೆ ಲದ್ದಿ ಪೊಱಮಡ
ದಿರೆ ಪುಣಿಸೆಯಪಣ್ಣ ಬತ್ತಿಯೊಳ್ ಸೈಂಧವಮಂ
ಬೆರಸಿ ಗುದಮುಖದೊಳಿಡೆ ಬಾ
ಹಿರಮುಕ್ಕುಂ ಕಠಿಣಮಾಗಿ [5]ಬಿಗಿದಿರ್ದ[5] ಮಲಂ ೨೭

ಬೀಸ[6]ದು[6] ವಾಲಧಿಯಂ ನಿ
ಶ್ವಾಸಂ ಪಿರಿದಕ್ಕು[7]ಮುಣ್ಮುಗುಂ ಲೋಳೆ ಜಿವರ್[7]
ಸೂಸುಗು[8]ಮಾ ಕಂಪಿಸುಗುಂ
ದೂಸರ ಕೀಟಕಮನ'ಡ[9]ಸಿ [10]ಮೆದ್ದು[10] ತುರಂಗಂ ೨೮

ತುರಗದ ತನುವಂ ಸಗ[11]ಣದ
ಲೊ[11]ರಸಿ ಬಳಿಕ್ಕೆಣ್ಣೆ ಪಂಚಕೋಲ ಕಷಾಯಂ
ಸ[12]ರುಷಂ ಸಮ್ಮಿಶ್ರಕದಿಂ
ನಿರೂಹಣಂ ಮಾಳ್ಕೆ[12] ಕೀಟದೋಷಾಪಹರಂ ೨೯

[13]ಪಿ[13]ಪ್ಪಲಿಮೂಲಂ ಚವ್ಯಂ
[13]ಪಿ[13]ಪ್ಪಲಿವಹನಂ ಮಹೌಷಧಂ ಸಮಭಾಗಂ
ತಪ್ಪದೆ ಕೂಡಿದೊಡಯ್ದು [14]ಮಿ[14]
[15]ವ[15]ಪ್ಪವು ಮುಂ ಪೇಳ್ದ ಪಂಚ[16]ಮೂ[16]ಲದ ಪೆಸ[17]ರ್ಗಳ್[17] ೩೦

---

[1] ಗೆ (ಜಟಡ) [2] ರಂ (ಜಟಡ) [3] ಚಾ (ಕಗ) [4] ರಂ ಕುಡಿಸುವುದು (ಜಟಡ)
[5] ಟಿಕ್ಕಿದರ್ (ಜಟಡ) [6] ದೆ (ಜಟಡ) [7] ಮರುಳ್ಗುಗುಂಮೆಂದಡೆ ತಾಂ (ಜಟಡ)
[8] ಮಗುಳ್ದುಂ ಕಂಪಿಸಿ (ಜಟಡ) [9] ರ (ಟಡ) [10] ಮೇದ (ಜಟಡ) [11] ಣೆಯೊ (ಟಡ)
[12] ರಿಶಂ ಮಿಶ್ರದೊಳೆವ ನಿರುಹರಣಂಗೈಯಿಕ್ಕೆ (ಜ) ರಿಷಂ ಮಿಶ್ರದೊಳೆಯುಲು ನಿರುಹಣಂ
ಗೈಯಂ (ಟ) [13] ಹಿ (ಟಡ) [14] ಮ (ಜಟಡ) [15] ಮಿ (ಜಟಡ) [16] ಕೋ (ಕಗ)
[17] ರುಂ (ಜಟಡ)

ಬಾಲಂ ಬೀಸದು ಸಂತಾ
ಪಾಲಸನಾಗಿ[1]ರ್ಕು[1]ವಿರ್ಕುಗುಂ ಮೆಯ್ಯುಂ ಕ
ಣ್ಣಾಲಿಗಳಂ ಬಿಟ್ಟಿ[2]ರ್ಕುಂ[2]
[3]ಜಾಲಿಗ[3]ಕೀಟಕಮನಡಸಿ ಮೆ[4]ಲ್ದ[4] ತುರಂಗಂ ೩೧

ನಿರು[5]ಪಮನನುವಾ[5]ಸ[6]ನಮಂ[6]
ತುರಗಕ್ಕೆ ವಿಳಂಗ [7]ಪಿಪ್ಪಲಿ ಚಿತ್ರಕಂ ನಾ
ಗರದಿಂ ಮಾಳ್ಪುದು ಪುಳುವಂ
ತುರಂಗಮಂ ತಿಂದ ದೋಷಮಿಂರದುಪಶಮಿಕುಂ[7] ೩೨

ಮೇಗುಸುರಿಡುಗುಂ ತಲೆ[8]ಯಂ[8]
ಬಾಗಿ[9]ರ್ಕುಂ[9] ಮೇಯದಿರ್ಕುಮಪ್ಪೊಡೆ ತುರ[10]ಗಂ
ಕೋ[10]ಗಿಲೆಯಂ ತಿಂದು[11]ದದ[11]
ಕ್ಕಾಗಳೆ ಮಾಡುವುದು ನಸ್ಯಪಾನಾಂಜನಮಂ ೩೩

ಕ[12]ಳಿಯಂ[12]ಬಾಳುಕಮುಮನು
ಜ್ವಲ[13]ಲವಣ[13] ಸಮೇತ ಮಿ[14]ಕ್ಕೆ[14] ಶುಂಠಿಯನರೆದಾ
ಗಳೆ ನಸ್ಯಾಂಜನವಿಧಿಯಿಂ
ದಲೆಗುಂ ಕೋಗಿಲೆಯನಡಸಿ [15]ಮೆಲ್ದ[15]ತಿವಿಷಮಂ ೩೪

ಶಿರಪುಂ ಖಿಯುನಂಬಿಲದೊ[16]ಳ್[16]
ನಿ[17]ರೂಹಣಂ[17] ಮಾಳ್ಕೆ[18]ವೊಕ್ಕುಳಂ ಕದಡಿ ಬಸಿ
ರ್ಪರಿವೊಡೆ[18] ಮೊಸರಂ ಕುಡುವುದು
ಪರಿವ ಬ[19]ಸಿರ್ಕಟ್ಟು[19]ಗಟ್ಟಿದಂತಿರೆ ನಿಲ್ಗುಂ ೩೫

---

1 ದುಃ (ಜ) 2 ಕ್ಕುಂ (ಜಟಡ) 3 ಜೋಲುವು (ಜ) ಜೋಲುಗು (ಟ) 4 ದ್ದ (ಜಟ) 5 ಹರಣಃಮುನ್ನಾ (ಜಟಡ) 6 ನ (ಜಟಡ) 7 ಮಾಗಧಂ ಚಿತ್ರಕಮಂ ಅಿದು ನಾಗರಗಳಿಂದಂ ಪಿರಿದಾಗಿಯೆ ಮಾಡೆ ತಿಂದ ಪುಳುದೋಷಹರಂ (ಜಟಡ) 8 ಯುು (ಜ) 9 ಕ್ಕ (ಜ) 10 ಗಕ್ಕೋ (ಜಟಡ) 11 ದ (ಜಟಡ) 12 ಳ್ಳಿಯ (ಟಡ) 13 ಸಂತಿಲ (ಜಟಡ) 14 ಕ್ಕಿ (ಜಟಡ) 15 ಮೋಸ (ಜಟಡ) 16 ಳು (ಟಡ) 17 ರೂಪಣಃಂ (ಜ) 18 ಬೇಗನೊಕ್ಕಳದಿ ಬಸುರ್ ಪರಿದರೆ (ಜಟಡ) 19 ಸುರ್ಗಂಟು (ಜಟಡ)

ಅನಿಲ ಕಫ ಪಿತ್ತದಿಂದಂ
ಜನಿಯಿಸುಗುಂ ರಕ್ತದೋಷವುದಱಿಂದೊಳ್ ಕ್ರಿಮಿಗಳ್
ಜನಿ[1]ಯಿಸಿ[1] ಪುರೀಷದೊಳ್ ತೊ
ಟ್ಟನೆ ಪೊಱಮ[2]ಡೆ ಕುಡುಗೆ[2] ನಿಂಬವಮಂ ಮಧುಸಹಿತಂ ೩೬

ಮೆಣಸು ಮಧು ದಾರು ಕೊಡಸಿಗೆ
ತಿ[3]ಲಮಿ[3]ನಿತುಮನರೆದು ಕುಡುಗೆ ಕಳ್ತ್ರೊಳ್[4] ಮೇಣ್ ಕೈ
ಗಳಿಯಿಸಿದೊಡೆ ಪಶು[4]ಮೂತ್ರಂ
ಗಳನೂಡುಗೆ ಕಿಡಿಸು[5]ಗ[5]ದುವೆ [6]ತತ್ಕ್ರಿಮಿಕುಲವಂ[6] ೩೭

ಬಡಿಗುಂ ಕಾಲಂ ಮೆಲ್ಲನೆ
ಪಡುಗುಂ ಸು[7]ಕ್ಕಿ[7]ರ್ಕುಮುಡರೆ [8]ಸು[8]ಯ್ಯುಗಂ ಕಣ್ಣಂ
ಬಿಡು[9]ಗು[9] ಮತಿ[10]ವಿಕಲನ[10]ಕ್ಕುಂ
ಕ[11]ಡಂಗಿ ತಿನೆ[11] ವಜ್ರಕೀಟಕಂ ಬಸಿಱಿಂದೊಳ[12]ಗಂ[12] ೩೮

ಕುಱಿ[13]ಯುಣ್ಣೆಯನುಗ್ರಾಗ್ನಿ[13]ಯೊ
ಳುಱಿ ಸುಟ್ಟಾಬೂದಿಯೊಳಗೆ ನವಘೃತಮಂ ತಂ
ದೆಱೆದಿಕ್ಕೆ ಹಯಕೆ ಮೂಱುಂ
ತೆಱ[14]ದ ಮಹಾ[14] ವಜ್ರಕೀಟಕಂ[15]ಗಳ್ಕಿ[15]ಡುಗುಂ ೩೯

ಪಾಲುಂ ಬೆಲ್ಲಮುಮಂ ಸ
ಲ್ಲೀಲೆಯಿ[16]ಕುಡೆ[16] ಬೆಲ್ಲಮಿಲ್ಲದಂದಿಪ್ಪೆಯ ಪೂ
ಪಾಲೆಂಬಿವನೆಱೆವುದು ನಿ
[17]ರ್ಮೂರ್ಜ[17]ಲಂ ಮಾಡುವುದು ವಜ್ರಕೀಟಕ[18]ತತಿಯಂ[18] ೪೦

---

1 ಸಿ (ಜ) 2 ಡಲೆರೆಗೆ (ಜ) 3 ಳಿದಿ (ಜ) 4 ವ್ಯೆ ಕ್ಯೆಗಳಿದಡೆ ಪಶುಗಳ (ಜ)
5 ಮ (ಜ) 6 ಗತಿಕ್ರಿಮಿಕುಳವಂ (ಜ) 7 ತ್ತಿ (ಜ) 8 ಸಾ (ಕ) 9 ಗುಂ (ಜ)
10 ಗತಮ (ಜ) 11 ಡಗಿರೆ ತಾಂ (ಜ) 12 ಗುಂ (ಜ) 13 ಯುಡಗಂ ಮಂದಾಗ್ನಿ (ಜ)
14 ದೆಸಿವ (ಜ) 15 ಗಳುಕೆ (ಜ) 16 ಕೊಡುಜ (ಜ) 17 ವರ್ಜ (ಕ)
18 ವಿನಿತಂ (ಜ)

ಶರಪುಂಖಿ ವಜ್ರಕೀಟಕ
ಹರಣಂ ವನದ್ರಾಕ್ಷಿ ವಜ್ರಕೀಟಾಪಹರಂ
ನಿರುತ ಕರಂಜವು ಕಳಿಯೊಳ
ಗರೆದಿ[1]ಕ್ಕುಗೆ[1] ವಜ್ರಕೀಟ ನಿರ್ದಾಟ[2]ನವುಂ[2] ೪೧

ಅ[3]ಗರು[3] ಕೊಡಸಿ[4]ಗೆಯು[4] ಬೀಜಂ
ಸುರುದಾರು ವಿಳಂಗವಿುಂ[5]ಗಿ[5]ವೆಲ್ಲವನೊಂದಾ
ಗಿರೆ ಕೂಡಿ ಪಿಂಡ[6]ವಿುಕ್ಕುಗೆ[6]
ಸುರೆಯು ಸವೇತಂ ತುರಂಗ[7]ವು[7]ಕ್ರಿಮಿಹರಣಂ ೪೨

ಒ[8]ಮ್ಮಾನಂ[8] ಬ್ರಹ್ಮಿಯುರಸ
[9]ಒಮ್ಮಾನಂ ಕೈಪೆಸೊ[9]ರೆಯುರಸ[10]ವು[10]ದರೊಳು ಮ
[11]ತ್ತೊಮ್ಮಾನಮೆಣ್ಣೆ ವೆರಸಿಯೆ
ನಿರ್ಮೂಲಿಸು ಪಾನವಿಧಿಯೊಳಾ[11] ಕ್ರಿಮಿಕುಳವುಂ ೪೩

ಮುಗಮುಗಿಪ ತುಪ್ಪದೊ[12]ಳ್[12] ಕಳ
ವಿಗೆ[13]ಯುಂ ಪುಡಿ[13]ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಳಿಕೊಯ್ಯನೆ ತಾ
[14]ಳ್ದು[15]ಗೆಯುಂ ಪರಿ[15]ಹರಿ[14]ವುದು ವಾ
ಜಿಗೆ ಹಿತಮಿದು ಕೀಟಕಾಪಹರಣಂ ಕರಣಂ ೪೪

ನಗರೆಯೆಲೆ ಕನಕಪತ್ರ[16]ವು
ಮುಗನಿಯ ತಿಗುಡಿಂ[16]ತಿವೆಲ್ಲವಂ ಕೊಟ್ಟದೊಳಿ
ಕ್ಕುಗೆ ವಾಜಿಗೆ ತದ್ರಸವುಂ
ಮೊಗಸಲೊಡಂ ಪು[17]ಳು[17] ಮರಳ್ದು [18]ಮುಮ್ಮಳಿಯುಕ್ಕುಂ[18] ೪೫

---

1 ಕ್ಕಲು: (ಜ) 2 ಕಟಂ (ಜ) 3 ಗಗುಂ (ಜ) 4 ಗೆಂ (ಜ) 5 ತಿ (ಜ)
6 ವಿಕ್ಕಲು (ಜ) 7 ಮುಂ (ಜ) 8 ಮ್ಮಾಸ (ಜ) 9 ಮತ್ತೊಮ್ಮಾನ ಕಹಿಸೋ: (ಜ)
10 ಮನ (ಜ) 11 ತ್ತೊಂದೊಮ್ಮನಯುಷ್ಟೊಯ ಕೂಪಲುಂ ನಿರ್ಮೂಲಂ ಪಾನವಿಧಿಯೊಳುಂ (ಜ) 12 ಳು (ಜ) 13 ಯ ಪುಡಿಸು (ಜ) 14 ಳಿ (ಜ) 15 ಕಿ (ಕ)
16 ಉಗುನಿಯು ಚಿಗುರಿಂ (ಜ) 17 ಳು ವು (ಜ) 18 ಮ್ಮುಳಿಗೊಳ್ಗುಂ (ಜ)

ತಿಗುಡೆ ಕಟುಕತ್ರಯವುಂ ಕೊಡ
ಸಿಗೆ ಖದಿರಂ [1]ತ್ರಿ[1]ಫಳೆ ಬಜೆ ವಿಳಂ[2]ಗಂ ನಿಂಬಾ
ಸ್ಥಿಗಳಂ[2] ಗೋಮೂತ್ರ[3]ದೊಳೂ
ಡುಗೆ ಹಯುವಂ ಕೀಟಕಾದಿ ಕ್ರಿಮಿಸಂಹರಣಂ[3] ೪೬

ನೊರೆವಾಲೊಳ್ವಾ[4]ಣಿ[4]ಜವಂ
ಬೆರೆಸಿಕ್ಕುಗೆಯಿಂಗು[5]ದೊರೆ[5]ಯದಿರ್ದೊಡೆ ಪಾಲೊಳ್
ಬೆರಸಿಕ್ಕುಗೆ ಸಕ್ಕರೆಯುಂ
ಪರೆಗುಂ ಸ್ವಸ್ಥಾನಕಕ್ಕೆ ಕೀಟಕ[6]ನಿಕರಂ[6] ೪೭

ನಟ್ಟಿರೆ ಕಿವಿಯುಂ [7]ಕಂಗಳ್[7]
ಬಿ[8]ಟ್ಟಿ[8]ರೆ ಮೆಯ್ಯುಜುಯದೆಜಗಿ ತಡ[9]ವಂದು ತ[9]ಡಂ
ಮೆಟ್ಟಿ ತಿದಿಯಂತೆ ಬಾ[10]ದಿ[10]ರೆ
ಪೊ[11]ಟ್ಟೆಕರಂ[11] ವಿಕ[12]ಲನಾದ[12] ತುರಗಂ ಸಾಯ್ಗುಂ ೪೮

ಬೂರಣ[13]ಗ[13]ಡಲೆಗ[14]ಳಿಂ[14] ಕೊಳೆ
ನೀರಿಂ ದುರ್ಗಂಧರಸ [15]ಕು[15]ಭೋಜನದಿಂದಂ
ಮಾರುತ ಪಿತ್ತಂ ಶ್ಲೇಷ್ಮ ವಿ
ಕಾರಂ[16]ಗಳ್ ನೆಗಳೆ[16] ಪುಟ್ಟುಗುಂ ಸಿಂಹಾಣಂ ೪೯

ತುರಗದ ನಯನಂಗಳ್ ನೀ
[17]ರ್ಸುರಿ[17]ಗುಂ ನಾಸಾಂತರಂಗ[18]ದಿಂ[18]ದಂ ಶ್ಲೇಷ್ಮಂ
ಸುರಿಗುಂ ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಕೆ[19]ಮ್ಮು
ತ್ತಿರೆ ಸಿಂ[19]ಹಾಣದ ವಿಕಾರವೆಂದಱುವುದದಂ ೫೦

---

1 ಬಗೆವಡೆ ತಾಂತ್ರಿ (ಜ) 2 ಗಮುವುತ್ತಂ ಸೊಗಯಿಪ ನಿಂಬ ಸಲಾಕೆಯುವಿಗೆ (ಜ) 3 ದಲಿ ಕಲಸಿಯಿಕ್ಕಲು ನಾಶಾ (ಜ) 4 ರಿ (ಕ) 5 ವೊಡೆ (ಕ) 6 ವಿನಿತುಂ (ಜ) 7 ಕಣ್ಣುಂ (ಜ) 8 ಟ್ಟ (ಜ) 9 ವಡಿಸುವ (ಜ) 10 ತಿ (ಜ) 11 ಟ್ಟಂ ಕಡು (ಜ) 12 ಳನಾಗೆ (ಜ) 13 ಕ (ಜ) 14 ಳಂ (ಜಟಡ) 15 ದ (ಜಟಡ) 16 ತುರಗಕ್ಕೆ (ಜ) ಗಳ್ ತುರಗಕ್ಕೆ (ಟಡ) 17 ರ್ಪಡೆ (ಜ) ರ್ಪರಿ (ಟಡ) 18 ಳಿಂ (ಜಟಡ) 19 ಮ್ಮುತ್ತಿರಿಸು (ಜಟಡ)

ರಜನಿ ಬರಿವದಣೆ ಕಟುಕ
ವ್ರಜಮಿನಿತುಮ[1]ನರೆವುದಾಡ[1]ಪಾಲೊ[2]ಳ್[2] ತುರುಗ
ವ್ರಜ[3]ಕೆ[3] ಕುಡೆ ನಸ್ಯ[4]ಮಂ[4] ವಾ
ತ[5]ಜ[5] ಪಿತ್ತ[5]ಜ[5] ಕಫ[6]ಜಮೆನಿಪ[6] ಸಿಂಹಾಣ ಹರಂ ೫೧

ಅರೆದಗಸೆಯೆಲೆಗಳಂ ವಿ
ಸ್ತರದಿಂ ಗಾಳಿಸಿ ಕಟು[7]ತ್ರಿಕಂ[7] ತ್ರಿಫಲೆಗಳಂ
ಬೆರಸಿ ತನಿರಸದೊಳಿಂಬಾ
ಗಿರೆ ನಸ್ಯಂಗೆಯ್ದಡದುವೆ ಸಿಂ[8]ಹಾ[8]ಣ ಹರಂ ೫೨

ಆಲತ್ತಿ ಅರಳಿ ಬಸುರಿಯ
ಪಾಲೇಜದ [9]ಕೊಂಬನುಡಿದು[9] ಮಧುಮಿಶ್ರಿತದಿಂ
ದಾಳೋಚಿಸದಿಕ್ಕುವುದಾ
ಐಣಿಳುದಿನಂ[10]ಬರ ಹಯಕ್ಕೆ[10] ಖಾಸವಿನಾಶಂ ೫೩

ಅರೆವುದು ಸೈಂಧವಮಂ ನಾ
ಗರಮುಮನೊಡಗೂಡಿ ಬಳಿಕ ಗುಳ್ಳದ ರಸಮಂ
ಬೆರೆಸುವುದು ಮೂತ್ರ ಸಹಿತಂ
ತುರಗ[11]ಕ್ಕ[11]ದು ನಸ್ಯಮಲ್ತೆ ಸಿಂ[12]ಹಾ[12]ಣ ಹರಂ ೫೪

ರಸ[13]ಮಂ[13] ಕುಡಲಾಗದು ರ
ಕ್ಷಿಸುವುದು [14]ನಸ್ಯಾದಿದಹನದೊ[14]ಳ್ ತುರಗಮ ನೀ
ಸಿಸುವುದಿರು[15]ಳು[15] ಮೊಗಮಂ ಸೇ
ಕಿಸುವುದು ಸೆರೆವಿಡುವುದಶ್ರುಪಾತಾಂತರದೊಳ್ ೫೫

---

1 ದೆರವುದಾಡಿನ (ಜಟಡ) 2 ಳು (ಜ) 3 ಕ್ಕೆ (ಟ) 4 ವ (ಟಡ)
5 ಜವುಂ (ಜಟಡ) 6 ಜ (ಜಟಡ) 7 ತ್ರಯಂ (ಜ) ಕ (ಟಡ) 8 ಹ್ವಾ (ಜಟಡ)
9 ಕುಡಿಯನುಡಿದು (ಜಟಡ) 10 ಬರಕೆ (ಜ) ಬರಕ್ಕೆ (ಟಡ) 11 ಕ್ಕೆ (ಜಟಡ) 12 ಹ್ವಾ (ಜ)
13 ವಂ (ಜ) 14 ನಶ್ಯವನೆ ಪಾನದೊಳ್ (ಜಟಡ) 15 ಳೊಳ್ (ಕ) ಳಗೆ (ಜ)

ಕುರುವುೂಡಿದಂತೆ ಗಂ[1]ಟುಗ
ೞಿರೆ[1] ನಾಸಿಕದೊಳಗೆ ರಕ್ತ ಸಿಂ[2]ಹಾ[2]ಣಮುಸಿರ್
ಪರಿಯಲ್ಪಡೆಯದೆ [3]ಕೆ[3]ತ್ತೊ[4]ಡೆ[4]
ತುರಗಕ್ಕದು ಮರಣಚಿಹ್ನಮಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೫೬

ಆವಿನ ಪಾಲ್ದಾಳಿಂಬದ
ಪೂವಿನ ರಸದೊಳಗೆ ನಸ್ಯಮಂ ಮಾ[5]ಳ್ಪುದು ವಿ
ದ್ಯಾವಿದರಶ್ವಕ್ಕೆ ಮುಖ
ಶ್ರಾವಣೆಯಿಂ ಸುರಿವ ರುಧಿರಮಂ[5]ಸ್ತಂಭಿಸುಗುಂ ೫೭

ಕಜಿುಕೆಯ ರಸ[6]ಮಂ[6] ಪಾಲುಮ
ನೆಜಿುವುದು ತುರಗಕ್ಕೆ ನಸ್ಯಮಂ ತಲೆಯೊಳ್ ತಂ
ದೆಱಿವುದ[7]ಪಮಾರ್ಗ[7] ರಸಮಂ
ಪಜಿು[8]ಪಡು[8]ಗುಂ ಮೂಗಿಸಿಂದ[9]ಮುಣ್ಮು[9]ವ ರುಧಿರಂ ೫೮

ವಾತಾದಿಯಾ[10]ಗೆ[10] ಕೋಶ
ವ್ರಾತಂ ವಿಕೃತ ಪ್ರಭಾವದಿಂ ತಲೆ ಮುಷ್ಕಂ
ಬಾತೊ[11]ಡೆ[11] ತೊಡರ್ಚಿ ಕಟ್ಟುವು
ದಾತಪದೊ[12]ಳ್[12] ಹಯಮನೆಂದನಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೫೯

ಬಜೆಯಿಂಗಣಿಲೆ ವಿಳಂಗಂ
ರಜನಿ [13]ದ್ವಿತಯಂ[13] ಕಟು[14]ತ್ರ[14]ಯಂ ಕುಟಜ ಫಲಂ
ರುಜೆ ಸಾಸುವೆ ಸಂವ[15]ರ್ಚಲ[15]
ಮಜಮೋದಂ ಮುಷ್ಕವಾತ ಹರಣಂ ಪಿಂಡಂ ೬೦

---

[1] ಟಾಗಿರೆ (ಜಟ) [2] ಹ್ವ (ಜಟಡ) [3] ತ್ತೆ (ಟ) [4] ಡೆಮುತ್ತಾ (ಜಟಡ)
[5] ತಲು ಕೇಳ್ ಭಾವಿಸೆ ನಾಸಿಕದಿಂ ಸುಂದಾವರಿಸುವ ರಕ್ತ ಧಾರೆಯುಂ (ಜಟಡ)
[6] ಮುಂ (ಜ) [7] ಬಿಂ ಮಾರ್ಗದ (ಜಟವ) [8] ವಿಶಿ (ಜಟಡ) [9] ಮೊಸರು (ಜಟಡ)
[10] ಗಿ (ಜ) [11] ಡೆಯುು (ಜ) [12] ಳು (ಜಟಡ) [13] ಬೃಹದ್ವಯ (ಜಟಡ)
[14] ಕತ್ರ (ಟಡ) [15] ತ್ಸರ (ಜಟಡ)

ಬರಿವದ[1]ಣೆ[1] ಸುಣ್ಣ ಗಂದಿ[2]ಗೆ[2]
[3]ನಱುವಲ್ಗುಳ್ಳಂ ಮಣಿಶಿಲೆ ಶಿವನ್ನಿ[3]ಯುಂ ಶತಾ
ವರಿ ಪುಲಿಗಿಲ್ ಬೆಲ್ಲವತಂ
[4]ಗರುಗಂ ಗೋರಂಟೆ[4] ತವ[5]ಸಿಯುಂ[5] ಅವುಂಡಲೆಯುಂ ೬೧

ಇನಿತಱ ಬೇ[6]ರಂ[6] ನಾಗುಳ
[7]ಮನೆ ನೀರುಮನೆ[7]ಱಿದು ಕೊಂಡು ಮತ್ತೊಕ್ಕುಳ[8]ವ
ಪ್ಪನಿತಾಗೆ ತೆಗಪಿ[8]ಯೊಕ್ಕುಳ
[9]ಮನೆ[9]ಲೆಣ್ಣೆಯ[10]ನಾ ಕಷಾಯದೊಳ್ ಕೂಡಿಪುದುಂ[10] ೬೨

ಎಣ್ಣೆ[11]ನಿಲೆಯು[11]ಟ್ಟು ಕೊಂಡಾ
ಯೆಣ್ಣೆಯುಮಂ ಘೃತಮುಮಂ ಗುದಸ್ಥಾನದೊ[12]ಳಂ[12]
ಪಣ್ಣನೆಗೆಯ್ದನುವಾಸಿ[13]ಸಿ[13]
ದೆಣ್ಣೆ ಮಹಾದಿವ್ಯಮಲ್ತೆ ವಾತಾಪಹರಂ ೬೩

ತ್ರಿಫಲೆ ಬಜೆ ಬೆಲ್ಲ ಸುಣ್ಣಂ
[14]ಸುಪಥದ[14] ಸದಗುಪ್ಪೆ ಮಾಂಸಿ ವಾ[15]ಳಜೆ[15] ಪುಡಿಯಂ
ವಿಪುಲಮತಿ ತೈಲದಿಂ[16]ದ
ಟ್ಟುಪಯೋಗಿಪುದಲ್ತೆ ವಾಜಿಗನುವಾಸನಮಂ[16] ೬೪

ತೊಡೆ ಜಂಘೆ [17]ವಿಷಾಣಂ[17] ಕೀ
ಳ್ಪಿಡಿ ಕೋಶಂ ನಾಭಿ ಜಠರ[18]ವಿಂ[18]ತಿನಿತುಂ ಬಾ
[19]ತೊಡೆ[19] ತೊಡೆಯೊಳ್ ಪಾಂಡುವಿನೊಳ್
ಬಿ[20]ಡುವುದು[20] ಸೆಱೆಯುಂ [21]ಬಳಿಕ್ಕ[21] ಬಳಿವು[22]ದು[22]
ಕೆಸ[23]ಱಂ[23] ೬೫

---

[1] ಚೆಯಿಸು (ಜಟಡ) [2] ಗೆ ಖಾದಿ (ಕ) [3] ಮೆರಡುಂ ಗುಳ್ಳ ಮಣಿಶಿಲೆಸಿ ವಹ್ನಿ (ಜಟಡ) [4] ಗಡುಗಂ ಗೋರಟೆ (ಜಟಡ) [5] ಸವಾ (ಜ) ಸಿಯುವು (ಟ) [6] ರುಂ (ಜಟಡ) [7] ವನಿತುಮ ನೀರೆ (ಜಟಡ) [8] ತುಪ್ಪವಿನಿತಾಗಿ ಕಾಸಿ (ಜ) ತುಪ್ಪನಿತಾಗಿ ಕಾಸಿ (ಟಡ) [9] ವೆನ (ಜಟಡ) [10] ನಾಃಕಶಾಯದೊಳ್ ಕೂಡಿ ಇಹದಂ (ಜಟಡ) [11] ಯಲಿ ಅ (ಜಟಡ) [12] ಳ್ (ಕ) [13] ಸ (ಟ) [14] ಕುಪ್ಪಂ (ಜ) ಕುಪಂಡ (ಟ) [15] ಣಜ (ಜಟಡ) [16] ದು ತಳುವಿಲ್ಲದ (ಜ) ಆಸನವದಸ್ತಿಗಳಂ (ಜ) [17] ವೃಕ್ಷಣವುಂ (ಜಟಡ) [18] ಮಿಂ(ಟಡ) [19] ತರೆ (ಜಟಡ) [20] ಡುಂ (ಜಟಡ) [21] ಬೀಳಲ್ಕೆ (ಜ) ಬಿಡಲ್ಕೆ (ಟಡ) [22] ದಾಯಿಡೆ (ಜಟಡ) [23] ರಂ (ಟಡ)

ಅಂಗಡಿಯ ಮದ್ದು ಪಲವು ಪ
ದಂ[1]ಗೊಳ್ಳ[1]ವು [2]ಜಗ[2]ದ [3]ಭೇದ[3]ದೊಳ್ [4]ಗಣಿಯಿಸಲಾ
ಸರ್ಗ[4]ಗಡಿಸು[5]ವರೆಂ[5]ಬಾಲ
ಸ್ಯಂಗಪ್ಪುದ[6]ನೊಂದು ಮದ್ದ[6]ನಾಂ ಪೇಳ್ದಪ್ಪೆಂ ೬೬

ತುಳಿವುದು ತಗ್ಗಿಯ ತೊ[7]ವಲಂ[7]
ಕೊಳುವುದು ತನಿರಸಮನದನೆ ಮುಷ್ಕಾಂತರದೊ[8]ಳ್[8]
ಬಳಿವುದು [9]ವಿಷಾಣಮ[9]ಳಿಗುಂ
ಕಳಿ[10]ಯುಂ[10] ತಗ್ಗಿಯನೆ ಪಿಂಡವಿಕ್ಕು[11]ಗೆ[11] ಬಳಿ[12]ಯಂ[12] ೬೭

ಒಂದೇಱು[13]ಗುವಿಂಳಿಗುಂ ಮು
ಷ್ಕಂ ದೋಷಂ ತೋರ್ಪ ದೆಸೆಯ ಕಾಲ್ಕಂದುಂಪೊಡಾ
ದಂದಱಿಗೆ ಮುಷ್ಕಪಾಲನ
ಮೆಂದದನಱಿ ಮುಷ್ಕಶೂಲೆ ಪಾತದಿನಕ್ಕುಂ[13] ೬೮

ಎರಡುಂ ಬೀಜಮನೊಂದಾ
ಗಿರೆ ಮೊದಲಂ ಕಟ್ಟಿ ಸೀರೆಯೊಳ್ [14]ಸೇ[14]ಕಮನಾ
ದರದಿಂ ಮಾಳ್ಪುದು ಪಾಲೊ[15]ಳ್[15]
ಬ[16]ರೆಗದನಾ ತ್ರಿಕದ[16] ಮುಂದನಂತದು ತೀರ್ಗುಂ ೬೯

ವಾತಹರಮಪ್ಪ ಪಿಂಡಮ
ನಾ ತುರಗಕ್ಕೆ ಗಮಗಮುಪ್ಪುಮನವ[17]ನಂ[17]
ತೀ ತೆಜದೊ[18]ಳ[18]ಮುಪಶಮಿ[19]ಸುಗು[19]
[20]ಮೂ[20]ತಪದೊಳ್ ಕಟ್ಟಿ ಪೂಸೆ [21]ತ್ರ[21]ಗ್ಗಿಯ ರಸಮಂ ೭೦

---

1 ಗಳೊಳ (ಜಟಡ) 2 ಬಗೆ (ಜಟಡ) 3 ಬೇಗ (ಜಟಡ) 4 ಸಗಣಿನಾಸಂ (ಜಟಡ) 5 ವೆಸೆ (ಜಟ) 6 ನೆಂತುಮರ್ದಂ (ಜಟಡ) 7 ಗಟಂ (ಜಟಡ) 8 ಳು (ಜಟಡ) 9 ವಾತಮಪ (ಜ) ವೃಷಣಾ ಅ (ಟಡ) 10 ಯುಂ (ಜಟಡ) 11 ಗು (ಕಗ) 12 ಕಂ (ಜಟ) 13 ಗುವಿಂಳಿಗು ವಂಷ್ಕರಂ ನೊಂದುಂ ಕಾಲ್ಗುಂಟುಗುಂ ಮಹಾಸ್ಥೆಪಸಗುಂ ಮುಂದರಿ ಮುಷ್ಕದ ನಾಳಂ ತಂದಿಡುತ್ತಾ ಶೇಕನಸ್ತಿಯಂ ಸೀ ತ್ರದುತಂ (ಜಟಡ) 14 ಶಾ (ಟಡ) 15 ಳು (ಜಟಡ) 16 ರಿಗೆಡನು ತೆ (ಜಟಡ) 17 ನುಂ (ಜಟಡ) 18 ಳು (ಜ) 19 ಕುಂ (ಜಟಡ) 20 ಅ (ಜಟಡ) 21 ಕ (ಟಡ)

ಕಾಸಿದ [1]ಚಿಕ್ಕಣಿಕೆ[1]ಸಱಿಂಗೊಳ್
ಸಾಸ[2]ವೆ[2] ಕಲ್ಲುಪ್ಪು ಕಣಿಕ [3]ಮು[3]ದ್ದಿನ ಪುಡಿಯುಂ
ಬೇಸಱದೆ ಬಾಹಿನೆಡೆಯೊಳ್
ಪೂಸುವುದು[4]ನ್ಮತ್ತ[4]ರಸಮುನೆಱಿಂದಂತದಱಿಂಗೊ[5]ಳ್[5] * ೨೧

ಶೂಲೆ ಸುಭಿಕ್ಷ ಶೂಲೆ ರೂಕ್ಷ
ಶೂಲೆಯುಂ ಸಲೆ ಮೂತ್ರ ಸಿಕ್ಕು ರಕ್ತವಿಮೋಹಂ
ಶೂಲಾವಿಷ್ಕಂಭ ಕಿಟಕ
ಶೂಲಾಕ್ರಿಮಿ ಸಿಂಹಣದ್ವಯಂ ವಾತಾಂತ್ಯಂ ೨೨

ಇಂತೀ ವ್ಯಾಧಿಗಳ ವಿಕಾ
ರಾಂತರಮುಂವೈದ್ಯಭೇದಮುಂ ಭಾವಿಸಿ ಕ
ಲ್ಪಾಂತಾಗಿ ಪೇಳ್ದ ಚಂದ್ರಮ
ತಾಂಗರಮೇಕಾದಶಾಧಿಕಾರಂ ಸಾರಂ ೨೩

1 ಕಿಚ್ಚಣಗೆ (ಜಟ) 2 ವಿ (ಜಟಡ) 3 ಉ (ಜ) 4 ಮ್ಯತ್ರದ (ಟಡ) 5 ಳು (ಟತ)
* ಜಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ೨೧, ೨೨ ನೆಯ ಪದ್ಯಗಳಿಲ್ಲ.

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ*

ಕೆರಕು ತುಱು ಕಜ್ಜಿ ಕಂಚು[1]ಕಿ[1]
[2]ಕುರುವಂ[2]ಬುಳು ಪುತ್ತು ಪುಗಳಿಬ್ಬಡೆ ಭಗಂ
ದರಮುುರುಸೆ ಕು[3]ಷ್ಠಿತರ್ದುಂ[3]
ನರವುಲಿ ದುಷ್ಟವ್ರಣಂಗಳೆಂದಱುವುದ[4]ದಂ[4] ೧

ತಳದೊ[5]ಳ್[5] ಕುಷ್ಠಿಕೆಯೊ[5]ಳ್[5] ಬಾ
ಯೊ[6]ಳಗಕ್ಷಿಯೊ[6]ಳಶ್ರುಪಾತದೊ[7]ಳ್[7] ಪೇರುರದೊ[7]ಳ್[7]
ಗಳದೊಳ್ ಪಾಂಡುವಿನೊಳ್ [8]ಪು
ಣ್ಗಳಾದೊಡವು ದೋಷಜಂಗಳಭಿನವಚಂದ್ರಾ[8] ೨

ಮಹಿಷಿಯ ಕೋಡೇರುಗ[9]ಳಿಂ[9]
ಬಹುವಿಧ ಶಸ್ತ್ರಾ[10]ಭಿ[10]ಘಾತದಿಂ[11]ದುರ್ಜ[11]ದ ಭೂ
ರುಹದಿಂದಮಾದ [12]ವಿವಿಧೋ
ಪಹತಂ ಸದುವಕ್ಷತಂ[12]ಗಳೆಂದಱುವುದದಂ ೩

ತಿಲಕ[13]ದ ದಕ್ಕ[13]ಪಮಾ[14]ರ್ಗಂ[14]
[15]ಗಳ ದಕ್ಕಂ[15] ಸುಟ್ಟು ಮೂತ್ರದಿಂ[16]ದರೆದು ನವೋ[16]
ಜ್ವಲ ಚೂರ್ಣ[17]ವಿಮಿಶ್ರಿತದಿಂ
ವಿಲೇಪನಂಗೆಯ್ದು ಕಳೆಗೆ ದುಷ್ಟವ್ರಣವುಂ[17] ೪

---

[1] ಕೆ (ಜ) [2] ಖುರದಂ (ಜ) [3] ಷ್ಠ ಕಷ್ಟದ (ಜ) [4] ದಿವಂ (ಜ) [5] ಳು (ಜ) [6] ಳುಕಕ್ಷದೊ (ಜ) [7] ಳು (ಜ) [8] ಶಂಗಳು ತಾನುತ್ಪನ್ನಮಾಗಳದು ದೋಷಕರಂ (ಜ) [9] ಳುಂ (ಜ) [10] ದಿ (ಕ) [11] ದೂರ್ಜಿ (ಜ) [12] ಮಿಥ್ಯಾಪದದಿಂದಂ ಆದ ಕ್ಷತ (ಜ) [13] ದ (ಜ) [14] ಗರ್ಭದು ಕೊಳವಳಿಳಿಗಳಂ (ಜ) [15] ದಂ ಮರೆದು (ಜ) [16] ಮಿಶ್ರಲೇಪಂ (ಜ) [17] ತಾಂ ಪೋಳು ಕೆಟ್ಟ ವ್ರಣವುಂ ನಿರುತಂ (ಜ)

* ಟ ಮತ್ತು ಡ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ 12, 13 ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಗಳು 14 ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ 1–21 ಪದ್ಯಗಳು ಲುಪ್ತ

ಸುಡುವುದು[1]ಮೆಕ್ಕದ ಪುಡಿಯುಮ
ನುಡುಗುವುದಾ ಬೂದಿಯಂ ಬಳಿಕ್ಕಮದಂ ಕ
ಪ್ಪಡದೊಳ್ ಸೋದಿಸಿಕೊಂಡಿ
ಪ್ಪ್ಮಡಿನೀರಂ ಪೊಯ್ದು ಮಂದವಪ್ಪನ್ನೆವರಂ[1] ೫

[2]ಅಡಿಸುವುದಯಸ್ಕಭಾಂ[2]ಡದೊ
ಳೊಡಮೊಯ್ವುದು ಕ[3]ಳ್ಳಿಯೆಕ್ಕೆ[3] ಆಡಿನ ಪಾ[4]ಲಂ[4]
ಗುಡ[5]ಗೋಮ[5]ಹಿ[6]ಷಿ[6] ಕ್ಷೀರಮ
ನಡುಗೆಯ ಪದನಱಿದುಪೊಯ್ದು ತೊಳಸುಗೆ ಮತ್ತಂ ೬

ಗ[7]ಳಿ[7]ಮೂಗಿಯರಿಸಿ[8]ನಂ[8] ಪಿ
ಪ್ಪಲಿಮೂಲಂ ತಿಗಡೆವಾಣಿಜಂ ವಿಶ್ವಂ [9]ಪಿ[9]
ಪ್ಪಲಿ ನುಗ್ಗೆ ತಗ್ಗಿಯೆಸೆವಾ
ಮಳಕ ಯವಕ್ಷಾರ ಸರುಷಪಂ ಬಜೆಯೆರಡುಂ ೭

ಪೊಸತಪ್ಪ ಸುಣ್ಣಮಂ ಸೋ
ದಿಸಿ ಕಿಱಿದಂ ಕೊಂಡು ಭಸ್ಮ[10]ರಸದೊಳದಂ[10] ಯೋ
ಜಿ[11]ಸಿ[11] ಬಳಿಕಿನಿ[12]ತೌಷಧಮುಮ
ನಸುವೆಯೊಳರೆದ[12]ಲ್ಲಿ ಪೊಯ್ದು ತೊಳಸುಗೆ ಮತ್ತಂ ೮

ಅಟ್ಟಳಿಪಿ ತಂದು ಕೆಯ್ಯೊ
ಳ್ಮಟ್ಟದೆ ಪೆಱತೊಂದು ಕೊಡ[13]ದೊಳಿಂ[13]ಬಾಗಿರೆ ಬೈ
ಚಿಟ್ಟು ಪದನಱಿದು ಪೂಸುಗೆ
ಬೊಟ್ಟಟ್ಟಂತಾ[14]ಗಿ[14] ಹಯದ ದುಷ್ಟ ವ್ರಣಮಂ ೯

---

1 ಮದ್ದಂತಱಿಯೊಡುಗೂಡಿಸಿದ ಬೂದಿಯನು ಶೋಧಿಸಿಮ್ಮಡಿ ನೀರಂ ಬಿಡದೆರದು ಮಂದವಪ್ಪಂತಡುವುದು ಪದನರಿತು ಬಲ್ಲ ಸದ್ವೈದನಿವಹಂ (ಜ) 2 ಒಡಳೆ ಸುಭಾಂ (ಜ) 3 ಳಿಯುಮೆಕ್ಕೆ .ವಾಲು (ಜ) 4 ಲುಂ (ಜ) 5 ಗೋ (ಜ) 6 ಷಿಯುತ (ಜ) 7 ಜೆ (ಜ) 8 ನ (ಜ) 9 ಹಿ (ಜ) 10 ದೊಳಗೆ ಅ (ಜ) 11 ಸಿದ (ಜ) 12 ತರ ಪಡಿರಸಮಡುವೆಡೆಯ (ಜ) 13 ನೊಂ (ಜ) 14 ಗೆ (ಜ)

ಮಾಗಿಯ ದಿವಸಂ ಬಿಸಿಲಾ
ದಾಗಳ್ ಬೇಸಗೆಯ ದಿವಸಮಾದಂದು ಬಿಸಿಲ್
ಪೋ[1]ಗಲ್ ಘನಾಗಮಂ ಪೋ[1]
ದಾಗಳ್ ಮಳೆಗಾಲದಂದು ಯೋಜಿಸುವುದ[2]ದ[2]ಂ ೧೦

ಅರಳೆಯನಡಸುವುದಿಂಬಾ
ಗಿರೆ ದುಷ್ಟ ವ್ರಣದ [3]ಬಳಸಿ[3]ಯುಂ ಕ್ಷಾರರಸಂ
ಪರಿಯಲ್ಕೀಯದೆ ಬಳಿಯಂ
ಪರಿಸೇಕಂಗೆಯ್ಯೆ ಪಾಲೊಳಂ ತುಪ್ಪದೊಳಂ ೧೧

[4] ಸುರಧೂ[4]ಮದ ಬ[5]ಣ್ಣಮೆರಣ[5]
ನೇಜ[6]ಲ ತನಿವ[6]ಣ್ಣ ಬಣ್ಣ[7]ಮಾ[7]ದೊಡೆ ಪುಣ್ಣಂ
[8]ಪರಿಸೇಕಿಪ್ಪುದು[8] ವೈಶ್ವಾ
ನರಚೂರ್ಣಮನಿ[9]ಡಲ್ಕೆವೇಡ[9] ತದ[10]ನಂ[10]ತರದೊಳ್ ೧೨

ವಾರುಣಿಮೂಲಮನಾ ಮಂ
ದಾರ ಕ್ಷೀರದೊಳೆ ತೊಯಿದು ನಾಳೀವ್ರಣದಾ
[11]ಬೇರೊಳು ಬ[11]ತ್ತಿಯನಿಟ್ಟವ
ಧಾರಿಸಿ ಸೋದಿಸುಗೆ ಪುಣ್ಣೊಳನುನಯದಿಂದಂ ೧೩

ಮಂದಾರದ ಪಾಲುಪ್ಪುಮ
ನೊಂದಾಗಿಯೆ ಕಣಿಕದೊಡನೆ ಬತ್ತಿಯನಿಟ್ಟಂ
ತೊಂದೆರಡು ದಿವಸದಿಂ [12]ಕಳೆ[12]
ದಂದಾ ವ್ರಣಕೆಣ್ಣೆವಿಟ್ಟೊಡಿರದುಪಶಮಿಕುಂ ೧೪

---

[1] ದಾಗ ಘನಘನಾಗಮ (ಜ) [2] ದಿಂ (ಜ) [3] ರಸಿಗೆ (ಜ). [4] ಧೂ (ಜ)
[5] ಣ್ಣಂ ಮೇಣದೆ (ಜ) [6] ಲಪ (ಜ) [7] ವಾ (ಜ) [8] ಗಾರಾಗಿ ಸುಟ್ಟು ಬಳಿ (ಜ)
[9] ನೆ ತಳಿದು (ಜ) [10] ನಾಂ (ಕ) [11] ಬೆರಳೊಳ್ ಬ (ಕ) [12] ತೆಗ (ಜ)

ನವನೀತ[1]ದ ಬತ್ತಿಯು ತಿಗು
ಡುವುಂಗು[2]ರಂ[2] ಕಳ್ಳಿ ಜೇನುತುಪ್ಪವಿವಂ ಕೂ
ಡುವುದರೆದು ನಿಚ್ಚಲುಂ ಪೂ
ಸುವುದಾ ದುಷ್ಟ ವ್ರಣಂಗಳೆಲ್ಲಂ ತೀರ್ಗುಂ ೧೫

ಕೊಳುಗುಳಿಗೆಯು ಪುಣಿಸೆಯು ಕೋ
[3]ಮಳಿಕೆಯನ[3]ಳದಳಿಸುವೆತ್ತುನಾಲಗೆಯೆಲೆಯುಂ
ತಿಲ ತೈಲದೊಳರೆದೊಂದನೆ
[4]ವಿಲೇಪನಂಗೆಯ್ವುದಡಸಿ ನಾಳೀವ್ರಣಮುಂ[4] ೧೬

ಅರೆ[5]ದು ಪಳೆ ನೀರೊಳಾ[5] ಪಾ
ಲ್ಮರ[6]ಗಳ ತಿಗುಡಂ ಸಮಂತು ನವಘೃತದೊಳವಂ
ಪೊರೆದಿಡುಗೆ ನಾಳಿವುಣ್ಗಳ
ನಿರೂಹಣಂ ಮಾಳ್ಕುಮಲ್ಲಿ ಸಂದಯಮುಂಟೇ[6] ೧೭

ಸ್ವಾಗತವೃತ್ತ

ಕಾಕಜಂಘೆ ಮಧುಮತ್ತಿ[7]ಯೌಂ[7]ಗುರಂ
ಪ್ರಾಕಟಂ ಘೃತಸಮೇತ[8]ಮಿವಂ[8] ನಿ
ರ್ವ್ಯಾಕುಲಂ[9]ನೆರಪಿ[9] ಪೂಸುಗೆ ಪು[10]ಣ್ಗಳ್[10]
ಪೋಕುಮೆಂದ[11]ನಕಲಂಕ ಚರಿತ್ರಂ[11] ೧೮

ಉಪ್ಪುಂ ಬೋಳಮುಮಂ ಸಮ
[12]ನ[12]ಪ್ಪಂತಿರೆ ಕೂಡಿ [13]ಪು[13]ರಿದು ಮಸಿಯಂ [14]ನೇರಿ
ತ್ತ್ರಪ್ಪಿನಮೆಳ್ಳೆ[14]ಣ್ಣೆಯೊಳ[15]ರೆ
ದೊಪ್ಪಿರೆ[15] ಪೂಸುವುದು ಕಜ್ಜ ದುಷ್ಟವ್ರಣದೊಳ್ ೧೯

---

1 ನೊಪ್ಪೆ ಮತ್ತಿ ತೊಪ್ಪೆಯುನಾ (ಜ) 2 ರ (ಜ) 3 ಮಾಲ (ಕ) 4 ತಳುವದೆ ಲೇಪನಮುಗೆಯ್ಗೆ ನಾಳಿವ್ರಣಕಂ (ಜ) 5 ವುದು ಎಳೆನೀರಂ (ಜ) 6 ಗಳ ತಿಗುಡಿಂ ತ ನರದು ಘೃತ ಸಹಿತಂ ಕಾಂ ತುರಗದ ವ್ರಣದೆಡೆಯೊಳು ತಾಂ ಪೊರೆಪಿಡಿಲುಂ ನಾಳಿದುಣ್ಣು ನಿರುತಂ ತೀರ್ಗುಂ (ಜ) 7 ಯುವುಂ (ಕ) 8 ಮಿಂತುಮಿಾವುದಂ (ಜ) 9 ಅರೆದು (ಜ) 10 ಣ್ಣುಂ (ಜ) 11 ಕವಿಯಭಿನವ ಚಂದ್ರ (ಜ) 12 ಮ (ಜ) 13 ಹು (ಜ) 14 ನವರಂ ಒಪ್ಪಿರೆ ಎ (ಜ) 15 ರದದ ತಪ್ಪದೆ (ಜ)

ಪರಲಾಗದಂ[1]ತು[1] ವಸ್ತ್ರಾಂ
ತರದೊಳ್ ಶೋಧಿಸಿದ ಸುಣ್ಣದೊಳಗರಿದಾಳಂ
ಬೆರಸಿ[2]ಯುವನಟ್ಟು ಪೂಸುಗೆ[2]
ತುರಗದ ದುಷ್ಟ[3]ಪ್ರಣಂಗಳೆಲ್ಲಂ[3] ಕೆಡುಗುಂ ೨೦

ಶ್ವೇತೇರಂಡದೊಳಂ ಭ
ಲ್ಲಾತಕಮಿವನರೆದು ಕೂಡಿ ತಿಲತೈಲದೊಳ
ಟ್ಟಾ ತೈಲ[4]ವಿಲೇಪನದಿಂ
ಕಿತ್ತೊಸರುತಿರ್ಪ ನಾಳಿವುಣ್ಣಳ್[4] ಕೆಡುಗುಂ ೨೧

ಖಚರಪ್ಲುತ

[5]ಕೇರ[5]ಗೊಟ್ಟೆ ಕರಂಜದ ಬೀಜಂ [7]ಕೃಷ್ಣ[6]ತಿಲಂ ಬೆರ[7]ಸಿಂತಿವಂ[7]
ಕ್ಷೀರದಿಂದರೆದಾಡಿನ ಪಾಲೊ[8]ಳ್ ಪೂಸುಗೆ ಬೆಚ್ಚನೆಮಾಡಿ ನೀರ್
ಸೋರುತಿಪ್ಪ ಪುಣ್ಗಳ್ ವಿಸರ್ಪಂಕಜ್ಜರ್ಜಿತಜಿಂಗಿದ ತದುರ್ಗಗಳ್
ನೀರದಂ ಪವನಂಗೆ ಪಡಲ್ಪಟ್ಟೋಡುವವೋಲ್ ಪರೆದೋಡುಗುಂ[8] ೨೨

ಗರುಗಮುನಕ್ಕನುನಯುದಿಂ
ನರಮೂತ್ರ[9]ಮುನಕ್ಕೆ[9] ಕನಕಪತ್ರಮು[10]ನಕ್ಕಾ[10]
ದರದಿಂ[11]ದಂ[11] ಕಲ್ಲು[12]ಪ್ಪಂ[12]
ಬೆರಸಿಯುದಂ ಬಳಿಗೆ ಹಯುದ [13]ಸದ್ಯಕ್ಷತದೊಳ್[13] ೨೩

ಪಲವುಂ ಕಾಲದ ಪು[14]ಣ್ಗಂ
ಗಲೆಗಟ್ಟಿದ್ದೊಳಗು ನೋವಡಂ ತರ್ಗಿ[14]ದೊಡಂ
ಬಲಿ[15]ದೊಟ್ಟುಗಟ್ಟಿ[15] ತೋರ್ಪೊಡ
ಮುಲಸದೆ ಮಾಡೂದದಕ್ಕೆ ದಹನ ಕ್ರಿಯೆಯುಂ ೨೪

---

1 ತೇ (ಜ) 2 ಘೃತದಿಂದಲಟ್ಟದ (ಜ) 3 ಬ್ರಣಕ್ಕೆ ಪೂಸಲು (ಜ) 4 ಲೇಪದಿಂ ಕಿಟ್ಟೊಸರುತಿರ್ಪ ನಾಳಿವುಣ್ಣುಂ (ಜ) 5 ಗೇರ (ಜ) 6 ಕೋಷ್ಠ (ಜ) 7 ಸಿ ಸೈಂಧವ (ಜ) 8 ಳು ಸೇರಿ ಘೋಟಕದ ವ್ರಣಕಿಡಲುಂ ತಾ ನೀರದಂ ಪವನ ಘಾತಿಗೆ ಡುವಂತೋಡ್ಗುಂ (ಜ) 9 ದಿ (ಜ) 10 ಕ್ಕಾ (ಜ) 11 ದರೆದು (ಜ) 12 ಪ್ಪನದರೊಳ್ (ಜ) 13 ವ್ರಣ ವಿದ್ದೆಡೆಯೊಳು (ಜ) 14 ಣ್ಣುಳ್ ಕರಿಗಟ್ಟಿದೊರ್ಳಗೆ ನೊಡವಡಗಿ ತಗ್ಗಿ (ಜ) 15 ದೊಡ ಗಟ್ಟಿಯೆ (ಜ)

ಅರೆದಿಡುಗೆ [1]ಕೀತ[1]ಪುಣ್ಣೊಳ್
ಸೊರೆಯೆಲೆಯುಂ ಮೂಱು ನಾಲ್ಕು ದಿವ[2]ಸಂ ತದನಂ
ತರಮೆಣ್ಣೆವಿಡುಗೆ ಮೇಣ್ ಘೃತ
ಪರಿಸೇಕಂಗೆಯ್ಗೆ ನಾಳಿವುಣ್ಗಳ್ ಕೆಡುಗುಂ[2] ೨೫

ಪೊಸತಪ್ಪ ಸುಣ್ಣಮುಂ ಪ
[3]ತ್ತಿ[3]ಸುವುದು ಸದ್ಯಕ್ಷ[4]ತಕ್ಕೆ[4] ದುಷ್ಟವ್ರಣಕಂ
ಪೊಸಸುಣ್ಣಮನರ್ಕಕ್ಷೀ
ರ ಸಮೇತಂ ಪೂಸಿ ಕಳೆಗೆ ದುಷ್ಟವ್ರಣಮುಂ ೨೬

ನೊರೆವಾ[5]ಲ್[5] ಸಾಮುದ್ರಂ [6]ಭೃಂ
ಗರಸಂ[6]ಕನಕಾಂಬು[7]ಕೇರತುಪ್ಪಂ ಮತ್ತಂ[7]
ಬೆರಸಟ್ಟು ಪೂಸೆ ಕೆಡುಗುಂ
ತುರ[8]ಗ[8]ವ್ರಣಸಂಕುಲಂಗಳಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೨೭

ಮುನ್ನಿನ ಹಯಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳ್
ಕನ್ನಡದೊಳ್ ಚಂದ್ರಮತಕೆ ಸಮನಲ್ಲಮಿದೇಂ
ಬಿನ್ನಣಮೊ ಪೇಳಿಮೆನಿಸಿದ
ಪನ್ನೆರಡನೆಯ ವ್ರಣಾಧಿಕಾರಂ ಸಾರಂ* ೨೮

---

1 ಕೆಟ್ಟ (ಜ) 2 ಸಾಂತರದೊಳು ಇರದೆಳ್ಳೆಯಲಟ್ಟು ಕೊಡವುದು ಪರಿಪಿಡಿಯಲಿ ಘೃತದಿ ಶೇಖವಂ ಮಾಳ್ಪುದದಂ (ಜ) 3 ತಿಯಿ (ಕ) 4 ತದಲಿಃ (ಜ) 5 ಲೊಳ್ (ಜ) 6 ಗರುಗಂ (ಜ) 7 ಗೇರತುಪ್ಪಮನಿನಿತಂ (ಜ) 8 ಗದ (ಜ)

* (ಜ) ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ೨೮ ನೆಯ ಪದ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಹದಿಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಕೆಂಪಕ್ಕುಂ ಮೂತ್ರಂ ಮೆಣ
ಸಂ ಪೋಲ್ಕುಂ ಲದ್ದಿ ಮೇಹುಗೊಳ್ಳದು ಖಾಣ
ಕ್ಕಂ ಪದೆದು ಬಾರದಶ್ವಜ

ಲಂ ಪಾಯ್ದುಂ ಜ್ವರ ವಿಕಾರಮಾದೊಡೆ ತುರಗಂ * ೧
ಜ್ವರ [1]ವೇಂ[1] ಕಾರಣದಿಂದಂ
ತುರಗಕ್ಕಾಯ್ತೆಂದು ಬಗೆದು ಭಾವಿಸಿ ವೈದ್ಯಂ
ತ್ವರಿತಂ ಮಾಳ್ಕೆ ಚಿಕಿತ್ಸಾಂ
ತರವಂ[2]ತಾ[2] ಕಾಯೆಮುಂದು ಹಿತಲಂಘನಮಂ ೨

ಬೇವಿನ ಪಿಂಡ[3]ವು[3]ನಿಕ್ಕುವು
ದಾ ವಾಜಿಗೆ ಲವಣ [4]ವಿರಹಿತಂ[4]ಸಮವಾಯಂ
ಮೇವೊಡೆ ಕಜುಕೆಯ ಪುಲ್ ಬಿಸಿ
ಲಾವೆಡೆ[5]ಯುಂ[5] ಮುಟ್ಟದಂ[6]ತು[6] ಕಟ್ಟಿಸುವುದದಂ ೩

ಪಿತ್ತಜ್ವ[7]ರೋಪಶಮವು[7]
ತ್ಯುತ್ತ[8]ಮವುಂ[8] ಸ್ನೇಹವರ್ತಿಯಂ ಮಾಳ್ಪುದು ಬಾಯ್
ಬತ್ತುವೊಡೆ ಕುಡುಗೆ [9]ಕಳ್ಗೊಳ್[9]
ಪಥ್ಯಂ ಪಿಪ್ಪಲಿಯುಮಿಂಗು ಸಂವ[10]ರ್ಚಲವುಂ[10] ೪

ನೊರೆವಾಲೊಳ್ [11]ಮಧುವಂ[11] ಶ
ರ್ಕರೆಯುಮನೊಡಗೂಡಿಕೊಂಡು ವಾಜಿಗೆ ಪಾನಾಂ
ತರದೊಳ್ ಪ್ರಯೋಗನಿಪುಣರ್
ಜ್ವರಹರ[12]ವುಂ[12] ಕ್ಷೀ[13]ಣ[13]ವರ್ತಿಗೆಯ್ಗ ನುನಯದಿಂ ೫

---

[1] ನೋ (ಜ) [2] ತಾಂ (ಜ) [3] ವ (ಜ) [4] ರಹಿತಮು (ಜ) [5] ಯೊಳ್ (ಜ) [6] ತೇ (ಜ) [7] ರಪ್ರಕೋಪಶಮನ (ಜ) [8] ಮ (ಜ) [9] ಸುರೆಯೊಳು (ಜ) [10] ತ್ಸರಮುಂ (ಜ) [11] ಪಾಲಂ (ಜ) [12] ಮುಂ (ಜ) [13] ರ (ಜ)

* (ಜ) ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ೧ ನೆಯ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಕೆಳಗಿನ ೨ ಪದ್ಯಗಳಿವೆ.

ಅಲತಿಗೆಯಂತಿರೆ ಮೂತ್ರಂ। ನಲವಿಲ್ಲದೆ ಲದ್ದಿ ನೀರಸವಾಗಿಯೆ ತೋರ್ಕುಂ ಮೆಲಲೊಲ್ಲದು ಪುಲ್ ಖಾಣಮು। ಜಲದಿಂದಂ ಬಾರದಶ್ವಜ್ವರ ತೋರಿದಡಂ॥ ನೆಳಲಂ ಸಾರುಗು ನೀರ್ ಕಣ್ಣೊಳು ಬೀಳ್ಗುಂ ಶ್ವಾಸಮಾಡುಗುಂ ಬೆಮರುಗು ಕಣ್ಗಳು ಕೆಂಪು ತೋರೆ ಮೇಯದು ತಳುವಿಲ್ಲದೆ ಜ್ವರಮಿದೆಂದು ಮಾಡುಗೆ ಕ್ರಿಯೆಯಂ॥ (ಜ)

ಸುತಶಾಲ್ಯೋದನವುಂ ಜೇ
ನತುಪ್ಪವ್ನೆಱೆದೂಡಿ ಕಱುಕೆಯುಂವೋಯಿಸಿಮಾ
ರುತ ಧೂಮೋ[1]ಷ್ಣಂ[1]ತರವ
ರ್ಜಿತಮಾಗಿ[2]ರೆ[2] ತಂದು ಕಟ್ಟುಗಂತಾ ಹಯಮಂ ೬

ಸುಟ್ಟು ಕುಮಾರಿಯ ಬೇರಂ
ಘಟ್ಟಿಸಿ[3]ಪಿಳಿದವಱ[3] ರಸಮನೊಬ್ಬಳದನಿತಂ
ಕೊಟ್ಟು ಸಿತ[4]ಹ[4]ಸಿತವಲಸದೆ
[5]ಕಟ್ಟುಗೆ ಕೊರಳೊಳಗೆ ತುರಗದ ಜ್ವರ ಹರಣಂ[5] ೭

[6]ಸುರಿಯೆ[6] ಮುಖಲೋಚನಾಭ್ಯಂ
ತರದಿಂ ಶ್ಲೇಷ್ಮಾಂಬು ರೋಮಂಪಿಸುತ್ತಂ ಮೋಹಂ
ಪರಿಹರಿಸಿ [7]ನಿಂದೊಡಂತಾ[7]
ತುರಗಂ ಶ್ಲೇಷ್ಮಜ್ವರಸ್ಥನೆಂದಱಿವುದದಂ ೮

ತುರಗಕ್ಕಿಕ್ಕುಗೆ ತಂದೀ
ಶ್ವರಿಯುಂ ಮಧುವೆರಸಿ ಬಳಿಕ ಕಳವೆಯ ಕೂಳಂ
ಬೆರ[8]ಸಿಕ್ಕುಗೆ ಕಲಸಿ[8] ಮನೋ
ಹರಮಾಗಿರೆ ಪೆಸರಕ[9]ಟ್ಟ[9]ನಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೯

ಪರವಶ[10]ನ[10]ಕ್ಕುಂ ತಿ[11]ಱ[11]ನೆ
ತಿರಿಗುಂ ಮೂರ್ಛಾಪ್ರಸನ್ನನಕ್ಕುಂ ಮಲಡೊಳ್
ನೊರೆಯುಂ ನೆತ್ತರುಮೊಯ್ಯನೆ
ಪರಿವುತ್ತಿರೆ ಸನ್ನಿಪಾತದ ಜ್ವರಮಕ್ಕುಂ ೧೦

---

[1] ಸ್ತ್ಯಾಂ (ಜ) [2] ಯೆ (ಜ) [3] ಬಳಿದದರ (ಜ) [4] ಸ (ಜ) [5] ಬಿಟ್ಟೋಮಗು ತುರಗದೆಸೆವ ಜ್ವರವೆನಿತಸಿತುಂ (ಜ) [6] ತುರಗ (ಜ) [7] ದಶಂ ಮುತ್ತಾ (ಜ) [8] ಸಿ (ಕಗಚ) [9] ಟ್ವ (ಜ) [10] ವ (ಜ) [11] ಟ್ವ (ಜ)

ಕಾಣುತ್ತಿರೆ[1]ಯಿರೆಯಿ[1]ನಿಸಂ
ಮಾಣದೆ ಪಲತೆಱದ ಚೇಷ್ಟೆಗಳ್ ತೋಱುವೊಡಾ
ಸ್ಥಾ[2]ಣುಗಮಸಾಧ್ಯಮೆಂಬರ್[2]
ಪ್ರಾಣಾಂತ್ಯಂ ಸನ್ನಿಪಾತ[3]ಮು[3]ದು ವಿ[4]ಷಮತರಂ[4] * ೧೧

ಘೋರನೆ ಬಸುಱು[5]ರ್ಚಿ ಗುದ[5]
ದ್ವಾರಂ ಗಂಭೀರ ಭಿನ್ನ[6]ಮೇನೆಂಬುದನಾ
ಚಾರಣೆಗೆ[6]ಯ್ವುತ್ತಿರೆ[7]ಯುದ
ನಾರುಂ[7] ವಾತಾತಿಸಾರ[8]ಮೆನ್ನದರೊಳರೇ[8] ೧೨

ರಸದಾಳಿಂಬದ ದರ್ಭೆಯು
ಪೊಸ[9]ಬೇರುಂ[9] ಬೆಳ[10]ಲ[10]ತಿಗುಡು [11]ಮಧು[11]ಕ ಸಮೇತಂ
ರಸಮೊಸರೆ ತುಯ್ಯಲಟ್ಟಾ
ಱಿಸಿಕೊಡುವುದು ಮಧುವನೆಂದನಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೧೩

ಮೊಸರೊಡನೆ ಯಷ್ಟಿಮಧುಕಂ
ಪೊಸತುಪ್ಪಂ ಬೆಳ[12]ಲ[12]ಪಣ್ಣಿ[13]ವಂ ಮುದದಿಂ[13]ಭಾ
ವಿಸಿ ಮಧು[14]ವನೆ[14]ಱೆದು ಹಯ[15]ಕಿ
ಕ್ಕಿಸುವುದು[15] ವಾತಾತಿಸಾರ[16]ಮಂ ಸ್ತಂಭಿಸುಗುಂ[16] ೧೪

ಬಿಸುಸುಯ್ಲುಂ ಬಡವಕ್ಕುಂ
ಬಸವಳಿಗುಂ ದಾಹ[17]ಮಕ್ಕುಗಾ ತಣ್ಪಿಂಗಾ
ಟಿ[17]ಸುಗುಂ ಲೋಹಿತಮಂ ಮೂ
ತ್ರಿಸುಗುಂ ರಕ್ತಾತಿಸಾರಮಾದ ತುರಂಗಂ ೧೫

---

[1] ತುರಗ (ಜ) [2] ನಕಮದುಧ್ಯಾನಂಗಳ್ (ಜ) [3] ಮು (ಜ) [4] ಹರೀತಂ (ಜ) [5] ಚು ಗುತ (ಜ) [6] ಮೆನೆ ಬುದ್ಬುದ ಮುಂಚಾರಣೆ (ಜ) [7] ಮತಿಸಾರಂ (ಜ) [8] ಮಭಿನವಚಂದ್ರ (ಜ) [9] ಚಿಗುರುಂ (ಜ) [10] ದ (ಜ) [11] ಮುದ (ಜ) [12] ದ (ಜ) [13] ನಿಂಹುದುಗಿಂ (ಜ) [14] ವೆ (ಜ) [15] ಕೀಯಲು (ಜ) [16] ಬೇಗಂ ತೀರ್ಗುಂ (ಜ) [17] ಮತ್ತುಗುಂ ತಣ್ಪಿಂಗಾಶಿ (ಜ)
* (ಜ) ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ೧೩ ನೆಯ ಪದ್ಯವಾದ ಮೇಲೆ ಬಂದಿದೆ.

ಕರವೆ ಬಡವಾಗಿ ಸುಯ್ವು
ತ್ತಿರೆ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗೆ [1]ಪಿ[1]ಪ್ಪಲಿಯುಂ ತಂ
ದರೆದು ಘೃತಯುಕ್ತದಿಂದಂ
ತುರಗಕ್ಕಿಕ್ಕುಗೆ ಕಫಾತಿಸಾರಂ [2]ಕೆಡುಗುಂ[2]* ೧೬

ಅರಿಸಿನ[3]ಮೇಣ್[3] ಕೋ[4]ಷ್ಟಂ ಸಿತ[4]
ಸ[5]ರುಷ[5]ಪಮುಂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಸದ್ಯಕ್ಷಾರಂ
ಬೆರ[6]ಸಟ್ಟು[6] ಮೂತ್ರದಿಂದಂ
ತುರಗದ ಕಜ್ಜಿಗೆ ವಿಲೇಪನಂಗೆಯ್ವುದದಂ ೧೭

ಮರದರಿಸಿನ[7]ಮರಿಸಿನಮು[7]
ತ್ತರ[8]ಣೆ ತಿಲಂ ಕೇ[8]ರಗೊಟ್ಟಿ[9]ಯಿಂತಿ[9]ವನೊಂದಾ
ಗರೆದೆಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯೊಳ[10]ಟ್ಟಾ[10]
[11]ದ[11]ರದಿಂದಂ ಪೂಸೆ ಕಜ್ಜಿ[12] ಕು[12]ತ್ತಂ ತೀರ್ಗುಂ ೧೮

ಎರಡುಮರಿಸಿನ[13]ಮುಮು[13]ಪ್ಪುಂ
ಬೆರಸಾ ಪಿಡಿಗಳ್ಳಿಯುಂ ಸವಿಸ್ತರದಿಂ [14]ತಂ
ದರೆದಟ್ಟು[14] ಮೂತ್ರದಿಂ[15]ದಂ[15]
ತುರಗದ ಕಜ್ಜಿಗೆ ವಿಲೇಪನಂಗೆಯ್ವುದದಂ ೧೯

ಕಳ್ಳಿಯುಮೆಕ್ಕೆಯುಮುಂ ಸು
ಟ್ಟಿ[16]ಳ್ಳಂ ಮಸಿ[16]ಯಾಗಿ ಪುರಿದು ಚೂರ್ಣಸಮೇತಂ
ತೆಳ್ಳನೆ ಪೂಸುಗೆ ಮೂತ್ರದೊ
ಳೊಳ್ಳಿತ್ತಾಗೂಜಲಿಟ್ಟು ಸುಕರವಿಲಾಸಾ ೨೦

---

1 ಹಿ (ಜ) 2 ತೀರ್ಗುಂ (ಜ) 3 ಮರ್ಕಂ (ಜ) 4 ಷ್ಟ (ಜ) 5 ರ್ಷ (ಕ)
6 ಸಿಂತು (ಜ) 7 ಮು (ಜ) 8 ಣೆಯು ಕರಿಎಳ್ಳುಂಗೇ (ಜ) 9 ಯೆಂಬಿ (ಜ) 10 ಟ್ಟುದ (ಜ)
11 ಭ (ಜ) 12 ಗು (ಜ) 13 ಮು (ಜ) 14 ದಂ ನರ (ಜ) 15 ದಮರೆದಾ (ಜ) 16 ಳ್ಳಂಕರಿ (ಜ)

* (ಜ) ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ೧೬ ರಿಂದ ೨೯ ನೆಯ ಪದ್ಯದವರೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪದ್ಯಗಳಿವೆ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾಯ ೧೭ ಕ್ಕಂ ಪದ ಕಂದ ವೃತ್ತ ೯೩೦ ಕಕ್ಕಿ ಶ್ರೀ ಎಂದಿದೆ.

ನರತುರಗ ಗೋಕುಲಕ್ಕಾ
ದರದಿಂದಂ ಕಜ್ಜ ತೋ[1]ಱಿ ಮತ್ತೊಂ[1]ದನೆ ವಿ
ಸ್ತರದಿಂ ಪೇ[2]ಳ್ವೆಂ[2] ಸಮನಾ
ಗಿರೆ ಪೂಸುಗೆ ಪುಲಿಗಿಲೆ[3]ಯಣ್ಣೆಯಂ[3] ಸುಣ್ಣಮುಮಂ ೨೧

ಪುಡಿಮಾಡಿ ಸಜ್ಜರಸಮಂ
ಕೊಡುವುದು ನವಘೃತಸಮನ್ವಿತಂ ತ್ರಿದಿನಂ ಕೊ
ಟ್ಟೊಡೆ ತದ್ದ ಕಜ್ಜಿಯೆರಡುಂ
ಕೆಡುಗುಂ ದಿವ್ಯ[4]ಪ್ರಯೋಗಮುಭಿನವಚಂದ್ರಾ[4] * ೨೨

ಎ[5]ವೆಯಿಕ್ಕದೆ ಕಣ್ಣಂ[5] ಮು
[6]ಚ್ಚಿಮುಖಂ ನೀರೋಡಿ[6] ಚೇಷ್ಟೆಗೆಟ್ಟು ಕರಂ ಬಾ
ಲಮನೊ[7]ಲ್ದ[7]ಳ್ಳಾಡದೆ ರ
ಕ್ತಮುಮಂ ಮೂತ್ರಿಸುವ ತುರಗಕಕ್ಕುಂ ಮರಣಂ ೨೩

ಹರಿಣಿ ವೃತ್ತ

ಸುರಿಯೆ ಮುಖದಿಂ ಶ್ಲೇಷ್ಮಂ [8]ಕೃಷ್ಣಾರುಣಂ ಕ್ರಿಮಿ ಲದ್ದಿಯೊಳ್
ಪರಿಯೆ ಭರದಿಂದಂ ತಾಂ ಮೆಯ್ಯಿಕ್ಕುತುಂ ಬಲಿದೇಳುತುಂ[8]
ಪೊರ[9]ಳೆ ಕರಮಾಪತ್ತಿಂ ಮೆಯ್ವಿಟ್ಟು ಬೀಸದೆ ಬಾಲಮಂ[9]
ತುರಗಮಿರೆ ನಿರ್ವ್ಯಾಜಂ ಸಾಯ್ಗುಂ ಹಯಕ್ಕದು ನಿರ್ಣಯಂ ೨೪

ಪೆಡತಲೆಯ ನರಂ ತೆಗೆದೊಡೆ
ಮಿಡುಕದೆ ಸ್ಥೈತಿ[10]ರ್ದ[10]ಬಾಲಮಂ ಕೊರ[11]ಳ್ಗಂ[11] ಮ
ತ್ತೆಡೆವಿ[12]ಡಿದೊಡಿರದೆ[12]ಪಣೆಗ
[13]ಣ್ಣಡಸಿ ಕರಂ ಸುಯ್ಯೆ[13]ಬಾಳಲಾರದು ತುರಗಂ ೨೫

---

1 ರಲು ತೊ (ಜ) 2 ಳುವೆ (ಜ) 3 ಯುಂ (ಜ) 4 ಯೋಗವಕ್ಕುಮಿದಕ್ಕಂ (ಜ) 5 ವೆಕಣ್ಣು (ಜ) 6 ಖಂ ಶ್ರಮದಿಂ ನೀರೊಡ್ಡಿ (ಜ) 7 ಲದ (ಜ) 8 ಅರುಣಜಲಂ ಕ್ರಿಮಿಯು ನೆರೆಪ ಲದ್ದಿಯೊಳುದಿಸಲು ಭರದಿ ಮೈಯಿಕ್ಕು ತೇಳುತ (ಜ) 9 ಳ್ವ ತುರಂಗಕ್ಕೆ ಮದ್ದನಿಕ್ಕಲು ಮರಣಂ (ಜ) 10 ರ್ದ (ಜ) 11 ಳಂ (ಜ) 12 ಡದು ಸುರಿಸಿದಡೆ (ಜ) 13 ಣು ಸುಟ್ಟಂತಾಗೆ (ಜ)

?* (ಜ) ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಂದ ೨೮ ಪದ್ಯಗಳು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇವೆ.

ಕೊರ[1]ಳುಜುಗಿ[1] ನಾಸಿಕಾಭ್ಯಂ
ತರದಿಂದರುಣಾಂಬು ಪೊಣ್ಮೆ ಮುಖದಿಂ ಶ್ಲೇಷ್ಮಂ
ಸುರಿಯೆ ಬಸವಳಿದು ಬಾಲಂ
ಪರಿಯೆ ಗತಪ್ರಾಣನಕ್ಕು[2]ಮಭಿನವಚಂದ್ರಾ[2] * ೨೬

ನೊರೆವೆರ[3]ಸು[3] ಲದ್ದಿ ಪೊಱಮಡೆ
ತುರಗಂ [4]ತ[4]ಡದಡಿಸಿ ನಡೆಯ[5]ಲಱಿಯ[5]ದೆ ಕಾಲ್ಗೆ
ಟ್ಟಿರೆ ರಸವಿಕಾರದೋಷಂ
ತುರಗ[6]ಮುಖ[6]ಕ್ಕಕ್ಕುವೆಂದನಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೨೭

ಇಪ್ಪೆಯ[7]ಪೂ[7]ವೊಬ್ಬಳವಂ
ತಪ್ಪದ[8]ವಂ[8] ನೀರೊಳರೆ[9]ವುದಾ[9]ವಿನ ಪಾಲೊ[10]ಳ್[10]
ನೇರ್ಪಡೆ ಕಲಸಿ[11]ಹಯಕ್ಕೆ ಸ
ಮರ್ಪಿಸುವುದು[11] ರಸವಿಕಾರಮಾಗಳೆ ಕೆಡುಗುಂ ೨೮

ಪದನಱಿದು ಮುನ್ನ ಹೇಮಂ
ತದಪಿಂಡಮನಿಕ್ಕಿ ಗದುಗ[12]ವಿ[12]ಕ್ಕುಗೆ ಬಳಿ[13]ಯಂ[13]
ತ್ರಿದಿನಂ ಲೇ[14]ಪನಮಂಗೆಯಿ[14]
ಸಿದಡುಳಿಯದೆ ಕೆಡುಗುಮನಿತಱಿಂದೊಳ್ ರಸದೋಷಂ ೨೯

ಉಪ್ಪು ಪುನರ್ನವಿಮೂಲಂ
ಪಿಪ್ಪಲಿ ಯೇಲಕ್ಕಿ ಲೊಕ್ಕಿ ಗರುಗ[15]ದ ಸೊಪ್ಪಂ[15]
ತಪ್ಪದೆ ಸಮ[16]ನಾಗಿರೆ[16] ನ್ಮೃದು
ವಪ್ಪಿನ[17]ವರೆದಿಡುಗೆ ಗುದದೊಳಂ ಮೇಢ್ರದೊಳಂ[17] ೩೦

---

1 ಳುಡುಗೇ (ಜ) 2 ಮದು ನಿಶ್ಚಯದಿಂ (ಜ) 3 ಸೆ (ಜ) 4 ದ (ಜ)
5 ಲಾಜ್ವ (ಜ) 6 ಮದ (ಜ) 7 ಹೂ (ಜ) 8 ಪಂ (ಜ) 9 ದು ಆ (ಜ) 10 ಳು (ಜ)
11 ಯುಮಶ್ವ ಸಮರ್ಪಣೆಯಂ (ಜ) 12 ನಿ (ಜ) 13 ಕಂ (ಜ) 14 ಪಂ (ಕ)
15 ಧೂಮವಿಂವಂ (ಕ) 16 ಗಿಡೆ (ಜ) 17 ಮರದಿಗುಡಿನಿಂದ ರಸದೋಷಹರಂ (ಜ)

* ಅಧ್ಯಾಯ ೧೮–೯೮೮ (ಜ) ೧೯ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ (ಜ) ಎಂದಿದೆ.

ಪುರಿವುದು ಕಡುವಿಸಿಯಪ್ಪಂ
ತಿರೆ ಮಳಲಂ ನಾಂಪಸೀರೆಯೊಳ್ ಪೊಯ್ದು ನಯಂ
ಬೆರಸಿಯೆ ಸೇಕಂಗೆಯ್ವುದು
ಶಿರದಿಂ ಸಿಟ್ಟಿಲ್ವವಿಡಿದು ಜಘನಂಬರೆಗಂ ೩೧

ಮಾಗಿಯು ಮಳೆಗಾಲಕ್ಕಿಂ
ಬಾಗಿರೆ ಸೇ[1]ಕಿಪುದು ಸೇಕಿಸಲ್ಕಕ್ಕೆ[1]ಡೆಯುಂ
ಮಾಗಿ[2]ಯೆ[2]ಪೋಗಲೊಡಂ ಗ್ರೀ
ಷ್ಮಾಗಮದೊಳ್ ಬಿಸಿಲೆ ಸಾ[3]ಲ್ಗು ಮಾಗದು ಸೇಕಂ ೩೨

ಆಳಿಮೋಹಮೋಯೆ ಕ[5]ಣ್ಗಳ್[4]
ಕುಳಿಯೆ ಕೊರಲ್ ನೆಸೆಯೆ ನೆ[5]ಟ್ಟು ನಿಲಿಕಿವಿ ಬಸುಱಿ
ಕ್ಕಳಿಸಿ ದಡದಡಿಸಿ ಕಾಲ್ಗಳ
ನೆಳೆಯೆ ತುರಂಗಮು[6]ದ[6] ಕುತ್ತಮದು [7]ಮೃಗಜೃಂಭಂ[7] ೩೩

ಬಿಸಿಲೊಳದಂ ಕಟ್ಟಿಸುವುದು
ಬಿಸಿಲಿಲ್ಲದೆ ಗಾಳಿ ಸೀತಮುಂ ದುರ್ದಿನಮುಂ
ಮುಸಗಿದೊಡೆ [8]ವಸಥದೊಳು[8]ಸೇ
ಕಿಸುವುದು ಸಿಟ್ಟಿಲ್ವವಿಡಿದು ಜಘನಂಬರೆಗಂ ೩೪

ಬಜೆ[9] ಕೊಡಸಿಗೆ ವಾಣಿಜವತಿ[9]
ಬಜೆ ಕೋಷ್ಠಂ ಪಾಲು ಪಂಚಲವಣಂ ವಹನಂ
ಗಜಪಿಪ್ಪಲಿ ಮು[10]ಗ[10]ಘೋದ್ಭವ
ಮಜಮೋದಂ ತ್ರಿಫಳೆ ನಾಗರಂ ತ್ರಿಸುಗಂಧಂ ೩೫

---

[1] ಕವಸು ನಾಸುವುದು ಪೇಳ್ದ (ಜ) [2] ಯು (ಜ) [3] ಕು (ಜ) [4] ಣ್ಣಂ (ಜ) [5] ಬ್ಬಿಸಿಯೆಗಂ (ಜ) [6] ಕ್ಕೆ (ಜ) [7] ಜೃಂಭಂ (ಜ) [8] ಮುಸಮುದಂ (ಕ) [9] ಕುಟಜಂಮಣಿಜಾ ಮತಿ (ಜ) [10] ಸು (ಜ)

[1]ಇಂ[1]ತೌಷಧವುಮನೋರಂ
ರಂತಿ[2]ರೆ[2] ಪುಡಿಮಾಡಿ ಬಿಸಿಯ ನೀರೊಳ್ ಪೆಱತೇಂ
ಭ್ರಾಂತಿಲ್ಲದೆ ಕುಡೆ ಮೃಗಜ್ಯಂ
ಭಂ ತಡೆಯದೆ ಕೆಡುಗುಮೆಂದನಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೩೬

ಸರಳಂ ಕೋಷ್ಠಂ ಮಂಜಿ
[3]ಷ್ಠೆ ರಾಸ್ನೆ ಬೆಳ್ಳು[3]ಳ್ಳಿ ಸೈಂಧವಂ ತಗರಮಿವಂ
ಕರಿ[4]ಯಾ[4]ವಿನ ಸೊರೆವಾಲೊಳ್
ಬೆರಸಿ ಬಳಿಕ್ಕೆಣ್ಣೆ[5]ಪ್ಪೋ[5]ಯ್ದು ನೆಯಿನಿಲುವಿನೆಗಂ ೩೭

ಪದನಱಿದಟ್ಟು ಯವಕ್ಷಾ
ರದ ಪುಡಿಯುಂ ತಳಿದು [6]ಕಳೆದುಕೊಂಡೆಣ್ಣೆ[6]ಯನಾ
[7]ಱು[7]ದ ಬಿಸಿ[8]ಯನೀರ[8]ನೆಱದಂ
ತದನೂ[9]ಡುವುದದನೆ ಮಾಳ್ಪುದಭ್ಯಂತರಮಂ[9] ೩೮

ಸೆರೆ[10]ಯಿಡು[10]ವುದಶ್ರುಪಾತದೊ
ಳುರದೊಳ್ ಮನ್ಯುಪ್ರದೇಶದೊಳ್ ಬಾಹುಗಳೊಳ್
ಸುರೆಯೊಳ್ ಪ್ರಪಾನ[11]ಶರಕಾಂ[11]
ತರದೊಳ್ ವಿಹಿತಪ್ರಮಾಣ[12]ವೈದ್ಯವಿಧಿಜ್ಞಂ[12] ೩೯

ಪುರಿದ ಮಳಲಿಂದೆ ಸೇಕಂ
[13]ಶಿ[13]ರದಿಂ ನಿಟ್ಟೆಲ್ವುವಿಡಿದು ಜಘನಂಬರೆಗಂ
ಬರೆವುದು ಕೈಗ[14]ಳ[14]ವಾದಡೆ
ಶಿರದಿಂ ನಿಟ್ಟೆಲ್ವುವಿಡಿದು ಜಘನಂಬರೆಗಂ ೪೦

---

[1] ಇನಿ (ಕ) [2] ರಿತಾಂ (ಕ) [3] ಷ್ಠೆಯು ರಾಶ್ನೆಯುಮು (ಜ) [4] ಅ (ಜ) [5] ಯೊ (ಜ) [6] ಕೊಂಡು ಎಳ್ಳೆ (ಜ) [7] ಱುಸಿ (ಜ) [8] ನೀರಂ (ಜ) [9] ಡಿಯೆ ಮಾಡು ಬಳಿಕಮಭ್ಯಂತರದೊಳು (ಜ) [10] ವಿಡಿ (ಜ) [11] ಸುಶ್ಯಾಂ (ಜ) [12] ವೇಪವಿವಜ್ಞಂ (ಕ) [13] ಭ (ಜ) [14] ಳ (ಜ)

ಬಸುಱಿತ್ತಿ ಕಟ್ಟೆ ವ್ಯೆ[1]ಕೀ
ಲಿಸಿದಂ[1]ತಿರೆ ಲೋಳೆ ಸುರಿಯೆ ಕಣ್ಣಿಂ ಬಿಟ್ಟು
ಬ್ಬಸಮಾ[2]ಗಿ ಸುಯ್ಯೆ [3]ಕಿವಿ [3]ಕ್ಕೆ[3]
ತ್ತಿಸಿದಂತಿರೆ [4]ಬೀಸೆ ಬಿಸುಟು[4]ಖಾಣಾದಿಗಳಂ ೪೧

ದಡದಡಿಸಿ ಪದಂಗಳ್ ಪ
ಲ್ಗಿಡಿಗಿಱು[5]ದಿ[5]ರೆ ಬಾಲ[6]ವಾಲ ಬೀಳಲ್[6] ತೆಱಿದಿಂ
ಮಿಡುಕದಿರೆ ಹರಿಣರೋಗಂ
ತಡೆಯದೆ ಮಾ[7]ಡಿ[7]ಗುಂ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ[8]ಯ್ಯ್ವೇಡಂ[8] ೪೨

ಜ್ವರಮತಿಸಾರಂ ಕಜ್ಜಿಯು
ಮರಿಷ್ಟಮುಂ ಖಾಸಮೆಂಟಳೆಗುತ್ತ ಮುಮನುದಾ
ಹರಿಸಿದ ಚಂದ್ರಮತಾಭ್ಯಂ
ತರದಧ್ಯಾಯಂ ತ್ರಯೋದಶಂ ಜಗಕೆಹಿತಂ * ೪೩

---

1. ಸುಕ್ಕಿಸು (ಜ) [2] ಗೆ ಶೂಲೆ (ಜ) [3] ತೆ (ಜ) [4] ಬಿಸುತೆ ನೀರು (ಜ) [5] ಪ (ಜ) [6] ಡೊಳ್ಳಿ ಬೀಳ್ವಡೆ (ಜ) [7] ೦ (ಜ) [8] ಯ್ಯುದು ಬೇಗಂ (ಜ)

* (ಜ) ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಕಡುವಿಸಿಲೊಳಿ[1]ರ್ದು[1] ತಾಳುಗೆ
ಪುಡಿವಿಡೆ ಮುಖಮೊಣಗೆ ನೀರುಮಾಹಾರಮುಮಂ
ಪಡೆಯದುಪ[2]ಲಾ[2]ಪದಿಂ ದಡ
[3]ದಡಿಸಿದ[3] ತುರಗಕ್ಕೆ ತಾಳುರೋಗಂ ತೋರ್ಕುಂ ೧

[4]ತೆಗೆ[4]ದಡಸಿ ಮೇಯಲಲಸಿದ
[5]ಬಗೆ[5]ವೆರಸಿನಿ[6]ಸಿನಿಸು ಮೇದೊ[6]ಡಂ ಮತ್ತಂ [7] ತಾ
ಳುಗೆ ಕಂದಿ[7]ರೋಮ ಮೊ[8]ದಲೊಳ
ಪೊಗೆ ಕಣ್ಗಳ್[8]ತಾಳುರೋಗ[9]ಮೆಂದರಿವುದದಂ[9] ೨

ಸೆರೆವಿಡುವುದಶ್ರುಪಾತಾಂ
ತರದೊಳ್ ಗೋಮೂತ್ರ ತೈಲ ಸೈಂಧವಮಂ ತಂ
ದೊರಸುವುದು ತಾ[10]ಳು ದೇಶಾಂ
ತರ[10]ಮಂ ತುರಗಕ್ಕೆ ತಾಳುರೋಗಂ ತೀರ್ಗುಂ ೩

ಕರಿದಾಗಿ ಬಾತು ನಾಲಗೆ
ಪಿರಿಯ[11] ಪುಗುಳ್ಗೆಗೆವು[11] ತೋರೆ ಶ್ಲೇಷ್ಮಂ ಮುಖದಿಂ
ಸುರಿಯೆ ಕೊಳೆ[12]ಸಾ[12]ಅ3 ಮೇಹಂ
ಪರಿಹರಿಸಿರೆ ಜಿಹ್ವೆರೋಗಮೆಂದರಿವುದದಂ ೪

ಪಿಪ್ಪಲಿ ಮಧುಕೋ[13]ಷ್ಟಂ[13]ಬಜೆ
ತುಪ್ಪಂ ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ ಸೈಂಧವಂ ರಜನಿಯುಗಂ
ತಪ್ಪ[14]ದವನನಿತುಮಂ ಸಮ
ನಪ್ಪಿನೆಗಂ ಪುಗಳ[14]ನೊಡೆದು ಪೂಸುಗೆ ಮತ್ತಂ ೫

---

[1] ರ್ದ(ಜ) [2] ತಾ (ಜ) [3] ದಡಿಸುವ (ಜ) [4] ದಡ (ಜ) [5] ತವ (ಜ) [6] ಸಮೇವ (ಜ) [7] ತಾಂ ಕಡುಗಂದಿ (ಜ) [8] ಡದೊಳು ಅಡಗಿದ ಕಣ್ಣಂದ (ಜ) [9] ಮೆನಿಕ್ಕುಂ (ಜ) [10] ಳುಗೆಗೆ ಸತ್ವ (ಜ) [11] ದಸಪುಣ್ಣುಗಳು (ಜ) [12] ಸಾ (ಜ) [13] ಷ್ಠ (ಜ) [14] ದೆ ಕೂಡಿದ ಬಾಯೊಳಗೊಪ್ಪಿದ ಪುಗುಳುಗಳ (ಜ)

ಅರೆದೂಡುಗೆ [1]ಕಳ್ಳೊಳ್ ನಾ[1]
ಗರ ಕೋಷ್ಠ ಪಟೋಲ ಪಥ್ಯಮಂ ವಾಜಿಗನಂ
ತರದೊಳ್ ನಸ್ಯಂಗೆಯಿ[3]ಸುವು[3]
ಪರಿಪಾಡಿಸ[4]ಪ್ರೋಷ[4]ಘೃ[5]ತಂಗಳೊಳ್[5] ಸೈಂಧವಮಂ ೬

ಕೊರಳು ಮಣುಗು ಗಳ ನಡುವುಂ
ತುರಗದ ಕದಪುಗಳುಮತಿಭಯಂಕರಮಪ್ಪಂ
ತಿರೆ ಬಾತುತೋರ್ಪ ಬಾಯಿಂ
ಸುರಿವುತ್ತಿರೆ ಲೋಳೆಯುದು ಗಳಗ್ರಹಮಕ್ಕುಂ ೭

ಎರಡುಂ ಬಜೆ ಪಿಪ್ಪಲಿ ನಾ
ಗರನನಲಂ ಲಶುನ ಸರುಷಪಂಗಳ್ ಸಮನಾ
ಗಿರೆ ಕೂಡಿ ನಸ್ಯಮಂ ಮಾ
ಡುಗೆ ಸೇಕಂಗೆಯ್ಗೆ ಬಳೆಯಿನಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೮

ಇಂತೀ ಪೇಳ್ದ ವುಪಥದಿಂ
ದಂ ತೀರದುದಕ್ಕೆ ಬರೆಯನಿಡುಗನುನಯದಿಂ
ದಂ ತಿರೆ ತೀರದುದಕ್ಕುಂ
ಭ್ರಾಂತಿಲ್ಲದೆ ಮಾಳ್ಕೆ ರಕ್ತವಿಶ್ರಾವಣಮಂ ೯

ಉರ[6]ದ ವಿಷಾ[6]ಣದ ನಡು ಬಾ
ತಿ[7]ರೆಯುಂ[7] ದ್ರೋಣಿಕೆ[8]ಯನಿಪ್ಪದಕ್ಕುಂ[8] ರುಜೆ ಮ
ತ್ತರುಣ ಮೃದು ಕಠಿಣಮಾಗು
ತ್ತಿರೆ ಪಿತ್ತಜ ವಾತಜಂ ಕ [9]ಫಾಂ[9]ತಿಕಮೆಂಬರ್ ೧೦

---

[1] ಕಳೊಳಗಾವರ (ಜ) [2] ಟ (ಜ) [3] ಸೂ (ಜ) [4] ಮೂತ್ರ (ಜ) [5] ತಮುಮಂ (ಜ)
[6] ರಾವಸೃಷ (ಜ) [7] ರೇ (ಜ) [8] ಯುನಿಕ್ಕುದಕಂ (ಜ) [9] ಫೋ (ಜ)

ಚಿತ್ರಕಮತಿಬಜೆದಂ[1]ತ್ರಿ[1]ಕ
ಟುತ್ರಿತಯಂ ಕಾಗೆದೊಂಡೆ ಗಿಳಿಮೂಗಿಯು[2]ಮಂ[2]
ಮೂತ್ರಸಮೇತಂ ಬುಧಜನ
ಮಿತ್ರನ ಮತದಿಂದ ಪೂಸೆ ಶೋಫಂ ಕೆಡುಗುಂ ೧೧

ಪೂಸುಗೆ ಭಲ್ಲಾತಕ ಸಿ
ರ್ಯಾಸಮನನಲಾ ಸುಪಕ್ವಮಾದೊಡೆ ಪೆಱತೇಂ
ಪೂಸುವುದು ನರಪುರೀಷಮ
ನಾಸುರಮಾಗಿರ್ದ ದುಷ್ಟ ಶೋಫಂ ಕೆಡುಗುಂ ೧೨

[3]ಉರ[3] ಜಾನು ಜಂಘೆ [4]ಕೂರ್ಚಾಂ[4]
ತರಂಗಳೊ[5]ಳ್[5] ಶೋ[6]ಫಮಾಗಿ[6] ಪುಣ್ಗಳ್ ಮೂಡು
ತ್ತಿರೆ ಪುಣ್ಣಬಾಯೊಳು ಪಾ[7]ಯಿ
ತರೆ[7]ರಕ್ತಮುಲೂಕ[8]ಪಾತಮು[8]ಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೧೩

ಚಂಪಕಮಾಲೆ

ಪುಲಿಗಿಲಗೊಟ್ಟೆ ಕಬ್ಬಿನರಸಂ ಬಜೆ ಪಿಪ್ಪಲಿಮೂಲಮುಪ್ಪು ಪಿ
ಪ್ಪಲಿ ರಜನೀದ್ವಯಂ ಸರುಪಪಂ ದಹನಂ ಕನಕಂಗಳೆಂಬಿವಂ
ಗಲಸಿ ಗವಾಂಬುವಿಂ[9]ದಲಜ[9]ಮೂತ್ರದಲಿಂತಪನಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ತಂ
ದಲಸದೆ ಪೂಸಿದಂದು ಕಳೆಗುಂ [10] ಚರಯೋಗಮುಲೂಕಪಾತಮಂ[10]
೧೪

ತಱಿಯುಹ ಮತ್ತಿಯಮರನೆರ
ಡಱ ಪಗಿ[11]ನಂ[11] ತ್ರಿಫಲೆ ಪಂಚ[12]ಮೂಲಮಿವಂ[12] ನೀ
ರೆಱೆಯುಹೆ ಪುಡಿಗೆಯ್ದು ಪಱೆಯೊಳ
ಗೆಱೆ[13]ದ[13]ಷ್ಟಮ ಭಾಗಿಯಾಗಿ ತಿಲ ತೈಲಮುಮಂ ೧೫

---

1 ತಿ (ಕ) 2 ಯಿಮರಿಃ (ಜ) 3 ಸ್ತುರೆ (ಕ) 4 ಮಭ್ಯಂ (ಜ) 5 ಳಾ (ಜ) 6 ಗೆ (ಜ)
7 ಯಿದೆಱಡೆ (ಕ) 8 ಮ (ಜ) 9 ತೆರತು (ಕ) 10 ಮರ ಮುಲೂಕಪಾನುದೋಷಮುಂ (ಜ)
11 ನುಂ (ಜ) 12 ಕೋಲಕಮಿವ (ಜ) 13 ಗ (ಜ)

ಅದನಂತಾಗಳೆ ಗೋಮೂ
ತ್ರದೊಳಡಿಸುವುದೆಣ್ಣೆ ನಿಲೆ ಚತುರ್ಥಾಂಶಂ ಪೆ
ರ್ಚಿದ ಮೂತ್ರವನೆರವುದು ಬ
ತ್ತಿದುವೆಂಬಿನೆಗಂ ವಿಲೇಪನಂ ತಾಂ ಮಾಳ್ಪುದು ೧೬

ಬೇವಿನ ಕಷಾಯದೊಳ್ ಪೊಯಿ
ದಾವರ್ತಿಸೆ ಪೆಸರಕಟ್ಟು ಮಧುಘೃತದೊಳವಂ
ಭಾವಿಸಿ ಹಯಶಾಸ್ತ್ರಾಗಮ
ಕೋವಿದರದರೊಳಗೆ ಶುಂಠಿಯುಂ ಪಿಪ್ಪಲಿಯುಂ ೧೭

ಪುಡಿಮಾಡಿ ಕೂಡಿ [1]ಕೊಡುವುದು
ಬಡವಿಗೆ[1] ಭೋಜನ[2]ಮ[2]ನೇಳುದಿವಸಂಬರೆಗಂ
ತೊಡೆ ಜಾನು ಜಂಘೆ ಕೂರ್ಚೆಯ
ನೊಡೆ[3]ಹೊಯಿ[3]ದೊಗುತಿರ್ಪ ನಾಳಿ[4]ವುಣ್ಗಳ್ಕೆ[4]ಡುಗುಂ ೧೮

ವಾಮೆಗನುದ್ರೋಣಿಕೆಗಂ
ಸಾಮಾನ್ಯಮುಳೂಕ ಪಾತಮುಂ ನಿ[5]ದ್ರ್ರವಿ[5]ಗಂ
ಭೀಮಾ[6]ದ್ರವಿ ಚರ್ಚಕೆ[6]ಯೆಂ
ಬಾಮಯಕಂ[7] ಶಸ್ತ್ರವಿಹಿತದು[7] ಬಳಿವುದು ಕೆಸಱಿಂ ೧೯

ತೊಡೆ ಜಘನ[8]ಮಪಾನದೆರಡು
ವೆಡೆಗಳ್ [8]ಪುಣ್ಣಾಗೆ ಪೂಸುವುದು ಮಧುಘೃತಮಂ
ಕುಡುವುದು ಜೀವಣಿಗೆಯನೋ
ಗಡಿಸ[9]ದೆ ಮುಂ[9] ಪೇಳ್ದ ರುಜೆ[10]ಗಮಯ್ದುಂ ತೆಱದಿಂ[10] ೨೦

---

[1] ಕುದುರೆಗೆ ಕೊಡುವುದು (ಜ) [2] ವ (ಜ) [3] ಪಾ (ಜ) [4] ಪುಣ್ಗಳುಕೆ (ಜ)
[5] ರ್ದವೆ(ಜ) [6] ದ್ರಿ ವಿಸರ್ಪಿಕೆ (ಜ) [7] ಶಾಸ್ತ್ರವ (ಜ) [8] ಮುಮಾನನದೊಳು (ಜ)
[9] ದದಕ ಮುನ್ನ(ಜ) [10] ಪಱವನೆಗಂ (ಜ)

ಪರಿದಱಿತು ಬಂದು ನೀರಂ
ಪಿರಿದುಂ[1]ಡೊಡವುುಂಡು[1]ಪರಿದೊಡಂ ವಿಪರೀತಂ
ಬೆರ[2]ಸುವೊ[2]ಡಂ ಬು[3]ದ್ಬುದ[3] ಜಲ
ಗರವುಕ್ಕು ವಾಜಿಗೆಂದನಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೨೧

ಪೊಕ್ಕುಳ ಕೆಳಗಿಬ್ಬೆರಳೊಳ್
ಪೊಕ್ಕುಳ ಮೇಲೆ[4]ರಡು[4] ಕೆಲದೊ[5]ಳೊ[5]ಬ್ಬೆರಳೊಳ್ [6]ತುರಿ
ಯು[6]ಕ್ಕೆ ಹಿತಮಾಗಿ [7]ಕುತ್ತು[7]ಗೆ
ಪಕ್ಕಾಗಿರೆ ಶಸ್ತ್ರದಿಂ [8]ಚತುರ್ಥಾಂ[8]ಗುಲವುಂ ೨೨

ಕೊಱಿತದಿಂಬಾಗಿರೆ ಪದ್ದಿನ
ಗಱಿಯನದಂ [9]ನ[9]ಳಿಗೆ ಮಾಡಿ ಪುಣ್ಣೊಳಗಿ[10]ಟ್ಟೀ
ತೆ[10]ಱದಿಂ [11]ಕಳೆಯೆ ತ[11]ಡಂಗಂ
ಪಱಿ[12]ದಂ[12]ತಿರೆ ಧಾರೆ[13]ವಿ[13]ಟ್ಟು [14]ನಿಶ್ಶೇಷಿಸುಗುಂ[14] ೨೩

ಶೋಧಿ[15]ಸಿದಂ[15] ಬಳಿಯಂ ಸಂ
[16]ಶೋ[16]ಧಿಸಿ ಪುಣ್ಣೊಳಗೆ ಬಿಡುಗೆ ಮಧುಘೃತ[17]ವುಂ[17]ನಿ
ರ್ವ್ಯಾಧಿ ಹಯ[18]ಕ್ಕಕ್ಕುಂ ಪು
ಣ್ಬಾಧಿಸಿದಂತಾಗೆ ಸೇಕಗೆಯ್ಗೆ ಣ್ಣೆಗಳಿಂ[18] ೨೪

ಉರದಿಂದವುುಭಯಪಕ್ಷಾಂ
ತರದಿಂದಂ ಕ್ರೋಡ ಮೂಲದಿಂದಂ ಶೋಭಂ
ಪರೆದು ಪರಿಕಲಿಸಿ ತೋರ್ಪಡೆ
ಸೆರೆವಿಡುವುದು ಪೂರ್ವಪಾದದೊಳ್ ನಿಪುಣತೆಯಿಂ ೨೫

---

1 ಕೊಡಮುುಂದವ (ಜ) 2 ನಿಂದೊ (ಜ) 3 ದ (ಜ) 4 ಡ (ಜಟ) 5 ಳು ಒ (ಜ) 6 ತೂರ್ಯ (ಜಟ) 7 ಕ್ಕು (ಟ) 8 ದ ದ್ವಾಂ (ಟ) 9 ನಾ (ಜಟ) 10 ಟ್ಟಿ ತ್ತಿ (ಜ) ಳಿಯೆರ (ಜ) 11 ಳೆಯೆರ (ಟ) 12 ವಂ (ಜಟ) 13 ಬಿ (ಜ) ವೆ (ಟ) 14 ನೀರೊಸರಿಸುಗುಂ (ಜಟ) 15 ಸಿ (ಕ) 16 ಬೋ (ಜಟ) 17 ವುುಂ (ಟ 18 ಕಂತಾಂ ಪುಣ್ಯಾಧೀನದಿ ಶೀಕಗೆಯ್ವು ದೆಣ್ಣೆಯೊಳುನೀಂ (ಜ) ಕಕ್ಕುಂ ಪುಣ್ಯಾಧೀನ ವಶಂ ಶಾಕಗೈವುದೆಣ್ಣೆಯೊಳು ನೀಂ (ಟ)

[1]ಮಱು[1]ದೊಂಡೆಯನರೆದ[2]ದಱಿಕೊಳು
ಎಱಿದಾ[2] ಬೇವಿನ ಕಷಾಯಮಂ ಪೂಸುಗೆ ಮ
ದ್ದಱಿವವರುಮಱಿಯದವರುಂ
ಪೆಱ[3]ತೇವುದಿದೊಂದೆ[3]ಮದ್ದು ಶೋಫಾಪಹರಂ ೨೬

ಕೆಂತಲೆಯನಗೆಡ್ಡೆಯನೋ
ರಂತಿರೆ ಕೊೞಿಯೊಡನೆ ಸಣ್ಣಮ[4]ಪ್ಪಿನಮ[4]ರೆದು
ಪ್ಪಂ ತಳಿದು ಪೂಸೆ ಕೆಡುಗುಂ
ಭ್ರಾಂತಿಲ್ಲದೆ ದುಷ್ಟಶೋ[5]ಫಮೆ[5]ಸಿತೊಳವಸಿತಂ ೨೭

[6]ಕುನಿಯನ ಪೆಣನಂ ವಾಲ್ಮಿಕ
ಮನಗುಳ್ದದನಡಸಿ ಕಡಿದು ಮಣ್ಣಿಂ ಸಣ್ಣಂ
ಸಮನಿರಿಸಿ ಶಲ್ಯಮಂ ಮ ?
ಣ್ಣನು ಮೆತ್ತಿಯೆ ತರಿಸಿ ಬಯ್ಸು ತನ್ಮೃತ್ತಿಕೆಯುಂ[6] ೨೮

[7]ಅಸುವೆಯೊಳರೆವುದು ತಗ್ಗಿಯ
ರಸಮಂ ಪೊಯ್ದುಟ್ಟು ಬಳಿಕೆ ಲೇಪಿಸುವುದದಂ
ಪೆಸರಱಿಯದ ಬಾಹುಂ ಕೋ
ಳ್ಮಸಗಿರ್ದ ವಿಷಂಗಳೆಲ್ಲಮಿರದುಪಶಮಿಕುಂ[7] ೨೯

ಕಾಸಿದ ಚಿಕ್ಕ[8]ಣ[8]ಗೆಸಱಿಕೊಳ್
ಸಾ[9]ಸುವೆ[9] ಕಲ್ಲುಪ್ಪು ಕಣಿಕಮುದ್ದಿನ ಪುಡಿ[3]ಯುಂ[3]
ಬೇಸಱದೆ ಕೂಡಿ ಕುದುರೆಗೆ
ಪೂಸುಗೆ ಕಡುಮಂದಮಾ[10]ಗಿ[10] ಶೋಫಂ ಕೆಡುಗುಂ ೩೦

---

[1] ಮೂಱಿಂ (ಕ) [2] ದನಱಿಕೊಳಗಾರ್ಕೈದಾ (ಕ) [3] ತೆಂದುಱಿದೊಂಡೆ (ಜ) ತೆಂದುಱಿದೊಂಡೆ (ಟ) [4] ಪ್ಪಂತ (ಜ) ಪ್ಪಂತಿ (ಟ) [5] ಭವೆ (ಟ) [6] ವಲ್ಮೀಕವನಗೆದಾಯೆಡೆ ಕುನ್ನಿಯ ಪೆಣನಿರಿಸಿ ಮುಚ್ಚಿ ತೆಗೆದಾಸಲ್ಲಕೆ ಮಣ್ಣನೆ ಪೂಸಿಯೆ ಬೈಚಿಡು ಸಣ್ಣದಮನಾಗಿಯಿರಿಸಿ ಆ ಮೃತ್ತಿಕೆಯಂ (ಜಟ) [7] ಅಸ್ತ್ರಿಯನು ತಗ್ಗಿರಸದಿಂ ವಿಸ್ತರದಿಂದರೆದು ಬಳಿಕ ಲೇಪಿಸಿ ತೊಡೆ (ಟ) ತಾಂ ಅಸಮಾನವೆನಿಪ ಬಾಹುಂ ಪೆಸರಱಿಯದ ಬಾಹು ವಿಷಗಳೆಲ್ಲಂ ತೀರ್ಗುಂ (ಟ) [8] ಣೆ (ಟ) [9] ಸವಿ (ಕ) [10] ಯಿಂ (ಟ) [10] ಗೆ (ಜಟ)

ಉಪೇಂದ್ರವಜ್ರ

[1]ಗಳೋರುಜಂ[1] ತಾಳು[2]ಕ ಜಿಹ್ವ[2]ರೋಗಂ
ಗಳಗ್ರಹಂ ದ್ರೋಣಿ[3]ಕ ವ[3]ಕ್ಷ ಶೋಭಂ
ಉಲೂಕಪಾ[4]ತಂ ಕೆಱಕೆಂದು ವಾಹಾ
ಕುಲಕ್ಕೆ ಪೇಳ್ದ್ಧ್ಯಯನಂ ದ್ವಿಸಪ್ತಂ[4] ೩೧

---

[1] ಜಠರೋದರಂ (ಜಟ) [2] ಗೆ ಜಿಹ್ವ (ಜಟ) [3] ಕೆ ಕ (ಜಟ) [4] ರಂ ಕೆರಕೆಂಬ ವಾಹಂ ಕುಳಂಗಳುಂ ಪಂಚದಶಾಧ್ಯಯೋಗಂ (ಜ) ಕುಳಂಗಳುಂ ಷೋಡಷಾಧ್ಯಾಯುಂ (ಟ)

ಹದಿನೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಕಿಱುಗಲ್ಲೊಳ್ ಕೆಸಱಿನೊಳ್ ಮೊಳೆ
ಕೊರಡುಗಳೊಳ್ ಮುಳ್ಳೊಳಿಡುಕುಱಿಡೆಗಳೊಳಂ ಪಾಯ್‌ರ್
[1]ದುರದೆ[1] ಕೊಳಗುಗಳ್ ಸ[2]ಲೆ ಕು[2]
ತ್ತಿಱಿದ[3]ಳ್ಕು[3]ತ್ತಡಿಯನಿಡುವೊಡದು ತಳರೋಗಂ ೧

ಕ್ಷೀರಿಕೆ[4]ಯಿಂ[4] ಕರ್ಚುವುದಾ
ಕ್ಷೀರಮಹೀರುಹ[5]ಕಷಾ[5]ಯದಿಂದಂ [6]ನೀ[6]ಲಾಂ
ಭೋರುಹ ಲೋಧ್ರಂ ತ್ರಿಫಲೆಯ
ನೀರೊಳ್ ಮಧುಮಿಶ್ರಮಾಗೆ ಪೂಸುಗೆ ಖುರಮಂ ೨

ಅರಗುಂ ತಿಲತೈಲಂ ಸ
ಜ್ಜರಸಂ ಶ್ರೀ[7]ವತ್ಸಕಂ [7]ಘೃತಂ ಗುಗ್ಗುಲಮುಂ
ಖುರಮಂ ಪೂಸುಗೆ ಬಳಿಕಾ
ಖುರಮಂ ಮೆಟ್ಟಿಸುಗೆ ಕಾಸಿ ತಂದಿಟ್ಟಿಗೆಯಂ ೩

ಅರಿ[8]ದಾಳಂ[8] ತುಪ್ಪಂ [9]ಸ
ಜ್ಜರಸಂ ಮೆಳಸರಗು ಕೇರಗೊಟ್ಟೆಯನೊಂದಾ
ಗಿರೆ ಮಾಡಿ ಕಾಸಿ ಪೂಸುಗೆ[9]
ಖುರಮಂ ಮೆಟ್ಟಿಸುಗೆ ಕಾಸಿ ತಂದಿಟ್ಟಿಗೆಯಂ* ೪

ಅರಿದಾಳಂ ಲೋ[10]ಧ್ರಂ ತಿಳ
ಮ[10]ರಿಸಿನಮಂ ತ್ರಿಫಲೆ [11]ಕೇರ[11]ಗೊಟ್ಟೆಯ[12]ನಿಂಬಾ[12]
ಗಿರೆ [13]ಕೂಡಿ ಕಾಸಿ[13]ಪೂಸುಗೆ
ಖುರಮಂ ಮೆಟ್ಟಿಸುಗೆ ಕಾಸಿ ತಂದಿಟ್ಟಿಗೆಯಂ ೫

---

1 ದಱಿಂದು (ಕ) 2 ವೆ ಕಿ (ಜ) ವೆ ಕು (ಟ) 3 ಳುಕು (ಜ) ಳು (ಟ) 4 ಯಂ (ಕ) 5 ದೆ ಬಾ (ಜಟ) 6 ಲೀ (ಟ) 7 ವೇಷ್ಟಕಂ (ಜಟ) 8 ದಳ (ಜ) 9 ಮೆಣಸಂ ಪಿರಿದೆನಿಸುವ ಸಜ್ಜರಸಮು ಗೇಱಗೊಟ್ಟೆಯು,ನೆರಪಿಯುದ ಕಾಸಿ ಪೂಸಲು (ಜಟ) 10 ಸ್ರಕಂ ತಿಲವ (ಜಟ) 11 ಗೇಱ (ಜಟ) 12 ನೊಂದಾ (ಜಟ) 13 ಕಾಸಿ ಬಳಸಿ (ಜಟ)

*(ಜಟ) ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ೫ ನೆಯ ಪದ್ಯವಾದ ಮೇಲೆ ಬಂದಿದೆ.

ಉಪಮಾ[1]ರಹಿ[1]ತಂ ಮತ್ತೊಂ
ದುಪಾಯಮುಂ[2]ಕಿಲ್ಲ ತೆಜದ[2] ತಳರೋಗಂಗ
[3]ಳ್ಗುಪಶಮಮಂ[3] ಪುಟ್ಟಿಸುಗುಂ
ತ್ರಿಫಲೆಯುಮೆ[4]ಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯುಮೊ[4]ಡೆ ತಳರೋಗ ಹರಂ ೬

ತುರಗದ ಕೂರ್ಚಸ್ಥಾನಾಂ
ತರದೊ[5]ಳ್[5]ಮತಿರೌದ್ರವೇದನಂ ಪುಟ್ಟಿ ಭಯಾ
ತುರನಾಗಿ ಕುಂ[6]ದಿ[6] ನಡೆವು
ತ್ತಿರೆ ರೋಗಂ ಕೂರ್ಚ[7]ಲಿಂಗ[7]ವೆಂಬುದವುದದಂ ೭

ಸರಳಂ ಕೋಷ್ಠಂ ಮಂಜಿ
[8]ಷ್ಠೆ ರಾಸ್ನೆ ಬೆಳ್ಳು[8]ಳ್ಳಿ ಸೈಂಧವಂ ಗೋಕ್ಷೀರಂ
ಬೆರಸಟ್ಟು ಪೂಸೆ ಕೆಡುಗುಂ
ತುರಗಕ್ಕೆ ಕೂರ್ಚಲಿಂಗಮಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೮

ಸಮ[9]ವಾ[9]ಯುಂ ಕಳಿ[10]ದೊ[10]ಡೆ ಸೇ
ಕಮನತಿಶಯಮಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕಳೆದದಱತೊಳಮುಪ
ಶಮ[11]ಮಾಗಡಡಂತದನು[11]
ಕ್ರಮದಿಂದಂ ಪ್ರೌಢಿ ಬರೆಯನಿಡುಗನುನಯದಿಂ ೯

ನಯನಾಂಬು ಪೊಣ್ಮೆ ಪಿತ್ತಾ
ಶ್ರಯಮಕ್ಕುಂ ಪಳ್ಕು ಸುರಿಯೆ ನಯನಂ ಶ್ಲೇಷ್ಮಾ
ಶ್ರಯಮಕ್ಕುಂ [12] ವ್ಯಥೆಯಿಂದಂ[12]
ನಯನಂ ಮುಚ್ಚಿರ್ಪೊಡದುವೆ ವಾತೋತ್ಥಾ[13]ನಂ[13] ೧೦

---

[1] ಹಿ (ಜಟ) [2] ಟು ಪಲವು (ಜಟ) [3] ಳಿಗುಪಶಮನಂ (ಜಟ) [4] ಣ್ಣೆಯನುಮಾ (ಜಟ) [5] ಳು (ಜಟ) [6] ಟಿ (ಜಟ) [7] ರೋಗ (ಜಟ) [8] ಷ್ಠೆಯು ರಾಶ್ಮೆಯುಮು (ಜಟ) [9] ಕಾ (ಜಟ) [10] ದಂ (ಜ) [11] ನಮಾಗದರೆ ಮತ್ತಂ (ಜ) ನಮಾಗದಿರೆ ಕುದುರೆಗೆ (ಟ) [12] ವೇದನೆಯಿಂ (ಜಟ) [13] ಯಂ (ಜಟ)

ಇಂತೀ ದೋಷ[1]ತ್ರಯ[1]ದಿಂ
ದಂ ತಿಮಿರಂ ಕಾ[2]ಚಪುಷ್ಪಪಟಲಾ[2]ದಿಗ[3]ಳುಂ[3]
ಭ್ರಾಂತಿಲ್ಲದಕ್ಕೆ [4]ಮಱು ಕಡೆ[4]
ಗುಂ ತುರಗವಿಲೋಚನಾದಿಯೊಳ್ ಬುಧ ಬಂಧೂ ೧೧

ಪರದು ಪರಕಲಿಸಿ [5]ಕವಿ[5]ವಾ
[6]ಪರೆಯುಂ[6]ತೆಗೆದ[7]ರಿದು ಕಳೆದು[7]ಸೈಂಧವವುಂ ತಂ
ದರೆದು ಪುಡಿಮಾಡಿ ತೀವಿದೊ
ಡರಿ ಕೆಡುಗುಂ ಚಕ್ಷುರೋಗಮಿರದುಪಶಮಿಕುಂ ೧೨

ಕಪ್ಪುರವುಂ ಸೈಂಧವವುಂ
ಪಿಪ್ಪಲಿಯುಂ ಜೇನುತುಪ್ಪವುಂ ನೊರೆವಾಲೊಳ್
ತುಪ್ಪ [8]ನಿಲೆಯು[8]ಟ್ಟುದ [9]ಪದ[9]
ನಪ್ಪಂತೆಚ್ಚುವುದು ಚಕ್ಷುರೋಗಂ ತೀರ್ಗುಂ ೧೩

ಅರಗಣಿಲೆ ತಾಱಿತಮಣಿ ಶಿಲೆ
ಮರಿಚಂ ಮಾಗ[10]ಧಮು[10] ಶಂಖ ನಿಂಬ ಶಲಾಕೋ
ತ್ತ್ರರಮನಜಮೂ[11]ತ್ರ-ಮುಂ ಪೊ[11]
[12]ಯ್ದು ರೆ[12]ದೆಚ್ಚುಗೆ ಚಕ್ಷುರೋಗಮಿರದುಪಶಮಿಕುಂ ೧೪

ಅರಿ[13]ಪಾಳಿ ಪಟೋಲಂ ಕಿ
ಳ್ಸಿರೆ [13] ರಕ್ತಂ ಮಂಜು ಮೊಳೆ ತ[14]ಮಸ್ತಿಮಿರಂ ಪೂ
ಮರಿಸೆ ನರೆಯೆಂಬ ಪಲವ
ಕ್ಷಿರೋಗಮುಂ ಕಳೆಗುಮಂಜನಂ ಜನಕೆ ಹಿತಂ[14] ೧೫

---

[1] ಕ್ರಮ (ಜಟ) [2] ಚುಪಟಲ ಪುಷ್ಪಾ (ಜಟ) [3] ಳರ (ಟ) [4] ಮುಂಿಕರಿ (ಜಟ) [5] ಪರಿ (ಜಟ) [6] ಪ್ಪ (ಕ) [7] ಬಿನ ತೆರದಿ (ಜಟ) [8] ನಿಲಲ (ಜಟ) [9] ಗುಣವು (ಜಟ) [10] ಧಿಯು (ಜಟ) [11] ತ್ರವುಂ (ಜಟ) [12] ಯ್ದಾರ (ಟ) [13] ಗಣ್ ಪಟಲಂ ಕಿಲ್ಬಿಷಮಿರೆ (ಜಟ) [14] ಮತ್ತಂ ತಿಮಿರವರಿಸ ಮರಿಗಣ್ಣು ಪೂವೆಂದುರು ತರವುಂ ಕೆಡಿಸಲಾರ್ಕುರ್ನಿವಾಯಂಜನಗಳ್ (ಜಟ)

ವಾತಶ್ಲೇಷ್ಮದಿನತ್ಯುಪ
ಮಾತೀತಂ ಕಿವಿಯ ಬೇನೆಯಕ್ಕುಂ ತುರಗ
ವ್ರಾತಕ್ಕೆ ಬಗೆಯದಿರೆ ವಿಪ
ರೀತಂ ಬೆರಸಲದು ಕಾಡುಗುಂ ಪಲದಿವಸಂ* ೧೬

ಕಳಿಯುಂ ಸೋದಿಸಿ ತಂದದ
ಱೊ[1]ಳಗ[1]ಲ್ಲಮನಿಕ್ಕಿ ಮಾತ್ರುಲಂಗಾಮ್ಲಮುಮಂ
ತಿಲತೈಲಮುಮಂ ಪೊಯ್ದಾ
ಗಳೆ ಬೆಚ್ಚನೆ ಮಾಡಿ ಕಿವಿಯೊಳೆಱೆ[2]ದೊಡೆ[2] ತೀರ್ಗುಂ ೧೭

ಜನಿಯಿಸಿ ಗುದದಿಂ [3]ಮುಱು[3] ತೊ
ಟ್ಟನೆ ಪೊಱಮಡೆ ಕರ್ಚಿ ಬಿಸಿಯ ಪಾಲೊಳದಂ ನಿ
ರ್ವನಿ[4]ಸದಿರೆ[4] ಕಿವಿ[5]ಯೊಳೆ[5]ಣ್ಣೆಯೊ
ೞಿಸಿಸಾಸಂ ಬೆಂಕೆ ಮಾಡಿ ಸೇಕಿಪುದದಱಿಂ ೧೮

ಅತಿಧವಲಮಪ್ಪಿನಂ ತೊಳೆ
ಘೃತಮುಂ ತಣ್ಣೀ[6]ರೞೂರ[6]ಸಿ ಸೈಂಧವ ಸಹಿತಂ
ಘೃತ[7]ಮುಂ[7] ಗುದಮುಖದೊಳ್ ಪೂ
ಸು[8]ತಬರಲುಂ ಮಾಣ್ಗು ವಾಜಿಗಳಪಾನ[8]ಭ್ರಂಶಂ ೧೯

ಸೊಗಯಿ[9]ಪ ಮ[9]ಣಿಬಂಧಂ [10]ಕೊ
ಲ್ಲಗೆ[10] ಕೊಳೆ ಕೋಮಳಿಕೆಗೆಟ್ಟು ಗಂಟಾ[11]ದೊಡೆ[11] ವಾ
ಜಿಗಳಳು[12]ಕಿ ನಡೆ[12]ಯು[13]ಲಾ[13]ವುಂ
ಡಿಗೆಯೆಂಬುದು ಗಂ[14]ಟು ಕುಂಟು[14]ಮಾಳ್ಕುಂ ಹಯಮಂ ೨೦

---

[1] ಳ (ಕ) [2] ವರೆ (ಜಟ) [3] ಮೊಯಿ (ತ) [4] ಸಿ (ಜಟ) [5] ಗುದಮನೆ (ಜಟ) [6] ರೊಳೊಜಿ (ಜಟ) [7] ಮುಂ (ಟ) [8] ಸುಗೆಮಾಣ್ಗುಂ ವಾಜಿಗಳ್ಗಪಾನ (ಕ) [9] ಪ್ಪ (ಟ) [10] ತೊಟ್ಟನೆ (ಕ) [11] ವರೆ (ಜಟ) [12] ಕುಸ (ಜಟ) [13] ಲ (ಜ) [14] ಟನುಂಟು (ಜ) ಟನುಜ್ಜು (ಟ)

* (ಜಟ) ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ೪೪–೫೧ ಸಂಖ್ಯೆಯವರೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪದ್ಯಗಳಿವೆ.

ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೀಡಿತ

ಅರಿದಾಗ್ರಂಥಿಯ ರಕ್ತಮುಂ ಕಳೆದು ಮತ್ತೈಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯಂ ಪೂಸಿವಿ
ಸ್ತರದಿಂ ಮಾಡುಗೆ ಸೇಕಮಂ ಬಳಿ[1]ಕ ಮತ್ತಂತಲ್ಲಿ[1] ಗೋಮೂತ್ರದಿಂ
ದರೆದಾ ನಾಗರಮಂ ಹರಿದ್ರಯುಗಮಂ ವಸ್ತ್ರಾಂತರಂಗೆ[2]ಯ್ದುವಂ[2]
ತ್ವರಿತಂ ಕಟ್ಟುಗೆ ವಾಜಿಗಳ್ಗೆ ಚರಣಗ್ರಂಥಿ ರುಜೋಚ್ಚಾಟನಂ ೨೧

ತಳ[3]ಲಿಂಗ[3] ಕೂರ್ಚಲಿಂಗಂ
ಗಳುವುಂ[4]ಡಿ[4]ಗೆ ಗಂ[5]ಡಗಳ್ಗುದಭ್ರಂಶ ವ್ಯಾ
ಕುಲಮು[5]ಕ್ಷಿ ಕರ್ಣರೋ[6]ಗಂ
ಗಳುಮಂ ವಿರಚಿಸಿದ ಪಂಚದಶಮೋಧ್ಯಾಯಂ[6] ೨೨

---

[1] ಕವುಮತ್ತಲ್ಲಿ (ಜ) ಕಮೆತ್ತಲ್ಲಿ (ಟ) [2] ಯ್ಯುತ (ಜಟ) [3] ರೋಗ (ಜಟ) [4] ಡ (ಜ)
[5] ಗಂಡಗಳ್ದು ಭ್ರಾಮಾಯು ಸಂಕುಳವ (ಜ) ಟುಗಳ್ ಗುದಾಭ್ರಂಶಂಕುಲವ (ಟ)
[6] ಗಮುವಿರಚಿಸಿದೆನು ಗಂಟುಗಂಧೆ ಇಂತಿವನೆಲ್ಲಂ (ಜಟ)

ಹದಿನಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ*

ತನುಶೋ[1]ಭಮೋಜಿತ[1] ಗಂಟುಗ
ಕೆಸಿತಾನುಂ ತೋಱೆ ಸುರಿಯೆ ಮುಖದಿಂ ಶ್ಲೇ[2]ಷ್ಮಂ[2]
ಮನವಿಕ್ಕಿ ಬೇಗ[3]ದಿಂ ಕೆಡೆ[3]
ದಿಸೆ[4]ಸಾನುಂ[4] ಸುಯ್ಯೆ ರೋಮ[5]ಮೊ[5]ಡೆದಿರೆ ಮತ್ತಂ ೧

ಪರಿ[6]ದಿ[6]ರೆ ಬಾಲಂ ನಾಲಗೆ
ಕರಿದಾಗಿರೆ ತಿಮಿರ[7]ಮಡಗೆ[7] ಚೇಷ್ಟೆಗಳೆಸಿತುಂ
ಕರಮತಿ ಕುಪಿತಮನಂ ವಿಷ
ಘ[8]ರಸಸ್ಕಾಱ ಕೊಂಡುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲಾವುದಮಂ[8] ೨

ಉರ[9]ಗಂ[9] ಕೊಂಡೆ[10]ಡೆಯನ[10]ದಂ
ತ್ವರಿತಂ ತೆಗೆದರಿದು ಕಳ[11]ದು[11] ಮೆಯ್ಯೊಳ್[11] ವಿಷಮಂ
ಪರಿ[12]ಯಲ್ಕೀಯದೆ ತದ್ವಿಷ[12]
ಹರ[13]ಮಂ ಕಟ್ಟಿಸುವುದುಪ್ಪುಮಂ ತುಪ್ಪಮುಮಂ[13] ೩

ಬಳ[14]ಯಂ[14] ಕೆಸಱತೊಳ್ ಮೆಯ್ಯಂ
ಬಳಿವುದು ಮಧುಘೃತ ಸ[15]ಮಾನಗುಡಸಂಯುತದಿಂ[15]
ತ್ರು[16]ಳ[16]ಕಿಱು[17]ಕು[17] ಸಾಲೆ[18]ಯುಮನಾ
ಗಳ ಕಳ್ಳೊಳ್ ಕುಡುಗೆ ಮಧುವಿಮಿಶ್ರಿತದಿಂದಂ[18] ೪

[19]ತ್ರ[19]ಜ್ಞ[20]ದರೆದು[20] ಸೆಳ್ಳ ತಿಗುಡಂ
ಕಿಱು[21]ಕು[21]ಸಾಲೆಯು [22]ಬೇರುಮಂ ಸವಿಸ್ತರದಿಂ ತಂ
ದೆಱೆಯುಂ[22]ಬಿಲದೊಳ್ ವಾಜಿಗೆ
ಪೆಱ[23]ತೇ[23]ವುದೊ ಮೂಲಮಂತ್ರಮಿ[24]ದ[24] ವಿಷತಂತ್ರಂ ೫

---

1 ಭಿ ಮೊಜಿತಯೆ (ಜ) 2 ಷ್ಮಂ ಸುರಿಯೆ (ಜ) 3 ದಿತಡೆ (ಜ) 4 ಸುಂ (ಜ) 5 ಒ (ಜ) 6 ತ (ಜ) 7 ನಡಜಿತ (ಜ) 8 ನೂರಿತೆಂದರಿತುಮೂಷುಗುಂ ಪ್ರತಿವಿಷಮುಂ (ಜ) 9 ಗಗರಂ (ಜ) 10 ಡ (ಜ) 11 ಯೆ (ಜ) 12 ಯುಕ್ತಿ ತದ್ವಿಷಂ (ಜ) 13 ಮಿರೆ ಕಟ್ಟುಗೆ ತುಪ್ಪಮುಪ್ಪು ಮಣ್ಣುಂ ಕೂಡಿಯೆ (ಜ) 14 ಕಂ (ಜ) 15 ಮುಸ್ತಿತಂಗಳಿನಿಂದಂ (ಜ) 16 ಳಿವುದು (ಜ) 17 ಕುಂ (ಜ) 18 ಯುಷುಳಿಲನೆ ಘೃತಮಿಶ್ರದಿಂದ ವಿಷ ಪರಿಹರಿಕುಂ (ಜ) 19 ಸ (ಜ) 20 ಡೆರಡು (ಜ) 21 ರುಕುಂ (ಜ) 22 ನು ಮೂಲದಿಂದಂ ಕೂಡಿಯುಂ ಮೊಜಿತ ಯುಂ (ಜ) 23 ತಾ (ಜ) 24 ದು (ಜ)

* (ಟ) ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ೧೬ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಲುಪ್ತ

ಎಮ್ಮೆಯ ಸಗಣದ ರಸದೊಳ
ಗಿಮ್ಮಾನಂ ಘೃತಮನೆಱೆದು ಕೊಡುವುದು [1] ಮೇಣ್ ಮ
ತ್ತೊಮ್ಮಾನದನಿತ ಮಾಡುವು
ದಿಮ್ಮಾನಂ ಕ[1]ಳಿಯೊಳೆರೆದು ನೀಲಿಯ ರಸಮಂ

ಕಡವದ ತಿಗುಡಂ ಘೃತಮುಮ
ನೊಡಗೂಡಿ ಹಯಕ್ಕೆ[2]ಮೀ[2]ವುದಂತಲ್ಲದೊಡಂ
ಕಡುಮುಳಿದು ಕೊಂಡ ವಿಷಮಾ
[3]ದಡೆ[3] ಕೆಡುಗುಂ ಬಳಿಕೆ ಕೊಡುಗೆ ತಗ್ಗಿಯ ರಸಮಂ ೭

ಕುವಿಯಂ ಕೊಂಡೊಡೆ ಮೆ[4]ಯ್ಯೆ
ಲ್ಲವ ನಡುಗುಂ ಬಾಹುದಂಶಮುಂ ಕೋಶಮು[4]ಮಂ
ಕು[5]ವಿ[5]ಯನ ಮಣ್ಣಂ [6]ಸೂಸುವು
ದವಧಾರಿಸಿ ಬಳಿಕ[6] ಕೊಡುಗೆ ತಗ್ಗಿಯರಸಮಂ ೮

ಉರಗ[7]ವಿಷಂ[7] ಕೆಂಜೇ[8]ಳಂ[8]
ತೆರಡಕ್ಕಂ ಸ್ವರಸಭಾವಿ[9]ಕಂ[9] ಮಾಡಿ[10]ದದಂ[10]
[11]ಸಿರ[11]ಸದ ಪಂಚಾಂಗಮನಾ
ದರದಿಂದಂ ಮಾ[12]ಳ್ಕೆ[12] ನಸ್ಯಪಾನಾಂಜನಮಂ ೯

ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮವಿಷಹರ
ಮೀ ವಸುಧೆಯೊಳೊಂದೆ ದಿ[13]ವ್ಯ[13]ಮೂಲಿಕೆ ಪೇ[14]ತಂ[14]
ಭಾವಿಸದೆ [15]ಕು[15]ಡುಗೆ ನರ ತುರ
ಗಾವಳಿ[16]ಗೆ[16] ವಿಷಕ್ಕೆ ಕರಿಯ ನೀಲಿಯಬೇರಂ ೧೦

---

[1] ಬಳಿಕಂತೆ ಪತ್ರ ಸಗಣಿರಸಕೂಡಿಸುವುದಿವಾನುತ (ಜ) [2] ಕೊಡು (ಜ) [3] ಗಳೆ (ಕ) [4] ಯಿ ನತ ನತಗಗ ತಾ ಬಾಹುಗಂ ಸಮ ಕೋಶ (ಜ) [5] ಳಿ (ಜ) [6] ಪೂಸಿಯೆ ಬಳಿಕ ತಾನೊಲ್ದು (ಜ) [7] ನವಿಷ (ಜ) [8] ಳ್ಗ (ಜ) [9] ತ (ಜ) [10] ದುದು ಜ)) [11] ನರಿ (ಜ) [12] ಡೆ (ಜ) [13] ಬ್ಯ (ಜ) [14] ತಿ (ಜ) [15] ಯ (ಜ) [16] ಕೊ(ಜ)

ಅಜ[1]ಮಾಲಿ ಮಂಡ[1]ಮಹಿಷಾ
ವ್ರಜ ರುಧಿರಮನರೆದು ತಡೆಯು[2]ದೂ[2]ಡುಗೆ [3]ತುರಗ[3]
ವ್ರಜಕೆ ಹಿತಾರ್ಥಮುದಕ್ಕುಂ
ಭುಜಗದ ವಿಷಂ[4]ಪರಿಹರಮುದಭಿ[4]ನವಚಂದ್ರಾ ೧೧

ಪೊಲದೊಳ್ತೊಳಲ್ದು ತಂದಾ
ಮೊದನಿಲಿಮುಂಗುರಿಗಳಂ ವಿಚಾರಿಸಿನೆಣದೊಳ್
ಕಲಸಿ ಮೃದುಘೃತದೊಳೂಡುವು
ದಲಸದೆ ವಿಷಹರಣಮಕ್ಕುಮದು ನಿಶ್ಚಯದಿಂ ?* ೧೨

ನಾಗರಪಾವಿನ ಗಂಧಂ
ಮೂಗಂ ಪುಗೆ ರೋಮ[5]ನೊ[5]ಡೆದು ಮೆಯ್ಯೆಲ್ಲಂ ಗಂ
ಟಾ[6]ಗಿ[6] ಮುಖಂ ಬಾತು ಕ[7]ರಂ[7]
ಜೋಗಂ[8]ಬೋದಂತೆ ವಾಜಿ[8] ಮೇಯದೆ[9]ಸಲ್ಗುಂ[9] ೧೩

ಅರಿಸಿನದೊಳ್ ಮೆಯ್ಯೆಲ್ಲಮ
ನೊರಸಿ ಬಳಿಕ್ಕಂ ನ[10]ಸ್ಯಮಂ[10]ಮಾಳ್ಪುದು[11]ನಾ[11]
ಗರದಿಂ[12]ದೆ ಬಣ್ಣಸೀರೆಯೊ[12]
ಳೊಡಸುಗೆ ಮೆಯ್ಯೆಲ್ಲಮಂತೆ ವಿಷಹರಮಕ್ಕುಂ ೧೪

ಕಾಂತಾರದೊ[13]ಳಂ[13]ಪ್ರೇತಗೃ
ಹಾಂತರದೊ[14]ಳ್ಮತಿಭಯಂಕರಂ ಪುಟ್ಟೆ ಭಯ[14]
ಭ್ರಾಂ[15]ತಿಯಿನೋಡಿದೊಡಲ್ಲಿ[15] ದು
ರಂತ ಗ್ರಹ[16]ಭೀತನಕ್ಕುಮಾರ್ಗಮಸಾಧ್ಯಂ[16] ೧೫

---

[1] ಮೇಷಕನುಂ (ಜ) [2] ವಡ (ಜ) [3] ಭುಜಗಾ (ಜ) [4] ಷು ಹರವುದೆಂದನ (ಜ) [5] ಒ (ಜ) [6] ಗೆ (ಜ) [7] ರ (ಕ) [8] ಬೆಳಯುತ್ತಿರ್ಕೆ ಕಡುರೆ (ಜ) [9] ಯಿಕ್ಕುಂ (ಜ) [10] ಸ್ಯ (ಜ) [11] ಕಾನಾ (ಜ) [12] ದುಬಿ ಬಣ್ಣದೊ (ಜ) [13] ಳುಂ (ಜ) [14] ಳು ಭೀತಿ ಪುಟ್ಟೆ ಭಯದಿಂದಂ ಕಾಂ (ಜ) [15] ಕಾಗಿ ನಡುಗುತಿರ್ಕುಂ (ಜ) [16] ವಿದ್ಯುಕ್ಟಿಡಿಗುವಮಾ ಹಯವರನುಂ (ಜ)
* (ಜ) ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ೧೨ನೆಯ ಪದ್ಯವಿಲ್ಲ.

[1]ತಿರಿತಕರ್ಣಂ[1] ಬೀಳ್ಗುಂ [2]ಮೆ
ಯ್ಯುರಿತಕರ್ಣ ಪಲ್ದಿಂಗುಮಕ್ಷಿಗಳ್[2] ಬಹುವರ್ಣಂ
ಬೆರಸಿರ್ಕುಮ[3]ಪ್ಪೊಡಂತಾ[3]
ತುರಗಂ [4]ಗ್ರಹ[4]ಘೀತಸಕ್ತಮಾರ್ಗಮಸಾಧ್ಯಂ ೧೬

ತ್ವರಿತಂ ಸಮುದ್ರಫಲ[5]ಮುಂ[5]
ಸಗೋಮೂತ್ರ[6]ದಲ[6]ರೆದು ಗೆಯ್ಗೆ ನಸ್ಯಾಂಜನಮುಂ
ತುರಗ ಗ್ರಹ ಪೀಡಿತ[7]ನಂ[7]
ಪರಿಹರಿಸು[8]ಗುಮೆಂದನಲ್ತೆ[8]ಸುಕರವಿಳಾ[9]ಸಂ[9] ೧೭

ಮೆಳಸು ವಿಳಂಗಂ ಬಜೆ ಮಣಿ
ಸಿಲೆ ಕೋ[10]ಷ್ಠಂ[10] ಪಾಂ[11]ಶಿ[11] ಶುಂಠಿಯುಜಮೋದಮಿಮಂ
[12]ಚಲ[12]ಚಿತ್ರನಾಗ[13]ಲರೆ[13]ದಾ
ಗಳಿ ಪಿಂ[14]ಡಮನಿಡುಗೆ ಕೆಡುಗುಮಾ ಗ್ರಹದೋಷಂ[14] ೧೮

ಕರಮೆ[15]ಬಡವಾ[15]ಗಿ ಮೆಯ್ಯಿ ಸೆರೆ
ಪ[16]ರಿ[16]ದು ಕ[17]ರಂ[17] ಪೋ[18]ಹನುಳಿದು ಜಾನಿಸೆ ಬೇಗಂ[18]
ಬರೆ ದುರ್ಗಂ[19]ಧಂ[19] ಘ್ರಾಣಾಂ
ತರದಿಂ ಪೊಣ್ಮವಡುಗುಮಪ್ಪಡಂ ಕ್ಷಯರೋಗಂ ೧೯

[20]ಕುಱಿತಳೆಯುಂ[20]ಕಲ್ಲುಪ್ಪಿ[21]ನೊ[21]
ಳ್[22]ಱಿತು ಮೂಡುವುದಲಸರ್ದೇಳಿದಂಗೆಯ್ದುದೆ ನ
ಮ್ಮುಱಿಕೆ[22]ಯ ಮರ್ದೆ[22]ನ್ನದೆ[23]ಮೂ
ಗಿಱುಗುವೆ[23] ದಿವ್ಯಪ್ರಯೋ[24]ಗಮುಂ[24] ಕ್ಷಯ[25]ಹರಮುಂ[25] ೨೦

---

1 ತಿರುಗುತಲಿರ್ಕರ್ಣಂ (ಜ) 2 ಮುರಿವುದು ಮೆಯ್ ಪಲ್ಲತಿನ್ನ ಕಣ್ (ಜ) 3 ಪ್ಪುಡಂ ತಾಂ (ಕ) 4 ತರಂ (ಜ) 5 ಪಮಂ (ಜ) 6 ದೊಳ (ಜ) 7 ನುಂ (ಜ) 8 ಪುದೆಂದನಲ್ತೆ (ಜ) 9 ಸಾ (ಜ) 10 ಷ್ಟ (ಜ) 11 ಸಿ (ಜ) 12 ಕ್ಷಾ (ಜ) 13 ಪರ (ಜ) 14 ಗುಂ ಗ್ರಹದೋಷ ನಿಳ್ಪಿದೆ ಕ್ಷಣದಿಂ (ಜ) 15 ಜಡ್ಡ (ಕ) 16 ರಿವು (ಜ) 17 ರ (ಜ) 18 ಯುದಿಸುದು ಘ್ರಾಣಿಸು ತಿರ್ಕುಂ (ಜ) 19 ಧ (ಜ) 20 ಕಜಿರ ಕಳಿ (ಜ) 21 ಸೊಳುಸು (ಜ) 22 ಯುಮಂವೆ (ಜ) 23 ನೀನಱಿಯು (ಜ) 24 ಗ (ಜ) 25 ವ್ಯಾಧಿಹರಂ (ಜ)

[1]ಏರಂಡಮೂಲಮುಂ[1] ತ್ರಿಫ
ಳಾರಸಮುಂ ಚಿತ್ರಮೂಲಮುಂ [2]ಮ[2]ದ್ಯದೊಳಂ
[3]ಬಾ[3]ರಿಸಿ [4]ಕುಡಿಸು[4]ಗೆ ತು[5]ರ[5]ಗ
ಕ್ಕಾರೋ[6]ಗ್ಯಂ[6] ಕ್ಷಯರುಜಾಪಹರಣಂ ಯೋಗಂ ೨೧

ಪ್ರಕಟಿತ ಕಾಂಚನ ಕೃಷ್ಣಾ
ಭ್ರಕ ಕುವಲಯ ನೀಲ ಪದ್ಮರಾ[7]ಗಾಭಾ[7]ಸಂ
ಪ್ರಕಟಿಸೆ ವ[8]ರ್ಣಂಗಳು[8] ಪಂ
ಚಕಮಕ್ಕುಂ ಗುಗ್ಗುಳಕ್ಕೆ ಸುಕರವಿಳಾಸಾ ೨೨

ತಿಲ ಮಧುರಮುಪ್ಪು ತಿಕ್ತಂ
[9]ಗಳುಂ ಸುಗಂಧಂಗಳಕ್ಕುಮಂತೈದುಂ ಗು
ಗ್ಗುಳಕೆ ಸವಿ ನಾಲ್ಕುಭೇದಂ
ಗಳಕ್ಕುಮೆಂದರಿದು ಯೋಜಿಪುದು ಗುಗ್ಗುಳಮಂ[9] ೨೩

ಕರಿಗ[10]ಳ್ಗೆ[10] ಕುಮುದವರ್ಣಂ
ತು[11]ರಂಗಮವ್ರಜ[11]ಕೆ ಪದ್ಮರಾಗಾಭಾಸಂ
ನರರ್ಗಮಳ ಕಾಂಚನಾಕೃತಿ
ದೊರೆಕೊಳೆ ತಿಳಿನೋಡಿದು ಯೋಜಿಪುದು ಗುಗ್ಗುಳಮಂ ೨೪

ಪಲ[12]ವ[12]ರ್ಧಮಾದಿಯಾಗಿರೆ
ಪ[13]ಲವುಂ[13]ದಿವಸ[14]ಮ[14]ಳ [15]ವೇಱಿ[15]ಕೊಡುವುದದಂ ನಾ
ಲ್ವಲಮೆಯ್ದು[16]ವಿನಂ[16] ಬಳಿ[17]ಕಿಳಿ
ಯೊಳೆ ದಿವಸಕ್ಕಿಳಿಪಿ ಕುಡುಗನುಕ್ರಮದಿಂದಂ[17] ೨೫

---

1 ಸಾರಿರಸು ಗುಳ್ಳನುಂ (ಜ) 2 ಸ (ಜ) 3 ಚಾ (ಜ) 4 ಕೊಡು (ಜ) 5 ರಾ (ಜ) 6 ಗ್ಯ (ಜ) 7 ಗಂಭಾ್ರ (ಜ) 8 ರ್ಣಗಳುಂ (ಜ) 9 ಸಿಹಿ ಮಧುರಂ ಐದುಕಿನು ಗುಗ್ಗುಳ ದೊಳಗಾಬನಿಶಿ ನಾಲ್ಕು ಭೇದನು ತಾಂ ನ ವಿಂ ಯೋಜಿಸುಗೆ ಗುಗ್ಗುಳಂ ಖಾಣದೊಳಂ (ಜ) 10 ಳಿಗೆ (ಜ) 11 ರಗವ್ರಾತ (ಜ) 12 ಮ (ಜ) 13 ವಂ (ಜ) 14 ಗ (ಜ) 15 ಮೇಲೆ (ಜ) 16 ದಿನಂ (ಜ) 17 ಕಂ ಇಳುಹುವುದೊಂದೊಂದು ಪಲಮದನನುಕ್ರಮದಿಂ (ಜ)

ಶರ[1]ದದ ಋ[1]ತುವಿನೊ[2]ಳಂ ವಿ[2]
ಸ್ತರ ಸುರತೋತ್ಸ[3]ವ[3] ವಸಂತಋತುವಿನೊ[4]ಳಂ[4] ಚೈ
ಗಿರುಳಿಕ್ಕುಗೆ ಗುಗ್ಗುಳವಂ
ಬೆರಸಿ ಪಲತ್ರಯದೊಳೆಂದನಭಿನವಚಂದ್ರಾ ೨೬

ವರುಷದೊಳಂ ಗ್ರೀಷ್ಮದೊಳಂ
ಭರ[5]ದಿಂದಂ[5]ಕುಡುಗೆ ತುಪ್ಪದೊಳ್ಗುಗ್ಗುಳವಂ
ಬೆರಸಿ ಪದನಱಿದು ಪಕ್ಷಾಂ
ತರ[6]ಮೆಯ್ಯುದ್ದಿ[6]ನಂ ತುರಂಗಪೋಷಣವಿಧಿಯಂ ೨೭

ಹೇಮಂತದೊಳಂ ಶಿಶಿರೋ
ದ್ದಾಮದೊಳಂ ಹಯ[7]ಮ[7]ನೂಡುವುದು ಗುಗ್ಗುಳವಂ
ಗೋಮೂತ್ರ ಮಿಶ್ರಿತಂ ಸ
ರ್ವಾಮಯ ಹರಣಂ ಶರೀರ ಸಂ[8]ಪ[8]ತ್ಕರಣಂ ೨೮

ಇಂತೀ ದ್ವಾದಶಮಾ[9]ಸಾ[9]
[10]ಭ್ಯಂತರಮಾವಾವ ಋತುವಿನೊಳ್ ತೀರ್ದೊಡವಾ
ದಂ ತಡೆಯದೆ ಕುಡು ಸತ್ವರ
ಮಂ ತೀವಿನತಿಮುದದಿ ಮುನ್ನ ಪೇಳ್ದ ಕ್ರಮದಿಂ[10] ೨೯

ಈ ಗುಗ್ಗು[11]ಳಂ[11]ರಸಾಯನ
ಯೋಗವಿದಂ ಕೊಟ್ಟಡುತ್ತರಕ್ರಿಯೆಯೊಳದಂ[12]
ರಾಗದಿ ನಿಕ್ಕುವು[12]ದಣಿಲೆಯ
[13]ನೋಗಡಿ[13]ಸದೆ ಹಯಕೆ ಚಂ[14]ದಿ[14]ವರ್ಮನಮತದಿಂ ೩೦

---

[1] ದ್ರು (ಜ) [2] ಳ (ಜ) [3] ವನೆಸೆವ (ಜ) [4] ಳಾ ತಪ್ಪದೆ (ಜ, [5] ದಿಂ (ಕ) [6] ಮಯ್ಯುದ್ದಿ (ಜ) [7] ವ (ಜ) [8] ತ (ಜ) [9] ಸಾ (ಜ) [10] ನಂತರದಿ ಕೊಡುಗೆ ಪೂರ್ವ ಕ್ರಮದಿಂದಂ ಕಾಂ ಭ್ರಾಂತಿಲ್ಲವಕ್ಕು ಹಯಕತಿಸಂತೋಷಮುದೆಂದು ಪೇಳ್ದನಭಿನವಚಂದ್ರ (ಜ) [11] ಳವುಂ (ಕ) [12] ಗನುರಾಗದೊಳಿಕ್ಕುವ (ಜ) [13] ನೊದಗಿ (ಕ) [14] ದ್ರ (ಜ)

ಬೇವಿನ ಕಷಾಯದೊಳಗಾ
ಗೋವಿನ ಮೂತ್ರ[1]ಮನೆ[1]ಸಾರಮಣಿಲೆಗಳ್ಗೆನೆ ತಾಂ[2]
[3]ಭಾವಿ[3]ಸಿ [4]ಕೊಂಡರೆದಿಂಬಿನೆ[4]
ಶೀವ್ರಗೆ [5]ಕ[5]ಜೋಗನ್ನ ಬ[6]ಟ್ಟೆಯೊಳ್[6] ನಿಪುಣತೆಯಿಂ ೩೧

ಅಱು[7]ನೂಱನೆ[7]ಂಟುನೂಱಿಂ
ನೆಱಿ ಸಾ[8]ಸಿರಮಣಿಲೆಯುಂ ತಥಾಕ್ರಮುಂದಿಂದಂ
ಕಱುಗುದರೆ ಮಧ್ಯಮೋತ್ತಮ
ಮಱಿದಿ[8]ಕ್ಕುಗೆ ಮೂಱು ಸ[9]ಪ್ತಕಂ ಬಪ್ಪಿನೆಗಂ[9] ೩೨

ಅಯ್ದುಯ್ದು[10]ನೆಱಿ ಕುಡೆ ನೂ
ಜ[10]ಯ್ದುದಿನಂ[11]ದಿವಸಮುಳ[11]ಮನುಕ್ರಮದಿಂ [12]ಮ
ತ್ತ[12]ಯ್ದುಯ್ದು ನಿಳಿ[13]ಗೆ[13] ಘೃತಮುಂ
ಪೊಯ್ದಿಕ್ಕುವುದಣಿಲೆಯುಂ ಸವಿಸ್ತರದಿಂದಂ ೩೩

[14]ವೇ[14]ಧಿಸಿ ಕಳೆಗುಂ ಸರ್ವ
ವ್ಯಾಧಿಗಳಂ ಶ್ಲೇಷ್ಮ ವಾತ ಪಿತ್ತಂ[15]ಗಳುಮುಂ[15]
ಸಾಧಿಸಿ[16]ಮಿಗ[16]ಲೀಯದೆ ಸಂ
ಬೋಧಿಸಿ[17]ಕುಡುವೀ[17] ಹರೀತಕೀಕ್ರಿಯೆ ದಿವ್ಯಂ ೩೪

ಸಕಲವಿಷಹರಮನನುಪಮ
ಸಕಲಕ್ಷಯ[18]ರೋಗಹರಮನೆ[18]ಸೆದಿರೆ ಪೇ[19]ಳ್ದಂ[19]
ಸಕಳ[20]ಬುಧಸ್ತುತ್ಯಮನೊ
ಲ್ದಕಳಂಕರ್[20] ಪ್ರೋಗಳೆ ಷೋಡಶಾಧ್ಯಾ[21]ಯಮಿದಂ[21] ೩೫

---

1 ದೊಳೆ (ಜ) 2 ಸೂ (ಜ) 3 ಬಾರಿ (ಕ) 4 ಯೋಗರದಿಂದಂ (ಜ) 5 ಕಾ (ಜ) 6 ಟ್ಟೆಲೊಳ್ (ಜ) 7 ಜಿಕಿ೦ (ಜ) 8 ವಿರ ಪಣದ ತೂಕ ಮಣಸಿಲೆಯುನ್ನಿಕ್ಕಿ 9 ಪ್ತಕಂದಿನಬರೆಗಂ (ಜ) 10 ಹೆಚ್ಚಿ ಕೊಡ, ಸೀನ (ಜ) 11 ಬರ (ಜ) 12 ದಂ ಐ (ಜ) 13 ಯೆ (ಜ) 14 ಬಾ (ಕ) 15 ಳ ನಾ (ಜ) 16 ವಿಾರ (ಜ) 17 ಕೊಡುವಡೆ (ಜ) 18 ಹರಮುಮೆ (ಜ) 19 ಳ್ದಂ ಕಾಂ (ಜ) 20 ಲಾಗಮ ಬುಧ ಸ್ತುತ್ಯಂ ಅಕಳಂಕಂ (ಜ) 21 ದೊಳಂ (ಜ)

ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಟೀಕು

ಒಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

[೧-೧೯ ಪದ್ಯಗಳಿಗೆ ಟೀಕಿಲ್ಲ]

ಈ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಂಥಾ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರವೆಂಬ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹದತ್ತನು ಹೇಳಿದ ಕೃತಿಯ ಲಕ್ಷಣದಿಂದ ಸೂರ್ಯನ ಮಗನು ರೇವಂತನ ಮತದಿಂದ ಕನ್ನಡವಾಗಿ ಹೇಳಿಹೆನು. ೨೦

ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಆನಂದಾಶ್ರುಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕುದುರೆಗಳಂ ಮುಖಸಂಭವಂ ವಕ್ತ್ರಸಂಭವಗಳೆಂಬರು. ಆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಹೊಕ್ಕುಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕುದುರೆಗಳಂ ಅಗ್ನಿಸಂಭವಗಳೆಂಬರು ೨೧

ದೇವರ್ಕಳೂ ರಾಕ್ಷಸರೂ ಕೂಡಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಅಮೃತವ ಕಡೆಯುವಾಗ ಹಲುಮಣಿಸು ಹುಟ್ಟಿದ ಕದುರೆಗಳಂ ಅಮೃತಸಂಭವಂಗಳೆಂಬರು ೨೨

ಹುಲ್ಲೆಗಂ ಗೂಗೆಗಂ ಸಂಯೋಗದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟೆಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕುದುರೆಗಳಂ ಉಳೂಕಸಂಭವಂಗಳೆಂಬರು ೨೩

ಈ ಪ್ರಕಾರಂಗಳಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗಳ ಸಮೂಹಗಳು ಹುಟ್ಟಿ ಗರಿಸಹಿತಂ ನೈಗಳಲ್ಲಿ ದಿಕ್ಕಿನ ಮೂಲೆ ಪರಿಯಂತರಂ ಹಾರುತ್ತಿಹವು ೨೪

ಕೋಪದಿಂದಲೂ ಪ್ರಸಾದಗುಣದಿಂದಲೂ ಸಮರ್ಥನುಂ ಶಿವರೂಪನುಂ ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರವಿದನುಂ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರವನು ಬಲ್ಲವನು ಕುದುರೆಯ ಮನಸ್ಸನ್ನರಿತವನು ಶಾಪವ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥನು ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಡೆಯನು ೨೫

ಬೆಳಸಿನಲ್ಲಿ ದ್ರವ್ಯಗಳಂ ಪಡೆದಮರಿಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗಳಂ ಪಿಡಿದೇಜುವಲ್ಲಿ ಕೈಯೊಳಗು ಮಾಡಿಕೊಂಬಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥನಾದ ಶಾಳಿಹೋತ್ರಮುನಿಯನೂ ಪಡೆವರು ೨೬

ದೇವರ್ಕಳ ಬಲವೆಲ್ಲವೂ ಕೂಡಿ ರಾಕ್ಷಸರ ಹುಯ್ಯಲ ಜಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಕುದುರೆಗಳಂ ಹಿಡಿತಂದುಕೊಟ್ಟು ತಮ್ಮನು ರಕ್ಷಿಸ ಹೇಳಿದವರ್ಕಳು ನುಡಿದರು ೨೭

ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ದೇವರ್ಕಳು ಶಾಳಿಹೋತ್ರಂಗೆ ಉಪಚಾರವ ನುಡಿಯಲಾಗಿ ಸಂತೋಷಂಬಟ್ಟು ದೇವರ್ಕಳಿಗೆ ಆ ಕುದುರೆಗಳಂ ಹಿಡಿದು ತಂದು ಒಪ್ಪಿಸುವೆನೆಂದು ಮಂತ್ರಾಕ್ಷರಂಗಳಂ ನುಡಿದನು ೨೮

ಸೂರ್ಯನ ಕುದುರೆಗಳ ಗರಿಗಳ ಛೇದಿಸಿ ಶಾಳಿಹೋತ್ರನು ದೇವೇಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ದೇವರ್ಕಳೆಲ್ಲರಿಗೂ ಕೊಡಲು ಅಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಇಂದು ಪರಿಯಂತ್ರ ಸಮಸ್ತರಿಗೂ ವಾಹನವಾದವು ೨೯

ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ಪರಮಾಯು ಮೂವತ್ತೆರಡು ವರುಷವು ಎರಡು ತಿಂಗಳು ಹನ್ನೆರಡುದಿನವೆಂದರಿವುದು ೩೦

ಕುದುರೆಯ ಮುಖ ಕೊರಳು ಕಂಠ ಹೆಗಲು ಉರ ಈ ಐದು ಸ್ಥಾನಂಗಳು ೩೧

ಕುದುರೆಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ೬ ಹೊಕ್ಕುಳಲ್ಲಿ ೭ ತಿಕದಲ್ಲಿ ೮ ತೊಡೆಯಲ್ಲಿ ೯ ಕಾಲಲ್ಲಿ ೧೦ ಇವೆಲ್ಲಾ ತಾವಿನಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಣಮಂ ನೋಡುವುದು ೩೨

ಕುದುರೆಗೆ ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕು ಹತ್ತು ಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ಲೇಸು ಕಷ್ಟದ ರೇಖೆಗಳನು ಅರಿವುದು ೩೩

ಕುದುರೆಯ ಮೈಯ್ಯಿ ಕಣ್ಣು ಸತ್ವ ವರ್ಣ ನಡೆ ಧ್ವನಿ ರೂಪು ಗುಣ ಈ ೮ ವಿಧವನು ತಿಳಿವುದು ೩೪

ಕುದುರೆಯ ಶರೀರ ರೂಪು ಛರವಿನಲ್ಲಿ ಅಮೃತ ಸುಖ ತೆಳುವಾಗಿಯಿದ್ದರೆ ಲೇಸು. ಬಾಯಲ್ಲಿ ತಾವರೆಯ ಪುಷ್ಪದ ಪರಿಮಳವಾದರೆ ಲೇಸು ೩೫

ಕುದುರೆಯ ಕದಪು ನೇರಿತಾಗಿ ನುಂಪಾಗಿಯುಂ ಹಲ್ಲು ಹಾಲು ನೊರೆಯ ಹಾಗೆಯುಂ ತಾಳಿಗೆ ರಕ್ತವರ್ಣವಾಗಿಯಿದ್ದರೆ ಲೇಸು ೩೬

ಕುದುರೆಯ ಮೊಲೆಗಲು ತೆರೆಯಾಗಿ ಸೆರೆಯಾಗಿ ನೀಳಾಗಿಯಿದ್ದರೂ ಮೂವತ್ತೆರಡು ವರುಷದ ಆಯುಷ್ಯಮುಂಟು. ಕದಪು ನುಂಪಾಗಿ ರೇಖೆಗಳು ವಿರಾಜಿಸಿಯಿದ್ದು ವಂಶಾಂತರ ಗಂಭೀರವಾಗಿಯಿದ್ದರೆ ಲೇಸು ೩೭

ಕುದುರೆಯ ನಾಲಿಗೆ ದಪ್ಪವಲ್ಲದೆ ನೀಳವಾಗಿ ನಯವಾಗಿ ನುಣ್ಪಾಗಿ ತೆಳುವಾಗಿ ಕಿರಿದಾಗಿಯಿದ್ದು ಹಲ್ಲುಗಳು ಧವಳವಾಗಿಯಿದ್ದರೆ ಲೇಸು ಕುದುರೆಯ ದಾಡೆ ಮೃದುವಾಗಿ ನಯವಾಗಿ ದಾಡೆಯ ಸಂದಿಗಳು ಕೆದರಿದಹಾಗೆಯಿದ್ದರೆ ಲೇಸು ೩೮

[೩೯, ೪೦ ನೆಯ ಪದ್ಯಗಳಿಗೆ ಟೀಕಿಲ್ಲ.]

ಕುದುರೆಯ ಕಣ್ಣು ಅರಿದಳದ ಹಾಗೆ ಪಾದರಿಯ ಹೂವಿನ ಹಾಗೆ ರೇಖೆಗಳು ರಕ್ತವರ್ಣವಾಗಿ ಗುಂಜಿವರ್ಣವಾಗಿ ರೇಖೆಗಳುಯಿದ್ದರೆ ಲೇಸು ೪೧

ಕುದುರೆಯ ಕಣ್ಣು ಹುಲ್ಲೆಯ ನವಿಲ ಗೌಜಿನ ಹೆಣ್ಣಾನೆಯ ಗಿಳಿಯ ಕ್ರೌಂಚೆಯ ಹಂಸೆಯ ಕಣ್ಣಿನ ಮರಿಯಾದೆಯಲ್ಲಿಯಿದ್ದರೆ ಲೇಸು ೪೨

ಕುದುರೆಗೆ ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳೆಗಳು ಉದ್ದವಾಗಿ ನೊಸಲು ಕನ್ನಡಿಯ ಮರಿಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿಯಿದ್ದು ಪ್ರೋತ್ಥರೇಖೆ ಅರಳಿದ ತಾವರೆಯ ಹೂವಿನ ಮರಿಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳೆಗಳುಯಿದ್ದರೆ ಲೇಸು ೪೩

ಕುದುರೆ ಕೊರಳು ನೀಳವಾಗಿ ದುರ್ಮಾಂಸಗಳುಯಿಲ್ಲದೆ ಮಳೆಯದ ಕೂದಲುಗಳು ಕುರುಳಾಗಿ ಮೃದುವಾಗಿ ನಯವಾಗಿಯಿದ್ದರೆ ಒಳಿತ್ತು ೪೪

ಕುದುರೆಗೆ ನವಿಲಕೊರಳಮರಿಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕಡೆಯಲ್ಲು ನೇವರಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಕೋಮಲವಾಗಿ ಬಲದ ಕಡೆಯಾದರೆ ಲೇಸು ೪೫

ಕುದುರೆಯ ಕಿವಿಗಳು ತೆರೆಯಿಲ್ಲದೆ ನರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸಣ್ಣನಾಗಿ ತೆಳುವಾಗಿ ಮೊನೆಯಾಗಿ ನುಂಪಾಗಿಯಿದ್ದು ಕದಪುಗಳು ನಿರ್ಮಲವಾಗಿಯಿದ್ದರೆ ಲೇಸು ೪೬

ಕುದುರೆಯ ತಿಕ ಸೇರಿಸಿದ ಹಾಗೆಯಿದ್ದು ಎರಡು ಕಡೆಯ ಕೆಲಗಳು ಹಂಗೆಯ ಮರಿಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ಉರಬರವಾಗಿಯಿದ್ದರೆ ಲೇಸು ೪೭

ಕುದುರೆಯ ದಾಡೆ ಕಳಿಯಾಗಿ ಕಂಕುಳಮಾಂಸ ಪೂರಾಯವಾಗಿ ತೊಡೆ ಕದಪುಗಳು ಪೂರಾಯವಾಗಿಯಿದ್ದರೆ ಲೇಸು ೪೮

ಕುದುರೆಯ ಕುಪ್ಪಿಗೆ ಗುಡ್ಡವಾಗಿ ತೊಡೆಯುದ್ದವಾಗಿ ಕಾಲುಗಳು ಕೋಮಲವಾಗಿಯಿದ್ದರೆ ಗುಡ್ಡನಾಗಿಯಿದ್ದರೆ ಸಣ್ಣನಾದರೆ ಲೇಸು ೪೯

ಕುದುರೆಯ ಮೈಯೆಲ್ಲವೂ ಒಂದೆ ಬಣ್ಣವಾಗಿ ಖುರ ನೇರಿದಾಗಿ ಆ ಖುರದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೀರಿಕೆಯುಂ ಮಾಡುಕೆಗಳಿರಲು ಲೇಸು ೫೦

ಕುದುರೆಯ ಬರಿಯು ನೆಟ್ಟೆಲುಗಳು ಕಾಣಿಸದೆ ಹಿಂದೆ ಎರಡು ಗುಂಬವನಿರಿಸಿದ ಮರಿಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ತೋರೆ ಆ ಕುದುರೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಮನೆಗೂ ಆ ಕುದುರೆ ಕಟ್ಟಿದ ಮನೆಗೂ ಲೇಸು ೫೧

ಕುದುರೆಗೆ ಬಾಲ ಕಿರಿದಾಗಿ ಹೊಳವುತ್ತ ಮೃದುವಾಗಿ ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಕೂದಲು

ಆಗಿ ತೊಡೆಯೊಳಗೆ ಅಡಗಿಯಿದ್ದು ತೆರಪಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಲೇಸು ೫೨

ಕುದುರೆಯ ತೊಡೆಗಳು ಕೊಂಕಾಗಿ ತೆಳುವಾಗಿ ಒಂದನೊಂದು ಹೊದ್ದದೆ ಖುರ ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಕಣಕಾಲು ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಇರೆ ಲೇಸು ೫೩

ಕುದುರೆಯ ತಿಕ ತಾಮಸವಲ್ಲದೆ ಬಟುವಾಗಿ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ರೋಮುಗಳು ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಲೇಸು. ಅಲ್ಲಿ ಕೂದಲು ಬಹಳವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರೂ ನೀಳವಾಗಿ ಇದ್ದರೂ ಹೊಲ್ಲೆಹ । ೫೪

ಕುದುರೆ ಪೊಟ್ಟೆ ಸಮನಾಗಿ ಬಟುವಾಗಿ ಇದ್ದು ಅದರ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಉಮ್ಮತ್ತ್ರದ ಅರಳಿದ ಹೂವಿನ ತೆರವಾಗಿ ಅದರ ತುದಿ ಇದ್ದರೆ ಲೇಸು. ಅರುಣವರ್ಣವಾಗಿ ಇರೆ ಲೇಸು ೫೫

ಕುದುರೆಯ ನೋಡಿದರೆ ಆಯತವಾಗಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳದಾಗಿ ಉಚಿತವುಳ್ಳ ಮನವಾಗಿ ವಾಯುವೇಗವಾಗಿ ಸಿಡಿಲಧ್ವನಿಯಾಗಿ ನೆಱೆಯಾಯುಷ್ಯ ಉಳ್ಳದು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಹುದು ೫೬

ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ಕಡವನಿಗೂ ಗೋಳಿಗೆಗೂ ಲಕ್ಷಣ ಒಂದೇ ಪ್ರಕಾರ. ಗೋಳಿಗೆಗೆ ಯೋನಿಯೂ ಕಡವೆಗೆ ಮೊಲೆಯೂ ನೋಡಿಕೊಂಬುದು ೫೭

ಗೋಳಿಗೆಗೆ ಉರವೂ ನೊಸಲೂ ತಿಕವೂ ದೊಡ್ಡಿತಾಗಿ ಇದ್ದು ಯೋನಿ ಪಿರಿದಾಗಿ ನುಣ್ಪಾಗಿ ಕಾಲು ಹುಲ್ಲೆಯಕಾಲ ಮರಿಯಾದೆಯಾಗಿಯಿರೆ ಲೇಸು ೫೮

ಗೋಳಿಗೆಗೆ ಆಡಿನ ಮೊಲೆಯ ಹಾಗೆ ನೀಳವುಂ ಕುಱಿಯ ಮೊಲೆಯ ಹಾಗೆ ಸೆಡತುಯಿದ್ದಡಂ ಆ ಕುದುರೆಯನಾಳ್ದಂಗೆ ಅಳಲುಂ ದುಃಖವುಂ ಸಾವುಂ ತಪ್ಪದು ೫೯

ಗೋಳಿಗೆಯ ಮೊಲೆಯ ಮೊದಲು ಅಗಲವಾಗಿ ತುದಿಬಟ್ಟಿತಾಗಿ ನುಂಪಾಗಿ ಎರಡು ಮೊಲೆಯೂ ನೇರವಾಗಿ ಹಾಲು ಝುಳ್ಳನೆ ಸುರಿಯೆ ಗೋಳಿಗೆ ಉತ್ತಮ ೬೦

[೬೧ ನೆಯ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಟೀಕುಇಲ್ಲ]

ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಬಿಳಿದು ಕೆಂಪು ಹಳದಿ ಕಪ್ಪು ಈ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣದೊಳಗೆ ಒಂದು ವರ್ಣ ಒಳ್ಳಿಯವು. ಈ ಬಾಲ ಕಾಲದ ಕುದುರೆ ಉತ್ತಮವೆಂದಱುವುದು ೧

ಶರತ್ಕಾಲದ ಮುಗಿಲಿನ ಹಸುವಿನ ಹಾಲಿನ ಬಿಳಿಯಾನೆಯ ಹಿಮವಂತ ಪರ್ವತದ ಬೆಳ್ದಾವರೆಯ ಹೂವಿನ ಹಾಗೆ ಸರ್ವಾಂಗವೂ ಬಿಳಿದಾಗಿ ಇದ್ದ ಕುದುರೆಯ ಹೆಸರು ಶ್ವೇತಾಶ್ವವೆಂಬುದು ೨

ಬಂದುಗೆಯ ಹೂವು ಚಂದ್ರ ಹವಳ ಉದಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡುವ ಸೂರ್ಯ ಇವರೋಪಾದಿಯ ಕೆಂಪು ಸರ್ವಾಂಗವಾದರೆ ಆ ಕುದುರೆಯ ಹೆಸರು ಶೋಣ ವೆಂಬರು ೩

ಬಾಗೆಯ ಹೂವಿನ ಕಕ್ಕೆಯ ಹೂವಿನ ಹೊಂದಾವರೆಯ ಹೂ ಹೊನ್ನಬಣ್ಣದ ಹಾಗೆ ಅರಿಸಿನ ಇವರ ಬಣ್ಣದ ಕುದುರೆಯಂ ಹರಿಜ್ವಳನೆಂಬರು. ಕನ್ನೈದಿಲ ಹೂವು ತುಂಬಿಯವರ್ಣದ ಕುದುರೆಯ ಹೆಸರಂ ಕೈರನೆಂಬರು ೪

ಬಿಳಿದು ಕೆಂಪು ಹಳದಿ ಕಪ್ಪು ಈ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣದ ಕುದುರೆಗಳು ಉತ್ತಮ. ಇನ್ನು ಬೇಱೆ ಮಿಶ್ರವರ್ಣಂಗಳುಳ್ಳ ಕುದುರೆಗಳಂ ಉತ್ತಮವೆಂಬರು ೫

ಮುಖ ಬೀಜ ತಿಕ ಈ ಮೂರು ಸ್ಥಾನವೂ ಬಿಳಿಯ ಕುದುರೆಯಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪಾಗಿಯಿದ್ದರೆ ಆ ಕುದುರೆಯ ಹೆಸರಂ ಕರ್ಣನೆಂಬರು. ಕರಿಯ ಕುದುರೆಗೆ ಮುಖ ಬೀಜ ತಿಕ ಈ ಸ್ಥಾನಂಗಳು ಬಿಳಿದಾಗಿ ಇದ್ದರೂ ಆ ಕುದುರೆಯ ಹೆಸರಂ ಕರ್ಣನೆಂಬರು ೬

ಬಿಳಿಯ ಕುದುರೆಯ ಮೈಯಲ್ಲಿ ತೊನಚಿಹರಿದ ಹಾಗೆ ಸುಳುಹು ಸುಳುಹಾಗಿ ಕಪ್ಪುಯಿದ್ದು ಅದರ ಅಂಡ ಕಪ್ಪಾದಡಂ ಕೆಂಪಾದಡಂ ಆ ಕುದುರೆಯಂಕುಕ್ಕುಟಾಖ್ಯ ನೆಂಬರು ೭

ಬಿಳಿಯ ಕುದುರೆಯ ಬಾಲವೂ ಉರವೂ ಕಗ್ಗಿಯಿದ್ದರೆ ಆ ಕುದುರೆಯಂ ನೀಳ್ಪಳನೆಂಬರು ೮

ಬಿಳಿಯ ಕುದುರೆಯ ಕಿವಿಗಳು ಕಪ್ಪಾದೊಡಂ ಕೆಂಪಾಗಿ ಇರ್ದಡಂ ಶ್ಯಾಮ ವರ್ಣವಾದಡಂ ಆ ಕುದುರೆಯ ಶ್ಯಾಮನೆಂಬರು ೯

ಬಿಳಿಯ ಕುದುರೆಯು ಬಾಲದ ವೊಳೆಗಳು ಬಿಳಿದುವೈ ಕಪಿಲವರ್ಣವಾದ ಕುದುರೆಯುಂ ಬೇರನೆಂಬರು ೧೦

ಬಿಳಿಯಕುದುರೆಯು ಉರ ಗಲ್ಲ ವಳಯು ಅಂಡ ಕಣ್ಣು ಖುರ ಮುಸುಳಿ ಇಷ್ಟೂ ಕಪ್ಪಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಅದಂ ಇಂದ್ರಾಶ್ವವೆಂಬರು ೧೧

ಕೈರನಾಗಲಿ ಪವಳನಾಗಲಿ ಅದರ ನೊಸಲಲ್ಲಿ ಅರಳಿಯ ಎಲೆಯ ಹಾಗೆ ಬಿಳಿದಾಗಿ ಇರೆ ತಿಲಕನೆಂಬರು. ಆ ಕೈರ ಪವಳನ ಮುಖ ಬೆಳ್ಪಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಅದಂ ಬೊಟ್ಟನೆಂಬರು ೧೨

[೧೩ನೆಯ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಟೀಕು ಇಲ್ಲ]

ಕುದುರೆಯ ಮೈ ಮುತ್ತುಕದ ಹೂವಿನ ಛಾಯೆಯಾವಡೆ ಅದಂ ಕುಂಕುಮ ಬೋರನೆಂಬರು. ಮೈಯೆಲ್ಲಂ ಬಿಳಿದೂ ಕೆಂಪು ಕೂಡಿ ಇದ್ದರೆ ಉಜ್ವಳಬೋರ ನೆಂಬರು. ಬಿಳಿಯ ಕುದುರೆಯ ಮೈಯ ಮೇಲೆ ಹಲವು ವರ್ಣದ ಛಾಯೆಯಾಗಿ ರ್ದಡೆ ಅದಂ ಮಂಗಳಬೋರನೆಂಬರು ೧೪

ಕುದುರೆಯ ಮೈ ಕನ್ನೈದಿಲ ಹೂವಿನ ಬಣ್ಣವಾಗಿ ಇದ್ದಡೆ ನೀಲನೆಂಬರು ಆ ವರ್ಣದ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ನರೆ ತುಂಬಿ ಇದ್ದರೆ ನೀಲಬೋರನೆಂಬರು ೧೫

ಕರಿದಾಗಿ ನೀಲವರ್ಣವಾಗಿ ಖುರ ವಳಯು ತೊಡೆಗಳು ಬಹಳ ಕಪ್ಪಾಗಿರೆ ಅದಂ ಕೈರನೆಂಬರು ೧೬

ಕುದುರೆಯು ಮೈಯೆಲ್ಲಂ ಬಹಳ ಕಪ್ಪಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ಬಿಳಿದಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಅದಂ ಕಾರಳಗನೆಂಬರು. ಆ ವರ್ಣದ ಕುದುರೆಯ ಮೈಯು ಬಿಳುಪಿನೊಳಗೆ ಕೆಂಪುಗಳು ಒಡವೆಱದಿರೆ ಅದಂ ಕೇಸಳಗನೆಂಬರು ೧೭

ಬಿಳಿಯ ಕುದುರೆಯ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ಅರಿಸಿನದವರ್ಣವಾಗಿರೆ ಅದಂ ಸಂಪಳಗನೆಂಬರು. ಆ ಬಿಳಿಯ ಕುದುರೆಯ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ಪಾದರಿಯ ಪುಷ್ಪ ವರ್ಣವಾಗಿ ಇರೆ ಅದಂ ಬೋರಳಗನೆಂಬರು ೧೮

ಕುದುರೆಯ ನಾಲ್ಕು ಕಾಲೂ ಮುಖವೂ ಬಿಳ್ಪಾಗಿರೆ ಅದಂ ಪಂಚಕಲ್ಯಾಣ ನೆಂಬರು. ಬಾಲ ಉರವಳಯುವಿವು ಬಿಳಿದಾಗಿಯಿದ್ದರೆ ಅದಂ ಮಂಗಳನೆಂಬರು ೧೯

ಖುರ ಕಣ್ಣು ಮುಸುಳಿ ಮುಖ ಇವು ಕರಿದಾಗಿ ಬಾಲವೂ ಮೈಯೂ ಮೂಗೂ ಬಿಳಿದಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಅದಂ ಗೋಕ್ಕ್ಯಾಹವೆಂಬರು ೨೦

ಯಲಚಿಯ ತನಿವಣ್ಣಿನ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗೆ ಬೆನ್ನನೆಟ್ಟೆಲುವಿಡಿದು ಬಾಲಪರಿಯಂತರದೊಂದೆ ರೇಖೆ ಕರಿದಾಗಿಯಿರ್ದಡಂ ಕೆಂಪಾಗಿಯಿರ್ದಡಂ ಅದಂ ಕಣ್ಣವಲ್ಲಿಯೆಂಬರು ೨೧

ಬಿಳಿದಿನೊಳಗೆ ಎಳೆಮಾವಳದ ಛಾಯೆ ಕೂಡಿ ಪಾರಿವಾಳದ ಕುದುರೆಯಂ ಕಪೋತನೆಂಬುದು. ಆ ಬಣ್ಣದ ಮೈಯ ಕುದುರೆಗೆ ಬಟಾಬಟುವಾಗಿ ಬಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಅದಂ ಯವಟನೆಂಬುದು ೨೨

ಬಾಲ ಪಳಯ ಕಾಲು ಕಣ್ಣು ಇವು ಕಪ್ಪಾಗಿಹಣ ಮೈ ಯಲಚಿಯಕಾಯ ವರ್ಣದಲ್ಲಿ ಮೂಱು ನಾಲ್ಕು ಠಾವಿನಲ್ಲಿ ರಕ್ತವರ್ಣವಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಅದಂ ರಕ್ತ ಕಾಮಾಂಕಿಯೆಂಬುದು ೨೩

ಕುದುರೆಯ ಮೈಯೆಲ್ಲವೂ ಎಳ್ಳು ಅಕ್ಕಿಯೂ ಬೆರದ ಹಾಗೆ ಇದ್ದರೆ ಅದಂ ಕನ್ನೀಲನೆಂಬರು ೨೪

ಖುರ ಕಣ್ಣು ಮುಖ ವಳಯ ಕದಪು ಕಂಕುಳು ಉರ ಈ ಸ್ಥಾನಂಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಳಿದಾಗಿ ಇರಲು ನೊ[illegible]ಯ ಹಾಗೆ ಇರಲು ಅದಂ ಗಂಗೆವಾಳಿಯೆಂಬರು ೨೫

ಬಾಲ ಮೈ ಕಾಲು ಕಪ್ಪಾಗಿ ಇರ್ದಡಂ ಅಲ್ಲವೆ ಇವು ಕೆಂಪಾಗಿ ಇರ್ದಡಂ ಬಿಳಿದಾಗಿ ಇರ್ದಡಂ ಆ ಕುದುರೆಯಂ ಚಕ್ರವಾಕನೆಂಬುದು ೨೬

ಸಿಂಹದ ಕೂದಲ ವರ್ಣದ ಮೆಯ್ಯ ಕುದುರೆ ವಳಯ ಬಾಲ ಅಂಡ ಮುಖ ಎಲ್ಲವೂ ಕೆಂಪಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಅದಂ ಸಿಂಹಪೋತನೆಂಬುದು ೨೭

ಬಂದುಗೆಯಹೂವಿನ ವರ್ಣ ಅಶೋಕೆಯ ವರ್ಣ ಕೆಂದಾವರೆಯವರ್ಣ ಇವು ಬಿಳಿಯ ಕುದುರೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಕೇಸರವಾಗಿರೆ ಲೇಸು ೨೮

ಕುದುರೆಯ ಮೈ ವರ್ಣಂ ಬಿಳಿಯ ಸಾಸುವೆಯ ಹಾಗೆ ಇರೆ ಅದಂ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥನೆಂಬರು. ಆ ವರ್ಣಂ ಪೂರ್ವಾಪರದಲ್ಲೂ ಬೇಱೆ ಬೇಱೆ ತೋಱೆ ಆ ಕುದುರೆ ಉತ್ತಮವೆಂಬರು ೨೯

ಕಿಚ್ಚಿನ ಸಮೂಹದ ಛಾಯೆಯ ಕುದುರೆಯಂ ಇಂದಿರನೆಂಬರು ಆ ಬಣ್ಣದ ಕುದುರೆಯು ಮೈಯಲ್ಲಿ ಸೂಜಿಕಲ್ಲು ಕಗ್ಗಲ್ಲವರ್ಣದ ವಳಯ ಬಿಳಿದಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಅದಂ ಪುಂಸಾಹನೆಂಬರು ೩೦

ನಾನಾ ಬಣ್ಣದ ಪಸುವಿನ ವರ್ಣದ ಕುದುರೆಗಳು ನಾನಾ ವರ್ಣದ ಪಕ್ಷಿಗಳ ವರ್ಣದ ಕುದುರೆಗಳು ನಾನಾ ಮೃಗದ ವರ್ಣದ ಕುದುರೆಗಳಂ ಅವರವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕರೆವುದು ೩೧

ನಾನಾ ವರ್ಣದ ಕುದುರೆಗಳೆಲ್ಲವಕ್ಕೂ ಬಿಳಿಯ ಕುದುರೆಯೆ ಮೇಲು. ಅದನೆ ಮಹಾ ಉತ್ತಮವೆಂಬರು ೩೨

ಆಶ್ವಿಜಮಾಸದ ರಾತ್ರಿಯ ಮುಗಿಲಿನ ಚಂದ್ರನೋಪಾದಿಯ ಬಿಳಿದನುಳ್ಳ ಕುದುರೆ ಉತ್ತಮ ೩೩

ಕೆಂಪು ಹವಳ ಕಪ್ಪಿನೊಳಗೆ ಬಿಳಿದು ಮೆಗ್ಗಳವಾಗಿ ಮಂಗಳವಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಆ ಕುದುರೆ ಮಹಾ ಲೇಸು ೩೪

ಬೆಳ್ಳಿಯ ಬೆಟ್ಟದ ಚಂದ್ರನ ಶರತ್ಕಾಲದ ಮುಗಿಲ ದೇವಗಂಗೆಯ ಹವಳದ ಮಣಿಯ ವರ್ಣದ ಕುದುರೆಗಳು ಉತ್ತಮ ೩೫

ಕುದುರೆಯ ತಲೆಯೂ ತೊಡೆಯೂ ಹಾವಸೆ ಹತ್ತಿದ ಕಲ್ಲಿನ ಮರಿಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರು ಕೊಳತು ಬಿದ್ದ ಮರನಂ ಕಾನಲ ನೀಲವರ್ಣದ ಕುದುರೆ ಒಳ್ಳಿತಲ್ಲ ೩೬

ಕುದುರೆಯ ಕಣ್ಣಿನೊಳಾಗಲಿ ಹೊರಗಾಗಿ ಬಳೆಯ ಹಾಗೆ ಬಿಳಿಯರೇಖೆ ಒಂದಾದರೂ ಹಲವಾದರೂ ಎರಡು ಕಣ್ಣೂ ಇದ್ದರೆ ಶುದ್ಧ. ಒಂದುಕಣ್ಣಾದರೆ ಹೊಲ್ಲ ೩೭

ಕುದುರೆಯ ಕಣ್ಣು ಬೆಳ್ಳಿಯ ಬಟ್ಟಲ ಹಾಗೆ ಇರೆ ಅದಂ ಮಲ್ಲಿಕಾಕ್ಷನೆಂಬರು. ಅದು ಉತ್ತಮ. ಆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಪ್ಪಿನ ಬಳೆಗಳ ರೇಖೆಯಿರೆ ಕಷ್ಟ ೩೮

ಕಾಗೆ ಕತ್ತೆ ತೋಳ ಹಾವಸೆಗಲ್ಲು ಗೂಗೆ ಬೂದಿಯ ವರ್ಣ ಪಾರಿವಾಳ ಹೊಗೆ ಈ ವರ್ಣದ ಕುದುರೆಗಳು ಅಶುಭ. ಕೊಳಲಾಗದು ೩೯

ಕರಿಯ ಕುದುರೆಯ ಅಂಡದಲ್ಲಿ ಕೆಂಪಿನ ರೇಖೆ ಬಿಳಿಯ ರೇಖೆಗಳು ಇದ್ದರೆ ಆಗದು. ಆಕ್ಷಣವೆ ಬಿಡುವದು ೪೦

ಕುದುರೆಯು ಮೈ ಬಿಳಿದು ಶಿರ ಕಪ್ಪಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಅದಂ ಕಾಕಶಿರನೆಂಬರು. ಕುದುರೆಯು ಮೈ ಕಪ್ಪು ತಲೆ ಬಿಳಿದಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಅದಂ ದೋಷಪರಿಹಾರನೆಂಬರು ೪೧

ಕುದುರೆಯು ಮುಖ ಕಾಗೆಯ ಮುಖದ ಹಾಗೆ ಕಪ್ಪಾಗಿ ಇರ್ದಡಂ ಒಳಗೆ ಕಪಿಯ ಮುಖದ ಹಾಗೆ ಕೆಂಪಾಗಿ ಇರ್ದಡಂ ಹಳದಿ ಬಿಳಿಪು ಮಿಶ್ರವರ್ಣವಾಗಿ ಇರ್ದಡಂ ಉತ್ತಮ ೪೨

ಕುದುರೆಯು ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡತರಗಳಾಗಿ ಕರಿದಪ್ಪರೇಖೆಗಳು ಇರಲು ಅದು ಮಾರ್ಜಾಲಚರಣ. ಅದು ಅವಲಕ್ಷಣ. ದಾರಿದ್ರವಹುದು ೪೩

ಖುರ ಅಂಡ ಬಾಲದ ಅಡಿ ಶಿರ ಮೇಢ್ರ ಈ ಐದು ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಆವ ಬಣ್ಣದ ಕುದುರೆಗಾದಡಂ ಕಪ್ಪಾಗಿರೆ ಹೊಲ್ಲ. ಈ ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ ಐದು ತಾವಿನಲ್ಲೂ ಬಿಳಿದಾಗಿ ಇರೆ ಉತ್ತಮ ೪೪

ನಾಲ್ಕು ಕಾಲಾಗಲಿ ಬಿಳಿದಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಉತ್ತಮ. ಒಂದುಕಾಲಾಗಲಿ ಮೂರು ಕಾಲಾಗಲಿ ಬಿಳಿದಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಅದು ವಿಷಮ. ಇದಂ ವಿಷಮಪಾದನೆಂಬರು ೪೫

ಕುದುರೆಯ ಬಾಲ ಮಿಳಿಯ ಹುರಿಯ ಹಾಗೆ ಕವಲಾಗಿ ವಳಯ ಕ...ಪ್ಪಾಗಿ ಕವಲಾಗಿ ಇರಲು ಅದು ದುಷ್ಟವಾಜಿ. ಭಯಮಂ ಮಾಡುವುದು ೪೬

ಕುದುರೆಯ ಬಾಲದ ಬಣ್ಣವೂ ಮೈಯ ಬಣ್ಣವೂ ಬೇರೆ ಬೇರಾಗಿರ್ದು ಹುಲಿಯ ಬಣ್ಣದ ರುಚಿಕಾಂತಿಯಾಗಿರ್ದಡಂ ಆ ಕುದುರೆಯುಂ ಲಾಯದಿಂ ಬೇಗ ಹೊರಡಿಸಿಬಿಡುವುದು ೪೭

ಪವಳನಲ್ಲಿ ಜನ್ನನಲ್ಲಿ ಮವ್ವನಲ್ಲಿ ಜಂಬನಲ್ಲಿ ಕೆಂಚನೀಲನಲ್ಲಿ ಕೆಂಚಜನ್ನನಲ್ಲಿ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಪ್ಪು ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಅಗ್ನಿಯೆಂಬರು. ಅದು ಕಷ್ಟ ೪೮

ವಿವಾಹ ಮುಂತಾದ ಶುಭಕಾರ್ಯಕಂ ಸಮರಾಂಗಣಕ್ಕಂ ಹುಯ್ಯಲು ಮುಖಕ್ಕಂ ಉತ್ತಮವರ್ಣದ ಕುದುರೆಗಳು ಲೇಸು. ಅಲ್ಲದ ವರ್ಣದ ಕುದುರೆಗಳು ಕಷ್ಟ. ತರಲಾಗದು ೪೯

ಚಂದ್ರನ ಕುದುರೆಯು ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿಬಿಳಿದಾಗಿ ಸರ್ವಾಂಗವೂ ಆಗಿ ಇದ್ದ ಆ ಕುದುರೆಯನೇರಿಲು ಒಳ್ಳಿತು ಹುಯ್ಯಲಿಗೆ ಹೋದರೂ ಹಗೆಯ ಜಯಿಸುವರು ೫೦

ದೇವೇಂದ್ರ ಪಾಲು ವೆಳ್ಳಿಯೋಪಾದಿಯ ಅತಿಬಿಳಿದಾದ ಕುದುರೆಯನೇಱು ದವಂಗೆ ಜಯ. ಹಗೆಯು ಕೈಯೊಳಗಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ಆ ಹಗೆಯಂ ಗೆದ್ದು ಐಶ್ವರ್ಯವಂ ಪಡೆವರು ೫೧

ಹಾಲನೊರೆಯೋಪಾದಿಯ ಬಿಳಿಯ ಕುದುರೆಯನಾಳುವನು ಇಂದ್ರಂಗೆ ಸಮವೆಂಬರು. ಅವನು ಭಾಗ್ಯವಂತನಾಗಿ ಬದುಕುವನು ೫೨

ತುಂಬಿಯ ಬಣ್ಣದ ಕುದುರೆಯನೇಱಿ ಹುಯ್ಯಲಂ ಮಾಡಿದರೆ ಯಮನ್ಯ ಕೊಲುವ ಮರಿಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ಹಗೆಗಳ ಬಲವಂ ಸಂಹಾರವಂ ಮಾಡುವನು. ಆ ಕುದುರೆಯ ಕೊಂಗನೆಂಬರೂ ೫೩

ಅರಿದಳದ ಬಣ್ಣದ ಕುದುರೆಯನೇಱುವಾತ ಗರುಡವಾಹನನಾದ ಹರಿಗೆ ಸಮಂ. ಆತಂ ಹಿಮಸೇತು ಮಧ್ಯಪರಿಯಂತರ ಆಳುವನು. ಅದಂ ದಿವ್ಯವಾಹನವೆಂಬರು ೫೪

ಕುದುರೆಯ ಬಾಲ ಉರ ಕದಪು ಕಣ್ಣಾಲಿ ಇವು ಅತಿಬಿಳಿದಾಗಿ ಇದ್ದದು ಆಳುವಂಗೆ ಅರಿಜಯಮಕ್ಕು. ಆದಂ ಮೇಘವರ್ಣನೆಂದು ಹೇಳುವರು ೫೫

ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಅತಿಬಿಳಿದಾದ ಕುದುರೆಯ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಬೇರೊಂದು ಬಣ್ಣಂಗಳು ಆಗಿ ಇದ್ದ ಕುದುರೆಯನಾಳುವಾತಂ ರಾಜ್ಯಹಸ್ತನಹ ಅದಂ ಶ್ಯಾಮನೆಂಬರು ೫೬

ಪಾರಿವಾಳದ ಮೈಯ ವರ್ಣದ ಕುದುರೆಯ ವಳಯ ಬಿಳಿದಾಗಿ ಇರ್ದಡಂ ಸಿಂಹಪ್ರೋತನೆಂಬರು. ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಬಿಳಿಯ ಸಾಸುವೆಯ ತಳಿದ ಹಾಗೆ ಇದ್ದಡಂ ಕಪಿಯ ಬಣ್ಣದ ಕುದುರೆಯನೇಱಿದ ಅರಸು ಹುಯ್ಯಲಿಗೆ ಹೋದರೆ ಸಾವು ತಪ್ಪದು ೫೭

ಹವಳದ ಬಣ್ಣದ ಮಯ್ಯ ಕುದುರೆ ಲಕ್ಷಣ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಇಹದನಾಳುವಂಗೆ ಐಶ್ವರ್ಯವಹುದು ಚೇರನಾಗಲಿ ಚೋರನಾಗಲಿ ಹುಯ್ಯಲಿಗೆ ಹೋದ ಅರಸಿಂಗೆ ಹಗೆಗಳ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ರಾಣಿವಾಸಹಳು ೫೮

ಕುದುರೆಯ ಬಾಲವ ಗುಡಿಗಟ್ಟುವುದು ಮೈ ಪುಳಕವಾಗಿ ಇಹುದು. ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತಿಹ ಕುದುರೆಯನಾಳಿದಾತ ರಾಜ್ಯಹಸ್ತನಹನು. ಹುಯ್ಯಲಲ್ಲಿ ಈ ಗುಣಗಳನುಳ್ಳ ಕುದುರೆಯನೇಱಲು ಹಗೆಯ ಜಯಿಸುವನು ೫೯

ಹನಳದ ವೈಯ ಬಣ್ಣದ ಕುದುರೆಯು ಲಕ್ಷಣ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಇದ್ದ ಕುದುರೆಯನಾಳುವಂಗೆ ಐಶ್ವರ್ಯವಹುದು. ಹುಯ್ಯಲಿಗೆ ಹೋದರೆ ಹಗೆಯು ಕೊಂದು ಆಳಿದವನ ರಕ್ಷಿಸುವುದು ೬೦

ಹುಯ್ಯಲಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಯನೇಱಿ ಸತ್ತರೆ ವೀರ ಸ್ವರ್ಗವಹುದು. ಕುದುರೆ ಸತ್ತು ರಾಹುತನೋಡಿಬಂದರೆ ಅಧೋಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಳುವನು ೬೧

ಪೂರ್ವದವರು ಕುದುರೆಯನೇಱಿ ಸತ್ತರೆಂದು ಈಗ ಆವನಾನೊಬ್ಬನೂ ಕುದುರೆಯು ಸಾಕದೆ ಇದ್ದರೆ ತನ್ನ ಒಡೆಯನ ಕೊಂದವ ಅವಂ ಧನಭಂಡನೆಂಬರು ೬೨

ಕುದುರೆಯು ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ.... ... ೬೩

ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳ ಕಿವಿಗೆ ಕರ್ಣಾಮೃತವಾಗಿ ಕುದುರೆಗಳ ವರ್ಣವಿಸ್ತಾರವಂ ಪೇಳಿದ ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ೬೪

ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಕುದುರೆಯ ಪುಂಡ್ರ ಕಾಕಸೆ ಪುಷ್ಪ ಗಂಧ ಕಾಂತಿಯನು ಹೇಳಿಹೆನು ೧

ಬಿಳಿದಿಲ್ಲದ ಬಣ್ಣದ ಮೈಯ ಕುದುರೆಯಲ್ಲಿ ತಾವರೆ ಹೂವಿನೋಪಾದಿಯ
ಬಿಳಿದುಗಳಿರ್ದರೆ ಅದು ಲೇಸು. ಅದಂ ಪ್ರೋತಭೀತನೆಂಬರು ೨

ಕುದುರೆಯ ಮುಖವಲ್ಲದೆ ಕದಪಿನಲ್ಲಿ ಕೊರಳಿನಲ್ಲಿ ಬಿಳಿದಾಗಿಯಿದ್ದರೆ ಅದಂ
ಪುಂಡ್ರಾಪ್ಪಯನೆಂಬರು. ಆ ಎರಡುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಗಲ್ಲ ಕೊರಳು ನರೆ ಅಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ
ಇದ್ದರೆ ಅದಂ ಪುಂಡ್ರನೆಂಬರು ೩

ಗದೆ ತೋರಣ ಕನ್ನಡಿ ಕಳಶ ಶಂಖ ತುಂಬಿ ನೈದಿಲು ಖಂಡೆಯ ಪನಕೆ
ತಾವರೆಯ ಹೂವು ಇಂಥಾ ಶುಭರೇಖೆಗಳು ಕುದುರೆಯ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ ಮಹಾ
ಉತ್ತಮ ೪

ಬಿಲ್ಲು ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ ಬಲಸುಳಿ ತಾವರೆಯ ಹೂ ದೇವೇಂದ್ರನವಜ್ರ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ರಂಗ
ವಾಲಿ ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಶುಭರೇಖೆಗಳು ಆಗಿ ಇರ್ದ ಕುದುರೆ ಉತ್ತಮ ೫

ಕುದುರೆಯ ನೊಸಲಲ್ಲಿ ಬಿಳಿದು ಚೌಕವಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಲೇಸು. ಆ ಮುಖದಲ್ಲಿ
ಅರಳಿಯ ಎಲೆಯ ಹಾಗೆ ಬಿಳಿದಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಲಾಭ ಭಾಗ್ಯಂಗಳಹವೆಂಬರು ೬

ಕೆನ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ತುಟಿಯಲ್ಲಿ ತೋಳಿನಲ್ಲಿ ಬಿಳಿದಾಗಿ ಇದ್ದ
ಕುದುರೆ ಮಹಾ ಉತ್ತಮ ೭

ಮುಖ ಮಂಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಪು ಏನೂ ಇಲ್ಲದಿರೆ ಕೊರಳ ಕೆಳಗೆ ಬಿಳಿದಾಗಿದ್ದರೆ
ಭಾಗ್ಯವಂತ ಆಳಲಾಗದು ಕಷ್ಟ ೮

ತಿರುಹುಮುರುಹನಾಗಿ ಉರುಗನಾಗಿ ಬಾಗಿಯಡೆವಜಿತವಾಗಿ ಪುಂಡ್ರಹಣೆ
ಯಲ್ಲಿ ಇರ್ದಡೆ ಆಗದು ೯

ಕುದುರೆಗೆ ಪುಂಡ್ರ ಒಳ್ಳೆಯ ಪುಷ್ಪಗಳ ಆಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಅಂಡ ಬಿಳಿದಾಗಿದ್ದರೆ
ಆದನಾಳ್ವಂಗೆ ಮಕ್ಕಳಹರು ಸುಖವಹುದು ಭಾಗ್ಯವಂತರಹರು ೧೦

ಕುದುರೆಯು ಹೊಕ್ಕುಳ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪಗಳ ಹಾಗೆ ಮೊಲ್ಲೆಯು ಹೂವಿನೋ ಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ ಅದನಾಳ್ವಾತಂ ದಳವಾಯಿಯಹನು ೧೧

ಕುದುರೆಯು ಮೈಯಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪರೇಖೆಗಳು ಕರಿದಾಗಿ ಇದರ್ದೆ ಕಷ್ಟ ಆಗದು ಆ ಕರಿದಿನೊಳಗೆ ಬಿಳಿದು ಕೂಡಿ ಇದ್ದರೆ ಆ ಕಪ್ಪಿನ ದೋಷವಿಲ್ಲವೆಂಬರು ೧೨

ಕುದುರೆಯು ಕೊರಳು ಕೈ ಕಣ್ಣು ಇವರಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪಿನ ಪುಷ್ಪಂಗಳು ಇದಲು ಕುದುರೆಯನಾಳುವಾತಂಗೆ ನೋವಹುದು, ಹುಯ್ಯಲಿಗೆ ಏಜಲಾಗದು ೧೩

ಕುದುರೆ ಇದ್ದಂಥಾ ಶುಭರೇಖೆಗಳಾಗಲಿ ಆ ಫಲಗಳು ಲೇಸಾಗಲಿ ಕಷ್ಟವಾಗಲಿ ಏಳುದಿನ ಏಳುಪಕ್ಷ ಏಳುತಿಂಗಳು ಏಳುವರುಷಕ್ಕೆ ಅದನಾಳಿದಂಗೆ ಆ ಫಲ ತಪ್ಪದು ೧೪

ಕಣ್ಣು ಬಾಯಿ ಕಿವಿ ಮೈ ಯೋನಿ ಲದ್ದಿ ಗದ್ದ ಇವರಲ್ಲಿ ಗಂಧವನರಿತ ಫಲಗಳ ಹೇಳುವುದು ೧೫

ಕಬ್ಬಿನ ಹಾಲು ಹೊಸತುಪ್ಪ ಹಸುವಿನಹಾಲು ಜೇನು ಇಪ್ಪೆಯ ಹೂವು ದ್ರಾಕ್ಷೆಯ ಹಣ್ಣು ಇದರ ಪರಿಮಳಂಗಳುಳ್ಳ ಕುದುರೆಯನಾಳುವಾತಂಗೆ ಲೇಸಹುದು ೧೬

ತಾವರೆಯ ಕಣಿಗಿಲ ನೈದಿಲ ಜಾಜಿ ಅರಳುಗಳ ಪರಿಮಳಗಳನುಳ್ಳ ಕುದುರೆಗಳ ನಾಳ್ವಾತಂಗೆ ಲೇಸಹುದು ೧೭

ಲಾಮಂಚ ಶ್ರೀಗಂಧ ಮುಡಿವಾಳ ಚೆಂಗಣಗಿಲ ಕೋಷ್ಠ ಕರ್ಪುರ ಶುಂಠಿ ಯಾಲಕ್ಕಿ ಲವಂಗ ಅಗಿಲು ಇವರ ಪರಿಮಳವುಳ್ಳ ಕುದುರೆಯನಾಳುವಾತಂಗೆ ಉತ್ತಮ ಲೇಸು ೧೮

ಬಾಯಿ ತಿಕಗಳಲ್ಲಿ ಹುತ್ತದಮಣ್ಣಿನ ನೆಲ್ಲರಳಿನ ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ಹಣ್ಣಿನ ಜೇನ ತುಪ್ಪದ ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣಿನ ಪರಿಮಳಂಗಳನುಳ್ಳ ಕುದುರೆಯನಾಳೆ ಮಹಾ ಉತ್ತಮ ೧೯

ಕುದುರೆ ನೀರೊಳಗೆ ಮುಳುಗಿ ಬಂದಡಂ ಅಲ್ಲದೆ ಮೆಯ್ಯ ತೊಳದಡಂ ಆ ಕುದುರೆಯ ಪರಿಮಳ ಕುದುರೆಯ ಲದ್ದಿ ಗತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಇರೆ ಅದನಾಳ್ವಾತಂಗೆ ತಾವರೆಯ ಹೂವಿನ ಪರಿಮಳಗಳಾಗಿರೆ ಮಹಾ ಉತ್ತಮ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೆನಿಸುವನು, ಇಷ್ಟು ಗಂಧ ಉತ್ತಮ ೨೦

ಹಂದಿಯ ಆನೆಯ ಕತ್ತೆಯ ಶರಭದ ಇವರ ಪರಿಮಳದ ಕುದುರೆಯ ಲದ್ದಿ ಗತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಇರೆ ಅದನಾಳ್ವಾತಂಗೆ ಹಾನಿ ದುಃಖ ಮರಣ ತಪ್ಪದು ೨೧

ಬಿಸಿನೆತ್ತರು ಮೀನಗೊಲಸು ಕೊಂದು ಹಾಕಿದ ಇಲಿಯ ಕರುಳಿನ ಹಸಿಯ ಗೋಚರ್ಮದ ಮುತ್ತಕದ ಇವರ ಪರಿಮಳ ಉಳ್ಳ ಕುದುರೆಯನಾಳುವಂಗೆ ಕಷ್ಟ ಹಾನಿ ತಪ್ಪದು ೨೨

ಕುದುರೆಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಲ್ಲದಧ್ವನಿಗಳ ಫಲವನೂ ಉರ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ರೋಮಗಳು ಸಾಲಾಗಿರ್ದ ಫಲಗಳನೂ ಪೇಳಿಹೆನು ೨೩

ಕುದುರೆ ಹಲುಮಣಿಸುವಾಗ ಸತ್ವವಾಗಿ ನಯವಾಗಿ ಎದೆ ಕೊರಳು ಹೊಟ್ಟೆ ತಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದಿರುವಣ ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿ ಹೊರಡಲು ಅದಂ ಹೇಷಿತವೆಂಬರು ಆಯುಷ್ಯ ಉಂಟು ೨೪

ಸಿಡಿಲ ಧ್ವನಿಯ ಹಾಗೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ನೇರ್ಪಾತಾಗಿ ಸಂತೋಷವಾಗಿ ನಿರ್ಮಳವಾಗಿ ಇದ್ದ ಧ್ವನಿಯನುಳ್ಳ ಕುದುರೆ ಧನಕನಕ ಸಮೃದ್ಧಿಯ ಮಾಡುವದು ೨೫

ಮದಸೋಕಿದಾನೆಯ ಗುಡುಗಿನ ಹುಲಿಯ ಕ್ರೌಂಚದ ಗಿಳ್ಳವರೆಯ ಶಂಖದ ಪುಣ್ಯಾಹವದ ಗೋಳಿಯ ಸಿಂಹದ ಇವರ ಧ್ವನಿಯ ಪರಿಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ಹಲುಮಣಿಸುವ ಕುದುರೆ ಮಹಾ ಲೇಸೂ ೨೬

ಕುದುರೆಯು ಪೈಯಿಂದಲೂ ಶಿರಸ್ಸು ಉದ್ದವಾಗಿ ಇದ್ದು ಜೀವಧನಗಳ ಬಸವ ನೇಜುವ ಸುರತಧ್ವನಿಯಂದದಿಂ ಅತಿ ಕಠೋರವಾಗಿ ಇದ್ದ ಸ್ವರವಾದಡಂ ಹೊಲ್ಲ ಮೆಂಬರು ಅದನಾಳ್ವಾತಂಗೆ ಹೊಲ್ಲ ೨೭

ಹಂದಿಯ ಕತ್ತೆಯ ಶರಭದ ಬಳ್ಳುವಿನ ನರಿಯ ಚಿಕ್ಕಿನ ಕಾಕೋಳಿಯ ಕಾಗೆಯ ನಾಯ ಇವರ ಧ್ವನಿಯೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹಲುಮಣಿಸುವ ಕುದುರೆಯಿರೆ ಮಹಾಕಷ್ಟ ೨೮

[೨೯, ೩೦ ನೆಯ ಪದ್ಯಗಳಿಗೆ ಟೀಕಿಲ್ಲ]

ಭೀತಿಯ ಮನಸ್ಸನುಳ್ಳದು ಚಪಲತ್ವ ಕಾಮಾತುರ ಬಹಳ ಆಹಾರವ ಕೊಂಬುದು ಈ ಗುಣಂಗಳನುಳ್ಳ ಕುದುರೆಯುಂ ಖರಸತ್ವನೆಂಬರು, ಅಂಜುವುದು ಬಹಳ ದೀಪನಉಳ್ಳುದು ಬಾಯಾರಿಕೆಯನುಳ್ಳದು ದೈವರೂಪು ಈ ಗುಣಂಗಳನುಳ್ಳ ಕುದುರೆಯುಂ ಪಶುಸತ್ವನೆಂಬರು ೩೧

ಭೀತಿಯನುಳ್ಳದು ಜಡದೇಹಿ ಬಹಳ ನೀರ ಕುಡಿವುದು ಪ್ರಿಯುವನುಳ್ಳದು ಇದಂ ಮೀನಸತ್ವನೆಂಬರು ಆವಾಗಲೂ ನಿದ್ರೆಯಾಗಿ ಇಹುದು ಆಲಸ್ಯವುಳ್ಳದು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಲಿಹುದು ಅದಂ ಭೈರವಸತ್ವನೆಂಬರು ೩೨

ನಡೆಯುಲಕ್ಷಣಗಳನೂ ಉತ್ತಮವೆಂದು ಕಷ್ಟವೆಂದು ನಾನಾ ಗತಿಗಳನೂ ಹೇಳಿಹೆನು ೩೩

ಖುರಖುರ ಬೆರಸದೆ ಇರುಹಣ ಕಾಲು ಕಾಲುವೊರಸದೆ ಇರುಹಣ ತಗ್ಗಿದ ಬೆನ್ನು ಅಡಗಿದ ಹೊರವಾರು ಅಡಗಿದ ಬಾಲ ತರವಾಗಿ ಇರುಹಣ ಕೊರಳು ನೆಗಹಿ ಇದ್ದರೆ ಅದು ಒಳ್ಳಿತೆಂದಱುವುದು ೩೪

ಆನೆ ನವಿಲು ಹುಲಿ ಶರಭ ಹಸು ಗೂಳಿ ಹಂಸೆ ಚಕ್ರವಾಕ ಸಿಂಹ ಕೋಡಗ ಇವರ ನಡೆಯುಳ್ಳ ಕುದುರೆಗಳು ಉತ್ತಮ ೩೫

ತಲೆಯು ಕುತ್ತುವಡಂ ಶಿರವನೆತ್ತುವಡಂ ಬಲಿದು ನಡವಡಂ ಬಿಡದೆ ಎಡರುವಡಂ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಇದ್ದು ಮೋಸದಲ್ಲಿ ಇಡುವಡಂ ಅದಱಿಂ ವಾಹಕಂಗೆ ಧನಹಾನಿಯುಂ ಕಷ್ಟಮುಂ ತಪ್ಪದು ೩೬

ಕುದುರೆ ಹದಿನಾರು ಮಾತ್ರೆ ಹೋಗಿ ಆಗವೆ ತಿರುಗಿದ ಬೇಗವನುಳ್ಳ ಕುದುರೆ ಉತ್ತಮ ೩೭

ಕುದುರೆ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರೆಗೆ ಬಹುದು ಮಧ್ಯಮದ ಬೇಗವನುಳ್ಳುದು ಕಷ್ಟವೆಂಬರು ೩೮

ಕೈಯಿಂದ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣವಾಗಿ ಬಲನಾಗಿ ಮೊಳಕಾಲು ಗಲ್ಲ ಪರಿಯಂತ ಅಕ್ಷರ ಒಂದೊಂದನಣಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದರೆ ಮಾತ್ರೆಯೆಂಬ ಹೆಸರು ೩೯

ಸತ್ವವನುಳ್ಳದು ಮೈಕಾಂತಿಯೂ ನಯವನೂ ಉಳ್ಳದು ಬುದ್ಧಿಯನುಳ್ಳದು ತಳವಿಲ್ಲದುದು ಬೇಗವನುಳ್ಳದು ಕೊರಳುದ್ದವಾಗಿ ರತಿಸತ್ವವನುಳ್ಳದು ಕುದುರೆ ಮಹಾ ಉತ್ತಮ ೪೦

ಕುದುರೆಯ ಮೈಯ ಕೂದಲು ವಳಯದ ಕೂದಲು ಕೋಮಲವಾಗಿ ಇದ್ದು ಹಲ್ಲು ಅತಿಬಿಳಿದಾಗಿ ಇದ್ದು ಕಣ್ಣು ತಾವರೆಯ ಹೂವಿನೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಕುದುರೆ ಸಂತೋಷವನೆ ಮಾಡುವದು ೪೧

ಬಲ್ಲಿಂತಿಕೆಯನುಳ್ಳದು ಸಜ್ಜನನು ಮೈಯ ಕೂದಲು ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಕಾಂತಿಯಾಗಿ ಹುಲ್ಲೆಯ ಕಾಲುಗಳ ಮರ್ಯಾದೆ ಇದ್ದ ಕುದುರೆಯುಂ ತೀಕ್ಷ್ಣಹಯವೆಂಬರು ಉತ್ತಮ ೪೨

ಹುಲ್ಲೆಯ ಕಾಲಿನ ಹಾಗೆ ಹುಲ್ಲೆಯ ಕಣ್ಣು ಅದಱ ಮೈ ಅದಱ ಲಂಘೆ ಜಿಟ್ಟಪ ನೆಗೆಪ ಉರವಣೆಯಾಗಿ ಇದ್ದ ಕುದುರೆ ಉತ್ತಮ ೪೩

ಕುದುರೆಯು ಚರ್ಮಕೊರಳು ಕೂದಲು ಮೈ ಇವೆಲ್ಲವು ದಪ್ಪವಾಗಿ ಆನೆಯ ನಡೆಯನುಳ್ಳ ಕುದುರೆ ಮಂದನೆಂಬುದು ೪೪

ಕುದುರೆಗೆ ನಾನಾಲಕ್ಷಣಗಳನು ಐದುಪ್ರಕಾರದ ಛಾಯೆಯನು ಹೇಳಿಹೆನು ೪೫

ಭೂಮಿಯ ನೀರಿನ ಅಗ್ನಿಯ ಛಾಯೆಯನುಳ್ಳ ಕುದುರೆ ಆಯುಷ್ಯ ವುಂಟು ಲೇಸು ವಾಯು ಆಕಾಶದ ಛಾಯೆಯನುಳ್ಳ ಕುದುರೆ ಅಲ್ಪಾಯುಷ್ಯ ಕಷ್ಟವೆಂದಱುವುದು ೪೬

ಕುದುರೆಯ ಮೈಯೆಲ್ಲಂ ನಾನಾವರ್ಣವಾಗಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಹೊಳಹಾಗಿ ತೋಱಲು ಅದಂ ಭೂಛಾಯೆಯೆಂಬರು ಲೇಸು ೪೭

ತಿಳಿನೀರಿನ ಬಿಳಿಯತಾವರೆಯೆಲೆಯ ಕಾರ್ಮುಗಿಲ ಇವರ ವರ್ಣದಲ್ಲಿ ಹೊಳಹನುಳ್ಳ ಬಣ್ಣದ ಕುದುರೆ ಜಲಚ್ಛಾಯೆ ಉತ್ತಮ ೪೮

ಹವಳದ ಚಿನ್ನದ ಮೂಡುವ ಸೂರ್ಯನ ಪದ್ಮರಾಗದ ನೇರಿಲದೋರೆವಣ್ಣಿನ ಇವರೋಪಾದಿಯ ಕಾಂತಿಯನುಳ್ಳ ಬಣ್ಣದ ಕುದುರೆ ಅಗ್ನಿಚ್ಛಾಯೆ ಉತ್ತಮ ೪೯

ಕುದುರೆಯ ಮೈಯರೋಮಗಳು ಕೆದಱಿ ಕೊಂಡು ಜೋಗುಗಳಾಗಿ ಕುರುಳಿನ ಹಾಗೆಡೊಂಕಾಗಿ ನಿಬಿಡನಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಆ ಕುದುರೆಯಂ ಮರುತಚ್ಛಾಯೆಯೆಂಬರು, ಕಷ್ಟ ೫೦

ಬತ್ತಿದ ಮೈ ಒಣಗಿ ಇರುವಹಣ ಕಗ್ಗಿದ ವರ್ಣಗಳಾಗಿ ತೋಱದರೆ ವ್ಯೋಮಚ್ಛಾಯೆ ಕಷ್ಟವೆಂಬರು ೫೧

ಕುದುರೆಯ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಲಂಕರಿಸಿದ ಹಾಗೆ ನೀಳವಾಗಿ ಮೂರುಸುಳಿ ಇದ್ದರೆ ನಿಶ್ರೇಣಿಕವೆಂಬುದು ಲೇಸು ೫೨

ಸ್ಥಾನ ಪುಷ್ಪ ವ್ಯಕ್ತ ಅವಸಾನ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕುಱುಹುವಡೆಗು ಶುಭ ಅಶುಭವೆಂದು ಹೇಳಿಹೆನು ೫೩

ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳನು ಮುಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿ ಇಹ ಹಾಗೆ ಕುದುರೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನು ಛಾಯೆ ಮುಸುಕಿಕೊಂಡು ಇಹುದು ೫೪

ಪುಷ್ಪ ಗಂಧ ಕಿರಣ ಧ್ವನಿ ನಡೆ ಪ್ರಭಾವ ವರ್ಣ ಇಷ್ಟನೂ ಹೇಳಿಹೆನು ೫೫

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಕುದುರೆಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಸುಳಿಗಳು ಮೂರು ಭೇದವಾಗಿ ಇಹವು ಎಂಟು ಸ್ಥಾನಂಗಳಲ್ಲಿ ನೂರಾರುಂಟು * ೧

ಕುದುರೆಗೆ ಹತ್ತು ಸುಳಿಗಳು ಧ್ರುವಪ್ರದ ಮತ್ತೆ ಹತ್ತು ಸುಳಿ ಒಳ್ಳೆಹವು ಮತ್ತೆ ಮೂವತ್ತೇಳು ಲೇಸು ೧೨೬ರ ರೋಮದ ಸುಳಿ ವಜ್ರಿಯೆಂಬುದು ೨

ಉರದಲ್ಲಿ ಶಿರದಲ್ಲಿ ಎರಡೆರಡು ರಂಧ್ರೋಪರಂಧ್ರದಲ್ಲಿ ಎರಡೆರಡು ನೊಸಲಲ್ಲಿಯೂ ತಿಕದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ೩

ಕುದುರೆಯ ತಿಕದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಸುಳಿಯಿರ್ದರೆ ಅದನಾಳುವಾತಂಗೆ ಧನವೂ ಸುಖವೂ ಉಂಟಹುದು ೪

ಕುದುರೆಯ ನೊಸಲಲ್ಲಿ ಬಲಸುಳಿಯಾಗಿ ಎರಡು ಇದ್ದರೆ ಹುಯ್ಯಲಿಗೆ ಹೋದಲ್ಲಿ ಹಗೆಯ ಕೊಂದು ಒಡೆಯನಿಗೆ ಜಯವಂ ಮಾಡುವದು ೫

ಕುದುರೆಯ ನೊಸಲಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಸುಳಿ ಚೌಕವಾಗಿಯಿದ್ದರೆ ಅದನಾಳ್ವಾತಂ ಲೋಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧನು ಅರಸು ಅಹನು ೬

* ಕುದುರೆಯನು ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ತೆಗೆಯುವವನು ಆ ಕುದುರೆಯ ನೋಡುವಾಗ ಕುದುರೆ... ಬೀಸಿ ತನ್ನ ಬಲದಕಡೆ ನೋಡೆ ಲದ್ದಿಯನಿಕ್ಕಿ ಹಲುಮಣಿಸಿ ಬಲದುರವ ಮುಟ್ಟೆ ಖುರದಿಂದಾ ನೆಲವ ಹಾಯಿದರೆ ಆ ಕುದುರೆಯ...ಪಡೆದಂಗೆ ಲಾಭಲೇಸು ೨

ಲಾಯಕ್ಕೆ ಕೊಳಬಂದು ನೋಡುವಾಗ ಕುದುರೆ ತನ್ನ ಎಡದ ಕಡೆಯಂ ನೋಡಲುಂ ನಡುಗುತ್ತಾ ಮೈಯ ಬಿದಿರಿಸುತ್ತಾ ಕಾಲು ಪಸರಿಸಿ ಕಚ್ಚಿಕೊಳುತ್ತಾ ಜಂಘೆಯಾಗಿ ಸುಮ್ಮನೆ ತಲೆಯ ಕುತ್ತುತ್ತ ದನಿಹೀನವಾಗಿ ಹಲುಮಣಿಸಲುಂ ಆ ಕುದುರೆಯ ಕಟ್ಟಿದಾತಂಗೆ ಆಯುಷ್ಯ ಧನಹಾನಿ ಕೇಡುತಪ್ಪದು ೨

ಕುದುರೆಯು ವಳಯದ ಕೂದಲು ತುದಿಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಸುಳಿ ಯಿದ್ದರೆ ಆ ಕುದುರೆ ತನ್ನನಾಳ್ದಂಗೆ ಹಗೆಗಳ ಜಯವನು ಕೊಡುವದು ೭

ಕುದುರೆಯು ಉರದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಸುಳಿಯಿದ್ದರೆ ಬಹಳ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಪರಮಾ ಯುಷ್ಯವು ಹರಷವು ಉಂಟು ೮

[೯, ೧೦, ೧೧ ನೆಯ ಪದ್ಯಗಳಿಗೆ ಟೀಕು ಇಲ್ಲ]

ಕುದುರೆಯು ಉರದಲ್ಲಿಯೂ ಪಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ಸುಳಿಗಳು ಇದ್ದರೆ ಅದನಾಳ್ವಂಗೆ ನೆನೆದ ಕಾರ್ಯಂಗಳಕ್ಕುಂ ೧೨

ಕುದುರೆಗೆ ಒಳ್ಳಿಹ ಸುಳಿಗಳು ಹದಿನಾರು ಹತ್ತು ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಸುಳಿಗಳನು ಹೇಳಿಹೆನು ೩೧

ಕುದುರೆಯು ಮೇಲಣ ತುಟಿಯಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯಿದ್ದರೆ ತಾಯಳಿವಳು ಕೆಳಗಣ ತುಟಿ ಯಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯಿರ್ದರೆ ತಂದೆಗೆ ಮರಣ ತಿಕದಲ್ಲಿ ಜಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ ಆ ಫಲವೆ ೧೪

ಕುದುರೆ ಎಡದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯಿದ್ದರೆ ಹೆಂಡತಿ ಆಳುವವನಿಗೆ ಸಾವು ಪ್ರೋಥದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯಿದ್ದರೆ ಕುಲನಾಶನ ೧೫

ಕುದುರೆಯು ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಸುಳಿ ಇರೆ ದ್ರವ್ಯಹಾನಿ ಕವಪುಗಳಲ್ಲಿ ಇರೆ ಒಡೆಯ ಸಾವನು ಅಂಡದ ಮೇಲೆ ಇದ್ದರೆ ಒಡೆಯನ ನಾಶವ ಮಾಡುವದು ೧೬

ಕುದುರೆಯು ಕಣ್ಣನೀರು ಬೀಳುವ ತಾವಿನಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯಿದ್ದರೆ ಆಗಲೆ ವೈರಾಗ್ಯವುಂ ನಂಟರನಗಲಿಕೆಯನು ಮಾಡುವುದು ೧೭

ಕುದುರೆಯು ಪಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕೇಸರದಲ್ಲಿ ತಲೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೂರ್ಚೆ ಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ತೊಡೆಗಳ ನಡುವೆ ಸುಳಿಗಳು ಇದ್ದರೆ ಅದನಾಳುವಾತಂಗೆ ಹಾನಿಯೂ ದುಃಖ ಭಯವೂ ತಪ್ಪದು ೧೮

ಕುದುರೆಯ ತುದಿಯ ಕಿವಿಯ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ಸುಳಿ ಇದ್ದರೆ ಒಡೆಯನಿಗೆ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಮರಣ ತಪ್ಪದು ೧೯

ಕುದುರೆಯ ಸುಳಿಗಳು ಬಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ ಧನಹಾನಿಯು ಮಾಡುವದು ಕೊರಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಸುಳಿ ಅದನಾಳುವಂಗೆ ಸಾವನೈದಿಸುವದು ೨೦

ಕುದುರೆಯ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ದಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಸುಳಿಯಿಂದೊಡೆಯಂಗೆ ಸಾವು ತಪ್ಪದು. ತೂರ್‍ಯದ ನಡುವೆಂದರೆ ಕಾಲಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯಿದ್ದರೆ ಅವನಾಳುವವನ ಮಕ್ಕಳನು ಕೊಲ್ಲುವದು ೨೧

ಕುದುರೆಗೆ ಕಕುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯಿದ್ದರೆ ಅದನಾಳುವನ ಸಂತತಿ ಸಹಾ ಎಲ್ಲರಿಗಂ ಮಹಾಕಷ್ಟ ಮರಣವಹುದು ೨೨

ಕುದುರೆಗೆ ಮಣಿ ಮೊದಲಾಗಿ ಸುಳಿಯಿದ್ದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದುಕ್ಷಣವೂ ಇರಿಸಲಾಗದು. ಅದರಿಂ ಹೆಂಡರು ಸಾವರು ಅದರೊಡೆಯ ರಾಜ್ಯಾಧಿಪತಿಯಾದರೂ ಕೆಡುವನು ೨೩

ಒಡೆಯನು ಕುದುರೆಯ ನೋಡ ಬಂದಾಗ ಆಕುದುರೆ ಕೋಪದಿಂ ನೋಡಿ ಅಲ್ಪವಾಗಿಯೂ ಮುಟ್ಟಲೀಸದೆ ನೋಡುವದಕ್ಕೂ ಮುಟ್ಟುವದಕ್ಕೂ ಮೊದಲೆ ಮಿಡಿವದಂ ಅದಂ ಧೂಮಕೇತುವೆಂದು ಬೇಗ ಬಿಡುವುದು ೨೪

ಲಕ್ಷಣವಿಲ್ಲದ ಕುದುರೆಗಳಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನವ ಕೊಡುವುದು ಅದಲ್ಲದೆ ತನಗೆ ಹಗೆಯಾಗಿರ್ದರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹುವುದು ಅದಲ್ಲದೆ ದೇವರಿಗೆ ಕೊಡುವದು ಇಲ್ಲವೆ ಲೋಭವುಂಟಾದಡೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬ್ರಾಹ್ಮರಿಂ ಹೋಮ ಶಾಂತಿ ಕರ್ಪೂರ ದಾನಂಗಳಂ ಮಾಡುವುದು ೨೫

ಕುದುರೆಯ ಕಣ್ಣನೀರು ಬೀಳುವ ಠಾವಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಸುಳಿಯು ಕುದುರೆಯ ನೇರಿದಾತನಂ ಹುಯ್ಯಲಲ್ಲಿ ಅವನ ಕಣ್ಣ ಕಾಗೆಯೂ ಹದ್ದೂ ತಿಂದು ಹೋಹುದು ೨೬

ಕುದುರೆಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಣಿಕಾಲ ಕೆಳಗೆ ಸುಳಿಗಳು ಇದ್ದರೆ ಅದನಾಳುವ ಅರಸು ಹುಯ್ಯಲಲ್ಲಿ ಸಾವನು ಕಣಕಾಲಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯಿದ್ದರೆ ಅದರಿಂ ಸೆರೆ ಸಿಕ್ಕಿ ನೋವನು ೨೭

ಕುದುರೆಯ ತುಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯಿದ್ದರೆ ಒಡೆಯ ಸಾವನು. ನಾಭಿಯಲ್ಲಿ ಸುಳಿ ಯಿದ್ದರೆ ವ್ಯಾಧಿ ಪೀಡೆಗಳಿಂ ಬಾಧೆಗಳಕ್ಕು ೨೮

ಕುದುರೆಯ ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಕೂದಲು ಸುಳಿಯೂ ಇದ್ದರೆ ಹುಯ್ಯಲಲ್ಲಿ ಅಂಬಿನ ಗಾಯದಿಂ ಸಾವನು. ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಮೂತ್ರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯಿದ್ದರೆ ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರು ಸಂಗಡ ಸಾವರು ೨೯

ಕುದುರೆಯ ಗುದದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪತಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಲದಲ್ಲಿ ತಿಕದಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯಿದ್ದರೆ ಒಡೆಯನ ಅಂಬಿನ ಗಾಯದಿಂ ಕೊಲ್ಲದೆ ಮಾಣದು ೩೦

ಕುದುರೆಯು ಪಿಂಡಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸಂದಿನಲ್ಲಿ ಅಂಡದಲ್ಲಿ ಬಿಳಿದು ಇದ್ದರೆ ಅದಂ ಹುಯ್ಯಲಿಗೆ ಏರಲಾಗದು ೩೧

ಕುದುರೆಗೆ ಅಶುಭರೇಖೆಯಾದರೂ ಶುಭರೇಖೆಯಾದರೂ ಕುಟಿನದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಆದಡೆ ಆ ಸುಳಿ ಉಭಯವನೂ ಕೆಡಿಸುವದು ೩೨

ಕುದುರೆಯ ಮಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಕೂದಲ ಸಮೂಹಂ ಬಹಳವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಇದ್ದರೆ ಅದಂ ಶ್ರೇಣಿಯೆಂಬರು. ಅದು ಅವಲಕ್ಷಣದ ಸುಳಿಯ ದೋಷಗಳನು ಪರಿಹರಿಸುವದು ೩೩

ಕುದುರೆಯ ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಶುಭವುಪ್ಪ ಸುಳಿಗಳು ಹಲವು ಕೆಲವು ಇದ್ದಡಂ ರೋಚಮಾನವೆಂದರೆ ಕಿರಣವುಳ್ಳಡೆ ದೋಷವಂ ಪರಿಹರಿವುದು ೩೪

ಕುದುರೆಗೆ ಅಪರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಸುಳಿಗಳ ದೋಷವಿದ್ದರೂ ಮೇಖಲೆಯಿಂದ ಪರಿಹರಿಸುವುದು. ೩೫

ಕುದುರೆಯ ಸುಳಿ ವಗ್ಧಚರ್ಮ ಅಲಂಕಾರವಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಸಮಸ್ತ ದ್ರವ್ಯಗಳನೂ ಕೆಡಿಸುವುದು ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಸುಳಿ ಇದ್ದರೆ ಬೇಗ ಬಿಡುವುದು ೩೬

ಕುದುರೆಯ ಮೈಯ ಮರಿಯಾದೆ ಕುದುರೆಯ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೀಲ ಕೊಟ್ಟ ಹಾಗೆ ತೋರುವರೆ ಹೊಲ್ಲ. ನಾಡು ಹಾಳಹುದು ೩೭

ಕುದುರೆಗೆ ಪ್ರಜಾಪತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಳಿಗಳು ಇದ್ದರೆ ಹೊಲ್ಲ ಹಲ್ಲು ಸಹವಾಗಿ ಮರಿಹುಟ್ಟಿದರೆ ಮಹಾ ಕಷ್ಟ ೩೮

ಕುದುರೆಯ ಬಾಲದ ಕೂದಲು ಕೆಂಪಾಗಿ ಕೊರಟಾಗಿ ಉದುರಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಆಗದು ೩೯

ಕುದುರೆಗೆ ಒಂದೊಂದು ಸ್ಥಾನವಲ್ಲಿ ಕುಂದನೆ ಕೂದಲು ಇದ್ದರೆ ಲೇಸು ಅಂಡದಲ್ಲಿ ಕೂದಲು ಹುಟ್ಟಿ ಇದ್ದರೆ ಮಹಾಕಷ್ಟ ೪೦

ಕುದುರೆಗೆ ಅಂಡ ಒಂದು ಹಿರಿದಾಗಿ ಒಂದು ಕಿರಿದಾಗಿ ಇರ್ದಡಂ ಕುಂದಿದಡಂ ಕುಸುಮ ಇದ್ದಡಂ ನೀಳವಾದಡಂ ಕಪಿಯ ಬೀಜದ ಹಾಗೆ ಇದ್ದಡಂ ಮಹಾಕಷ್ಟ ೪೧

ಹಗಲು ಮತಿವಿಪರೀತವಾಗಿ ಇದ್ದ ಮೈ ಚೀರುವ ಧ್ವನಿ ದುಷ್ಟಮನಸ್ಸು ಮುಡುಬು ಪಾಶೆವಲ್ಲು ಇಂಥಾ ಗುಣಂಗಳುಳ್ಳ ಕುದುರೆಯನಾಳಲಾಗದು. ೪೨

ಕಕುಜೆ ಹೆಗ್ಗಂದಿತನು ಎರಡುವೊಲೆಯನುಳ್ಳದು ಅವಳಿಕಿವಿಯದು ಎರಡು ಮುಖವನುಳ್ಳದು ಅಂಡಗಾತ್ರವಾದುದು ಇವೆಲ್ಲವು ಅತಿಕಷ್ಟತಪ್ಪದು ೪೩

ಹಂದಿ ಹುಲಿ ಕಪ್ಪೆ ಬಾಗಿಯಹೂವು ಕಗ್ಗಿದ್ದ ಕಾಗೆಮುಖ ಕರಾಳಿ ಮೊರಗಿವಿ ಇಷ್ಟು ಇದ್ದ ಮನೆಗೆ ಶೋಕವನು ದುಃಖವನು ಉಂಟುಮಾಡವದು ೪೪

ಬೆಳಗುರಘಾವದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಪಾಠಕರ ಮದ್ದಳೆಯಧ್ವನಿ ಶಂಖಧ್ವನಿ ಇವ ನಾಲಿಸಿ ಹರುಷದಿಂದ ಹಲುಮಣಿಸುವ ಕುದುರೆ ಅಧಿಪತಿಗೆ ಜಯಮಂ ಮಾಡುವದು ೪೫

ಪತಾಕೆಗಳ ಬಿಳಿಯ ಕೊಡೆಗಳ ಆನೆಗಳ ಮುಗಿಲನು ಸೂರ್ಯನ ಕನ್ನಿಕೆಯರನು ಬ್ರಾಹ್ಮರನು ಪಾತ್ರಗಳನು ಹೂವಿನ ಸಮೂಹಗಳನು ಕಂಡು ಹಲುಮಣಿಸುವ ಕುದುರೆಗೆ ಆಯುಷ್ಯವೂ ಶುಭವೂ ಉಂಟು ೪೬

ಕುದುರೆ ಮೇವಾಗ ಹರುಷವಾಗಿ ಬಾಯಿ ತುಂಬಿದ ಹುಲ್ಲು ಸಹಾ ಹಲುಮಣಿಸಲು ಬಾಯ ಕಾಂತಿ ಮಿಂಚಿನ ಹಾಗೆ ಹೊಳವರೆ ಅದರ ನಗೆ ಮಹಾಲೇಸು ೪೭

ಕುದುರೆ ಧೂವಾಳಿಗೆ ಹೋಹಾಗ ತಿರಿಗಿ ಬಾಹಾಗ ಪೌಜು ಕಂಡಾಗ ಹರುಷದಿಂ ಹಲುಮಣಿಸಲು ಒಡೆಯಂಗೆ ಧನಲಾಭಮುಂ ಹರುಷಮುಂಮಾಡುವದು ೪೮

ಮೊದಲ ರಘಾವದಲ್ಲಿ ಕುದುರೆ ಅಗ್ನಿಯದಿಕ್ಕಿನ ಮುಖವಾಗಿ ಹರುಷದಿಂದ ಬಿಡದೆ ಹಲುಮಣಿಸುತ್ತಿರಲು ಅದರ ಪತಿ ಕಿಚ್ಚಿನದೆಸೆಯಿಂದ ಅಳಿಯುವನು ೪೯

ಕುದುರೆ ಸೂರ್ಯೋದಯದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೆಸೆಗಳ ನೋಡಿ ಮೂಡಮುಖನಾಗಿ ನಿಂತು ಗರ್ಜಿಸಲು ಹಲುಮಣಿಸಲು ಹುಯ್ಯಲಿಗೆ ಪಯಣವ ಹುಟ್ಟಿಸುವದು ೫೦

ಎರಡನೆಯ ರಘಾವದಲ್ಲಿ ಕುದುರೆ ತೆಂಕಮುಖವಾಗಿ ನಿಂತು ಗದರಿ ಹಲುಮಣಿಸುತ್ತಿರಲು ಒಡೆಯಂಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆತನ ಪೆರ್ಗಡೆಗೆ ಸಾವು ತಪ್ಪದು ೫೧

[೫೨ ನೆಯ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಟೀಕು ಇಲ್ಲ]

ಕುದುರೆ ಪಡುವ ಮುಖವಾಗಿ ವಾಯುವ್ಯಮುಖವಾಗಿ ಬಹಳ ಧ್ವನಿಯಾಗಿ

ಹಲವು ಸೂಳು ಹಲುಮಣಿಸುತ್ತಿರಲು ಪೂರ್ವರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯಾದರೆ ಆ ಒಡೆಯನ ಹೆಂಡತಿಗೂ ಹೆಗ್ಗಡೆಗೂ ಮರಣವಹುದು ೫೩

ಕುದುರೆ ಬಡಗಮುಖವಾಗಿ ನಡುವಿರುಳು ರಭಸದಿಂದ ಹಲುಮಣಿಸುತ್ತಿರಲು ತನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದವಳ ಸಂಗಂ ದೊರಕುವುದು ೫೪

ಆವಾಗಲುಂ ಕುದುರೆ ಸಣ್ಣ ಕಟ್ಟೆಗೆಗಳ ತಿನ್ನುತ್ತಂ ನಿಸ್ಸಾರವಾಗಿದ್ದ ಹುಲ್ಲ ಕೊಳತ ಹುಲ್ಲುಗಳ ತಿನ್ನುತ್ತಂ ಇದ್ದಡಂ ದುರ್ಮನನಾಗಿ ಕೆದರಿ ಸೂರ್ಯನಂ ನೋಡುತ್ತಿರಲು ಅದು ಒಡೆಯುನಿಗೆ ಭೀತಿಯ ಮಾಡುವದು ೫೫

ಕುದುರೆಯು ಪೂರ್ವಾಹ್ಣದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶವ ನೋಡುತ್ತ ಈಶಾನ್ಯದೆಸೆಯ ನೋಡುತ್ತ ದುರ್ಮತಿಯಾಗಿ ಬಾಲವನು ಕೆದರುತ್ತ ಹಲುಮಣಿಸುತ್ತಂ ಇರಲು ಒಡೆಯಂಗೆ ಹೇಳಿತ್ತೆಂಬುದು ೫೬

ಕುದುರೆ ಎರಡು ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಸುರಿವುತ್ತ ದುಃಖವಾಗಿ ಲದ್ದಿಯನಿಕ್ಕುತ್ತ ಗತ್ತವ ಮಾಡುತ್ತ ಹಲುಮಣಿಸುತ್ತಂ ಇರಲು ಅದರ ಒಡೆಯನಿಗೆ ಅತಿಶಯ ಭಯವಂ ಮಾಡುವದು ೫೭

ಕುದುರೆ ಮೇವ ಬಿಟ್ಟು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಭ್ರಾಂತುಗೊಂಡು ಒಮ್ಮೆ ಹೀನವಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಹಲುಮಣಿಸುತ್ತಂ ಇರಲು ಅದರಿಂ ಪತಿಗೆ ಭಯವ ಮಾಡುವದು ೫೮

ಕುದುರೆ ಬಾಲವ ಕೆದರುತ್ತ ಇರಲು ಪತಿಗೆ ಬೇಸು ಹೊಲ್ಲಂಗಳ ಹೇಳೂದು ೫೯

ಕುದುರೆಯು ಬಾಲವಡಿಯು ಕೆದರುತ್ತಾ ಬೆದರುತ್ತಾ ವೈಯುನದಿರುತ್ತಾ ಕಾಲಲ್ಲಿ ನೆಲನ ಕೆರೆಯುತ್ತಾ ಇರಲು ಬೇಗದಿಂ ಒಡೆಯಂಗೆ ಕೇಡು ತಪ್ಪದು ೬೦

ಕುದುರೆ ಬಲದ ಕಾಲಲ್ಲಿ ನೆಲನ ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಹೊಯ್ವುತ್ತ ಬಾಲವ ಬಲದ ಕಡೆಗೆ ಕೆದರಿ ಅತಿ ಹರುಷವಾಗಿ ಇರಲು ಒಡೆಯಂಗೆ ವಿಜಯವಂ ಮಾಡುವದು ೬೧

ಕುದುರೆ ಎಡದ ಕಾಲಲ್ಲಿ ನೆಲನ ಹೊಯ್ದಡಂ ಎಡದ ಕಡೆಗೆ ಬಾಲವ ಕೆದರಿದಡಂ ಹೊಲ್ಲ ಆ ಗುಣಂಗಳು ಎರಡು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಆದಡೆ ಮಧ್ಯಮಫಲ ಪಯಣ ದೂರವ ಹೇಳುವದು ೬೨

ಕುದುರೆ ಚಕ್ರಾಕಾರವಾಗಿ ಕೆವರೆ ಭಯುವಹುವು ಕುದುರೆ ಬಾಲವನಪಗಿಸಿ ಕೊಂಡರೆ ಭಯುವ ಹೇಳುವದು ೬೩

ಕುದುರೆ ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉರಿಕಿಡಿಗಳು ಉದುರಿದೊಡೆ ದೇಶಕ್ಕೆ ಕೇಡು ತಪ್ಪದು ಅಪರಾಹ್ಣವಲ್ಲಿ ಉದುರಿದೊಡೆ ದೇಶಾಧಿಪತಿ ಕೆಡುಗುಂ ೬೪

ಕುದುರೆಯು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಉರಿ ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಹಿರಿಯುವುಗ ಸಾವು. ಕಂಪದಲ್ಲಿ ಉರಿ ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಒಡೆಯುನಳಿವ. ಬೆನ್ನಲ್ಲಿ ಉರಿ ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಏರುವಾತನಳಿವನು ೬೫

[೬೬, ೬೭ ನೆಯ ಪದ್ಯಗಳಿಗೆ ಟೀಕಿಲ್ಲ]

ಕುದುರೆಯು ಮೂಗಿನ ಒಂದು ಹೊಳ್ಳೆಯಲ್ಲಿ ಉರಿಯಾದರೆ ಉಳ್ಳಂಗೆ ಒಡವೆ ನಷ್ಟ. ಎರಡು ಮೂಗಿನಲ್ಲು ಉರಿಯಾದರೆ ಆಳಿದವನ ಕೊಲುವುದು ೬೮

ತುರಗದ ಜಘನದಲ್ಲಿ ಕಿಡಿಉದುರೆ ಮಗ ಸಾವನು. ಪ್ರಜಾಪತಿಯಿಂ, ಅಂಡದಿಂ ಕಿಡಿಯುದುರಿದೊಡೆ ಕುಲಸ್ತ್ರೀ ಮರಣ ೬೯

ಕುದುರೆಯು ಬಾಲದಡಿಯಲ್ಲಿ ಉರಿದರೆ ಪತಿಗೆ ಕಾಳಗವು ಭಯುವಹುದು ಬಾಲದ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಆದಡೆ ಅಪಜಯುವಹುದು ೭೦

ಕುದುರೆಯು ಮೈಯಲ್ಲಿ ಉರಿಗಳು ನೆಗಳ್ದರೆ ಸಾಮಂತ ಪರಿವಾರಂಗಳಿಗೆ ಅಳಿವು ತಪ್ಪದು ೭೧

ಕತ್ತಿಯು ಕಟ್ಟುವ ತಾವು ತಲೆಯು ಕೊರಳಿನ ಮಧ್ಯ ಪಚ್ಚಳದ ನಡುವಿನ ಮಧ್ಯ ಎಡೆಯು ಮುಗುಳು ಕಂದ ಈ ಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ಉರಿಗಳು ತೋರಿದರೆ ಕೇಡು ಅಹುದು ಈ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿದ ಹಾಗೆ ಆದರೆ ಮಹಾ ಸಂತೋಷವಹುದು ೭೨

ಕುದುರೆ ಹಲುಮಣಿಸುವಾಗ ಬಾಯಿಂದ ಉರಿಯು ಹೊರಟು ಮೇಲುಸುರು ಹೊರಡುತ್ತ ಇದ್ದರೆ ತನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಹಗೆಯು ಸೇರುವಳು ೭೩

ಕುದುರೆಯು ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಸುರಿಯುತ್ತ ಬಾಯನೊರಸುತ್ತ ಆ ನೀರು ಉರದಲ್ಲಿ ಕಾಲಲ್ಲಿ ಬೀಳಲು ಅದರಿಂ ಒಡೆಯಂಗೆ ದುಃಖ ಶೋಕ ಭಯುವಂ ಮಾಡುವುದು ೭೪

ಕುದುರೆ ಪಯಣವ ಹೋಹಾಗ ಮನೆಗೆ ಲಾಯಕ್ಕೆ ತೆಗೆವಾಗ ಹುಯ್ಯಲಿಗೆ ಹೋಹಾಗ ಹುಲಿಯ ಹಾಗೆ ಹಾವಿನ ಹಾಗೆ ನಡೆದರು ಗತ್ತುವ ಮಾಡಿದರು ಅಪಜಯ ವಹುದು ೭೫

ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ಅಲ್ಲದ ಸುಳಿ ಇದ್ದರೆ ಅದಂ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಸಂಪನ್ನರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಧಾರಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣೆ ಸಹವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಲೇಸು ೭೬

ಸುಳಿಗಳು ಕಾಲ ದೋಷ ಕಿಡಿಗಳು ಗತಿ ಚೇಷ್ಟೆಗಳು ನಾಲ್ಕನೆ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಕವಿ ಹೇಳಿದನು ೭೭

ಐದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಕುದುರೆಯ ಎರಡು ಕೆಲದೊಳಗಿನ ಲಕ್ಷಣವಂ ಹೇಳಿಹೆನು ೧

ಸ್ವರದಿಂದ ಅಜಿನದಿಂದ ಕರದಿಂದ ಚೇಷ್ಟೆಯಿಂದ ಹಲ್ಲಿನ ತುದಿಯಿಂದ ಕೂದಲುಗಳಿಂದಲು ಕುದುರೆಯ ಆಯುಷ್ಯವ ಹೇಳಿಹೆನು ೨

ಕುದುರೆಯ ತಲೆಯ ಕೂದಲು ಖುರ ಮೈ ಹಲ್ಲು ಇಸಿತರಿಂ ಹೇಳಿಹೆನು ೩

ಸವ್ಮಿಕೆಬಟ್ಟು ಖುರ ಮೃದುವಾದ ಕೂದಲು ಸರಿಯೆ ಎರಡು ತಿಂಗಳಾಯು ವೆಂದರಿವುದು ೪

ಕುದುರೆ ನಡುವಣ ಹಲ್ಲು ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಬೇರೂರಿದರೆ ಸುಸ್ವರದಿಂದ ಹಲುಮಣಿ ಸಲು ಕಾಂತಿಯಾಗಿದ್ದ ಮೈಯಿಂ ಮೂರುತಿಂಗಳು ವರ್ತಿಸೂದು ೫

ಸಂದಂಶ ವೆಗ್ಗಳವಾಗಿ ನಡುವೆ ಒಂದು ಇದ್ದರೆ ರತಿಪ್ರಿಯನಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಶೃಂಗಾರವುಳ್ಳ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪಾದರೆ ನಾಲ್ಕುತಿಂಗಳು ೬

ಅಲ್ಪವಾಗಿ ಪಾರಿಪಕ್ವಗಳು ಹುಟ್ಟಿ ನಡುತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಹಲ್ಲುಗಳು ಗಾತ್ರವಾಗಿ ತೋರಿದರೆ ಆರುತಿಂಗಳು ೭

ಕುದುರೆಯ ಹಲ್ಲುಗಳು ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಮೈ ದೊಡ್ಡನಾಗಿ ಅದರ ಸಂದಶಂಗಳು ಹಾಲಿನೋಪಾದಿಯ ಬಿಳಿದಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಏಳುತಿಂಗಳು ೮

ಕುದುರೆಯ ಮೈಕಾಂತಿ ನಿರ್ಮಳವಾಗಿ ಪ್ರದೇಶಂಗಳು ಶೃಂಗಾರವಾಗೆ ಬಿಳಿ ದಾಗುತ್ತಯಿರಲು ಹಲ್ಲುಗಳು ಅದಕ್ಕೆ ಎಂಟುತಿಂಗಳು ೯

ಮಧ್ಯಂ ಅತಿಬಿಳಿದಾಗೆ ಉತ್ತಮ ಮಧ್ಯಮಯೆಂಬ ಎರಡೂ ಬಿಳಿದಾಗಿ ಕುಟ್ಟಿಕೆ ಕೂರ್ಚೆಯು ರೋಮಗಳು ಉದ್ದವಾದರೆ ಒಂಬತ್ತುತಿಂಗಳು ೧೦

ಕುದುರೆಯ ಉರವು ಹಸಿಖೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಂಪಾಗಿ ಕೆಳಗಣ ಕಡೆಯ ಎರಡು ಹಲ್ಲು ಗಳು ಅತಿ ಬಿಳಿದಾಗಿ ಇರಲು ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ತಿಂಗಳು ೧೧

ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಆಯುರೇಖೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗೆ ಆಯುರೇಖೆಯನು ಪ್ರೋಥದಲ್ಲಿ ಅರಿತು ಹೇಳುವದು ೩೧

ಅತಿಗೂಢವು ಅತಿರಹಸ್ಯವು ಅತಿಶಯವು ಆದಂಥಾವನು ಶಿಷ್ಯಂಗಾಗಲಿ ಮಗಂಗಾಗಲಿ ಹೇಳುವದು ಉಳಿದವರಿಗೆ ಹೇಳಲಾಗದು ೩೨

ಕುದುರೆಯ ಒಂದು ವರ್ಷದಿಂದ ಮೂವತ್ತೆರಡುವರ್ಷ ಪರಿಯಂತರ ಆಯುಷ್ಯ ಪ್ರಮಾಣವಂ ಹೇಳಿಹೆನು ೩೩

ಒಂದುಬೆರಳಳವಿಯೊಳು ನೀಳ್ದೊಂದಳವಿಯೊಳೂರ್ಧ್ವರೇಖೆಗಳುಮಾಗಿರ್ದಡೆ ಒಂದು ವರುಷದ ಆಯುಷ್ಯವೆಂದು ಹೇಳೂದು ೩೪

ಕುದುರೆಗೆ ಪ್ರೋಥರೇಖೆ ಅಸಿಯನಾಗಿ ನೀಳವಾಗಿ ದೂರವಾಗಿ ತೋರಿದಡೆ ಶಂಭದಿಂದ ಎರಡುವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾವುದು ೩೫

ಕುದುರೆಯ ಮರಿಗೆ ಪ್ರೋಥರೇಖೆ ಎರಡು ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಮುರಿದು ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಆ ಕುದುರೆ ಕಿಚ್ಚಿನ ದೆಸೆಯಿಂದ ಮೂರುವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾವುದು ೩೬

ಪ್ರೋಥರೇಖೆ ಎಡದಕಡೆಗೆ ಉರುಗಿದ್ದಡೆ ಎರಡು ಆದರೆ ಗಳರೋಗದಿಂದ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಯುವದು ೩೭

ಪ್ರೋಥದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಅಸಿಯ ರೇಖೆಗಳಾಗೆ ಎಡದ ಕಡೆಗೆ ತುದಿಯಿಂದ ಇಳಿದು ಇದ್ದರೆ ವೃಗಜೃಂಭನೆಂಬ ರೋಗದಿಂದ ಐದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಯುವದು ೩೮

ಕುದುರೆಗೆ ಪ್ರೋಥರೇಖೆ ಎರಡಂಗುಲ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನೀಳವಾಗಿ ಇರೆ ಆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ರೇಖೆಗಳಾಗಿ ಇರೆ ಆರುವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಯುವದು ೩೯

ಕುದುರೆಯ ಪ್ರೋಥರೇಖೆ ಎರಡು ಬೆರಳ ನೀಳದ್ದು ಮೇಲಕ್ಕಾಗಿ ಇರೆ ಏಳು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಯುವದು ೪೦

ಕುದುರೆಯ ಪ್ರೋಥದಲ್ಲಿ ಎರಡುರೇಖೆ ಮೇಲಕ್ಕಾಗಿ ಮೂಬೆರಳುದ್ದ ಎರಡು ರೇಖೆಗಳಾಗಲು ಮಹಾತಾಪದಲ್ಲಿ ಎಂಟನೆಯ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಯುವದು ೪೧

ಕುದುರೆಯ ಪ್ರೋಥರೇಖೆಗಳೆರಡುಂ ತೋರವಾಗಿ ನಡು ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಎರಡು ಒಂದೆ ಮರ್ಯಾದೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ವಾತಶೂಲೆಯಿಂದ ಒಂಬತ್ತು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಯುವದು ೪೨

ಕುದುರೆಗೆ ಪ್ರೋಥರೇಖೆಗಳು ಮೊದಲು ಈ ಹೇಳಿದ ಮರ್ಯಾದೆಯಾಗಿ ಆದ್ಯಂತಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಇರೆ ಹತ್ತುವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮನ್ನೆಯ ಶಂಭದಿಂದ ಸಾಯುವದು ೪೩

ಆ ಮರ್ಯಾದೆಯ ಪ್ರೋಥರೇಖೆಗಳು ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಎರಡು ರೇಖೆಯ ತುಂಬಿಯಿರಲು ಶೂಲೆಯಿಂದ ಹಗಲಲ್ಲಿ ಹನ್ನೊಂದುವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಯುವದು ೪೪

ಕುದುರೆಯ ಪ್ರೋಥರೇಖೆ ಎರಡು ಬೆರಳ ನೀಳವಾಗಿ ಎಡದಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ರೇಖೆಯಾಗಿರೆ ಹನ್ನೆರಡುವರುಷಕ್ಕೆ ರೂಕ್ಷಾವರ್ತದಿಂದ ಸಾಯುವದು ೪೫

ಕುದುರೆಯ ಪ್ರೋಥರೇಖೆಗಳು ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಮೂರುರೇಖೆಗಳು ಇದ್ದರು ಅವು ತೋರವಾಗಿ ಇದ್ದರು ಪ್ರೋಥದ ನಡುವೆ ನೀಳವಾಗಿಯಿರೆ ಮೇಲುಸುರಿಂದ ಹದಿಮೂರುವರುಷಕ್ಕೆ ಸಾಯುವದು ೪೬

ಕುದುರೆಯ ಪ್ರೋಥರೇಖೆ ಎರಡು ರೇಖೆಯ ಪಾಯ್ದು ಎರಡು ಅಡ್ಡರೇಖೆ ಪದ್ಮದ ಹಾಗೆ ಇರೆ ಮಹಾ ಹುಯ್ಯಲಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಲ್ಕುವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಯುವದು ೪೭

ಕುದುರೆಯ ಪ್ರೋಥರೇಖೆ ಎರಡು ನೀಳವಾಗಿ ಇರೆ ಪ್ರೋಥಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳಿನ ಪ್ರಮಾಣ ತುದಿಯಲ್ಲಿಯಿರೆ ಬಹಳವಾಗಿಯಿದ್ದರೆ ಒಡೆಯಂಗೆ ಆಯುಷ್ಯಮನುಂಟು ಮಾಡುವದು ೪೮

ಅಂಥಾ ಕುದುರೆಯನಾಳ್ವರಸಂ ಕುಲವೃದ್ಧಿಯು ಧನವೃದ್ಧಿಯು ಧಾನ್ಯ ವೃದ್ಧಿಯು ಸಂಪತ್ತು ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿತ್ವವು ದೇಶಕ್ಕೊಡೆಯನಾಗಿ ಬದುಕುವನು ೪೯

ಕುದುರೆಯನೇರುವದರಿಂದ ಸಾವು ಅಹುದಾಗಿ ಆಯುರೇಖೆಯೆ ಬೇಕು ಆ ಲಕ್ಷಣದ ಕುದುರೆ ವಾತದಿಂದ ಹದಿನೈದುವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಯುವದು ೫೦

ಆ ಮರ್ಯಾದೆ ರೇಖೆಗಳು ಪ್ರೋತ್ಥಾಂತರ ಪರಿಯಂತರ ಇರೆ ವಾತದಿಂ ಪದಿನೇಳು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾವುದು ೫೧

ಆ ಮರ್ಯಾದೆ ರೇಖೆಗಳು ಇಲ್ಲದೆ ಪ್ರೋಥಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಆದರೆ ಆ ಕುದುರೆ ಮೂತ್ರಕೃಚ್ಛ್ರೆಯಿಂದ ಹದಿನಾರು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಯುವದು ೫೨

ಕುದುರೆ ಗಡುವನಾದರೆ ಗೋಳಿಗೆಯಾದರೂ ಪ್ರೋಥರೇಖೆಗಳು ಮೇಲಕ್ಕಾಗಿ ಇರಲು ಆ ಕುದುರೆ ಹದಿನೆಂಟುವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹಾವಿನ ದೋಷದಿಂದ ಸಾಯುವದು ೫೩

ಕುದುರೆಗೆ ಎರಡು ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಎರಡೂರ್ಧ್ವರೇಖೆಯಾಗಿ ಪ್ರೋಥಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ರೇಖೆಗಳು ಇರಲು ಹದಿನೆಂಟುವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸರ್ಪನ ದೋಷದಿಂ ಸಾಯುವದು ೫೪

ಅಂಡದಲ್ಲಿಯೂ ನಾಲ್ಕುರೇಖೆಗಳು ಇದ್ದರೆ ಅದು ಶ್ರೋಣಿತವಾತದಿಂದ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತುವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಯುವದು ೫೫

ಕುದುರೆಯ ಪ್ರೋಥರೇಖೆಗಳು ಸಣ್ಣದಾಗಿ ನೇರವಾಗಿ ಬಟ್ಟಿತಾಗಿ ಮಿಂಚುತ್ತಾ ನಾಲ್ಕುರೇಖೆಗಳಾಗಿ ಇರಲು ಅದು ಲದ್ದಿಗತ್ತವ್ಯಾಧಿಯಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಯುವದು ೫೬

ಕುದುರೆಗೆ ಆ ಮರ್ಯಾದೆಯ ಐದುರೇಖೆಗಳು ಪ್ರೋಥದಲ್ಲಿಯೂ ಅಂಡದಲ್ಲಿಯೂ ಇರಲು ಅದು ವಾತವೆಂಬ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆಯ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾವುದು ೫೭

[೫೮ ನೆಯ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಟೀಕಿಲ್ಲ]

ಕುದುರೆಗೆ ಆ ಮರ್ಯಾದೆಯ ಕುರುಹು ಪ್ರೋಥರೇಖೆಗಳಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಅದು ಊರ್ಧ್ವರೇಖೆಯಾದರೆ ಇಪ್ಪತ್ತುಮೂರುವರುಷಕ್ಕೆ ಆನೆಯ ಕೊಂಬಿನ ಗಾಯದಿಂದ ಅಳಿವುದು ೫೯

ಕುದುರೆಯ ಮುಸುಡಿನಲ್ಲಿ ಮಾನೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಆವೆಯ ಮರ್ಯಾದೆಯ ರೇಖೆಗಳು ಇದ್ದರೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ರಾಕ್ಷಸಿಯ ದೆಸೆಯಿಂದ ಸಾಯುವದು ೬೦

ಕುದುರೆಯ ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ತಾವರೆಯ ನೈದಿಲ ಹೂವಿನ ಮರ್ಯಾದೆಯ ರೇಖೆಗಳಿರಲು ಮುಖಪ್ರೋಣಿಯಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಯುವದು ೬೧

ಕುದುರೆಯ ಪ್ರೋಥರೇಖೆ ಪೇದಿಯ ಹಾಗೆ ಇದ್ದರೆ ಪತಿಗೆ ಅನಂತೈಶ್ವರ್ಯ ವಹುದು ಆ ಕುದುರೆಗೆ ರಸೋದಯದಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತಾರು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾವುದು ೬೨

ಕುದುರೆಗೆ ಪ್ರೋಥರೇಖೆಯ ಮರ್ಯಾದೆಯ ರೇಖೆಯಿದ್ದರೆ ಅದನಾಳುವವನು ಅರಿಯ ಜೈಸುವನು ಆ ಕುದುರೆ ಹಾವಿನದೆಸೆಯಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಯುವದು ೬೩

ಕುದುರೆಯ ಪ್ರೋಥರೇಖೆ ಬಲ್ಲಿನ ಹಾಗೆ ಹಡಗಿನಹಾಗೆ ಶಂಖದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ರೇಖೆಗಳು ಇದ್ದರೆ ಅದರ ಪತಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಪತಿಯಹನು ಆ ಕುದುರೆ ಜ್ವರಸಂತಾಪದಿಂ ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಯುವದು ೬೪

ಕುದುರೆಗೆ ಪ್ರೋಥರೇಖೆಗಳು ಧ್ರುವರೂಪಾಗಿ ಧ್ರುವವೇಷವಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಒಡೆಯಂಗೆ ಬಯಸಿದ ಸಿದ್ಧಿಯಕ್ಕುಂ ಆ ಕುದುರೆ ವ್ಯಾಧಿಯಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂಬತ್ತು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಯುವದು ೬೫

ಕುದುರೆಯ ಮುಸುಡಿನಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ ಕನ್ನಡಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ಬಿದಿಗೆಯ ಚಂದ್ರ ರಂಗವಾಲಿ ಈ ಪ್ರಕಾರದ ರೇಖೆಗಳು ಇದ್ದರೆ ಸೌಭಾಗ್ಯವಹುದು. ಆ ಕುದುರೆಗೆ ಮೂವತ್ತುವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮರಣ ೬೬

ಆ ಲಕ್ಷಣದ ಪ್ರೋಥರೇಖೆಯನಾಳುವರಿಗೆ ಧನವು ಧಾನ್ಯವು ಶತ್ರುಜಯವು ಪರಸ್ತ್ರೀಯರು ಮಕ್ಕಳು ಒಡಹುಟ್ಟಿದರು ಸಹಾ ಸಕಲ ಸಂಪದವನು ಅನುಭವಿಸುವರು ೬೭

ಕುದುರೆಯ ಪ್ರೋಥರೇಖೆಗಳು ಹರಿಯ ಚಕ್ರದ ಹಾಗೆ ರೇಖೆಗಳು ಇದ್ದರೆ ಮಹಾಲೇಸು ಆ ಕುದುರೆಯು ಮೂವತ್ತೊಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾವುದು ೬೮

ಆ ಲಕ್ಷಣದ ಕುದುರೆಯನಾಳುವ ಅರಸು ಹುಯ್ಯಲಲ್ಲಿ ಹಗೆಯ ಜೈಸಿ ರಾಜ್ಯವ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಆಳುವನು ೬೯

ಕುದುರೆಯ ಪ್ರೋಥರೇಖೆ ಸೂರ್ಯನ ಹಾಗೆ ಅರ್ಧಚಂದ್ರನ ಹಾಗೆ ಇದ್ದರೆ ಅದನಾಳುವಾತಂ ರಿಪುವ ಜೈಸಿ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಇಹನು ಆ ಕುದುರೆ ಮೂವತ್ತೆರಡು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಯುವದು ೭೦

ಪ್ರೋಥರೇಖೆಗಳು ಎಡೆವರಿಯದೆ ಮುರಿದು ಇರದೆ ಮಡಿದು ಇರದೆ ಊರ್ಧ್ವವಾಗಿ ಇದ್ದರೂ ನುಣ್ಪಾಗಿ ನೇರವಾಗಿ ಇದ್ದರೂ ಆಯುಷ್ಯವುಂಟು ಲೇಸು ೭೧

ಇದು ಆಯುರೇಖೆಯ ಪಂಚಮಾಧ್ಯಾಯ ೭೨

ಆರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

[೧ನೆಯ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಟೀಕಿಲ್ಲ]

ಕುದುರೆಯು ಪೊಕ್ಕುಳಲ್ಲಿ ನಾಭಿಯಿಂದಲು ಹಲ್ಲುಗಳಿಂದಲು ನಾರುತ್ತಿರಲು ಅದು ಒಂದು ವರ್ಷವು ಬದುಕುವದು ೨

ಕುದುರೆಯು ವಾಡೆ ನಾಲಿಗೆ ಹಲ್ಲು ತುದಿ ಕಣ್ಣುಗಳು ಇವು ಎವೆಯು ಮುಚ್ಚಿ ದಿದ್ದರೆ ಎರಡುವರ್ಷಂ ಬದುಕುವದು ೩

ಕುದುರೆಗೆ ಬಾಗದಕೊರಳು ದಪ್ಪವಾದ ಮೊಣಕಾಲು ಹಲ್ಲು ಕಣ್ಣುಗಳು ನಾರುತ್ತ ಕೀಳುಗಣ್ಣಲಿ ಕೊಳೆನಾರುತ್ತ ಇದ್ದರೆ ಮೂರುವರ್ಷ ಬದುಕುವದು ೪

ಕುದುರೆಗೆ ತಾಳುಗೆ ಸಮವಾಗಿ ಇಲ್ಲದಡಂ ಗತ್ತವಂ ಬಹಳವಾಗಿ ಬಿಡುವಡಂ ಅಲ್ಪವಾಗಿ ಬಿಡುವಡಂ ನೊಸಲು ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಬರುತಿಪ್ಪಡಂ ಅದು ನಾಲ್ಕುವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾವುದು ೫

ಕುದುರೆಗೆ ಸಣ್ಣನಲ್ಲದೆ ಒಣಗಿ ಎದೆ ಇದ್ದಡಂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ತೋರಿದಡಂ ಹಲ್ಲುಗಳು ಹತ್ತಾದಡಂ ಧ್ರುವೆಗಳು ಸ್ಥಾನಾರುಹವಲ್ಲದಿರ್ದಡಂ ಐದುವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಯುವದು ೬

ಹೀನ ಧ್ರುವನು ಮುಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ರೇಖೆಯನುಳ್ಳದಂ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಲಿಹುದಂ ತಲೆದೂಗುವದಂ ಅಂಡದಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯುಳ್ಳುದುಂ ಆ ಕುದುರೆ ಆರುವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಯುವದು ೭

ಕುದುರೆ ಎದೆಯಲ್ಲಿ . ಸುಳಿಯಿದ್ದು ಬೆಕ್ಕಿನ ಕಣ್ಣಿನ ಹಾಗೆ ಕಣ್ಣು ನೀಳವಾಗಿ ಅಂಡವಿದ್ದ ಕುದುರೆ ಏಳುವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಯುವದು ೮

ಕೋಪದಿಂದ ಅಟ್ಟಿತಿಂಬಡಂ ಕಂಗಳು ಬಿಟ್ಟು ಅರಳಿಸುವಡಂ ಮುಚ್ಚು ತಿಪ್ಪಡಂ ಪೊಕ್ಕುಳ ನೆತ್ತಿ ತೊಡೆಗಳ ನೆತ್ತಿ ನಡುವೆ ಛಿದ್ರವಿಲ್ಲದೆ ಇರ್ದಡಂ ಎಂಟು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಯುವದು ೯

ಕುದುರೆಯ ಮೇಲಣ ತುಟಿಯು ಮೂಲ ಪ್ರಿಯವಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಕಂದದಲ್ಲಿ ಸುಳಿ ಇದ್ದರೆ ಅದು ಒಂಬತ್ತು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಯುವದು ೧೦

ಬಿಳಿದು ಕರಿದುಗೂಡಿದ ಕೊಳಗುಗಳಂ ಎವೆ ಮುಚ್ಚದ ಕಣ್ಣುಂ ವಿಭ್ರಾಂತವಾಗಿದ್ದ .ಮನಸ್ಸುಂ ಅಡಗಿಯಿದ್ದ ಗುದವಳಯದ ಕುದುರೆ ಹತ್ತುವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಯುವದು ೧೧

ಕಡುರೋಮದ ವಿಛ್ಛಾಯೆಯ ಕಡುಮುನಿಸಿನ ಶ್ರೀಘ್ರದನಡೆಯ ಕಾಲಜಡವಾದ ಕುದುರೆ ಹನ್ನೊಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಯುವದು ೧೨

ಮುಖ ಹವಳವಾಗಿ ಇರ್ದು ಮೈಕೂದಲು ಹೊಳವುತ್ತ ಮುಂಗಾಲುಗಳು ಗಾತ್ರವಾಗಿ ಇದ್ದಡಂ ಕಿವಿಗಳು ಉದ್ದವಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಆ ಕುದುರೆ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಯುವದು ೧೩

ಕತ್ತೆಯ ಕಣ್ಣಿನ ಹಾಗೆ ಕಣ್ಣು ಮೃದುವಾದ ಮೈ ಖುರ ನಾಲಗೆ ತುಟಿಇವು ಅಲತಿಗೆಯ ರಸದ ಹಾಗೆ ಕಾಂತಿಯಾಗಿ ಇರೆ ಹದಿಮೂರುವರುಷಕ್ಕೆ ಸಾಯುವದು ೧೪

ಕಾಲು ದಾಡೆ ವಳೆಯ ಈ ಮೂರು ಸ್ಥಾನವು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಂಸವಾಗಿ ಬಾಗದ ಕಂದ ಮೂಗು ಖುರವು ಹಿತಸಿತವಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾವುದು ೧೫

ಪ್ರಜಾಪತಿಯುಂ ಖುರಮುಂ ದೊಡ್ಡವಾಗಿ ಕಾಲು ಕೊರಳು ಉದ್ದವಾಗಿ ದೆಸೆಯ ನೋಡುತ್ತಂ ಚಪಳಮುಳ್ಳ ಕುದುರೆ ಹದಿನೈದುವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾವುದು ೧೬

ಆಯತವಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಶರೀರವಾಗಿ ಪೂರವಾರು ತೆರಪಾಗಿ ಹೊಟ್ಟೆ ತೆರಪಾಗಿ ಕಣ್ಣು ವೈಡೂರ್ಯದ ಹಾಗೆ ಇದ್ದರೆ ಆ ಕುದುರೆ ಹದಿನಾರುವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾವುದು ೧೭

ಉದ್ದವಾಗಿಹ ಕೊರಳನಾಳವು ಅತಿಗಂಭೀರವಾಗಿ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಧ್ವನಿಯುಳ್ಳದು ಗೋಳಿಗೆಯ ಕಂಡಡೆ ಹರುಷವಹ ಕುದುರೆ ಹದಿನೇಳು ವರ್ಷಕೆ ಮರಣ ೧೮

ಖುರಗಳು ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಹಲ್ಲುಗಳು ಕೋಮಲವಾಗಿ ವಜ್ರದ ಹಾಗೆ ಧವಳ ಕಾಂತಿಯಾಗಿ ಮೇಘದ ಹಾಗೆ ಗಂಭೀರಧ್ವನಿಯುಳ್ಳ ಕುದುರೆ ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷಕೆ ಸಾವುದು ೧೯

ನೀಳವಾಗಿ ಪ್ರಜಾಪತಿಯನುಳ್ಳದು ಸಮವಾಗಿ ಆಯುತವಾದ ಶರೀರ ಹೊಟ್ಟೆ ನುಣ್ಪಾಗಿ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿ ತೋರುವ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ ಕುದುರೆ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾವುದು ೨೦

ಕಿವಿಗಳು ಕಿರಿಯವಾಗಿ ಮೈನುಣ್ಪಾಗಿ ದನಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಚಚ್ಚತ್ರದೊಡ್ಡಿತಾಗಿ ಒಪ್ಪುವ ರೂಪು ದೊಡ್ಡ ಹೊಟ್ಟೆಯಾದ ಕುದುರೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾವುದು ೨೧

ಕಿವಿ ಮೂಗು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಕಾಲು ಇವೆಲ್ಲವು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಇದ್ದ ಕುದುರೆ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ವರುಷಕ್ಕೆ ಸಾವುದು ೨೨

ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಎಂಟು ರೇಖೆಯನುಳ್ಳದು ಅಧಿಕಗುಣವನುಳ್ಳದು ತೇಜವುಳ್ಳದು ಗಂಭೀರಸ್ವರನುಳ್ಳದು ಕುದುರೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ಮೂರುವರುಷಕ್ಕೆ ಸಾವುದು ೨೩

ನವದ್ವಾರಗಳು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಚಿಕ್ಕದಾಗಿ ಹಲ್ಲು ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಪಿಂಗಳಾಕ್ಷನಾಡೆ ಆಕುದುರೆ ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾವುದು ೨೪

ಗುಣವಂತನುಂ ಮಹಾಸತ್ವವುಳ್ಳದುಂ ಹಲ್ಲು ಸತ್ವ ರಕ್ತವರ್ಣವಾದ ಕುದುರೆ ಇಪ್ಪತ್ತೈದುವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾವುದು ೨೫

ನೊಸಲಸುಳಿ ಎಡಕ್ಕೆ ಒತ್ತಿಯಿದ್ದು ಶಿರಸ್ಸು ಉನ್ನತವಾಗಿ ಇರಲು ಇಪ್ಪತ್ತಾರು ವರುಷಕ್ಕೆ ಸಾವುದು ೨೬

ಕುದುರೆಯ ಗುದ ನೀಳವಾಗಿ ಮುಸುಡು ಅದ್ದಿ ನೀರುಕುಡಿದರೆ ಅದು ಲಕ್ಷಣವುಂಟು ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾವುದು ೨೭

ಹರುಷದಿಂದ ಸುಳಿವುದುಂ ಕಾಲುನೀಳವಾಗಿ ಇಹುದುಂ ಕಿವಿಯನಾಳ ತೆರವಾಗಿ ಇದ್ದ ಕುದರೆ ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟುವರ್ಷ ಬದುಕುವುದು ೨೮

ಕಿವಿಗಳೆರಡು ಸಿಲಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಇದ್ದು ಅಂಡಗಳು ನೀಳವಾಗಿ ಇದ್ದು ರೂಕ್ಷಗಳು ನೀಳವಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಆ ಕುದುರೆ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂಬತ್ತು ವರ್ಷ ಬದುಕುವುದು ೨೯

ಬೆನ್ನು ಕಿರಿದಾಗಿ ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಕಿರಿದಾಗಿ ಇದ್ದು ಕಿವಿ ಶಾಮವರ್ಣವಾಗಿ ಇದ್ದು ಧ್ವನಿಯು ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳೆಯು ಕಿರಿದಾಗಿಇದ್ದರೆ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಬದುಕುವದು ೩೦

ಕುದುರೆಯು ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಗಂಗೆದೊಗಲಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಅದಂ ಗಂಗೆವಾರಿಯೆಂಬರು ಅದು ಮುವತ್ತೊಂದು ವರ್ಷಂ ಬದುಕುವದು ೩೧

ಧ್ವನಿಯೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿಯಾದರೆ ಅದು ಮೂವತ್ತೆರಡು ವರ್ಷ ಬಾಳುವದು ೩೨

ಕುದುರೆಯು ಶರೀರದ ಲಕ್ಷಣದಿಂದ ಮೂವತ್ತೆರಡು ವರ್ಷದ ಆಯುಷ್ಯವನು ಹೇಳಿದೆವು ೩೩

ಕುದುರೆಯು ಕಂಠಸ್ಥಾನವನು ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯ ಮತದಿಂದ ಹೇಳಿದೆನು ೩೪

ನೆಲದಲ್ಲಿ ತಲೆಯು ಕಾಣದಿದ್ದಡಂ ನೆಳಲಲ್ಲಿ ರವುದ್ರಂಗಳಾಗಿ ತೋರುವಡಂ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಇದ್ದು ಬಡವಾದಡಂ ರೂಪುಗೆಟ್ಟು ಬರುತ್ತ ಇದ್ದಡಂ ಅಳಿವುದಕ್ಕೆ ಕುರುಹು ೩೫

ಶೀಲಾಚಾರವು ಅಸತ್ವವುವಾದಡಂ ಲದ್ದಿಯನಿಕ್ಕದಿದ್ದಡಂ ಮೇಯದಿರ್ದಡಂ ಆ ಕುದುರೆ ಬದುಕಲರಿಯದು ೩೬

ಮೈಯೆಲ್ಲವು ಬಾತು ಕೂದಲು ಶಲತುಕೊಂಡು ಮಲವನುಗುತು ಗತವನು ಝಲ್ಲಿಸಿದರೆ ನಾರಲು ಆ ಕುದುರೆ ಬದುಕದು ೩೭

ಬಿದ್ದು ಮುಗ್ಗುವಡಂ ಕಣ್ಣುಗೆಡುವಡಂ ಕಣ್ಣನೀರು ಸುರಿವಡಂ ಹಕ್ಕುಗಟ್ಟುವಡಂ ಆ ಕುದುರೆ ಬದುಕದು ೩೮

ಅಂಡ ಬತ್ತಿದಡಂ ಮೈ ಕಟ್ಟಿಗೆಯು ಹಾಗೆ ಕಠಿಣವಾಗಿ ಒಣಗಿದಡಂ ಮೈ ಕಣ್ಣು ಬತ್ತಿ ಕರಿದಾಗಿ ಇದ್ದಡಂ ಆ ಕುದುರೆ ಬದುಕಲರಿಯದು ೩೯

ಬಹಳಾಹಾರವ ಕೊಂಬ ಕುದುರೆ ಅಲ್ಪಾಹಾರವ ಕೊಂಡಡಂ ಅಲ್ಪಾಹಾರವ ಕೊಂಬ ಕುದುರೆ ಬಹಳ ಆಹಾರವ ಕೊಂಡಡಂ ಮತಿ ವಿಹ್ವಲವಾದಡಂ ಆ ಕುದುರೆ ಬದುಕಲರಿಯದು ೪೦

ಕುದುರೆಯು ಮೈ ಮರುಗಳಾದರು ನೊಣಗಳು ಮುತ್ತುವಡಂ ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ ಇದ್ದಡಂ ಆ ಪ್ರಕಾರವಾದಡೆ ಆ ಕುದುರೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಸಾವುದು ೪೧

ತೋರವಾಗಿದ್ದ ಮೈ ಬತ್ತುವಡಂ ಎರಡು ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲು ನೀರು ಸುರಿವಡಂ ಇಂದ್ರಿಯಂಗಳು ವಿಪರೀತವಾದಡಂ ಕಪ್ಪಾದಡಂ ಆ ಕುದುರೆ ಬದುಕದು ೪೨

ನೊಸಲಲ್ಲಿ ಬಾತು ಆ ಬಾವು ತಲೆಯೆಲ್ಲವು ಬಾತಡಂ ಗುದದಲ್ಲಿ ಬಾತು ಬಾವು ಬಾಲವೆಲ್ಲ ಬಾತರೆ ಆ ಕುದುರೆ ಬದುಕದು ೪೩

ಬಹಳ ಹುಲ್ಲ ತಿಂಬುದುಂ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೊರೆವೆರಸು ಲೋಳೆ ಸುರಿವದು ದುಃಖ ಇಹುದುದಂ ಆ ಕುದುರೆ ಬದುಕಲರಿಯದು ೪೪

ಕಣ್ಣಮುಚ್ಚಿ ಇರುವುದು ಖಾಣವನೊಲ್ಲದು ಬಳಲಿಕೆಯಾಗಿ ಇಹುದುಂ ಮೇಯದು ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಕುದುರೆ ಬದುಕದು ೪೫

ನಳಿಯದ ಕೂದಲು ತೊಡೆದ ಹಾಗೆ ಇರಲು ಕೊಕಟೆಯ ಹಿಡಿದು ತೆಗೆದರೆ ಕೈಯಲ್ಲೂ ಕಿತ್ತು ಬಂದಡಂ ಆ ಕುದುರೆ ಏಳು ದಿನಕ್ಕೆ ಸಾವುದು ೪೬

ಕುದುರೆಯ ನಾಲಿಗೆ ವಿವರ್ಣವಾದಡಂ ತೆರವುಗೆಟ್ಟಡಂ ಕಠಿಣವಾದಡಂ ಕೀಲಿಸಿದ ಹಾಗೆಯಾದಡಂ ಬದುಕದು ೪೭

ಕುದುರೆ ಹಲುಮಣಿಸುವ ಧ್ವನಿ ದುಂದುಭಿಯ ಹಾಗೆ ಗೂಳಿಯ ಹಾಗೆ ಪುಣ್ಯಾಹತೀಳ ನೀರೊಳಗೆ ಕುದುರೆ ನೆಳಲಕಾಣದಿರ್ದಡಂ ಮುಳುಗಿದಡೆ ನೀರಹತ್ತದಿದ್ದಡಂ ಅದು ಹದಿನೈದುದಿನಕೆ ಸಾವುದು ೪೮

ಸ್ವಸ್ಥಾರಿಷ್ಟಗಳನು ಕೆಲವು ಹೇಳಿದೆನು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿಹೆನು ೪೯

ಕುದುರೆಯ ಕೊರಳುಸುಗಿ ಬಾಯೊಳಗೆ ಲೋಳೆ ಸುರಿಯುತ್ತ ಧಾರೆಗಳು ಉಬ್ಬಿದರೆ ತಿಂಗಳು ಅರೆಗೆ ಸಾವುದು ೫೦

ಮೈ ಬಾತು ಕೂದಲುಗಳೆಲ್ಲ ಎದ್ದು ಬೆವರುತ್ತ ಕಾಗೆಯ ಗೂಡಿನಹಾಗೆ ಹಾರುತಂ ಇರಲು ಆಕುದುರೆ ಬದುಕದು ೫೧

ನಳಿಯದ ಕೂದಲನು ಬಿದಿರದು ಬಾಲವ ಬೀಸದು ಕಾಲನೆತ್ತದು ಅಳಿ ಮೇವಂ ಮೇವುದು ಹಲ್ಲು ಕಚ್ಚುವದು ಈ ಗುಣಗಳನುಳ್ಳ ಕುದುರೆ ಅಲ್ಪಾಯುಷ್ಯನೆಂದು ಬಿಡುವದು ೫೨

ಬಾಲವ ಬೀಸದು ಕಾಲನಾಡಿಸುವದು ಆಹಾರಕ್ಕೆ ಚಿಂತಿಸದು ಕಿವಿಗಳು ಕೀಲಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಇಹುದು ನಡುಗುವದು ಈ ಪ್ರಕಾರಗಳಾಗೆ ಬದುಕದು ೫೩

ಬಾಯೊಳು ಬೆಳುನೊರೆ ಸುರಿಯುತ್ತ ನಾರುತ್ತ ಗತ್ತದಿ ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳು ಇವು ರಕ್ತವರ್ಣವಾಗಿ ಇರಲು ಆ ಕದುರೆ ಅಲ್ಪಾಯು ಬೇಗ ಬಿಡುವುದು ೫೪

ಮಲಗಿದಡೆ ಕಟಿವಡೆದಡಂ ಕೆಡೆವಡಂ ಅಳಿಮೇವ ಮೇವಡಂ ಮೆಲುಕಿಲ್ಲದಡಂ ಬಯಿದು ಹೊಯಿದಡೆ ಅರಿಯದಡಂ ಬದುಕದು ೫೫

ಇದ್ದಹಾಗೆ ಬಾಧೆಬಡುವಡಂ ಸ್ವಸ್ಥಾನದಿಂದ ಮರವಟ್ಟಡಂ ಆ ಕುದುರೆ ಬದುಕಲರಿಯದು ೫೬

ಬಹಳವಾಗಿ ನೀರು ಕುಡಿಯುತ್ತ ನೈಜಡವಾಗಿ ತಲೆಯನೆತ್ತದೆ ಬಾಯು ನೀರೋಡಿ ಬಂದರೆ ಆಕುದುರೆ ಬದುಕಲರಿಯದು ೫೭

ಹೊಟ್ಟೆಯು ಮೊರೆದು ಉಚ್ಛ್ವಸಡಂ ಆ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಾಯು ನಡೆಯುತ್ತ ಹೊಟ್ಟೆ ಉಬ್ಬರಿಸುತ್ತ ಇದ್ದಡಂ ಕಡೆಗಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಸುರಿವುತ್ತ ಇದ್ದಡಂ ಆ ಕುದುರೆ ಬದುಕದು ೫೮

ಹೊಟ್ಟೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏರೆ ಹಲ್ಲ ಕಚ್ಚುತ್ತ ಕಾಲಲ್ಲಿ ನೆಲಸ ಹೊಯ್ವುತ ನಿಸ್ಸತ್ವವಾಗಿ ನೆಲದೊಳ್ ಬೀಳುತ್ತ ಅಳಿಮೇವಂ ಮೇವುತ್ತ ಇರಲು ಬದುಕದು ೫೯

ಮೂಗಿನಲ್ಲಿಯು ಗಳಗಳ ಎನ್ನುತ್ತ ನೆತ್ತರು ಸುರಿಯುತ್ತಯಿರೆ ಪ್ರಜಾಪತಿಯಲ್ಲಿ ಅಳ್ಳೆಗಳ ಹೊಯ್ವುತ್ತಲಿರ್ದಡಂ ಆ ಕುದುರೆ ಬೇಗ ಸಾವುದು ೬೦

ಕಣ್ಣ ಅರಿ ಕೆಂಚಗಿರೆ ಎವೆಗಳು ದಾಡೆಯೂ ಗೂಢವು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕಣ್ಣ ಮುಚ್ಚಿ ಆಲಿ ಬೀಳಲು ಆ ಕುದುರೆ ಬದುಕದು ೬೧

ಅರುಣವರ್ಣದ ಕಣ್ಣುಗಳು ಬಿಳಿಯವಾದಡಂ ಅಲ್ಲವೆ ಬಿಳಿದಾಗಿಯಿದ್ದ ಕಣ್ಣು ಕರಿದಾದಡಂ ಆ ಕುದುರೆ ಮರಣ ತಪ್ಪದು ೬೨

ಕುದುರೆಯು ಕಣ್ಣಿಂದ ನೆತ್ತರ ಹನಿ ಬೀಳುತ್ತಂ ಆನೆಯ ಕಣ್ಣಿನ ಹಾಗೆ ಮುಚ್ಚಿ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಂ ಇರಲು ಅದಕ್ಕೆ ಮರಣವೆಂದರಿವುದು ೬೩

ಮೈಯ ಬಿದಿರದು ಒಂದು ಇಷ್ಟು ಹೊರಳದು ಅಂಡವಣಗುವುದು ಕಾಲ ಕೊಂಡಿಹುದು ಮೇಯದು ಬಾಯಬಿಡುವುದು ಈ ಮರಿಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಕುದುರೆ ಬದುಕದು ೬೪

ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಬೀಳುವುದುಂ ಎಡದ ಕೆಲದಲ್ಲಿ ಕಂದಿ ಕುಂದಿಯಿಹುದು ಮುಖವು ತುಟಿಯು ಕೆಡುವುದುಂ ಮುಂದಲ ಹುಲ್ಲನು ಮೇಯದು ಈ ಗುಣವುಳ್ಳ ಕುದುರೆ ಬದುಕದು ೧೫

ಕುದುರೆಯಕಿವಿ ರಕ್ತ ಲೋಹಿಸರದ ರಸದ ಹಾಗೆಯಿರೆ ಕಾಲು ನೀರಿನ ಹಾಗೆ ಬಿಳಿದು ಕೂಡಿ ದೇಹ ಕೆಂಪಾಗಿಯಿದ್ದರೆ ಆ ಕುದುರೆಯಿಪ್ಪತ್ತುವರುಷದಾಯುಷ್ಯವೆಂದರಿವುದು ೧೬

ಕಿವಿಯ ರಕ್ತ ಅರನೇರಿಲ ಹಣ್ಣಿನರಸದ ಹಾಗೆ ಕರಿದಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಹದಿನಾರು ವರುಷದಾಯುಷ್ಯವೆಂದರಿವುದು ೧೭

ಕಿವಿಯನೊತ್ತಿದರೆ ನೀಲವರ್ಣವಾಗಿ ಒಣಗಿದ ಹಾಗೆಯಿದ್ದರೆ ಆ ಕುದುರೆಗೆ ಎಂಟುವರ್ಷದಾಯುಷ್ಯವೆಂದರಿವುದು ಕಿವಿಯನೊತ್ತಿದರೆ ಬಿಸಿನೆತ್ತರು ಕಾಮುರ್ಗಿಲ ಬಣ್ಣದಂತೆ ನೀಲವರ್ಣವಾಗಿಯು ಒಣಗಿ ಇದ್ದರೆ ಆ ಕುದುರೆಗೆ ನಾಲ್ಕುವರುಷದ ಆಯುಷ್ಯವೆಂದರಿವುದು ೧೮

ದಾಸಾಳದ ಹೂವಿನ ಹಾಗೆ ಕುಂಕುಮಕೇಸರದ ಹಾಗೆ ಬೇದ ಹಣ್ಣಿನ ಹಾಗೆ ಕಿವಿಯನೊತ್ತಿದರೆ ರಕ್ತವಿದ್ದರೆ ಆಕುದುರೆ ಹದಿನೆಂಟುವರ್ಷ ಬದುಕುವದು ೧೯

ಕಿವಿಯನೊತ್ತಿದರೆ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ನೆತ್ತರು ಮಸಿಯಹಾಗೆಯು ಉಪ್ಪುನೀರಿನ ಹಾಗೆಯಾದರು ಏನುಇಲ್ಲದೆ ಬರತು ಇದ್ದರು ಹಗಲುಇರಳಿನೊಳಗೆ ಸಾಹುದು ೨೦

ಕಣ್ಣುನೆಟ್ಟ ಈ ಎರಡರ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪರಿಮಳವನು ಹಲ್ಲಿನ ಅಧಿಕ ಹೀನವನು ಛಾಯೆಯನು ಹೀನವಾದರೆ ಅಲ್ಪಾಯುಷ್ಯವೆಂದರಿವುದು ೨೧

ಮೂಗುದಾಡೆ ಅಲ್ಪವಾಗಿ ಮೂತ್ರದುರ್ಗಂಧವಾಗಿ ನಾರುತ್ತ ವಿಷಮಾಂಗನಾಗಿ ಕಲಿತನಾಗಿ ಕೋಪಿಯಾಗಿ ವಿಷಯಾತುರನಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಆ ಕುದುರೆ ಅಲ್ಪಾಯುಷ್ಯನೆಂದರಿವುದು ೨೨

ಅಂಗಾಹಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಬಾಲ ಹಲ್ಲುಗಳು ಒಣಗಿದಹಾಗೆಇದ್ದರೂ ನಳಿದೂಡಿದರೂ ಖುರವು ಗುಡ್ಡನಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಆ ಕುದುರೆಗೆ ಅಲ್ಪಾಯುಷ್ಯವೆಂದರಿವುದು ೨೩

ಕುದುರೆಗಳು ಹುಟ್ಟುವ ಭೂಮಿ ಐವತ್ತುನಾಲ್ಕು ದೇಶ ನರ್ಮದೆಯಿಂದ ಬಡಗಲು ಹುಟ್ಟಿದವು ಕುಲವು ಬಲವು ತೇಜವು ಸ್ವರೂಪವು ವೇಗವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉಂಟು ೭೪

ಕಾಂಭೋಜ ಬಾಹ್ಲಿಕ ಸಿಂಧುದೇಶ ಘಟ್ಟ ಕೈಕೆಯ ಲಂಕಾದೇಶದ ಕುದುರೆಯು ಆ ದೇಶದ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಕರೆವುದು ೭೫

ಕಾಂಭೋಜ ಜಾಳಂದರ ಮಾಳವ ಕೊಂಗ ಕೋಸಲವರಾಂ ಭೋಜ ಬರ್ಬರ ಕೇಕೆ ದುರಾಭಾಸಿ ಹಾಟಕ ಮಾಗಧ ಕಳಿಂಗ ಕೇರಳ ಸಿಂಧು ಗೋರಕಾ ಈ ದೇಶದ ಕುದುರೆಗಳು ದೊಡ್ಡಿತು ಸತ್ವವುಳ್ಳವು ೭೬

ವಾಯಕ ಸಂಚಕಾ ಜನೆಯಕಾ ನಾಳಿ ವೀರ ಸಮುನಿಯಾಯಕ ಈ ಹೆಸರಿಂದ ಐವತ್ತುನಾಲ್ಕುದೇಶದ ಕುದುರೆಗಳ ಹೆಸರು ೭೭

ನರ್ಮದೆಯಿಂದ ತೆಂಕಲು ತೊಂಬತ್ತುಆರುಗಾವುದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕುದುರೆಗಳು ಕನಿಷ್ಟ ತೇಜವಿಲ್ಲ ಕುಲ ಬೇಗ ಸತ್ವ ರೂಪು ಏನು ಇಲ್ಲ ೭೮

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದಿಯಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಜಾತಿಯ ಹೇಳಿಹೆನು ಬಿಳಿದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅರಿಸಿನವರ್ಣ ಕ್ಷತ್ರಿಯನು ಕೆಂಪು ವೈಶ್ಯನು ಕಪ್ಪು ಶೂದ್ರನುಯೆಂದರಿವುದು ೭೯

ಆಯತವು ದೊಡ್ಡಿಹ ಕಾಯವು ತೇಜವು ಲಘುವು ಶುಚಿಯು ಶೂರನೂ ಗುಡುಗಿನ ಧ್ವನಿಯನುಳ್ಳದು ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳದು ಅಭಿಮಾನಿಯು ಈ ಗುಣಂಗಳನುಳ್ಳ ಕುದುರೆಯು ಸತ್ಕುಲಜನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವುಳ್ಳದು ೮೦

ಆಗರವೆಂದುಮಿಪ್ಪತ್ತಕ್ಕೆ ಐದು ಒಂದೊಂದಕ್ಕೆ ಐದು ತೆರ ೮೧

ಅತಿವೇಗ ಅತಿಮೃದು ಶುಚನಿ ವೆಸನಿಯಲ್ಲ ನಿಯತವುಳ್ಳದು ಸ್ವೈರಣೆ ಶಾಂತ ಪ್ರಮಾಣ ದೇಹವನುಳ್ಳದು ಇದು ಜೈಸುವದು. ಆಹಾರಶಕ್ತಿಯನುಳ್ಳದು ಈ ಗುಣಂಗಳನುಳ್ಳ ಕುದುರೆ ಉತ್ತಮವು ೮೨

ಕ್ರೂರನು ಕಾಮಿ ಅಶೌಚಿ ವಿಕಾರಿ ಕೋಪಿ ಹೆಚ್ಚು ಕುಂದಿನ ಶರೀರವನುಳ್ಳದು ವಾರುಣಗಂಧನು ಚೋರನು ಪರಾಕ್ರಮವುಳ್ಳ ಕುದುರೆ ೮೩

ವಾತ ಪೈತ್ಯದ ವಿವರವನ್ನು ಹೇಳಿಹೆನು ೮೪

ಕುದುರೆ ಗರ್ಭ ವರುಷಕಾಲ ಶರತ್ಕಾಲ ಈ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿಯಾದರೆ ವಾತ ದೇಹಿಯಾಗುವವು ಹೇಮಂತ ಶಿಶಿರಋತುವಿಲಿ ಗರ್ಭವಾದರೆ ಪೈತ್ಯದೇಹಿಯಕ್ಕು ವಸಂತಋತು ಗ್ರೀಷ್ಮಋತು ಈ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು ಗರ್ಭನಿಂತರೆ ಶ್ಲೇಷ್ಮ ಪ್ರಕೃತಿಯಾಗಿ ಮರಿ ಹುಟ್ಟುವದು ೮೫

ಶ್ರಾವಣ ಭಾದ್ರಪದ ಆಶ್ವೀಜ ಕಾರ್ತಿಕ ಈ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಗರ್ಭ ವಾತ ಮಾರ್ಗಶಿರ ಪುಷ್ಯ ಮಾಘ ಫಾಲ್ಗುಣ ಈ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳ ಗರ್ಭ ಪೈತ್ಯ ಚೈತ್ರ ವೈಶಾಖ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಆಷಾಢ ಈ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳ ಗರ್ಭ ಶ್ಲೇಷ್ಮಪ್ರಕೃತಿಯಾಗಿ ಮರಿಗಳು ಹುಟ್ಟುವವು ೮೬

ತಾಯಿತಂದೆಗಳು ಬೇರೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಇದ್ದುದರಿಂ ಋತುಗಳು ಎರಡು ಕೂಡಿದು ರಿಂದಲು ಆಹಾರವೆರಡು ಬಗೆಯಾದ್ದರಿಂದಲು ಕುದುರೆ ಎರಡೆರಡು ಪ್ರಕೃತಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವವು ೮೭

ಭೀತನು ಬಲಹೀನನು ಚಲಚಿತ್ತನು ಬಡವಾಗಿ ಇಹದು ಸುಖಿಯಲ್ಲದು ಉಪ್ಪು ಹುಳಿಯು ಮೇಲೆ ಪ್ರಿಯವುಳ್ಳದು ಈ ಗುಣಂಗಳ ಕುದುರೆ ವಾತಪ್ರಕೃತಿ ಯೆಂದರಿವುದು ೮೮

ಸೀರು ನೀರ ಪಟ್ಟಿತಾದ ಆಹಾರಗಳು ಖಾರ ಕಹಿ ರಸಾಹಾರಗಳ ಕೊಂಬದು ಈ ಗುಣವನುಳ್ಳ ಕುದುರೆಯಂ ಶ್ಲೇಷ್ಮ ಪ್ರಕೃತಿಯೆಂದರಿವುದು ೮೯

ಪೈಯು ಕೂದಲು ಒತ್ತಲದೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಇಹುದು ಹಗಲು ಕಿಚ್ಚು ಇರುಳು ದೀಪನಾದರೆ ಆ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲ ಬಹಳವ ಮೇವುದು ಅದು ಪರಿಶಿಖಾಂಗವೆಂಬರು ೯೦

ಕಲಿ ಖಾರ ಕಹಿಗೆ ಪ್ರಿಯ ಸತ್ವವುಳ್ಳದು ಅಲ್ಪಾಹಾರಿ ಮಂದಗಮನನು ಕಾಂತಿ ಯುಳ್ಳದು ಸೈರಣೆಯುಳ್ಳದು ಬಲಸ್ಥಿರನು ಈ ಗುಣದ ಕುದುರೆ ಶ್ಲೇಷ್ಮಪ್ರಕೃತಿ ಎಂದು ಅರಿವುದು ೯೧

ಸಸ್ನಿಗ ಅಮ್ಮದು ಗಾಳಿಯನೆಣಿಸದು ಸೀಮೇಲೆ ಪ್ರಿಯವನುಳ್ಳದು ಷಡುರಸ ಪ್ರೀತನು ಅದು ಸಮಪ್ರಕೃತಿಯ ಕುದುರೆ ೯೨

ವಾತಕ್ಕೆ ಕರಿನಹುದು ಅರುಣವರ್ಣವು ಬಿಳಿದು ಶ್ಲೇಷ್ಮಕ್ಕೆ ಅರಿಸಿನ ವರ್ಣವು ಕೆಂಪು ಪೈಯಿತ್ಯ ಇವು ಎಲ್ಲಾವರ್ಣಂಗಳಿಂದಲು ದೋಷ ಪ್ರಕೃತಿಯೆಂದರಿವುದು ೯೩

ಐಶ್ವರ್ಯವುಳ್ಳದು ಮತಿಯನುಳ್ಳದು ಚಿರಾಯುವನುಳ್ಳದು ಮನೋಹರನು ಸತ್ವವುಳ್ಳದು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಮೃದುವನುಳ್ಳದು ಈ ಗುಣವನುಳ್ಳ ಕುದುರೆ ಸತ್ವಗುಣವನುಳ್ಳದು ೯೪

ಅತಿ ಕೋಪಿ ದುಷ್ಟಿ ಅತಿ ಬಡವು ಅಲ್ಪ ಆಯು ಚಪಲ ಈ ಗುಣಂಗಳನುಳ್ಳದು ರಾಜಸಗುಣದ ಕುದುರೆ ೯೫

ಮತಿಹೀನನುಮಾಲಸ್ಯನು ಅತಿ ನಿದ್ರೆಯನುಳ್ಳದು ವ್ಯಾಧಿಸ್ಥನು ಈ ಗುಣವನುಳ್ಳ ಕುದುರೆ ತಮೋಗುಣವೆಂದರಿವುದು ೯೬

ಆಯುಷ್ಯ ದೇಶ ಪ್ರಕೃತಿಯಂ ಗುಣಂಗಳನು ಆರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಹೆನು ೯೭

ಏಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಪೋಷಣವಿಧಿಯ ಕಾಲವನು ಹೇಳಿಹೆನು ೧

ವಾತ ಪಿತ್ತ ಶ್ಲೇಷ್ಮಹರವಾದ ಸಪ್ತಧಾತು ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಬಲವಹಂಥ ಆಹಾರ ಕಾಲವನು ಹೇಳಿಹೆನು ೨

ಬಲಕ್ಷೀಣಂಗೆ ವೃದ್ಧಗೆ ಮರಿಗೆ ಕ್ಷೀಣೇಂದ್ರಿಯಂಗೆ ದೂರ ನಡೆದು ಬಂದುದಕೆ ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕು ಕಾಸಿದ ನೀರು ಒಳಿತು ೩

ಜ್ವರಉಳ್ಳವಕ್ಕೆ ಗರ್ಭಿಣಿಗೆ ಅತಿಸತ್ವಗೆಟ್ಟದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಧಿಯುಳ್ಳದಕ್ಕೆ ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕು ಹಾಲಪಾನವ ಕೊಡಲಾಗದು ೪

[೫ನೆಯ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಟೀಕು ಇಲ್ಲ]

ವರುಷಾಕಾಲ ಶರತ್ಕಾಲಕ್ಕೆ ಗಾಳಿಇಲ್ಲದೆ ಬೆಚ್ಚನೆಯಹ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗಳನು ಇರಿಸುವದು ಗ್ರೀಷ್ಮಕಾಲಕ್ಕೆ ಚಪ್ಪರಗಳ ನೆಳಲಲ್ಲಿಇರಿಸುವದು ೬

ಕಡುಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಕಡುಮಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಡುಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗಳನಿರಿಸಿದರೆ ಅದರಿಂದ ವ್ಯಾಧಿ ಹುಟ್ಟುವದು ಅವಾಗಿ ಕಾಲಗಳನರಿತು ಒಳ್ಳೆಯಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಯನಿರಿಸುವದು ೭

ಕುದುರೆಯ ಚರಣೆಯನು ಅದರ ಉರದುದ್ದವಾಗಿ ಒತ್ತೊಳು ನೀಳದಲಿ ಎರಡುಕೆಲದಲ್ಲಿಯೂ ಮುಂಡಿಗೆಗಳ ಶಿರದುದ್ದಕ್ಕೆ ನೆಟ್ಟು ಲಾಯವನು ಮಾಡುವದು ೮

ಕುದುರೆಯನು ಲಾಯದಿಂದ ತೆಗದು ಖುರಪಸೋದಿಸಿ ಸಮನೆಲದಲ್ಲಿ ಹೊರಳಿಸಿ ನಿಲಿಸಿ ಮೈಯನುಜ್ಜುವದು ದಿನಂಪ್ರತಿ ೯

ಕುದುರೆಯನು ಶಾಸ್ತ್ರಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಕಿ ಏರುವಪುಣ್ಯಪುರುಷರಿಗೆ ಐದು ಪ್ರಕಾರದ ಬಲವನು ಹೇಳಿಹೆನು ೧೦

ಕುದುರೆಗೆ ಮೈಯೆಲ್ಲ ರಕ್ತತುಂಬಿ ಕಣ್ಣುಗಳು ಸಸುಗೆಂಪಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಅದು ಮೊದಲ ಬಲವೆಂದರಿವುದು ೧೧

[೧೨ನೆಯ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಟೀಕು ಇಲ್ಲ]

ಉರವು ಕೊರಳು ತೊಡೆಯು ಉನ್ನತಗಳಾಗಿ ಇದ್ದು ನಾಲ್ಕು ದೆಸೆಗಳಿಗೆ ವಸುದಿಂದ ನೋಡಿ ಹಲುಮಣಿಸಲು ಅದು ಮೂರನೆಯ ಬಲ ೧೨

ಮೈಯೆಲ್ಲವು ಮಾಂಸಪೂರಾಯುವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿ ಚಾರಿವರಿದು ಭರದಿಂದ ಹರಿವುದು ಸತ್ವದಿಂ ಅದು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಬಲವೆಂದರಿವುದು ೧೩

ಆರೂಢ ವಿಷಮಗತಿ ಗಂಭೀರಧ್ವನಿ ಅಧಿಕ ಸತ್ವರಿಸಂಹಾರ ಸಮರ್ಥನು ಐಶ್ವರ್ಯಕ್ಕೆ ತವರುಮನೆ ಶ್ರೋಣಿತನೆಂದು ಐದನೆಯ ಸತ್ವ ೧೪

[ಇಲ್ಲಿಂದ ೮೮ನೆಯ ಪದ್ಯ ಪೂರ್ತಿ ಟೀಕು ಇಲ್ಲ]

ಎಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಸುಪರ್ಣಪವಿತ್ರಿ ಶ್ರೀರಾಜಸವನು ಕುದುರೆಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಹಗೆಯನು ಜಯಿಸುವನು ೧

ಅಶ್ವೀಜ ಶುದ್ಧ ಬಿದಿಗೆಯ ದಿನ ಕುದುರೆಗೆ ರಕ್ಷೆಯ ಕಟ್ಟಿ ಪ್ರದಾರದಿಂದ ಸಂತೋಷದಿಂ ಅರಸಾಗಿ ಇದ್ದವನು ಮಂಗಳವ್ಯಾದ ಸಹ ಮಾಡುವದು ೨

ಅಮೃತವುಳ್ಳ ದೊಡ್ಡಿತಾಗಿ ಇದ್ದ ಅತಿ ಬಿಳಿದಾಗಿ ಇದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನು ದೀರ್ಘಾಯುವನು ಗುಡಿಗಿನೋಪಾದಿ ಪಸಿಯನುಳ್ಳವನು ೩

ಲಕ್ಷಣ ಸಂಪನ್ನನನು ಅಪಲಕ್ಷಣವಿಲ್ಲದನು ತೇಜವುಳ್ಳವನು ಮನೋಹರವಾಗಿ ಇದ್ದದನು ೪

ಉನ್ನತಉಳ್ಳವನು ಕುದುರೆಯ ಗುಣವೆಂಜನದಿನುಳ್ಳನ ಬಡಗಣ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ವಾರುವನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವ ಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮವಾಗಿ ಬೀಜ ಕುದುರೆಯನು ಒಂದ ಕೂಡುವದು ೫

ಲಕ್ಷಣವುಳ್ಳವನು ಸರ್ವಗುಣಸಂಪನ್ನನು ಕೋಪವುಳ್ಳವನು ವಾಯುವೇಗಿಯನು ನಾನಾಸಾಧನೆಯ ಬಲ್ಲವನು ಐದುಗುಣಂಗಳುಳ್ಳ ಹವಳದ ವರ್ಣದ ಕೆಂಪಿನ ಕುದುರೆಯನು ಯುವರಾಜಪಟ್ಟವ ಕಟ್ಟುವದು ೬

ವಗೆಯಂ ಕುಲ ಬಲ ತೇಜ ಸ್ವರ ಇವರಲಿ ಸತ್ವವುಳ್ಳವನ ಜೀವ ಪ್ರಾಣ ಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವುಳ್ಳವನು ಶುಭವನುಳ್ಳವನು ದೇವಾಯಿಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಮಾಡುವದು ೭

ಜೋಗನು ನಾಲ್ಕುವರ್ಣದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಜ್ಞನನು ವರ್ಣಲಕ್ಷಣವುಳ್ಳದುದನು ವೀರವನುಳ್ಳವು ದೊಡ್ಡವು ಧೀರೋದಾರನಾದ ಕುದುರೆಯು ಪ್ರಧಾನಂಗೆ ಯೋಗ್ಯವಹದು ೮

ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ ವರ್ಣಲಕ್ಷಣಗಳನುಳ್ಳ ಕುದುರೆಯನುಳ್ಳವಂಗೆ ಐಶ್ವರ್ಯವಹದು ಅದರಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಚಿಸುವದು ೯

ವಿಜಯವಾದ ಆನೆ ಕುದುರೆ ಭಟರು ಸ್ತ್ರೀಯು ನಾಲ್ಕು ರತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಣಗಳ ನೋಡುವದು ೧೦

ಗುಡಿ ರಾಜಾನ್ನದಕ್ಕಿ ಕನ್ನಡಿ ಕಳಶ ಗರಿಕೆಯು ಕೊಸರು ತೋರಣ ಹೊಸತು ಹಣತೆ ದೀಪ ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ ಪವಿತ್ರ ಬಿಳಿಯಸಾಸವೆ ಇವೆಲ್ಲವು ಮಂಗಳ ದ್ರವ್ಯಂಗಳು ೧೧

ಸತ್ತಿಗೆ ಮಂಗಳವಾದ್ಯ ಪಟಹ ಚಿನ್ನದ ಕಾವಿನ ಚವುರ ಸೂಳೆಯರು ಪರಿವಾರ ಸಮೂಹ ಕಹಳೆಯಧ್ವನಿ ಇವೆಲ್ಲವು ಮಹರ್ನವಮಿಗೆ ಬೇಕಾದುದು ೧೨

ತೊರೆ ಸಮುದ್ರ ದೊಡ್ಡಕೆರೆ ತಾವರೆಕೊಳ ಇವರಲಿ ಕುದುರೆಯನು ಹಾಯ ಸೇವುದು ಅಲಂಕರಿಸಿ ಹರೆ ಕಹಳೆ ಶಂಖಧ್ವನಿಗೈಸಿ ಲಾಯಕ್ಕೆ ತಾಹುದು ೧೩

ಕುದುರೆಗೆ ಕುಂಕುಮ ಅರಿಶಿನ ಪರಿಮಳದ ಗಂಧಂಗಳನು ಲೇಪಿಸುವದು ೧೪

ಕಳಸ ತೋಮರ ರತ್ನಂ ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿಯಿಕ್ಕಿ ಬಣ್ಣದ ಸೀರೆಗಳನು ಉರದಲ್ಲಿ ಇಳಿಯಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ಮೆತ್ತಲಿಯಾದಿಯಾದ ಶೃಂಗಾರಗಳ ಮಾಡಿ ೧೫

ಪಟುಗೇಯಂ ಮಣಿಸರವನು ರಕ್ಷೆಯನು ಪವಿತ್ರಗಳನು ತೊಡರನು ಸಹ ಕುದುರೆಯ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟವ ಕಟ್ಟುವದು ೧೬

ಅರಿಸಿನ ಉತ್ತರಣೆ ಬಿಳಿಯ ಸಾಸುವೆ ಗಜ್ಜುಗ ಅಮರದ ಬಳ್ಳಿ ಜೇವು ಲೋಧ್ರ ಬಾಗೆ ಬಜೆ ಗುಗ್ಗುಳ ಇಪ್ಪೆ ಕಕ್ಕೆ ಲೋಹ ಗೋರೋಜನ ೧೭

ಕುದುರೆಯ ಕೊರಳಿಗೆ ಧಾನ್ಯದ ಪೊಟ್ಟಣವನು ರಕ್ಷೆಯನು ಕಟ್ಟಿದರೆ ರಾಕ್ಷಸ ಪಿಶಾಚಿಗಳು ಮುಟ್ಟವು ದೃಷ್ಟಿಗಳು ತಾಕವು ೧೮

ದೇವರ ಗುಡಿಯ ಮಣ್ಣು ಆನೆಯ ಕೊಂಬು ಹುತ್ತದ ಮಣ್ಣು ಅರಮನೆಯ ಮಣ್ಣು ಇಷ್ಟನೂ ಕೂಡಿ ಕುದುರೆಯ ಮೈಗೆ ಲೇಪವ ಮಾಡುವದು ೧೯

ರಂಗವಲಿ ತೋರಣ ಮಂಗಳವಾದ್ಯ ವೇದಘೋಷ ಅಕ್ಷತೆ ಪುಷ್ಪ ಗಂಧ ಧೂಪ ದೀಪದಿಂದ ಕುದುರೆಗೆ ಶಿಶ್ನದ ಸರಿಸದಲ್ಲಿ ಅರ್ಚಿಸುವದು ೨೦

ಲಾಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹೋಮವನು ಮಾಡಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆಯನು ಕೊಟ್ಟು ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ತನ್ನ ಹಗೆಯ

ಹುಯಲಿನಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿ ಪರಲೋಕ ಸಾಧನವನ್ನು ಪಡೆದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬದುಕುವರು ೨೧

ರೇವಂತ ಪೂಜೆಯನು ಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ ಓಗರ ಬಲಿ ವೀಳೆಯ ಗಂಧ ಹೂವು ಅಕ್ಷತೆ ದೀವಿಗೆ ಪಟಹ ಭೇರಿಯ ದನಿಗಳಿಂದ ೨೨

ದೇವ ಸೂರ್ಯನ ಮಗ ಜಯಜಯ ತುರಗಾರೂಢ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಕುದುರೆಯ ಚಿತ್ರವ ಬಲ್ಲವನೆ ಜಯರಥಕ್ಕೆ ಐಶ್ವರ್ಯವನುಳ್ಳ ರೇವಂತ ೨೩

ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ ಮರಿಯಾದಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಡಾಡಿ ಅರಸಿನ ಕುಮಾರನನು ನಮಸ್ಕಾರವನು ಮಾಡಿಸಿ ಸೂರ್ಯನ ಮಗ ರೇವಂತಂಗೆ ಹುಯ್ಯಲನು ಜಯಿಸಿ ಜಯವನು ಮಾಡು ರೇವಂತ ೨೪

ಅಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿ ತೋರಣದಲ್ಲಿ ಸಂಪತ್ತಿಂದ ತಂದು ಪಟ್ಟದ ಕುದುರೆಗೆ ಅರಸನು ಪೊಡಮಡಿಸಿ ರಾತ್ರೆಯಲಿ ಆಯುಧಪೂಜೆಗಳನು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ಮಾಡುವದು ೨೫

ಬ್ರಹ್ಮನ ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದನೆ ಜಯ ಚಂದ್ರನಿಂದ ಕಿಚ್ಚಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದನೆ ಜಯ ಮೃಗದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದನೆ ಜಯ ದುಗ್ಧಮಥನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದನೆ ಜಯವೆಂಬುದು ೨೬

ಜಯ ದನುಜಕುಲವಿಧೇಯ ಐಶ್ವರ್ಯಕೆ ಕಾರಣ ಜಯಹಕ್ಕೆ ಒಡೆಯನೆ ಜಯಜಯ ಎಂದು ೨೭

ಜಯಜಯ ಶತ್ರುಕ್ಷಯ ಕೀರ್ತಿ ಜಯವೆಂದು ಕೊಂಡಾಡಿ ೨೮

ಅನಂತಹರುಷದಿಂದ ಎದ್ದು ಪೊಡಮಟ್ಟು ನಾನಾವಾದ್ಯಂಗಳಿಂದ ಜಯ ಜಯ ಎಂದು ದೇವರ್ಕಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವಂ ಮಾಡುವದು ೨೯

ಮಂಗಳ ಜವಳಿಯನು ಆಭರಣವನು ಉಂಗುರವನು ವೈದ್ಯಂಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಳಿಕ ಆಯುಧಗಳನು ಅರ್ಚನೆಯ ಮಾಡುವದು ೩೦

ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

[೧ನೆಯ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಟೀಕಿಲ್ಲ]

ಕುದುರೆಯು ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಹೆನು ೨

ಕೆಳಗಣ ಮೇಲಣ ಹಲ್ಲುಗಳ ಮೊದಲ ಸಂದುಗಳನು ಪೀಠಿಕೆಯೆಂಬರು ತಳಗಳ ಅಣಲ ಮೇಗಣ ಹಲ್ಲ ಗಂಧವೆಂಬರು ೩

ಕುದುರೆಯು ಕಟವಾಯಿಯ ಸಂದುಗಳನು ಸೃಕ್ವಣಿಯೆಂಬರು ಮೇಢ್ರ ಸ್ಥಾನಗಳನು ಜಿಹ್ವಾಸ್ಥಂಭವೆಂಬುದು ೪

ತಾಳುಗೆಯಿಂದ ನಾಲಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಇಹುದು ನಾಲಿಗೆಯ ಕೆಳಗುಂ ತಾಳುಗೆ ಎಂಬುದು ತಾಳಿಗೆಯ ತೆರ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಅರ್ಧಕೂರ್ಮೆಯೆಂಬುದು ೫

ಆ ತೆರೆಗಳ ನಡುವಣ ರೇಖೆಗಳಂ ವಾಜಿಯೆಂಬರು ಆ ತೆರೆಗಳ ಮೇಲಣ ರೇಖೆ ಯನು ತಾಳುಗೆಯೆಂಬರು ೬

ಅಣಲಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ತೋರುವ ಹಲ್ಲಂ ದಂತವೆಂಬುದು ಅಣಲುಗಳ ದಾಡೆಯು ಹಲ್ಲಂ ದಂಷ್ಟ್ರವೆಂಬುದು ೭

ಕಡೆಯ ಹಲ್ಲುಗಳ ನಾಲ್ಕನು ಪಾರಿಪಕ್ವವೆಂಬ ಹೆಸರು ನಡುವಣ ನಾಲ್ಕು ಹಲ್ಲ ಮಧ್ಯವೆಂಬುದು ೮

ಮುಂಬಲ್ಲು ನಾಲ್ಕು ಸಂದಂಶವೆಂಬ ಹೆಸರು ಮೇಲಣ ಅಗ್ರ ಹಲ್ಲಂಅಗ್ರವೆಂಬರು ಆ ಹಲ್ಲ ಹೊರಗಂ ಬಾಹ್ಯವೆಂಬರು ೯

ಹಲ್ಲಿನ ಒಳಗಂ ಅಭ್ಯಂತರವೆಂಬುದು ತುದಿಗಳನು ಅಗ್ರವೆಂಬುದು ಕಿವಿಯ ಮೊದಲನು ಮೂಲವೆಂಬುದು ೧೦

ಹಲ್ಲಮುಚ್ಚಿಹ ಹಲ್ಲ ಕೆಳಗಣ ಹಲ್ಲತಾಳಂ ಪಲ್ಲೋಷ್ಠವೆಂಬುದು ಅವರ ಕೆಳಗಂ ಚುಬುಕವೆಂಬುದು ೧೧

ಮೇಲಣ ತುಟಿಯು ನಡು ಪ್ರಸ್ಥಾನವೆಂಬುದು ಮೇಲಣ ತುಟಿಯುಂ ಉತ್ತರೋಷ್ಠವೆಂಬುದು ೧೨

ತುಟಿಯ ಕಡೆ ಘೋಣವೆಂಬುದು ಮೂಗಿನ ಕಂಬಿಯಂ ನಾಸಾವಂಶ ವೆಂಬುದು ಮೂಗಿನ ಒಳಗಂ ಸ್ರೋತಮಾರ್ಗವೆಂಬದು ೧೩

ಕಣ್ಣೊಳಗಣ ಮೊದಲಂ ನಯನಾಶ್ರುಪಾತವೆಂಬುದು ಕಣ್ಣ ಮೇಲಣ ಎವೆ ಗಳ ಅಕ್ಷಿಪಾತವೆಂಬದು ೧೪

ಕಣ್ಣ ಮುಚ್ಚಿಹ ಹೊಟ್ಟೆಯನು ಪಕ್ಷ್ಮಣಿಕೆಯೆಂಬುದು ಅದರ ಮೇಲಣ ರೇಖೆಯ ಯಕ್ಷಿಣಿಯೆಂಬುದು ಆ ಕಣ್ಣೊಳಗಣ ಬಿಳಿಯ ಆಲಿಯನು ಶುಕ್ಲ ವೆಂಬರು ೧೫

ಆ ಕಣ್ಣಿನ ಬಿಳಿದಿನ ಭಾಗದ ಕಪ್ಪಂ ಕೃಷ್ಣ ಭಾಗವೆಂಬರು ಅದರ ಬಿಳಿದಿನ ನಡುಭಾಗವಮಂ ದೃಷ್ಟಿಭಾಗವೆಂಬದು ೧೬

ಕಣ್ಣ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮೇಲಣದಂ ನಯನಾಕ್ಷಿಕೂಪವೆಂಬುದು ಕಣ್ಣ ಹೊರಗಣ ಹುಬ್ಬಂ ಭ್ರೂವೆಂಬುದು ೧೭

ಎರಡು ಹುಬ್ಬಿನ ನಡುವಂ ಭ್ರುಕುಟಿಯೆಂಬುದು ಕಣ್ಣ ಮೊದಲ ಮಾಂಸದ ಕೆಂಪಿಗೆ ಕಣ್ಣೀರವೆಂಬರು ೧೮

ಕಣ್ಣೀರ ಬಿಳಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಸುಸಿರಕ್ಕೆ ಆಕಾರವೆಂಬುದು ಕಣ್ಣು ಹೊರಗಣ ಕಡೆ ಗಣ್ಣಂ ಅಪಾಂಗವೆಂಬುದು ೧೯

ಸ್ಥೂಪದ ಹುಬ್ಬಿನಯೆಡೆಯನು ಲಲಾಟವೆಂಬರು ಆ ಲಲಾಟವನ್ನು ಸ್ಥೂಪ ವೆಂಬರು ೨೦

ಎರಡು ಕಿವಿ ಎಡೆಯ ಶಿರವೆಂಬರು ಅದರ ಶಿರದ ನಡುವಂ ಮಸ್ತಕವೆಂಬರು ಅದರ ಎರಡು ಕೆಲನಂ ಕಿವಿಕರ್ಣವೆಂಬರು ೨೧

ಕಿವಿಗಳ ಮುಂದಣ ರೇಖೆಯನು ಕರ್ಣಕುಡಿಯೆಂಬರು ಕಿವಿಯೊಳಗಣ ಬಯಲಂ ಶ್ರೋತ್ರಾಣಿಯೆಂಬರು ೨೨

ಹಣೆ ಕಿವಿಗಣ್ಣೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಕಟಕಟವೆಂಬದು ಚುಬುಕದ ಮೇಲಣ ಅಣಲಿಗೆ ಹನುವೆಂಬರು ಹನುವಿನ ನಡುವಿನ ಪೂವಿಗೆ ಗಂಡವೆಂಬುದು ೨೩

ಗಂಡದ ಕೆಳಗಣ ಪೊರಗಣ ಕೆಳಗಂ ಹನುಚಕ್ರವೆಂಬರು ಹಲ್ಲಾದಿಯಾಗಿ ಹನುಕಡೆ ನಾಲ್ವತ್ತೆೀಳುವಂ ತಿಕವೆಂಬದು ೨೪

ಕದುರೆಯು ಕೊರಳ ನಡುವಣ ಪ್ರದೇಶವನು ನಿಗಳವೆಂಬುದು ಕಿವಿಗಳ ಹೊರಗನು ಬೇಡುಗೆಂಬರು ೨೫

ಬೇಡುವಿನ ಸಮೀಪದೆಡೆಗಂ ವರ್ಣಣಿಯೆಂಬ ಪೆಸರು ನಡು ಕಂಡನಾಳಿಯಿಕೆ ಲದೆಡೆ ಮಧ್ಯವೆಂಬೀ ಹೆಸರು ೨೬

ಮಧ್ಯಗಳ ತಲೆಯ ಎಡೆಯುಂ ಗ್ರೀವವೆಂಬುದು ಅದರ ಮೇಲಣ ಹೆಗಲ ಸ್ಕಂದವೆಂಬರು ೨೭

ಕಂದದ ಮೇಲಣ ವಳಯುವನು ಕೇಸರವೆಂಬುದು ಕೇಸರದಿಂದಾ ಕೆಳಗೆರಡಂ ವೃಧ್ಧರ ಕಂದವೆಂಬುದು ಆ ಕೇಸರದ ಕೆಲಂಗಳಂ ಕಾಕಸೆಯೆಂಬುದು ೨೮

ಕೊರಳಿನ ನಡುವಣ ನೀಳದ ಹೆಸರಂ ಕಕ್ಷೆಗಳೆಂಬುದು ಆ ಕಕ್ಷಂಗಳ ನಡುವಂ ಕಂಟಕವೆನಿಸಿಕೊಂಬದು ಆ ಕಂಠದ ನೀಳ ಕಡೆಯ ಹನ್ನೊಂದು ೨೯

ಬೇಡುವನ ಸಮೀಪದೆಡೆಗಂ ವರ್ಣಣಿಯೆಂಬ ಪೆಸರು ನಡಕಂಡ ನಾಳಿಯಿಕ್ಕೆಲ ದೆಡೆ ಮಧ್ಯವೆಂಬ ಹೆಸರು ಕೊರಳ ಕೆಳಗಂ ವಕ್ಷವೆಂಬುದು ಆ ವಕ್ಷದೆಡೆಯುಂ ಕೋಳ ವೆಂಬರು ೩೦

ಆ ವಕ್ಷವನಾಶ್ರೈಸಿದ ಠಾವು ಎರಡಕೆ ಕುಟಿಸವೆಂಬರು ಕುಂದಿಯ ಮೊದಲಾ ಶ್ರಯುವನು ದಾಮುವೆಂಬರು ೩೧

ದಾಮುದಿಂದಾ ಕೆಳಗಂ ಬಾಹ್ಯವೆಂಬುದು ಆ ಬಾಹ್ಯಮೂಲವುಂ ಜೋಳಗ ವೆಂಬರು ಆ ಬಾಹ್ಯದೊಳಗಳ ಕಟಿಗಳಿಗೆ ಕೇಣವೆಂಬರು ೩೨

ಬಾಹ್ಯದ ಕೆಳಗಣ ಮೊಳಕಾಲಂ ಬಾಹ್ಯವೆಂಬುದು ಆ ಮೊಳಕಾಲಕರಟವಂಕ ಯೆಂಬರು ೩೩

ಅದರಿಂದ ಮೇಲೆ ಮಡಿಸಂದನು ಜಾನುಎಂಬರು ಆ ಜಾನುವಿನ ಕೆಳಗನು ಜಂಘೆಯೆಂಬರು ೩೪

ಜಂಘೆಯ ಕೆಳಗಂ ಪಳಿಹಸ್ತವೆಂಬುದು ಮೊಳಕಾಲ ಕೆಳಗೆ ಪಳಿಹಸ್ತವ ಆಶ್ರೈಸೆ ಕೂರ್ಚೆಯೆಂಬುದು ಕೂರ್ಚೆಯಿಂದಾ ಕೆಳಗೆ ಕಳೆಯೆಂಬುದು ೩೫

ಆ ಕಳೆಯೆರಡು ಕೆಲನಂ ಮಿಸಿನಿಯೆಂಬುದು ಕಳರದಿಂದ ಪಾಶೆಯೆಂಬರು ೩೬

ಆ ಜಂಘೆಯ ಕೆಳಗೆ ಮುಂದಣ ಕಾಲುಗಳ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದಂ ೩೭

ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಹೃದಯವೆಂಬ ಹೆಸರು ಆ ಹೃದಯಮಧ್ಯಮಂ ನಾಭಿಯೆಂಬುದು ೩೮

[೩೯ ನೆಯ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಟೀಕಿಲ್ಲ]

ಆಸನದಿಂದ ಕೆಳಗಣ ಬರೆಯುಲೊತ್ತುಂ ಕೋಷ್ಠವೆಂಬುದು ಆ ಕೋಷ್ಠದ ಕೆಲದ ರೇಖೆಗಳನು ಕುಕ್ಷಿಯೆಂಬುದು ೪೦

ಕುಕ್ಷಿಯ ಮೇಲಂ ಕಕುದಿಯೆಂಬವು ಆ ಕುಕ್ಷಿ ಒಳಗು ಹೊರಗು ಅದಂ ಕಕುದಿಯೆಂಬರು ಅದರ ಸಂಧಿಯ ಎಡೆಯಂ ರಂಧ್ರವೆಂಬರು ೪೧

ನಾಭಿಯ ರಂಧ್ರದ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ಉಪರಂಧ್ರವೆಂಬುದು ಆ ರಂಧ್ರಕ್ಕು ಉಪರಂಧ್ರಕ್ಕು ನಡುವಂ ಮೇಖಳೆಯೆಂಬುದು ನಾಭಿಕೋಶಕ್ಕು ಮಧ್ಯಮಂ ರೋಮರಾಜಿಯೆಂಬುದು ೪೨

ಕಕುದಿಗೂ ರೋಮಕ್ಕೂ ನಡುವಂ ಕಾಕಸೆಯೆಂಬರೂ ಕಾಕಸೆಗ ಶಾಸನಕ್ಕೂ ಮಧ್ಯವೆಂಬರು ಆ ಕಕುವಿನ ಹೊರಗಂ ಆಸನವೆಂಬುದು ೪೩

ಆಸನದ ಪೊರಗಂ ಪೃಷ್ಠವೆಂಬುದು ಆಸನವ ಪೃಷ್ಠದ ನಡುವಣ ನೆಟ್ಟಿಲುವಂ ಮಲಕುಠಾರಿಯೆಂಬುದು ೪೪

ತಿಕದಿ ಕೆಲವಂ ರೋಹಿಣಿಯೆಂಬುದು ಅವರ ಕೆಳಗಂ ಪಾಂಡುವೆಂಬುದು ಜಂಘೆಯಿಂದ ಕೆಳಗಣ ಬಾಲದದಂಡೆಯಂ ಪುಚ್ಛದಂಡವೆಂಬುದು ೪೫

ಬಾಲದ ಕೆಳಗಂ ಗುದವೆಂಬರು ಆ ಗುದದ ಎರಡು ಕೆಲನಂ ಪ್ರತ್ರಿಕೆಯೆಂಬರು ಆ ಪ್ರತ್ರಿಕೆಯ ಕೆಳಗುಂ ಆಸನವೆಂಬರು ೪೬

ಬಾಲದಂಡೆಯುಂ ಬಾಲದಂಡೆಯೆಂಬುದು ಆ ಬಾಲದ ಮರೆಯೊಳಗೆ ಇದ್ದಡಂ ಪಾನವೆಂಬರು ೪೭

ಅಪಾನದ ಎರಡು ಕೆಲನಂ ಶ್ವೇತಪಿಂಡವೆಂಬರು ಅದರ ಕೆಳಗಂ ಚಟುಳ ನೆಂಬುದು ಆ ಕೆಳಗಂ ಶಕ್ತಿಯೆಂಬರು ೪೮

ಶಕ್ತಿ ಶಿವನಿಯ ಮುಷ್ಕದ ಎಡೆಯುವಂ ಬಣ್ಣವೆಂಬುದು ಆ ಶಿವನಿಯುದ ಎಡೆಯಂ ಹೋಮವೆಂಬುದು ೪೯

ಅಂಡದ ಹೊಕ್ಕುಳದ ಮಧ್ಯಮಂ ಶಿಶ್ನವೆಂಬರು ಆ ಶಿಶ್ನದ ತುದಿಯಂ ಕರ್ಣಿಕೆ ಯೆಂಬರು ೫೦

ಮೂತ್ರ ಬಹ ಠಾವಂ ಶಿಶ್ನದ್ವಾರವೆಂಬುದು ಮೂತ್ರಕೋಶದ ಪಿಂಡದ ಕೆಳಗಂ ಅಂಡಜಾತವೆಂಬ ಪೆಸರು ೫೧

ಸ್ತುರೆಯ ಮೇಲ ಚಕ್ರಶಕ್ತಿಯೆಂಬರು ರೋಹಿಣಿಯ ಸಂಧಿಯ ಕೆಳಗಂ ಸೂಳೆ ಮೆಂಬರು ಪಾಶದ ನಡುವೆ ಸಂಧಿಯೆಂಬರು ೫೨

ಯುಗಸಂಧಿಯ ಕೆಳಗಂ ಶಕ್ತಿನಿಯೆಂಬುದು ಆ ಪಾಂಡು ಪಿಂಡ ಗಲ್ಲದ ಕೆಳಗೆ ಊರು ಎಂಬುದು ಊರುವಿನ ಕಣ್ಣದೆಡೆ ತಾನಾವೈ ಪಾಂಡು ಪಿಂಡ ಎಂಬಭಿಧಾನಂ ೫೩

ಊರುವಿನ ಕೆಲನಂ ಪಾಂಡುಪಿಂಡವೆಂಬುದು ಚಕ್ರಶಕ್ತಿಯ ಕೆಳಗಂ ಜಂಘೆ ಯೆಂಬರು ೫೪

ಸ್ತುರೆಯ ಕೆಳಗಂ ಮಂಜರಿಯೆಂಬುದು ಆ ನಡುವಂ ಶಂಖವೆಂಬರು ಸ್ತುರೆಯ ಕೆಳಗಂ ಜಂಘೆಯೆಂಬುದು ೫೫

ಅದರದರ ಮೇಲಣ ಕಳಗಳಂ ಕೇಣವೆಂಬುದು ಶಿವನಿಯ ನಡುವಂ ಯೋನಿ ಯೆಂಬರು ಅದರ ಅಪರವಿಂದಣ ಭಾಗ ಮೂವತ್ತಮೂರು ೫೬

ಕಡವನಿಗೂ ಗೋಳಿಗೆಗೂ ಒಂದೇ ಪ್ರಕಾರ ಎಂಟು ಪ್ರಕಾರದ ಲಕ್ಷಣವು ಸರಿ ಗೋಳಿಗೆಗೆ ಯೋನಿಯು ಮೊಲೆಯು ಲಕ್ಷಣ ವಿಶೇಷ ೫೭

ಹಲ್ಲಿನ ಪೀಠಿಕೆ ಮೊದಲಾಗಿ ಯೋನಿ ಕಡೆಯಾಗಿ ಸರ್ವಾಂಗವನು ಹೇಳಿ ತೊಂಬತ್ತಾರು ಪ್ರದೇಶ ೫೮

ಮೊದಲು ನಡು ಕಡೆ ಕುದುರೆಯ ಮುಖ ಮೈಯಿ ಬಾಲ ಬೆನ್ನುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಹೆನು ೫೯

[೬೦ ನೆಯ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಟೀಕಿಲ್ಲ]

ಕಣ್ಣು ಮುಖ ಕೊರಳು ಕಿವಿ ಅಂಡ ಶಿಶ್ನ ಕಾಲುಗಳು ಇಕ್ಕೆಲವೂ ಇವು ಹತ್ತು ಸ್ಥಾನಂಗಳು ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ಬಲಂ ೬೧

ಇದು ವಚನ ರಚನಾ ಮನೋಹರವಪ್ಪ ಕುದುರೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರದೊಳಗೆ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಂ ೬೨

ಹತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಗುರು ಆಚಾರ್ಯ ನೀತಿವುಳ್ಳ ಶಿಷ್ಯಂಗೆ ಕುದುರೆಶಾಸ್ತ್ರವನುಪದೇಶವನು ಮಾಡುವದು ದುರಾಚಾರಿಯಪ್ಪ ಶಿಷ್ಯಂಗೆ ಹೇಳಲಾಗದು ೧

ಗುರುವಿನ ವಿದ್ಯವನು ಕೆಡಿಸುವಂಗೆ ದಯಾಹೀನಂಗೆ ಲಜ್ಜೆ ಇಲ್ಲದವಂಗೆ ಅಜ್ಞಾನಿಗೆ ನಿಷ್ಠುರನಿಗೆ ಆಲಸ್ಯವುಳ್ಳಂಗೆ ಕುರೂಪಿಗೆ ದೀಪನಕಾರಿಗೆ ಸುರೆಯ ಸೇವಿಸುವವಂಗೆ ವ್ಯಾಧಿತಂಗೆ ವಿಕಾರಿಗೆ ಕಿವುಡಂಗೆ ಕುರುಡಗೆ ವಿಚಾರವಿಲ್ಲದವಗೆ ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ವೈದ್ಯಗಳ ಕಲಿಸಬಾರದು ೨

ಗುರುಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವಂಗೆ ಕುಶಲವನುಳ್ಳಂಗೆ ಮತಿಉಳ್ಳವಂಗೆ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವಂಗೆ ಹರುಷವನುಳ್ಳವಂಗೆ ಪರಸ್ತ್ರೀಗಮನವಿಲ್ಲದವಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಸಂಪನ್ನಂಗೆ ಸ್ಥಿರಂಗೆ ಸರ್ವಜನೋಪಕಾರಿಗೆ ಶುಚಿಗೆ ಸತ್ಯವುಳ್ಳವಂಗೆ ಆಲಸ್ಯವಿಲ್ಲದವಂಗೆ ಈ ಗುಣಗಳನುಳ್ಳವರ ನೋಡಿ ಕುದುರೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಲಿಸುವುದು ೩

ತಿರಿದುಂಡು ಕಪ್ಪಡವ ಹೊದ್ದು ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ ಇದ್ದ ಶಿಷ್ಯ ಸಕಲ ವಿದ್ಯವನು ಕಲಿವನು ೪

ಕುದುರೆಯ ವ್ಯಾಧಿಯ ನಿದಾನವನರಿಯದ ವೈದ್ಯನ ತಡೆದ ಅರಸಿಂಗೆ ಅಶ್ರ್ವೇತಿಯ ಪಾತಕ ಶಾಸ್ತ್ರಸಂಪನ್ನನ ತಡೆದರೆ ಅಶ್ವಮೇಧದ ಫಲವಹುದು ೫

ಕುದುರೆಯ ರಕ್ಷಕನಿವನು ಎಂದು ಸಲಹಲರಿಯದ ಅರಸನೋಲೈಸುವದರಿಂದ ಅಡವಿಯನೊಣನೋಲೈಸಿದರೆ ಜೇನುತುಪ್ಪವ ಕೊಟ್ಟು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ೬

ಕಾಲಕಾಲಗಳನರಿತು ಕುದುರೆಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಮಾಡುವ ವೈದ್ಯನಂ ರಕ್ಷಿಸದ ಅರಸುಗಳು ಗಿರಸರನೆ ಅದು ಹೇಗೆಯೆಂದರೆ ಹಸುಮಕ್ಕಳನು ಅರಸು ಎಂಬರು ೭

ಉರಿವರಿದು ಬೇವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೀರಕುಡಿದೇನೆಂದು ಅರಸುವ ಹೆಡ್ಡನ ಹಾಗೆ ಕುದುರೆಯ ವ್ಯಾಧಿಗೆ ಗಿಡುವಿನ ಮರಬಳ್ಳಿಗಳ ಔಷಧಿಯ ಮಾಡಿಹೆನೆಂಬುವನು ಆ ತೆರ ೮

ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಳಿದು ಕುದುರೆಗೆ ತಕ್ಕ ಮದ್ದನರಿತು ವ್ಯಾಧಿ ತೊಡಕಿದಾಗಲೇ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳ ಮಾಡಿದವನೇ ವೈದ್ಯನೆಂಬುದು ೯

ಅವುಷಧಿಯು ಕೂಡಿ ಇರಿಸಿ ಬೇಡಿದಾಗ ಕೊಡುವುದು ಅಲ್ಲದಿರ್ದಡೆ ಹಾನಿ ಬಾಹದು ಅದು ಹೇಗೆಯೆಂದರೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ತಿರಿತಂದೇನೆಂಬ ಹೆಡ್ಡನ ಹಾಗೆ ೧೦

ಒಂದು ಕುದುರೆಯು ಕೊಂದವಗೆ ಪಂಚಮಹಾಪಾತಕಕ್ಕೆ ಮೊದಲಪಾತಕ ಬಂಧಿಸಿ ಕುದುರೆಯು ಸಾಕದೆ ಕೊಂದವಗೆ ಆ ಪಾಪನು ಹೇಳಲರಿದು ೧೧

ಬರಿಮಾತನಾಡಿ ವ್ಯಾಧಿಯು ಕುರುಹಿಡಲರಿಯದ ವೈದ್ಯ ಬೞಗಪ್ಪೆಯರಿಚಿ ಸಾವ ಮರಿಯಾದೆ ೧೨

ವ್ಯಾಧಿಯು ಹೆಸರು ಕುರುಹುಗಳನು ಬಲ್ಲಷ್ಟು ಹೇಳಿಹೆನು ತಪ್ಪುವುಂಟಾದರೆ ಬಲ್ಲವರು ತಿದ್ದುವುದು ೧೩

ಶೂಲೆ ಮಸಗಿದರೆ ಬಾತರೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಬಾತರೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಬಡವಾದರೆ ವೈಗುದ ಮೆಲ್ಲವನು ನೋವುದು ಶಿಶ್ನವ ಸಿಳಿಯಬಿಟ್ಟರೆ ೧೪

ಅದಕ್ಕೆ ಸುರೆಯುನು ಹಸುವಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕಲಸಿಯರದು ಗೋಮೂತ್ರವನು ಓಗರವನು ಕಲಸಿ ಭೋಜನವನಿಕ್ಕುವದು ೧೫

[೧೬, ೧೭ ನೆಯ ಪದ್ಯಗಳಿಗೆ ಟೀಕು ಇಲ್ಲ]

ವರುಷದ ಮರಿಗೆ ಯರಡುವರುಷದ ಮರಿಗೆ ಮೂರುವರುಷದ ಮರಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ವರುಷಕೆ ಬಡಕುದುರೆಗೆ ಬಳಿ ೧೮

ನಾಲ್ಕು ಬೆರಳುದ್ದ ನೇತ್ರವಾಳವಂ ತರಿಸಿವಂ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವದು ೧೯

ಕುದುರೆಯು ಪ್ರಾಯ ಸಮಯ ಮೂರುಕಾಲವನು ಆರೈದು ಮೂರುದಿನ ಬೆಣ್ಣೆಯನಿಕ್ಕಿ ನೇತ್ರವಾಳಕ್ರಿಯೆಯುಲಾಸನವಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದರೆ ಅನುಹ ಹರವಾಗಿ ದೀಪನ ಹುಟ್ಟುವದು ೨೦

ತೊಳಸಿ ನುಗ್ಗೆ ಕೊಗ್ಗಿ ಚವುಡಂಗಿ ಕಕ್ಕೆ ಎಕ್ಕೆ ಇವುಗಳನೆಲ್ಲವನು ಕೂಡಿ ಲಾಲಿಸಿ ಪತ್ರಶಾಕವಂ ಮಾಡುವದು ೨೧

ಮಳಲನು ಹುರಿದು ಸೀರೆಯನು ನೆನಹಿ ಆ ಮಳಲ ಕಟ್ಟಿ ಹದನರಿತು ಶಾಕವಂ ಮಾಡುವದು ಕುದುರೆಗೆ ಲೇಸು ೩೨

ಕಡುಮಳೆ ಗಾಳಿ ಸೋನೆಯು ಮಳೆಯು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕರ್ಪುರದಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಯು ತೋಳುಗಳಲಿ ಸುಡಲಾ ಶಾಕ ಲೇಸು ೩೩

ಆನೆ ಒಂಟೆ ಕುದುರೆ ಕತ್ತೆ ಇವರ ಲದ್ದಿಗಳಂ ಸಣ್ಣಕೆಸರಿಂ ಕಲಸಿ ಬೇಯಿಸಿ ಕುದುರೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಠಾವುಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಕವಂ ಮಾಡುವದು ೩೪

ಜ್ವರ ಅತಿಸಾರ ಕ್ರಿಮಿ ದಾಹ ಅಕ್ರಾಂತ ಮೇಲುಬ್ಬಸ ಇವು ಕಾಣಿಸಿ ಇದ್ದಾಗ ಶಾಕಕ್ರಿಯೆಯು ಮಾಡಲಾಗದು ೩೫

ಹೊಕ್ಕುಳು ನೆಟ್ಟೆಲು ಎದೆ ಇಂಥಾಠಾವುಗಳಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗೆ ಬರೆಯು ಹಾಕಲಾಗದು ಅರಿಯದೆ ಬರೆದರೆ ಅದರಿಂದ ಕುದುರೆಗೆ ಅಪಾಯವು ಒಡೆಯಂಗೆ ದುಃಖ ಅಹುದು ೩೬

ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ ಠಾವುಗಳು ಹೊರತಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲಿಯಾದರು ಸೂರ್ಯನ ಹಾಗೆ ಚಂದ್ರನ ಹಾಗೆ ಬರೆಗಳನು ಬರೆದು ಆ ಬರೆ ಮಾಣುವ ಪರಿಯಂತರವು ತುಪ್ಪವನ್ನು ಊಡುವುದು ೩೭

ಕುದುರೆಯ ಮೈಯ ರೇಖೆಗಳು ೬೪ ಉಂಟು. ಅದರಲಿ ಸೆರೆಯು ಬಿಡುವುದು ಆಯಿದು ಆರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವು ಸಾಧ್ಯ ೩೮

ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳ ಕೆಳಗೆ ಇಬ್ಬೆಳಲ್ಲಿ ಮುಂಗಾಲ ಬರೆಯು ಕೆಳಗೆ ಎರಡು ಬೆರಳಲ್ಲಿ ಬಸುರಲ್ಲಿ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ತೊಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಡುವುದು ೩೯

ಕುದುರೆಗೆ ಬರೆಯು ಹಾಕುವರೆ ಉದಯದಲ್ಲಿ ಸೆರೆಯು ಬಿಡುವಡೆ ಮೂರನೆ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವುದು ಯುಕ್ತ ೪೦

ವಸ್ತಿ ಕರ್ಮಸೆಯು ಬಿಡುವುದಂ ಬರವುದು ಬೇಕಾದ ವಸ್ತು ಇವೆಲ್ಲವನು ಹತ್ತನೆ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಇಹೆನು ೪೧

ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಕಳಕಳಿಸುವ ಹಸಿಯ ಪೈರುಗಳಿಂದ ಈ ಭೂಮಿಯು ಒಪ್ಪುವ ಹಾಗೆ ಕುದುರೆಗೆ ಭೋಜನಗಳಿಂದ ಅಲಂಕಾರವಾಗಿ ಇಹುದು ೧

ಕುದುರೆಗೆ ದೀಪನವರಿದು ಭೋಜನವನಿಕ್ಕುವುದು ತುಪ್ಪ ಘಸವಾದರೆ ಉದರಾಗ್ನಿ ಕೆಟ್ಟು ವಿಕೃತಿಯಾಗಿ ಬೀಳುವುದು ೨

ಹಸಿದು ಪಡಿದಡಿಸುವ ಕುದುರೆಗೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಶೂಲೆಯಾಗಿ ಇದ್ದಾಗ ಖಾಣವಂ ಕಟ್ಟಿದರೆ ಆದರಿಂದ ಉಬ್ಬಸವಾಗಿ ಜೇನೆಯು ಸೈರಿಸಲಾರದೆ ಬಿದ್ದರೆ ಅದಂ ಸುಭಿಕ್ಷ ಶೂಲೆಯೆಂಬುದು ೩

ಮಲಗುವದು ಹೊರಳುವದು ಏಳುವದು ಸಿಡಿಮಿಡಿಗೊಂಬದು ಬೆವರುವದು ಉಮ್ಮಳಿಸುವದು ತಲೆಗುತ್ತುವದು ಇದು ಸುಭಿಕ್ಷಶೂಲೆಯೆಂಬರು ೪

ಶುಂಠಿಯನ್ನು ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ನಸ್ಯವಂ ಮಾಡಿ ಅಂಜನವಂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಎಚ್ಚುವದು ಅಲ್ಲದೊಡೆ ನಿರೂಹಕರ್ಮಂಗಳಂ ಮಾಡುವದು ೫

ಸಾಸುವೆಯನು ಸೈಂಧವಲವಣವನು ಸರಿಗೊಂಡು ಅರದು ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಅಂಬಿಲದಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗೆ ನಿರೂಹಣಂಗೈಯೆ ಸರ್ವಶೂಲೆಗಳು ಮಾಣ್ಗು ೬

ಇಂಗು ತೂಕ ೧ ಬಜೆ ತೂಕ ೨ ಚಿತ್ರಮೂಲ ೩ ಕರ್ಕಾಟಕಶೃಂಗಿ ೪ ಅಜಮೋದ ೫ ಅಳಲೆ ಕಾಯಿ ೬ ಕಣಿಗಿಲ ಬೇರು ೭ ಚಂಗಲ ಕೋಷ್ಠ ೮ ಗಜ್ಜುಗದ ತಿರುಳು ೯ ತಿಗಡೆ ೧೦ ತೂಕವಂ ಕೂಡಿ ೭

ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಮರಿಯಾದೆಯ ಔಷಧಂಗಳು ಬಿಸಿನೀರಿಂದ ಅರದು ಕೊಡಲು ಸರ್ವಶೂಲೆ ಹರ ೮

ಕರ್ಕಾಟಕಶೃಂಗಿ ಇಂಗು ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ ತಿಗಡೆ ಸೈಂಧವಲವಣ ಈ ಪಂಚಾಂಗವುಮಂ ಸಮನಾಗಿ ಈ [illegible]ದನು ಸಮಂಗೊಂಡು ಕುದುರೆಗೆ ಇಕ್ಕಲು ಸರ್ವಶೂಲೆ ಹರ ೯

[೧೦ ನೆಯ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಟೀಕು ಇಲ್ಲ]

ತ್ರಿಕಟುಕ ಇಂಗು ಚಿತ್ರಮೂಲ ಕಿರುದೇಗು ಗಜ್ಜುಗದತಿರುಳು ಬಿಡಲವಣ ಜೀರಿಗೆ ಚವ್ಯ ಕಲ್ಲುಪ್ಪು ಸಂವತ್ಸರಲವಣ ನಾಭಿಯುಂ ಬಿಸಿನೀರಿಂದ ಕೊಡೆ ಶ್ಲೇಷ್ಮ ವಾತಶೂಲೆಹರ ೧೧

ಬಜೆ ಇಂಗು ತಿಗಡೆ ಶುಂಠಿ ಮೆಣಸು ಹಿಪ್ಪಲಿ ಅತಿಬಜೆ ಬಿಡಲವಣ ಗಾಜುಲವಣ ಸೈಂಧವಲವಣ ಸಂವತ್ಸರಲವಣ ಸಮುದ್ರಲವಣ ಅಳಿಲೆಕಾಯಿ ಅಜಮೋದ ಇವಂ ಬಿಸಿನೀರಂ ಹಾಕಿ ಕೊಡೆ ಕುಡುರೆಗೆ ಸರ್ವಶೂಲಹರ ೧೨

ಇಂಗು ಬಜೆ ಪಂಚಲವಣ ಶೃಂಗಿಯ ಬೇರು ಅತಿಬಜೆ ಹಿಪ್ಪಲಿ ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಗಜ್ಜುಗದ ತಿರುಳು ಮೆಣಸು ಇವೆಲ್ಲವಂ ಸುರೆಯಲಿ ಕಲಸಿ ಇಕ್ಕಲು ಕುದುರೆಗೆ ಸರ್ವಶೂಲೆ ಹರ ೧೩

ಅಲ್ಲದ ನೀರುಗಳಿಂದಲು ಅಲ್ಲದ ಖಾಣಗಳಿಂದಲು ಮಲವಿರೋಧವಾಗಿ ಉದರದಲಿ ಶೂಲೆ ಹುಟ್ಟಿ ಅತಿವೇದನೆಗಳಿಹುವು ೧೪

ಮೊದಲು ಅಂಡಜಾಳಿ ತೊಡಿಸಿ ಬಿಡದೆ ಸೂರ್ಯನ ನೋಡುತ್ತಿಹುದು ಧಾತುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕೆಡವುದು ಅತಿಭ್ರಮಣವಾಗೆ ಅದು ರೂಕ್ಷಾವರ್ತ ೧೫

ಮೇಲುಸುರು ಇಕ್ಕುವದು ತಲೆಯ ಬಾಗುವದು ಕಾಲ ಪೈಯ ನಡುಗುವದು ಮೂಗು ಒಸರುವದು ವೇದನೆಯಿಂದ ಬೇಗ ಬೀಳುವುದು ೧೬

ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಹಾಲು ಹಿಪ್ಪಲಿ ಮೆಣಸು ಮೊಸರು ತುಪ್ಪ ಇವಂ ಕೂಡಿ ಶುಂಠಿಯುಂ ತೇದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಅಂಜನವನಿಕ್ಕಿ ಪಿಂಡಮಾಡುಗೆ ೧೭

ಹೊಸತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೊಡಸಿಗೆಯ ಬೀಜ ಸೈಂಧವ ರೇಣುಕ ಚಿತ್ರಮೂಲ ಇಂಗು ಇವಂ ಕೂಡಿ ಪಿಂಡವಾಗಿ ಇಕ್ಕಲು ಸರ್ವಶೂಲೆ ಹರ ೧೮

[೧೯ನೆಯ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಟೀಕು ಇಲ್ಲ]

ಕಡುಬಿಸಿಲು ತಾಗಿದಡಂ ನೀರಡಸಿದಡಂ ಮೂತ್ರಕೃಚ್ಛ್ರಯಹುದು ಅದಕ್ಕೆ ಬಳಲುವುದು ಪೊಕ್ಕಳು ಬಾತು ಏಳುವುದುಂ ಬೀಳುವುದುಂ ಬೆವರುವುದುಂ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಬಾವುದುಂ ೨೦

ಹಿಪ್ಪಲಿ ಮೆಣಸು ಸೈಂಧವ ಶುಂಠಿ ಕಾಳಿಂಗ ಇಂಗು ಸಾಸವೆ ಇವೆಲ್ಲವಂ ಕೂಡಿ

ಬತ್ತಿಯೊಳಗಿಕ್ಕಿ ಪ್ರಜಾಪತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಗುದದಲ್ಲಿಯೂ ಇರಿಸೂದು ೨೧

ಶುಂಠಿಯನು ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಜುವೆಯಲ್ಲಿ ಶೋಧಿಸಿ ನಶ್ಯವ ಮಾಡಿ ಅಂಜನವನು ಇಕ್ಕುವುದು ೨೨

ಇಷ್ಟಪಷ್ಟ ರಕ್ತವಾಗಿ ಮೂತ್ರಿಸುತ್ತ ಇರಲು ಅದು ಶ್ರೋಣಿತಮೇಹನ ವೆಂಬುದು ಅದಕ್ಕೆ ಕೃತ್ರೋಪಚಾರಗಳನೆ ಮಾಡೂದು ೨೩

ಎಲಚಿಯಬೀಜ ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ ಜೇನತುಪ್ಪ ಮಂಜಿಷ್ಟೆ ತುಪ್ಪ ಇವಂ ಕಲಸಿ ಇಕ್ಕುವುದು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಹಾಲು ಅಂಬಿಲ ಇವು ಕೂಡಿ ಇಕ್ಕಲು ರಕ್ತ ಮೇಹಾದ್ಯಂ ಮಾಣ್ಗುಂ ೨೪

ಉಪ್ಪು ಕಬ್ಬಿನರಸ ಹಿಪ್ಪಲಿ ತುಪ್ಪ ಎಳ್ಳು ಇವು ಕೂಡಿ ಇಕ್ಕಲು ಹಾಲಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಮೇಹ ಕೆಡುವುದು ೨೫

ಸಪ್ರತೆಯ ಬೇರಂ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಎರೆವುದು ಸಪ್ರತೆಯ ಬೀಜವನು ಅರೆದು ಬೆಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಇಕ್ಕುವುದು ಮತ್ತೆ ನೀರಂ ಕುಡಿಸುವುದು ೨೬

[೨೭ ರಿಂದ ೪೮ ಪದ್ಯಗಳಿಗೆ ಟೀಕು ಇಲ್ಲ]

ಬೂರಣವಾದ ಕಡಲೆಯಿಂದ ಕೊಳೆನೀರಿಂದ ದುರ್ಗಂಧರಸಭೋಜನಗಳಿಂದ ವಾತಪಿತ್ತ ಶ್ಲೇಷ್ಮಗಳು ಹೆಚ್ಚಿ ಸಿಂಹ್ವಾಣ ಹುಟ್ಟುವುದು ೪೯

ಕುದುರೆಗೆ ಕಣ್ಣನೀರು ಸುರಿವುತ್ತಲಿಹುದು ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಶ್ಲೇಷ್ಮ ಸುರಿವುದು ಕೆಮ್ಮುವುದು ಅದಂ ಸಿಂಹ್ವಾಣವೆಂಬುದು ೫೦

ಅರಿಸಿನ ಬರಿಸವಣೆ ಕಟುಕತ್ರಯವಂ ಆಡಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಆಡಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಎರೆವುದು ಅದಂ ನಶ್ಯಂ ಮಾಡಲು ವಾತ ಪಿತ್ತ ಶ್ಲೇಷ್ಮದಿಂದ ಸಿಂಹ್ವಾಣ ಮಾಣ್ಗು ೫೧

ಅಗಸೆಯ ಎಲೆಯಂ ಅರೆದು ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಆ ರಸದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಕಟುಕತ್ರಿಫಲೆಗಳಂ ಕೂಡಿ ನಶ್ಯಂ ಮಾಡಲು ಸಿಂಹ್ವಾಣ ಹರ ೫೨

ಆಲ ಅತ್ತಿ ಅರಳಿ ಬಸುರಿ ಇವರ ಹಾಲುಗುಡಿಯಂ ತಂದು ತುಳಿದು ಜೇನ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿಯಿಕ್ಕಲು ಆರು ಏಳು ದಿನಕೆ ಕುದುರೆಯ ಖಾಸ ನಾಶವಹುದು ೫೩

ಗೋಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಸೈಂಧವವಂ ಶುಂಠಿಯಂ ಅರೆದು ಆ ಗುಳ್ಳದ ಹಣ್ಣಿನ ರಸವಂ ಕೂಡಿ ನಸ್ಯಂಗೆಯ್ಯಲು ಸಿಂಹ್ವಾಣ ಹರ ೫೪

ರಸಗಳನು ಕೊಡಲಾಗದು ನಶ್ಯಗಳನೆ ಮಾಡುವುದು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖಕ್ಕೆ ಶೇಖವಂ ಮಾಡಿ ಕಣ್ಣ ಕೆಳಗೆಯೆರಡು ಬೆರಳ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಶಿರೆಯ ಬಿಡಿಸುವುದು ೫೫

ಕುದುರೆಯ ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಕುರುವಮೂಡಿದ ಹಾಗೆ ಗಂಟಾಗಿಯಿರೆ ಅದಂ ರಕ್ತ ಸಿಂಹ್ವಾಣವೆಂಬುದು ಆ ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಉಸುರು ಹರಿಯದೆ ಇದ್ದರೆ ಆ ಕುದುರೆಗೆ ಮರಣವೆಂದಱಿವುದು ೫೬

ಹಸುವಿನ ಹಾಲಂ ದಾಳಿಂಬದ ಹೂವಿನ ರಸವಂ ಕೂಡಿ ನಸ್ಯಂಗೆಯ್ಯಲು ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಬೀಳುವ ರಕ್ತಂ ಮಾಣ್ಗುಂ ೫೭

ಕರಿಕೆಯ ರಸವಂ ಹಾಲನೂ ಕೂಡಿ ನಶ್ಯಂ ಮಾಡಿ ಉತ್ತರಣೆಯ ರಸವಂ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಱಿಯಲು ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಬೀಳುವ ರಕ್ತ ನಿಲುವುದು ೫೮

ವಾತಾದಿಯಾಗಿ ಪ್ರಜಾಪತಿ ವಿಕೃತಿಯಾಗಿ ಅಂಡವು ಬಾತುಯಿಹುದು ಆ ಕುದುರೆಯಂ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುವುದು ೫೯

ಬಜೆ ಇಂಗು ಅಣಿಲೆ ವಾಯುವಿಳಂಗ ಅರಿಸಿನ ಗುಳ್ಳ ನೆಲಗುಳ್ಳ ಕಟುತ್ರಯ ಕಡಸಿಗೆಬೀಜ ಸಾಸವೆ ಸಂಪತ್ಸರಲವಣ ಅಜಮೋದ ಇವೆಲ್ಲವಂ ಸಮಂಗೂಡಿ ಪಿಂಡವ ನಿಕ್ಕಲು ಅಂಡವಾತ ಹರ ೬೦

ಬರಿವದಣೆ ಸುಗಂಧಿ ಪಾದರಿ ಗುಳ್ಳ ನೆಲಗುಳ್ಳ ಅಣಿಲೆ ಬಿಳಿಯಚಿತ್ರಮೂಲ ಆಸಡಿ ಹೊಂಗೆ ಬಿಲ್ಲವತ್ತ ಗರುಗ ಗೋರಂಟೆ ತವಸ ಅಪ್ಪಡಲ ಇವೆಲ್ಲವರ ಬೇರು ೬೧

[೬೨ ನೆಯ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಟೀಕು ಇಲ್ಲ]

ಅಜಮೋದ ಬೇರೆಲ್ಲವಂ ನಾಗುಳ ಸೀರೆರಮೂ ಕಾಸಿದ ಕಷಾಯ ಒಂದು ಕೊಳಗದಲ್ಲಿ ತುಪ್ಪ ೧ ಎಣ್ಣೆ ೧ ವನೂ ಕೂಡಿ ಆ ಎಣ್ಣೆ ತುಪ್ಪ ಉಳಿಯಲಟ್ಟು ಕಾಸಿ ಆಸನ ವಸ್ತಿಯ ಕಟ್ಟಲು ಅಂಡವಾತ ಹರ ೬೩

ತ್ರಿಫಳೆ ಬಜೆ ಜಿಲ್ಲಿ ಸುಣ್ಣ ಕುಷ್ಠ ಸದಗುಪ್ಪೆ ಜಟಾಮಾಂಸಿ ಇಂಗು ಇವೆಲ್ಲವಂ ಸಮಂಗೂಡಿ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟು ಕುದುರೆಗೆ ಆಸನ ವಸ್ತಿಯಂ ಕಟ್ಟುವುದು ವಾತಹರ ೬೪

ತೊಡೆ ಜಂಘೆ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಕಿಬ್ಬಸುರು ಅಂಡ ಹೊಕ್ಕಳು ಹೊಟ್ಟೆ ಇವು ಬಾತರೆ ತೊಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪಾಂಡುವಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸೆರೆಯಂ ಬಿಡಿಸಿ ರಕ್ತ ಬಿದ್ದ ಬಳಿಕ ಆ ಗಾಯಕ್ಕೆ ಕೆಸರಂ ತೊಡವುದು ೬೫

ಅಂಗಡಿಯ ಮದ್ದು ಬಹಳ ಉಂಟು ಎಂದು ಆಲಸ್ಯವ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಮದ್ದ ಹೇಳಬಹುದೆ ೧೬

ತಗ್ಗಿಯ ತೊಪ್ಪೆಯನೂ ತುಳಿದು ಆ ರಸವನು ಅಂಡಕ್ಕೆ ಬಳಿವುದು ತಗ್ಗಿಯನೂ ಅಂಬಿಲದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಹಿಂಡವನಿಕ್ಕುವುದು ೧೭

ಕುದುರೆಯು ಬೀಜದೊಂದು ಬರಿದೊಂದು ಇಳಿದು ಇದ್ದರೆ ಕಾಲು ಕುಂಟಿದರೆ ವೇಧೆಪಟ್ಟರೆ ಅದಂ ಮುಷ್ಕನಾಳವೆಂದೆನ್ನುವುದು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಮದ್ದು ೧೮

ಎರಡು ಬೀಜವನು ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ ಸೀರೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಖವು ಮಾಡುವುದು ಪಾಳಿಸಿಂದ ತಿಕದ ಮುಂದೆ ಬರೆಯಲು ಮಾಣ್ಗು ೧೯

[೨೦ ನೆಯ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಟೀಕು ಇಲ್ಲ]

ಸಣ್ಣ ಕೆಸರಂ ಕಾಸಿ ಅದಜಿಲ್ಲಿ ಸಾಸವೆ ಕಲ್ಲುಪ್ಪು ಕಣಿಕ ಉದ್ದಿನಪುಡಿಯಂ ಉಮ್ಮತ್ತದ ರಸದಿಂದಲಿ ಕಲಸಿ ಅಂಡಜಾತ ಎಡೆಗಳಿಗೆ ಪೂಸೂದು ೨೧

[೨೨–೨೩ ಪದ್ಯಗಳಿಗೆ ಟೀಕು ಇಲ್ಲ]

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಕೆರಕು ತುರಿ ಕಜ್ಜಿ ಕಂಚುಕೆ ಖುರರಪಂಬುಳು ಪುತ್ತುಬಾಹು ಭಗಂಧರ ಅರಿಷೆ
ಕುಷ್ಟ ನರವಲಿಯಿವೆಲ್ಲವೂ ಕೆಟ್ಟಹುಣ್ಣೆಂದು ಅರಿವದು ೧

ತಳದಲ್ಲಿ ಕುಟ್ಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣನೀರು ಬೀಳುವ ತಾವಿನಲ್ಲಿ
ಉರದಲ್ಲಿ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಪಾಂಡುವಿನಲ್ಲಿ ಹುಣ್ಣುಗಳು ಹುಟ್ಟಲು ಹೊಲ್ಲ ೨

ಎಮ್ಮೆಯ ಕೊಂಬಿನಿಂದ ಹಲವು ಪರಿಯ ಆಯುಧಂಗಳಿಂದ ದಸಿಗಳಿಂದ ಆದ
ಹುಣ್ಣಂ ಅಱೀವುದು ೩

ಉತ್ತರಣೆ ಕೊಳವಳಿಕೆ ಇವಂ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಂ ಗೋಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ
ತೊಡೆಯಲು ಕೆಟ್ಟ ಹುಣ್ಣುಗಳು ಮಾಣ್ಬು ೪

ನೆಲದಲ್ಲಿ ಮದ್ದಂ ಸುಟ್ಟು ಆ ಬೂದಿಯಂ ಗುಡಿಸಿಕೊಂಡು ಎರಡುಮಡಿ ನೀರ
ನೆಱೆದು ಸೋದಿಸಿ ಆ ನೀರಂ ಕಾಸಿ ಮಂದವಾಗಿ ಆದ ಬಳಿಕ ಅಡಿಸುವುದು ೫

ಅದನು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಡಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಯಿದು ಅಂಬಿಲ ಎಕ್ಕದ ಹಾಲು ಆಡಿನ
ಹಾಲು ಜೆಲ್ಲ ಎಮ್ಮೆಯಹಾಲು ಇವ ಹದನಱಿದು ಅಟ್ಟು ತೊಳಸುವುದು ೬

ಗಿಣಿಮೂಗಿ ಅರಿಸಿನ ಹಿಪ್ಪಲಿಮೂಲ ಇಂಗು ಶುಂಠಿ ಹಿಪ್ಪಲಿ ನುಗ್ಗಿ ತಗ್ಗಿ
ನೆಲ್ಲಿಯಕಾಯಿ ಯವಕ್ಷಾರ ಸಾಸವೆ ಬಜೆ ಅತಿಬಜೆ ೭

ಹೊಸಸುಣ್ಣವನು ಸೋದಿಸಿ ಅದಂ ಮೊದಲ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಇವೆಲ್ಲರ
ರಸ ಒಂದು ಪಡಿಯಂ ಕೂಡಿ ತೊಳಸುತ್ತ ಮತ್ತಂ ೮

ಅಟ್ಟು ಇಳುಹಿ ತಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮುಟ್ಟದೆ ಮತ್ತೊಂದು ಗಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಎಱೆದು
ಇಱಿಸಿ ಹದನರಿದು ಪೂಸಲು ಕೆಟ್ಟ ಹುಣ್ಣುಗಳು ಮಾಣ್ಗು ೯

ಮಾಘಮಾಸದಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಬೇಸಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಲು ಹೋದ ಬಳಿಕ ಮುಗಿಲು
ಮಳೆಯು ಈ ಕಾಲಂಗಳಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಂಡು ೧೦

ಆ ಹುಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಅರಳೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇಕ್ಕಿ ಕೆಟ್ಟ ಹುಣ್ಣಿನ ರಸತಿಗೆಯಂ
ಪೋಹಾಗೆ ಶಾಖವನು ಹಾಲು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವುದು ೧೧

ಹೊಗೆಯವರ್ಣ ಅರೆನೇರಿಲತನಿವಣ್ಣವರ್ಣವಾಗಿಯಿದ್ದರೆ ಅದಕೆ ಚಿತ್ರ
ಮೂಲನ ಸಮೂಲವಂ ಸುಟ್ಟು ಆ ಬೂದಿಯಂ ತಳಿದು ಮತ್ತೆ ೧೨

ಹಾವು ಮೆಕ್ಕೆ ಬೇರಂ ಎಕ್ಕದ ಹಾಲಲ್ಲಿ ತೊಯಿದು ನಾಳಿ ನರುಹುಣ್ಣಿನ ಬೇರಿಗೆ ಬತ್ತಿಯನೇರಿಸಿ ಹುಣ್ಣನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಶೋಧಿಸುವುದು ೧೩

ಎಕ್ಕದ ಹಾಲನು ಉಪ್ಪನು ಕಣಿಕದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಬತ್ತಿಯಂ ಮಾಡಿ ಆ ಹುಣ್ಣಿಗೆ ಊರಿಸಿ ಒಂದೆರಡು ದಿನವಿರಿಸಿ ಮತ್ತೆ ತೆಗೆದು ಎಣ್ಣೆಯನು ತೊಡೆದರೆ ಆ ನಾಳೀವ್ರಣಂ ಮಾಣ್ಗು ೧೪

ಬೆಣ್ಣೆಯನೂ ಮತ್ತಿಯ ತೊಪ್ಪೆಯನೂ ಹಿರಿಯ ಮದ್ದಿನಬೇರು ಅಂಬಿಲ ಜೇನತುಪ್ಪ ಇವೆಲ್ಲವಂ ಕೂಡಿ ಅರದು ಆ ಹುಣ್ಣಿಗೆ ದಿನಂಪ್ರತಿಯಲ್ಲೂ ಇಡಲು ಎಲ್ಲಾ ಹುಣ್ಣುಗಳೂ ಮಾಣ್ಗು ೧೫

ಕೊಳುಗುಳಿಕೆ ಹುಣಿಸೆ ಎತ್ತುನಾಲಗೆ ಇದಜವಲೆಯಂ ಅರದು ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಹುಣ್ಣಿಗೆ ಇಕ್ಕಿ ಮೇಲೆ ತೊಡೆವುದು ೧೬

ಹಾಲಮರಗಳು ಅತ್ತಿ ಆಲ ಗೋಣಿ ನೇರಲು ಇವುಮೊದಲಾದವರ ತಿಗುಡಂ ಎಳನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅರೆದು ತುಪ್ಪವಂ ಕಲಸಿ ಆ ಹುಣ್ಣಿಗೆಯಿಕ್ಕುವುದು ೧೭

ಕಾಗೆದೊಂಡೆ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಮತ್ತಿಯತಿಗುಡು ಹಿರಿಯಮದ್ದು ಇವೆಲ್ಲವಂ ಅರದು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಹುಣ್ಣಿಗೆ ಇಕ್ಕಲು ಮಾಣ್ಗು ೧೮

ಉಪ್ಪನೂ ಜೋಳವನೂ ಮಸಿಯಾಗಿ ಹುರಿದು ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅರದು ಕಜ್ಜಿಗೆ ಕೆಟ್ಟ ಹುಣ್ಣಿಗೆ ಇಕ್ಕಲು ಮಾಣ್ಗು ೧೯

ಹರಳು ಆಗದ ಹಾಗೆ ಸುಣ್ಣದ ಪುಡಿಯಂ ಅರುವೆಯಲ್ಲಿ ಸೋದಿಸಿ ಅರಿದಳ ವನೂ ಬೆರಸಿ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟು ಕೆಟ್ಟ ಹುಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ತೊಡೆಯಲು ಮಾಣ್ಗು ೨೦

ಬಿಳಿಯ ಅವುಡಲದ ಬೇರಂ ಗೇರಹರಳಂ ಕೂಡಿ ಅರದು ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟು ಆ ಎಣ್ಣೆಯ ಕೆಟ್ಟ ಹುಣ್ಣಿಗೆ ತೊಡೆಯೆ ಮಾಣ್ಗು ೨೧

ಗೇರಹರಳು ಹೊಂಗೆಯ ಬೀಜ ಚೆಂಗಣಗಿಲ ಕೋಷ್ಠ ತಿಲ ಸೈಂಧವ ಸದ್ಯಕ್ಷಾರ ಇವೆಲ್ಲವಂ ಕೂಡಿ ಅರದು ಆಡಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರದು ಲೇಪವಂ ಮಾಡುವುದು ೨೨

ಗರುಗವಾಗಲಿ ಉಮ್ಮತ್ತದೆಲೆಯಾಗಲಿ ನರಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪುವೆರಸಿ ಅರದು ಕುದುರೆಯ ಹುಣ್ಣಿಗೆ ಬಳಿವುದು ೨೩

ಬಹಳ ದಿನದ ಹುಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಗುಳಿಯಾಗಿಯಿರ್ದಡಂ ಉಬ್ಬಿಯಿರ್ದಡಂ ಬಾತು ಯಿರ್ದಡಂ ಗಂಟು ಗಟ್ಟಿಯಿರ್ದಡಂ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಬರೆಯಂ ಬರೆವುದು ೨೪

ಸೋರೆಯೆಲೆಯಂ ಅರದು ಕೆಟ್ಟ ಹುಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಇಕ್ಕಿ ಮೂಱು ನಾಲ್ಕು ದಿನದ ಮೇಲೆ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅದಂ ಅಟ್ಟು ತೊಡೆವುದು ಆ ಎಲೆಯಂ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಶೇಖವಂ ಮಾಡುವುದು ೨೫

ಹೊಸ ಸುಣ್ಣ ಸದ್ಯಕ್ಷಾರವನೂ ಕೂಡಿ ಆ ಹುಣ್ಣಿಗೆಯಿಕ್ಕುವುದು ೨೬

ನೊರೆವಾಲಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲುಪ್ಪು ಗರುಗದ ರಸ ಉಮ್ಮತ್ತದ ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸ ಗೇರತುಪ್ಪ ಇವೆಲ್ಲವಂ ಕೂಡಿ ಅಟ್ಟು ಪೂಸಲು ನಾಳಿವ್ರಣ ಕೆಡುಗು ೨೭

[೨೮ನೆಯ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಟೀಕು ಇಲ್ಲ]

ಹದಿಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಮೂತ್ರ ರಕ್ತದ ಹಾಗೆ ಬಿಡುವುದು ಲದ್ದಿಯುಂ ಒಣಗಿದಂತೆ ಇಕ್ಕುವದು ಹುಲ್ಲು ಮೇಯದು ಖಾಣಮನೊಲ್ಲದು ಅದು ಜ್ವರ ತೋರಿತೆಂದರಿವುದು* ೧

ಕುದುರೆಗೆ ಜ್ವರ ತೋರಿತ್ತು ಎಂದು ಅರಿದು ಬೇಗ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯುಂ ಮಾಡುವುದು ೨

ಬೇವಿನ ಎಲೆಯುಂ ತುಳಿದು ಪಿಂಡವನಿಕ್ಕಿ ಉಪ್ಪುಮುಟ್ಟಲಾಗದು ಮೇಹನೂ ಅಲ್ಪವಾಗಿ ಕರಿಕೆಯ ಹುಲ್ಲಿಯಿಕ್ಕಿ ಬಿಸಿಲಾದ ಠಾವಿಲಿಯಿರಿಸುವುದು ೩

ಪಿತ್ತಜ್ವರವೆಗ್ಗಳವಾದರೆ ಕುದುರೆಯ ಬಾಯಿಬತ್ತುವಡೆ ಸುರೆಯಲ್ಲಿ ಅಣಿಲೆ ಕಾಯಿ ಹಿಪ್ಪಲಿ ಯಿಂಗು ಸಂವತ್ಸರಲವಣ ೪

ನೊರೆವಾಲಲ್ಲಿ ಹಾಲನೂ ಸಕ್ಕರೆಯನೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಪಾನಾಂತರದಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗೆ ಹಾಲಬತ್ತಿಯನೇರಿಸುವುದು ೫

ರಾಜಾನ್ನದಕ್ಕಿಯ ಓಗರವನು ಜೇನುತುಪ್ಪವನೆರದು ಕಲಸಿ ಇಕ್ಕಿ ಕರಿಕೆಯ ಹುಲ್ಲನೂ ಹಾಕಿ ಗಾಳಿ ಹಾಗೆ ಬಿಸಿಲುಯಿಲ್ಲದ ಠಾವಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುವುದು ೬

[೭ನೆಯ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಟೀಕು ಇಲ್ಲ]

ಕುದುರೆಯ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಶ್ಲೇಷ್ಮ ತೊರದು ಬೀಳುತ್ತಾ ಮೇಹ ನೊಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಅದಂ ಶ್ಲೇಷ್ಮಜ್ವರ ತೋರಿತೆಂದರಿವುದು ೮

---

* ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿಯಲ್ಲಿರುವ (ಜ) ಪ್ರತಿಯ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಟೀಕು

ನೆಳಲ ಸಾರುವುದು ಕಣ್ಣ ನೀರು ಬೀಳುವುದು ಶ್ವಾಸಮಾಡುವುದು ಬೆವರುವುದು ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಾಗಿಯಿರುವುದು ಮೇಯದು ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಜ್ವರ ತೋರಿತು ಎಂದು ಅರಿದು ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನು ಮಾಡುವುದು ೨

ಈಶ್ವರಿಯ ಸಮೂಲವಂ ತುಳಿದು ಜೇನತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿಯಿಕ್ಕುವುದು ಕಳವೆಯ ಕೂಳನೂ ಹೆಸರ ಕಟ್ಟನೂ ಕಲಸಿಯಿಕ್ಕಲು ಶ್ಲೇಷ್ಮಜ್ವರ ಹರ ೯

ಕುದುರೆ ಮರವೆಯಾಗಿ ಇರ್ದಡಂ ಥಟ್ಟನೆ ತಿರುಗುವಡಂ ಮೂರ್ಛೆಯಾಗಿ ಇರ್ದಡಂ ಲದ್ದಿಯಲ್ಲಿ ನೊರೆಯೂ ರಕ್ತವೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಇದ್ದಡಂ ಅದಂ ಜ್ವರ ಸನ್ನಿಪಾತವೆಂದಱಿವುದು ೧೦

[೧೧ನೆಯ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಟೀಕು ಇಲ್ಲ]

ಘೋರನೆ ಉಚ್ಚುವುದು ಆ ದ್ವಾರವು ಗುಳಿಯಾಗಿ ತೆರದಿಹುದು ಬೊಬ್ಬುಳಿಕೆ ಯಾಗಿ ಇಱುವದಂ ವಾತಾತಿಸಾರವೆಂದಱಿವುದು ೧೨

ದಾಳಿಂಬದ ಕೊನರು ದರ್ಭೆಯ ಚಿಗುರು ಬೆಳದ ತಿಗುಡು ಇಪ್ಪೆಯ ತಿಗುಡು ಇವೆಲ್ಲರ ರಸದಿಂ ರಾಜಾನ್ನದ ಅಕ್ಕಿಯ ಪಾಯಸವನಟ್ಟು ಆರಿಸಿ ಜೇನತುಪ್ಪವಂ ಕಲಸಿ ಯಿಕ್ಕಲು ಅತಿಸಾರ ಮಾಣ್ಗು ೧೩

ಯಷ್ಟಿಮಧುಕ ಪೊಸತುಪ್ಪ ಬೆಳದಹಣ್ಣು ಜೇನುತುಪ್ಪ ಮೊಸರಂ ಕೂಡಿ ಇಕ್ಕಲು ವಾತಾತಿಸಾರ ಮಾಣ್ಗುಂ ೧೪

ಬಿಸುಸುಯ್ವುದು ಬಡವಹುದು ಸತ್ವಗೆಡುವುದು ದಾಹವೆತ್ತುವುದು ಶೈತ್ಯವ ಬಯಸುವುದು ರಕ್ತವಾಗಿ ಗತ್ತವಮಾಡುವುದು ಇದು ರಕ್ತಾತಿಸಾರಲಕ್ಷಣವೆಂದಱಿ ವುದು ೧೫

ಬಹಳ ಬಡವಾಗಿ ಸುಯಿವುತ್ತಿರಲು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ಇರಲು ಅದಂ ಶ್ಲೇಷ್ಮಾ ತಿಸಾರವೆಂದಱಿದು ಹಿಪ್ಪಲಿಯಂ ಅರದು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಇಕ್ಕಲು ಶ್ಲೇಷ್ಮಾತಿಸಾರಂ ಕೆಡುಗುಂ ೧೬

ಅರಿಸಿನ ಎಕ್ಕೆ ಚೆಂಗಣಗಿಲ ಕೋಷ್ಠ ಸಾಸವೆ ಸದ್ಯಕ್ಷಾರ ಇವೆಲ್ಲವಂ ಸರಿಗೂಡಿ ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಪೂಸಲು ಕುದುರೆಯ ಕಜ್ಜಿ ಮಾಣ್ಗು ೧೭

ಮರದರಿಸಿನ ಉತ್ತರಣೆ ಕರಿಯೆಳ್ಳು ಗೇರಗೊಟ್ಟೆ ಇವೆಲ್ಲವಂ ಕೂಡಿ ಅಟ್ಟು ಪೂಸಲು ಕಜ್ಜಿ ಮಾಣ್ಗು ೧೮

[೧೯ನೆಯ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಟೀಕು ಇಲ್ಲ]

ಮುಂಡಗಳ್ಳಿಯನೂ ಎಕ್ಕವನೂ ಸುಟ್ಟು ಕರಿಮಾಡಿ ಎಳ್ಳನೂ ಹುರಿದು ಕರಿ ಮಾಡಿ ಮೂತ್ರದಿಂದರೆದು ಪೂಸಲು ಕಜ್ಜಿ ಮಾಣ್ಗು ೨೦

ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಕುದುರೆಗೆ ಜೀವಧನಗಳಿಗೆ ಕಜ್ಜಿಯಾದರೆ ಹೊಂಗೆಯ ಎಣ್ಣೆಯಂ ಪೊಸ ಸುಣ್ಣವಂ ಕೂಡಿ ಪೂಸಲು ಮಾಣ್ಗು ೨೧

ಸಜ್ಜರಸವನೂ ಪುಡಿಮಾಡಿ ಹೊಸತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಇಕ್ಕಲು ಮೂಜು ದಿನಕೆ ಕಜ್ಜಿ ತದ್ದುಗಳೆಲ್ಲಂ ಮಾಣ್ಗು ೨೨

ಎವೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಮುಖ ಬಾಲಿಕೆಯಾಗಿ ನೀರೋಡಿ ಚೇಷ್ಟೆಗೆಟ್ಟು ಬಾಲವಂ ಬೀಸದೆ ರಕ್ತವಂ ಮೂತ್ರಿಸುತ್ತಿರಲು ಆ ಕುದುರೆ ಬದುಕದು ೨೩

ಮುಖದಿಂ ಶ್ಲೇಷ್ಮ ಸುರಿವುತ್ತಲಿರಲು ರಕ್ತವೂ ಹುಳುಗಳೂ ಕೂಡಿ ಲದ್ದಿಯ ನಿಕ್ಕಲು ಭರವಾಗಿ ಬೀಳುತ್ತೇಳುತ್ತ ಹೊರಳುತ್ತವಿರಲು ಈ ಗುಣದ ಕುದುರೆಗೆ ಮದ್ದನು ಇಕ್ಕಿದರೆ ಬದುಕದು ೨೪

[೨೫ ನೆಯ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಟೀಕು ಇಲ್ಲ]

ಕೊರಳು ಉಜುಗಿರ್ದಡಂ ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಸುರಿವುತಿರ್ದಡಂ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಶ್ಲೇಷ್ಮ ಸುರಿದಡಂ ವಶಪಳಿದಡಂ ಬಾಲವ ಬೀಸದೆ ಇದ್ದಡಂ ಆ ಕುದುರೆ ಏನು ಮಾಡಿಯೂ ಬದುಕದು ೨೬

ನೊರೆ ಸಹ ಲದ್ದಿಯನಿಕ್ಕಲು ದಡದಡಿಸಿ ನಡೆಯಲಾರದೆ ಇರಲುಂ ಅದಂ ರಸ ದೋಷವೆಂದರಿವುದು ೨೭

ಇಪ್ಪೆಯ ಹೂವು ಒಂದು ಬಳ್ಳವ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಹಸುವಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಇಕ್ಕಲು ರಸದೋಷ ಕೆಡುವುದು ೨೮

ಮೊದಲು ಹೇಮಂತಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಹೇರಿದ ಕವಳವನಿಕ್ಕಿ ಮತ್ತೆ ಮೂರು ದಿನಕೆ ಲೇಪಂಗೆಯ್ಯೆ ರಸದೋಷಹರ ೨೯

ಉಪ್ಪು ಕೊಮ್ಮೆ ಹಿಪ್ಪಲಿ ಯಾಲಕ್ಕಿ ಗರುಗದ ಸೊಪ್ಪು ಇವೆಲ್ಲವಂ ಸಮಂಗೂಡಿ ಮೃದುವಹ ಮರದ ತಿಗುಡಿನಿಂದ ಇಕ್ಕಲು ರಸದೋಷ ಹರ ೩೦

ಮಳಲನೂ ಕಡುಬಿಸಿಯಾಗಿ ಹುರಿದು ನೆನಹಿದ ಸೀರೆಯಲ್ಲಿ ಪೊಟ್ಟಣವಂ ಕಟ್ಟಿ ಶಿರದಿಂದ ನೆಟ್ಟಿಲು ಕಾಲು ಪರಿಯಂತರ ಶೇಖಂ ಮಾಡುವುದು ೩೧

ಮಾಘಮಾಸದಲ್ಲೂ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲೂ ಶೇಖವಂ ಮಾಡುವುದು ಬೇಸಗೆಯಲ್ಲೂ ಆಷಾಢಮಾಸದಲ್ಲೂ ಶೇಖವಂ ಮಾಡಲಾಗದು ೩೨

ಅಳಿವೆಹ ಮೇವುದುಂ ಕಣ್ಣು ಕುಳಿವುದುಂ ಕೊರಳು ಬಸಿವುದುಂ ಗಂಟು ಗಟ್ಟುವುದುಂ ಬಸುಱಿಕ್ಕಳಿಸುವುದುಂ ದಡದಡಿಸಿ ಕಾಲನೆಳವುದುಂ ಅದಂ ಮೃಗಜೃಂಭ ನೆಂದಱಿವುದು ೩೩

ಅದಂ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸುವುದು ಬಿಸಿಲಿಲ್ಲದೆ ಗಾಳಿ ಮಳೆ ಮೋಡಗಳಾದಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ನೆಟ್ಟಿಲವು ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಪಿರುಡುಗಳು ಪರಿಯಂತ ಶೇಖವಂ ಮಾಡುವುದು ೩೪

ಬಜೆ ಕೊಡಸಿಗೆಯ ಬೀಜ ಇಂಗು ಅತಿಬಜೆ ಕೋಷ್ಠ ಪಂಚಲವಣ ಚಿತ್ರಮೂಲ ಗಜಪಿಪ್ಪಲಿ ಪಿಪ್ಪಲಿ ಅಜಮೋದ ತ್ರಿಫಳೆ ಶುಂಠಿ ಲವಂಗ ಲವಂಗಪತ್ರೆ ನಾಗಕೇಸರ ೩೫

ಮೊದಲು ಪೇಳ್ದ ಔಷಧವೆಲ್ಲವಂ ಕೂಡಿ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಇಕ್ಕಲು ಮೃಗಜೃಂಭಂ ಮಾಣ್ಗು ೩೬

ಸರಳಂ ಚಂಗಣಗಿಲ ಕೋಷ್ಠ ಮಂಜಿಷ್ಠ ರಾಸ್ನೆ ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ ಸೈಂಧವ ತಗರ ಇವೆಲ್ಲವಂ ಕೂಡಿ ಪುಡಿಮಾಡಿ ಕರಿಯಹಸುವಿನ ಹಾಲು ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಇವಂ ಕೂಡಿ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಇಳಿಯಲಟ್ಟು ೩೭

ಪದನಱಿದು ಅಟ್ಟು ಯವ ಕ್ಷಾರವಂ ಪುಡಿಮಾಡಿ ತಳಿದು ಆರಿಸಿದ ಎಣ್ಣೆಯಂ ಬಿಸಿನೀರಿಂ ಕೂಡಿ ಎರವುದು ೩೮

ಕುದುರೆಗೆ ಕಣ್ಣ ಕೆಳಗೆ ಉರದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ತೋಳುಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದಣ ಅಪಾನ ಗಳಲ್ಲಿ ಶಿರೆಯ ಬಿಡಿಸುವುದು ೩೯

ಹುರಿದಮಳಲಿಂದೆ ಶೇಖವನೂ ನೆಟ್ಟಿಲುವಿಡಿದು ಜಘನಪರಿಯಂತರಂ ಮಾಡಿ ಕೈಗೆ ಅಳವಾದಡೆ ಶಿರದಿಂದ ನೆಟ್ಟಿಲುವಿಡಿದು ಜಘನಪರಿಯಂತರ ಬರೆವುದು ೪೦

ಬಸುಱು ಎತ್ತಿ ಕಟ್ಟಲು ಮೈ ಸುಕ್ಕಿಸುತ್ತಂ ಇರಲು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಲೋಳೆ ಸುರಿ ಪಡಂ ಕಣ್ಣುಬಿಟ್ಟು ಉಬ್ಬಸವಾದಡಂ ಶೂಲೆಯಿಂದ ಕಿವಿ ಕೆತ್ತಿಸಿದಂತೆ ಇದ್ದಡಂ ಹುಲ್ಲು ನೀರು ಖಾಣಗಳನೊಲ್ಲದೆ ಇದ್ದಡಂ ೪೧

ಕಾಲುದಡದಡಿಸಿದಡಂ ಹಲ್ಲುಗಳು ಗಿಡಿಗಿಱಿಕದಿರಲುಂ ಬಾಲ ಬಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಮಿಡುಕದಿರಲುಂ ಅದಂ ಹರಿಣರೋಗವೆಂದಱಿದು ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಂ ಮಾಡುವುದು ೪೨

[೪೩ನೆಯ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಟೀಕು ಇಲ್ಲ]

ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಕುದುರೆ ಕಡು ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಇರ್ದು ತಾಳುಗೆ ಒಣಗಿ ಮುಖ ಒಣಗಿ ನೀರನೂ ಆಹಾರವನೂ ಒಲ್ಲದೆ ತಾಪದಿಂ ದಡದಡಿಸಲು ಅದಂ ತಾಳುರೋಗವೆಂಬುದು ೧

ಕುದುರೆ ದಡದಡಿಸಿ ಮೇಯದಿರ್ದೊಡೆ ತಡವೆನಿಸಿ ಅಲ್ಪ ಅಲ್ಪಂ ಮೇವಡಂ ಕಡುಗುಂದಿ ರೋಮ ಒಡೆದು ಕಣ್ಣು ಕುಳಿಯಾಗಿ ಇದ್ದಡಂ ತಾಳುರೋಗವೆಂಬುದು ೨

ಕುದುರೆಗೆ ಕಣ್ಣ ಕೆಳಗೆ ಸೆರೆಯನೂ ಬಿಡಿಸುವುದು ಗೋಮೂತ್ರ ಎಣ್ಣೆ ಸೈಂಧವ ಇವಂ ಕೂಡಿ ತಾಳುಗೆಗೆ ಒರಸಲು ತಾಳು ರೋಗಂ ಮಾಣ್ಗು ೩

ನಾಲಗೆ ಕರಿದಾಗಿ ಬಾತು ಹುಣ್ಣುಗಳು ಹುಟ್ಟಿ ಶ್ಲೇಷ್ಮ ಸುರಿವುತ್ತಿರಲುಂ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಸೋರುತ್ತಿರಲುಂ ಅದಂ ನಾಲಗೆಯರೋಗವೆಂಬುದು ೪

ಹಿಪ್ಪಲಿ ಜೇನತುಪ್ಪ ಚಂಗಣೆಗಿಲ ಕೋಷ್ಠ ಬಜೆ ಜೆಪ್ಪಳಿ ಸೈಂಧವ ಅರಿಸಿನ ಮರವರಿಸಿನ ಇವೆಲ್ಲವಂ ಕೂಡಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕಲು ಆ ಹುಣ್ಣುಗಳೂ ಮಾಣ್ಗು ೫

ಕೋಷ್ಠ ಕಾಡುಪಡಲ ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಇವೆಲ್ಲವಂ ಓಗರದಲ್ಲಿ ಅರದು ಇಕ್ಕಿ ಆಡಿನ ಮೂತ್ರ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಸೈಂಧವಮಂ ಅರದು ನಸ್ಯಂ ಮಾಡುವುದು ೬

[೭, ೮, ೯, ೧೦ನೆಯ ಪದ್ಯಗಳಿಗೆ ಟೀಕು ಇಲ್ಲ.]

ಚಿತ್ರಮೂಲ ಅತಿಬಜೆ ದಂತಿಕ ಇಪ್ಪಲಿ ಕಾಗೆದೊಂಡೆ ಗಿಣಿಮೂಗಿ ಇವಂ ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅರದು ಪೂಸಲು ಶೋಭೆ ಮಾಣ್ಗು ೧೧

ಗೇರಹಣ್ಣು ಚಿತ್ರಮೂಲನನೂ ಅರದು ಮನುಷ್ಯರ ಮಲವಂ ಕೂಡಿ ಪೂಸಲು ಶೋಭೆ ಮಾಣ್ಗು ೧೨

ಉರಜಾನು ಜಂಘೆ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಈ ಸ್ಥಾನಂಗಳಲ್ಲಿ ಬಾತರೆ ಹುಣ್ಣುಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತ ಇದ್ದರೆ ಬಾಯಲ್ಲಿ ರಕ್ತಬೀಳುತ್ತ ಇದ್ದರೆ ಅದಂ ಉಳೂಕವೆಂಬರು ೧೩

ಹೊಂಗೆಯ ಬೀಜ ಕಬ್ಬಿನರಸ ಬಜೆ ಹಿಪ್ಪಲಿಮೂಲ ಉಪ್ಪು ಹಿಪ್ಪಲಿ ಅರಿಸಿನ ಮರದರಿಸಿನ ಸಾಸವೆ ಚಿತ್ರಮೂಲ ಉಮ್ಮತ್ತ ಇವೆಲ್ಲವಂ ಗೋಮೂತ್ರದಿಂದ ಅರದು ಗೋಮೂತ್ರ ಆಡಿನ ಮೂತ್ರದಿಂದ ಅಜದು ಪೂಸಲು ಉಳೂಕಂ ಮಾಣ್ಗು ೧೪

ಕಗ್ಗಲಿಹಗಿನು ಮತ್ತಿಯಹಗಿನು ತ್ರಿಫಳೆ ಹಿಪ್ಪಲಿ ಹಿಪ್ಪಲಿಮೂಲ ಚವ್ಯ ಚಿತ್ರ ಮೂಲ ಶುಂಠಿ ಇವೆಲ್ಲವಂ ಚೂರ್ಣಂ ಮಾಡಿ ಧೂಳಿ ಎಂಟು ಭಾಗೆ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಒಂದು ಭಾಗವಂ ಕೂಡಿ ಕಲಸಿ ೧೫

ಅವಂ ಗೋಮೂತ್ರವಂ ಬೆರಸಿ ಎಣ್ಣೆ ನಿಲೆ ನಾಲ್ಕಱತೊಳಗೊಂದು ಭಾಗವಂ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ ಮೂತ್ರವಂ ಎಱದು ಬತ್ತುವ ಪರಿಯಂತರ ಲೇಪಂ ಮಾಡುವುದು ೧೬

ಬೇವಿನ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ದು ಆಡಿಸಿ ಹೆಸರಕಟ್ಟು ಜೇನತುಪ್ಪ ಶುಂಠಿ ಹಿಪ್ಪಲಿ ೧೭

ಮೊದಲ ಅಪುಷ್ಪಿಯ ಪುಡಿಮಾಡಿ ಕೊಡುವುದು ಏಳುದಿನ ಪರಿಯಂತರ ಭೋಜನವ ಕೊಡಲು ತೊಡೆ ಜಾನು ಜಂಘೆ ಕೂರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ನಾಳಿಹುಣ್ಣು ಗಳೆಲ್ಲ ಮಾಣ್ಗುಂ ೧೮

ವಾಮೆ ಡ್ರೋಣಿಕೆ ಉಳೂಕಕ್ಕೆ ಸಿದ್ರವಿಗೆ ಘೀಮಾದ್ರಿಗೆ ವಿಸರ್ಪಿಗೆ ಇವೆಲ್ಲ ವಕ್ಕಂ ಕ್ರಮವರಿದು ಕೆಸರಂ ಬಳಿವುದು ೧೯

ತೊಡೆ ಜಘನ ಮುಖ ಕಡೆಗಣ್ಣು ಇವಱಲ್ಲಿ ಹುಣ್ಣುಗಳು ಆದರೆ ತುಪ್ಪವನೂ ಜೇನತುಪ್ಪವನೂ ಕೂಡಿ ಕೊಡುವುದು ಜೇವಣಿಗೆಯನೂ ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ ರೋಗ ಹರಿವ ಪರಿಯಂತರ ಕೊಡುವುದು ೨೦

ಹರಿದು ಬಂದು ಬಹಳ ನೀರ ಕುಡಿವಡಂ ಹೊಟ್ಟೆ ವಿಪರೀತವಾದೊಡಂ ಬುದ್ಬುದವಾದೊಡಂ ಅದಂ ಜಲಗರವೆಂಬುದು ೨೧

ಹೊಕ್ಕುಳ ಕೆಳಗಿಬ್ಬೆರಳಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕುಳ ಮೇಲೆ ಎಡದ ಕೆಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬೆರಳಲ್ಲಿ ನಖಜೇಣದಿಂ ಕುಟ್ಟಿ ಶಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಅಂಗುಲ ಎರಡು ಅಂಗುಲದಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರವ ಬಿಡಿಸುವುದು ೨೨

ಅದಂ ಹದ್ದಿನ ಗಱಿಯಂ ಗುಳಿಗೆಯ ಮಾಡಿ ಕೊಱದು ಅದಱತೊಳಗೆ ಇಕ್ಕಿ ಧಾರೆಯಂ ಬಟ್ಟು ನೀರನೊಸರಿಸುವುದು ೨೩

ಆ ಹುಣ್ಣಂ ಶೋಧಿಸಿ ಜೇನುತುಪ್ಪವಂ ತುಪ್ಪವಂ ಕೂಡಿ ಬಿಡುವುದು ಮತ್ತೆ ಶೇಖಂಗಳಂ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡೂದು ೨೩

ಉರದಿಂದ ಎರಡು ಪಕ್ಷದಿಂದಲೂ ಕ್ರೋಡ ಮೂಲದಿಂದ ಬಾಹುಹರಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಮುಂದಣ ಕಾಲಲ್ಲಿ ಸೆರೆಯು ಬಿಡಿಸುವುದು ೨೪

ಮರುದೊಂಡೆಯುನರದು ಬೇವಿನ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಪೂಸಲು ಶೋಭೆಹರ ಬಲ್ಲವರಿಗೂ ಅರಿಯದವರಿಗೂ ಇದೆ ಮದ್ದು ೨೬

ಕೆಂತಲಿಯುನ ಗೆಣಸನೂ ನವಣೆಯನೂ ಕೂಡಿ ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಅರೆದು ಪೂಸಲು ಶೋಭೆಕೆಡುವುದು ೨೭

ಹುತ್ತವನಗದು ಸತ್ತ ನಾಯಿಯಂ ಹೂಳಿ ಮುಚ್ಚಿರಿಸಿ ಅದೆಲ್ಲಂ ಭೋಗಿಸಿದ ಬಳಿಕ ತೆಗೆದು ಆ ಎಲುಗಳಿಗೆ ಮಣ್ಣ ಮೆತ್ತಿ ಇರಿಸಿ ಆ ಮಣ್ಣಂ ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಅರದು ೨೮

ಆ ಮಣ್ಣನೂ ಅಸ್ತಿಯನೂ ಕೂಡಿ ತಗ್ಗಿಯ ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಪೂಸಲು ಹೆಸಱಯದು ಬಾಹು ವಿಷದೋಷವೆಲ್ಲಂ ಮಾಣ್ಗು ೨೯

ಸಣ್ಣ ಬಗ್ಗುಡವನೂ ಕಾಸಿ ಅದರೊಳಗೆ ಸಾಸುವೆ ಕಲ್ಲುಪ್ಪು ಕಣಿಕ ಉದ್ದಿನ ಚೂರ್ಣ ಇವೆಲ್ಲವಂ ಹಾಕಿ ಪೂಸಲು ಬಾಹು ಬತ್ತುವುದು ೩೦

ಜಲೋದರ ತಾಳುಗೆ ಜಿಹ್ವರೋಗ ಗಳಗ್ರಹ ದ್ರೋಣಿಕೆ ಕಕ್ಷ ಶೋಭ ಕೆರಕು ಬಾಹು ಇವೆಲ್ಲ ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದವು ೩೧

ಹದಿನೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಹರಳುಗಲ್ಲು ಕೆಸರು ಕೊರಡು ಮುಳ್ಳು ಇಡುಕು ಇಂಥ ಠಾವಿನಲ್ಲಿ ಪೋಹಾಗ ಕೊಳಗು ಸವೆದು ಅಳುಕಿ ನಡೆಯಲು ಅದಂ ತಳರೋಗವೆಂಬುದು ೧

ಆ ಕೊಳಗನೂ ಹಾಲಿನಿಂದ ತೊಳೆದು ಹಾಲುಮರದ ಹಾಲಿಂದ ಕನ್ನೆಯ ದಿಲಗೆಡ್ಡೆ ಲೋಧ್ರ ತ್ರಿಫಳೆಯಿವೆಲ್ಲವಂ ನೀರಿನಿಂದ ಅರೆದು ಜೇನುತುಪ್ಪವನೂ ಕಲಸಿ ಕೊಳವಿಗೆ ಪೂಸುವುದು ೨

ಅರಗು ಸಜ್ಜರಸ ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ಹಗಿನು ಗುಗ್ಗುಳ ಇವೆಲ್ಲವಂ ಕೂಡಿ ಎಣ್ಣೆ ತುಪ್ಪ ದಿಂದರೆದು ಖುರಕ್ಕೆ ಲೇಪಿಸಿ ಇಟ್ಟಿಗೆಯಂ ಕಾಸಿ ಮೆಟ್ಟಿಸಲು ತಳರೋಗಂ ಮಾಣ್ಗುಂ ೩

ಅರಿದಳ ತುಪ್ಪ ಮೆಣಸು ಸಜ್ಜರಸ ಗೇರಹರಳು ಇವೆಲ್ಲವಂ ಕೂಡಿ ಕಾಸಿ ಪೂಸಿ ಇಟ್ಟಿಗೆಯಂ ಕಾಸಿ ಖುರವ ಮೆಟ್ಟಿಸಲು ತಳರೋಗ. ಹರ ೪

ಅರಿದಳ ಲೋಧ್ರ ಎಳ್ಳು ಅರಿಸಿನ ತ್ರಿಫಳೆ ಗೇರಹರಳು ಇವೆಲ್ಲವಂ ಕೂಡಿ ಎಣ್ಣೆ ಯಲ್ಲಿ ಕಾಸಿ ಬಳಸಿ ಪೂಸಿ ಇಟ್ಟಿಗೆಯಂ ಕಾಸಿ ಮೆಟ್ಟಿಸೂದು ೫

ತಳರೋಗಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಉಪಾಯವುಂಟು ತ್ರಿಫಳೆಯನೂ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಇಕ್ಕಲು ಮಾಣ್ಗು ೬

ಕುದುರೆಯು ಕೂರ್ಚದ ಠಾವಿನಲ್ಲಿ ಅತಿನೋವಾಗಿ ಭೀತಿಯಿಂದ ಕುಂಟುತ್ತ ಇರಲು ಅದಂ ಕೂರ್ಚರೋಗವೆಂದೆಂಬುವುದು ೭

ಸರಳ ಕೋಷ್ಠ ಮಂಜಿಷ್ಠೆ ರಾಶ್ಮೆ ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ ಸೈಂಧವ ಇವೆಲ್ಲವಂ ಕೂಡಿ ಹಸು ವಿನ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಕದಡಿ ಕಾಸಿ ಪೂಸಲು ಕುದುರೆಯು ಕೂರ್ಚರೋಗಂ ಮಾಣ್ಗು ೮

ಕೂರ್ಚರೋಗಕ್ಕೆ ಶೇಖವಂ ಮಾಡೂದು ಗುಣವಾಗದೆ ಇದ್ದರೆ ಹತ್ತಿರೆ ಬರೆಯ ನಿಡುವುದು ೯

ಕುದುರೆ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಸೋರುತ್ತಾ ಇರಲು ಪಿತ್ತವೆಂದೆಂಬುವುದು ಕಣ್ಣಿಂ

ಪಕ್ಕ ಸುರಿಯೆ ಶ್ಲೇಷ್ಮವೆಂದಱಿವುದು ನೋವಿಂದ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಯಿದ್ದರೆ ವಾತವೆಂದ ಱಿವುದು ೧೦

ಇಂತು ತ್ರಿದೋಷಗಳಿಂದ ತಿಮಿರ ಕಾಚು ಪಟಲ ಹೂವು ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟು ವುದುಂ ೧೧

ಪರಿವ ಪರಕಲಿಸಿ ಹರಿದುಬಹ ಅರಿಯುನರಿವ ತೆರದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದು ಸೈಂಧವವನೂ ಚೂರ್ಣವಂ ಮಾಡಿ ಕಣ್ಣಿಗೆಯಿಕ್ಕಲು ಮಾಣ್ಗು ೧೨

ಕಪ್ಪುರ ಸೈಂಧವ ಹಿಪ್ಪಲಿ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಇವಂ ನೊರೆವಾಲಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ತುಪ್ಪ ನಿಲಲಿಟ್ಟು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಎಚ್ಚಲು ಕಣ್ಣರೋಗ ಮಾಣುವುದು ೧೩

ಅರಗು ತೂಕ ೧ ಅಣಿಲೆ ಕಾಯಿ ತೂಕ ೨ ತಾಱೆಕಾಯಿ ತೂಕ ೩ ಮಣಿಸಿಲೆ ತೂಕ ೪ ಮೆಣಸು ತೂಕ ೫ ಹಿಪ್ಪಲಿ ತೂಕ ೬ ಶಂಖ ತೂಕ ೭ ಬೇವಿನಕಡ್ಡಿ ತೂಕ ೮ ತೂಕವಂ ಕೂಡಿ ಆಡಿನ ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅರದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಎಚ್ಚಲು ಎಲ್ಲಾ ಚಕ್ಷು ರೋಗಂ ಮಾಣ್ಗು ೧೪

ಅರಿಗಣ್ಣು ಪಟಲಗಣ್ಣು ಹಕ್ಕು ರಕ್ತ ಮಂಜು ಮೊಳೆ ತಿಮಿರ ಅರಿಗಣ್ಣು ಹೂ ಗಣ್ಣು ಇವೆಲ್ಲವುಂ ಈ ಅಂಜನದಲ್ಲಿ ಮಾಣ್ಗು ೧೫

ಕುದುರೆಗೆ ವಾತದಿಂದಲೂ ಶ್ಲೇಷ್ಮದಿಂದಲೂ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಜೇನೆ ಹುಟ್ಟುವುದು ಅದು ಪಿತ್ಥವಾದರೆ ಕೆಲವು ದಿವಸ ಕಾಡುವುದು ೧೬

ಅಂಬಿಲವನೂ ಸೋದಿಸಿ ಹಸಿಯ ಶುಂಠಿಯುಂ ಜಜ್ಜುಗುಟ್ಟಿ ಹಾಕಿ ಮಾದಲದ ಹಣ್ಣಿನ ರಸವಂ ಕೂಡಿ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯುಂ ಬೆರಸಿ ಕಾಸಿ ಬಿಸಿಯಲಿಕ್ಕಿ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಎರೆ ಯಲು ಕರ್ಣರೋಗ ಮಾಣ್ಗು ೧೭

ಗುದದಿಂದ ಪುಟ್ಟಿ ಮರಿಪ್ರೋರಮಡೆ ಬಿಸಿಯ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅದಂ ತೊಳೆದು ಕಿವಿಯ ಲ್ಲಿಯೂ ಗುದದಲ್ಲಿಯೂ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಖಂ ಮಾಡುವುದು ೧೮

ಅತಿ ಬೆಳೆದು ಅಹ ಪರಿಯಂತರ ತೊಳೆದು ತುಪ್ಪ ಸೈಂಧವ ತಣ್ಣೀರು ಇವಂ ಕೂಡಿ ಒರಸಿ ತುಪ್ಪವನು ಗುದಕ್ಕೆ ಪೂಸುತ್ತ ಬರಲು ಕುದುರೆಗೆ ಗೂದೆ ಹೊರಂಟದು ಮಾಣ್ಗು ೧೯

ಸೊಗಯಿಪ ಅಣೆಬಂಧ ಕೊಲ್ಲಗೆ ಕೊಳೆ ಕೋಮಲಗೆಟ್ಟು ಗಂಟಾದರೆ ಕುದುರೆಗೆ ಅದಂ ಉಂಡಗೆಯೆಂಬುದು ೨೦

ಆ ಗಂಟ ಕೊಯ್ದು ರಕ್ತವಂ ಬಿಡಿಸಿ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯಂ ಪೂಸಿ ಶೇಖವಂ ಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಶುಂಠಿ ಅರಿಸಿನ ಮರದಅರಿಸಿನ ಇವಂ ಕೂಡಿ ಗೋಮೂತ್ರದಿಂದರೆದು ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತಂ ಮಾಡಿ ಆ ಹುಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಲು ಗಂಟು ಮಾಣ್ಗು ೨೧

ತಳರೋಗ ಕೂರ್ಜೆ ಉಂಡಗೆ ಗಂಟು ಗಂದೆ ಕಣ್ಣುರೋಗ ಕಿವಿಯರೋಗಂ ಇವೆಲ್ಲವಂ ಹೇಳಿಹೆನು ೨೨

ಹದಿನಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಮತ್ಸ್ಯ ಶೋಫೆ ಗಂಟು ಮುಖದಲ್ಲಿ ಶ್ಲೇಷ್ಮ ಸುರಿವುತ್ತಂ ಇರಲು ರೋಮ ಒಡೆದರೆ ೧

ಜಾಲದ ಕೂದಲು ಉದುರುವಡಂ ನಾಲಗೆ ಕರಿದಾಗಿ ಇದ್ದಡಂ ತಿವಿರವಾಗಿ ಇದ್ದಡಂ ಕೋಪವಾಗಿ ದೃಷ್ಟಿ ಕ್ಷೀಣವಾಗಿ ಇದ್ದಡಂ ವಿಷ ತಾಗಿತೆಂದರಿತು ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಂ ಮಾಡುವುದು ೨

ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದರೆ ಆ ತಾವಂ ಕೊಯಿದು ತೆಗೆದು ಆ ವಿಷಮಂ ಕಳೆದು ಆ ಗಾಯಕ್ಕೆ ಉಪ್ಪನೂ ತುಪ್ಪವನೂ ಕಲಸಿ ಕಟ್ಟಲು ವಿಷಂ ತೀರ್ಗು ೩

ಮತ್ತೆ ಕುದುರೆಯ ಮೈಯನು ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬಳಿದು ಜೇನತುಪ್ಪಗಳಿಂದಲ್ಲಿ ಲೇಪಿಸಿ ಕಿರುಕುಸಾಲೆಯ ಸಮೂಲಸಂ ತುಳಿದು ಆ ರಸವನೂ ತುಪ್ಪವ ಬೆರಸಿ ಎರೆಯಲು ವಿಷಂ ಮಾಣ್ಗು ೪

ಎರಡು ಸೈಂಧವ ತಿಗುಡುಂ ಆಡಿ ಕಿರುಕುಸಾಲೆಯ ಬೇರು ಇವಂ ಕೂಡಿ ಅಂಬಿಲದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುದುರೆಗೆ ಎರೆಯಲು ವಿಷ ಹರ ೫

ಎಮ್ಮೆಯ ಸಗಣಿಯ ರಸವನು ಎರಡು ಮಾನ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಎರೆಯಲು ವಿಷ ಹರ ಅಂಬಿಲ ಎರಡುಮಾನ ನೀಲಿಯ ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸ ಒಂದು ಮಾನ ಇವಂ ಕೂಡಿ ಎರೆಯಲು ವಿಷ ಮಾಣ್ಗುಂ ೬

ಕಡವನ ತಿಗಡನು ಇಡಿದು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಇಕ್ಕಲು ವಿಷ ಹರ ವಿಷ ಗೆಲ ತಾಗಿದರೆ ತಗ್ಗಿಯ ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸವನು ಎರೆಯೆ ವಿಷ ಹರ ೭

ಕುಳಿಕ ಕಚ್ಚಿದರೆ ಕುದುರೆ ನಡ ನಡುಗುವುದು ಬಾವುದು ಕೋಪಿಯಪ್ಪುದು ಅದಕ್ಕೆ ಏಡಿಯ ಬಿಲದ ಮಣ್ಣಂ ತಂದು ಪೂಸಿ ತಗ್ಗಿಯ ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸವನು ಕೊಡಲು ಮಾಣ್ಗು ೮

ಹಾವು ಕೀಟಕಂಗಳು ಕಚ್ಚೆ ಆ ಎರಡಕ್ಕಂ ಆಸಡಿಯ ಗೆಣಸು ದಂಟು ಎಲೆ ಹೂವುಕಾಯಿ ಈ ಐದರ ರಸವನು ಕುದುರೆಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಅಂಜನವ ಇಕ್ಕಿ ಮೂಗಿಗೆ ನಶ್ಯಂ

ಮಾಡಿ ಒಡಲಿಗೂ ಎಱೆಯಲು ವಿಷಗಳು ಮಾಣ್ಗು ೯

ಸ್ಥಾವರವೆಂಬರೆ ಮರ ಗಿಡು ಬಳ್ಳಿ ಕಾಯಿ ಹೂವು ಬೇರಿಂದಾದ ವಿಷಗಳು ಜಂಗಮವೆಂದರೆ ಹಾವು ಮೊದಲಾದ ಕ್ರೂರ ಜೀವಗಳಿಂದಾದ ವಿಷ ಈ ಎರಡು ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೂ ಕುದುರೆ ಮನುಷ್ಯರಿಗೂ ಕರಿಯ ನೀಲಿಯ ಬೇರನೂ ಅಂಬಿಲದಲ್ಲಿ ಆಗಲಿ ಹಳೆಯ ನೀರಿಂದಲಾಗಲಿ ಅರದು ಎಱೆಯಲು ಎಲ್ಲಾ ವಿಷ ಹರ ೧೦

ಅಜಮೋದವನು ಎಮ್ಮೆಯ ರಕ್ತದಿಂದಲರದು ಕಲಸಿ ಇಕ್ಕಲು ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದ ವಿಷಂ ಮಾಣ್ಗು ೧೧

[೧೨ ನೆಯ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಟೀಕು ಇಲ್ಲ]

ನಾಗರ ಹಾವಿನ ವಿಷ ಕುದುರೆಯ ಮೂಗ ಹೊಕ್ಕರೆ ಕೂದಲುಗಳೆಲ್ಲಾ ಒಡೆದು ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಗಂಟಾಗಿ ಮುಖವೂ ಬಾತು ಜೋಗಂ ಹೋದಂತೆ ಕುದುರೆ ಮೇಯದು ೧೩

ಕುದುರೆಯ ಮೈಯೆಲ್ಲವನೂ ಅರಿಸಿನದಲ್ಲಿ ಒರಸಿ ಬಳಿಕ ಶುಂಠಿಯ ಅಂಬಿಲದಿಂದ ತೇಯಿದು ನಶ್ಯಂ ಮಾಡಿ ಬಣ್ಣದ ಸೀರೆಯಲ್ಲಿ ಒರೆಸಲು ವಿಷ ಹರ ೧೪

ಅಡವಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸುಡುಗಾಡಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕುದುರೆ ಬೆಚ್ಚಿ ಅಂಜಿದರೆ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಭೂತ ಹಿಡಿವುದು ೧೫

ಅದಕ್ಕೆ ಕುದುರೆ ತಿರುಗುತ್ತಲಿಹುದು ಬೀಳುತ್ತಿಹುದು ಮೈಮುಪ್ಪುರಿದು ಹಲ್ಲ ಕಚ್ಚುವುದು ಕಣ್ಣು ಹಲವರ್ಣವಹುದು ಅತಿಭೀತನಾಗಿಯಿಹುದು ಅದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದಱುವುದು ೧೬

ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಗ ಸಮುದ್ರ ಪಾಳವಂ ಮನುಷ್ಯರ ಮೂತ್ರದಿಂದ ಅರೆದು ಕುದುರೆಗೆ ನಶ್ಯಂ ಮಾಡಿ ಅಂಜನವಂ ಇಕ್ಕಲು ಗ್ರಹ ಬಿಡುವುದು ೧೭

ಮೆಣಸು ವಿಳಂಗ ಬಜೆ ಮಣಿಸಿಲೆ ಚಂಗಣಗಿಲ ಕೋಷ್ಠ ಜಟಾಮಾಂಸಿ ಶುಂಠಿ ಇವೆಲ್ಲವಂ ಅರೆದು ಪಿಂಡ ಮಾಡಲು ಗ್ರಹದೋಷಂ ಮಾಣ್ಗು ೧೮

ಕುದುರೆ ಬಹಳ ಬಡವಾಗಿ ಮೈಯೆಲ್ಲವೂ ಸೊರಗಿದು ಮೇಯದೆ ಅಳಿಸೋಪ ಮೇವಡಂ ಧ್ಯಾನಿಸುತಿಹುದು ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ನಾರುತ್ತಿಹುದುಂ ಅದಂ ಕ್ಷಯರೋಗವೆಂದಱುವುದು ೧೯

ಕರಿಯೆಕ್ಕೆಯ ಹುಲ್ಲುಕಲ್ಲುಪ್ಪನುಂ ಅಂಬಿಲದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಇಕ್ಕಲು ಕುದುರೆಯ

ಕ್ಷಯರೋಗ ಮಾಣ್ಬ ೨೦

ಹೆಗ್ಗುಳ್ಳ ನೆಲಗುಳ್ಳ ತ್ರಿಫಲೆಯರಸ ಚಿತ್ರಮೂಲನ ಬೇರು ಇವೆಲ್ಲವಂ ಕೂಡಿ ಚಾರಿಸಿ ಇಕ್ಕಲು ಆರೋಗ್ಯ ಕ್ಷಯರೋಗ ಹರ ೨೧

ಹೇಮವರ್ಣ ನೀಲ ಕಪ್ಪು ಕೆಂಪು ಹಸುರು ಈ ೫ ವರ್ಣದ ಗುಗ್ಗುಳದ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ನೋಡುವುದು ೨೨

ಈ ೫ ತೆರದ ಗುಗ್ಗುಳದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಭೇದವನಱಿವುದು ೨೩

ಆನೆಗೆ ನೀಲವರ್ಣ ಕುದುರೆಗೆ ಹಸಿರು ವರ್ಣ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಪೀತಾಂನ್ನ ಬಣ್ಣ ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಂಬುದು ೨೪

ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಕುದುರೆಗೆ ಒಂದೊಂದು ಹಲವ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಐದು ದಿನ ಪರಿಯಂತರ ಕೊಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ಒಂದೊಂದು ಹಲವ ಇಳುಹಿಕೊಂಡು ಬಹುದು ೨೫

ಕುದುರೆಗೆ ಗುಗ್ಗುಳವನೂ ತುಪ್ಪವೆರಸಿ ಆಶ್ವಯುಜ ಕಾರ್ತಿಕ ಈ ಎರಡು ತಿಂಗಳೂ ಜೈಗಿನಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕುವುದು ಚೈತ್ರ ವೈಶಾಖ ಈ ಎರಡು ತಿಂಗಳೂ ರಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕುವುದು ೨೬

ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಆಷಾಢ ಶ್ರಾವಣ ಭಾದ್ರಪದ ಈ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳೂ ಗುಗ್ಗುಳವನು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಹದನಱಿದು ಶುದ್ಧ ಪಾಡ್ಯ ಮೊದಲು ಆ ಪಂಚಮಿ ಪರಿಯಂತರ ಐದುದಿನವಿಕ್ಕುವುದು ಬಹುಳ ಪಾಡ್ಯ ಮೊದಲು ಆ ಪಂಚಮಿ ಪರಿಯಂತರ ಐದುದಿನ ವಿಕ್ಕುವುದು ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಆ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳೂ ಕುದುರೆಗೆ ಪೋಷಣವನೂ ಇಕ್ಕಲು ಬಲವಹುದು ೨೭, ೨೮

ಈ ಹೇಳಿದ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಕವಳವನಿಕ್ಕಲು ಕುದುರೆಗೆ ನಿರೋಗವಾಗಿ ಮಹಾಬಲವಹುದು ೨೯

ಈ ಗುಗ್ಗುಳರಸಾಯನವನು ಕೊಟ್ಟು ಬಳಿಕ ಮೇಲೆ ಅಣಿಲೆಯ ಕಾಯನೂ ಬಿಡದೆ ಇಕ್ಕುವುದು ೩೦

ಬೇವಿನ ಕಷಾಯವನೂ ಗೋಮೂತ್ರವನೂ ಮಣಿಸಿಲೆಯಂ ತೇದು ಓಗರ ವನೂ ಕಲಸಿ ಕಬ್ಬಿನದ ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ಕಲಸಿಯಿಕ್ಕುವುದು ೩೧

ಕಿಱುಗುದುರೆಗೆ ಮಣಿಸಿಲೆಯನೂ ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ ಓಗರದಲ್ಲಿ ೬೦ ತೂಕ ವನೂ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ದಿನ ಪರಿಯಂತರ ಇಕ್ಕುವುದು ಅದರಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಕುದುರೆಗೆ ೮ ತೂಕದ ಮಣಿಸಿಲೆಯನೂ ೨೧ ದಿನ ಓಗರದಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕುವುದು ಹಿರಿಯ ಕುದುರೆಗೆ ೧೦೦ತೂಕವನೂ ೨೧ ದಿನಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕಲು ಸರ್ವರುಜೆ ಹರ ೩೨

ಅಣಿಲೆಯ ಕಾಯನೂ ತುಪ್ಪವನೂ ಕೂಡಿ ದಿನ ೧ಕ್ಕೆ ಕಾಯಿ ೫ ಎರಡನೆ ದಿನಕೆಕಾಯಿ ೧೦ ಮೂರನೆದಿನಕೆ ಕಾಯಿ ೧೫ ನಾಲ್ಕನೆ ದಿನಕೆ ಕಾಯಿ ೨೦ ಐದನೆಯ ದಿನಕೆ ಕಾಯಿ ೨೫ ಈ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕಿ ಆರನೆಯ ದಿನಕೆ ೨೦ ಏಳನೆ ದಿನಕೆ ೧೫ ಎಂಟನೆಯ ದಿನಕೆ ೧೦ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ದಿನಕೆ ೫ ಕಾಯಿ ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ತುಪ್ಪವೆರಸಿ ಇಕ್ಕುವದು ೩೩

ಈ ಹೇಳಿದ ಅಣಿಲೆಯ ಕಾಯನೂ ಆ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಈ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಧಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದು ಗುಣವ ಕೊಡುವುದು ೩೪

ಸಕಲ ವಿಷವನೂ ಕ್ಷಯಹರವನೂ ಪೋಷಣವಿಧಿಯನೂ ವಾತ ಪಿತ್ತ ಶ್ಲೇಷ್ಮಹರವನೂ ಹದಿನಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆನು ೩೫

ಶಾಲಿಹೋತ್ರನ ಮತ

ಉತ್ಪಲಮಾಲೆ

ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಾಲಿಹೋತ್ರ ಸದ್ವಾಕ್ಯದೊಳಂ ಹಯ ಚೇಷ್ಟೆ ರೂಪು ದಂ
ತ ಶ್ರವಣಾಕ್ಷಿ ವರ್ಣ ಸುಳಿ ನಾಲಗೆ ಗಂಧ ಶುಭಾಶುಭಂಗಳಂ
ವಿಸ್ತೃತ ಮೂವತ್ತೈದೆನಿಪ ವೃತ್ತದೊಳುಂ ನೆರೆ ಪೇಳ್ದನಾಗವ್ಯೆ
ಕಾಸ್ತ್ರಯ ಚಾವುಡರಾಜಸುತ ಬಂಜರಸಂ ಸುಜನೈಕಬಾಂಧವಾ ೧

ನಿಂದಿರಿಸಿ[1] [ಲ್ಕೈಯಾ][1] ತುರಗ ನೋಳ್ಪರಿಗಕ್ಕರು ತೋರಿ ಬಾಲಮಂ
ಸಂದಿಸಿ ಬೀಸಿ ತನ್ನ ಬಲದಂಗಮನೀಕ್ಷಿಸಿ ಲದ್ದಿಯಿಕ್ಕಿ ಭೋ
ರೆಂದುಲಿದಾಸ್ಯದಿಂದುರವ ಮುಟ್ಟಿ ಖುರಾಗ್ರದಿಂ ಕೆತ್ತೆ ಧಾತ್ರಿಯಂ
ಸಂದೆಹಮಿಲ್ಲ ಲಾಭಗೊಡುಗಾ ಹಯಮುಂ ರಿಪುಗಂಧವಾರಣಂ ೨

ಗ್ರಾಹಕ ಬಂದು ನೋಡಲೆಡದಂಗಮನೀಕ್ಷಿಸಿ ಕಂಪಿತಾಂಗದಿಂ
ದೇಹವನೆಳ್ದು ಕಂಠಣಿಸಿ ಕಾಲ್ಗಳ ಹಂಗರಿಸುತ್ತ ಕರ್ಚುತಂ
ಮೋಹದುಷ್ಮಾನದಿಂ ತಲೆಯ ದೂಗುತಲುಂ ಧ್ವನಿಹೀನಮಾಗಿರ
ಲ್ಕಾ ಹಯ ಕೊಂಡ ಮಾನವನೊಳರ್ಥವಿನಾಶಮನುಂಟುಮಾಡಗುಂ ೩

ಚಂಪಕಮಾಲೆ

ಪಸರಮುಮಾಗಿಯುಂ ಖುರ ಸರಂ ನಯದಿಂ ನಿಲಿಸಿರ್ದ ಘಂಟೆಯೊಳ್
ಸಸಿನಮಿರಲ್ಕೆ ಕುಷ್ಟಿಕೆಯು ಬಳ್ಕಿಡೆ ಗಂಟತಿ ಸಣ್ಣಮಾಗಿ ನು
ಣ್ಪೆಸೆದಿಸೆ ಜಾನುಮಾಂಸಮಣಮಿಲ್ಲದಿರಲ್ ಮೊಳಕಾಲಗಂಟುಗಳ್
ನಸುಪಿರಿದಾಗಿಯುಂ ಕರಟ ತಗ್ಗದೆ ವೃ[2]ತ್ತ[ಮದಾಗೆ] ಜಂ[2]ಘೆಯೊಳ್ ? ೪

ಉತ್ಪಲಮಾಲೆ

ಪೇರುರಮಾಗಿ ಹಂಸಲತೆಯಂತೆ ಮಯೂರನ ಕಂಠದಂದದಿಂ
ದೋರಣಮಾಗಿಯುಂ ನಿಡುಕೊರಲ್ಕಡು ಸಣ್ಣ[3][ವು][3] ಗಂಡಮಂಡಲಂ
ಚಾರು ಕಪೋಲಮು ತೆಳುಪುವೆತ್ತೆ ಸೆಯಲ್ಕೆವಿ ಸಣ್ಣನಾಗಿಯುಂ
ಸೇರಿದವಾಗಿ ಸುಣ್ಪು ನಯಮುಂ ಪಡೆಯಲ್ಕದು ರಾಜವಾಹನಂ ೫

---

[1] ಲ್ಕಾ [2] ತ್ತ ಜಂ [3] ಣ್ಣ

ಚಂಪಕಮಾಲೆ

ಶಿರವದು ಪರ್ತುಲಾಕೃ[1]ತಿ [ಯದಾಗಿರೆ] ಯಂ[1]ದದಲೊಪ್ಪೆ ಲೋಚನಂ
ಹರಿಣಿಯ ಕಂಗಳಂತೆ ಕಡು ಬಟ್ಟಿತಮಾಗಿ ವಿಕಾಸ ಪದ್ಮಕೋಶ
ದೊರೆಯನೆ ನಾಸಿಕಾಂತರಮು ಮತ್ತ ---------- ತೋ
ರಿಲಧರೋಷ್ಠಮುಂ ಚುಬುಕು ವೃತ್ತಮೆನಲ್ಪದನಂ ಶುಭಾವಹಂ ೬

ಉತ್ಪಲಮಾಲೆ

---------- ಬೆನ್ನೆರಡೆಂಬ ಶಂಕೆಯಂ
ಪುಟ್ಟಿಸಿ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಹುಲಿವೃತ್ತಮನಾಂತುಚಿಬಾಲ ಸೈತೆನೇ
ರ್ಪಟ್ಟಿದೆ ನೀಳ್ದ ಶಿಶ್ನಗುದ ಕೇಸರದಿಂ ತನು ರೋಮಸಂಕುಳಂ
ನೆಟ್ಟನೆ ಸಣ್ಣಮಾಗಿ ನಯಮಂ ಪಡೆಯಲ್ಕದು ರಾಜವಾಹನಂ ೭

ಚಂಪಕಮಾಲೆ

ತುರಗದ ಪಕ್ಷಿಮಂ ಕೊಡನನಿಟ್ಟವೊಲಾಂತುಪರಂಧ್ರ ರಂಧ್ರಮಂ
ಬರಿಗಳು ಕುಕ್ಷಿಯಂ ತಿಕಮು ವೃತ್ತಮನಾಂತಿರ್ದ್ದ ಕಕ್ಷ ಸಂಧಿಗ
ಳ್ಗುರುತರ ಮಾಂಸಲಂಗಳೆನೆ ಪಿಂತಣ ಪೆರ್ದೊಡೆ ಕೊಂತ ತೀವೆ ವಿ
ಸರತ್ತರ ಜಂಘೆ ಪೆರ್ಮಿಡಿ ಕರಂ ತೆಳುಪಾದರಪೂಜ್ಯಮಾ ಹಯಂ ೮

ಉತ್ಪಲಮಾಲೆ

ಆರೆಗಳಂ ಪೊದಳ್ದಿಸೆವ ಕೆಂಪಳವಟ್ಟಿರಬೇಕು ಪ್ರೋಥರೇ
ಖಾ[2]ರು[ರು] ಚಿತ್ರಯಂ ಧ್ವಜವ ಚಾಪವ ಶಂಖವ ಪೋಲ್ತಿರಲ್ ಶುಭಂ
ತಾರೆಗಳಲ್ಲಿ ಶೋಣಿತದ ರೇಖೆ ಸಮುಸ್ಥಿತವಾಗಿ ತೋರ್ಪಡಾ
ವಾರುವಗಾಯುಷ್ಯವೃದ್ಧಿಯಿನಿತಿಲ್ಲದಡಾ ಹಯಮಲ್ಪಜೀವಿಯುಂ ೯

ಚಂಪಕಮಾಲೆ

ದಶನಮುವಾರು ಮೇಲೆ ಕೆಳಗಾಗಿರುಲುತ್ತಮವೊಂದುಗುಂದೆ ತಾಂ
ದಶನವಿಹೀನ ಪೆರ್ಚ್ಚೆ ದಶನಾಧಿಕಮೆಂಬುದು ದಂತಮೆಯ್ದೆ ತ
ಪ್ಪಿಸದಿರೆಯುಂ ಕರಾಳ ವಿಕರಾಳಿಗಳೆಂಬಿವು ಪೊಲ್ಲ ಮಲ್ಲಿಕಾ
ಕುಸುಮನಿಭೋಜ್ವಲಚ್ಛವಿಯದಂತದಿನಾ ಹಯ ಪೂಜ್ಯಮುರ್ವಿಯೊಳ್ ೧೦

---

1 ತಿಯಂ 2 ರು

ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೀಡಿತ

ಅಸಿದುಂ ತೆಳ್ಳಿತು ಕೆಂಪು ನೀಳ ಮೊನೆಯೆಂಬಿಂತೈದು ಚೆಲ್ವಾಗಿ ರಂ
ಜಿಸಲಾ ಜಿಹ್ವೆಯದುತ್ತಮಂ ತುದಿ ಕವಲ್ ವೃತ್ತಂ ನಿಜ ಸ್ಥೂಲ ಕ
ರ್ಕಶ ತಪ್ಪೆಂಬಿಲ ಪೋಲ್ವ ತಾಳಿಗೆ ಕರಂ ಕೃಷ್ಣತ್ವಮಾದಂದು ವ
ರ್ಜಿಸು ನೀರೇಜದ ಗಂಧವಾನನದಿನುಣ್ಮಲ್ ವಾಜಿ ಸಲ್ಲಕ್ಷಣಂ ೧೧

ಎರಡ್ಕುಸಂಧದೊಳೊಂದು ಭಾಳದೊ[1]ಳು[1] ಪ್ರೋಥಸ್ಥಾನದೊಳ್ಗೊಂದು ಪೇ
ರುರದೊಳ್ ದ್ವಂದ್ವ ಚತುಷ್ಕಪಳ್ಳೆಗಳೊಳಿಂತೀ ಹತ್ತು ಪುಟ್ಟಲ್ ಧ್ರುವಂ
ತುರಗಕ್ಕಂತಿವು ಪುಟ್ಟಲಧ್ರುವ[2]ಮೆ [ಯಾದಾ]ಸ್ಕ[3]ಂಧದಾವರ್ತವ
ಸ್ಥಿರವಾಗಿರ್ಪಡೆ ಶೂನ್ಯಮಸ್ತಕಮೆನಲ್ಕಾಯುಂ ವಿಹೀನಂ ಹಯಂ ೧೨

ನೊಸಲಾವರ್ತದೊಳೊಂದುಮುತ್ತಮಮೆ[ರಡುಂ] ತೋರಲ್ ಜಯಂ ಪಟ್ಟದಂ
ತೆಸೆಯಲ್ ಮೂರು ಶುಭಾವಹಂ ನಿಲಿಸಲುಂ ಆವರ್ತಮೂರಾಗಿ ರಂ
ಜಿಸೆ ನಿಶ್ರೇಣಿಕಮುತ್ತಮಂ ನೆಗಳ್ದ ನಾಲ್ಕುಂ ಚೌಕಮಾಗಲ್ಕೆ ಸಂ
ತಸಮುಕ್ಕುಂ ಕಟಮಾಯಿ ಸೃಕ್ವಣಿಯೆನಿಪ್ಪಾವರ್ತ ಸೌಖ್ಯಾಸ್ಪದಂ ೧೩

ಚಂಪಕಮಾಲೆ

ತುರಗದ ಕರ್ಣಮೂಲದೊ[4]ಳು[4] ಪುಟ್ಟೆ ಶುಭಂ ಪದದೊಳ್ ಜಯಾವಹಂ
ಕೊರಳೊಳಗೊಂದಿರಲ್ಕೆ ಕಿರಿಯುಗ್ಮ ಮು ದೇವಮಣಿಪ್ರಶಸ್ತ ನೀ
ಳ್ದಿರಲದು ಲೋಚಮಾನಮುದಿತೋನ್ನತೆಯುಂ ಸಿರಿವೃಕ್ಷದಂತೆ ತೋ
ರಿರೆ ಶುಭಮುಂ ಉರಸ್ಥಳದ ನಾಲ್ಕರ [5][ಚೌ][5]ಕದೊಳಿಪ್ಪ ಸಿದ್ಧಿಯುಂ ೧೪

ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೀಡಿತ

ಉರದೊಳ್ ದೊಡ್ಡಿತೆಸಿಪ್ಪುದೊಂದು ಸುಳಿಯಾಗಲ್ ಸೌಖ್ಯ ಮುಂಗಾಲ್ಗಳಿ
ತ್ತರದಿಂ ನಾಲ್ಕರಲಂತೆ ಮುಂಗ[6]ಳ[6]ಕರಂ ಇಷ್ಟಾಸ್ಪದಂ ರಂಧ್ರದಿಂ
ತರದಿಂ ಮೇಖಳೆಯುಗ್ಮಮುದ್ರವಕರಂ ಕೇಶಾಂತದಾವರ್ತದಿಂ
ಸರಿಯಿಂತಾದಡಮಂಗದೊಳ್ [7][ಸುಳಿಯು]ಮೂ[7]ವತ್ತೇಳವತ್ಯುತ್ತಮಂ ೧೫

---

1 ಳ್ 2 ಮೆಸ್ಕಂ 3 ಮೆರಸಲ್ 4 ಳ್ 5 ಚವು 6 ಳಾದಿ 7 ಮೂ

ಒಲೆಗಲ್ಲಿಂದದಿ ಭಾಳದೊಳ್ ಸುಳಿಗಳುಂ ಮೂರಾಗಿರಲ್ ಮೃತ್ಯು ಕಂ
ಗಳ ನೀರ್ ಸೋರ್ವೆಡೆ[1]ಯಲ್ಲಿ[1]ಪುಟ್ಟಲಳಲುಂ ಕರ್ಣಾಗ್ರದೊಳ್ ಸಾವುಮಾ
ತಲೆಯೊಳ್ ಕ್ರೋಧವಿಶೇಷಮುಂ ಕಟದೊಳೊಂದಾಯುಃಕ್ಷಯಂ ಪ್ರೋಥದೊ
ಳ್ಕುಲನಾಶಂ ಘನಸಂಪದಂ ಕೆಡಿಸುಗುಂದಂತಾ ಹಯಂ ನಿಶ್ಚಯಂ ೧೬

ಉತ್ಪಲಮಾಲೆ

ಮೂಗಿನ ಕಂಬಿಯೊಳ್ ಮರಣಮುಂ ಪದರಿಕ್ಕೆಲದೊಳ್ ಸಹೋದರಂ
ಗಾಗಳೆ ಮೃತ್ಯು ಕೇಳ್ವದಪಿನೊಳ್ ಸತಿಗಂ ಮೃತಿ ನಾಸಿಕಾಗ್ರದೊಳ್
ಬೇಗದಿ ವಿತ್ತಮುಂ ಕೆಡಿಕು ಕಣ್ಣ ಮೊದಲ್ಸುಳಿಯಿಂ ಹಯಾಧಿಪಂ
[2][ಸಾಯ್ಗು][2] ಭಯೋಷ್ಟದೊಳ್ ಸುಳಿಗಳಾಗಲು ತತ್ಕುಲನಾಶ ನಿಶ್ಚಯಂ ೧೭

ಮತ್ತೇಭ ವಿಕ್ರೀಡಿತ

ಸುಳಿಗ[3]ಳ್[3] ಪುಬ್ಬಿನೊಳಾಗೆ ವಿತ್ತವಳಿಗುಂ ಗೋನಾಳಿಯಂದಿ
ಕ್ಕೆಲದೊಳುಂ ಮಾನುಷ ಮೆಟ್ಟಿ ಶೋಕ ಕಕುದಾವರ್ತದಿಂ ತೋರಲಾ
ಗಳೆ ಕೊಳ್ಗುಂ ಪತಿ ಪತ್ನಿ ಪುತ್ರ ಚಯಮಂ ಕಕ್ಷಾವರ್ತದಿಂ ತ
ತ್ಕುಲನಾಶಂ ಕದನೋಗ್ರ ಮೃತ್ಯುಮುರದೊಳ್ ಮೂಡಲುದಾವರ್ತದೊಳ್ ೧೮

ಚಂಪಕಮಾಲೆ

ಹೃದಯದೊಳಲ್ಪಜೀವಿ ಹಯನಾಭಿಯೊಳುಂ ಧನಹಾನಿ ತೋರ್ಪ ತೂಂ
ರ್ಯದೊಳು ಕುಲಕ್ಷಯಂ ವಹದೊಳಂ ತಿಕದೊಳ್ವಿನಶನಂ ಬಾಲದ
ಮೊದಲು ಗುದಾಗ್ರದೊಳ್ ·· ಮುಷ್ಕದೊಳುಂ ಸಲೆ ಮೂತ್ರಕೋಶದೊಳ್
ಪುದಿದಿರೆ ರೋಮಜಂಗಳಳಿಗುಂ ಪತಿ ಪತ್ನಿ ಸುಪುತ್ರ ಮಿತ್ರರುಂ ೧೯

ಉತ್ಪಲಮಾಲೆ

ಆಸನದೊಳ್ ಸುತಾರ್ಥಹತಿ ಶೀವನಿಯೊಳ್ ಕಲಹಂ ಧನಕ್ಷಯಂ
ಕ್ಲೇಶನಿಧಿ ಕ್ಪಣಿಸ್ಥಲದೊಳುಂ ಮೃದು ಕಾಕಸೆಯೊಳ್ವಿನಾಶಮಾ
ರ್ಬೇಸರು ಕೂರ್ಚೆಯೊಳ್ನೆಗಳ್ದ ಕುಟ್ಟಿಕೆಯೊಳ್ ಸಲೆ ಜಾನುಜಂಘೆಯೊಳ್
ದೂಷಣಮೆಪ್ಪತಾರು ಸುಳಿಗಳ್ ತುರಗಂಗದೊಳೆಂದ ಭಾಸ್ಕರಂ ೨೦

---

1 ಯೊಳ್ 2 ಸಾಯಿಗು 3 ಳು

ಚಂಪಕಮಾಲೆ

ಎರಡತಿದೂಷಣಂ ಕಕುಧೆ ಕಾಕಸೆಗಂ ಪರಿಹಾರವಿಲ್ಲ ಕೇಳ್
ತುರಗದ ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಿಕ್ಕ ಶುಭಂಗಳು ಪುಟ್ಟಲಂತವ
ಕ್ಕಿರಲದು ಲೋಚಮಾನಮೆ ಶುಭಂ ಹಯಕಂದಪರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಕ
ಳ್ತಿರೆಯುಶುಭಕ್ಕೆ ಮೇಖಳೆಯುದೊಂದಿರೆ ಭೂಷಣ ಭಾಸ್ಕರೋಕ್ತಿಯಿಂ ೨೧

ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೀಡಿತ

ಸ್ತನಿ ಶೃಂಗಿ ದ್ವಿಕುರಿ ದ್ವಿಕರ್ಣಿ ತಳಹೀನಂ ಹೀಳನೇಕಾಂಡಕ
ಧ್ವನಿ ಹೀನಂ ಜಡ ಚೋಡಿಗಂ ಕಡಿಗ ಬೀಸುಂಗಾಲ ನಿಸ್ಸತ್ವ ದು
ರ್ವರ್ಣನಸಂ ನಾಸಿಕ ಭಗ್ನ ಕಾಗೆ ಹುಲಿಗಾರ್ದಭಂ...ಗೂಗೆ ಪ
ದ್ದಿನ ಭಾಸಂ ವೃಕ ಧೂಮುವೆಂಬಿನಿತು ವರ್ಣಂ ತ್ಯಾಜಿ ನಿಸ್ಸಂಶಯಂ ೨೨

ಶಾರ್ದೂಲವಿಕ್ರೀಡಿತ

ಚೇರಂ ಮಂಗಳ ಕೈರ ಜನ್ನನಳಗಂ ಜಂಖಂದಿಷೀ ಕತ್ತಳಂ
ಸಾರಂಗಂ ಪವಳಾಂಗ ಮುಂಜ ತಿಳಗಂ ನೀಲಂ ಲಸತ್ಕಾಳಿಯುಂ
ಪೋರೇಲ ಕೊಂಗನು... ಕಣೆವಟ್ಟಂಮುವರ್ಣಂಗಳಿವು- ?
ಸಾರಾಯಂ ವಳೆಯಾಂಘ್ರಿವಾಳವಿಪ್ಪು ಕಪ್ಪಾದಂದು ಸತ್ವಾಧಿಕಂ ೨೩

ಚಂಪಕಮಾಲೆ

ತುರಗದ ಕಂಗಳಂಚೆ ಎಳೆಹುಲ್ಲೆಯು ಕೊಂಚೆಯು ತೀವಿ ಪಿಲ್ಲಿ ತೊ
ಕ್ಕರಥ ವಿಲೋಚನಕ್ಕಣೆ ನವಿಲ್ ಶುಭಘೂಕ ಬಿಡಾಲಕಾಕನಂ
ತಿರಲತಿಕಷ್ಟ ನೀಲವಟಲಂ ಸೆರೆ ಕೀಳುರಿ ಪಾಳಿ ರಕ್ತಮುಂ
ಜಳಿಸಿ ಜಳೂರ್ವಿ ಪೂವ ಬಳಗಣ್ಪಿಣಿಕಾಕ್ಷಿಗಳಾಗೆಯಾಕ್ಷಣಂ ೨೪

ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೀಡಿತ

ತುರಗೋಚ್ಛ್ವಾಸದೊಳಾಸ್ಯದೊಳ್ ಬೆವರಿನೊಳ್ ಕೆಳ್ಗಂಧಮುಂ
ಗೋಘೃತಂ
ಸರಸೀಜಾತದ ಬಾಳ ಚಂಪಕ ಲವಂಗಂ ಕೇತಕೀಮಾತುಳಂ
ಗುರಸ ನಾಗರಜಾಯಿ ಪಾಳದ ಬೆಡಂಗುತ್ತಮಂ ತೋಳ ಸೂ ?
ಕರನಂ ಸುಂಡಿಲಿಯುಂ ಬೀಲೆಂದೆಸೆವ ದುರ್ಗಂಧಂ ಹಯಕ್ಕೂಣೆಯುಂ ೨೫

ವದನಕ್ಕೀ ನಡುವಪ್ಪ ಪಲ್ಗಳದು ಸಂದಂಶ[1][ಮದೆಂ][1] ಬರಂ
ತ್ರೊದವಿರ್ದಿಕ್ಕೆಲ ಮಧ್ಯಮಂಗಳಿರಿಸಿಕ್ಕು ಪಾರಿಪಕ್ಷಂಗಳಂ
ತ್ಯದ ತದ್ವಾಯು[2][ಮದಿಂ][2]ತಿವೇ ಪೆಸರ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಿಯಿಂ
ವಿದಿತಂದಾ ಹಯ ಶಾಬಸಂಕುಳಕೆ ಪೇಳ್ವೆನ್ನೀ ಶತಪ್ರಾಯಮಂ ೧೬

ಶಾರ್ದೂಲ ವಿಕ್ರೀಡಿತ

ಸಂದಂಶಂ ಮೊಳೆಗೊಂಡು ತಿಂಗಳವೃಗಂ ಚೆಲ್ವಾಗಿಮಿಂತಿಂಗಳೊಳ್
ಸಂದಿಕ್ಕುಂ ಮಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳಿಗವುಂ ಕೇಳ್ ಪಾರಿಪಕ್ಷಂಗಳಾ
ದಂದುಂ ಪಂಚಮಮಾಸವಾರೆನಿಪ ತಿಂಗಳ್ಗಿಲ್ಲ ವೃತ್ತಂಗಳೂ* ೧೭

ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೀಡಿತ

ಸಲೆ ಸಂದಂಶಮಮೋಳು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಬೆಳ್ಪಿಂಟಪ್ಪ ಮಾಸಂಗಳಾ
ಗಲು ಸುಕ್ಷೀರನಿಭೋಜ್ವಲಚ್ಛವಿಯನಾಗಳ್ವಂಬತುಂ ತಿಂಗಳ್ಕೋ
ಡಲು ತನ್ಮಧ್ಯಮದಂತ ಬೆಳ್ಪೆಸೆಗು ಹತ್ತುಂ ತಿಂಗಳೊಳ್ ಶುಭ್ರ ನಿ
ರ್ಮಲಮೇಕಾದಶಮಾಸದಲ್ಲಿ ಬೆಳುಪಕ್ಕುಂ ಪಾರಿಪಕ್ಷಂಗಳುಂ ೧೮

ವರುಷಂ ತುಂಬಲು ಪಾರಿಪಕ್ಷಮವು ಸುಸ್ನಿಗ್ಧಂ ಸುಕುಂದೇಂದುಗಂ
ದೊರೆವೆತ್ತಿ[3]ಪುರು[3]ದಂತದಗ್ರಮವು ನೇರಿತ್ತಾಗಿ ಚೆಲ್ವಕ್ಕು ಮ
ತ್ತಿರಡುಂ ವತ್ಸರದೊಳ್ ಮಲೀನಮೆನಿಸಿಕ್ಕುಂ ಷಣ್ಮಾಸತ್ರಿಂಶಬ್ದಂಬರಂ
ನಿರುತಂ [4][ಕೇಸರದಿಂ][4] ಮೇಲೆ ಬರುಗುಂ ಸಂದಂಶಮುಂ ನಿಶ್ಚಯಂ ೧೯

ಮಹಾಸ್ರಗ್ಧರೆ

ಬರುಗುಂ ಸಂದಂಶಮುಂ ತಾನೆರಡುವರೆಯೆನಿಪ್ಪಬ್ದದೊಳ್ ಪೋಗಿ ಮೂರುಂ
ವ[5][ರುಷಕ್ಕಂ ಬ][5]ಕ್ಕು ಮೂರುವರೆಗೆ ಬರುಗುಮಾ ಮಧ್ಯಮಂ ಪೋಗಿ ನಾಲ್ಕುಂ
ಕ್ಕಂಬಕ್ಕು ನಾಲ್ಕೂವರೆಗೆ ಬರುಗುಮಾ ಪಾರಿಪಕ್ಷಂ ಗಳೈದುಂ
ವರುಷಕ್ಕಂ ಬಕ್ಕು ಪಂಜಾರಿಸಿತೆನಿಸುಗು ಮತ್ತಯ್ದು ಶುಭ್ರಂಗಳಾಗಲ್ ೨೦

---

1 ಪೊ 2 ಪಿಂ 3 ಶಾ 4 ಕೆದರಿಂ 5 ಪ್ಗಕ್ಕಾ * ಒಂದು ಪಾದಲುಪ್ತವಾಗಿದೆ.

ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೀಡಿತ

ಅದು ಸಂಜಾರದ ಮೇಲೆ ಪುಟ್ಟುವುದು ಷಡ್ವ[1][ರ್ಷಂ][1]ಗಳೊಳ್ ಕಾಳಿಕಾ
ಸ್ಪದಮಕ್ಕುಂ ಚತುರಸ್ರಮಾಗೆಸಗು ಸಂದಂಶಂಗಳೊಳ್ ಮತ್ತೆಮ
ಧ್ಯದಲಿಕ್ಕೇಳಬುದಿದಂಬರೆಂಟಬ್ದ ಯಿದುಕ್ಕದುಂ ಪಾರಿ ಪ
ಕ್ಷದ ಮೇಲ್ಪುಟ್ಟಿರೆ ತುಂಬಿಯಂತೆಸೆವ ಬಣ್ಣಂ ಕಾಳಿಕಾಭ್ಯಂಜನಂ ೩೧

ಹರಿಣಿಭ್ಯಂಜನಮಿಾಪ್ರಕಾರದೊಳು ಮುಂದೇಕಾದಶಾಬ್ದಂಬರಂ
ವರ ಹೇಮದ್ಯುತಿ ಚೌಕಮಾಗೆ ಪದಿನಾಲ್ಕುಂವತ್ಸರಂ ಶುಕ್ಲಮೊಂ
ದಿರೆ ಕಕ್ಕುಂ ಬಳಿದಪ್ಪನುಜ ಕಳಿದಂತೊಪ್ಪೆ ತ್ರಿಕೋಣಂಗಳಾ
ಗಿರೆ ಕಾಚಂ ಪದಿನೇಳುಮಬ್ದವರೆ [2][ಗಂ ಇಪ್ಪ][2]ಪ್ರದಂ ರಂಧ್ರದಿಂ ೩೨

ಮಹಾಸ್ರಗ್ಧರೆ

ಚತುರಸ್ರಂ ಮಾಕ್ಷಿಕಂ ವಿಂಶತಿ [3][ವರುಷ][3]ದೊಳುಂಪುಕ್ಷುಕಾರಮಕ್ಕುಂ
ನುತಹೇಮಭ್ಯಂಜನಂ ತಾಂ ತುಳಿದು ಸುಳಿಯೆ ತ್ರೈವಿಂಶಮಬ್ದಕ್ಕೆ ಶುಭ್ರಾ
ಕೃತಿಯಿಂ ಷಡ್ವಿಂಶಮಬ್ದಂಬರಮೆನಲಸಿದಾಚಾರ್ಯ ತೋಳೂಕನಂದದಿಂ
ದಾ ಕಾರದಂತಾ ಗ್ರಂಗಳೊಳುದಯಿಸುಗುಂ ಶಾಲಿಹೋತ್ರೋಕ್ತಿಯಿಂದಂ ೩೩

ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೀಡಿತ

ಚಳಮಭ್ಯಂಜನವಿಪ್ಪತೊಂಬತೆಸಿಪ[4][ಬ್ದಂ][4] ವತ್ಸವೈಯದ್ದಕ್ಕೆ ತಾ
ನಲುಗುತಿಪ್ಪವು ಕಂಡಮುಂ ಕುಸಿದು ಬೇರುಂತೋರ್ಕುಜ ಚೆಲ್ವಾಗಿ ನೋ
ಡಲು ಮೂವತ್ತೆರಡಬ್ದದೊ. ತನಮೆಂಬೀವ್ಯಂಜನಂ ಪುಟ್ಟಲಾ
ಸ್ಖಲಿತಂ ಬೀಳುಗು ದಂತಪಂಕ್ತಿಪರಮಾಯುಂ ತುಂಬಲಶ್ವಾಳಿಗಳ್ ೩೪

---

[1] ರುಷಂ [2] ನಿಪ್ಪ [3] ವರ್ಷ [4] ಬ್ದಂಬರಂ

ತುರಗಲಕ್ಷಣ

(ಸದಾಶಿವನೀತಿಯಿಂದ)

ತನು ಗತಿ ಸುಳಿಗಳು ಗಂಧ
ಧ್ವನಿ ಸತ್ವವು ಕಾಂತಿ ವರ್ಣವಿದುವಷ್ಟವಿಧಂ
ಘನವಾದ ತುರಗಕಾಯದೊ
ಳನಿತುಂ ಶುಭಮಶುಭಮೆಂಬುದಿದುವುಭಯವಿಧಂ ೧

ತುರಗದ ಜಾತಿಯು ನಾಲ್ಕುಂ
ನೆರೆ ವಿಪ್ರ ಕ್ಷತ್ರ ವೈಶ್ಯ ಶೂದ್ರದ ಪೆಸರಿಂ
ಅರಿವದು ಮೊದಲೆರಡುತ್ತಮ
ತರುವಾಯದಿ ಮಧ್ಯಮುಂ ಕನಿಷ್ಠಮೆನಿಕ್ಕುಂ ೨

ಬಿಳಿದು ವಿವೇಕಿ ದಯಾನ್ವಿತ
ತಿಳಿಯಲ್ಕಿದು ವಿಪ್ರ ಕೆಂಪು ಬಲಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯವೂ
ಹಳದಿಯು ದುರ್ಗುಣಿ ವೈಶ್ಯಂ
ಬಳಲುವದಂಜುವದು ಕರಿದು ಶೂದ್ರಂ ತುರಗಂ ೩

ವರ ಜಿಹ್ವ ಮುಖ್ಯ ಬಾಹುಂ
ಶಿರ ಜಂಘಾ ಪಾರ್ಶ್ವ ವಾಲವಿದು ಸದ್ಗ್ರೀವಾ
ತುರಗಗಳೊಳಗೆಂಟು ದೀರ್ಘ
ಇರಲುತ್ತಮ ಗಮನವಕ್ಕು ಗುರುನಂದೀಶಾ ೪

ಗುದ ಮೇಢ್ರ ಕರ್ಣ ಕಂಡವು
ಮೃದುರೋಮವು ಅಂಡ ಜಂಘೆ ಬಾಲದ ದಂಡಂ
ಕುದುರೆಯೊಳೆಂಟುಂ ಕಿರಿದಾ
ಗುದಯಿರೆ ಉತ್ತಮವು ಅಹುದು ಗುರು ನಂದೀಶಾ ೫

ಕಿವಿ ಕಂಠ ಬಾಲ ಸಣ್ಣವು
ವಿವರಿಸೆ ಉರ ಖುರವು ನೇತ್ರ ಅಂಗಸ್ಥೂಲಂ
ತವೆ ಮೃದು ರೋಮವು ಭ್ರೂಲತೆ
ಯವೆ ಸಣ್ಣವು ದೀರ್ಘಮುಖದ ಅಶ್ವೋತ್ತಮವೂ ೬

ಉದರವು ಕಟಿ ಬೆನ್ನು ವಕ್ಷ
ಪದ ಪಣೆಯು ಸ್ಕಂದ ನೇತ್ರವತಿ ವಿಸ್ತೀರ್ಣಂ
ಉದಯಿಸೆ ಬಹುಬಲವಂತಂ
ಕುದುರೆಯು ಲಕ್ಷಣವು ಕೇಳು ಗುರುನಂದೀಶಾ ೭

ತುರಗದ ಖುರದಿಂ ಸ್ಕಂಧಕೆ
ಪರಿಮಿತಿಯುತ್ತಮವು ನೂರುಅಂಗುಲ ಮಾನಂ
ತರದಿಂದಮೆಂಟು ಕಡಮೆಯು
ಇರೆ ಮಧ್ಯಮಪಧಮವಕ್ಕು ಕುದುರೆಯು ಗುರುವೇ ೮

ತುರಗಮುಖಂ ಮಿಗೆ ಮೂವ
ತ್ತೆರಡಂಗುಲ ಮಿತವು ಕೊರಳು ಐವತ್ತಾರುಂ
ಉರ ಟೊಂಕ ಬೆನ್ನು ಮೊಗ ಸಮ
ಖುರ ಕರ್ಣಗಳೇಳು ಬೆರಳು ಉತ್ತಮಹಯಕೇ ೯

ಹರಿಗಲ್ಲವಾರು ಬೆರಳುಂ
ನೆರೆ ಜಂಘೆಯು ಮಿತಿಯು ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡಂಗುಲಮುಂ
ವರವಾಲದಂಡವಿಂಶತಿ
ಇರಲುತ್ತಮ ಕಡಮೆ ಕಡಮೆ ಮಧ್ಯಮಪಧಮಂ ೧೦

ಕರಿ ಹಂಸ ಸಿಂಹ ಚಕ್ರವು
ಶರ ಗತಿ ಸಮ ಪಂಚಧಾರೆಯಿರಲುತ್ತಮವೂ
ಚರಣಗಳುರವಂ ಮುಟ್ಟಲು
ತುರಗವು ಅತ್ಯಧಿಕ ಕೇಳು ಗುರುನಂದೀಶಾ ೧೧

ವರ ವಿಪ್ರ ಕ್ಷತ್ರ ವಾಜಿಗೆ
ಪರಿಮಳ ಬೆಮರಿನಲಿ ಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿರುತಿಹದೂ
ಧರೆಯೊಳಗೆ ವೈಶ್ಯ ಶೂದ್ರದ
ತುರಗಕೆ ದುರ್ಗಂಧವೆಂದು ತಿಳಿವದು ಬುಧರೂ ೧೨

ಹಯರವ ಹ್ರೂಂಕಾರುತ್ತಮ
ಜಯಕರ ಹ್ರೀಂಕಾರವಿರಲು ಮಧ್ಯಮವಕ್ಕುಂ
ಭಯಸೂಚಕ ಹ್ರಾಂಕಾರವು
ನಿಯಮವ ಮೀರಿದ ವಿಕಾರಧ್ವನಿಯತ್ಯಧಮಂ ೧೩

ಮುತ್ತು ಮಣಿ ಪುಷ್ಯರಾಗದ
ಉತ್ತಮ ಪ್ರಭೆಯುಳ್ಳ ಹಯವು ಮಂಗಳಕರವೂ
ಮತ್ತೆಳೆನೀಲದ ಪವಳದ
ಗೊತ್ತಿನ ಕಾಂತಿಗಳು ಅಶುಭ ಅಶ್ವಗಳೊಳಗೇ ೧೪

ಸತ್ವ

ಮುನಿ ವಿಪ್ರ ವಾಯು ವರುಣನ
ಧನಪತಿ ಗಂಧರ್ವ ಸುರಪಸತ್ವ ತುರಂಗಂ
ಅನುಪಮ ಅತ್ಯುತ್ತಮವೆಂ
ದೆನುತಾ ಶಾಸ್ತ್ರದಲಿ ಪೇಳುತಿಹುದೂ ಗುರವೇ ೧೫

ಆವರ್ತಲಕ್ಷಣ

ಪತ್ತುಂ ಸುಳಿಗಳು ಧ್ರುವಮೆ
ಪ್ಪತ್ತಾರುಂ ಸುಳಿಗಳಶುಭ ರೋಮಜಗಳು ಮೂ
ವತ್ತೇಳ್ ಶುಭವರ ನೂರಿ
ಪ್ಪತ್ತುಂ ಮೂರಧಿಕವಾಗೆ ಸುಳಿಗಳು ಗುರುವೇ ೧೬

ಬಲದಾವರ್ತದ ಪಲ್ಸುಳಿ
ಸಲೆ ಚಿಪ್ಪಿನ ತೆರದಿ ಶುಕ್ತಿ ನೂಕೋರ್ಲಿನವೊಲ್
ಲಲಿತ ಶತಪಾದಿ ವತ್ಸವು
ಬಲುನಕ್ಕಿದ ತೆರದವಿರ್ದುದದು ಅವಲೀಢಂ ೧೭

ಹಾವುಗೆಯಂತಾ ಪಾದುಕೆ
ಹಾವುಗೆಯೊಲರ್ಧಂ ಬೊ...ಪಾದುಕೆ ಮುಕುಳಂ
ಭಾವಿಸೆ ಕುಟ್ಮಲದಂದಂ
ತಾವೆಲ್ಲೊಂದಾಗಿ ಕೂಡಿದಂತೆ ಸಮೂಹಂ ೧೮

ಉರದೊಳ್ ಶಿರದೊಳ್ ಭುಜದೊಳ್
ನೆರೆ ನಾಭಿಯು ಕುಕ್ಷಿ ಮಧ್ಯದೊಳಗೆರಡೆರಡುಂ
ಇರಲಾ ನಾಸಾತಲದೊಳು
ವರನೊಸಲೊಳು ವಾಜಿ ಗಂಧ ಸಧ್ರುವಮುಕ್ಕುಂ ೧೯

ನಾಸಾಪುಟಗಳ ತಳದಲಿ
ಭಾಸುರ ಸುಳಿಯಿಲ್ಲದಿರಲು ಒಡೆಯಗೆ ಹಾನಿಯು
ಆ ಸುಳಿ ನೊಸಲೊಳ್ಕಿರಿದಿರೆ
ನಾಶವು ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಆಳುವಗಕ್ಕುಂ ೨೦

ಮುಂಡೆಯುಲಿ ಎರಡು ಸುಳಿಯುಂ
ಕಂಡರೆ ಶುಭ ಇಲ್ಲದಿರಲು ಲಾಯಕೆ ನಾಶಂ
ಮುಂಡಿಸಿ ಎದೆಯೊಳಗಿರದಿರೆ
ಕೊಂಡವಗಂ ಲಾಭವಿಲ್ಲದಿರೆ ಸುತನಾಶಂ ೨೧

ಭುಜಮೂಲ ಕುಕ್ಷಿಮಧ್ಯದಿ
ನಿಜದಿಂದೆರಡೆರಡು ಸುಳಿಗಳಿಲ್ಲದೆ ಇರಲೂ
ವಿಜಯವು ಆಗದು ಹೊಟ್ಟೆಗೆ
ರುಜೆ ಶೂಲೆಗಳಾಗದಯ್ಯ ಗುರುನಂದಯ್ಯಾ ೨೨

ದಶಧ್ರುವ

ಕಟವಾಯುಗಳಲಿ ಸುಳಿಗಳು
ಪಟುವಾಗೆರಡಿರಲು ಭಾಗ್ಯವಹುದೂ ಸಿದ್ಧಂ
ನಿಟಿಲದೊಳೆರಡಿರೆ ಜಯಕರ
ದಿಟದಿಂ ಮೂರಡ್ಡಲಿರಲಶುಭಫಲ ಪತಿಗೇ ೨೩

ಪಣೆಯುಲಿ ಚೌಕದಿ ನಾಲ್ಕರ
ಎಣಿಕೆಯ ಸುಳಿಯಿರಲು ಹಯಕೆ ರಾಜಂಗ್ಯೋಗ್ಯಂ
ಗುಣವರ್ಧಕವಹುದು ಬಲವುರಿ
ಅಣುಮಾತ್ರವು ವಾರೆಯಾಗೆ ಅರೆಯಾಯುಷ್ಯಂ ೨೪

ಕಡೆಗಂಗಳ ಕಡೆಸುಳಿಗಳು
ಒಡೆಯಗೆ ಮಂಗಳವ ಜಯುವನೀವುದು ನಿಜದಿಂ
ಒಡನೆ ಭ್ರೂಮಧ್ಯ ಸುಳಿಗಳ್
ಕಡುಶುಭಗಳನೀವವಯ್ಯ ಗುರುನಂದಯ್ಯಾ ೨೫

ಕಿವಿಗಳ ಬುಡದಲಿ ಸುಳಿಯಿರೆ
ಬವರದಿ ಜಯಕರವು ಗಳದ ಮೂಲದ ಸುಳಿಯುಂ
ನವಕಂಠಾಭರಣೆನಿಪುದು
ಶಿವಕರ ಗೆಲವೀವುದಯ್ಯ ರಣರಂಗದಲೀ ೨೬

ಕೊರಳಿನ ಮಧ್ಯದ ಸುಳಿಯದು
ಶಿಖಿಕರ ತಾ ದೇವಮಣಿಯು ಮುಂದೋಷ ಹರಂ
ಉರದೊಳು ಸುಳಿ ನಾಲ್ಕೆಂಟಕೆ
ಸಿರಿ ವತ್ಸವು ಅಷ್ಟಧಾನ್ಯ ಐಶ್ವರ್ಯ ಸುಖಂ ೨೭

ತೋಳುಗಳಲ್ಲಿಹ ಸುಳಿಗಳು
ಆಳಿದಗೈಶ್ವರ್ಯಕರವು ಸೊನ್ನೇ ಪಾವಡಿ
ಮೇಳೈಸಿದ ತಲೆ ಸುಳಿಯುಗ
ಹೇಳುವಡಿದು ಭಾಗ್ಯಕರವು ಅಶ್ವಾಧಿಕವೂ ೨೮

ಅಳ್ಳೆಗಳೊಳು ಸುಳಿಗಳಿದ್ದ
ರೊಳ್ಳೆಯಫಲ ಹಿಂದುಗಡೆಯುಲಿರೆ ದೋಷಹರಂ
ಉಳ್ಳರೆ ಉದರದಿ ಹರಿ ಸುಳಿ
ಬೆಳ್ಳಿಯು ಬಂಗಾರಬಹುದು ಗಂಗಾಪಾಯಂ ೨೯

ಅಶುಭ

ಅಂಡದ ಬೀಜವು ಒಂದುಂ
ಮಂಡೆಯೊಳಂ ಕೊಡುಟಕ ಪಿಂಗಳನೇತ್ರಂ (?)
ಗಂಡಶ್ವಕೆ ಮೊಲೆಗಳಿರೇ
ಕೊಂಡವಗಂ ಸರ್ವಹಾನಿಯಾಹುದು ಸಿದ್ಧಂ ೩೦

ಉರದೊಳು ಒಂದೇ ಸುಳಿಯಿರೆ
ನೆರೆ ಹೃದಯಾವರ್ತಂ ಬಹಳ ಕ್ಲೇಶಪ್ರದವೂ
ಖುರ ಮುಟ್ಟುವಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯಿರೆ
ಸರುವವ ಕೆಡಿಸುವುದು ಸತ್ಯ ತಾಳಾವರ್ತಂ ೩೧

ಪಣೆಯ ಕೆಳಗಿಹಾ ಸುಳಿಯುಂ
ಅಣುಮಾತ್ರವು ನೇತ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿರಲದು ಕಾ
ಣೆಣೆಯಿಲ್ಲದಶ್ವವಾದರು
ಫಣಿಭೂಷಣ ಲಾಲಿಸಯ್ಯ ಶೋಕಾವರ್ತಂ ೩೨

ಕೆಳಗಣ ಮೇಗಣ ತುಟಿಯೊಳು
ಸುಳಿಯಿರೆ ಅಶ್ವಕ್ಕೆ ತಂದೆ ತಾಯಿಗೆ ಮರಣಂ
ಒಳಿತಲ್ಲ ಬಲದ ತಿಗದಲಿ
ತಿಳಿವುದು ಎಡದಲ್ಲಿರಲು ಒಡೆಯಂಗೆ ಮರಣಂ ೩೩

ನಾಸಿಕೆಯ ನಡುವೆ ಮೇಲುಂ
ಭಾಸುರ ಸುಳಿಯಿರಲು ಹಯಕೆ ಕುಲನಾಶಕರಂ
ನಾಸಾಪುಟದೊಳಗಿದ್ದರೆ
ಲೇಸಾಗಿಹ ವಿತ್ತನಾಶ ಪ್ರಾಣಾಪಹರಂ ೩೪

ಕದಪುಗಳೊಳು ಅಂಡದಿ ಸುಳಿ
ಕುದುರೆಗೆ ಇರೆ ಪತಿಗೆ ಕೇಡು ಕಂಗಳನೀರುಂ
ಉದುರವ ಸ್ಥಾನದಿ ಹುಬ್ಬಿನ
ತುದಿಯಲ್ಲಿಹ ಸುಳಿ ವಿರಕ್ತಿ ಬಂಧುಕ್ಲೇಶಂ ೩೫

ದಾಡೆ ತುದಿ ಸಂದು ತೊಡೆಯಲಿ
ಕೂಡಿಯೆ ಜಘನದಲಿ ಕೇಶಕೂರ್ಚಗಳಲ್ಲೀ
ಮೂಡಿದ್ದಾ ಸುಳಿ ಕ್ಲೇಶಂ
ಮಾಡುವದಾ ಸುಳಿಯು ಪತಿಗೆ ಬಹು ಉಗ್ರವನೂ ೩೬

ನೊಸಲು ಭ್ರೂಮಧ್ಯ ಮಸ್ತಕ
ಎಸೆದಿಹ ಸುಳಿ ಕರ್ಣವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಹಯಕೇ
ಪ್ರಸರಿತ ಕೇಶಂ ಶುಕ್ತಿಕೆ
ವಸುಧೆಯೊಳುಂ ವಾಜಿಗಲ್ಪಆಯುಷ್ಯಕರಂ ೩೭

ಗದ್ದದ ಸುಳಿ ಕುಲನಾಶನ
ಇದ್ದರೆ ಗಂಡದಲಿ ಬಹಳ ನಿತ್ರಾಣಕರಂ
ಸಿದ್ಧವು ರೆಪ್ಪೆಯಲಿರೆ ಸುಳಿ
ಬುದ್ಧಿಯು ನೆರೆ ಕೆಡಿಸಿ ಪತಿಯು ಅಳಿಸುತ್ತಿಹುದೂ ೩೮

ಕುದುರೆಗೆ ಕಣಕಾಲ್ಸುಳಿಯಿರೆ
ಒದಗಿಲಿ ಕೊಂಡವಗೆ ಕಾರಗೃಹವಾಸ ಕರಂ
ಮೃದುನಾಭಿಯಾಗೆ ವ್ಯಾಧಿಯು
ಗುದ ತಿಗ ಶಿಶ್ನದಲಿ ಬಾಲದಲ್ಲಿರೆ ಶುಭಂ ೩೯

ಕಂಕುಳ ಸುಳಿ ಯುದ್ಧಪಜಯ
ಕಿಂಕರಧ್ವನಿ ಪಗಲುಜನಿತ ವಿಪತ್ತಿತಾಂಗಂ
ಡೊಂಕುವ ನ ದೊಡ್ಡಕಿವಿಯುಂ
ಭೋಂಕನೆ ಆ ಅಶ್ವ ಕೊಳ್ಳಲಾಗದು ಗುರುವೇ ೪೦

ಅಂಡದ ಬೀಜವು ಉದ್ದವು
ಅಂಡದೊಳು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ರೋಮುಗಳಿರಲೂ
ಅಂಡವು ಹಿಂದಕೆ ಬಾಗಿರೆ
ಕೊಂಡವಗಾ ಕುದುರೆ ಹಾನಿದೋರದೆ ಬಿಡದೂ ೪೧

ನಾಲಿಗೆಯನು ಹೊರತೆಗೆಯಲು
ಬಾಲನ ಎಡಬಲಕೆ ವಾರೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಲೂ
ಗಾಳಿಯಭಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಲು
ಕೀಳಹುದಾ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಏರಲಿ ಸಲ್ಲಂ ೪೨

ನೆಲನಿಡಿದು ಮೇಲಕೇಳ್ವದು
ಛಲದಿಂದಲೆಯೆದ್ದು ಭೂಮಿಯುದ್ದೊಡವದು ತಾಂ
ಬಲುಪುಕ್ಕ ತಿರುಗಿಬೀಳ್ವದು
ಬಲವಿಲ್ಲದ ಕುದುರೆಯ ಕೊಳಲಾಗದು ಗುರುವೇ ೪೩

ನಾಕು ಸುಜಾತಿಯ ಕುದುರೆಗೆ
ಲೋಕದಿ ವಿಖ್ಯಾತ ನಾಮ ಶ್ವೇತವು ಶೋಣಂ
ಏಕಹರಿಜ್ವಲ ಕೈರವ
ಮಾಕವಿಗಳು ಪೇಳ್ವರಯ್ಯ ಗುರುನಂದಯ್ಯಾ ೪೪

ಒಂದೊಂದು ವರ್ಣದಶ್ವಕೆ
ಬಂದಿರೆ ಕಿವಿಗಳಲಿ ಬೇರೆ ಬಣ್ಣದ ಬಗೆಯೂ
ಹೊಂದಿದ ನಾಮವು ಶ್ಯಾಮವು
ಚಂದದಿ ಇಂದೀವರಾಭತುರಗವು ನೀಲಂ ೪೫

ಅರಳಿ ಎಲೆಯಂತೆ ಪಣೆಯಲಿ
ನೆರೆ ಬಿಳಿದಿನ ವರ್ಣವಿರಲು ತಿಲಕಮೆನಿಕ್ಕುಂ
ವರಮುತ್ತುಕ ಪುಷ್ಪವರ್ಣದ
ತುರಗಕೆ ಬಂದಿಹ ನಾಮ ಕುಂಕುಮಬೋರಂ ೪೬

ತನುವಿಲಿ ಕೆಂಪುಂ ಬಿಳಿದಿರೆ
ಘನನಾಮವು ತುರಗಕಹುದು ಉಜ್ವಲಬೋರಂ
ಮಿನುಗುತಿಹ ಬಹಳವರ್ಣವು
ಘನನಾಮವು ತುರಗಕಹುದು ಗುರುನಂದೀಶಾ ೪೭

ಚರಣ ಮುಖದೊಳ್ಬಿಳಿದಿಹಾ
ತುರಗಂಗಳ ನಾಮ ಪಂಚಕಲ್ಯಾಣಿಯು ತಾಂ
ಉರ ಪುಚ್ಛ ಕೇಶವದಕಂ
ನೆರೆ ಶ್ವೇತವು ಆಗೆ ಅಷ್ಟಮಂಗಳನೆಂಬರ್ ೪೮

ಕರಿಗುದುರೆಗೆ ಪಣೆ ಪಲ್ಗಳು
ನೆರೆ ಬಿಳಿದಿರೆ ಮಲ್ಲಿಕಾಕ್ಷನೆಂಬ ಸುನಾಮಂ
ಇರೆ ದುಷ್ಟವಾದ ಸುಳಿಗಳು
ತುರಗದೊಳಾಗಷ್ಟ ಪಂಚಕಲ್ಯಾಣಿ ಶುಭಂ ೪೯

ತಿಲ ತಂಡುಲ ಸಮವರ್ಣವು
ಸಲೆ ಶೋಭಿಪ ತುರಗನಾಮಕಂ ನೀಲವದಂ
ನೆಲೆ ಬಿಳಿದು ಕೆಂಪು ಬೊಟ್ಟಿರೆ
ಗುಲಗಂಜಿಯ ಸೀಲಸಹುದು ಗುರುನಂದೀಶಾ ೫೦

ಪೇಳಿಹ ನಾಲ್ಕುಂ ವರ್ಣದಿ
ಮೇಳೈಸಿರೆ ಒಂದಕೊಂದು ನಾನಾ ಪೆಸರುಂ
ಹೇಳುವದು ಪೂರ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರದಿ
ಭಾಳವಿಲೋಚನನೆ ಕೇಳು ಗುರುನಂದೀಶಾ ೫೧

ನೆಲನಿಡಿವ ಮೇಲಕೇಳ್ವದ
ಛಲದಿಂದಲೆ ಚಿಮ್ಮಿ ಹಿಂದೆ ಸರಿವಶ್ವವನೂ
ತಲೆಗೊಡಹಿ ಅಡ್ಡವದನದ
ಕೋಲೆಯಿಂದಲೆ ಅದರ ದುಷ್ಟತನ ಬಿಡಿಸುವದೂ ೫೨

ಕೊಂಬ ಲಕ್ಷಣ

ಕೊಳಲಿಕೆ ಹೋದಾ ಸಮಯದಿ
ಫಳಿಲನೆ ಸೂರ್ಯನನು ನೋಡಿ ಬಾಲವ ಬೀಸೇ
ಬಲ ನೋಡಿ ಲದ್ದಿಯಿಕ್ಕಲು
ನೆಲನೊದ್ದಲ್ಲಣಿಸೆ ಕುದುರೆ ಕೊಂಡೊಡೆ ಲಾಭಂ ೫೩

ಎಡನೋಡಿ ಮಯ್ಯ ತಲೆಯನು
ಕೊಡಹುತ ಅಂಗಂಗಳನ್ನು ಕಚ್ಚಲು ತನ್ನಾ
ಅಡಿಗಳ ಪಸರಿಸಿ ಕೂಗಲು
ಬಿಡದಾ ಕುದುರೆಯನು ಕೊಳ್ಳೆ ಹೊಲ್ಲೆಹವಕ್ಕುಂ ೫೪

ಬಾಲುಬ್ಬಿಸಿ ಹಲ್ಲು ಪುಡಿಯು
ನೀಲಕ್ಕೆಸೆದಿಡಲ್ಕೆ ಬೇಗ ರಣಸೂಚಕವೂ
ಸಾಲಿಡೆ ಕಣ್ಣಿಲಿ ನೀರ್ಗಳು
ಸೋಲನು ಹೇಳುವದು ಪತಿಗೆ ಆ ಹಯು ಗುರುವೇ ೫೫

ಬಲ್ಲಿದ ರಿಪುವನು ಗೆಲುವರೆ
ಹಲ್ಲಣವನು ಹಾಕಿ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸೆ ಬೇಗಂ
ಉಲ್ಲಸದಿಂ ಬಲಗಾಲನು
ಸಲ್ಲಲಿತದಿ ಕೆದರೆ ಕುದುರೆ ಜಯುವಹವಕ್ಕುಂ ೫೬

ಅತಿಮಿತ್ರನು ರಣರಂಗದಿ
ಕ್ಷಿತಿಯೊಳು ಜಯುಕೀರ್ತಿ ಲಾಭ ಶೋಭಾಸ್ಪದವೂ
ಸತಿಗಿಂದಧಿಕ ಸುಖಪ್ರದ
ಪ್ರತಿಯಿಲ್ಲವು ಯಾನ ರತ್ನ ತುರಗವು ಗುರುವೇ ೫೭

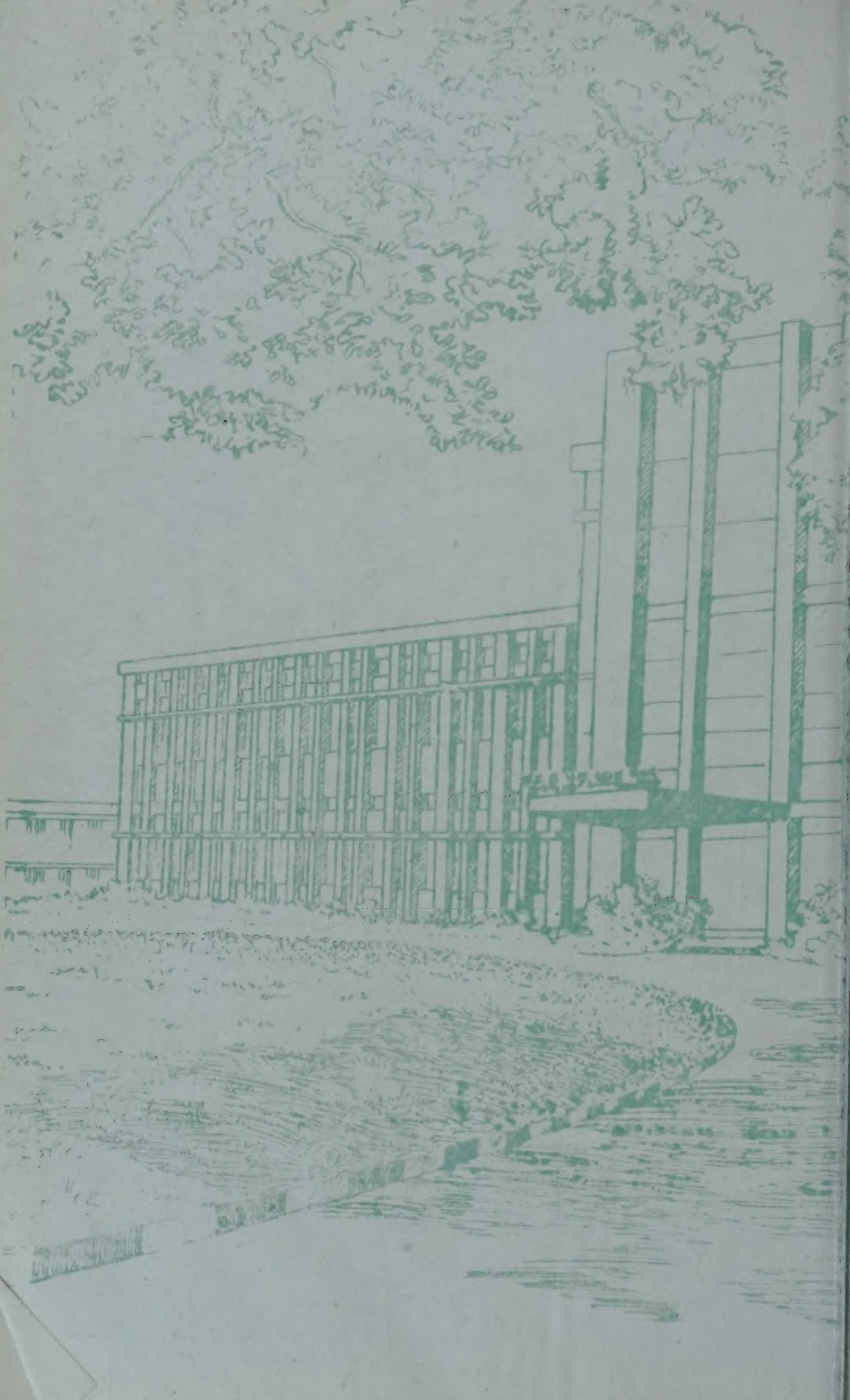
ತುರಗದಿ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು
ತುರಗದಿ ಧನ ಧಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯ ಕೈಸೇರುವದೂ
ತುರಗದಿ ಜಯುಲಕ್ಷ್ಮೊಲಿವಳು
ತುರಗಕ್ಕಿಂದಧಿಕವಿಲ್ಲ ಗರುನಂದೀಶಾ ೫೮

ವಿಶಿಷ್ಟ ಪದಸೂಚಿ

[ಮೊದಲನೆಯ ಅಂಕಿ ಪುಟವನ್ನು ಎರಡನೆಯ ಅಂಕಿ ಪದ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ]

ಯ

ರ

ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ

ಪ್ರಾಚ್ಯಕಾವ್ಯಮಾಲೆಯ ಕೆಲವು ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು

೧. ಪದಾರ್ಥಸಾರ (೧–೨)
೨. ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ
೩. ಸೊಬಗಿನ ಸೋನೆ
೪. ಬಸವರಾಜ ಚಾರಿತ್ರ (ಸಿಂಗಿರಾಜ ಪುರಾಣ)
೫. ಸನತ್ಕುಮಾರ ಚರಿತೆ
೬. ಅರಿವಿನ ಮಾರಿತಂದೆಗಳ ವಚನಗಳು
೭. ನಳಚಂಪು
೮. ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣಂ
೯. ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜವಿಜಯ
೧೦. ಸೌಂದರ್ಯಲಹರೀ
೧೧. ಆದಿಪರ್ವ
೧೨. ರಸರತ್ನಾಕರಂ
೧೩. ಕರಸ್ಥಲ ನಾಗಲಿಂಗನ ಚರಿತ್ರೆ
೧೪. ಅನಂತನಾಥ ಪುರಾಣಂ
೧೫. ಮದನಮೋಹಿನಿಯ ಕಥೆ
೧೬. ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವಂ
೧೭. ದೀಕ್ಷಾಬೋಧೆ
೧೮. ಗುರುಭಕ್ತಚಾರಿತ್ರ
೧೯. ಹರಿಹರನ ಐದು ರಗಳೆಗಳು
೨೦. ಅಬ್ಬಲೂರು ಚರಿತೆ
೨೧. ಕುಮಾರಕಾಳಗ
೨೨. ಕೆಳದಿನೃಪ ವಿಜಯಂ
೨೩. ಉದ್ಯೋಗಸಾರ
೨೪. ಗುರುಬೋಧಾಮೃತಂ
೨೫. ವರ್ಧಮಾನ ಪುರಾಣಂ
೨೬. ಹರಿವಂಶಾಭ್ಯುದಯಂ
೨೭. ವಿರಾಟಪರ್ವ
೨೮. ಜನವಶ್ಯ
೨೯. ದ್ವಾದಶಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ
೩೦. ಹಾಲಾಸ್ಯ ಪುರಾಣಂ
೩೧. ಧರ್ಮನಾಥ ಪುರಾಣಂ
೩೨. ಸಾನಂದ ಚರಿತೆ
೩೩. ಜೀವಂಧರ ಚರಿತ್ರೆ
೩೪. ಯೋಗರತ್ನಾಕರ
೩೫. ಸಾನಂದಗಣೇಶ ಸಾಂಗತ್ಯ
೩೬. ಕಲ್ಯಾಣಕೀರ್ತಿಯ ಕೃತಿಗಳು
೩೭. ಪುರಾತನರ ಚರಿತೆ
೩೮. ಅರಣ್ಯಪರ್ವ
೩೯. ಬಸವೇಶ್ವರ ಪುರಾಣದ ಕಥಾಸಾಗರ
೪೦. ಜಗನ್ನಾಥ ವಿಜಯಂ
೪೧. ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಚರಿತ್ರೆ
೪೨. ಜಾತಕ ತಿಲಕಂ
೪೩. ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣಂ
೪೪. ಪುಣ್ಯಾಸ್ರವ
೪೫. ನೇಮಿನಾಥ ಪುರಾಣಂ
೪೬. ಶ್ರೀಪಾಲ ಚರಿತೆ
೪೭. ಸುಜ್ಞಾನ ಚಿಂತಾಮಣಿ
೪೮. ನಿಜಲಿಂಗ ಚಿಕ್ಕಯ್ಯನ ಸಾಂಗತ್ಯ
೪೯. ದಶಾವತಾರ ಚರಿತೆ
೫೦. ಯಾದವಗಿರಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ
೫೧. ನನ್ನಯ್ಯಗಳ ಚಾರಿತ್ರ
೫೨. ಸುವಿಚಾರ ಚರಿತೆ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಭಾಸ್ಕರ ಚರಿತೆ
೫೩. ನನ್ನಯ್ಯ ಚಾರಿತ್ರ
೫೪. ಅನುಭವ ಮುಕುರ
೫೫. ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಚರಿತೆ
೫೬. ಷಟ್ಸ್ಥಲ ತಿಲಕ
೫೭. ಕೋಡಗದ ಮಾರಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆ
೫೮. ಚಂದ್ರಪ್ರಭ ಚರಿತೆ
೫೯. ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಕ್ಷೇತ್ರಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ವಂಶಾವಳಿ
೬೦. ವೆಂಕಟಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ
೬೧. ಆರಾಧ್ಯ ಚಾರಿತ್ರ

ರಕ್ಷಾಪುಟ ಮುದ್ರಣ: ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಮುದ್ರಣಾಲಯ, ಮೈಸೂರು